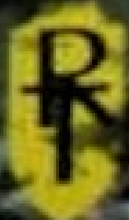
RADU TUDORAN

maria și marea

RADU TUDORAN

MARIA ȘI MAREA
roman

1992

1

Pe plaja goală venea un tânăr, cu un slip albastru, având un sac de sport într-o mână și un vizor submarin în mina cealaltă. Din loc în loc se oprea, căuta în nisip o pietricică plată și o arunca pe oglinda apei, făcând-o să se ducă, în salturi, până departe; marea era foarte calmă și foarte albastră.

La doi kilometri în urmă, se vedea mulțimea de vilegiaturiști, concentrată, lipită de nisip ca pe o panglică de prins muște, mulțumită de aglomerație, de vreme ce nimeni nu evada spre zonele libere din față.

Maria îl simți prea târziu, nu se aștepta să vină cineva prin locurile ei neexplorate. Neavând timp să fugă, se ghemui pe nisip, la adăpostul Calului de Salcie. Pe acesta îl descoperise în martie; acum începea iunie, cu o vreme din cele mai calme.

— Hei! strigă, împanicată. Pleacă de-aici! Întoarce-te!

Tânărul ezită doar o clipă, surprins, apoi își continuă drumul.

— Trecerea nu-i oprită!

— Sânt dezbrăcată!

Glasul Mariei trecuse de panică, ajunsese la dezarmare. Avea lucrurile între dune, la zece pași, distanță pe care ar fi trebuit s-o străbată goală, în plină lumină a soarelui. Intrusul nu socotea că violează vreun statut al societății; nimic nu-l obliga să se întoarcă, dimpotrivă, după legile generației lui trebuia să arboreze nepolitețea, impertinența, cruzimea și brutalitatea. Merse înainte și se așeză pe Calul de Salcie. Nici un om, nimeni în afară de închipuirile ei, nu mai fusese pe-aici din toamna trecută; Maria suferea o dublă violare; a ei însăși și a teritoriului, socotit proprietate personală. Rămase ghemuită și ascunsă în părul adus peste față.

— Mă cheamă Alber, să nu te mire că e fără t la urmă, spuse tânărul. Au greșit la primărie și așa a rămas.

Maria părea înghețată. El se strădui s-o privească, apoi își aprinse o țigară.

— Nu știu de ce te ascunzi. Cât te gândești să stai așa? Te anunț că nu plec, chiar dacă ar trebui să aștept până mâine. Singurul lucru pe care îl poți face, este să pui ceva pe tine.

Simțea împotriva lui o ură războinică; ar fi vrut să aibă puteri de bărbat, de luptător, să ridice un pumn, să-l zobească dintr-o singură lovitură, sau să-

l gâtuie, să-l răpună, și-apoi să-l calce în picioare, să-l facă una cu nisipul. Ar fi vrut să aibă un bici, să se dezlănțuie, plesnindu-i pielea obrazului, a pieptului, a spinării, să-l înfrângă și sa-l umilească. Să aibă o spadă, să-l lovească în creștet și să-i despice țeasta; o suliță, să-l străpungă; un revolver, o mitralieră, să-l ciuruie; o bombă, să-l arunce în aer. Dar n-avea nici o putere și trebuia să îndure. Înțelegându-și situația, se ridică de jos, cu mișcări atât de sigure, că păreau de robot, și când fu în picioare nu o luă la fugă, ci rămase dreaptă în fața lui, depășindu-se, printr-un nou sens lăuntric, devenit invincibil. Apoi își dădu la o parte părul din ochi și se trase înapoi spre dune, cu pași rari, căutând drumul cu piciorul. Mergea învăluită în ea însăși, ca într-un veșmânt mai invulnerabil decât orice țesătură, țintuindu-l pe străin cu o privire grea, penetrantă, rece și ironică.

El se ridică, uimit și iradiat. Culoarea peisajului se schimbase, atmosfera părea violetă. Era convins că, odată la adăpost, ea o luase la fugă, speriată, când, o văzu ieșind dintre dune și apropiindu-se fără să ezite. Repetând culoarea peisajului, își pusese o rochie violetă, o tunică abia coborând peste șolduri; convențional era pe deplin îmbrăcată, deși își dezgolise tocmai privirea. Acum avea părul dat pe spate și menținut cu o bandă violetă ca rochia. Fruntea, încă ascunsă sub câțiva franjuri scăpați din legătură, se desena înaltă, boltită cu inteligență și cu noblețe.

— Bună ziua! zise zâmbind, fără nici o urmă de crispare. Fiindcă ai venit, poți rămâne. Mă cheamă Maria. El e Cristofor.

Tânărul o privi și râse silit.

— Buturuga asta?

— Nu-i o buturugă, ci un cal sălbatec, care a străbătut multe puste, preerii și bărăganuri, apoi multe mări și oceane, până sa mă găsească pe mine.

— E o salcie; au adus-o curenții.

— Te cred, dar e o explicație pentru toată lumea. Trebuie să înțelegi că a fost un cal sălbatec, și acum e domesticit. Poți să-l mângâi și să-i spui pe nume.

— Cristofor?

— E numele intim al unui vagabond nebun, un oarecare Columb. I-am spus așa, fiindcă amândoi au căutat țărmuri necunoscute.

Maria mângâie grumazul calului și-i vorbi cu un glas melodios, cam trist:

— Poate nici tu n-ai găsit țărmul visat! Dar pe țărmul meu, cel puțin, mă ai pe mine.

— Ce faci aici? întrebă tânărul, abrupt, începând să se crispeze.

Se simțea în inferioritate.

Maria arătă spre casa de piatră. Era o construcție cenușie, la nord, unde plaja se sfârșea într-un promontoriu stâncos. Deși departe, la parterul casei se vedeau ferestre mici, zăbrelite; cele de la mansardă păreau mai generoase. Deasupra acoperișului de tablă roșie se ridicau mai multe antene de radio, înalte, ancorate cu cabluri, care țeseau pe cer un filigran de coarde întinse, poate sonore. Acest adaos aerian, ca niște catarge de corabie, era singurul detaliu atrăgător al casei de piatră.

— Lucrez acolo, zise Maria.

Își dădea seama că el nu putea înțelege, și într-adevăr, privirea lui devenea tot mai mirată și mai neîncrezătoare, exteriorizând sentimentul de inferioritate, născut mai devreme. Izbuti doar să spună, acuzator și exploziv, ca și cum ar fi prins-o cu o minciună și ar fi divulgat-o lumii, salvându-se pe el de la prăbușire:

— Dar asta-i stația-radio de coastă!

Ea încuviință din cap. El continuă:

— Și ce faci acolo? Ești dactilografă?

Ea negă cu un zâmbet de indulgență, în timp ce, cu trei degete de la mâna dreaptă, schița apăsările ritmate pe un manipulator radio. Nu simula, liniile și punctele însemnau litere, primul cuvânt care îi venise in minte: „Prostule!“

— Ești radio-telegrafistă? Nu se poate!

Tânărul o privi cu luare aminte. La tâmpla dreaptă Maria avea o cicatrice, o tăietură vindecată bine, care putea să nu se vadă. Dar exista, și atunci amintirile lui se regrupară.

— Ai jucat volei?

Ea nu se miră; jucase mulți ani, era firesc s-o cunoască, din ziare sau de la televizor. Din seara triumfului ei. El continuă:

— Ai avut un accident de automobil!

Maria întoarse capul brusc și-l privi speriată.

2

Mergea pe jos spre Sighișoara, mai avea două ore de drum, când începuse să plouă mărunt, ca toamna, deși în plin mijloc al verii. Atunci îl ajunse

automobilul și opri fără ca el să fi făcut semn. Omul de la volan se aplecă în dreapta și deschise portiera.

— Haide odată, vino!

Deși voia să refuze o invitație atât de brutală, glasul hotărât și într-un fel cordial, îl făcu să urce.

— N-ai închis bine portiera! îl apostrofă omul, singurul ocupant al mașinii, în timp ce pornea cu toată accelerația, făcând roțile să șuiere.

Alber nu apucase să-l privească bine, era spre amurg, și în semiîntunericul din mașină i-ar fi deslușit greu fizionomia, când îi auzi glasul, cu același timbru brutal de la început:

— Cunoști orașul?

— Nu foarte bine; vin aici la câțiva ani o dată... Pentru culorile caselor.

Simți că întorsese capul și-l privea, ceea ce socotea interzis pe o șosea udă și la viteza imprudentă a automobilului.

— Ai grijă să nu derapeze!

— Trebuie să ajung într-un sfert de oră, răspunse omul, tocmai când se angaja într-un viraj dificil, accelerând și mai tare.

Alber își dădu seama îndată că avea o școală serioasă, conducea cu acel amestec de sânge rece, calm, nervozitate și pasiune, care fac din om stăpânul mașinii, prin contopire. Se uită la el intrigat și cu simpatie.

— Într-un oraș de provincie, îi răspunse, pe ploaie și la opt seara, nu măsoară nimeni viața cu sfertul și nici cu jumătatea de oră. Oricât ar fi casele de colorate! Dar, în sfârșit, dacă-ți place viteza, dă-i înainte, sânt omul dumitale.

— Mai bine spune-mi ce dracu’ faci pe șosea, singur, în ploaie?

— Am rămas în pană. Mi-am lăsat mașina la un parcaj de pe marginea drumului.

— Și dacă ți-o fură?

— Nu poate să ispitească pe nimeni. E o rablă, un BMW dinaintea războiului.

— Nu te lepăda de ea, până nu ai alta.

Alber se rușina, recunoscându-i dreptatea. De altfel își iubea mașina, îi arăta indiferență doar ca să nu pară fanatic.

— Îmi pare rău că nu pot să te ajut, zise omul. Mâine dimineață trebuie să fiu la Oradea, să iau pe cineva de la frontieră.

La bariera orașului lăsă geamul jos și scoase capul să privească afară strada udă, abia luminată.

— Eu mă uit pe stânga, dumneata uită-te pe dreapta, trebuie să descoperim o antenă de televizor.

Antene de televizor erau pe toate acoperișurile, uneori chiar mai multe laolaltă. Cu cât sânt mai multe, cu atât oamenii au mai puțin spațiu.

— Vezi o casă unde e lumină și unde crezi că ne-ar primi, continuă omul, cu ochii când la ceas, când la acoperișuri. Mai avem numai trei minute.

Alber sună la trei uși, în fugă, pe partea dreaptă a străzii. Continua să plouă, era ud și ar fi trebuit să caute un mecanic. În două locuri nu răspunse nimeni; la a treia casă auzi pași apropiindu-se de ușă, dar abia în clipa când el se repezea nerăbdător afară. Nu se întoarse, fiindcă omul cu care se aliase tocmai ieșea și el pe poarta unei căsuțe; o clipă se opriră fiecare pe trotuarul lui, privindu-se în panică...

Un ceas mai târziu, după meci, stăteau de vorbă cu câte un pahar de vin negru în față, la masa aflată în centrul sălii imense a restaurantului. Omul întâlnit pe drum alesese locul, să aibă mult spațiu în jur: părea că se înăbușă.

Plecase din București la ora doua după-amiază, cu gândul ca înainte de opt seara să fie la Cluj, unde să înnopteze. Șoseaua, ruptă de inundații la Timiș, îl făcuse să întârzie două ceasuri și jumătate. La opt, începea meciul și trebuia neapărat să-l vadă...

Găsiră un televizor abia la opt și șapte minute: îl descoperise Alber, la o familie numeroasă, completată cu vecini și prieteni; ecranul televizorului se vedea peste o grămadă de capete. Ieșise în stradă, făcuse semne cu brațele și revenise cu însoțitorul lui, fără să mai dea explicații gazdelor. De altfel nimeni nu le aștepta și nici n-ar fi avut timp să le primească. Nimeriseră într-o adunare pasionată de meci până la amuțire și încremenire, stări întrerupte ritmic de izbucniri isterice, la care participau până și copiii.

Alber nu era informat deloc; mai târziu află că echipa *feminină* de volei a Universității din București înfrunta la Budapesta cea mai puternică dintre echipele *masculine* al Ungariei. Evenimentul, neobișnuit și necunoscut în regulamente, devenea o aberație, după cum spuneau cronicile sportive internaționale, în clipa când Alber desluși prima imagine pe ecran, întâlnirea începuse de nouă minute și prilejuise o revelație neprevăzută, în ființa celei mai noi coechipiere, prea puțin cunoscută mai înainte. Nu-i

reținuse numele, își dădu seama însă că se vorbea despre participanta care ocupa tocmai atunci ecranul, într-o săritură interminabilă. Ascensiunea dură într-adevăr acea fracțiune de secundă de extremă încordare, capabilă să dea impresia că nu are limite. Sentimentul trezit în el de prima ei imagine fu oroarea; i se păru o apariție monstruoasă, un chip diform, fără trăsături umane, cu un rânjet de triumf, de furie și de durere. Erau două șiruri de dinți, o gură deschisă, gata să muște, ca o fiară, și încolo nimic din ceea ce formează o fizionomie, nici măcar ochii; doar gura cât jumătatea ecranului, continuând să suie spre o pradă intangibilă și ilogică. Apoi imaginea se îndepărtă, lăsând să intre în cadru o minge care venea de sus, ca o lună aruncată din cer, printre nori de furtună; atunci două flăcări prelungi țâșniră din jos, țintind-o, și izbutiră s-o atingă; mingea își schimbă traiectoria prin fracturare; se auzi un trosnet de vreascuri strivite, apoi izbucniră urlete, țipete, fluierături; dezlănțuirea unei mulțimi invizibile, scoase din fire.

Cele două flăcări se adunară cu modestie, imaginea se limpezi —erau brațele — alunecară pe lângă umeri și chipul monstruos căpăta trăsături umane: o fată micuță zâmbea timidă, cam nedumerită și speriată, în clipa când ateriza pe podea, cu o mișcare atât de elastică, încât părea nematerială și nedefinitivă. Atunci, părul înnodat la ceafă, nu cu destulă precauțiune, se desfăcu și veni ca un val în față, acoperindu-i obrazul.

3

Alber îi redescoperea gesturile, unul câte unul. Îi recunoștea până și banda din creștet, și aștepta să se desfacă, iar părul să-i cadă în față. N-o mai văzuse în partea a doua a meciului; între spectatorii de la televizor se născuse o altercație, nu simpatizau toți aceeași echipă; într-o clipă erau încăierați, dezmembrau picioarele mesei și scaunele, se ciomăgeau orbește în țipetele femeilor și copiilor călcați în picioare, până ce unul lovi în ecran cu atâta sete, încât îl făcu țăndări; vidul din spatele sticlei absorbi aerul din cameră, într-o explozie inversă. Pereții se clătinară. Atunci omul se repezi afară; Alber îl urmă, căutară alt televizor, dar toate ușile erau închise și, în fierbințeala meciului, nimeni nu auzea soneriile.

Pe când își beau împreună paharul de vin, la urmă, lui Alber îi veni în minte chipul fetei și avu intuiția că pe ea urmărise omul s-o vadă, în întâmpinarea ei se ducea la Oradea. Se despărțiră în fața restaurantului. A

doua zi după-amiază, pe când se chinuia împreună cu un mecanic să pornească motorul, la parcajul de pe marginea șoselei, mașina din ajun opri alături. Comparația, pe lumină, îl umplea de umilință. Era tot un BMW, dar ultimul tip de cupeu, cu injecție electronică.

— Te descurci? întrebă omul, fără să coboare.

În dreapta lui era fata, ascunsă în părul care îi cădea peste față. Privea, probabil, printre șuvițe, și lui Alber i se păru că zâmbește. Îl umilea și prezența ei, la fel ca mașina. Nici n-o văzuse bine, nu știa dacă era frumoasă, dar aseară apăruse în ochii a milioane de oameni, din Europa întreagă. Amețea la gândul că ființa aceea impalpabilă exista în realitate, întrupată la câțiva pași de el și, din milioanele de oameni în fața cărora evoluase demonstrându-și puterea aproape zeiască, unuia singur îi era îngăduit s-o țină în brațe. Curând, peste câteva ceasuri! Exista nevoia în amândoi, altfel n-ar fi fost împreună, atât de aproape, respirând același aer, în intimitatea promițătoare și excitantă din habitaclul mașinii, pe care n-o pot egala nici budoarele cele mai rafinate.

Dorea cu suferință ca mașina să nu existe, și fata să-i aparțină. Chiar dacă nu i-ar fi plăcut. Numai din orgoliu. Fiindcă o știau milioane de oameni, și prin ea, s-ar fi simțit deasupra tuturora.

Acum, singură pe plaja goală, i se părea detronată. O privea și nu putea să înțeleagă. Dispăruse, după accident lumea o uitase. Dar avusese o seară de glorie, încerca s-o regăsească, s-o dezgroape din amintirea acelei după-amieze de vară, când îi zâmbea din mașină, îi era imposibil. Imaginea ei nu izbutea să se suprapună peste trecut. Fără cicatricea de la tâmplă ar fi putut să pară o impostoare. O mai văzuse o dată, după o oră, la cinci kilometri. Un grup de oameni, șoferi și trecători, înconjurau o ambulanță oprită pe marginea drumului. Sosea mașina miliției, umplând valea cu țipete de sirenă, emițând fulgere violete. Doi infirmieri în halate albe urcau taluzul, încet, cu targa de-a latul. Jos, în debleu, mașina zăcea cu roțile în sus, zdrobită. Pe targă era fata, cu părul căzut într-o parte; avea un bandaj la frunte, și fața plină de sânge; părea îmbujorată. Alber o privi de aproape și văzu că era frumoasă.

În umbra Calului de Salcie descoperi o plăsmuire de nisip ud, neclară, puțin misterioasă, poate o zeitate feminină a mării, dar dintr-o mitologie falsificată, căci ținea în mână tridentul lui Neptun.

— Tu ai făcut-o?

Nu mai avea aroganța și brutalitatea de la început, în schimb îi dispăruse sentimentul de inferioritate. Acum părea doar timid și emoționat. Scena se umaniza. Maria se înroși. Mulajul din nisip era o gândire a ei, inavuabilă. Întinse piciorul și-l răscoli.

Alber îi urmări mișcarea, ca să rămână la realitate, să nu se mai gândească în urmă. Ea îl privi dintr-o parte, căutându-i reacțiile; dintr-o curiozitate rece, nu din trufie. Avea picioare frumoase, se cunoștea, știa să-și refere alcătuirea trupească la formele ideale ale anatomiei, implicând toate corectivele pe care le impun stilul timpului și propriul stil al fiecăruia. Stilul ei era moliciunea caldă și calmă, în repaus, iar în mișcare elasticitatea muzicală, nu atletică. Cine ar fi bănuit, dacă nu-i cunoștea ceva din trecut, că ființa aceasta micuță, construită discret, poate sfios, cu umerii cam aduși, cu chipul de obicei mascat de păr, fusese în stare odată să zvâcnească în aer aproape cât propriul ei trup? Dacă pentru astfel de mișcare e nevoie ca mușchii să se transforme în otgoane de catapultă, atunci ea sărea cu mijloace neomenești, supranaturale, având arcurile în suflet, sau în afara ei, într-un astru magnetic care o proiectase în lume; mișcarea părea metafizică, și revenirea pe pământ întărea impresia, nefiind o cădere, ci o aterizare, imposibilă fără pierderea greutății, măcar temporar și măcar în parte.

El continua să-i urmărească mișcările cu o bucurie nu total declarată, cu un zâmbet oprit la jumătate și cu o ușoară crispare în suflet, provenită din acel amestec de dorință și de îndoială în fața unei apariții fermecătoare, când te întrebi dacă ea îți va aparține vreodată.

I se întâmplase, ca și altor bărbați probabil, să descopere pe stradă o siluetă de femeie atât de armonioasă, încât să producă durere la gândul că nu poate fi abordabilă. Iar pe urmă, grăbind pasul, depășind-o și privind-o din față să constate, cu o satisfacție răzbunătoare, că este o femeie urâtă și nu are de ce să fie regretată.

Acum însă ființa de lângă el se releva din ce în ce mai atrăgătoare, până ce în ochii lui apăru imaginea ei goală, cum o văzuse mai adineaori. O vedea, cu toată limpezimea și nu putea să înțeleagă. Fata de la televizor nu voia să revină, și nici nu i-ar mai fi stârnit dorința, ca la prima lor întâlnire.

Pe tăcerea lui, Maria îl cercetă de sus până jos, fără să se ferească și fără să-și ascundă satisfacția. Pe urmă spuse cu un glas de gheață:

— Sânt singură aici de aproape doi ani și jumătate. La douăsprezece intru în tura de după-amiază; termin la șase. Ce faci diseară?

— Ce vrei tu.

— Atunci vino tot aici, la opt și jumătate. Acum, dacă ai ceva de mâncare în traistă, mai pot să stau trei sferturi de oră.

Pe când el desfăcea sacul și scotea cam încurcat merindele prea puține, ea ședea pe Calul de Salcie, legănându-și picioarele copilărește; cu acest gest masca tocmai resortul care determina mișcarea, o adâncă și abia înfrânată tulburare femeiască. Bărbatul, necunoscut cu jumătate de ceas mai înainte, dezlănțuise în ea, clară și irezistibilă, dorința de a se lăsa luată în brațe. Îi plăceau și aroganța lui de la început, și timiditatea care îi urmase. Din împletirea lor ieșea un farmec neprevăzut, cu o vigoare explozivă, fierbând într-un mare depozit de tandrețe, aliaj ce avea puterea de a transforma durerea în voluptate.

— Alber!... Am vrut să aud cum sună. Alber, fără t. E cam caraghios. Pe mine mă cheamă Maria... Și ce faci în viață?

Era marinar! Mai bine n-ar fi spus! Dar el îi plăcea; trebuia să se împace. Sau să-i ignore ocupația, mai ales că n-avea un vapor deocamdată, ci o ducea tot în concedii.

— Bine! zise Maria. Patroana mea, sfânta Maria, protejează pe marinari. Când vrei, vino aici să-ți petreci concediul cu mine; am să te protejez. Știi... Cred că și tatăl meu a fost marinar. Așteaptă-mă diseară.

Pe drum, înspre casa de piatră, Maria se gândi la tatăl ei. „Poate că n-a fost marinar, poate că mint!“

5

La opt și jumătate nu căzuse încă deplin întunericul. Alber o văzu de departe; se ridică s-o întâmpine. Ea îi făcu semn să rămână pe loc; se întâlniră lângă Calul de Salcie.

Era un trunchi de o formă ciudată, adus de ape de la sute sau de la mii de kilometri; de oriunde! Stătea orizontal deasupra nisipului, pe patru ramificații, două ramuri spre o extremitate, două rădăcini la alta, ceea ce îl făcea să semene cu un cal slab, o gloabă bătrână și dărâmată.

— Bună seara, Alber! Bună seara, Cristofor! zise Maria.

— Vrei să mergem undeva? întrebă Alber.

— Nu; mai târziu. Dă-mi o țigară.

— La prânz mi-ai spus că nu fumezi.

— Așa e, nu fumez. Vreau să învăț.

Ea se așeză pe nisip cu spatele la țărm, rezemată de copac. El rămase în picioare.

— Nu-ți plăcea marea?

— O urăsc!... Stai lângă mine!

Se așeză lângă ea, nu foarte aproape. Spunea că urăște marca, și dimineața o găsise pe plajă.

— Ești puțin mincinoasă?

— Acum nu mai am de ce să mint; cunosc foarte puțini oameni, și nu le raportez nimic despre viața mea. Dar a fost o vreme când m-au iscodit, au vrut să afle tot, până și ce lapte am supt. Mai ales ce lapte am supt. A trebuit să născocesc. Felurite autobiografii... Îmi vine amețeală.

— Ai tras fumul în piept.

— Nu, e altceva...

Se întunecase.

— Vreau să intru în mare. Vii cu mine?

Pe când înotau, cerul se arămi în față; într-un sfert de oră răsărea luna. Atunci Maria se întoarse.

6

Stilul orașului nou era prisma; nici un alt element geometric nu se adăuga arhitecturii care, însă, prin amplasarea și îmbinarea atâtor corpuri, obținea figuri inepuizabile și nu devenea nici rigidă, nici monotonă.

Aproape de centrul topografic al acestui ansamblu modern, rămăsese o construcție anacronică, umbrită de palmieri giganți, un fost han turcesc, presupus autentic, motiv pentru care fusese ferit de demolare, după cum palmierii fuseseră cruțați ca monumente ale naturii; omul, când se apucă să taie și să dărâme, trece adesea dincolo de ideea inițială.

Clădirea înfățișa un patrulater de chilii, cu o curte interioară unde se pătrundea printr-un gang boltit, după ce se trăgea în lături o poartă grea, de lemn negru, încrustată cu cioburi de sticlă colorată. Zidul exterior, fără nici

o fereastră, nu era mai înalt de doi metri, deoarece nisipurile aduse de vânt îl împresuraseră, îngropându-l palmă cu palmă. Curtea, fiind apărată, se afla cu aproape un metru mai jos decât exteriorul, de aceea în dreptul porții, afară, se menținea o cale de acces, îndepărtându-se din când în când nisipul, până la lespezile de piatră care probabil odată uneau intrarea cu un drum, astăzi acoperit.

Cu o jumătate de ceas înainte de miezul nopții, Maria ciocănea în poartă. Deasupra se vedea o firmă luminoasă, pe care scria *Caravanserai*, misterios și ademenitor. Îndată poarta se trase în lături, fără ca dinăuntru să fi venit vreo întrebare dar, pesemne, mai înainte cineva avusese putința să cerceteze pe cei doi vizitatori printr-un ochi de pândă, invizibil, tăiat în zid sau în poartă.

Zidul de piatră și lut, dat cu var, lucea în lumina lunii; din loc în loc palmierii puneau pe el umbre verticale, ca niște stâlpi, însă nu întunecau locul, nici nu-l acopereau, având coroanele foarte sus, negre pe cerul albastru.

— Bună seara, Tulip! vorbi Maria. Primești doi naufragiați?

Era sâmbătă și străbătuseră tot orașul, cu mașina, căutând un loc unde să poată mânca tihniți și pe săturate; nu-l găsiseră. Lumea, stoarsă de soare ziua, se hrănea pretutindeni, nesățioasă și parcă în panică. În aer plutea muzica a zeci de orchestre și sute de tonomate, iar pe deasupra plutea parcă amenințarea de foamete. Mulțimile înghesuite la masă creează impresia neliniștitoare că sânt prea multe guri pentru un anumit debit în bucate, al pământului.

Omul care deschisese poarta era scund și destul de gras, cu puțin păr în creștet, atât de subțire și de lins, că tigva se vedea cu totul neapărată; părea să aibă spre șaizeci de ani; purta șalvari orientali băgați în cizme căzăcești, iar în sus o haină veche de frac.

— Poftește! zise el, acceptând-o pe Maria cu simpatie.

Mijlocul curții îl marca o fântână de piatră, cu o arcadă de fier care susținea scripetele. Un câine mic, negru, cu o pată albă la ochiul drept, veni în întâmpinarea Mariei și începu să se gudure, scheunând fericit și tăvălindu-se pe jos. Ea se aplecă să-l mângâie.

— Nu pune mâna pe el! spuse Alber.

Maria îl privi ostilă. Socotea că-i o infirmitate să nu iubești câinii.

În fața chiliilor erau vreo douăsprezece mese cu oameni înghesuiți, luminate de felinare cu gaz, prinse în zidul de piatră și lut alb. Peste fântână însă cădea raza unui reflector electric, fixat pe acoperiș, pe latura din dreapta a patrulaterului. Sub un șopron, în aceeași parte, se vedea o vatră cu jăratecul potolit, deasupra căruia se învârtea în frigare un berbec întreg, scoțând fum și arome unsuroase. Alături, într-un cuptor de pământ, ardea focul, de asemeni într-o mașină de gătit. În jur forfoteau câteva umbre; din cauza luminii incerte de sub șopron, aproape anulată de fascicolul reflectorului, nu puteai să-ți dai seama dacă sânt bărbați sau femei. Tulip bătu din palme, spre bucătării.

Înainte de a veni vreo ființă omenească, din penumbră apăru un patruped; crescu de jos în sus, ridicându-se de la pământ până aproape de acoperiș. Odată ce termină să se deșire, porni domol spre mijlocul curții, cu un mers aritmic și sacadat, ca o căruță cu roți ovale. Era o cămilă, cam năpârlită, cu cocoașa topită de bătrânețe, cu buza de jos atârnând veștedă. Maria o mângâie pe frunte, stârnind dezaprobarea lui Alber și gelozia câinelui care începu să latre.

Sub supravegherea lui Tulip, o bătrână obeză, cu mersul legănat, aduse de sub șopron o masă scundă, țărănească, și o puse lângă fântână.

— Tulip, vorbi Maria, în timp ce se așeza pe un scăunel cu trei picioare, ne bate reflectorul drept în ochi.

La această observație, cel strigat se duse la zid și, cu ajutorul unor pârghii articulate, plimbă lumina reflectorului prin toate ungherele curții, căutându-i o destinație convenabilă; negăsind nici una —în orice poziție supăra pe cineva — îl ridică pe cer, prefăcându-l într-o spadă albă; de sus lumina cădea asupra curții ca un joc de apă.

— Unde sântem? întrebă Alber.

— Dacă ți-aș da explicații, nimic n-ar mai avea haz. Nici nu încerca să afli. Tot ce pot să-ți spun, ca să nu mă bănuiești de legături dubioase, este că la venirea mea am locuit aici câteva luni, într-o chilie, până s-a eliberat un apartament dincolo, în casa de piatră. Socotește că ne aflăm la un fel de han, deși nu-i deschis pentru oricine bate la poartă.

Nu se auzeau glasuri la mesele celelalte, toți mâncau aplecați asupra farfuriilor, cu coatele îndepărtate, ca și cum și-ar fi apărat hrana; nimeni nu întorcea capul într-o parte sau în alta.

— Pot să-ți mai spun, continuă Maria, că pe sute de kilometri de-a lungul mării, nimeni nu face berbec fript mai bun decât Tulip. Sau ochiuri la capac, plăcintă cu brânză și iaurt. Istoria cămilei nu se cunoaște prea bine; e atât de bătrână, încât și cei mai bătrâni oameni cu care am vorbit mi-au spus că până și strămoșii lor au știut-o tot aici. Unii cred că e de pe vremea potopului, ca arca lui Noe, în drum spre Ararat, a pierdut-o în timpul unei furtuni, valurile au tras-o peste bord, și ea a înotat luni și luni până s-au retras apele și a dat cu picioarele de pământ. Tulip a adoptat-o sau poate că a fost a lui de la început; poate a venit cu ea, din sud. Acum o închiriază fotografilor de pe plajă pentru ambianță. Vrei să-mi dai o țigară? Și, te rog, mai toarnă-mi un pahar de vin!

Deși venise înfometată, Maria nu se atinsese de friptura care îngheța în farfurie. În schimb erau la a doua sticlă de vin.

— Am gustat câte un pic de vin uneori, dar de băut n-am băut niciodată. Acum văd că nu-i rău de loc.

— În schimb face parte dintre rele.

— Ca și tutunul, nu-i așa? Nu-mi spune să mă las când abia am început. S-ar putea să fiu o vicioasă refulată. Mai știi și alte rele, ca să nu rămân în pagubă?

— Să zicem, dragostea. Ai putea să mă iubești.

— Și de ce-ar fi rău? Dar n-am să te iubesc; mă simt străină, a fost o pornire proastă.

Îl detesta, fiindcă nu-i plăceau câinii.

Alber schimbă vorba vexat:

— Nu vrei să mănânci nimic astă seară?

— Nu. Mai toarnă-mi un pahar.

— Îți pare rău de întâmplarea noastră?

— Nu-mi pare rău. Am dorit să fie așa. Restul mă privește. Te rog, du-mă acasă!

Sub palmier aștepta automobilul, vechiul BMW, cu capota coborâtă. În mod ciudat, Maria îl recunoscuse, îl ținea minte, deși trecuseră aproape trei ani și-l privise numai câteva minute. Când se apropiară, văzură înăuntru două siluete, un băiat și o fată, amândoi cu părul la fel de lung, atârnând pe umeri. Băiatul cânta dintr-o armonică de gură, iar fata îi îngâna melodia. Alber se aplecă să le distingă fețele la lumina lunii. Privi întâi fata, și ea îi zâmbi, arătându-și dinții albi, în contrast cu obrazul ca de aramă. Toate

străluceau pe chipul ei, ochii, gura, pielea care iradia lumina de peste zi a soarelui. Era mai mult dezbrăcată, avea o rochie de prosop pe care și-o săltase până deasupra șoldurilor, când se așezase; prin despicătura din fața, prelungită până aproape de talie, i se vedeau sânii liberi, iradiind și ei soarele, mai viu decât îl iradia obrazul.

Însoțitorul ei, în schimb, era îmbrăcat în smoching, cu un jerseu alb de mătase, cu gulerul rulat și cu jabouri bogate. Pe după gât avea un lănțuc subțire, alb, poate de argint, care îi cobora ca un colan până la centură; de el atârna un medalion cât palma, o pafta rotundă, cu un desen greu de deslușit la lumina lunii.

— Dacă vreți să mergeți cu noi, treceți la spate! le vorbi Alber.

Băiatul îl privi cu un amestec neobișnuit de blândețe, bună creștere, obrăznicie și aroganță. Era la fel de frumos ca fata și n-avea decât un început de masculinitate.

— Rabla asta e a dumitale? Nu te supăra că ne-am cuibărit în ea.

Se aruncă afară din mașină, pe deasupra portierei, fără sprijinul mâinilor. Puteai să-i ierți orice, după această mișcare.

Fata nu izbuti să se ridice; continua să zâmbească, plină de lascivitate și nevinovăție.

— Eu aș merge, zise, cu glas de copil și cu inflexiuni de femeie, dar văd că ai pe cineva cu tine.

Băiatul adăugă:

— De mașină mi-ar fi rușine; în schimb fata dumitale face toate paralele.

Maria păși în față.

— Bună seara, haimanalelor! De ce nu vă duceți acasă?

Fata își scutură lenea, sări din mașină și i se aruncă în brațe.

— Maria! Te-am visat în fiecare noapte, toată săptămâna! Mi-era dor de tine. Ți-am scris kilograme de hârtie. Am să te iubesc toată viața.

Apoi, întorcându-se spre Alber, își scuză efuziunea, mai timidă decât fusese pe când el o examina în mașină:

— Ea este dragostea mea cea mai mare, domnule. Dacă o iei de nevastă să n-o duci departe, sau să mă angajezi cameristă; nu cer leafă.

Băiatul ocoli mașina și se înclină în fața Mariei cu multă ceremonie; paftaua aproape că atinse nisipul.

— Iartă-mi îndrăzneala de adineaori, Maria: nu te-am recunoscut, dar admite că nici nu m-am înșelat; instinctul meu nu mă trădează niciodată. De

la distanță și pe întuneric mi-am dat seama că ești o apariție fascinantă. Am ajuns să cred că am un radar în creier.

Maria îl lămuri pe Alber, în silă, fiindcă n-ar fi vrut să-l facă părtaș la toată întâmplarea:

— Sânt copiii lui Tulip, Dia și Rafael.

Alber asista la întâlnirea lor într-o muțenie stupidă, își dădea seama că el și mașina lui erau inferiori celorlalți, și Maria nu i se declara aliată; rămânea rece, departe, la numai câteva ceasuri după ce o ținuse în brațe.

— Tatăl meu, vorbi Rafael, are zece cărți groase, numai cu nume proprii. Câteva zeci de mii de oameni care au trăit în zeci de secole, de la primul urmaș al lui Ramses întâiul, până la ultimul lui descendent în viață; acesta se pare că sânt eu, penultimul fiind tata.

Dia stătea agățată de brațul Mariei, cu obrazul lipit de umărul ei, cu ochii și dinții strălucind în noapte, cu buzele roșii, ademenitoare. Era greu să înțelegi dacă în acest fel își arăta dragostea pentru Maria sau îi provoca pe ceilalți, chiar și pe frate-său. Alber se simți izolat, într-o inferioritate paralizantă.

— Hai, duceți-vă! spuse Maria. Tulip vă așteaptă.

— Tulip nu ne așteaptă niciodată.

Era adevărat, săptămâna trecută lipsiseră cinci zile, plecaseră cu o barcă, fără să spună unde, și tatăl lor nu se pierduse de loc cu firea, parcă nici nu le observase lipsa. Nu putea să se dezică, se declarase de mult partizanul neatârnării, în societate și în familie. Își creștea copii într-o libertate deplină. Rafael se adresă Mariei:

— Haide cu noi la dans!

Ignorat, Alber se stăpâni cu greu să nu-l plesnească. Jocul devenise jignitor, nu mai putea să-l tolereze, în numele întâmplării de pe plajă. Se urcă la volan, porni motorul și îl acceleră cu furie.

— Lasă-l mai încet, că face explozie! strigă Rafael, ferindu-se de fumul care ieșea pe țeava de eșapament, în trâmbe groase.

— Așteaptă-mă! strigă Maria.

Alber regretă că se pripise; nu voia ca ea să-l solicite, după cele întâmplate seara. Îi rămânea îndatorat, peste jignire și umilință. Pe când întorcea mașina sub palmieri, socoti să persifleze, ca să-și facă o apărare:

— Care din doi este nebun, penultimul sau ultimul urmaș al lui Ramses?

Maria îl privi amărâtă; o dezamăgea tot mai mult.

— Ești în stare să deosebești un nebun, de un om în toată firea? Lasă-i în pace pe urmașii lui Ramses!

— Dar vrea sa fie crezut! Vorbește de niște cărți cu nume proprii.

— Sărmanul de tine! Sânt anuare de telefon din toata lumea.

Alber se scufunda, nu mai avea forță de sustentație. Trebuia să se salveze în banalitate, să înceapă un dialog fără problematică.

— Știi câți ani are fata asta? întrebă, când automobilul ajunsese pe plajă și mergea la pas spre casa de piatră.

— Aproape șaptesprezece. Să nu spui un cuvânt rău de ea!

Era o amenințare. Totuși, Alber nu se putu abține:

— Mi s-a părut că tandrețea ei față de tine merge prea departe.

— Și crezi că-i urât?

— Dar în același timp își leagănă șoldurile în fața lui frate-său!

— Sânt atât de frumoși amândoi! Frumusețea are dreptul la orice. Numai sluții pot fi monstruoși.

Aproape de casă, Maria adăugă:

— Să nu te plângi: faci parte dintre oamenii frumoși, har Domnului! Nu știu cine ești, nu știu ce gândești; s-ar putea să fii o canalie, sau, mai grav, să fii slab de minte, și mi-e teamă că ești. M-am culcat cu tine, fiindcă ești frumos. Vino să dormi cu mine în noaptea asta!

La mansarda casei de piatră erau trei apartamente mici, înghesuite unul în altul. Maria avea doi vecini, colegi cu care nu putuse să se împrietenească. Unul intrase în tura de dimineață, altul însă rămăsese acasă și, din cauza lui, fiindcă lăsase ușa deschisă, Alber nu putu să coboare decât spre prânz. Acest prizonierat îl făcea nervos, mai ales că o simțea pe Maria străină. Poate și ea se socotea prizonieră.

— N-ai fost niciodată închis!

— De ce să fiu închis? Nu toată lumea a fost închisă.

Stătea pe marginea patului, privind din când în când colțurile încăperii, ca și cum ar fi căutat o spărtură în zid, pe unde să scape.

Maria luă un scăunel, se așeză în fața lui și îi cuprinse mâinile.

— Să știi că nu țin la reputația mea. Nu-mi pasă ce ar crede unii sau alții. Te-am rugat să pleci pe neobservate, fiindcă regulamentul îmi interzice să primesc oaspeți și fiindcă n-aș vrea să mă dea afară din casă.

— De ce m-ai chemat aseară?

— Exact pentru ceea ce știi.

O clipă privirea Mariei deveni tandră, pe urmă se răci.

— Du-te! Am fost meschină. Te rog să tropăi pe scări, să tușești, să trântești ușa de jos cât poți de tare.

El râse puțin crispat.

— Mă dai afară?

— De două ceasuri ți-ai pierdut firea și nu ți-o regăsești, fiindcă nu poți să pleci; de-aici, din camera în care ne-am îmbrățișat! La urma urmelor te-am primit în intimitatea mea, fără să ezit și fără să am garanția că n-ai să mă strângi de gât ca să mă jefuiești. Sau din sadism. Hai, du-te!

Alber se ridică. Îl nedreptățea, total neloială, dar el știa că n-ar fi câștigat nimic apărându-se. Era nehotărâtă, capricioasă și plină de orgoliu.

— Ne vedem diseară? întrebă cu timiditate.

— Nu! Și niciodată! Ți-am spus că n-am să te iubesc. Pentru ce s-a întâmplat astăzi, am destule rațiuni: una este că mi-ai plăcut și m-ai tulburat; alta este singurătatea; alta amintirile triste, alta nedreptățile pe care le-am suferit. Și încă! Dar nu vreau să ajungă o obișnuință. Nu vreau să fii sigur pe tine și fără emoție.

— Dacă vin astă seară, ai să mă dai afara?

— N-am să-ți deschid ușa. Aici e viața mea; nu ți-am făgăduit-o.

— Atunci vino pe plajă.

Maria privi departe.

— Ai descoperit tu vreodată un țărm?

Alber nu credea că n-are să vină și o așteptă la Calul de Salcie, până aproape de ziuă.

7

O săptămână Maria nu se îndepărtă de casă. De la fereastră vedea plaja, goală, și la un kilometru ghicea Calul de Salcie. Simțea un fel de ură pe toate, începând cu marea și sfârșind cu soarele. Duminică nici măcar nu coborî de la mansardă; zăcu în pat, inertă, cu ochii în tavan, până ce obosi, și albul varului se făcu negru. Atunci se născură în ea senzații funerare; i se părea că e moartă, cu funcțiile organice și sentimentale anulate, dar cu conștiința întreagă; simțea și înțelegea totul, fără să o doară nimic și fără să regrete.

Restul zilei și toată noaptea rămase astfel, moartă, controlându-se încontinuu, gândindu-se la propria ei înmormântare.

Luni dimineață se ridică din pat, deși nu-i revenise de loc dorința să trăiască. Trebuia să coboare, să-și ia postul în primire; nu anunțase că e moartă și nici n-ar fi avut cine s-o înlocuiască. Ploua rău și urât, de parcă ar fi fost toamnă. Simțea o durere rece în oase, o simțea mai de mult, știa de unde pornește nu voia să recunoască. Era în ea o altă ființă, căreia i se împotrivea revoltată. La ora șase își puse impermeabilul, își înfășură gâtul într-un fular mov, unul din multele ei fulare mov, și porni pe plajă. A doua ființă nu învinsese, nici nu fusese învinsă; războiul continua, sub ploaia mizerabilă.

Îl găsi așezat pe Calul de Salcie. Era ud, dar pe față nu i se citea nici o suferință; ploaia îl înviora, ca pe plante. Maria îl privi cu ură; să fi fost încovoiat, să nu fi avut genele atât de dese și grele, împodobite cu picături de apă ca niște ștrasuri, să-l fi simțit trist sau neliniștit, s-ar fi apropiat de el dintr-o dată. Avea nevoie de o întâmplare deplină, care să depășească moartea din orele când o cunoscuse și o examinase cu luciditate.

— Ce faci aici? întrebă, rece.

— Te aștept, răspunse Alber.

Privea în sus, la ea; nu se ridicase. Era atât de ud, că părea ieșit din mare. Maria puse o mână pe Calul de Salcie.

— Bună seara, Cristofor!

Era gravă, cu o sinceritate deplină; trunchiul acesta adus de valuri, semănând cu un cal eșuat, fusese un prieten real, până la însuflețire. Acum ar fi petrecut o oră de împăcare și nostalgie, aplecată pe grumazul lui, legănându-l și spunându-i cuvinte calde în ploaie. Între ei apăruse un bărbat; avea nevoie de el și-i venea să scrâșnească de furie.

— De când aștepți?

— De când n-ai venit.

Era nebun? Sau îi plăcea să se joace cu vorbele? Dar poate spunea adevărul, și atunci avea datoria să-l iubească, măcar provizoriu. Ar fi trebuit să-l ia de mână, numai că până să ajungă acasă, era prea târziu; nu trebuia să treacă nici o clipă.

Nu se vedea nimeni; seara cădea prematur.

Maria își scoase impermeabilul, îl aruncă jos, își scoase rochia, rece și fără grabă; păstră numai fularul la gât și se întinse pe nisipul ud; ploaia

țârâia pe impermeabilul inutil. Picăturile de apă de pe genele lui îi cădeau în ochi, o ardeau, simțea că orbește. Nisipul părea insuportabil de fierbinte, iar pielea lui, ca de gheață. Intercepta invers senzațiile. Poate îl și ura, cu adevărat, într-o clipă când, dinamitată, credea că-l iubește.

Singurul adevăr nedeformat rămânea ploaia, constantă.

Nu păstra nici un gând, nici o impresie, îl privea cu indiferență, și totuși trebuia să-i recunoască însușirea de a înțelege viața, de a ști cum s-o trăiască, de a-i cere ce se cuvine. O voise pe ea și o așteptase, patru seri, patru după-amieze; era cinstit să i se supună, deși nu venise să-l caute; îl căutase pe Cristofor sau poate nici pe el, și nici măcar pe sine. Căutase un gol.

Golul se transformase acum într-un bărbat, care aprindea focul ca să usuce hainele. Se dusese în șosea, venise cu husa mașinii și făcuse un cort la adăpostul Calului de Salcie, care îi apăra de vânt sau de fantome dinspre partea mării. De unde adunase mărăcini și găteje, și cum izbutise să le aprindă, când toate erau ude, și ei asemeni? O învăluiră fumul și căldura, aducând o trâmbă violentă de fericire. Mai mult decât frumusețea lui dezgolită o fascina îndemânarea.

— Tot ce știi, ai învățat la vreo școală?

— Nu. M-am născut cu aptitudini pentru toate. Când m-am aruncat prima oară în apă, eram sigur că am să înot dintr-o dată, și nu m-am înșelat; nu m-am înșelat cu nici o ocazie. Pot să fac tot ce-mi trece prin minte. Simt că aș putea să zbor dacă aș avea aripi.

— Ai fi dezgustător, dacă nu te-aș crede. Caută o pereche de aripi; vreau să te văd zburând.

— Am să le caut.

— E groaznic să fii lucid, și să crezi în absurd! Zboară acum, fără aripi! Haide, nu mă chinui!

Alber se ridică în ploaie, făcu o mișcare cu brațele, își arătă frumusețea extinsă, dar n-avu puterea să rămână mult așa; zâmbi stânjenit.

— Dă-mi fularul să ți-l usuc.

Maria își strânse fularul la gât.

— Lasă-l, se usucă pe mine... De ce n-ai vrut să zbori? (Se întristase. Nu mai putea să-l privească.) De ce te-ai detronat tocmai acum?

— Haide, zise el, punând găteje pe foc, am mers prea departe!

— Nu! N-ai făcut nici un pas! Îmi pare rău că te-am găsit aici. E drept că nu-mi pare rău de ceea ce s-a întâmplat. Are să se mai întâmple uneori dar ține minte că n-am să îngenunchez niciodată în fața ta; nu vreau să știi când am nevoie de tine. Dacă nu-ți convine, ridică-te, pleacă și nu mai veni. Nu te simți jignit?

— Nu. După gesturi, vorbele nu spun nimic. Ți-e frig! Vrei să te încălzesc?

— N-am nevoie. Gesturile s-au terminat pe ziua de astăzi. Dă-mi o țigară!

Maria ieși de sub cort, învelită în fularul mov. Încă ploua peste plajă și, mai neliniștitor, peste mare. Căzuse un întuneric dens și greu; focul pe țărmul pustiu era fierbinte și luminos.

— Dacă s-a uscat rochia, vreau să mă îmbrac. Deși te detest, îți mulțumesc pentru seara asta. N-am s-o uit. Poți să mă duci în oraș? Vreau să văd un film... La șaptesprezece ani am vrut să mă sinucid, cu adevărat. O prietenă m-a sfătuit să mă duc la cinematograf.

Când ajunseră în șosea, Maria se opri cu ochii la mașina plouată. Cum de n-o uitase?

În oraș ploua mai urât decât pe plajă, o ploaie fără vânt, sâcâitor de constantă.

— Ce film ai vrea să vezi?

— O comedie ... O supercomedie! Ceva în care la urmă să moară toată lumea.

Era un documentar înaintea filmului, o bătălie navală, o peliculă veche, ștearsă și puțin tremurată, din timpul războiului. Maria își ascunse capul în mâini. Sala se legăna în întuneric, trosnetele de pe ecran se răsfrângeau în pereți ...

Se regăsi în mașină, calmă, obosită și apatică. Starea prin care trecuse nu putea să se repete, dar nici să se uite. Trebuia să bea ceva, repede.

La peretele din fața ușii, în casa lui Alber, era un jilț îmbrăcat cu o cergă vărgată. Îl descoperi de la început și îl socoti un bun loc de refugiu. Apoi privi pe fereastră întunericul de deasupra mării.

— Astă seară l-am văzut pe tatăl meu.

Alber se uită la ea dintr-o parte. Părea lucidă.

— Unde a fost bătălia navală? continuă Maria.

— Care bătălie?

— De la cinematograf.
— În Egee. Era un convoi de petroliere, în drum spre Creta. L-a interceptat escadra engleză de la Salonic.
— Da. Tatăl meu comanda un petrolier închiriat de nemți. A fost torpilat pe la Salonic; tot echipajul a dispărut, dar nimeni n-a fost dat mort; poate ca nemții să nu plătească despăgubiri; România nu intrase încă în război... N-a venit nici o știre, nimeni n-a spus nimic. Au trecut douăzeci de ani de atunci. Astă seară l-am văzut murind.
— Halucinezi!
— Nu! Când am deschis ochii, era în fața mea, l-am recunoscut, cădea în mare, peste parapet, vasul se scufunda. Nu a sărit, să se salveze, ci a căzut; era mort. Mai toarnă-mi un pahar!
— Ai băut prea mult.
— Atunci, pune cerga pe jos! O cergă ardelenească e un lucru foarte cinstit.
Cerga avea dungi negre, roșii și verzi.

8

După trei zile ploaia contenise, dar nisipul era ud și nu ieșea nimeni la plajă. Ședea goală pe Calul de Salcie; îi interzisese lui Alber să vină o săptămână; acum avea nevoie de el, deși nu voia să recunoască. Soarele ardea, și dogoarea lui amestecată cu briza rece îi dădea o lascivitate domoală, prelungă, confortabilă și nealarmantă, ca febra care nu duce până la pierderea cunoștinței sau până la moarte. Toropea, când simți pașii cămilei; îi recunoștea după călcătura ei lată și în același timp ușoară, aeriană, deprinsă cu nisipul dinainte de naștere. Dia, fata lui Tulip, venea călare; poate o căuta pe ea, altfel nu avea de ce să se aventureze atât de departe și nici nu-i plăcea singurătatea.
Cămila se opri, dădu să îngenuncheze pe nisip, ca la un sfârșit de etapă. Dia nu voia să descalece, o opri, proptindu-i un bețișor sub maxilarele descărnate.
— L-am văzut pe iubitul tău mai adineaori... Ești foarte bine făcută! Te crezusem blondă, nu știam că te oxigenezi; dar zău că mă bucur, am scăpat de o dezamăgire, blondele adevărate n-au nici un haz în pielea goală, parcă sânt opărite și mâncate de molii. Să rămână blonde dacă vor, dar măcar să

se vopsească la bază; corpul omenesc are și el nevoie de o temelie, ca orice construcție. Tu ești foarte bine marcată; să fiu bărbat, aș înnebuni după tine ... Aș putea să înnebunesc și așa. Picioarele ți le știam, șoldurile însă întrec închipuirea. Spune-mi, ce crezi că se întâmplă cu un bărbat când te ia în brațe? Adineaori l-am văzut pe iubitul tău.

— Te-am auzit, dar nu-i iubitul meu. E un om cu care fac dragoste câteodată, când nu se mai poate altfel.

Dia bătu ușor cu bețișorul în grumazul cămilei, și aceasta se așeză pe nisip, placidă și bună; putea să stea așa, nemișcată, până la dezagregarea ultimelor nisipuri din lume. Fata descălecă și se așeză lângă Maria, lipită de talia ei concavă; își alesese locul dinainte, cum își aleg corăbierii golfurile adăpostite și promițătoare.

— Spune-mi, ce înseamnă și cum e „când nu se mai poate altfel?“

— Ești prea mică să afli.

— Te înșeli! Știi de ce-am venit? Voiam să-ți fac o propunere: îți dau voie să iei cămila oricând, și să te duci călare oricât de departe, dacă mă lași cu iubitul tău într-o seară.

Maria se ridică mai mult în coate; curbura taliei deveni verticală, și Dia rămase neadăpostită, ceea ce n-o împiedică să exclame cu sinceritate:

— Extraordinar! Ai sâni internaționali! Mondiali! Fără nici o cută. Și, slavă Domnului, au greutate! Cu sâni ca ai tăi ar trebui sa faci film în Italia. Se caută.

— Și se găsesc, mi se pare.

— Trucați! Pușì pe sârme!

— Cum ai putea să-i truchezi?

— Adică tu crezi că în vremea când se trimit mesaje în Marte, oamenii nu sânt capabili să fabrice o pereche de sâni ca lumea? Și probabil nici nu costă scump. Ai tăi însă fac multe parale; dolari și lire sterline! Aș dori să fiu în locul iubitului tău. Dar, zău, mai bine lasă-mi-l pe el într-o seară. Simt că nu se mai poate altfel.

— E mai corect să cauți pe altul.

— Ești geloasă?

— Nu, și nici nu am un punct de vedere moral în privința asta. Atât că ar fi inestetic. Du-te pe plajă, să găsești un tânăr care să-ți placă.

— Îmi plac destui! Ce folos că n-am încredere în nici unul? Nu-mi oferă nici o garanție. De iubitul tău garantezi tu; mă bizui pe competența ta. Vrei

cămila?

Neprimind nici un răspuns. Dia rămase gânditoare.

— Ce-o să se întâmple cu mine? spuse după o tăcere.

Începu să plângă neprevăzut, întâi domol, parcă nedecisă. Maria o privea surprinsă și ostilă, deși îi recunoștea un farmec sincer, farmecul atât de fragil al unei singure veri din viață; nimic nu mai poate fi egal cu el. Înțelepciunea, bogăția și chiar fericirea si chiar gloria nu pot înlocui o zi anumită, din tinerețe. Întinse mâna și-i mângâie obrazul, absorbindu-i îndurerarea certă și atât de inexplicabilă. Atunci, Dia se prăbuși pe pieptul ei, în hohote. Maria îi simțea lacrimile pe sâni, apoi îi simți respirația ritmică și fierbinte. Se ridică, rigidă. Dia nu înțelegea.

— De ce te-mbraci?

— Mă duc cu cămila.

— Unde?

— Spre nord, să caut un deșert.

— Deșerturile sânt numai în sud.

— Îmi pare rău, nu pot merge la sud; a ieșit lumea pe plajă. Aștept toamna, să plece toți, să rămân doar eu.

— Dar să nu te-ntorci abia la toamnă, Maria!

— Nu, așteaptă-mă aici. Am să fiu înapoi înainte de logodna ta.

— Să n-o lași în galop la înapoiere; nu mai poți s-o oprești.

— Nu mi-e teamă. Unde m-ar putea duce?

— Tocmai la Piramide.

Dia zâmbea cu o tristețe copilărească, puțin speriată. Ce fuseseră mai înainte priviri, gesturi, vorbe, păreau inexplicabile sau închipuite. Viața ei, se gândea Maria, în vechiul Caravanserai de pe nisip, nu putea să fie decât nefericire și neliniște.

9

După ora șase, Maria puse un bilet sub ușă, ciocăni o singură dată, tare, ca un pocnet, de răsună toată casa și coborî scările. Nu era nici capriciu, nici un act de prudență, ci un stil care exista în ea, fără să-l fi căutat vreodată. „Vin peste o jumătate de oră. Lasă ușa descuiată“.

O jumătate de oră se plimbă pe esplanadă, dincolo de Cazinou, spre farul genovez, de unde se vedea tot țărmul mării, spre nord; fusese acolo de

dimineață. Acum, sub faleză venise umbra înserării; în schimb, în larg, pe insulele plate de cretă, bătea încă soarele, nu înalt, dar plin de bunătate.

Nu-i plăceau soneriile și ușile încuiate. La ea n-avea sonerie și nu încuia ușa nici noaptea, nici când pleca de-acasă.

„Imbecilul! Acum se îmbăiază și se dichisește. Își închipuie că am luat foc!“

Aștepta cu o bucurie plină de cruzime, să-l dezamăgească. Și dacă era o femeie la el? N-o interesa nici pe departe. N-avea decât s-o încuie în baie. Nu, în bucătărie; de baie poți să ai nevoie în orice clipă.

La șapte intră pe ușă și merse drept la jilțul cu cerga. N-o emoționa nimic aici, avea însă o altă emoție, adusă de afară. O construise de dimineață, apoi o disimulase; acum simțea că o să explodeze.

— Dă-mi un chibrit și ceva de băut, repede!

N-avea poșetă, n-avea nimic în mâini. N-avea decât rochia, fără buzunare, și fularul mov de la gât. Alber o privea confuz; nu înțelegea de unde scosese țigara, doar nu putuse s-o aibă după ureche, ca hamalii.

— Ce te uiți așa? E chiar atât de greu să aprinzi un chibrit.

— Câte țigări ai fumat azi?

— O sută patruzeci. Până diseară mai am dreptul la cinci.

— Ai mai băut ceva înainte de a veni aici?

— O sticlă de votcă! Și un litru de vin, dacă nu ești destul de îngrozit. Iar dacă-ți închipui că vorbesc anapoda, află că am luat cifra dintr-o revistă medicală. Locuitorii unui oraș industrial inhalează zilnic o sută patruzeci și cinci de țigări!; de la coșurile fabricilor, înțelegi? Fără să aibă vreo vină și fără nici o plăcere. Eu locuiesc pe malul mării, într-un aer cum nu se poate mai liber și mai fără mizerie; tot ce-ar putea s-ajungă la mine ar fi fumul vapoarelor, dacă nu s-ar pierde pe mare. Și fiindcă a venit vorba de fumul vapoarelor, stai jos lingă mine; am o veste fantastică.

Stătea încordată, ca să nu tremure. Alber se așeză pe covor și își lipi obrazul de genunchii ei goi. Aveau blândețea unui cântec de leagăn, venit de la cea mai de sus fereastră a unei case înalte, într-o noapte de vară caldă și parfumată. Îi simți tulburarea și o pândi, reținut, așteptând-o să se declare. Nu făcu nici un gest mai departe, dimpotrivă, își retrase obrazul, lăsând între pielea lui și a ei, un centimetru de aer. În electricitate, la tensiuni înalte, asemenea rupere poate să provoace scântei calcinante.

Era altfel decât se așteptase Maria; despovărați, genunchii i se răciră, și din această scădere bruscă a temperaturii se iscă o flacără de-a lungul coapselor. Strânse dinții, războinică, îi băgă mâna în păr și îl zgâlțâi dușmănos; îl ura pe Alber, adânc și adevărat, cu scrâșnete, fiindcă îl descoperea neprevăzut și primejdios, amețitor, ca o prăpastie; din nemișcarea lui atât de sfioasă, de timidă, că ar fi putut s-o creadă umilă, emana groază și voluptate.

Maria se ridică brusc; și cerga pe care ședea acum, pe care se tăvălise odată, era primejdioasă. Se duse la fereastră, se așeză pe glaful rece de marmură; avea marea în spate, pactiza cu ea, provizoriu, ca să-i apere retragerea. Și spuse deodată:

— Ai o hartă a Mării Egee? Tatăl meu trăiește! Am aflat astăzi!

O asculta, în picioare. Rămăsese paralizat, în mijlocul camerei. Ea vorbea alb, calm și egal, cum ar fi debitat o lecție învățată pe dinafară:

— Voiam să merg până dincolo de lacuri. Am pornit la pas; cămila e ascultătoare, dar are un mers groaznic, te zgâlțâie de se rup toate în tine. N-ai călărit niciodată pe o cămilă? Să încerci, merită, cu tot chinul; ai impresia că ești primul călător din lume și descoperi pământuri necălcate de nimeni. Pe urmă, am mers la trap; e insuportabil! Te tasează până ți se duce creierul în călcâie. Drept compensație, galopul e ca o coborâre cu schiurile, dar ține seama, ca o coborâre pe care nu trebuie s-o urci înapoi pe urmă. E mai mult decât un zbor. Mai mult decât o plăcere; e ceva neterminat, care nu scade și nu te istovește. Ești pe pământ, dacă vrei să ții seama, altfel poți să te crezi în lună, sau în cer, sau undeva unde nu s-a gândit nimeni. Scoate harta!

Aruncă doar o privire asupra arhipelagului; ai fi zis că-l uitase. Alber întinsese harta pe covor, la picioarele ei; el era la sud, ea la nord. Glaful de marmură rămânea rece; marmură adusă poate din Grecia!

— Dia mi-a spus să nu merg în galop la întoarcere, că nu mai pot opri cămila. N-a vrut să se oprească nici la ducere. Dar ce înseamnă dus și ce înseamnă întors? La ce punct al pământului îți raportezi mișcările? Și de ce m-aș fi oprit? Mi-au ținut drumul pescarii de la cherhana; mi-au dat votcă și icre negre. Unii mă cunoșteau, cunoșteau și cămila, n-aveau de ce să se mire. Unul mă privea încontinuu; un bătrân, nu te gândi la rele. Nu știu ce-a făcut, cum a vorbit cu ceilalți, de ne-au lăsat singuri; m-am pomenit numai cu el, sub șopronul de stuf, și-atunci mi-a spus: „Te știu de mult. Săptămâna

asta veneam să te caut. Până ieri am avut legământ să tac. Astăzi pot să-ți destăinuiesc. Îl cunosc pe tatăl tău; am fost marinar pe Oituz.“

— Petrolierul torpilat? întrebă Alber.

Nici nu-l auzi; își continuă povestirea. Tatăl ei trăia; suferise o comoție și într-adevăr căzuse în apă, sau îl aruncase explozia, dar avea centura de salvare.

— De unde știe informatorul tău?

— Era acolo, pe o plută pneumatică; se credea singurul supraviețuitor, când l-a descoperit pe tatăl meu, plutind în nesimțire. El i-a ajutat să-și revină. Au rămas așa, două zile, duși de valuri, până ce au ajuns la o insulă. Nu știe care. Vezi ce curenți sânt în nordul Mării Egee, și gândește-te cât poate deriva o plută în două zile.

— Nu cred nimic. De ce-a tăcut până acum?

— Ți-am spus că avea legământ; n-a vrut să-mi spună altceva. Nu suportă nici o întrebare.

— Și de ce a expirat legământul tocmai ieri?

Păru surprinsă; nu se gândise. Dar era simplu.

— Azi e în șapte? Oituz a fost torpilat în august, în ziua de șase. Ieri s-au împlinit douăzeci și cinci de ani de-atunci!

Maria îngenunche lângă hartă.

— Ia un compas și o riglă. Să punem două mile pe oră; în două zile, o sută de mile! Trasează pe hartă.

Acoperi cu mâna zona încercuită; avea o mână mică, dar sub ea încăpeau zeci de insule.

— Undeva aici trebuie să-l caut!

Se ridică grăbită și ieși fără altă vorbă. De la jumătatea scărilor se întoarse; în ea se produsese o eliberare, tulburarea dintr-o anumită clipa se topise, nu simțea nici o dorință, nu mai avea nevoie să fie precaută.

— Am uitat ceva!

Începu să se dezbrace, indiferentă, cum și-ar fi făcut o datorie. Însă, fără să vrea, și fără să-și dea seama, cu toată această reținere, trupul ei era unduit, și fierbinte, și călătoria cu el ducea dincolo de Egee.

Mașina plutea pe nisipul ud. Nu se simțea nici o ostilitate sub roți, relațiile cu exteriorul păreau dematerializate. La jumătatea drumului, Maria se răzgândi.

— Oprește! Nu merg mai departe!

Coborî, traversă plaja și se ghemui lângă apă, cu genunchii în brațe; era dintotdeauna poziția ei defensivă. Nu voise nici o clipă să meargă; cedase din plictiseală. Alber insista să stea de vorbă cu marinarul; întâmplarea era ciudată, nu putea rămâne nepăsător la destăinuirea Mariei. Intenția ei de a pleca în arhipelag părea din ce în ce mai precisă, în vreme ce planurile explorării apăreau tot mai nebuloase.

— Cu ce te-ai gândit să pleci?

— Cu un pescador din port; am pus de mult ochii pe el.

— Cum de mult, când până săptămâna trecută nu știai nimic?

— Oricum, voiam să plec într-o zi.

— Și pescadorul al cui e?

— Al statului, ce mai întrebi? Am să-l fur. N-am nevoie decât de cinci oameni devotați. Unul din ei poți să fii tu.

— Nu vreau să devin complice la furt, și nici n-am sânge de aventurier.

— Ce păcat imens!

Nu-și pleda cauza; era îndurerată sincer și cu dezinteresare, pentru el! Acum câteva seri îl privise la lumina flăcărilor, pe plaja plouată, și crezuse că va zbura fără aripi.

— N-ar fi furat, ci altceva; n-ai să înțelegi.

— Cu ce-ai să plătești oamenii?

— Am să te plătesc numai pe tine. Am bijuterii. Am să le vând la Constantinopole, și-am să-ți dau cinci lire sterline pe zi. Ceilalți n-au să pretindă nimic. Știu doi deocamdată, care ar pleca la capătul lumii, la prima chemare, ba chiar mai devreme. Și-ar mai fi sute, din care să aleg încă trei. Vrei să știi ce-am să le dau de mâncare? Tulip are un camion de conserve în magazie. Îmi cedează din ele cât am nevoie. Și doi saci mari cu pesmeți; o sută de kilograme! Pot să țină trei luni; pe urmă ai să-mi împrumuți o liră pe zi, din cele cinci.

Era prea neobișnuit, prea abrupt și absurd, ca Alber să înțeleagă. Dacă ea avea mințile întregi, iar el nu izbutea să-i dezlege ecuația, putea să înnebunească înaintea ei, într-o noapte. Își dădea seama că marinarul

rămăsese un pretext, imboldurile ei veneau mai de departe; totuși, întâlnirea cu el declanșase criza și poate că asupra lui se găsea cheia enigmei.

— Trebuie să spună tot ce știe; am să-l descos altfel decât tine. Nu-i admis să păstreze secrete, când sânt în joc vieți omenești.

— Ce vieți?

Era batjocoritoare.

— În primul rând a tatălui tău.

— Tatăl meu e însurat acolo, a doua oară, are o vie, o livadă de portocali, una de măslini, o barcă de pescuit și duce o viață fericită.

— Tot fostul marinar ți-a spus?

— Îți închipui că altcineva n-avea cine!

— Dar el de unde știe?

— N-a vrut să-mi dea nici o lămurire; datoria mea este să-l cred fără suspiciuni.

— Și ca să constați fericirea tatălui tău, dacă n-o fi o minciună, sau ca s-o strici, că de dat nu poți să-i dai nimic, vrei să-ți primejduiești viața, împreună cu alți cinci?

— Of, Doamne, ce plat e pământul sub tine! Câte milioane de ani îi trebuie ca să devină rotund! N-am să-ți dau decât trei lire pe zi, nu meriți mai mult.

Convenise să-l ducă la cherhana; își schimbase gândul când mai aveau de mers un sfert de oră.

Alber se așeză pe nisip, lângă ea; o simțea că strânge din dinți și spumegă. O cunoștea deajuns ca să știe că trebuie să nu facă nici un gest, să nu spună nici un cuvânt.

Ea se așteptase să-l vadă izbucnind și încă o dată reținerea lui o înfrânse. Abia când o simți că plânge, el îi puse ușor mâna pe umăr; nu era un gest deplin.

— Ești mai bun decât aș fi crezut. E atâta timp de când n-am mai plâns! N-am avut timp. Și n-am vrut.

Fără s-o înțeleagă, Alber simțea că nu era făcută oricum și n-avea un suflet ca al oricui.

— Maria, știu ce ai să-mi spui: că nu există marinarul bătrân...

— Nu există

— Și tatăl tău e mort de mult!

— Nu de mult; a murit anul trecut.

El o privi și n-o văzu; vorbi numai ca să se încredințeze că sânt vii și pot duce o conversație.

— Dar atunci ce-a fost cu bătălia de la Salonic?

— Nu știu, m-au îngrozit bubuiturile. În timpul războiului a căzut o bombă pe casa noastră. Ne-au scos din pivniță după trei zile; eram mică, îmi închipuiam că sântem morți și nu înțelegeam de ce ne mai dezgroapă... Tatăl meu n-a fost niciodată pe mare; era cismar; cârpaci. N-a făcut nici o pereche de pantofi cu mâinile lui; a pus pingele și petice. Era bețiv. Ne bătea... Ce să-ți mai spun?

— Ai spus tot ce se cuvenea, ca să nu lipsească nimic.

— Crezi că mint! Dar nu-i atât de simplu! De mult nu mai născocesc nimic. Toate sânt în mine, și adevăruri, și minciună. Nu mai știu să le deosebesc. Am născocit atâtea într-un timp! A trebuit să mint și să mă ascund. Mi-am falsificat autobiografiile. Tatăl meu a fost amiral; comandantul flotei. Nu puteam să spun, n-aș mai fi intrat în nici o școală.

Maria se uită în jur; nu înregistra peisajul.

— Unde sântem?... De fapt, nici nu știu ce-a fost tatăl meu. Nu l-am cunoscut niciodată. Așa am scris într-o autobiografie.

— Ai prea multă imaginație! observă Alber.

— Ești un nătâng! Nimeni nu poate să aibă prea multă imaginație! Imaginația nu-i niciodată destulă. Și nici finită. Nu pot să trăiesc pe pământ, dacă nu-l transform cum îmi place. Nu pot suporta oamenii, dacă nu-i compun după cum am nevoie. Pe tine încerc să te compun, și tu dărâmi azi ce-am clădit ieri.

— De ce nu mă lași cum sânt?

— Du-te dracului, nu înțelegi nimic!

După această izbucnire, Maria deveni blândă.

— Îmi caut forma adevărată. Peste tot în lume sânt revoluții. Sânt și în mine. Nu mai pot să mă suport în atâtea tipare născocite, în atâtea identități false. Încerc să-mi fac una definitivă. Într-un loc unde să nu găsesc repere vechi; să pot lua totul de la început. Ajută-mă!

Maria își arătă fața; nu se schimbase.

— Vino cu mine în Marea Egee! Să debarcăm pe o insulă și să rămânem acolo. Dacă n-ai curaj și vrei să-ți dau un scop pe înțelesul tuturor, hai să ne întoarcem la cel dinainte. Cine știe adevărul? Ce-ai pierde, dacă l-am căuta pe tatăl meu acolo unde n-a fost niciodată? Atâția oameni pierduți, pe

banchize de gheață, în păduri tropicale, în munți netrecuți de nimeni sau în largul oceanelor, au pus în mișcare omenirea, ca să-i caute. S-au trimis după ei expediții polare, spărgătoare de gheață, dirijabile, avioane, elicoptere, și de-atâtea ori totul a fost zadarnic. Știe cineva unde a pierit Guynemer? Sau Amundsen, care la rândul lui căuta pe altul? N-are importanță unde a murit tatăl meu. N-am să-l găsesc pe nici o insulă din lume, dar nimic nu mă împiedică să-l caut.

Se ridică.

— Dacă vrei, merg și la cherhana. S-ar putea ca marinarul să și existe.

Alber încuviință. Trebuia să-și abandoneze și logica, și prudența, ca să nu rămână mai prejos. Era subjugat, și ea îl domina de la înălțimea unde o ducea închipuirea.

— Furnizorul tău, de care vorbeai, întrebă la înapoiere în fața casei de piatră, nu-i turcul la care am mâncat într-o seară?

— Ba da, dar nu-i turc.

— Tatăl fetei din mașină.

— E fatal să mă îndrăgostesc de tine! izbucni Maria. Pentru ce-o să urmeze, mă bizui pe steaua mea salvatoare! Îți amintești fata! Uiți că era și un băiat în mașină!

Părea ironică, dar se lupta cu sine; începea să fie subjugată, cu cele mai clare simptome; avea gâtul uscat și simțea două puncte dureroase în pântec, așezate simetric, la o palmă mai sus de pubis.

— Și de unde are tatăl lor atâtea provizii?

Alber era circumspect, deși cu multă absență. Atenția îi alunecase spre glasul ei, puțin răgușit, și spre mișcările care dintr-o dată deveniseră leneșe. Nu-i înregistră răspunsul, ci numai vibrația coardelor vocale.

— Ce te miră? E meseria lui să adune. Orice găsește, nu doar lucruri de mâncare. Obiecte nautice mai cu seamă. Magazia e plină.

Acum Alber înțelegea de unde putea să aibă Maria pavilioanele codului de semnale, care îi împodobeau camera. Nu se mirase; nu-l mirase nici o cutie de sextant, pusă pe noptieră; crezuse că e goală, cu destinații casnice; asemenea obiecte își găsesc ușor explicația într-o casă de pe malul mării. Acum nu s-ar fi mirat să existe chiar sextantul.

— Cele mai multe din lucrurile lui Tulip sânt cumpărate de ocazie, continuă Maria. Din simplă deprindere negustorească. Altele i-au fost lăsate amanet, și nu le-a mai ridicat nimeni. Înainte de război, a ținut o bodegă,

sau un fel de cantină, în port, ceva sordid, după câte am auzit. Venea la el toată scursura Mediteranei și a Levantului. El unul e un om cumsecade, și, poate n-ai să crezi, plin de sensibilitate.

— E foarte de crezut, judecând după copii.

— Te gândești la fată.

— De ce să te mint? Mi s-a părut mai reușită decât băiatul.

— E firesc să ți se pară așa!... Ia spune, îți place? Ea ar fi gata.

— Nu te aștepta să fiu fățarnic. Mi-ar plăcea, dar știi bine că nu se poate.

— Da, nu se poate! încuviință Maria.

Devenise blândă și supusă, ca un animal mângâiat sub maxilare.

— Vino sus! Într-o zi am să te iubesc de moarte.

La ultima treaptă, Alber își ascunse emoția sub o vorbă necugetată. De fapt voia să supraliciteze, din recunoștință.

— Am să mă duc în port, să văd pescadorul.

Maria se dezmetici, îl privi printre pleoape.

— Ești cu adevărat idiot. Incurabil! Degeaba îmi bat capul cu tine! Ce cauți aici? Pleacă numaidecât!

Nu trebuia să se revolte și s-o condamne; izbucnirea unui om nefericit nu poate să jignească. Alber se duse pe plajă, până la Calul de Salcie. Coborî din mașină. Se întunecase. Cămila era acolo, dormita pe nisip. Se urcă în spinarea ei, ca să nu rămână nimic nefăcut. Cămila se ridică și porni în galop.

11

Pe la cinci și jumătate, Alber apăru pe plajă, în dreptul stației de radio, și se așeză pe nisip, cu fața la mare. Maria îl vedea de la fereastră; el știa să apară la vreme. Cu o zi înainte îl detestase, sigur i-ar fi întors spatele. Peste noapte începuse să se împace cu imaginea lui puțin ștearsă, se străduise s-o refacă și izbutise să-l vadă prin pleoape, destul de clar ca să se înfioare. Se răsucise în pat până dimineața, refuzând încă o dată să admită că avea nevoie de el, și ostilitatea ei pornea numai din orgoliu, nici măcar din nevoia de apărare, fiindcă nu-i era teamă de nimic ce-ar mai fi putut să urmeze. O jignea seninătatea lui, ar fi vrut să-l vadă că se frământă, neavând-o la îndemână. Dar el știa să aștepte și, mai ales, știa când să vină.

Dorința de a-l vedea, de a-l simți aproape, ajunsese insuportabilă. Semnă condica, se duse sus și nu făcu altceva decât să-și pună pe umeri un șal mov, ca fularele, dar cu mai multă putere de protecție, pentru zile mai grele.

Alber îi auzi pașii, însă nu se ridică; ar fi însemnat să asocieze un gest al lui la gesturile ei. Era liberă să se ducă mai departe, ignorându-l, ceea ce n-ar fi fost de mirare.

Maria se așeză alături. Nisipul, umbrit, începuse să se răcească. Avea o rochie subțire, aproape derizorie, care nu putea s-o apere de frigul serii. Singurul loc pus sub pază în trupul ei era grumazul, sub șalul încărcat de raze ultraviolete și de căldură. Se aflau în umbra prelungă a casei de piatră, întinsă până pe mare; avea să ajungă la orizont înainte de apusul soarelui.

— Hai într-o zonă mai caldă, spuse Maria.

Se ridică prima, la câteva clipe după ce se așezase, îi era bine, cu toate că simțea în ființa ei o contrariere; îi venea să se certe, și în același timp s-ar fi lăsat dezmierdată. Omul acesta, clădit cu o armonie pe care trebuia să i-o recunoască, o urma docil și se bucura de îmbrățișarea ei cu o recunoștință aproape umilă, și totuși era atât de demn în virilitatea lui complexă, nedrămuită, neținută în frâu, încât o domina deplin, fără efort și poate fără să-și dea seama. „Ar trebui să-l iubesc! se gândea Maria. Să mi-l recunosc de stăpân, să mă împac cu soarta mea, să admit că a dat un sens existenței mele și că aș suferi dacă s-ar întâmpla să nu mai fie!“

La nord, plaja se continua cu o faleză, care creștea repede până la o sută de metri; sub ea, marea se vedea ca într-o prăpastie.

Mergeau împreună la deal, și Maria îl privea dintr-o parte. „Dar mai întâi ar trebui să-l construiesc, după datele care îmi sânt necesare“. Îl examina cu luciditate. Nu se întrebase niciodată care erau preferințele ei adevărate. Printr-o profesiune abandonată, cunoștea canoanele frumuseții apollinice și recunoștea în ele armonia perpetuă și universală însă aceasta îi stârnea un extaz rece, rămas la stadiul bronzului sau al marmurei. Frumusețea vie trebuia să aibă imperfecțiuni, spre a dobândi personalitate și căldură. În formula ideală nu încap decât statuile. Omul de lângă ea era frumos, dar în primul rând era viu și capabil să-i stârnească voluptăți depline, numai prin prezența lui apropiată, înainte de orice atingere.

După câteva sute de metri, pe parcursul cărora îl examinase încă o dată, socoti că n-avea nevoie să rectifice nimic în alcătuirea lui anatomică, n-avea nevoie nici să se acomodeze, nici să facă vreo concesie. El îi convenea

deplin, într-o proiecție oricât de prelungă asupra timpului; simțea că nu i-ar găsi defecte intolerabile, și nu l-ar huli niciodată. Își lipi obrazul de umărul lui.

— Te rog să nu spui nici un cuvânt astă seară! Dar nici unul! Să ne înțelegem prin semne, sau să nu ne înțelegem de loc, să nu ne comunicăm nimic, să ne trăim independența până la limitele ei absolute.

Era un ideal vechi, neabandonat, deși irealizabil. Maria se gândea fără speranțe: „Are să-mi ceară lămuriri și va fi groaznic!“ El nu răspunse nimic; privea drept înainte.

După zece pași, nu mai putu să suporte tăcerea impusă de ea însăși; i se părea că își anticipează una din morțile viitoare și reduse restricția la relația dintre unul și altul.

— Nici un cuvânt despre noi, nici întrebări, nici constatări, nici presupuneri. Spune-mi orice altceva.

Două istmuri puternice ascundeau un golf circular, atât de bine desenat, că părea dintr-o geografie artificială; Maria îl cunoștea de vara trecută, dar peste iarnă topografia lui se schimbase. O falie, desprinsă din faleză, căzuse pe plajă, luând cu ea un pâlc de arbori, și acum alcătuia în mijlocul nisipului o insulă verde, ca o oază. Nici o insulă adevărată, înconjurată de ape, nu s-ar fi detașat atât de ferm, cu țărmurile atât de bine conturate.

— A fost golful meu, spuse Maria. Din martie, până în noiembrie. Opt luni n-a venit nimeni aici în afară de mine și de pescăruși. La început se temeau, pe urmă s-au deprins și nu mi-au mai dat nici o atenție. Le eram cu totul indiferentă, ceea ce mi se părea foarte convenabil. N-am contractat nici o afecțiune pentru ei, și toamna golful mi-a devenit antipatic.

— Vorbești despre tine! observă Alber.

— Da. Mi-am propus ceva imposibil. Lucrurile nu există în afara noastră. Hai să vorbim despre noi.

— Atunci spune-mi cum ai ajuns să faci o meserie atât de neobișnuită?

— Te referi la meseria mea de radiotelegrafistă?

— Mai ai și alta?

Făcuse sculptura, la Belle-Arte. Oricât ar fi de neobișnuit pentru o femeie, o interesa piatra, în blocuri masive.

— De ce ai renunțat?

— Din răzbunare; din dispreț. Și din ură!... M-au dat afară din institut. După accident. Fiindcă nu s-a putut stabili cauza. Fiindcă am scăpat, și

prezența mea acolo era dubioasă. M-au încărcat de învinuiri, mi-au rupt spinarea, ca să mă îngenunche. Am rămas în picioare, și acum sânt aici.

Era ora cea mai albastră a zilei. În afara câmpiei din spate, ignorată, și-n afară de munții aproape anulați de bătaia soarelui, nu rămâneau în peisaj decât cerul și marea; ele dizolvau, cu o forță virulentă, culoarea cenușie a istmurilor, iar nisipul de pe plajă, și insula nouă, cu arbori, piereau în umbra grea a falezei. Îndată după ora șase, când soarele mai are de străbătut o pătrime din emisfera cerească, devenind puțin violet pe margini, tot ce este albastru se amplifică, se concentrează, pare mai dens și mai adânc; atunci bolta cerului se transformă într-un clopot de sticlă, și marea îngheață. E ora aerosolilor, a surplusului de oxigen, care face respirația pură și dureroasă. Maria își strânse șalul pe umeri. Se așezaseră pe marginea falezei. Dacă nu se gândea la trecut, avea multe motive să se simtă bine.

— În golful meu a apărut o insulă! observă, după ce examinase schimbarea peisajului. Și cineva a invadat-o! Dar nu pot să-i cer socoteală, din moment ce n-am avut prevederea s-o iau în stăpânire.

În mijlocul crângului de pe plajă se vedea un cort verde, cu intrarea închisă. Pe bătătura din față, erau urme de foc, o vatră mică, tăciuni stinși și cenușă, între doi copaci se legăna un hamac, în briza de seară, iar deasupra lui, pe o frânghie, fluturau costume de baie, prosoape și basmale, care, pe măsură ce se stingea albastrul din atmosferă se arătau tot mai colorate, învingând umbra de sub faleză. Nu se vedeau oameni, dar nu puteau să fie departe, fiindcă lăsaseră afară atâtea lucruri, chiar și două scaune pliante.

De jos venea răcoare umedă, cu miros de sare, de iod și de alge, iar respirația aproape că scotea aburi. În spate, soarele continua să dea căldură, difuză, constantă, asupra întregului câmp care palpita cu o bucurie domoală. Maria își opri o clipă respirația, ferindu-se de aerul aspru, și atunci, simțind numai căldura din spate, palpită și ea, ușor, filând voluptatea cu un rafinament pe care îl avea probabil din naștere, dar nu-l exersa decât în rare ocazii. I se părea ocazia cea mai potrivită să se lase dusă încet de ape.

— Odată, în copilărie, spuse, am auzit la radio o convorbire între doi oameni din două părți ale pământului. Era într-o duminică dimineața, ai mei abia plecaseră la biserică, eu căutam un post pe unde scurte. Și deodată am căzut peste o convorbire. N-am înțeles de la început ce se întâmplă, până ce mi-am dat seama că ascultam un dialog într-o limbă necunoscută. Mi s-a părut fascinant, am continuat până seara, găseam tot mai multe posturi,

treceam de la unul la altul, în toată banda, și am făcut la fel în fiecare duminică. Nu înțelegeam ce spun, aflasem că sânt radioamatori, că nu se cunosc decât după indicativele posturilor, că n-au să se vadă niciodată, dar că îi leagă o prietenie temeinică, neobișnuită și inimitabilă. Am intrat în rândul lor; greu mi-a fost până ce mi-am înjghebat aparatele și am obținut autorizația; nimeni nu avea încredere într-o fată. La început, nu cunoșteam decât douăzeci de cuvinte în limba folosită de ceilalți. Primul bărbat care m-a luat în brațe mai târziu n-a trezit în mine atâta tulburare, atâta teamă, nedumerire și euforie câtă mi-a dat prima legătură prin radio, când am spus: „Dragă prietene, bună ziua“, iar cineva de la capătul lumii mi-a răspuns: „Bună ziua, dragă prietenă!“

— Primul bărbat a fost cel din mașină? întrebă Alber.

Chiar dacă greșea, nu putuse să se abțină; avea o durere ascuțită în inimă.

— Nu, alții, răspunse Maria. Celălalt a apărut mai târziu, când am izbutit să intru la Belle-Arte. Mi-era profesor și aveam nevoie de cineva, să mă apere.

— L-ai iubit?

— După accident. Când am știut că nu mai există. Atunci m-am văzut într-un gol groaznic și i-am simțit lipsa. L-am iubit în trecut, tot trecutul nostru, zi cu zi, faptă cu faptă; am făcut din toate un prezent, ca o realitate. Dar mai înainte, nu. Uneori îl uram; fiindcă era însurat, și niciodată nu i-a dat prin minte să se despartă. De multe ori am vrut să mă răzbun, să-i fac un rău mare, definitiv, să-i scot ochii, să-l mutilez.

Alber se gândi la accident. Nimeni nu știa cum se întâmplase.

Trecea ora albastră; cerul se făcea violet la orizont, deasupra mării. Începea ora câmpiei. O simțiră în spate și se întoarseră să privească. Până sub munți, se întindea un câmp de rapiță înflorită, de un galben uleios și atât de intens, că putea duce la orbire. Era o priveliște inadmisibilă, un viciu al naturii, un cancer. Cerul devenise și el galben, într-o nuanță mai ofilită, și părea că se leagănă odată cu rapița, pe care o bătea vântul. Soarele, gata să apună, se lupta din greu să-și păstreze autonomia, se zvârcolea în convulsiuni, arunca valuri de aramă topită asupra pământului; lanurile nu puteau să reziste, începură să fumege, se făcură portocalii, cu dâre de rugină, și când soarele se scufundă dincolo de munți, rapița luă foc, răspândind pe cer o incandescență tricromă, un amestec de alb, galben și

roșu războinic. Mai târziu focul se stinse și căzu întunericul; din cele trei culori rămase planeta Marte.

Dar Maria și Alber se aflau pe plajă, coborâseră, când încă nu se întunecase. În faleză erau săpate trepte, în zig-zag, printre râpe și piscuri de argilă care, să nu fi fost provizorii, ar fi făcut un peisaj dolomitic. O ploaie torențială, o revărsare a apelor de pe câmpie avea să aducă dezastru în aceste reliefuri nefixate geologic. Treptele se vădeau nesigure, neegale, pe alocuri abia schițate, ceea ce făcea coborârea anevoioasă și acrobatică. Dar, oricât ar fi fost de sumare, înfățișau o muncă voluminoasă, nejustificată de acel singur cort aflat pe plajă.

De jos, faleza părea zdrobitoare, era de necrezut că ei veneau de sus, și mai de necrezut că ar putea s-o escaladeze, ca să se întoarcă la câmpul cu rapiță. Cele două istmuri ieșite mult în larg păreau la rândul lor că închid orice drum de plecare. Deși marea era calmă, în fața lor se vedeau brizanți, valuri sparte în stânci subacvatice, și li se auzea mugetul, amplificat în spațiul golfului, ca într-o cutie de rezonanță. Marea se luptase aici cu uscatul, iarna pe furtună poate valurile ajungeau până deasupra falezei și-o surpau an de an, metru cu metru, fiindcă argila nu putea să se apere, reprezenta una din neegalitățile lumii. Dar până unde avea să ajungă această mare, pusă să surpe pământul? Avea să taie continentul în două? Istmurile, în schimb, stăteau neclintite de cine știe câte milenii sau ere. Toate istmurile din toată lumea, din alte lumi, de pe alte planete, au o temelie stâncoasă pe care marea, neputând să o dărâme, o ocolește. E atât de simplu și atât de universal! Oamenii fac la fel; nimeni nu poate născoci o nouă natură.

Maria se uită la Alber; nu vorbea, nu părea intimidat, ca altădată; poate nici atunci nu fusese, îi atribuia slăbiciuni, ca să se poată socoti puternică. Dar acum își dădea seama că puterea era a lui, n-avea nevoie să și-o demonstreze, domina în tăcere timpul și peisajul, și pe ea, care se simțea deodată friabilă ca faleza, în primejdie să se prăbușească, alcătuind golfuri și insule provizorii, în vreme ce pe el nu-l pândea nici o amenințare: el părea un promontoriu, învingător al mării și al istoriei. „Am să-l iubesc! E groaznic! Am să-l iubesc fără să vreau, înspăimântată și revoltată, fiindcă nu-i ceea ce mi-am dorit, și nici nu-i capabil să se adapteze la o dragoste de neînțeles pentru el, în simplitatea lui sănătoasă și triumfătoare. Da, trebuie să-l construiesc, de vreme ce nu vreau să fug“.

— Ce faci când ești singur și nu ai nici o treabă?

Întrebarea era vagă și nu putea impune răspunsuri clare. Ar fi vrut să rectifice, să precizeze, sau, și mai bine, să anuleze, să amâne, să nu-și prilejuiască singură dezamăgiri iremediabile.

— Cât de singur? spuse el fără s-o privească.

Mergeau spre cort, cățărându-se pe taluzul insulei de argilă. Inima Mariei scăpă dintre ghețuri. Nu se așteptase; răspunsul depășea gândul ei, și de unde se temuse de o dezamăgire, se simți în inferioritate, întrebarea fusese neghioabă. Vorbi repede, speriată și bucuroasă:

— Nu mai spune nimic! Să rămânem aici. Să continuăm altădată.

Se năștea o speranță și voia s-o păstreze. El însă continuă, cu o bunăvoință puțin școlărească. Se ferea de sentințe; prefera să dilueze ideile, ca să nu pară solemne.

— Înțeleg ce m-ai întrebat, și mai știu și de ce m-ai întrebat. Când sânt singur, în înțelesul deplin al cuvântului, adică eu fără nimeni, și fără nici una din dedublările mele zilnice, mă gândesc. Asta ai vrut să știi. Nu dorm niciodată în picioare. Mă gândesc cine sânt și de unde vin. Mi-am pus întrebarea foarte târziu, după șaisprezece ani; până la adolescență n-am avut conștiința eului decât biologic. Dar de atunci n-am mai pierdut-o. Îmi dau seama că mă suspectezi; poți fi liniștită! Nu trăiesc fără să știu de ce, cu toate că n-am mijloace să mă explic.

— Atunci, cum ai putut să te faci marinar, să-ți alegi o meserie de brută, să te declari insensibil și incult?

— E un sport, nu o meserie. Nu poți să alegi prea mult; n-am un alt pământ decât cel al oamenilor. Aș fi fost profesor de matematică; asta-i meseria mea adevărată. Am renunțat, fiindcă n-am avut talent s-o completez cu muzica. Muzica și matematica ar fi fost singurele căi prin care mi-aș fi putut explica existența. Unui singur om de pe pământ, desigur; doi nu te pot înțelege fără echivoc, fără să se producă o falsificare a eului nostru singular. Deoarece nu sântem multipli, viața noastră pe un pământ cu mai mult de doi oameni e o convenție; acceptăm formule și rutine. E rolul educației și al învățăturii. Și iată, sânt tobă de carte, dacă vrei să știi, și mi s-a făcut îngrozitor de multă educație. Când nu le mai pot suporta, mă îmbăt, iar când mă trezesc, îmi caut scăparea în colaborare cu o femeie.

— Ce fel de femeie?

— Oricare îmi place și mă acceptă.

— Fără s-o iubești?

— Dar le iubesc pe toate. E obligatoriu, dacă ai în tine un pic de noblețe.

— Cum se potrivește pluralul, cu ceea ce e singular în eul nostru?

— Nu se potrivește. Se adaptează. Deci se falsifică. Urmează minciuna și umilința. Dar ce poți face dacă pe pământ sânt mai mult de doi oameni?

Maria se apăra în sine: „E un fanfaron! Urmărește să mă epateze; în câte feluri poate!“ Dincolo de frazele lui putea să fie numai gol. Cine controlează? Și cine decide unde se află adevărul, între două filozofii contradictorii? Neputând să se pronunțe, lumea le acceptă pe amândouă, ceea ce este o nedemnitate. Unde era adevărul ei, cum să-l aleagă, cum să-l recunoască?

Se aflau lângă cort și nu se vedea nimeni în tot golful, pe toată plaja, între cele două istmuri. Dincolo de ele poate nu mai exista nici o lume. Alber cerceta cu ochii împrejurimile, destul de intrigat de atâta singurătate.

— Iată un pământ unde nu se mai află nimeni. Un pământ cu doi oameni! Aici putem fi noi înșine.

Se așezară în ușa cortului, pe scaunele pliante.

— E neașteptat și îmbietor! zise el în continuare.

Maria nu-și putu stăpâni un tremur; scânci, strângându-și umerii:

— Mi-e frig!

Găsise o justificare. Îi era mai întâi frică, i se părea că într-adevăr pe pământ nu mai exista nici un om viu în afară de ei, că dincolo de promontorii începea infinitul. Își dădea seama, alarmată, că avea nevoie de lume, că nu putea să accepte pământul fără oameni; gândul o îngrozea, dar fiind numai un gând, deocamdată se simțea doar nefericită.

— Așteaptă! spuse el, liniștind-o.

Era întreprinzător ca Robinson Crusoe și avea euforia pe care ți-o dau descoperirile nebănuite. Trase fermoarul cortului, se tupilă înăuntru, și se întoarse cu un trening roșu ca purpura.

Treningul mirosea a parfum. Îmbrăcându-l, Maria simți puțină invidie. Ca doi oameni să se retragă într-o pustietate atât de deplină, într-un loc unde chiar ea începuse să simtă inexistența lumii, trebuia să fie tineri, sănătoși, frumoși, nealterați de nici un viciu, liberi în fața omenirii și a naturii, și să se iubească fără arbitru, fără întrebări, fără îndoieli, fără limite. „Cum am putut să trăiesc în atâta sărăcie?“ Nu-și dădea seama că și viața ei căpătase deodată alte culori; iar neliniștea care o năpădise era făgăduiala unei salvări viitoare. Începuse ceva, sau începea astă seară.

Simțea dorința s-o vadă pe cea căreia îi aparținea parfumul. Era mai mică, treningul i se întindea pe șolduri cu o nedumerire evidentă, nu regăsea personalitatea stăpânei; la fel de nedumerită o lăsau umerii, și apoi sânii, care la ea aveau o formă intempestivă, neacceptând să fie temperați de țesătură. Ar fi crezut că treningul se formase pe un trup de efeb și că stăpâna lui era o fetiță, daca n-ar fi fost parfumul, un mixaj greu de analizat, din tot ce distilează laboratoarele franțuzești, patinat în aer liber, nu în dulapuri unde se oxidează și se întunecă. I se adăugau nuanțe marine, mirosul sării, al iodului, al algelor și scoicilor, purificate, trecute prin filtre subțiri, iar peste toate plana o emanație inedită, de ozon și de zăpadă umeda.

— E o nordică! se pronunță Maria, după ce respiră mult parfumul. Unde s-or fi dus de întârzie atâta?

Căzuse întunericul, și marea, dacă n-o știai pe dinafară, părea o irealitate. N-avea orizont, nici adâncime, nimeni nu-i putea defini dimensiunile. Golful, abia schițat de umbrele estompate ale falezei și istmurilor, semăna și mai bine cu o lume unică, nepopulată și neștiută; semăna mai degrabă cu un satelit al unei planete necunoscute. Maria își strânse umerii sub șalul mov; îi era și mai frig, și mai frică. Nu mai credea în lumea de unde venise, iar aici era o intrusă. Unde se putea duce?

Alber adună găteje și aprinse focul pe vatră. Îi plăcea să aprindă focul, avea o pricepere pe care ea o remarcă iarăși, amintindu-și-l în lumina flăcărilor, pe plajă, într-o seară ploioasă. Pierduse agresivitatea de atunci, care o zdrobea și o subjugase. Părea dezarmat, venit de departe, doborât de impresii, dintr-o țară a dezastrelor. Dar focul lui dădea căldură, și ea își trase scaunul mai aproape.

Dincolo de flăcări, noaptea se făcu mai neagră; răcoarea venea mai aspră. E neobișnuit și nedrept să tremuri de frig în miezul verii! El cotrobăia în cort, aprinsese lumina, un bec mic, dar puternic, alimentat de o baterie de automobil aflată afară. Un alt bec se aprinse în copacul din față; bătătura se lumină, făcând să apară copacii, cu umbrele întinse până departe, unde începea alt întuneric, mai dens și mai rece, alcătuind o împrejmuire circulară. Deși nelogic, Maria se simți dintr-o dată la adăpost și în siguranță. Împrejmuirea îi păru un zid de cetate, de o grosime imensă, întins până la faleză și în promontorii, până la frontierele lumii ei din seara aceea.

Alber scoase din cort o masă pliantă și o puse în fața Mariei, între ea și vatra încinsă. Se găseau de toate în mica gospodărie, ca să se îndestuleze.

Începură cu icre de Manciuria, conservate într-o cutie metalică; erau de două ori mai mari decât văzuseră vreodată, aveau pielița atât de subțire, ca plesnea la prima atingere, păstrau un gust rece și proaspăt, neîmbibat cu sare, de parcă fuseseră scoase cu un ceas mai devreme. Alber prăji pâine, o unse cu unt, făcu tartine și le puse pe o farfurie cromată, care se transformă într-o broșă mare de platină, cu rozete de coral, traforate. Un alcool alb, îndoit cu apă, însoți icrele roșii, purificându-le gustul marin și ducând în viscere o căldură confortabilă. Maria mânca firesc, fără să-și înfrâneze pofta și fără să-și ascundă satisfacția. Între timp, pe jăratic se frigea un laban proaspăt, mare de două șchioape; Alber îl găsise gata curățat, într-o ladă cu gheață.

— Sânt niște oameni bine organizați și foarte cumsecade, observă Maria. Nu mă așteptam să aibă atâtea, chiar și lămâie. Labanul e o sumă a mării și a verii. Dar i-ar prinde bine puțin vin alb, nu prea dulce.

— Există! exclamă Alber, venind din cort cu o sticlă și studiind eticheta. Vin de Rin, vin gotic, vinul Niebelungilor și al Walkiriilor. Acum labanul mi se pare vulgar; să-l terminăm repede. În locul lui ar fi trebuit muzică din Tannhäuser.

— Îmi place Mediterana, ca tot sudul, spuse Maria, cu paharul în mână. Dar cred că în nord lucrurile sânt mai pure și mai constante. Cât am voie să beau? E singura sticlă?

— Nu. Au o lădiță aproape întreagă.

— Atunci toarnă-mi, și mai dă-mi de mâncare. Abia acum mi s-a făcut foame. Numai vezi să nu-i lăsăm fără provizii!

Pe jăratic, departe de locul unde fusese peștele, sfârâia un cotlet de berbec, de dimensiuni promițătoare, dar Maria îl privea neliniștită.

— Nu mai sânt decât două, spuse Alber. Să le pun la fript?

— Măcar unul! Altfel n-am să mă satur.

El se duse la lada cu gheață și cumpăni între cele două cotlete. Neputându-se hotărî, le luă și veni cu ele la spate.

— Alege!

— Stânga!

Era cotletul cel mai mare. Îl schimbă abil cu cel mic; ea îl simți.

— De ce trișezi?

— Să nu le rămână prea puțin.

— Pune-le pe amândouă; pe urmă o să vedem ce facem.

Nu părea posibil, toate trei cotletele cântăreau poate două kilograme, și le mâncară, de nu mai rămăsese un fir de carne pe oase.

— De câte ori mănânc cotlete, îmi pare rău că nu am un câine, zise Maria. De unde aș putea să iau unul?

— Ce fel de câine?

— Nu știu. Un câine credincios.

— Dacă te mulțumești cu unul ciobănesc, să mergem la stână.

Maria simți deodată un dor nemărginit, adânc și fierbinte, de câinele ei necunoscut. Voia câinele, nimic altceva; să-i cuprindă grumazul în brațe, să-și afunde obrazul în blana lui prăfuită. Îi veni să geamă. Avea o viață cu multe goluri. Ar fi trebuit să fie măritată, cu trei copii. Dar cine să fie bărbatul? Se uită la cel ce lângă ea, care tăia cașcaval dintr-o roată de jumătate de metru; nu l-ar fi acceptat. Acum nu l-ar fi acceptat nici s-o ia în brațe. Voia un câine, să se gudure, să nu-i caute gândurile și să nu cuvânte.

După masă, rămase lângă foc, dogorită, în vreme ce Alber făcea ordine și spăla vasele. Era rapid și îndemânatec, îl observase și altădată. În câteva minute toate se aflau la locul lor; să nu fi fost lipsa în provizii, nici nu s-ar fi băgat de seamă vizita lor și ospățul.

În cort, peretele din fund era alb, cu o explicație găsită numaidecât; exista un aparat de proiecție, pus pe o lădiță, și alături casete cu diapozitive, un geamantan de imagini colorate. Alber legă aparatul de baterie; peretele cortului se lumină, cu o stridență care pe Maria o făcu să închidă ochii, orbită. El îi duse scaunul înăuntru. Ar fi fost inutil să citească etichetele, scrise într-o limbă necunoscută, cu îmbinări de litere rar întâlnite, *a* legat de *e*, *o* tăiat în diagonală. Era daneză, norvegiană sau islandeză, rece, îndepărtată, enigmatică. Peretele alb se colora brusc, și în cort se lasă o lumină calmă. Maria deschise ochii. În primul plan apăruse o mașină mică, roșie, trasă lângă un trotuar cu lespezi de piatră vânătă. În fund, se vedea parțial un castel sau o cetate veche, de cărămidă, cu firide și cu creneluri, iar mai aproape, pe socluri de marmură, doi arhangheli albi, cu aripile strânse, cu brațele atârnând, într-un gest de renunțare. Începuse să plouă; un băiat și o fată alergau spre mașină, alarmați, dar cu voie bună. Ea își apăra părul cu mâinile. Era blondă, tunsă scurt, pieptănată băiețește, cu un obraz îngust și cam auster, încălzit însă de un zâmbet care dovedea bucurie, bucurie multă, bogată, deplină. O bucurau ploaia, băiatul, mașina, un supersport, cu o sălbăticie mecanică presimțită sub o caroserie melodioasă. Fata avea o

rochie albă, scurtă până la jumătatea coapselor, închisă până în gât cu un fermoar median, cu două buzunare mari, aplicate, la înălțimea șoldurilor, și cu unul pe inimă. Mișcarea făcea din picioarele ei arămii un galop de cerboaică. Imaginile următoare erau continuarea aceleiași scene, fotografiată din același unghi; băiatul și fata apăreau tot mai aproape, el îi deschidea portiera din partea volanului, apoi îi ajuta să se urce, îngrijorat și protector, în vreme ce ploaia începea să ude parbrizul.

— Crezi că sânt ei? întrebă Maria.

Semănau cu ceea ce își închipuise, li se potriveau golful și cortul, tot așa cum li se potrivea mașina, încărcată de putere și tinerețe. Într-o altă imagine, apăreau în umbra unei statui ecvestre, proiectată pe o clădire de piatră, cu o scară de marmură, care tăia cadrul în diagonală; scara părea fără început și fără sfârșit. Maria nu știa a cui putea să fie statuia; semăna cu Carol cel Mare. Băiatul și fata o priveau, din umbra soclului, cu capetele date pe spate, și, proiectată pe piatra patinată, mișcarea lor părea o aspirație la zbor. Numai că nu se vedea nici o bucățică de cer.

Cerul apărea, deschis și foarte albastru, în imaginea următoare: o fântână cu două bazine rotunde, cu o scară între ele, încadrată de doi leoparzi pe socluri masive, tronconice. Băiatul descuia portiera mașinii, iar fata, sus, pe platforma unde se termina scara, se pregătea să se arunce pe trepte, cu brațele întinse ca aripile. Aici, intenția zborului, ghicită mai înainte, începea să se materializeze.

— Mai las-o! zise Maria.

Privi mult mișcarea fetei; linia brațelor era puțin tremurată, dovadă că în clipa când fusese făcută fotografia, le mișca într-adevăr, ca pe aripi.

— Visezi câteodată că zbori?

— Da, răspunse el. Aproape în fiecare noapte.

— Descrie-mi puțin. Cum se întâmplă?

— De obicei mă aflu într-un peisaj deluros. Știu ca sânt oameni în jur și mă privesc, dar nu-i văd. Am sentimentul că îi uimesc, fără să-mi dau seama dacă mă invidiază. E limpede însă că ei nu pot face la fel. Mă înalț cu un efort greu, printr-o mișcare încordată a brațelor, pe care nu le țin întinse, ci îndoite din cot. Dar nu-i numai atât, cred că există o zbatere ascendentă, a întregului trup, o înălțare din mine însumi, ca un salt reluat, sau mai degrabă un salt nesfârșit. Încordarea cea mai mare e a voinței, zborul se datorește forței psihice de a-l impune organismului, mișcările

fizice au mai degrabă rolul de a păstra echilibrul și a determina schimbările de direcție. E dureros și extenuant, fiecare metru de înălțime se câștigă cu gemete, satisfacția, în schimb, e nelimitată; când spun așa, înțeleg că nici o bucurie din câte am cunoscut nu o egalează, și nici nu-mi pot închipui vreuna atât de intensă. E o senzație în care se amestecă, în doze infinite, sentimentul victoriei și al superiorității, raportat nu la restul lumii, ci la mine însumi. Mă înving și mă domin, cu o împăcare superioară, fără trufia învingătorului, fără ura învinsului. Nu m-am urcat niciodată mai sus de ceea ce mi se pare că ar fi o mie de metri. Nu văd niciodată păsări. Urmează deliciul delirant al planării, fără nici o sforțare, numai cu regretul că înălțimea câștigată atât de greu se consumă prea repede. Aproape de pământ îmi reiau eforturile și urc iarăși, mai anevoios decât prima dată; îmi simt trupul mai greu, mă dor umerii și brațele, sânt ca o lamă de oțel, din grumaz până la glezne. Uneori rămân pe loc multă vreme, neputând să câștig nici un metru, până ce, printr-o încordare delirantă mă ridic încă o dată din mine. Nu-mi aduc aminte cum e întoarcerea pe pământ. Nu; cred că nu mă întorc niciodată. Visul se sfârșește în somn, fără să mă trezesc, și totdeauna în timpul ascensiunii. Durerea musculară, încordarea și satisfacția rămân însă după sfârșitul visului, mult, uneori până dimineața.

— Schimbă imaginea! spuse Maria.

Se simțea puțin umilită, îl credea, nu putea să inventeze, și nu înțelegea de ce ea nu izbutise niciodată să se ridice, deși visa că vrea să zboare și se lupta cu pământul.

Pe ecran apăru mașina roșie, în mers, văzută din față, cu capota coborâtă. Cei doi se vedeau prin parbriz, într-o baie de lumină strălucitoare. Iar în fund, încă un castel, cu două turnuri crenelate și cu un zid de cărămidă roșie, masiv, ca de fortăreață. Într-o coastă a lui creștea, încastrată nefiresc, o piramidă de piatră albă, care se ridica până în marginea cadrului. Deși în plină lumină a zilei, cerul avea culori de seară, albastru intens deasupra orizontului zimțat de creneluri, întunecându-se de jos în sus, ca să ajungă la violetul nopții de vară. Aici fata avea părul lung, lăsat pe spate; care era cronologia fotografiilor?

Perechea nu provenea din acest peisaj, cu cerul sudic. Maria nu recunoștea nimic din decor, nu putea să-l situeze în vreo țară și se simți revoltată că nu avusese parte să cunoască lumea. Îi invidia pe acești tineri, care se cunoștea că sânt în vacanță, departe de țara lor, că probabil în fiecare

an mai descopereau un colț al pământului. Descoperiseră până și golful ei! De ce se opriseră aici, când aveau atâtea drumuri în față?

Se făcuse târziu și nu mai veneau. Nu și-i închipuia la un bar, sau la un restaurant; evident că erau pregătiți să mănânce acasă.

În altă fotografie, băiatul se vedea din spate, rezemat de aripa mașinii. Ea îl ținea încercuit cu brațele, cu bărbia rezemată de umărul lui; obrazul ei era în prim plan și în plină lumină a zilei; avea ochi albaștri și era puțin pistruiată. Și iarăși același cer, atât de strălucitor, că lua nuanțe de noapte. Abia în fotografia următoare recunoscu decorul, știut de la cinematograf sau din cărți poștale ilustrate, cupola Catedralei San-Pietro, piața, cu obeliscul și puzderia de lume, de trăsuri cu roți roșii și de automobile; iar pe granitul pavajului, vechi, poate de pe vremea lui Michelangelo, erau trase dungi albe, coridoare pentru trecerea pietonilor. Umbrele în piață se desenau clar, bine determinate; umbra unui om era egală cu înălțimea lui, însemna că soarele se afla la patruzeci și cinci de grade, putea să fie ora zece dimineața sau patru după amiază, și încă o dată, în cadrul luminos, cerul avea intensitatea culorilor de noapte.

— Cine e al treilea personaj? întrebă Maria. Cel care i-a fotografiat?

— Nu cred că există. Nu se simte între ei nici o prezență omenească. Probabil fotografiile sânt făcute automat.

— Și cea unde mașina este în mișcare?

Albert dădu imaginile înapoi.

— Aparatul fotografic e fixat pe capota motorului. Iată-i umbra, nu poate fi altceva.

— Așa e acceptabil, zise Maria. Dar ce nevoie aveau să se fotografieze? Amintirile care nu rămân singure în memorie, nu trebuie fixate cu mijloace exterioare, mai ales atât de brutale ca o fotografie. Admit o floare, un fir de iarbă, o frunză uscată. Pe unde or fi umblând?

Se apropia miezul nopții. Luna se ridicase pe cer, și peisajul se luminase, marea sclipea, numai istmurile închideau golful, sumbre și amenințătoare. Reprezentau un hotar și o piedică, dar greu să-ți dai seama dacă păzeau plecarea, sau venirea. Nu se zărea nici o umbră omenească, deasupra falezei, sau pe plajă, și nu se auzeau decât valurile, foarte calme, abia ridicând un murmur, o șoaptă puțin înghețată.

— Vreau să dorm, spuse Maria, dar te rog să rămâi afară.

Îi dădu un pled, și el se cuibări, cam zgribulit, în scaunul de lângă vatră. Jăraticul se topise.

Ea adormi cu genunchii la gură, învelită până peste creștet în parfumul care se accentua, reproducând imaginea fetei din fotografie, proiectată pe cerul Mediteranei. Poate o chema Helga. I-ar fi plăcut s-o cheme Helga. Fiica lui Danielson. Dintr-o lume pe care nu avea s-o vadă niciodată.

Nu visă nimic, dar prin somn simți revoltă și mâhnire, până dimineața.

Aproape de prânz, de după istmul sudic apăru un om, ducând de căpăstru cămila. Îl recunoscu pe Tulip. În urmă venea o turcoaică bătrână, târându-și șalvarii și papucii prin nisipul umed.

Până atunci nu venise nimeni, golful rămăsese pustiu, bătut de soare cu violență și în tăcere. Așteptau, nu puteau să plece până nu se întorceau ceilalți, după ce se găzduiseră în cortul lor și le înjumătățiseră proviziile. Se treziseră înfometați și mâncaseră pe săturate, batog cu ouă, caș proaspăt, cu ridichi negre și cafea, cu o aromă care învingea mirosul puțin apăsător al mării de dimineață.

Tulip sosi în zece minute; părea contrariat de prezența lor, totuși nu-și arătă nici mirarea, nici nemulțumirea.

— Îi cunoșteați?

Timpul verbului și tonul întrebării sugerau o nenorocire; ar fi trebuit să bănuiască, dacă nu veniseră.

— S-au înecat aseară, continuă Tulip, dar nu i-au găsit decât de vreo două ceasuri.

Cămila se așeză pe nisip, la poalele insulei; turcoaica bătrână se așeză și ea alături; aveau amândouă fața cenușie și tăbăcită, și parcă făceau parte din aceeași familie.

Tulip nu mai era îmbrăcat în fracul lui obișnuit, ci într-o redingotă plină de lustru și în pantaloni dungați, dar avea picioarele goale; pantofii îi ducea turcoaica bătrână, legați de șireturi și aruncați pe umeri. Deși costumat atât de bizar, și desculț, Tulip păstra un aer demn; părea ciudat, dar nu mizer. Scoase din buzunar o hârtie și dădu explicații:

— Cortul e al meu, cu tot ce-i aici. Scrie în inventar. Am venit să le ridic.

Hârtia reprezenta un act de cedare, semnat și parafat de consulul Islandei. Inventarul alăturat era o listă lungă de obiecte, dar acum nu mai avea cine să le dea în primire.

— Sânt ale tale, de la 1 octombrie! rectifică Maria, cu puțină ostilitate.

Prea venise repede, cu graba cioclilor. Tulip făcea multe tranzacții asemănătoare, avansa bani pe echipamentul de camping, și pe orice alte obiecte pe care turiștii nu se mai osteneau să le ia cu ei toamna. Prețul de obicei era derizoriu; în schimb, vizitatorii rămâneau în posesia bunurilor și se foloseau de ele până în clipa plecării. Tulip nu mai putea să le valorifice decât vara următoare, și până atunci se socotea în pierdere cu sumele investite, care nu-i produceau dobândă.

— Trebuie să aștepți! continuă Maria. Tu ești un cavaler. Nu poți să devii necrofor.

Tulip se înroși de plăcere.

— Te rog să-mi închiriezi mie tot ce-i aici, interveni Alber. Ți le dau în primire la toamnă. Cât îți datorez?

— Nimic! răspunse Tulip, cu o mărinimie subită. Poți să le iei de tot. Știu să pierd cu plăcere. Poftim inventarul. Toate sânt ale dumitale.

— Acceptă! spuse Maria. Tulip e un impulsiv și un generos, ca toți excrocii și contrabandiștii. La toamnă vedem noi ce facem.

— Nu aveți ce face! Le-am dăruit; luați-le!

— Mulțumesc, Tulip! Venim diseară la masă, dacă ai ceva cumsecade.

— Am raci și pilaf de midii.

— Păstrează-ne!

— Vrei să-ți las cămila?

— Nu; peste două ceasuri intru în tură. (Maria ezită.) Ei... unde sânt?

— Pe plajă. Nu i-au ridicat încă.

Tulip plecă desculț, ducând cămila de căpăstru; turcoaica bătrână i-o luă pe urmă, tăcută și cenușie.

— Vreau să-i văd, spuse Maria.

Alber strânse lucrurile din bătătură, le duse în cort și închise fermoarul.

— Crezi c-ar putea veni cineva să fure?

— Ar fi cel mai bine!

— Uite ce este, se explică el, cu puțină iritare, nu mă interesează un bun care nu-mi aparține, fiindcă mă interesează prea puțin chiar bunurile mele, dar mi-ar părea rău să dispară diapozitivele.

— Și mie. Trebuie să le vedem pe toate, încă o dată.

Îi găsiră pe plajă, dincolo de istm, într-un loc unde nu veneau oameni, întinși unul lângă altul, pe nisip, înveliți amândoi cu un cearșaf, până sub

bărbie. Îi păzea un grănicer, care stătea ceva mai încolo, cu arma la picior, puțin încovoiat, cu obrajii supți, orbit de soare. Locul gol, și cerul gol, aveau o solemnitate de catedrală. Îi recunoșteau, nu erau crispați, nu-și pierduseră culorile, veneau parcă din diapozitivele proiectate peste noapte. Ea avea părul scurt, blond ca paiul, aceeași față îngustă și cam severă, pe care ochii, închiși, nu mai puteau s-o încălzească. Din păr îi atârnau alge. Capul lui era întors spre ea, și cu toată fizionomia înghețată, avea un aer prevenitor, ca în fotografia unde, surprinși de ploaie, îi ajuta să se urce în mașină prin partea volanului.

O limuzină grea, neagră, ieși din șosea și veni pe plajă. Avea însemnele corpului diplomatic, dar nu purta nici un pavilion pe aripă. Opri alături. Șoferul coborî repede și, ținând șapca pe piept, cu mâna stângă, cu dreapta deschise portiera. Apăru un om înalt și subțire, destul de vârstnic, cu părul alb, dar cu o ținută de tânăr. Avea haine în nuanța petrolului, și o somptuoasă canotieră de pai galben, cu panglică multicoloră.

Curând veni încă o mașină, mai modestă, aducând alte două personaje, care salutară cu deferență pe primul. Acesta le întinse mâna, iar ei se înclinară mult, pocnind din călcâie; poate erau militari în haine civile. Nu schimbară nici un cuvânt; sau nu vorbeau o limbă comună, sau n-aveau ce-și spune. Faptele decurgeau de la sine.

Primul personaj se uită la ceas, apoi scrută cerul cu puțină nemulțumire. Ceilalți îi imitară gestul, nu și fizionomia. Îndată se auzi un huruit de motor și se văzu un elicopter, ca un paianjen, coborând oblic pe plajă. Avea o construcție barocă, părea diform și puțin hidos, cum își rotea rar palele descărnate, dar inspira încredere, părea că știe ce face. Atinse nisipul la câțiva pași de cele două leșuri; poate cearșaful alb fusese reperul indicat prin radio. Motorul rămase în mers, la ralenti, făcând să fluture nisipul. Ușa laterală a fuselajului se deschise, coborâră trei oameni; unul, în haine negre, cu o geantă sub braț, se duse la cei doi veniți mai înainte, apoi ei îl conduseră spre personajul înalt cu canotieră, cum ar fi vrut să facă o prezentare. Cuvintele erau de prisos, personajul îi întinse mâna, el se înclină și bătu din călcâie.

Ceilalți doi din elicopter traseră după ei câte o targă și le puseră pe nisip. Întâi îl ridicară pe tânăr, trebuia să-i despartă, și odată cu trupul, traseră și cearșaful. Toți cei de față se uitară zăpăciți și încurcați unul la altul: fata rămăsese goală în fața cerului, micuță, cu șoldurile fine, cu picioarele în

care Maria recunoștea galopul cerboaicei, cu genunchii atât de rotunzi, că aproape nu se vedea rotula. De la șolduri în sus, mijlocul subțire, adâncitura de sub coaste, pieptul cu sânii hemisferici, mici cât mandarinele, umerii delicați, și brațele, și grumazul păreau adolescentine. Pe malul mării, unde toată lumea umblă goală, puritatea ei apărea atât de aeriană, încât nu suporta nici o privire terestră, și prezența oamenilor din preajmă devenea o ofensă. Nimeni nu știa ce să facă; momentul, penibil, se încleia într-o pastă groasă.

Maria își scoase rochia, sub care avea costumul de baie, o sfâșie de sus până jos, dintr-o singură mișcare, se apropie și înveli trupul fetei. Înainte de a se ridica, îi privi fața ușor pistruiată, arsă de soarele după care venise zece mii de kilometri, de la Cercul Polar, dintr-o lume abia închipuită. Simți dorința să-i mângâie obrazul, dar se abținu; era un gest pe care n-ar fi trebuit să-l vadă nimeni. Șopti în sine: „Helga!“

Luară targa; pe cealaltă o urcaseră. Ușa se închise, și elicopterul se ridică în aer, cum ar fi smuls din locul acela un fir de iarbă.

12

Sânt zile, vara, când marea nu mai seamănă prin nimic cu ea însăși, se transformă într-o baltă acoperită de ceață până în depărtarea imaginată, și astfel imensitatea ei se anulează, după cum se anulează imensitatea cerului, din înălțimea căruia soarele, invizibil, abia izbutește să trimită o rază nedefinită.

Cum rar se întâmplă în august, ceața persista de o săptămână. Dincolo de o sută de metri, nu se vedea nimic limpede în peisaj, decât cele două piscuri, de o parte și de alta a văii pe unde se ducea lanul de rapiță. Rapița pălise, părea prăfuită și gata să se scuture. Era nevoie de o furtună cu ploaie, să spele atmosfera și să despresureze pământul.

O săptămână, fluierul de ceață de pe acoperiș sunase cu intermitențele lui programate, o dată pe minut, câte cinci secunde, de o mie patru sute patruzeci de ori pe zi. Când era în tură, cu căștile la urechi, Maria îl suporta mecanic. Însă în camera de la mansardă îl auzea aproape, făcând să vibreze tavanul. De o mie patru patruzeci de ori pe zi!

Nici refugiul în golf nu o salva; geamandurile sonore din fața promontoriilor urlau odată cu fluierul, cu sunete amplificate și cu o rezonanță marină. Târziu, după ce începea pauza, se auzeau valurile abia murmurând; marea părea liniștită, însă poate că suporta greu semnalele de ceață. Pe plajă trecea din când în când, traversând fantomatic nisipul dintre câmpie și apă, câte o vietate rătăcită, o capră, o oaie, un căluț pe jumătate sălbatec. Într-o zi, Maria desluși silueta cămilei, proiectată pe fundalul de cețuri; orbecăia în acest nou deșert, căutând un coridor pe unde să scape. I se auzea respirația agitată, și în pasul ei se simțea panica. O strigă, dar nu se întoarse. Fugi după ea; nu o ajunse. Ceața devenea tot mai deasă. După primele dune se pomeni în fața unui măgar, care stătea țeapăn, cu picioarele înfipte în nisip, dezorientat, cuprins și el de panică. Era atât de cenușiu, că părea construit din cețuri. Văzând-o pe Maria, fu străbătut de un tremur, poate de bucurie, își suci grumazul și, cu capul strâmb pe cerul estompat începu să zbiere, dând și el semnalele lui de ceață.

Într-o după-amiază, Maria merse singură la Calul de Salcie; avea remușcări, de aproape o lună îl abandonase. Era și o ingratitudine, și o imprudență, fiindcă putea să-l adopte altcineva.

Un iepure de câmp țâșni dintre dune, trecu pe la picioarele ei, fără s-o vadă, și se opri la un pas de apă, proptit cu botul într-un val de scoici albe. După o clipă de înlemnire, izbuti să se ridice pe jumătate, și să privească marea cu ochii inexpresivi, fără înțelegere și fără mirare.

— Hei! îl strigă Maria.

Iepurele tresări, își mișcă urechile, dar nu întoarse capul. Ea se apropie si se așeză alături, pe scoicile uscate, îi vedea pieptul tresăltând, inima i se zbătea disperată, și în toată făptura lui se simțea groaza. Nu putea să-l lase așa; dacă s-ar fi ridicat și s-ar fi dus, vrând să-i arate că n-are nici o intenție rea, el n-ar fi înțeles, nu-i putea atribui logica omenească; ar fi stat acolo, paralizat, până ar fi intervenit alt fapt din afară, să-i dea un impuls pentru o continuare. Era mai bine să-l ia sub pază. Întinse mâinile; ochii lui se pironiră într-ai ei, dilatați de spaimă, exact în clipa când urletul geamandurilor sfâșia ceața și biciuia fața mării.

Maria simți o durere în piept, sau în creier, nu-și dădea seama limpede, decât că n-ar fi putut s-o suporte și în clipa următoare. Era reflexul unei revolte a cugetului ei, contrariat de întâmplarea inadmisibilă. Se aflau față în față, două ființe, nu puteau comunica între ele, și, cel puțin în clipa prezentă, ea era cea mai puțin înarmată, n-avea viteza lui, prin care el putea să scape. Dar el nu știa, și ea nu-i putea spune, și i se părea îngozitor de nedrept ca lui să-i fie frică de o agresiune imposibilă. I se sfâșia inima și-i venea să plângă.

— Hai, du-te! îl îndemna, oprindu-și gestul la jumătate.

Voia să-l ia în brațe, să-l mângâie, când își aminti întâmplarea din sala de operație. Privea pe ghișeul pe unde se dădeau instrumentele sterilizate, deghizată în infirmieră. Bolnavul intrase, clătinându-se, dus de brațe. Avea poate patruzeci de ani, vârsta bărbăției și a curajului, dar nu văzuse niciodată o ființă mai prăbușită. Era uscat, țepos, adus de umeri, rătăcit, cu privirea pierdută, și în ochii lui nu se citea măcar groaza, ca în ochii iepurelui, ci o lașitate degradantă, dezgustătoare. Îl înregistrase ca pe o placă fotografică și, întoarsă în pat, făcuse o schiță, cu gândul ca mai târziu să muleze chipul decăderii umane; renunțase, fiindcă nu exista nici un material potrivit cu imaginea; singurul ar fi fost baliga, dacă ar fi avut consistență.

În cei zece pași, din ușă până la masa de operație, bolnavul îmbătrânise deodată, trecut dincolo de orice vârstă, își trăia moartea, pe când biologic

era în viață. Se vedea că ar fi fugit, ar fi implorat mila, dar nu mai avea putere nici să se miște, nici să vorbească; poate încetase să mai judece. Singura funcție a creierului la el era să recepționeze teroarea. Îl vedea dintr-o parte; îl dezbrăcaseră; doi infirmieri vânjoși, pe care disprețul îi făcea să fie brutali și cărora nu le lipsea decât cagula ca să se integreze în ambianță, îl ridicară, îl puseră în capul oaselor pe masa de operație și rămaseră cu mâinile încleștate de brațele lui, să-l susțină, altfel ar fi căzut, s-ar fi dezagregat, lăsând în urmă numai frica și duhoarea. Era bine clădit și-n afară de un ulcer perforat al stomacului, care impunea intervenția aceasta urgentă, părea că n-avusese nici o hibă; nu mai demult decât ieri poate ținuse o femeie în brațe și se bucurase de iubirea ei deplină. Îl privea și ar fi vrut să-l stigmatizeze, să-i pună pe frunte și pe piept marca lașității, fixată definitiv, cu fierul roșu, ca nici o femeie să nu-l mai accepte, să nu mai aibă dreptul la dragoste, singura lui bucurie să rămână mâncarea grasă, odată stomacul cârpit și frica lăsată în urmă. O infirmieră îi badijona spinarea cu tinctură de iod; în clipa când tamponul atinse pielea, omul icni, se încordă de i se văzură mușchii, tremurând, fără nici o stăpânire, și tot trupul i se făcu galben, culoarea tincturii, care nu se mai distingea pe șira spinării. El știa ce are să se întâmple, era informat despre toate, simțea mișcările chirurgului care se apropia cu seringa, momentul se preciza de la sine, printr-o ritmică prevăzută. Încordarea nu mai avea cum să crească, nu mai era posibilă nici o evoluție în acel trup, decât descompunerea, și când acul fu la un deget de piele, înainte de a o atinge, bolnavul scoase un râgâit scurt, violent, suma a tot ce era scârbos în făptura lui, și se prăbuși, atât de greu, că scăpă din brațele vânjoase, ajungând pe mozaic, la picioarele mesei de operație.

Maria regretă multă vreme că fusese martoră. Văzuse cum un om moare de frică! Ar fi preferat să creadă că nu-i posibil.

„Dar tu n-ai inteligență umană! îi spuse în gând iepurelui. Ai avea dreptul să mori de frică, fiindcă, în afară de mine toate viețuitoarele sânt mai puternice decât tine!“ Se aplecă spre el și-i vorbi în șoaptă, îndurerată de suferința lui, pe care n-avea putința să o curme prin cuvinte:

— Hai, du-te! Du-te în tabăra ta, caută-ți soațele și pune-te pe muncă, fă-le pui cu sutele; e nevoie de mulți iepuri, ca să nu vi se piardă speța!

Un glonț ar fi fost mai bun, l-ar fi culcat pe nisip într-o clipă, i-ar fi curmat temerea de astăzi și temerile viitoare, fiindcă n-avea să scape

niciodată; era destinat să rămână victimă.

— Haide, ridică-te și fugi, nefericitule! Nu-ți dau voie să mori de frică!

Îl cuprinse în mâini, acceptând toate riscurile; părea mult prea greu pentru mărimea lui, era oțelos și fierbinte, îi simțea inima vibrând, inexplicabil de puternic pentru un trup atât de mic; bătea repede și tare, viața în el era neliniște și chin. Trebuia să-l ducă între dune și să-i dea drumul acolo, poate recunoștea locul pe unde venise. Dar îndată ce se întoarse cu fața spre câmpul de ceață, iepurele i se smulse din mâini și țâșni ca din catapultă. Într-o clipă se pierdu în neștiutul cenușiu, urmărit de urletele geamandurilor. Se ducea spre lanurile lui, știa să fugă. Scăpat de imaginea neprevăzută și hipnotizantă a mării, își regăsise instantaneu instinctul de conservare; fugea, folosind singura lui armă de luptă.

Maria privi după el; nu se vedea nimic dincolo de primele dune; și-l închipuia brăzdând câmpul, și-n fiece clipă se putea ivi ceva să-l răpună.

Noaptea, pe la trei, ceața se ridică brusc, dezvelind marea și cerul cu lună plină. Fluierul de ceață și geamandurile tăcură cinci minute după aceea; în locul lor rămase foșnetul valurilor.

Erau în cort, proiectau diapozitive și uitaseră de oră. În toate apăreau băiatul și fata, în peisajele cele mai neprevăzute, pe toate latitudinile pământului, într-o vacanță lungă, plină de culori și de fantezie.

Maria avea o suferință calmă, dar continuă; itinerarul lor îi trezea nostalgii, îi stârnea teamă și-i înăbușea speranțele. Pământul era mult prea mare, iar lumea ei mult prea mică; își dădea seama că se tot apropia clipa presimțită demult, când ar fi trebuit să evadeze. Numai că n-avea forță și nici nu știa unde s-ar fi putut duce.

— Ajunge! Mă dor ochii.

Era o senzație falsă, n-o dureau ochii, ci un punct între ei, sub țeastă, poate locul unde se află centrul imaginației. Nu mai putea să interpreteze atâtea fotografii, să le traducă și să le dea viață. În ultima, ningea, băiatul și fata goneau călare pe un ren, ea era în față, el, cu o mână o ținea îmbrățișată, cu alta ținea frâul. Pe cer, sub perdeaua groasă de fulgi, mari și strălucitori ca diamantele, se legănau coloanele colorate ale aurorei boreale.

Când lumina aparatului de proiecție se stinse, pe ușa cortului se văzu noaptea, limpezită și albită de lună.

— Vreau să înot, spuse Maria.

Avea și ea nevoie să se limpezească, fie chiar înfruntând răceala ostilă a nopții. Cum ieșiră din cort văzură vaporul.

Înțepenise cu prova spre țărm, la trei sute de metri, în mijlocul golfului, încadrat simetric de cele două istmuri, negru, fără nici o lumină, acoperind a treia parte din cerul albastru. La distanța aceea nu putea să fie decât eșuat pe nisip; nu înțelegeau cum se întâmplase, nu se auzise nici un zgomot, nici un semnal de alarmă. De jos, puntea de comandă apărea proiectată pe cer, în zona dominată de strălucirea lunii; antena radarului se învârtea constant și calm, uitată, fiindcă după toate semnele acolo nu mai era nici un om. Dar, dacă radarul funcționase, cum fusese cu putință ca vaporul să eșueze pe o mare calmă, fără pic de vânt, și încă între două geamanduri ale căror semnale se auzeau de la câteva mile?

Merseră înot și îl ocoliră. Părea bine așezat pe nisip, parcă pus acolo cu grijă; nu putea să aibă vreo avarie. Când se întoarseră, după jumătate de oră, zăriră pe plajă o umbră, silueta unui om; crezură că era un grănicer sau un vameș. Abia la urmă îl recunoscură pe Tulip. Venise în grabă; avea pe el cămașa de noapte, peste care își pusese redingota, dar nu și pantalonii.

— Ați fost pe bord? îi întrebă intrigat și bănuitor.

Nu se așteptase să-i întâlnească, nu înțelegea ce căutau acolo, la ora trei noaptea.

Tulip se trezise la două, deși se culcase după miezul nopții. Era greu de crezut că simțurile lui mergeau atât de departe, încât îi semnalaseră apropierea vaporului. Dar nu mai putea să doarmă, ceva îl îndemna să se ducă pe plajă. Nu i se întâmpla prima oară. Înainte, când avea cantina în port și dormea în podul barăcii de scânduri, simțea vapoarele de dincolo de far, înainte de a le auzi fluierul, își dădea seama la ce dană acostează, aștepta în pat până auzea căzând ancora. Zgomotul lanțului, pe care îl traducea cu o însușire aproape ocultă, îi spunea multe, de pildă ce tonaj putea să aibă vaporul și ce stare de spirit echipajul, de unde nu-i rămânea mult până la a-i deduce naționalitatea, și a trage concluzia dacă este de făcut vreo afacere. Nu se ostenea să coboare din pat, să străbată cheiurile noaptea, decât dacă simțea că n-are să fie degeaba; foarte rar se întâmpla să greșească.

Ajuns la malul mării, prin ceața încă deasă, simți numaidecât mirosul de motorină arsă, și curând, în liniștea dintre urletele geamandurilor, auzi motoarele, al căror duduit se propaga pe apă, domol, cu multă claritate.

Mergeau la ralenti, la vreo două mile, într-o zonă unde n-avea ce să caute un vapor, decât dacă echipajului i s-ar fi urât cu binele. Ascultă un timp, până își dădu seama că vaporul se apropia de țărm, încet, cu o intenție inexplicabilă, fiindcă față de starea mării și de ritmul clar al mașinilor, nimic nu l-ar fi împiedicat să manevreze altfel, să se îndepărteze de coasta primejdioasă, semnalată de geamandurile sonore. Tulip socoti că în jumătate de oră vaporul avea să eșueze.

Se duse acasă, își îndesă în cele două buzunare ale redingotei câte o sticlă de rom, în buzunarul interior puse cu grijă un plic impermeabil care cuprindea depozitul lui de valută, din toate câte puțin, dolari, lire sterline, lire italiene și turcești, franci francezi și elvețieni, mărci germane, coroane daneze. Când ajunse, vaporul înțepenise pe nisip, mașinile nu se mai auzeau, toate luminile erau stinse, numai antena radarului continua să se învârtească. (Se învârti două zile, până la epuizarea bateriilor.)

Tulip nu se mira niciodată, trăise multe întâmplări ciudate. Socotea că un fapt împlinit, oricât de inexplicabil, era o realitate care nu putea să fie negată sau răstălmăcită. Își mărturisea doar neputința de-a înțelege, niciodată nedumerirea.

Antena radarului, învârtindu-se inutil, nu-l preocupa decât în parte; aștepta să debarce echipajul, să dea explicații, deși nu avea nevoie de ele; nu-l interesa accidentul; spera să cumpere ceva de ocazie, indiferent ce, țigări, băuturi, lucruri de îmbrăcăminte, medicamente, orice, după cum spera să vândă câte ceva din mărfurile lui eteroclite.

Apariția Mariei și-a lui Alber era o dezamăgire; nu le putea interzice să se afle acolo la ora trei noaptea, dar ar fi preferat să manevreze singur, cu toate că ei nu reprezentau o concurență, din nici un punct de vedere.

— Vaporul e părăsit, spuse Alber.

— Nu se poate! replică Tulip. Motoarele mai mergeau adineaori.

— Nu se simte nici o mișcare. Înseamnă că au debarcat.

— Unde? Ar fi trebuit să vină aici.

— Atunci sânt morți. Sinuciși sau otrăviți.

Tulip se scutură. Asculta, să prindă un zgomot pe mare; dacă o barcă s-ar fi îndepărtat, s-ar fi auzit motorul sau ramele.

— Haide cu noi la cort, îi spuse Maria. O să așteptăm până se luminează.

Merseră, fără Tulip, care refuzase invitația și rămăsese de veghe pe plajă. În aparatul de proiecție era ultimul clișeu, de peste noapte. Când se aprinse

lumina, apăru renul în primul plan, alungit într-o mișcare de galop, cu burta în zăpadă. Maria privi mult chipul fetei; îl vedea în profil, era încordat și totuși, poate prin ochii plini de luminile boreale, exprima o destindere deplină, o încredere în clipa aceea, în ea și în lume, dusă până la fericire. Acesta era cuvântul potrivit, indiscutabil și definitiv. De unde venea fericirea? Din ninsoarea de diamante, din latitudine, din galopul renului, din prezența și din îmbrățișarea băiatului?

— Mai las-o! zise, când Alber vru să schimbe clișeul.

Continua s-o privească pe fată, fix și intens, fără să mai caute alte detalii, până ce imaginea începu să se tulbure, iar în cort se răspândi mirosul emulsiei topite. Alber stinse repede lumina.

— S-a ars! spuse. Îmi pare rău.

— Nu, răspunse Maria. Cu atât mai bine.

Trebuia să facă la fel cu toate clișeele.

Afară se lumina; cerul la răsărit se înroșise și începea să palpite. Tulip stătea tot pe plaja, în îmbrăcămintea lui care la lumina zilei devenea caraghioasă. Privea hipnotizat vaporul. Antena radarului continua să se învârtească. Era un cargobot de vreo zece mii de tone, negru, cu suprastructurile albe, vopsit relativ recent, încă nu i se deslușea numele, ci numai inițiala, *H*, scrisă cu negru pe banderola roșie care tăia coșul în două, un coș scurt, de motonavă. Toată arhitectura vaporului părea destul de modernă.

— Hrisantis! exclamă Tulip, ca pentru sine, deși alături apăruseră cei doi indezirabili.

Se afla în apele lui, companiile maritime și vapoarele nu aveau secrete pentru el. Hrisantis, de la Pireu, îi era mai mult decât cunoscut; îndată după primul război mondial condusese agenția lor de la Istambul, până în clipa când se repatriase, sau se expatriase, fiindcă nici el nu știa sigur cărei națiuni îi aparținea, prin origini mai apropiate, din evul modern; prin cele mai vechi, împinse până în antichitate, nu putea fi decât egiptean și nu putea să se tragă decât din cei mai vechi faraoni. Un timp avusese cărți de vizită cu coroană și chiar purtase însemne regești pe cămăși, brodate cu aur. În port, marinarii îi spuneau „majestate“, familiar, dar nu în batjocură. Mulți credeau în originea lui regală, și Tulip le povestea istoria îndepărtaților strămoși, coincizând, ca la școală, cu istoria antică, pe care însă ascultătorii, puțin instruiți, nu o aflaseră.

Nu mișca nimic pe punte, în afară de antena radarului; vaporul părea cu adevărat părăsit. Tulip simțea mâncărimi de piele, curiozitatea îl îmbolnăvea. Cu toată chibzuința pe care și-o impunea de obicei, începea să nu se mai stăpânească; se trezea în el firea adevărată. S-ar fi putut duce acasă, avea o barcă pneumatică, dar ar fi însemnat să piardă două ceasuri.

— Ce faci? întrebă, speriat, văzând că Alber se îndrepta spre apă.

— Vreau să văd ce-i acolo. Mi se pare ceva foarte ciudat.

Tulip gâfâia, cu ochii bulbucați și cu mâinile rășchirate, cum s-ar fi pregătit să-l stranguleze.

— Ia-mă și pe mine! Nu trebuie să te duci singur. Nu-i drept. Eu l-am văzut primul.

— Nu, dovadă că ai sosit când noi ne întorceam.

— Dar l-am simțit de departe, înaintea voastră.

— N-ai decât să mergi cu noi!

— Nu știu să înot.

În glasul lui Tulip se simțea ciudă amestecată cu disperare. Credea că pe vapor se găsea o comoară, sau era numai curiozitatea, pură și dilatată?

— Tulip, interveni Maria, ai curaj să mergi pe o saltea pneumatică? Te ducem noi, dacă făgăduiești să stai liniștit.

Acceptă, cu ochii albiți de groază. Alber aduse o saltea din cort și îl instalară. Tocmai răsărea soarele când porniră; îl încadrau prevăzători, trăgând de saltea cu o mână și înotând cu cealaltă. Valurile erau mici, dar soarele, atingându-le crestele și înroșindu-le, făcea să pară mai înalte. Tulip stătea țeapăn, întins pe burtă, cu mâinile încleștate în marginea saltelei. Fiind greu, salteaua se afunda aproape toată; poalele redingotei pluteau pe apă, sticlele din buzunare puteau să cadă, și câte un val îl uda în lung, înclinându-l când pe o parte, când pe alta, într-un ruliu care i se părea de proporții mortale. Dar suporta; Maria îl privea dintr-o parte; nu era laș, avea dreptul să trăiască.

În bordul vaporului atârnau, până la un metru de apă, cablurile bărcilor de salvare; se vedea limpede că echipajul plecase, rămânea de neînțeles în ce direcție, și cum de nu se auzise nici un zgomot.

Când fu la un pas de bordaj, Tulip țâșni, într-o mișcare de lăcustă, să se agațe de un cablu; își pierduse stăpânirea de sine, avea nevoie de o certitudine, și cablul o reprezenta, fiind legat de gruie, iar gruia fiind bine plantată în puntea vaporului. Salteaua pneumatică însă nu oferea un suport

stabil, și saltul lui se pierdu în gol, redus la jumătate. Căzu în apă, cu mâinile întinse disperat spre cablul care se legăna ca un ștreang de spânzurătoare.

Îl salvară cu bătaie de cap și nu fără primejdie, readucându-l pe salteaua pneumatică, după ce fu cât pe ce s-o stranguleze pe Maria, în pornirea lui necugetată de a se agăța de un sprijin.

Astfel, primul puse piciorul pe punte nu el, ci Alber, care se urcă acrobatic pe cablul de oțel, și odată ajuns sus, aruncă o scară de frânghie, Maria rămase în apă, păzind salteaua, până ce Tulip apucă scara cu amândouă mâinile. Scăpat de incertitudinea apei și a saltelei fără stabilitate, urcă într-o clipă, ca o maimuță, și îndată ce fu sus se simți ca la el acasă.

Toate pe vapor se aflau la locul lor. În cabine paturile erau făcute, în bucătărie cazanele și oalele frecate, în oficiu vasele spălate și puse în rafturi, dar nu se vedea un om, nicăieri. În timonerie găsiră jurnalul de bord, deschis la ultima filă; purta data zilei. Vaporul venea de la Pireu, fără încărcătură. Ultima însemnare fusese făcută la ora două, puțin înainte de eșuare, și semnătura comandantului era urmată de alte treizeci de semnături, citețe. În câteva locuri, se vedea o cruce, făcută cu cerneală, din care iradiau amprente digitale. După ce dădea coordonatele locului, fără nici o greșeală, ceea ce dovedea că vaporul nu se rătăcise în ceață, jurnalul de bord se încheia astfel: „De comun acord, tot echipajul rămas, am hotărât să abandonăm vasul. Cei douăzeci și cinci de oameni care nu s-au asociat cu noi, au debarcat la Istambul. Declarăm că nu au nici un amestec, și nu trebuie să li se găsească vreo vină. Rugăm căpitănia portului cel mai apropiat să anunțe Societatea Hrisantis de la Pireu, despre soarta vasului, pe care îl lăsăm eșuat pe nisip, fără nici o avarie, în stare să plutească, și cu inventarul complet, plus motorină pentru douăzeci și patru de ore. Despre soarta noastră nu trebuie să se intereseze nimeni. Declarăm că ne abandonăm familiile și renunțăm la tot ce ne aparține“.

Vaporul se numea King Alexander.

Întâmplarea îi prilejui Mariei să transmită și să recepționeze schimbul de radiograme, și astfel fu martoră la dialogul care se duse cu Pireul, în aceeași după-amiază. Aflând situația vaporului, Societatea Hrisantis răspunse : „Toate măsurile de ramfluare privesc Loydul.“ La rândul ei, agenția de la Pireu a Loydului transmise acest mesaj către consulul Greciei: „Până la

sosirea ajutoarelor, rugăm numiți custode, la alegerea dumneavoastră, și încredințați-i spre bună păstrare motonava King Alexander".

Prevăzând tot ce avea să urmeze, la ora când sosea acest mesaj, Tulip se afla de mult în antecamera consulatului. Era în ținuta obișnuită, dar se bărbierise, își călcase redingota abia uscată de apa mării, și în picioare își pusese ghete de lac, cu gumilastic. În buzunar avea oferta, gata scrisă. Când consulul îl primi, nu-i rămase decât să-și pună apostila pe hârtia boțită. Tulip devenea, provizoriu, stăpânul vaporului, și pe deasupra mai primea o remunerație de o sută de drahme pe zi.

Abia peste o lună trimise Loydul un remorcher, care se întoarse din drum, la ieșirea Bosforului, întâmpinat de furtună; se apropia echinoxul. Remorcherul rămase la Buiuk Dere mult mai mult decât ar fi fost nevoie. Când sosi, marea era calmă, dar venise toamna. Între cele două promontorii, curentul de nord și valurile aduseseră nisip. Scafandrii inspectară carena, palmă cu palmă, timp de o săptămână; nu găsiră nici o spărtură, numai că vaporul se împotmolise adânc; în unele locuri avea doi metri de nisip până la chilă. Dacă nu încercau să-l tragă, însemna că nu și-au îndeplinit misiunea. Se întinseră cablurile; cu acest prilej, un marinar își fractură brațul. Remorcherul se opinti, scoțând fum negru pe coș și răscolind marea până la fund cu elicele; un cablu se rupse, cu un sunet neprevăzut, de havaiană, dar de proporții gigantice, și plesni apa, făcând-o să țipe de spaimă. Vaporul nu se clinti din loc, și remorcherul plecă, după ce zăbovise în golf aproape două săptămâni.

Cum nu se mai putea încerca nimic până primăvara următoare, Tulip fu chemat la consulat, unde îl întrebară dacă se mulțumea cu o remunerație de zece drahme pe zi. Consulului i se părea derizoriu, dar așa propunea Loydul. Tulip se tocmi, ca să nu pară suspect, și după un nou schimb de radiograme între Loyd și consulat, remunerația se urcă la douăzeci de drahme pe zi. Pentru o iarnă întreagă! Tulip plecă mulțumit. Vaporul era ca și al lui. Dormea în cabina comandantului. Cât mai fusese vară, închiria celelalte cabine vilegiaturiștilor. În careu servea cafea și băuturi. Pe urmă întinse tendele pe punte, aduse scaune și mese pliante, și își strămută aici restaurantul Caravanserai, unde rămase doar o anexă, pe care o frecventau inadaptabilii. Vaporul deveni o insulă gălăgioasă.

După zilele cu ceață, când vegetația părea plină de praf și ofilită, lanul de rapiță își recăpătase strălucirea. Să nu fi fost cele două piscuri, de o parte și de alta a defileului, și în continuarea lor munții care închideau zarea, vineți și sumbri, peisajul ar fi apărut într-o culoare unică, strălucindă, obsedantă, un galben incendiat, ca o amenințare. Mergeau de un sfert de ceas, pe răzorul care tăia lanul în lung, proiectându-se în centrul defileului. Nu se vedea un copac pe toată câmpia, nici alt relief, un dâmb, o cumpănă de fântână. Legănarea rapiței, în bătaia lentă a vântului stârnea valuri, și mersul printre ele părea instabil, însoțit de o amețeală, de o stare grea, o neliniște și o nemulțumire, ca un rău de mare.

— Nu mai pot! mărturisi Maria.

I se părea rușinos s-o înfrângă natura. Alber mergea înainte, deschizând drumul. Avea pantalonii plini de ciulini, iar polenul galben îl acoperea până la umeri. În altă stare, Mariei i s-ar fi părut suflat cu aur.

— Nu mai privi în jos, o sfătui el. Uită-te la cer.

În urmă, pe mare, cerul era albastru; deasupra muntelui ajungea violet, ca fularul pe care Maria îl avea înfășurat la gât, cu toată căldura după-amiezii. Se chinuia, dar nu putea să se despartă de el; dacă l-ar fi lepădat i s-ar fi părut că rămâne fără apărare.

Mergeau să caute un câine; Maria cunoștea drumul, mai fusese de câteva ori la stână; atunci rapița era neînflorită și nu cotropea câmpul cu galben.

În defileu, culoarea obsedantă se îngusta, rămânea o fâșie de câteva sute de metri, ca un fluviu de crom topit, în proporția aceasta, și privită de pe coastele înverzite, era suportabilă. Până în vârful piscului creștea numai iarbă, o pajiște plină de clorofilă și de sucuri mănoase, ale căror miresme calde se ridicau în aer, răscolite de soare. Maria se gândea că într-un astfel de loc se născuse viața pe pământ, dacă nu mai era adevărat că se născuse în apa mării. Îi venea să se tăvălească în iarbă. Ceilalți versanți erau împăduriți cu fag și pin, în loturi regulate, ca în plantații; cineva hotărnicise pădurea cu teodolitul, urmărind curbele de nivel ale muntelui; nu putea să fie o întâmplare, natura nu ajunge niciodată la asemenea rigori și simetrii. Pădurile păreau armate, puse în front, rigide, sfidând câmpia și gata s-o atace.

Aerul se răcea pe măsură ce urcau povârnișul, dar iarba rămânea fierbinte. Munții nu erau înalți, cele două piscuri abia depășeau o mie cinci

sute de metri. De la creastă se deschidea un podiș întins până la orizont, în pâcla violetă, nu mai lat de câteva sute de metri, aceeași măsură cu a defileului, cu care se întretăia în cruce, la înălțimi diferite. Dacă i-ar fi dat cuiva prin minte să construiască o autostradă pe creastă, n-ar fi avut de nivelat nimic, nici n-ar fi trebuit să facă tuneluri și poduri, ci numai un viaduct peste defileu. În rest, nu-i rămânea decât să îndepărteze o palmă de pământ, ca să dea de piatră, și pe urmă să toarne asfaltul.

Între mare și câmpie autostrada ar fi dezvăluit priveliști de neîntâlnit în altă parte cu atâta înlesnire. Văzută de la înălțime, marea părea mai întinsă, orizontul se ducea până la depărtări unde nu ajungeau decât privirile foarte agere. În lungul țărmului, apa avea culoarea azurie, cu o bandă de dantelă albă, de la valurile răsturnate pe plajă. Spre larg se albăstrea, ca să ajungă la tente intense și înghețate. Se vedeau promontoriile, iar între ele vaporul, cu suprastructurile lucind puternic în soare.

— E imposibil să înțeleg! spuse Maria, oprindu-se cu ochii peste întreaga priveliște. Unde se puteau duce?

Tulip închiriase o șalupă și îi căutase tot țărmul, până dincolo de lacuri. Ar fi trebuit să-i vadă cineva, erau treizeci, nu se puteau ascunde și, mai ales, nu aveau cum ascunde bărcile.

— N-ar rămâne decât insulele, continuă Maria.

Alber întoarse capul surprins.

— E imposibil! Insulele nu sânt locuite.

Ea îl privi, dezamăgită. Ce înseamnă că sânt nelocuite? Că până azi nu s-a așezat nimeni acolo! Dar continente întregi au fost nelocuite, într-o vreme, și în altă vreme a fost nelocuit tot pământul!

De jos, în depărtarea lor, insulele se vedeau numai câteodată, dacă atmosfera era clară, și marea liniștită, și numai după-amiaza, când soarele se răsfrângea în suprafața lor de cretă. Era un mic arhipelag, la patru mile de coastă, șase insule plate, de calcar alb, unde nu trăia nici o vietate; ziua pescărușii se refugiau acolo, la prânz, dar fiindcă nu aveau unde își face cuiburile, seara reveneau pe coastă. De la înălțimea muntelui, insulele se desenau limpede, lăsând între ele canale de apă liniștită, și de la cea mai îndepărtată până la orizont rămânea încă multă mare.

— N-ai fost niciodată acolo? întrebă Maria.

— Nu. N-am avut de ce. Nu se duce nimeni.

— Trebuia să te duci tocmai fiindcă nu se duce nimeni! Știi unde pot fi bărcile? În fundul mării! Le-au scufundat! Cum de nu v-a dat prin minte?

Tăiau podișul, în diagonală, apropiindu-se de versantul opus mării, unde se deschidea câmpia, întinsă până la Dunăre, și potopită de rapiță. Cât se vedea, între un orizont și altul al uscatului, nu creștea altceva, și să nu fi fost oazele albastre ale lacurilor, atâta galben ar fi putut să devină primejdios pentru retină și pentru imaginație. Era o neprevedere, una din acele dispoziții teoretice date din birouri; cel care planificase asemenea culturi nu se gândise că natura, redusă la o singură culoare, putea să sufere transformări chimice nebănuite, să devină infirmă și nebună, să denatureze compoziția aerului, să dea naștere unei meteorologii noi, să modifice chiar și astronomia, apropiind luna sau îndepărtând-o, și făcând ca pământul să se învârtească mai repede, sau mai încet în jurul soarelui. Totul devenise galben, până și cerul.

O haită de câini se năpusti în sus, de pe coastă, lătrând tare, de se clătina muntele. Ciobanul venea după ei, învârtind bâta pe deasupra capului, și răcnea din răsputeri, să-i potolească.

Nu le era teamă de câini, altfel haita i-ar fi sfâșiat în câteva clipe; se așezară spate la spate și nu mai făcură altceva decât să-i amenințe cu pumnii, neintimidați, cu privirile pironite în ochii lor roșii, tulburi de furie; câinii se opriră în cerc, la cinci metri; așteptau o ezitare de partea cealaltă, arătându-și colții, printre care picurau bale. Răsuflarea lor dogorea de la distanță.

Ciobanul îi risipi, lovindu-i cu bâta; se duseră, cu coada lăsată, dar încă neconvinși să se potolească, așteptând o clipă potrivită să se întoarcă și să atace.

Maria se istovise de atâta învrăjbire; nu admitea ostilitatea lor. Nu admitea să le vadă colții scoși fără provocare; se înrăia de atâta nedreptate și fiindcă știa că n-ar putea comunica în nici un fel cu haita turbată, ar fi vrut să împuște în grămadă, să secere, să sfârtece, să curme războiul câinelui cu omul. „Nu v-am făcut nici un rău“, le spunea în gând, pe când ei, mergând în derivă, împleticindu-se, de-a latul, tot își mai arătau colții sălbatici. „Am venit să-mi caut între voi un prieten, încredințată că l-aș iubi mai mult decât pe oricare din semenii mei, ceea ce nu-i nici spre lauda, nici spre fericirea mea și a omului. Am socotit că prietenia noastră se poate baza pe dezinteresarea cea mai deplină. Nici unul n-avem ce să câștigăm de la altul,

decât iubirea. De ce nu simțiți că sânt de bună credință? De ce mă siliți să vă urăsc și să mă înverșunez împotriva voastră?“

La o sută de metri, pe pajiștea care cobora de la creastă pășteau oile, strânse grămadă, de parcă le era teamă să nu se rătăcească. Un berbec, descins din altă eră, uriaș, demn și impasibil, stăpân pe sine și pe câte se aflau în preajmă, stătea înfipt în solul muntelui, cu greutatea împărțită egal pe toate patru picioarele, și privea câmpul de rapiță din vale, drumul pe unde venise turma în primăvară și pe unde avea să plece la toamnă, ca să ierneze în vreo luncă a Dunării. Uneltele lui de mascul, conferindu-i aici puteri depline, atârnau între picioarele din urmă, grele, imense, înfricoșătoare, atingând pământul și parcă fertilizându-l, valențe în toate regnurile. O oaie micuță, adolescentă, poate în primul ei an de viață, cu lâna căzută în ochi, oarbă și năucă, se învârtea în jurul lui, adulmecându-l de la distanță. Dar, când privirea lui se îndrepta spre ea, ispitită, oaia o lua la fugă, într-un galop besmetic, necontrolat, și nu s-ar fi oprit până în prăpastie, dacă n-ar fi întors-o câinii, împresurând-o cu lătrături furioase, scuturându-i blana, risipind în vânt smocuri albe. Și iar începea oaia să dea târcoale maimarelui peste turmă, fascinată și îngrozită de grandioasele lui arme. Nu era nimic nefiresc, și totuși Maria simțea un dezgust acru; se socotea umilită, gândea că natura, creînd cele două tagme și punându-le să se caute cu atâta neînfrânare, fusese perfidă și ticăloasă. Mai bine să se piardă sămânța și să dispară speciile, lăsând în urmă demnitatea lor, salvată. Îl ura pe bărbatul de lângă ea, și pe toți bărbații.

Ciobanul purta un tricou marinăresc, alb cu dungi albastre, orizontale. Era la jumătatea vârstei, voinic, sobru, fără trăsături rurale; semăna cu un muncitor de uzină. Pe o terasă, sub povârniș, se vedea stâna: o colibă, o vatră și țarcul oilor. Doi copii desculți se jucau în fața colibei, turnându-și în cap cenușa de pe vatră. Mai din jos venea o femeie cu două găleți de apă pe cobiliță. Era tânără, rumenă, foarte frumoasă, și părul bălai îi cădea în ochi, ca oaiei căpiate de dragoste. Poate și ea era căpiată și aștepta seara, să mulgă oile, să facă mămăligă, să dea de mâncare copiilor, să-i culce și apoi să-și dorească bărbatul. Ce soartă, să aștepți înfrângerea, cu propria ta voință! Maria ar fi vrut să ardă pe rug, să se purifice.

— Era altcineva vara trecută, zise, încurcată.

Chipul ciobanului îi era necunoscut. Omul încuviință din cap.

— Și de ce n-a mai venit?

— Nu s-a putut. Se face că s-a înecat în Dunăre, astă toamnă, pe când trecea cu bacul la Călărași. S-au înecat și oile cu el; toate!

— Îl cunoșteam, continuă Maria. De aceea am venit. Dumnezeu să-l ierte. Voiam să-mi dea un câine.

— Un câine? Ce să faci cu el?

— Așa, să-l am.

— Ia te uită! se miră ciobanul, privind-o mai cu luare aminte.

În vreme ce haita ocolea turma în goană și fără oprire, hămăind la oile rătăcite, un câine roșcat, bine clădit, viguros, dar timid, se ținea pe lângă cioban, cu capul în pământ și cu coada între picioare, căutându-i privirea cu ochii încărcați de mâhnire umană.

— Ce-i cu el? întrebă Maria. E-al dumitale?

— E-al meu, dar nu vorbesc cu el, răspunse ciobanul, aruncând câinelui o privire disprețuitoare.

Era uimită. De cele mai multe ori țăranul nu poartă nici un fel de sentimente câinelui. Ostilitatea mărturisită în cuvintele de mai înainte stabilea între animal și stăpân relațiile dintre oameni. Maria acorda faptelor cea mai mare seriozitate, făcându-se că nu vede zâmbetul lui Alber, neîncrezător și puțin ironic. „E limitat!“ își spuse, aproape cu satisfacție. Se străduia să-l alunge departe, să nu-l admită în intimitatea ei sufletească, să nu se transforme într-o oaie capie.

— Da, nu vorbesc cu el, reluă ciobanul.

Nu dădu nici o lămurire. Câinele asculta spășit, curbat de mijloc și cu ochii feriți; părea că înțelege.

— Dă-mi-l mie! spuse Maria.

Scoase din sac un aparat de radio cu tranzistori, cât o carte, și-l puse să cânte.

— Îl vrei în locul câinelui?

— Ce marcă e? întrebă ciobanul.

— Sanyo. Japonez.

— Eu am unul mai mic, dar se aude până devale. Tot japonez: Național. Cel mai bun!

Scoase din sân un aparat cât o lanternă electrică, îl porni și-l acordă cu aparatul Mariei, care emitea tangouri languroase, o orchestră mare cu sute de viori. Muntele începu să freamăte; oile ridicară capetele, iar câinii se

opriră, cu limba atârnând până în iarbă. Numai berbecul rămase impasibil, privind în jos câmpul de rapiță.

Cei doi copii lăsară jocul, intrară în colibă, și după scurt timp ieșiră, năpustindu-se amândoi în sus, pe pajiștea povârnită. Fiecare avea în mână câte un aparat de radio cu tranzistori, care emiteau tangourile acelea cu armonii amplificate prin sute de instrumente, nebune, exasperante.

— Tot japoneze! zise ciobanul. Cele mai bune!

— Altceva ce-aș putea să-ți dau? întrebă Maria, aproape umilită.

— Nimic. Ai să iei tainul lui pe tot anul. Dacă nu te împaci cu el și nu ești mulțumită, mi-l aduci înapoi când ai să afli că sântem gata de plecare.

Coborâră la stână. Femeia cu părul blond căzut în ochi spăla ciuberele cu apă fiartă, dintr-un ceaun care clocotea pe o plită de aragaz cu două ochiuri. Alături, pe o vatră, ardeau conuri de brad. Jăraticul era roșu, cu vine albăstrii; mirosea a rășină, cu câte o adiere de ozon proaspăt.

— De ce mai faceți focul dacă aveți aragaz?

— Cum s-ar putea altfel? De când ne știm n-am trăit fără foc.

Pe ușa colibei ieșea aceeași muzică, prinsă de alte aparate; era o întrecere care dădea amețeală și făcea să se legene cerul. Oile veneau cuminți, de pe coastă, una câte una, intrau în țarc, unde așteptau să le mulgă. După ele veneau câinii, și abia la urmă, neacceptând escorta lor, cobora și berbecul, cu fuduliile târâte prin iarbă.

Femeia avea, pe degetul cel mic de la mâna dreaptă, un inel de aur cu piatră albastră. Piatra nu semăna cu o imitație, și mâna dedată la treburi aspre nu părea nici bătătorită, nici îngroșată; să nu fi fost înroșită de leșia fierbinte, ai fi luat-o drept o mână de pianistă.

— Frumoasă nevastă ai! spuse Maria.

— Mi-e cumnată, răspunse ciobanul. Nevasta lui frate-miu. Trebuie să vină și el mai pe seară. S-a dus cu brânză și caș, să le vândă în stațiune, că altfel dă lumea grămadă peste noi și nu ne face plăcere.

Rămaseră în așteptare. Până atunci se mulseră oile, vreo două sute. Toți, femeia, ciobanul și copiii făceau câte o treabă, nu se pierdea nimic și se vedea că toate mergeau bine.

— Pe-aici iarba e mai bună ca oriunde în țară și cred chiar ca oriunde în lume, spuse ciobanul. Ce-i greu e că facem prea mult drum și mai trebuie să trecem și Dunărea. Oilor nu le place cu bacul; de fiecare dată, nu dau lapte o săptămână.

— De ce nu rămâneți aici? întrebă Albert. Ați avea ierni blânde și ați scuti drumul.

— Ce-nseamnă asta?! Iarna trebuie să fie aspră! Și-apoi, nu se poate. Când vine toamna, ne prinde dorul de locurile noastre. Nu mai avem liniște nici noi, nici oile. Ți se face milă să vezi cum se uită în zarea câmpiei. Noaptea, câinii se pun să urle. Atunci știm că a venit vremea, și ne pregătim de plecare.

Sosi și fratele ciobanului; semănau, puteau fi gemeni. Venea cu doi asini, care îl urmau slobozi, unul în spatele celuilalt. Drept poveri nu duceau decât un desag cu pâine, primul, iar al doilea un patefon cu arc, de pe vremuri, dar în stare nouă, după cum arăta cutia, ca luată din vitrină. După ce dădu bună seara musafirilor și tuturora, noul venit, înconjurat de câinii care zburdau în jurul lui, lătrau veseli și îi săreau în spinare, aproape să-l dărâme, merse drept la strungă, unde femeia sfârșea de muls oile. Ciuberele, pline, oglindeau cerul de înserare; laptele aburea, călduț și leșios, cu miros de lână, de iarbă și de clorofilă. Femeia se ridică, fără să-și îndepărteze părul de pe față dar, printre șuvițe, se vedea că este îmbujorată. Nu spusese nici o vorbă de când veniseră oaspeții. Bărbatul îi dezveli grumazul și îi puse pe gât un șirag de perle. Ca și piatra inelului nu păreau să fie o imitație. Femeia își lăsă fruntea în pieptul bărbatului.

Frații stătură de vorbă, în drum spre colibă.

— Îl dau pe Zmeu.

— Bine faci. Să dai și tainul.

— Se înțelege. Ai să-l pui pe samar și să-l duci tu, mâine.

— Nu-i nevoie, interveni Maria. Nu ducem lipsă de mâncare.

— Altfel nu se poate. Nu sântem țigani, doamnă. Luați câinele cu tot ce-i al lui. N-o să ne bucurăm de tainul care i se cuvine.

— Pot să-i schimb numele? întrebă Maria.

— Pe mine mă cheamă Gheorghe, răspunse primul cioban, fără nici o legătură. Aș fi vrut să mă cheme Vincențiu.

— Pe mine, interveni al doilea, mă cheamă Petre. În italienește se spune Pietro.

— Întocmai, așa se spune, confirmă primul. Chiar dacă nu știi carte, afli din filme.

— Va să zică, Pietro! reluă celălalt. Pe copii i-am botezat așa fel ca să nu le fie rușine cu numele lor, dacă le-o fi dat să umble prin lume.

Pe o măsuță cu trei picioare, în ușa colibei, copiii învârteau arcul patefonului.

— Ajunge! spuse cel mai mic.

Îl chema Quintus, iar pe celălalt Sextil. Mezinul învârtea arcul; înăuntrul patefonului se auzi un trosnet, dar nu se rupsese nimic; numaidecât, din cutia neagră și lustruită se ridică un glas de tenor, cam spart și metalic, totuși limpede, și cu o forță neașteptată, care îl făcea să acopere tot muntele. Cânta „Ay, ay, ay!“ Tranzistoarele se opriră; rămase numai patefonul. Câinii mâncau mămăligă cu lapte, dintr-o troacă foarte curată. Mâncau cu poftă, dar fără să se înghesuie și să se zădărască unul pe altul. Oile se culcaseră în țarc, strânse grămadă. Pe un tăpșan, deasupra, berbecul rumega cumpătat, înfipt în toate picioarele, cu privirea de vale.

Pe femeie o chema Constantina și nici până la urmă nu putură să-i vadă fața mai pe îndelete, căci, chiar dacă vântul îi lua părul și-l da în lături, ea își lăsa repede capul în jos, ascunzându-se rușinată. Poate se sfia să-și arate frumusețea.

— Nu-i de pe la noi, dădu lămuriri bărbatu-său. Am găsit-o în părțile de dincoace de Dunăre. Cam turcoaică.

Părul căzut în ochi suplinea iașmakul. Fusta lungă și înfoiată suplinea șalvarii. Pe glezna stângă femeia avea o verigă de argint, pe cea dreaptă una de aur. Amândouă gleznele erau subțiri, să se frângă.

Patefonul fu împins în lături și se puse masa de seară. Cei doi oaspeți fură poftiți să se înfrupte din mâncarea obișnuită a stânelor, brânză, caș, urdă, cu mămăligă, iar de băut jintiță, ultimul produs al laptelui de oaie, aproape inexplicabil în consistența lui, extras din ceea ce rămâne mai inconsistent, zerul străveziu și parcă mai subțire decât apa. Precipitatele acestui lichid te fac să te gândești la enigme ale naturii, la alchimie și farmece.

Sfârșind cu masa înaintea celorlalți, copiii puseră din nou în funcțiune patefonul. Același glas de mai înainte cânta o arie de operă, cursivă și dulceagă, căreia îi dădea însă un dramatism autentic. Strădania lui era convingătoare, deși îi rămânea un fundal comic.

— Caruso! spuse soțul femeii.

— Tatăl nostru l-a cunoscut la Palermo, adăugă fratele lui. Pe atunci erau amândoi tineri. Au plecat în America, dar nu cu același vapor, se înțelege.

— Tatăl vostru era emigrant? întrebă Alber.

— Nu, marinar. Pe Steaua, dac-ați auzit.

Alber auzise. Era un petrolier și parca eșuase pe Mississippi. Mai mult nu știa, istoria se petrecuse înainte de nașterea lui. Se uita mirat la cei doi frați, la femeie, la copii, la toate.

— Cum de v-ați întors la oi?

— Nu ne-am întors. Nici tatăl nostru, nici noi n-am fost ciobani.

— Și cum de-ați devenit?

— Ne place. E tot ce poate fi mai adevărat în viața de pe pământ.

Alber clătină din cap. Maria se încruntă, fulgerându-l cu ochii și făcându-l să tacă. Era posibil să nu creadă, să nu înțeleagă? Omul continuă:

— Când Adam și Eva, păcătuind, au fost alungați din rai, s-au făcut ciobani.

— Ce-nseamnă că au păcătuit? interveni unul din copii. Nu le-a spus Dumnezeu: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul!“?

— Ba da.

— Atunci, de ce să-i pedepsească? Nu au făcut voia lui?

Amândoi copiii, uniți în nedumerire, se uitară la tatăl lor.

— E o contradicție, răspunse acesta. Ați înțeles?

Încuviințară din cap. Examinându-le fizionomiile, inteligente și convinse, Maria își dădu seama că înțelegeau, într-adevăr. Pe ea n-o interesa subiectul.

— Am întârziat, spuse, ridicându-se. Pot să iau câinele acum?

— Mai bine să-l trimit mâine dimineață, odată cu tainul. Mi-e teamă că n-o să se lase.

Câinele roșcat, care rămăsese aproape, asculta atent și obidit, mișcându-și ochii de la unul la altul.

— Te dau! i se adresă ciobanul. Hai, du-te!

Înțelegea, măcar intenția. Se curbă, făcând din trup o jumătate de cerc, poziție în care picioarele nu-l mai puteau duce în linie dreaptă, poziția câinelui învins, gata să primească loviturile fără să riposteze. Nu scheună, nu se gudură. Își îndura suferința cu demnitate.

Maria veni lângă el și îl mângâie pe cap, cu puțină reținere. Câinele nu-i respinse gestul; o privi, și în ochii lui galbeni, supuși, se vedea disperare.

— Nu-l da, iartă-l! zise ciobanul celălalt.

Femeia stătea cu capul plecat, cu părul căzut în față și nu știai ce-i exprimau ochii. Copiii se uitau în lături; ar fi spus ceva; le era teamă și își mușcau buzele.

— Hai, du-te! repetă ciobanul.

Vorbea încet, n-avea glasul aspru, dar se cunoștea că hotărârea lui era fără întoarcere.

— Haide! zise Maria.

Nu mai părea hotărâtă; ar fi renunțat, dacă nu și-ar fi dat seama că soarta câinelui se jucase. „Am să-i fac dreptate, își spuse în gând. Am să fiu bună cu el, și-are să mă iubească. Are să uite suferința de astăzi“. Trebuia să se termine cât mai degrabă.

Alber pornise înainte; Maria credea că ajunsese la plictiseală. Câinii ceilalți, atât de înverșunați la venirea lor, acum stăteau potoliți, păreau că înțeleg ce se întâmpla, și prin ochi le treceau umbre de teamă.

— Să ți-l leg, vorbi ciobanul, apropiindu-se cu un lanț ruginit, care făcea impresie tristă. N-o să meargă altfel.

Maria se împotrivi; i se părea nedemn pentru toată lumea. Nu voia un captiv. Se ridică și spuse, autoritară:

— Haide!

Câinele o urmă încovrigat, târându-se pe pământ. În dreptul ciobanului se opri puțin, dar nu ridică ochii să-l privească.

— Du-te! mai zise omul o dată.

Atunci câinele se ridică, își îndreptă spinarea și porni în urma Mariei. Tot drumul merse la piciorul ei, niciodată nu întoarse capul. Nu-l întoarse nici ea. Era crispată și poate nefericită. Câmpul de rapiță se umbrise; marea apăru amurgită. În golf, vaporul eșuat, cu punțile luminate, emitea o stridență nescuzabilă. Se auzeau muzică și zgomote de petrecere. Întreprinderea lui Tulip începuse să funcționeze; atrăgea lumea curioasă, snoabă sau plictisită. Cine nu mergea pe vapor să bea whisky, a doua zi nu putea să lege o conversație, rămânea izolat, ca leproșii.

Câinele stătea la ușa cortului, fără să miște; era în el aceeași intransigență ca în stăpânul care îl alungase. Maria îi puse în față un cotlet rece, pe o farfurie de faianță; nu avusese niciodată un câine, nu știa cum să-l hrănească. Alături puse un castron cu apă și se retrase, să nu-l stânjenească.

Pe la miezul nopții, când ieși, carnea și apa erau neatinse, iar câinele stătea nemișcat, în vechea poziție. Nu-l simțea ostil, dar între ei rămânea o distanță nemicșorată. „Te rog, apropie-te, am nevoie de tine! Ești singura ființă pe care aș putea s-o iubesc din toată inima, fără temeri și reticențe...“

Până atunci, proiectaseră diapozitive cu perechea nordică. Venise rândul unei serii de fotografii făcute în India, imagini convenționale, elefanți,

pagode, temple, baiadere. Mașina roșie salva puțin atmosfera banală, ca un documentar cinematografic, contrafăcut și nesincer; fata, cu părul ei blond tuns băiețește, cu gâtul lung, cu brațele goale și cu picioarele de cerboaică, dezvelite până la jumătatea coapselor, avea atâta autenticitate, încât părea mult mai adevărată decât peisajul. Alături, băiatul, deși i se potrivea foarte bine, aproape înceta să existe, devenea un accesoriu, pionul în jurul căruia ea evolua, înaripată și independentă. Maria nu văzuse niciodată o făptură atât de convingătoare. Personalitatea ei, mai degrabă secretă, și nicidecum retorică, devenea obsedantă. Îi era imposibil să și-o scoată din minte. O vedea vie, nu mai credea că se înecase, scena de pe plajă, când o luase elicopterul, i se părea proiectată într-un timp care încă nu venise.

— Ce faci? întrebă Alber, din cort, când auzi pașii Mariei, îndepărtându-se.

— Rămâi aici. Să nu vii după mine.

— Unde te duci?

— În India.

Câinele o urmă, fără să-l fi chemat. Nu putea să-l ignore și era descurajată. Urcară scările împreună. El se opri la ușă, privi înăuntru, nu vru să intre, se așeză pe dușumea, cu botul pe prag. Maria socoti că ar fi fost un gest oribil să închidă ușa.

Se așeză în pat, rezemată de perne, stinse lumina și rămase cu ochii la dreptunghiul fluorescent al ferestrei luminate de lună. Încet, cadrul începu să se coloreze, pe urmă apărură imagini: un cer albastru, o esplanadă pavată cu piatră roșiatică, un front de palmieri spre partea mării. Și la umbra unuia, mașina roșie cu portierele deschise. Fata cobora, nu i se vedeau decât picioarele, restul apărea ca un desen vag în umbra din interiorul habitaclului. Pe urmă se arătă în lumină, înaintă cu mâna streașină la ochi, căutând să deslușească o imagine de care o separa prea mult soare. Fereastra strălucea, și Maria se întreba de ce în cameră rămânea întuneric. Fata străbătu distanța de la esplanadă, crescu până ce cuprinse tot cadrul, și când ajunse, sari pe fereastră. „Mă cheamă Helga“, spuse, așezându-se pe marginea patului. „Știu“, șopti Maria. „Câinele e al tău?“ „Aș vrea să fie al meu, dar nu se poate“.

În cameră era tot întuneric, ca mai înainte, și totuși, fata părea îmbrăcată în soare.

„Te-ai întors din India?“ o întrebă Maria.

„Nu. Abia am ajuns. După-amiază urc pe Hymalaia. Mergi cu mine?“

Porniră, numai ele două, cu câinele. Până să ajungă la peretele de gheață străbătură lanuri de rapiță. O zi întreagă înotară în marea lor galbenă. La poalele povârnișului, găsiră o scară rulantă; urcau fără să obosească. „Nu se poate! se gândea Maria. E o falsificare. Prea ușor merg toate!“ Avea sentimentul că nu-și face datoria și fură ceva vieții. În unele locuri erau funiculare. De-o parte și de alta pășteau turme de oi, singure, fără ciobani și fără câini. Mai sus ningea dar, când atingea piatra, zăpada se prefăcea în iarbă, și oile puteau s-o pască. A treia zi, seara, se aflau pe cel mai înalt vârf din lume. N-avea nici o dovadă, dar așa știau toți oamenii. Ei una i se părea o zădărnicie; nu făcuse nici un efort ca să-l cucerească. Și-ar fi vrut să fie alături încă o înălțime, măcar de statura ei, un metru șaizeci și patru, ca s-o poată urca altădată. Nu se vedea nimic sus, decât o stână părăsită. Era cald; bătea un vânt fierbinte. Maria își ștergea întruna fruntea nădușită. Când se întoarseră, fata blondă spuse: „Dar câinele tău n-a mâncat și n-a băut nimic tot drumul!“ „Aș vrea să fie al meu!“ gemu Maria.

Ajunseseră pe esplanadă și se apropiau de mașină. Băiatul, care așteptase înăuntru, coborî, îi ajută fetei să urce, apoi trânti portiera. Mașina porni pe sub palmieri, se văzu până departe; Helga făcea semne cu mâna.

Maria se mai plimbă puțin pe malul mării, după care veni acasă și adormi îndată ce își lăsă capul pe pernă. Când se trezi, câinele, cu botul pe prag, o privea cu ochii galbeni. „Dar n-a mâncat nimic!“ își zise Maria.

Trei zile nu se despărți de ea, o urma pretutindeni; dacă intra undeva, o aștepta afară; noaptea dormea în fața ușii, cu botul pe prag. Nu mânca și nu bea.

— Alungă-l! spuse Alber. O să se prăpădească!

Era în el o nemulțumire, pe care n-o putea numi gelozie; de la apariția câinelui, Maria îi vorbea absent și monosilabic, fără să-i arunce măcar o privire.

Da, trebuia să-l alunge înapoi, la stână; altfel ar fi murit în câteva zile. Maria îi arătă poteca, spre munte.

— Hai, du-te!

Câinele se ghemui la pământ; i se vedeau coastele și oasele șoldurilor, descărnate. Alber luă o gătejă și vru să-l lovească; Maria îl percută cu privirea, făcându-l să rămână paralizat, umil și ridicol.

— Hai cu mine! spuse, pornind pe potecă spre câmpul de rapița.

Câinele, care n-o lăsase niciodată singură, se opri și, prima oară, nu mai vru s-o urmeze.

Așteptă încă o zi; noaptea, câinele stătu de veghe la ușă. De la venirea lui, Alber nu mai intrase în cameră.

— Mă duc la stână, să-l chem pe cioban, hotărî Maria a treia zi dimineața.

În noaptea aceea rămăsese în cort, proiectând imagini. Câinele păzea bătătura; i se vedeau ochii fosforescenți, mai vii decât lumina proiectorului.

— Pot să mă duc eu, se oferi Alber.

Simțea că Maria nu l-ar fi acceptat sa meargă împreună ca în celelalte rânduri. O descoperea tot mai ostilă.

— Nu. Vreau să mă duc eu!

Câmpul, până la poalele povârnișului devenise cenușiu într-o singură zi. După multă întârziere îl seceraseră cu mașinile, de la o zare la alta; în aer plutea praf, natura părea strânsă în sine, sărăcită, crispată. Maria se întoarse cu fața la mare. Deși se sfârșea august, marea nu se schimbase; nu se schimba nici în septembrie, în octombrie, nici mai târziu, când se scutura frunza copacilor, când cădea zăpada și înghețau toate. Pământul se făcea alb. Ningea asupra mării, viscolea groaznic — marea rămânea albastră. Maria se întreba de ce nu putea s-o iubească.

Săptămâna trecută, înainte de a fi fost la stână să ia câinele, se dusese cu Alber, departe, pe plajă, fără să țină seama de ore. Se întorseseră pe întuneric. Își pierduse fularul, îl ținea în mână, distrată, și-i alunecase. Până să-și dea seama, venise un val, îl luase și fusese imposibil să-l mai găsească. „Marea e generoasă, îi spunea cineva, odată. Nu-i cere nimic omului, și-i dă tot ce are!“ — „Oho!, ce vorbă caraghioasă! Dă tot ce poate, în schimb înhață orice îi vine la îndemână și nimic nu-i mai smulgi din gheare. E o hrăpăreață!“

Maria se pierduse pe câmpul secerat; o puteai ghici în locul unde se ridica praful. Ajunse sus, la jumătatea după-amiezii. La stână, găsi o încremenire nefirească; în loc să fie la pășune, oile stăteau grămadă în țarc, înghesuite unele în altele, de nu li se mai vedeau decât spinările, ondulate. Câinii, risipiți ici-colo, cu capul în pământ, cu cozile lăsate, păreau bătuți și fără dor de viață. Numai cei doi măgari pășteau, unul lângă altul, dar și în mișcarea lor se simțea ceva neobișnuit, o alarmă care era gata să se declare,

fiindcă din când în când ridicau capetele amândoi deodată, sondând cu nedumerire tăcerea și încremenirea.

Venirea Mariei nu stârni câinii. Rămaseră tăcuți, aruncându-i câte o privire posacă. Maria văzu întâi pe cei doi copii, în spatele colibei, în picioare, cu umerii aduși, cu ochii în pământ, încremeniți și ei, ca toate, în fața colibei descoperi bărbații. Unul stătea în ușă, nemișcat, ca un stâlp. Alături, al doilea, așezat pe un butuc, cu coatele pe genunchi, își ținea fruntea în mâini. Pe un pat de crengi verzi, la picioarele lor, zăcea un trup omenesc, învelit cu o cergă în dungi negre, roșii și verzi. Un picior ieșea afară puțin, destul ca pe glezna subțire să se vadă brățara de argint. Maria înlemni.

Bărbatul așezat pe butuc o privi lung, fără să spună nimic. Pe urmă, în timp ce al doilea rămânea nemișcat, la locul lui, se ridică, făcu doi pași și îndepărtă cerga, la căpătâi. Apăru capul femeii, cu părul căzut în ochi, mătăsos, strălucitor și viu. Grumazul, sub bărbie, era puțin umbrit, o undă vineție arăta că sângele se răcise în trup. Pieptul apărea pe jumătate dezvelit, cu cămașa trasă în părți printre sâni, iar sub cel stâng se vedea înfiptă o lamă argintie de cuțit. Mâna dreaptă a femeii era strânsă pe plăsele, dar nu încleștată; gestul părea firesc și casnic. Maria își amintea mâna mulgând oile, masând ugerele cu mișcări energice, nu violente, mai degrabă tandre, cu duioșia feminină care unește într-un fel tot ce-i femelă pe pământ, trecând peste distanțele dintre specii. Pe degetul arătător lucea inelul de aur cu piatra albastră, nealterat, și poate datorită lui, mâna, deși se învinețea, ca grumazul, nu părea moartă.

Putea să fie o impietate; ceva o împiedica să plece înainte de a vedea chipul femeii. Se aplecă și îi îndepărtă părul de pe față. O străbătu o înfiorare; dacă femeia murise, părul era încă viu, și nu doar prin iluzie. Îi simțea freamătul, și deodată o cuprinse o tristețe și o durere de moarte, gândindu-se că niciodată de aici înainte o mână de bărbat nu va mai trece printre șuvițe.

Femeia zâmbea, cu ochii închiși și cu gura puțin crispată. Moartea nu ascundea suferință; mai degrabă dezvăluia o eliberare. Maria aduse părul la loc, peste față, și porni pe unde venise. Nu putea să vorbească.

După câțiva pași se opri; se apropia cineva din urmă. Nu știa care din cei doi, n-avea cum îi deosebi.

— Dacă vrei, îi spuse, fără să se uite la el, vino să iei câinele; altfel moare.

— Am să vin mâine, răspunse ciobanul.

Pe la jumătatea povârnișului, Maria întâlni o mașină cu șenile, care urca anevoie, tăind versantul în zigzaguri. Lângă șofer stătea un om în uniformă, iar în spate doi civili, unul în capul gol, altul cu pălărie tare. Acesta din urmă ținea pe genunchi o geantă neagră.

Pe Alber nu-l mai găsi și-i păru bine. Câinele era în locul unde îl lăsase; o simțise de mult și o aștepta, în picioare, hipnotizat, cu privirea pe cărarea prăfuită. Pe măsură ce Maria se apropia, ochii lui se dilatau, până ce ajunseră la o limită imposibilă. Atunci se năpusti la ea, ca și cum ar fi vrut s-o sfâșie. La doi pași se opri icnit, își lipi burta de țărână, se târî până la picioarele ei și începu s-o adulmece, rotindu-și botul pe sus, ca în transă, căutându-și amintirile olfactive în aerul pe care ea îl aducea de pe munte.

Toată noaptea se frământă și scânci, cu botul pe prag, scoțând sunete întrebătoare. Cum îl putea face să înțeleagă? Unul dintre ei trebuia să moară spre liniștea celuilalt.

Maria își puse perna în cap, apăsând-o cu amândouă mâinile, și dacă nu mai auzi scâncetul câinelui, se născu în urechea ei un suspin, venit din altă parte.

Dimineața, când deschise ochii, câinele se ridicase, tremura din tot trupul și părea gata să cadă. Coborî să-i deschidă ușa la intrare. Îl văzu năpustindu-se spre câmpul de rapiță; gonea șerpuit, de parcă l-ar fi bătut vântul. În capul cărării se opri să aștepte. Maria simțea că nu s-ar mai fi mișcat de acolo, ar fi stat așa, până i-ar fi putrezit oasele.

Tulip asculta neîncrezător, cu capul înclinat pe o parte.

— Am încercat să facem groapa în piatră, spunea ciobanul. Nu se poate, e prea aspră, și deasupra nu-i pământ nici de-o șchioapă.

Maria venise cu el, să-l ajute; îi trebuia un calup de dinamită.

— Femeia ta nu era turcoaică? întrebă Tulip.

Părea circumspect, dar ciobanul nu avea nimic de ascuns.

— Ba da.

— Și n-ai trecut-o la creștinism?

— Ne-a fost mintea la altele.

— Înseamnă că a rămas în credința musulmană. Trebuie s-o îngropi după legea ei.

Tulip se oferi să facă slujba. În tinerețe fusese muftiu, spunea el, și mai târziu nimeni nu-i luase investitura. Avea dinamită, cu tot dichisul, cu fitil și capse. Cum să lucreze cu ele, ciobanul știa. Plecă împreună cu Maria și se opriră la casa de piatră. Lângă scară zăcea câinele, mort, învelit cu minteanul ciobanului. Ciobanul se aplecă, luă câinele, îl puse pe umeri și porni spre cărare fără o vorbă, fără să-i arunce Mariei o privire.

Văzuse odată un om murind de frică. Văzuse câinele murind, la sfârșitul unui salt în aer. Murise de bucurie. Sărea din ce în ce mai sus, înnebunit, cu trupul vibrând metalic, cu ochii ieșiți din orbite, privindu-l pe cioban cu o forță arzătoare. Sărea și nu se putea altfel, alt sfârșit nu exista decât moartea. Căzuse deodată și, după salturile de mai înainte, când părea o neființă elastică, fără legătură cu pământul și fără densitate, devenise brusc rigid și greu, de plumb.

Maria începuse să se teamă, din clipa când ciobanul se ivise pe câmp; venea ridicând praful. Câinele îl simțise cu mult timp înainte și începuse să tremure. Era în el o vibrație accelerată, datorită parcă unui motor cu turație mare, și vibrația creștea, pe măsură ce se apropia stăpânu-său. Tremurul câinelui i se transmitea, prin pământ sau prin aer; Maria îl simțea crescând, nu-și imagina până unde putea să ajungă, își dădea seama însă, că trebuia să se sfârșească nefiresc, și-i era frică. La câțiva pași, ciobanul se opri, cu ochii înfundați în cap, negru la față. Se priviră. Tremurul câinelui contenise, nu mai avea unde crește, carnea lui, devenise un metal inflexibil și rece. Și ochii îi erau inflexibili și reci, morți într-o clipă de vibrație maximă. Se priveau. Maria nu mai putea să îndure. Ar fi scos un strigăt, un protest, un blestem, dar era și ea încleștată. De ce nu spunea un cuvânt ciobanul, de ce nu făcea un gest, să se termine?... Dar poate trebuiau să-și vorbească, într-un fel neauzit și neînțeles de alții. Pe urmă ciobanul spuse, simplu, cu o hotărâre în care era poate o blândețe indescifrabilă:

— Haide!

Câinele își recăpătă viața, începu iar să tremure, ochii îi înviară și se încălziră, în timp ce pieptul i se dilata, iar din trup îi ieșeau aburi. Se uita la cioban intens și chinuit, mai avea poate o îndoială, poate îi venea greu să creadă. Ghearele i se înfipseră în pământ, încet, precaut, gândit, până ce sprijinul fu deplin. Atunci trupul se strânse în el, se comprimă tare și

explodă scurt. Maria nu putu să vadă mersul pe traiectorie; mișcarea fusese de proiectil. Câinele căzuse la picioarele ciobanului, încolăcit pe gleznele lui. Scotea un scâncet de copil, amestecat cu urlet de lup și, încolăcit așa, se urca în sus, spre genunchi.

Maria o luă la fugă. Nu mai putea nici să privească, nici să înțeleagă. Dacă nu era credință ce-ar fi fost altceva? Și cum ajungea credința la această treaptă?

Câinele începuse să latre, lătra nebun, chelălăia, urla, între bucurie și moarte.

De pe treptele scării, Maria se uită încă o dată, atrasă irezistibil. Câinele sărea în jurul ciobanului, pe urmă o lua la goană pe câmp, ridicând praful, se rostogolea în țărână, se întorcea și sărea iarăși, tot mai sus, până la piept, până la umeri. Casa fiind mai jos, Maria vedea salturile amplificate; câinele atingea înaltul cerului, ascensiunea lui mergea spre o rezolvare exasperată, la fel cum mai înainte mersese tremurul trupului. Începea să semene a zbor, nu putea să câștige atâta înălțime numai prin forța musculară a picioarelor, exista un impuls de altă natură, o forță transcendentală.

Maria, care continua să privească împotriva voinței ei, simți crescând în ea o revoltă neclară. Îi ura pe amândoi, pe câine și pe cioban. De unde atâta nebunie? De ce atâta credință? Deodată câinele căzu. Căzu greu, la picioarele ciobanului. Nici un spasm nu-i străbătu trupul. Murise pe sus, într-un salt maxim.

Puseră dinamită departe, pe creastă, de unde se vedea și marea, spre răsărit, și lunca Dunării, spre apus.

Detunătura coborî pe platou, până la stână. Oile, strânse unele în altele se tălăzuiră. Câinii începură să tremure. Măgarii ridicară capetele și se priviră. Nu rămăsese nimeni cu animalele.

După ce zburăturile căzură, și aerul se limpezi, în stâncă apăru o excavație neprevăzută; încărcătura de dinamită fusese prea mare.

Tulip nu urcase până acolo, avea treburi acasă. Se dusese, după ce făcuse la stână, în fața colibei, o slujbă ciudată, neînțeleasă de nimeni, probabil o născocise, un șir de invocații intraductibile, îndreptate spre toate zările. Dar avea dramatism în el, ca în toate împrejurările, și dacă nu le căutai înțelesul, vorbele lui puteau sa te cutremure.

Pe femeie o duseră cu o năsălie făcută din crengi de mesteacăn; părea împodobită cu dantele albe. O așezară în groapă, pe patul de piatră, cu fața la miazănoapte. Avea la gât toate salbele, șapte, una peste alta, un maldăr de aur, și deasupra șiragul de perle; pe degete avea toate inelele, și pe glezne brățările. O învelită cu o blană de urs, iar deasupra puseră ramuri și iarbă. La picioarele ei așezară câinele, alături tainul lui pe tot anul și o doniță plină cu apă. Îl înveliră de asemeni cu blană și ramuri, iar pe urmă începură să care pietre, să-i acopere și să umple groapa. Cărau toți, cei doi oameni și copiii. Se opriră când căzu întunericul. A doua zi, odată cu zorile, își reluară lucrul; nu-l sfârșiră decât spre seară. Merseră la stână, ciobanii mulseră oile, copiii făcură mămăligă. Mâncară în ușa colibei. Nu vorbea nimeni, nu bătea vântul, pe întreg platoul nu se simțea nici un zvon și nici o mișcare. După masă, pe când unul din copii strângea oalele, celălalt intră în colibă și dădu drumul gramofonului. Glasul lui Caruso se duse pe munte, spart și metalic, dar plin de patimă. Cânta „Ay, ay, ay“, și invocația lui nu părea mai puțin dramatică decât strigările lui Tulip, care reînviau și se reîntorceau din toate zările. Se făcuse atât de întuneric, că nimeni nu vedea chipul celuilalt.

A doua zi, ciobanii încărcară samarele, și turma coborî povârnișul, îndreptându-se spre Dunăre. În frunte mergeau doi câini și măgarii, după ei copiii, apoi oile, iar la urmă ciobanii, cu restul câinilor.

14

Pe o stâncă, în fața promotoriului, stătea un om, cu o undiță, o pușcă și un câine de vânătoare. Stătea acolo, așezat pe piatră, de multă vreme, poate din cursul dimineții; Maria îl văzuse la douăsprezece, când ieșise din tură, iar acum se apropia seara. Era singură, mergea la cort, fără să știe de ce; mai degrabă o interesa omul care stătea nemișcat, de atâta vreme. Când ajunse la câțiva pași, câinele se ridică și îi ieși în întâmpinare. Nu se așteptase, îl vedea prima oară. Se opri, puțin speriată, fiindcă nu-i putea bănui intențiile. Dar câinele se apropie cu o privire prietenoasă. Era un setter irlandez, de o rasă nealterată, unul din acele exemplare care stârnesc uimirea și admirația, dându-ți un sentiment de satisfacție ramificată. Tot ce-i perfect în natură, de la peisaj până la oameni, face să se nască aceleași sentimente.

Câinele, de un roșu ca flacăra, era uriaș; privit de aproape, îi ajungea Mariei până la talie, dar, efilat și suplu, cu picioarele lungi, cu pieptul

robust, cu mijlocul supt, părea dezlegat de propriile lui dimensiuni, devenea aerian, plutea în spațiu.

— Pot să-l mângâi? întrebă Maria.

Stăpânul câinelui nu răspunse; poate n-o auzise. Se uita la apă, greu de spus în ce parte; părea absent, nu-l intrigau nici măcar muzica și glasurile înfierbântate care veneau de pe punțile vaporului. Șiruri de bărci duceau acolo lume peste lume, atrasă de ambianța inedită și de zâmbetele ademenitoare ale lui Tulip.

Câinele își vârî capul sub mâna Mariei; era o solicitare directă, căreia îi adăuga privirea lui prietenoasă și caldă. Ea îl mângâie cu timiditate. Nu înțelegea de ce acest câine străin îi arăta, dintr-o dată, o simpatie atât de deplină. Nu îndrăznea, dar ar fi vrut să-i ia capul în brațe, cu o dorință pe care în clipa aceea nu i-ar fi putut-o trezi nici o ființă omenească. Îi venea să plângă, se simțea încărcată de tandrețe și de amărăciune.

Deodată, câinele începu s-o adulmece cu o atenție în creștere, ca și cum ar fi făcut o descoperire. Îi mirosea rochia, brațele, apoi se ridică, își puse labele din față pe umerii ei și îi căută grumazul cu botul umed. Maria se trase un pas înapoi, altfel ar fi dărâmat-o pe spate. Abia acum, stăpânul câinelui întoarse capul.

— Kodar, aici! strigă, cu glasul destul de aspru.

— Zilele astea am avut un câine în casă, îi explică Maria. Probabil simte.

Simțea, fără îndoială, dar ce putea să afle? Ce mesaj lăsase câinele ciobanilor? Interesul și semnele lui de simpatie o obligau să-i vorbească omului. Se temea că în mintea lui putea s-o învinuiască de-a fi căutat să câștige afecțiunea câinelui. Se cuvenea să-l alunge, dar n-avea putere fizică, și nici n-o lăsa inima.

Omul își strigă câinele cu mai multă severitate. Avea un glas bine timbrat, care Mariei îi plăcuse încă de adineaori. Părea alcătuit din mai multe tonuri, armonizate; devenea astfel autoritar și penetrant, fără să fie metalic. Era un bărbat trecut de vârsta maturității, dar departe de bătrânețe. Nici o clipă Maria nu și-l închipui lipsit de vreo parte a dreptului la viață. Cu tot părul încărunțit și fața cutată, părea mai puternic decât orice vârstă. Viața îi aparținea, după toate semnele, știa s-o domine, și s-o prețuiască, fără să pară încrezut și antipatic.

— Pescuiești?

Ar fi fost ridicol să-i vorbească mai ceremonios în decorul acela. El îi porunci câinelui să se așeze, apoi răspunse monosilabic; nu venise să pescuiască.

— Atunci de ce ai luat undița?

— Numai de plăcere. E un obiect elegant și plin de sensuri.

Care să fi fost sensurile? O astfel de vorbă, spusă de Alber, și poate de oricine altul, ar fi înfuriat-o, socotind-o fără conținut și pretențioasă. Omul acesta nu părea că ar putea să se joace cu propriile lui cuvinte. Era convingător, direct și simplu.

— Ai fost la vânătoare?

— Nu. Am ieșit pe câmp doar ca să-mi plimb câinele.

— Atunci de ce-ai luat pușca?

— Pentru plăcerea lui. Dacă n-am pușca, nu-i priește plimbarea.

— Da, sigur! încuviință Maria.

Credea pe deplin și se simțea puțin prostită. Nu mai avea ce spune; decât bună seara. Acum câinele rămase indiferent, nu se ridică, n-o urmări măcar cu privirea. Omul se uita pe apă. Cum ședea pe piatră, era greu să-ți dai seama ce statură avea, dar nu făcea impresia că ar fi destul de înalt ca să domine, cum domina glasul.

Maria se duse la cort; aparatul de proiecție nu funcționa, bateria era dată la încărcat. Până să se întunece, privi diapozitivele, cu ochii liberi; lumina apusului, proiectată pe mare, albastră, violetă și roză denatura culorile, și imaginile n-o mai încântau. Le privea absentă, fără să le înregistreze, numai ca să-și justifice venirea acolo. Ar fi trebuit să meargă în oraș, avea întâlnire cu Alber, la cinematograf. O intriga omul de pe stânci; nici acum nu plecase. Nu-l mai văzuse altădată...

Trecuse de mult ora cinematografului, se făcuse noapte. Maria ședea în fața cortului, cu diapozitivele în brațe. Fata blondă îi era indiferentă în astă seară, nu prinsese viață. Totul îi era indiferent și fără sens. Ce sensuri putea să aibă o undiță? Iar ea? N-o lega nimic de oameni, decât o meserie pe care o începuse din pasiune, și acum devenise o rutină, din fericire ușoară. Nu-și câștiga pâinea cu sudoarea frunții, orele de lucru treceau pe nesimțite. Când se ridica din fața aparatelor nu se simțea istovită, n-o apuca groaza că a doua zi începe altă tură. Dar viața ei n-avea sens, adică n-avea decât sensul comun: a te naște, a trăi, a muri. Pentru nimeni, pentru oricine.

Sensul începe odată cu dăruirea. Să te naști, să trăiești și să mori pentru cineva. Să mori de suferință sau de fericire. Simțea de un timp nevoia, tot mai clară, până ce devenise acum imperativă, să aibă o credință la fel de mare ca a câinelui de la stână, care, alungat, ar fi murit de durere, iar reprimit, murise de bucurie. Dar trebuia să rămână sceptică, nu era în firea lucrurilor să se întâmple la fel și cu oamenii. Câinele nu cere nimic, suportă gesturile nelogice, uită pedeapsa nedreaptă și umilințele, și nici chiar brutalitatea nu face să-i scadă credința. Credința omului e o tiranie. În numele ei se ia totul, începând cu libertatea de mișcare și ajungând până la cea de gândire. Cine o acceptă se pierde pe sine și intră în cea mai perfidă sclavie. Maria începuse să gândească de mult astfel, dar abia acum știa cum putea să-și rezolve dezideratele ei, în creștere, ajunse la treapta insuportabilă. Trebuia să-și construiască o credință, nu cu datele omenești, suspecte. Trebuia să ajungă la credința câinelui.

Se făcuse târziu, și Alber nu venise s-o caute. Era contrariată. Prima oară. Până acum insistența lui ar fi agasat-o. Nu-i plăcea să fie solicitată. Își păstrase o independență care socotea că salvează demnitatea în toate împrejurările vieții și mai ales în dragoste.

Se duse acasă; camera i se păru mai goală ca altădată. Își luă un pulover, peste el își puse fularul, unul din fularele ei mov, fără număr, și porni pe plajă. Nu-l găsi nici la Calul de Salcie. Se așeză puțin, să reflecteze. Aici începuse; simțea cu puțină alarmă, dincolo de care se trezea o bucurie, ea însăși alarmantă, că nu putea să se sfârșească. De pe mare venea frig și umezeală salină. Avea nevoie de căldură.

Porni mai departe, orbită de luminile care creșteau în față, ca un incendiu albastru. Neonul denatura noaptea. În stația trenului electric se opri, mirată. Pe terasa barului, alături, descoperi pe omul cu câinele. Ședea absent la o masă, cu un pahar mare în față; dacă era plin cu altceva decât apă, cantitatea impunea respect și nedumerire. Omul părea unul din cei care fac totul cu seriozitate și nu lasă nimic nedus până la capăt. Câinele aștepta alături, așezat pe labele din spate, în poziția de pe emblema discurilor de patefon *His master's voice*, însă cu suplețea lui proprie. Pușca și undița se vedeau rezemate de pervazul vitrinei din spate. Lumina dinlăuntrul localului le desena foarte bine. Unele obiecte pot să contribuie la stabilirea personalității celui care le poartă cu sine. Acum pe Maria o intriga mai mult conținutul paharului, un lichid transparent și alb. Spera să fie ceva

concentrat. Își aminti că în seara când îl cunoscuse pe Alber și era cam înghețată, băuse aici saché, rachiu japonez, care nu-i plăcuse, dar, slavă Domnului, i se păruse destul de tare. Dacă omul bea într-adevăr saché, prezența lui acolo și atitudinea atât de absentă își găseau justificarea.

Nu-l văzuse niciodată, și acum îl întâlnea a doua oară într-o singură zi. Totuși nu părea venit din altă parte; se cunoștea că locurile îi erau familiare. Maria își strânse fularul la gât și își continuă drumul, prin parc, ocolind bulevardul, prea zgomotos și prea aglomerat. Lumea de peste vară nu se împuținase și nici nu devenise mai reținută. Toamna nu aducea schimbări decât în frunzele copacilor și-n îmbrăcăminte. Peste cămășile cu mâneci scurte, seara se puneau pulovere alpine. Lâna era caldă, moale, prietenoasă și foarte nuanțată în relația ei cu oamenii. Maria se opri; în vâltoarea de melodii expulzate pe ferestrele restaurantelor și barurilor, o strigase cineva, de aproape. Făcu doi pași în umbră, și o descoperi pe Dia, așezată pe marginea unui bazin decorativ, de piatră cenușie. Alături ședea fratele ei, cu frumusețea lui cerească. Amândoi aveau pulovere groase, cu gulerul întors, al ei alb, al lui negru sau poate albastru; nu se deslușea bine în umbră. În spatele lor, într-o slabă lumină fluorescentă, fără sursă vizibilă, ceea ce dădea tabloului o instabilitate somnambulică, apărea, ca din cețuri albastre, un grup plastic: o femeie de metal alb, probabil oțel inoxidabil, cu alungiri fragile, ca de adolescentă, iar alături, într-un contrast brutal, accentuat de culoarea materialului, o bătrână gârbovă, de bronz sau de fontă, cu o rasă pliată aspru, cu o frânghie în jurul mijlocului, cu o sarcină de găteje în spinare. Sculptura, îmbinând în mod neobișnuit două materiale deosebite și două imagini care se respingeau una pe alta, părea o cruzime. Grupul era împlântat într-un bloc de piatră, în mijlocul bazinului. Fusese probabil pus de curând, fiindcă Maria îl vedea prima oară.

— De ce stați tocmai aici? întrebă, aproape revoltată.

Băiatul nu răspunse; o privea de jos în sus, cu un zâmbet plăcut, dar negrăitor, de o simplitate primitivă, parcă gol de orice sentiment. Uneori părea impertinent și agresiv alteori devenea de o timiditate enervantă. Maria evitase să-l studieze cu mai multă atenție, și abia astă seară se gândi că poate îi făcea frică. Nu știa cum și de ce, pentru o necuviință poate, sau chiar pentru un gest inadmisibil. Îl ocolea când era cu putință și în nici un caz nu s-ar fi oprit să-i vorbească, dacă l-ar fi întâlnit singur.

— Îmi place un bărbat, spuse Dia, cu un suspin pornit din fundul sufletului.

Nu se alinta, părea nefericită. Maria o privi cu luare aminte; ocolea astfel și ochii băiatului, care continua să-i zâmbească.

— Ești sigură că numai unul?

— Acum da. M-a fixat ca într-un bloc de gheață. Sânt paralizată.

— Și el nu poate să te elibereze?

— E însurat. Mie una nu-mi pasă; nu-mi plac bărbații neînsurați, nu-ți dau sentimentul păcatului. Dar s-a nimerit să fie un puritan autentic. Vrei să-l vezi? Mâine? Te iau cu noi, sântem invitați pe iahtul lui.

— Chiar un iaht?

— Da, ce te miră? îl conduce singur. Are doar un marinar, un om de corvoadă. A făcut ocolul pământului sau are intenția să-l facă, n-am înțeles bine. Vine din Oceanul Indian, a trecut Marea Roșie și Mediterana. A stat o săptămână în Cipru și aproape o lună în Egee.

— Nu născocești? întrebă Maria, apropiindu-se s-o vadă mai bine.

— Poți să te convingi. Vino cu noi mâine.

— Am să vin.

— Nevasta lui e foarte frumoasă, continuă Dia. Cred că Rafael e îndrăgostit de ea. Nu din senin, ea îl provoacă pe față, dar nu sânt sigură că ar merge până la capăt; și apoi, el n-are destul curaj. Dacă fiecare ar ceda puțin, am putea să facem o combinație, în patru; așa s-ar rezolva toate. Deși nu-i un iaht mare, am avea loc cu toții.

Maria era uimită și puțin tulburată. Iahtul putea fi o fascinație. Plecă repede, luă trenul electric până în centru, de-acolo merse în fugă toată esplanada. Peste parc, la ferestrele lui Alber, era întuneric; o contraria gândul că lipsa ei nu-l afectase destul, de vreme ce nu venise s-o caute, iar acum se culcase. Urcă scările și încercă ușa; el n-o aștepta, ar fi lăsat-o descuiată, știa că ei nu-i place să sune. Își călcă pe suflet și împinse cu degetul butonul soneriei, într-o mișcare dușmănoasă. Nu răspunse nimeni; înăuntru nu se simțea nici o viață. Sună din nou, așteptă cinci minute, tot mai contrariată. Pe unde umbla atât de târziu, noaptea? Gândul că ar putea fi cu altă femeie nici nu voia să se contureze.

Îl găsi pe o bancă, în fața cinematografului. Aștepta de la opt seara și trecuse de miezul nopții. Dar n-o aștepta pe ea, ar fi fost degradant; uitase să plece. Maria îl privi intrigată; exista deci în el și o umanitate mai puțin

obișnuită, mai inexplicabilă. Îl socotise tot atât de linear ca o cale ferată. Chiar dacă duce prin peisaje amețitoare, calea ferată rămâne cea mai ternă din lucrările omului. Ea nu-ți îngăduie nici o evadare și nici o aspirație.

— N-ai înghețat? îl întrebă, așezându-se alături.

— Poate că da; nu mi-am dat seama.

Și dacă totuși era capabil să zboare, cum spusese odată?

— Mie mi-e frig, continuă ea, zgribulită. Ce ai de băut acasă?

În ușă, Maria se opri tresărind. Nu mai fusese de mult, uitase casa. Cerga era în fața ei, la picioarele fotoliului. Asemănarea îi dădu o durere de inimă. Nimic n-o deosebea de cerga pe care o văzuse la stână, acoperind trupul femeii înjunghiate.

Se lăsă în fotoliu, cu o oboseală nepercepută; era absentă și tristă. El luă cerga și o înveli, de la picioare până la umeri. Maria se simțea prea solemnă; își ridică picioarele sub ea și se ghemui în adânciturile elastice ale fotoliului. Așa devenea mai familiar; camera i se părea acum cunoscută și caldă.

— Dă-mi de băut, dar nu mult. Vreau să rămân trează, și să-mi spui. Să-mi spui tot. Cine ești, de unde vii, unde vrei să te duci.

Se aștepta ca el să se așeze la picioarele ei. Ar fi fost un gest firesc și nici nu i-ar fi displăcut. Rămase surprinsă când îi auzi glasul din partea cealaltă a camerei. Alunecase tăcut și se așezase pe o pernă, lângă fereastră; îi deslușea silueta, în luminile întretăiate ale lămpii cu abajur de lângă fotoliu, și ale felinarelor cu neon de pe esplanadă. Îi auzea glasul, totuși nu era în stare să urmărească înțelesul cuvintelor, să extragă din ele o frază. Ținea paharul în mână, plin cu o băutură albă; nici n-o gustase; să fi fost saché?...

Când soarele răsări pe mare, Alber continua să vorbească; ea nu înțelegea nimic, dar îi era bine și se bucura că glasul lui venea de departe. Coborî din fotoliu și își îndreptă rochia. Avusese tot timpul fularul mov la gât, sub cerga cu dungi negre, roșii și verzi.

— Trebuie să mă duc; peste un ceas intru în tură.

La ușă se opri, se întoarse și îi mângâie obrazul, privindu-l intens, nedumerită, curioasă, gânditoare și tandră. Nu făcuse niciodată un gest asemănător și cum nu făcea nimic în afara dorințelor ei, însemna că se produsese în ea o convertire importantă. Nu se mira, o simțea apropiindu-se de câteva ceasuri; se așteptase chiar la gesturi mai grave. Se abținu să nu-i

încercuiască grumazul; i se părea nepotrivit cu ora de dimineață și cu clipa plecării. Ar fi putut să pară convențional, sau casnic.

În stradă nu se mai putu învinge, și reveni. Alber era la doi pași de ușă, în locul unde îl lăsase. Răsuflă adânc, cu un zâmbet de triumf. Dar era triumful lui, pe care îl răsfrângea în sine, cu o satisfacție dublată. Dacă l-ar fi găsit la baie, pe cale să se dezbrace, sau în pat, pe cale să adoarmă, sentimentele ei ar fi trebuit împinse în urmă, și revizuite cu multă severitate.

— Te iubesc de aseară, îi spuse. N-am fost sigură, de aceea am tăcut. Dar azi vreau să mai fiu liberă. Am să te caut mâine dimineață. Sânt convinsă că n-o să-mi treacă.

15

Era în portul de iahting, ancorat în mijlocul bazinului, vopsit oranj, cu o dungă neagră la linia de plutire, cu suprastructurile albe, și cu catargele galbene. Dia făcu semn cu batista. O barcă se desprinse de bordaj și se apropie de chei.

— El e marinarul? întrebă Maria, privind omul care venea cu barca.

— Nu; stăpânul! Cum îți închipui că ar fi trimis pe altcineva?

Omul sări pe chei, cu barbeta bărcii în mână. Maria îl privea, surprinsă, nedumerită, aproape confuză. Poate nu ascultase cu atenție sau nu înțelesese bine. Se așteptase la altceva. Era un om tânăr, cu înfățișarea plăcută, îmbrăcat cu îngrijire, bărbierit proaspăt, cu un obraz atât de curat, că îi venea să-l mângâie. Mirosea a săpun de calitate bună, nu semăna a lup de mare în nici o privință. Poate Dia mistificase, pusese la cale o farsă. El întinse mâna întâi Mariei, ca să-i ajute să coboare în barcă. Barca avea numai doi metri lungime, se legăna cam tare, nu părea făcută pentru patru oameni.

— Màrtin, spuse Dia, ți-am adus o prietenă. E foarte deșteaptă și n-o intimidează nici un bărbat de pe lume. Vreau să te studieze și să-mi spună de ce te iubesc atât de groaznic.

Pronunța numele accentuând prima silabă și rostogolind ușor pe *r*. Probabil nu din afectare; auzise pe alții. Astfel, numele căpăta o autenticitate cam exotică, se potrivea cu omul, cu zâmbetul lui timid, cu mișcările bărbătești, armonioase și dibace. Deși se vedea că știe să țină o ramă și s-o manevreze, n-avea mâinile grosolane, bătătorite, degradate.

Dezlegate de o prezență umană, să nu fi aparținut cuiva, ci să fi avut o existență eterică, Mariei i-ar fi plăcut ca mâinile să o dezmierde. Nu se simțea ușuratică gândind astfel, la câteva ceasuri după ce făcuse unica ei declarație de dragoste. Ar fi vrut oare ca mâinile să fie ale lui Alber? Se înroși, indignată. De ce trebuia să născocească scuze și explicații? Să fi aparținut oricui, mâinile, n-avea importanță! Îi plăceau, se uita la om cu admirație. Avea pantaloni de stofă neagră, etaminată, iar în sus un pulover cu firul gros, răsucit, bogat, de culoarea coniacului, așa cum se vede în lumina de flacără. Cămașa, sub pulover, era albastră, cu un guler larg, apretat cu o grijă suspectă; manșetele ieșeau din mâneci vreo câțiva centimetri, tot apretate, lăsând să se vadă butonii, făcuți din câte două monede de aur care păreau foarte vechi, medievale sau poate antice. Pentru un om pornit să navigheze cu anii, în condițiuni aventuroase, toate acestea, privind înfățișarea lui, păreau inexplicabile. Maria începea să regrete că venise, se iveau complicații, impresii aglomerate; nu le putea respinge, o năpădeau luându-i independența. Începea să se crispeze, iar zâmbetul din zorii zilei, primul de acest fel din viață, devenea o amintire incertă, puțin dureroasă.

Iahtul, de vreo șaisprezece metri, nu era o construcție elegantă, se cunoștea că fusese lucrat primitiv, în vreun șantier improvizat, pe un colț de plajă, dar părea robust și potrivit cu marea. Maria își mai veni în fire. Față de îmbrăcămintea stăpânului, cu cămașa lui apretată și cu butonii de aur, acest barcaz zdravăn devenea încă o surpriză, una confortabilă de astă dată.

Un alt om, de pe punte, probabil marinarul, îi întinse mâna s-o ajute, dar ea urcă singură, dintr-o săritură, în care își pusese toată ambiția, știind că toți o examinează. Nefiind loc să urce decât unul câte unul, cei rămași jos și cei ajunși sus se uitau obligatoriu. Și ea se uita, și văzu că Dia, cu grația ei care de atâtea ori îi fermecase ochii, se urcă greoaie, puțin fricoasă, cu genunchii îndoiți și îndepărtați grotesc, în căutarea unui echilibru mai stabil, de caracatiță. Și băiatul, ale cărui sărituri la trambulină îi dădeau emoții și satisfacții aproape senzuale, urcă nedibaci și tocmai fiindcă voia să simuleze o deprindere inexistentă, se împiedică, spre nenorocul lui, provocând zâmbetul ironic al marinarului. Marinarii sânt nedrepți cu lumea de la uscat, uită să țină seama de unde vine fiecare, ajung să fie necruțători și dogmatici.

Maria știa să-și măsoare izbânda. Izbutise pe deplin, cum îi izbuteau săriturile la fileu, odată, când juca volei. Apelase de altfel la acele vechi deprinderi și amintiri, iar când își făcuse vânt avusese senzația că zboară. Nu-i rămăsese decât să-și tempereze saltul, ca să aterizeze elastic, cu picioarele îndoite puțin din genunchi, fără să șovăie sau să se clatine.

Și stăpânul, și marinarul văzură; se uitară unul la altul, și Mariei, care surprinse privirile lor, nu-i mai trebui altă confirmare. Stăpânul iahtului o pofti să coboare în cabină.

Iarăși era nedumerită, nu se așteptase ca pe un vas de dimensiuni mici să fie atâta spațiu. Pe punte, să fi lipsit greementul și accesoriile, s-ar fi putut juca volei. Accesoriile marine, dacă fragmentau spațiul și limitau mișcările, dădeau în schimb acestui domeniu plutitor o undă de mister și un val de făgăduințe fascinante. Maria intui deodată sentimentul independenței geografice. În jurul ei nu era o mare, erau toate mările pământului; nu trebuia să le identifice. Între cele două catarge, la mijlocul punții se întretăiau meridiane și paralele. Virtual, vasul se afla simultan pe toate coordonatele posibile, în emisfera de nord și în cea sudică.

Un dekhaus, la pupa, în fața cârmei, adăpostea camera de navigație, minusculă, patru trepte mai jos decât puntea, dar suficient de înaltă, ca pe ferestrele mari, de sticlă armată, privirea să treacă pe deasupra roofului și să vezi marea în toate direcțiile. La intrare scria numele iahtului, și portul de origine: Saint Johns. Fără atlas, puțini oameni știu să-l situeze pe fața pământului. Maria îl cunoștea, datorită meseriei: un port nordic, la extremitatea estică a Teranovei, unde iarna marea este adesea blocată de ghețuri. Atât că vasul aparținea acestui punct numai teoretic; sentimentul de mai înainte apărea mai fondat și mai trainic; nu exista geografie în jur, cu puzderia ei de golfuri și de adăposturi. Scria Saint Johns, cu litere de metal cromat; nu le puteau da jos, nu îngăduiau regulamentele de navigație. Dar Maria știa că Saint Johns însemna nu un port, ci toate porturile.

Și mai uimitoare i se păru cabina; dimensiunile ei păreau imposibile, imaginare, le acceptai ca pe o vrajă. Raportată la dimensiunile economice din marină, părea un salon, dar e drept că răpea majoritatea interiorului. De obicei, spațiul pe micile vase se fragmentează în cabine minuscule, cu paturi înghesuite și suprapuse, ca să încapă cât mai mulți oameni. Aici erau numai doi, în afară de marinar, care nu putea să doarmă decât în postul echipajului, de la prova. Cei doi fuseseră generoși cu ei înșiși. Nimic nu era

strâns și meschin, și, cu toată modestia construcției, cabina părea somptuoasă.

Maria intră prima, după ce coborâse alte patru trepte, din camera de navigație. În colțul opus ușii, o femeie picta la un șevalet metalic, fixat pe perete. Se ridică și veni în întâmpinarea oaspeților, cu paleta în mână stângă, cu pensula în dreapta. Purta un trening oranj, ca bordajul, la fel de curat ca îmbrăcămintea bărbatului și ca toate din jur; n-avea nici o pată de vopsea, ceea ce pe Maria nu o uimea mai puțin decât toate.

Femeia apucă pensula în dinți și-i întinse mâna. Avea dinții frumoși, regulați și albi. Maria se gândi că era una din condițiile vieții lor; nu poți umbla cu anii pe mări, fără o dantură sănătoasă. Bărbatul împlinea și el condiția; întoarse capul spre el, și, cum zâmbea, izbuti să-i vadă dinții, destul de bine ca să-și dea seama că nu se înșelase. Îi plăceau amândoi; însoțirea lor i se părea ideală. Se simțea fermecată, cu o nuanță de tristețe și de regrete.

Femeia putea să aibă peste treizeci de ani, exista în ea o maturitate evidentă, o patină estetică, dar părea o fetiță, mai ales prin gesturi. Cum ținea pensula între dinți, căpăta un aer poznaș, atât de cuceritor, că Maria ar fi luat-o în brațe și ar fi sărutat-o. După ce îi strânse mâna, femeia își aruncă privirea peste umărul ei, căutând pe cineva în spate. Fiind de statură mică, trebuia să se salte pe vârfuri.

— Rafael, vino să vezi! Ți-am făcut portretul.

Se întoarse la șevalet. Avea părul liber pe umeri, blond ca paiul, decolorat pesemne, ceea ce Maria nu socotea un păcat, din moment ce i se potrivea foarte bine. Cât lăsa treningul să se vadă, părea făcută armonios în elementele primordiale ale anatomiei — umerii, sânii, șoldurile și coapsele. (Mai târziu, se aruncă în apă fără costum de baie; prima impresie, prudentă, rămânea foarte departe în urmă. Maria simți atunci o durere în inimă. Toți erau bine făcuți în jurul ei, ca la un concurs de frumusețe. „Dar tu ești cea mai bine făcută dintre noi!“ îi șopti Dia, reexprimându-și vechea ei admirație).

Portretul semăna cu modelul, numai că frumusețea lui Rafael, îngerească, apărea maturizată și virilă.

— Cum vi se pare? întrebă femeia.

Devenise timidă și stângace. Maria îi descoperea tot mai mult farmec. Se întreba cu ce ochi ar fi privit-o Alber, și se sperie deodată. Îl iubea! Cum de

nu știuse până aseară? Îl iubea, dorea să fie al ei și o îngrozea gândul că ar putea fi și al alteia.

Dia se pronunță prima, după ce privise portretul, surprinsă și extaziată:

— Rafael, așa ai să fii tu în visele cele mai frumoase ale femeii care o să te iubească. Îngenunchează și sărută-i mâinile!

Autoarea portretului se înroși până în albul ochilor. Emoția aceasta, la capătul unor ani de aventură, putea să pară neverosimilă, dar Maria nu se îndoia că era sinceră. I se făcea dor de Alber, din ce în ce mai tare.

— Nu vreau să-mi sărute mâna, vreau să mă sărute pe gură! spuse femeia, cu o îndrăzneală stupefiantă, fiindcă nimic din ea, dincolo de vorbe, nu depășise timiditatea de mai înainte.

Dia îl împinse pe Rafael de la spate. Băiatul înaintă, cu un curaj șubred; evident că nu știa pe ce lume se află; voia să braveze. Femeia însă se trase înapoi, apărându-se cu mâinile.

— A, nu așa! Nu de față cu toată lumea!

„E din ce în ce mai grav și mai fermecător!“

— Màrtin, tu ce părere ai despre capul lui? întrebă Dia.

Voia să-l scoată din încurcătură pe Rafael, care nu mai știa ce să facă.

Stăpânul iahtului privi portretul, comparându-l cu modelul, aflat într-o postură atât de nefavorabilă.

— Cred că Tereza l-a făcut după cum îl visează noaptea.

„Ce nume impozant, la o ființă atât de gingașă! se gândi Maria. Și nici nu are un diminutiv, nici nu poate avea. E un nume săpat în piatră!“

Pictorița se explică:

— Sigur că l-am făcut din vis, dacă nu mi-a pozat niciodată.

Dia îl certă pe frate-său:

— De ce n-ai pozat, nătărăule?

Maria se bucura că băiatul se afla în inferioritate. Nu-i mai era teamă că ar putea deveni arogant. Îi plăcea foarte mult aici, o interesau și iahtul, și oamenii, însă se gândea tot mai intens la Alber. I se părea mult până a doua zi, se strângeau în ea dor și tandrețe. În viitor trebuia să se înfrâneze, altfel el putea să se înăbușe, cum era învățat cu răceala ei cronică.

Rafael își regăsi glasul:

— Mi-l dai mie?

— Da; așteaptă să-l iscălesc.

În timp ce-și picta numele cu majuscule dispuse în cerc, colorate felurit, galben, verde, violet, oranj, albastru și roz, Tereza adăugă:

— De obicei îmi vând portretele cu cincizeci până la o sută de dolari. Nu-i mult, nu pot avea pretenții, nu sânt o artistă, fac doar un meșteșug, care de altfel îmi și place.

Rafael se regăsea tot mai mult. Se înroși, dar nimeni nu băga de seamă, fiindcă toți continuau să privească portretul. Spuse, strangulat:

— Eu am să-ți dau două sute de dolari. Ți-i aduc mâine dimineață.

Nu-l puteau lua în serios. Probabil n-avea nici două sute de lei.

— Mergem la pescuit! hotărî Màrtin.

Pe Maria n-o interesa pescuitul, nu ținuse niciodată o undiță în mână. Màrtin urcă treptele în camera de navigație și apăsă pe un buton; se auzi motorul, pornind, într-un compartiment aflat sub picioarele lui. Maria simți prin podea o vibrație neplăcută. Tereza își strângea pensulele și culorile.

— Cine-mi ajută să aduc de băut?

Afară se auzea zornăind lanțul ancorei. În mijlocul cabinei era împlântat catargul mare și toată viața aici se organiza în jurul lui; catargul despărțea spațiul în patru compartimente, cu pereții imaginari. La prova, în stânga, era o laviță colțar, cu perne groase, îmbrăcate în culori vii, felurite, albastru, roșu, verde veronez, roz, violet, culorile din semnătura Terezei. O masă, fixată în fața laviței, oferea loc pentru șase oameni, pe două din laturi, încă șase puteau să mai stea pe celelalte două laturi, pe scaunele pliante care se vedeau strânse într-un colț. În bordul opus era șevaletul, cu un taburet fixat în podea; lumina venea de sus, pe spirai, și crea ambianța unui adevărat atelier de pictură. Colțul mai cuprindea o etajeră, cu maldăre de cartoane și stiluri de pânză. Sub ea, în umbră, se vedea un dulap cu ușile pictate. Și restul mobilelor de lemn, și pereții cabinei, aveau pete vii de culoare, flori multicrome, același model în mărimi diferite, dispuse fantezist sau anarhic. Privite de aproape nu dezvăluiau nimic altceva decât semnătura Terezei, așa cum o pictase pe portretul lui Rafael, cu literele dispuse circular. Păreau un blazon sau un sigiliu.

Rafael se dusese pe punte, interesat de manevrele iahtului. Tereza cu Dia veneau din bucătărie, cu sticle și pahare în stative de metal cromat, cu baza masivă, ca să nu se răstoarne. Maria înțelegea că viața aici, în toate detaliile ei, trebuia să fie altfel organizată decât pe uscat. Oare firea omului nu suferea contrafaceri?

— Vino pe punte, o pofti Tereza, străbătând cabina. Altfel nu capeți nimic de băut.

Spre pupa, cabina era despărțită în două de scara care urca în camera de navigație. Într-un bord se vedea patul, așezat simetric cu sufrageria, și despărțit de aceasta printr-un dulap de haine, nu prea voluminos în bună parte disimulat în spațiul dintre bordaj și perete, ca să nu ia aerul. Spre deosebire de pernele puse pe laviță, tapițeria patului, simplă, fără volane, avea o singură culoare, a paiului. Pe sulul de la căpătâi, stătea, parcă prăbușită, o păpușă melancolică, gata să plângă, cu toată rochia ei vioaie, de brocart roșu.

În partea cealaltă a treptelor, simetric cu spațiul șevaletului și sub un spirai care dădea și aici o lumină indirectă, filtrată, erau două fotolii ademenitoare, deși nu prea voluminoase. În spatele lor, rafturi de bibliotecă îmbrăcau pereții, dar nu se vedea în ele nici o carte, ci numai benzi de magnetofon. Rafturile se sprijineau pe o combină muzicală, complexă și desigur foarte prețioasă. Între acest colț și cel de pictură, apărea piesa cea mai voluminoasă din încăpere, o orgă electronică, luxoasă, cu două rânduri de clape, cu șase pedale, iar deasupra claviatura, cu zeci, poate sute de butoane de reglaj. Ca să le manevrezi, se cerea cu siguranță o tehnică subtilă, care putea fi o nouă virtuozitate.

Pe catarg atârnau coliere de scoici și coral, iar în puținele spații neacoperite de aceste podoabe, apărea floarea alcătuită din literele Terezei.

Când Maria urcă scările, iahtul pornise spre ieșirea din port. Màrtin manevra cârma, iar marinarul pregătea pânzele. Ceilalți ședeau pe cele două bănci longitudinale din cockpit. Și aici erau perne colorate, dar nu de stofă, ci de mușama, în aceleași șase culori. Maria privi sticlele și paharele din stative; se aflau pe masa dintre bănci, la îndemâna tuturora, îmbrăcate în papură împletită. Nu mai văzuse o papură cu fibra atât de fină.

— Nu-i papură, ci fibră de papirus, o lămuri Tereza, pe când turna băutura. Papirusul l-am tăiat chiar noi, din delta Nilului.

Nu era altceva de băut decât votcă, și nu din cea mai bună. Fiindcă se vorbea de papirus, Dia oftă plictisită:

— Ar trebui să-mi fie dor de strămoșii mei!

Nimeni nu înțelese ce voia să spună. Maria o știa năucă, altfel i-ar fi reproșat că o informase anapoda. Trebui să afle de la Tereza că nu erau la începutul experienței lor marine, ci făceau a treia oară ocolul pământului.

Socotea inadmisibil să nu ții minte! Era ca o înscriere pe orbită. Din ce trăiau, ce lăsau în urmă? La Saint Johns n-aveau o casă, ca oamenii?

Tereza râdea din inimă, sănătos și deplin, cu capul dat pe spate, arătându-și gura până la măsele. Imaginea nu era grotescă, avea o gură armonioasă, cu liniile delicate, care nu părea destinată îngurgitării, ci râsului și exclamațiilor.

— Nu avem nimic decât barca asta! Am făcut-o noi, cu mâinile noastre. Am mai avut două, înainte. Una a putrezit, lemnul fusese verde, și nici n-o lucrasem bine. A doua am pierdut-o într-un naufragiu.

Maria goli un pahar de votcă dintr-o înghițitură.

— Barca e singura noastră avere. Nu avem casă și nimic altceva. La Saint Johns nu ne mai întoarcem niciodată. Și nici n-avem de gând să ne așezăm în altă parte. Rămânem pe apă. Trăim din nimica toată. Ce vedeți în jur e rezultatul zilelor noastre norocoase; câteodată vând cinci portrete într-o singură dimineață, iar Màrtin se întâmplă să prindă o sută de kilograme de pește în câteva ceasuri. Oamenii sânt peste tot snobi, vor să fie mai presus decât alții „Ia gustați! spun, cu gura îndopată. E pește cumpărat de la perechea de canadieni!“. Și nici măcar nu sântem canadieni! „Cum, nu-i știți? Au sosit în port alaltăieri și rămân o săptămână. Șaptezeci de zile n-au văzut pământul; numai apa. Trebuie să-i cunoașteți, negreșit. Ea face portrete, merită să încercați, sânt foarte reușite. El pescuiește orice doriți, pe comandă. Azi dimineață s-a luptat cu un rechin, aproape două ceasuri, și nu s-a lăsat până nu l-a pus pe fugă. Am luat de la el o anghilă de doi metri și jumătate, gândiți-vă ce muncă s-o răpui, și pe urmă s-a aduci sus! Nouă kilograme! I-am plătit zece lire, nici un șiling mai puțin!“

Tereza râse din nou.

— Când oamenii spun zece lire, înseamnă că au plătit două, cel mult. Nu ne îmbogățim. Uneori nu vine nimeni să-i fac portretul, și Màrtin nu pescuiește nimic. Apoi sânt și locuri primejdioase. Atunci muncim în port, orice se găsește. Nu ne dăm în lături de la nimic. El face pe chelnerul prin baruri, eu spăl vase. Am spălat și rufe. Am plimbat copii, i-am șters la dos. Totul este să fii convins că nu există pe pământ nimic fără haz.

Și în biblioteca lor nu era nici o carte!

— De trei ani nu citim nimic. E o hotărâre. Nici reviste, nici ziare. Singurele cărți aici sânt cele de navigație. Dar ascultăm muzică. Multe ceasuri. Muzică de toate felurile. Toată muzica. Avem peste o mie de benzi,

aproape cinci mii de ore, două sute de zile, peste jumătate de an. Toată muzica! Nu există mai multă!

Dia asculta extaziată, cu gura întredeschisă, dar Maria știa că simulează, ca să-și ascundă plictiseala. Gândul ei vagabonda prin altă parte. Întâmplător, ochii Mariei căzură pe marinar, care trecea prin față. La început nu-l privise, nu avusese răgaz și era emoționată. Bătu tare din pleoape. Îl mai văzuse, îl știa bine, avea memoria figurilor, poate prin vechea ei meserie. Iarna trecută îl întâlnea la barul lui Max, de câte ori intra să-și cumpere chibrituri; era ceva caraghios, mergea trei kilometri pe jos și nu cumpăra decât o cutie; niciodată nu-i dăduse prin minte să-și facă o rezervă. Și marinarul parcă o recunoscuse, dar ai fi zis că voia să fie discret. Ca și când între ei ar fi fost o complicitate! Maria începea să se enerveze. Ce era mistificat în povestea Terezei? N-avea de gând să suporte, de aceea puse întrebarea cea mai directă:

— Din ce parte a lumii este marinarul vostru?

După ce o privi nedumerită, Tereza începu să râdă:

— Crezi că ne dă mâna să ținem un marinar? Foarte rar angajăm unul, cu ziua, în porturi, ca să căpătăm mai multă independență. Bineînțeles, doar atunci când ne merge bine.

Persista o nemulțumire, o agitație ascunsă. Maria nu putea să și-o explice într-o zi atât de frumoasă. Marea se ivi între faruri, de un albastru atât de intens și sticlos, că părea emailată. Motorul se opri pe neașteptate, și atunci înțelese Maria de unde veneau agitația și nemulțumirea. Vasul, trepida, era și în el o nemulțumire, i-o simțise tot timpul, percepută prin călcâie. Liniștea care urmă era deplină și nesperată. Toate elementele trecuseră la starea lor de predevenire, fără vibrație, și chiar valurile, continua mișcare a mării, păreau o ondulație în repaus. Vasul plutea în derivă, balansându-se neliniștitor, inconfortabil, și totuși nu rezulta o violență, ci senzația unei iminente contopiri universale. Maria simți contopirea, aievea, în clipele următoare, când balansul se liniști prin miracol. Exista mișcarea, a mării și a vasului, amândouă poate mai ample, dar atât de sincronizate, că se anulau una pe alta.

Pânzele zburaseră sus, umflate de vânt, cu semnătura Terezei risipită de toată suprafața lor albă; acopereau jumătate de cer, ca o cale lactee altfel construită, iar florile, ondulate de vânt, păreau o constelație colorată.

Maria nu cunoscuse vasul cu vele și nimeni nu i-l explicase. Îl înțelese singură, dintr-o dată. Prin mijlocirea vântului, pânzele dădeau balansului același ritm ca al mării. Decurgea o senzație de odihnă deplină, într-o beție încă nedeclarată, și-ntr-un vis încă neînceput.

Tereza, absentă un timp, se întoarse în cockpit și reîncepu să distribuie votcă la toată lumea. Ridicase singură focurile, după ce îi ajutase lui Màrtin să ridice vela mare. Marinarul făcea ordine pe punte, întărea nodurile fungilor, strângea parâmele. Màrtin fixă corectorul cârmei pe direcția insulelor, luă un pahar de votcă, îl duse marinarului, apoi veni și el în cockpit. Maria nu descoperise nici o asiduitate în purtarea lui cu Dia. Și totuși ea nu avea obiceiul să fabuleze. Poate se petrecea ceva, fără privire și fără vorbe. Cum Màrtin avea pantalonii sumeși până la genunchi, fiindcă îl stropise un val spart în bordaj, Maria descoperi deasupra gleznei drepte o cicatrice adâncă, o împunsătură care aproape îi segmenta fluierul piciorului.

— O amintire din luptele mele cu rechinii, îi explică el, văzându-i privirea.

Deci era adevărat ce spunea Tereza!

— Nu-i un risc prea mare să te lupți cu ei în elementul lor?

— Eu am avantajul că judec. Și apoi nu-mi pierd firea, pe când ei sânt proști și fricoși. Dacă nu mă împresoară prea mulți, nu-i greu să-i alung; ajunge să-i ameninț. În cel mai rău caz, le arunc peștele pe care l-am prins; nici nu vor altceva, cu mine nu au nimic. Dar e nedrept să mă jefuiască, de aceea îi urăsc, și ori de câte ori pot, mă lupt. N-am măsurat niciodată riscul; poate că îmi place. Îmi place în orice caz să înot sub apă, iar pescuitul îmi ajută să trăiesc.

Maria stărui, cu ochii la glezna lui:

— Dar cum mai e cu putință să scapi, dacă a apucat să...

— Să mă înhațe? (Màrtin râse.) Știi, aici a fost un decalaj între gesturile și intențiile noastre. Când mi-a apucat glezna, îl și lovisem; o lovitură zdravănă, cu harponul, drept în creștet. N-a mai putut nici să-și schimbe intenția, nici s-o ducă până la capăt. Ce s-a întâmplat cu el, nu știu. Eu am scăpat cu o lună de spital. Noroc că nu mi-a zdrobit articulația. (Își mișcă glezna.) Funcționează. Și noroc că la Port Lincoln, unde ne aflam atunci, au fost mulți amatori de portrete.

Tereza completă.

— Treizeci și nouă, plus cinci, căpitanul portului cu familia lui. Dar căpitanul portului nu mi-a plătit nimic.

— Îți datorez două sute de dolari, spuse Rafael. Ți-i aduc mâine dimineață.

— Nu fi prost! Nu-mi datorezi nimic, și am să-ți fac în fiecare zi câte un portret. Chiar dacă nu le vrei. Am să le vând mai târziu, pe oricât, chiar și pe cincizeci de cenți.

— Am să le cumpăr pe toate.

„E îndrăgostit! se gândea Maria. Probabil suferă, și se zbate ca un rechin lovit în creștet.“ Nu-l crezuse capabil de sentimente, iar dintre senzații bănuia că nu înțelege decât plăcerea.

— Cine vrea să înoate cu mine? întrebă Tereza, ridicându-se, în timp ce trăgea, cu o mișcare lungă, fermoarul treningului.

N-avea costum de baie pe dedesubt. Maria nu se mira, nu dezaproba, devenise doar curioasă. „Oare o să rămână goala?“ De ce nu? S-ar fi dezbrăcat și ea, dacă n-ar fi semănat a competiție.

Tereza lăsă treningul să-i cadă în lungul trupului, apoi își scoase picioarele din glezniere. Stătea dezbrăcată în fața lor, și o priveau toți, în afară de Rafael, care își lăsase ochii în panou. Sigur, era îndrăgostit. „De ce nu?“ își spuse Maria, începând să admită. Se uită în jur cu nedumerire. De unde venea cuvântul și se repeta cu atâta stăruință? Era în fața ei, îl citea subconștient, numele iahtului, scris cu litere de metal cromat, pe dekhaus: *Why not*? Chiar copiat după Charcot, merită să se perpetueze. În vorbirea omenească, puține sânt cuvintele care duc atât de departe. Și cine știe dacă nu venea dinaintea lui Charcot, de la wikingi? Sau de la fenicieni? „De ce nu se aruncă în apă?“ se întreba Maria. Tereza întârzia, dar cu atâta firesc, că nu puteai să-i atribui intenția de provocare. Stătea s-o încălzească soarele, cu un drept din vechime, pe care îl reclama iarăși de la lume. Era mult mai carnală decât s-ar fi bănuit sub trening, cu o personalitate inexplicabilă la o ființă atât de fragilă. Maria o studia în voie. Desigur că era frumoasă, și chiar pentru toate vremurile, dar, peste perfecțiune, era adevărată, născută incestuos din ea însăși, în tiparele ei, procreată de propria ei sămânță. Nu putea fi pură, chiar dacă se ignora; la o asemenea plăsmuire puritatea ar fi făcut parte din păcatele capitale.

Rafael fugi în cabină, fără să ridice privirea. Tereza se aruncă în mare. Peste o jumătate de oră, Màrtin întoarse prova în vânt. Trebuia s-o aștepte,

rămăsese departe, în urmă.

Tereza se urcă pe punte și nu se mai arătă goală decât cu discreție, timpul cât să-și arunce halatul pe umeri. Dia se duse în cabină, îl găsi pe Rafael trântit pe pat, cu păpușa în față, amândoi dezolați și gata să plângă. Se întinse lângă el, atât de unduită și de aderentă, că, să nu fi fost despărțiți de rigori ancestrale, le-ar fi stat bine să rămână acolo toată noaptea.

— De ce nu te-ai dus să înoți cu ea? Poate vă iubeați și vă înecați împreună.

Trecuse o oră de la plecare; ajungeau la jumătatea distanței. Restul drumului se ocupară de masă. Mâncau în cockpit, la soare. Midii, cu piper și lămâie. Marinarul le adunase de dimineață, pe stâncile de sub digul verde.

— Sânt la fel de bune ca stridiile.

— N-am mâncat stridii. Ia uite. Am găsit o perlă. Crezi că e adevărată?

— Sigur. Păstreaz-o.

— Aș vrea să mai găsesc una. Mi-aș face un colier.

— Două perle nu-s de ajuns pentru un colier.

— Nu, dar îți dau o speranță.

Insulele se vedeau aproape. În căutarea unui loc de ancoră, le ocoliră. Acopereau, împreună, o zonă circulară cu diametrul de vreo două mile. Din anumite unghiuri, suprapunându-se unele peste altele, păreau una singură. Apoi apărea un canal, le despărțea în două, și când canalul se închidea în urmă, se deschidea altul în față.

— Curioasă geologie! observă Màrtin, care le studia cu binoclul. N-am văzut o asemenea structură nicăieri în lume. Care-i originea lor? Ce știi despre ele?

Maria ridică din umeri. Nu știa nimic, și se întreba abia acum de ce nu se interesase niciodată temeinic. Colegii ei nu le dădeau atenție. La fel pescarii. Doar vilegiaturiștii se duceau acolo, cu șalupa, sau cu barcazul, făceau ocolul arhipelagului, fotografiau piatra goală și neîmbietoare, și numai rar debarcau, pentru câteva minute; nimeni nu era ispitit să traverseze vreuna din insulele inexplicabile. Nici Alber nu știa despre ele mai mult decât arătau instrucțiunile nautice, iar acestea se mulțumeau să le precizeze locul și să le descrie aspectul, pentru folosul navigatorilor. În extremitatea estică era un far, singura lucrare făcută de oameni. Într-o vreme, locuise acolo un paznic, care aprindea felinarele; erau peste patruzeci de ani de atunci și i se pierduse urma. Din coliba lui nu mai

rămăsese nici o mărturie; crivățul o măturase, și după câțiva ani, în locul ei rămăsese piatră goală. Astăzi farul funcționa cu electricitate, se trăsese cablu submarin. De două ori pe an o echipă de la Direcția Porturilor venea cu șalupa să verifice instalațiile. Arhipelagul nu avea nume; în dreptul lui, pe hartă, scria: *șase insule*.

Pornise iar motorul, a cărui trepidație îi transmitea Mariei vechea neliniște și nemulțumire. Canalele aveau în unele locuri abia câteva zeci de metri lățime; nu se putea manevra cu vele, mai ales că între insule vântul ajungea slab și instabil. Nu găseau loc de ancoră; de jur-împrejur, fundul mării era stâncos. Nici pe canale n-avea altă structură. Opriră motorul și rămaseră în derivă; Maria își reveni îndată ce dispăru trepidația, dar acum o amețea peisajul.

Se aflau în centrul arhipelagului, unde se întretăiau mai multe canale, creînd o zonă de apă întinsă, un bazin de aproape un kilometru; din acest punct, se vedeau toate șase insulele, dispuse circular, amintind literele din semnătura Terezei. Toate erau aproape plate, ca platoșele unor broaște țestoase; cea mai mare înălțime, în centru, nu depășea trei metri; era ușor de presupus că iarna, pe furtună, valurile le spălau pe toată suprafața, și așa se explica lipsa oricărei urme de pământ și-a oricărei vegetații. Se vedea numai piatră albă, poate un calcar mai dens, dacă nu chiar marmură.

În chip uluitor, această natură săracă și goală nu era respingătoare, nici măcar monotonă, ci, în felul ei bizar, foarte decorativă. Ploaia și valurile, lucrând fiecare sub alt unghi asupra rocii, creaseră reliefuri contrapunctate, o cizelură alcătuită din șerpuiri interminabile, împletite în tot atâtea forme câte încap în imaginație. Nimic nu putea fi numărat, nimic asemuit cu altceva. Fiecare linie părea unică, dând, mai bine decât suprafețele imense ale deșerturilor și ale marilor, senzația de infinit.

— Într-un singur loc, în Sahara, spuse Màrtin, am mai văzut asemenea reliefuri, la o scară mai mare, desigur, dar mai puțin misterioase și mai efemere, căci erau dune de nisip, creația vântului, făcute să se spulbere în bătaia altui vânt.

Cizelura pietrei avea gradații, reliefurile se împleteau într-o progresie lentă, de la un milimetru, până la adâncimi de șaizeci-șaptezeci de centimetri; toate decurgeau unele din altele, fără salturile întâlnite în restul

naturii, și probabil așa se năștea impresia de armonie pe care o emitea peisajul.

Dar, mai presus de toate, era puritatea pietrei, culoarea ei albă, uniformă, nealterată, din care se ridica o lumină atât de densă, că părea palpabilă, ca o lentilă uriașă, din cele mai curate cristale. Cerul deasupra apărea și el alb, albul consistent al caseinei solidificate.

După un timp, Maria simți că o ardeau ochii, care începură să lăcrimeze, dându-i teama că putea să-și piardă vederea. Răul începuse mai demult; intrigată și captivată de peisaj, nu-l băgase în seamă. La fel se întâmpla și cu ceilalți.

— Puneți-vă ochelarii de soare! îi sfătui Màrtin. Dacă n-aveți, căutați în cabină.

Aparatul lui fotografic developa și copia automat, în primele fotografii nu apărură decât reverberații albe, ca de flacără. Puse filtre din ce în ce mai întunecate, până ce, în sfârșit, izbuti să fixeze o imagine; părea luată pe altă planetă.

Maria își aminti legenda omului de la far, care venise orb de pe insulă. Nimeni nu putea locui aici. Arhipelagul părea destinat să rămână pustiu și necunoscut, până în mileniul când, ros de ploi, de vânt și de valuri, avea să dispară în apa mării.

Màrtin scoase din magazie echipamentul de pescuit.

— Mergi cu mine? o întrebă pe Dia.

— Nu; mi-e frică.

Maria examina scafandrul autonom. Spera că este destul de perfecționat, ca să nu fie primejdios. Acum câțiva ani, în portul nou, un om fusese scos de la fund cu toracele explodat, ca un cauciuc de automobil.

— Dia, sigur nu vrei? Atunci am să încerc eu.

Îi era frică, nu voia să nege, dar adâncul mării devenea obsesie, cum fusese marea însăși. Chiar dacă n-o iubise, și n-o iubea nici astăzi, nu răbda să-i rămână necunoscută. Între ele lupta rămânea deschisă; Maria spera să învingă.

Tereza se dusese la bucătărie; pregătea gustarea de la cinci după-amiază. Strigă pe spirai:

— Màrtin, poate găsești o langustă.

— Aici nu trăiesc languste, spuse Dia.

— Atunci crabi. Și pentru diseară, un calcan. Rămâneți toți să mâncați cu noi. Pe urmă mergem la bar.

Màrtin îi ajută Mariei să-și pună tuburile de oxigen în spinare; i se părea de prisos să-i recomande combinezonul de cauciuc. Marea fiind caldă, costumul de baie putea fi de ajuns.

Aparatul i se păru Mariei prea greu, iar chinga îi limita mișcările, dându-i sentimentul că e legată la stâlp.

— Nu trebuie să faci nimic decât să respiri normal și să înoți încotro îți place; oxigenul se reglează automat.

În timp ce-i dădea aceste sfaturi, lângă balustradă, Màrtin îi prinse de braț o busolă și un altimetru, ca două ceasornice.

— Ține seama în ce direcție mergi, ca să te poți întoarce. Și deocamdată să nu cobori mai mult de zece metri. Dacă nu te îndepărtezi prea mult, nici nu trebuie să ai grijă de altimetru, fiindcă aici adâncimea e mică. Dar cel mai bine e să te ții după mine.

Echipamentul continua s-o incomodeze, dându-i o stare de nesiguranță, iar masca i se părea monstruoasă. Toate se schimbară când se adânci în apă. Teama dispăru numaidecât, atenția fiindu-i atrasă de senzațiile noi, necunoscute, nebănuite. Nu mai simțea greutatea din spate, nici chinga care o incomodase mai înainte. Avea pe tot trupul o apăsare egală, odihnitoare, de unde se năștea impresia că se află într-un element mult mai bun decât aerul. Înotase și alteori sub apă și trebuise să învingă cu efort și cu îndemânare forța care o ridica la suprafață. Se simțea nedreptățită și era înciudată, i se părea că marea n-o acceptă în intimitatea ei misterioasă, o expulza sistematic.

Acum forța aceea, lucrând de jos în sus, se anulase; plutea între ape, într-un echilibru stabil, într-o stare de repaus, de liniște și de siguranță. Apa devenise un element docil, o accepta, penetrabilă, și dacă trebuia să se miște spre a o străbate, nu-și dădea seama cum era compusă mișcarea, de unde pornea, din ce parte a trupului; i se părea că înaintează prin simpla declanșare a voinței. Nu percepea altceva deocamdată, își prelungea relația primară cu apa mării, trebuia s-o înțeleagă în toate felurile și până la capăt. Dar, pe când își urmărea evoluția tridimensională, ca în zborurile din vis, nerealizate, se descoperi pe sine, fără voie, fără mirare. Era așa cum se știuse, își vedea trupul, de la extremitatea brațelor până la a picioarelor, cu anatomia veche, însă cu articulațiile funcționând altfel, sub alte unghiuri, cu

alt ritm și altă amplitudine, parcă nelimitată, cu mai multe sensuri de mișcare, adaptate cardanic la cele trei dimensiuni ale lumii de apă. Era o cucerire; îi rămânea s-o folosească.

O scălda mai multă lumină decât văzuse vreodată sub fața mării; chiar adâncimile totdeauna sumbre, aveau o culoare albă, egală, în care nu puteai percepe distanțele. La câțiva pași îl descoperi pe Màrtin, coborând, cu capul în jos, cu harponul în mână. El îi făcu semn să vină; îl urmă fără nici o teamă, alunecând în trena înspumată pe care o lăsa aerul expulzat din mască. Și ea lăsa o asemenea trenă și, până să se topească, se împletea, șerpuind, cu cea venită din față.

Un cer opac apăru pe neașteptate; la început avu senzația că urcă, în loc să coboare. Când se dezmetici, stătea pe fundul mării, în lumina albă care crescuse în jurul ei, în vreme ce înapoi, spre suprafață, devenea albastră. Stânca de calcar se prelungea sub apă, la fel de curată ca sus, fără nisip, fără scoici, fără nici un fel de viață și fără nici un reziduu al vieții, un podiș alb, ale cărui dimensiuni se înecau în ceață și deveneau nebănuite.

Singură i-ar fi fost frică; după ce se crezuse învingătoare, vedea că marea avea încă multe arme de luptă. Dar nu putea fi invincibilă! Maria se înverșunase până la nesocotință. Să fi fost beția adâncului? Se uită la altimetru: arăta numai șapte metri, abia era începutul. Màrtin porni înainte; înota jos, lipit de stâncă. Maria încercă să meargă în picioare; nu era imposibil, însă înainta mult mai greu, rămânea în turmă. Începu să înoate, și dintr-o dată își regăsi libertatea mișcărilor, ca mai înainte. Putea merge oricât, marea i se părea iarăși supusă, se retrăgea, așteptând să fie învinsă.

După ceas, înotau de două minute; nu-și dădea seama, cu propriile ei simțuri. Dispăruseră unitățile de măsură ale timpului, nu mai existau ore și zile marcate de înserări și răsărituri, și numerotate calendaristic. Tot ce rămânea în urmă se suprapunea pe clipa când se născuse. Toate alcătuiau trecutul.

O barieră întunecoasă începea să crească în față. Platoul se păstra tot alb, dar coborâse doi metri, pe o pantă prelungă. Și deodată, peisajul se schimbă, pe neașteptate. Màrtin se oprise și stătea în picioare, arătându-i cu mâna înainte. La jumătate de pas, podișul se sfârșea, retezat, și dincolo începea abisul. Maria avu această impresie numai în prima clipă; era o prăpastie, îi atribui adâncimea munților, transpusă invers. În clipa

următoare, apa, care ocupa tot volumul anulă noțiunea de abis și ideea se stinse. Rămase numai marea pretutindeni.

Aici însă peisajul se îmbogățise. La câțiva metri mai jos, în locul stâncii uniforme de mai înainte, se întindea un câmp întunecat, nu sumbru, fiind brăzdat de șerpuiri colorate, emanații fluorescente, instabile, care își schimbau și nuanța, și locul. Până nu ajunse deasupra, Maria nu putu să-și traducă impresia. Deși vocabularul acestei lumi părea inabordabil, se dezvălui repede, deplin și simplu. Nu putea vorbi sub mască, exclamația ei se exterioriza prin pielea înfiorată. Apa se răcise, începea să-i fie frig, însă bucuria întrecea orice suferință. Înota peste o pădure de alge, plante uriașe, ca niște arbori, dar fragile și elastice. Marea, al cărei suflu nu-l mai simțise pe platoul de piatră, aici avea o mișcare continuă, balansată și șerpuită, și ea stârnea pe întinsul pădurii arabescuri nesfârșite. Unul nu se asemăna cu altul, desenele se succedau, înnoindu-se, ducând din uimire în uimire. Toate apăreau irizate, de parcă ar fi fost vis, sau închipuire, și totuși, lumea de aici, încă neexplorată, părea mult mai reală decât lumea de deasupra apei. Iahtul, Tereza și ceilalți, cu gesturile, cu vorbele lor, i se păreau pieriți într-un naufragiu; supraviețuiau numai ea și Màrtin. Îl urma, cu o încredere pe care zadarnic ar fi încercat să și-o explice și să și-o controleze.

În legănarea ei continuă, pădurea își arăta tijele când de o parte, când pe alta, ceea ce ducea la schimbarea culorilor și la înmulțirea nuanțelor, până la feerie. Fondul, ruginiu la suprafață, mai jos devenea brun, apoi se pierdea în întuneric, unde nu putea fi altceva decât o noapte simultană cu ziua, prin etajarea lor și prin comprimarea timpului. Un om aici putea să trăiască un număr dublu de ani, dar n-avea cum să-i numere.

Pe fondul ruginiu răsărea câte o floare multicoloră, și toate i se păreau Mariei că au șase petale. Din loc în loc, pădurea își schimba și structura, și culoarea. Se derulau zone galbene și verzi, apoi vernil palid, fără clorofilă. După ce ruginiul și brunul reveniră iar, se așternu în față o plantație rară de alge negre, trestie și abanos contopite. Ciudatele plante, fără frunze, părând trase prin laminor, aveau în vârful tulpinei elastice o singură floare, mică, albă.

O depresiune apăru brusc în față; în adâncul ei licărea o lumină verde. Era un luminiș, greu de înțeles prima dată. Màrtin coborî până ce întâlni o pajiște, unde se opri să aștepte; Maria rămăsese în urmă, dar nu fiindcă ar fi avut vreo ezitare. Surpriza îi paralizase mișcările. Se aflau la șaptesprezece

metri adâncime; presiunea rămânea suportabilă; respira bine, înviorată; simțea doar în urechi o apăsare. Trecuse un sfert de oră.

Jos nu erau plante, cum crezuse, ci fundul mării, o stâncă verde care, prin apa străvezie, prindea destulă lumină de afară, ca să capete viața smaraldului.

La acest loc de popas, se priviră.

Maria se gândise uneori ce-ar face dacă după un naufragiu s-ar pomeni singură cu un bărbat, pe o insulă nelocuită. Se întrebase, examinându-l în închipuire, în a câta zi ar trebui să întindă brațele.

Se priveau și erau singuri. Din lumea exterioară nu venea decât oxigenul...

Printre alge se deschidea o alee dreaptă, parcă desenată; asupra ei cădeau, printre plante, raze oblice de lumină. Maria le primea în obraz, ca o mângâiere ritmată. Acum mergeau alături, nu-l mai vedea pe Màrtin în câmpul vizorului, în schimb îl simțea aproape; apa dizlocată de el stârnea curenți, care îi alunecau insinuant pe tot trupul. Un cârd de lufari argintii traversă aleea. Păreau domestici. Maria întoarse capul; Màrtin avea harponul în mâna dreaptă, dar nu se pregătea să tragă. Ea înțelese: imersiunea lor căpătase alt sens; se simți tulburată.

Peștii se înmulțeau. Acolo începea tabăra lor, fiindcă, după o pustietate atât de lungă, apăreau cârduri după cârduri; toată fauna Mării Negre. Și încă o dată se făcu întuneric în față. Aleea se sfârșea într-un perete de piatră. Màrtin o apucă de braț și o trase în sus, în clipa când ea putea să se lovească. Mâna lui avea înmagazinată electricitate, o simți descărcându-se pe pielea ei, alunecând lung, până la glezne. Peretele se lumina treptat, dar Maria plutea în întuneric, până ce se pomeni pe pustiul de calcar. Începea iar deșertul alb, fără vietăți și fără plante. El îi lăsă brațul; rămase o cicatrice fierbinte. Atunci văzu în zona apropiată de sub apă, o formă albă, ceva care semăna cu o barcă, zăcând pe o coastă. Nu avu destul îndemn să se ducă, sau poate îi lipsea curajul să se îndepărteze de Màrtin. Niciodată n-avea să știe dacă era o barcă, într-adevăr, și dacă pe ea scria King Alexander.

Nu trecuseră decât douăzeci și cinci de minute, când puseră piciorul pe punte. Mariei nu-i venea să creadă; traversase o lume și o viață, nu era închipuire, putea să le deruleze, în extensiunea lor adevărată. Își scoase masca; Màrtin îi desfăcu chinga aparatului. Stătea supusă. Să nu fi fost udă, i-ar fi ars obrazul.

— Cine mai pleacă?

— Eu și Rafael, hotărî Tereza.

Părea cam agresivă. Maria se simțea vinovată, fără claritate. Ochii Diei o urmăreau iscoditori și ironici. Pe urmă îi auzi glasul:

— Ți-a plăcut?

Se întoarse spre ea.

— Ce să-mi placă?

— Să nu vă depărtați prea mult, spuse Màrtin. Nu mai este oxigen decât pentru treizeci de minute.

— Pentru patruzeci și cinci! replică Tereza.

— Nu e sigur. Și trebuie să rămână o rezervă.

— În ce parte ar putea să fie pește?

— Nu știu, răspunse Màrtin.

Maria se înroși. Ar fi vrut să-l privească, dar Dia o examina fără pauză.

— Ți-a fost frică?

— De ce să-mi fie frică?

Tereza își puse pe braț, lângă ceasornic, busola și altimetrul.

— Ne întoarcem la cinci fără zece, zise, dându-și drumul în apă. Aperitivul e pregătit.

Maria nu mai avea țigări; marinarul îi oferi un pachet, Kent, exact ce fuma ea. Îl primi, socotind să-i plătească. El refuză banii, ofensat. Sigur că îl văzuse la bar, astă iarnă. Acum continua să o privească la fel ca mai înainte, cu un fel de complicitate ironică. Regretă că primise pachetul; trebuia să-l restituie, dar ar fi fost posibil ca el să nu primească, la fel cum nu primise banii. Întâmplarea nu-i plăcea, nu putea s-o curme, și ea începuse. Ea începea totdeauna. Și astăzi începuse tot ea. În luminiș, când îl măsurase cu privirea pe Màrtin. Probabil el îi citise gândurile pe față; nu era greu să se vadă.

— Ce vreți să beți? întrebă Màrtin.

Stăteau în cockpit, el, Maria și Dia. Marinarul se dusese la prova.

— M-am săturat de votcă, spuse Dia. Mai ai și altceva?

— Whisky.

— Tereza l-a păstrat secret.

— Nu, e secretul meu. Am o sticlă a mea.

— Ia te uită! exclamă Dia. N-aș fi crezut.

Màrtin coborî în cabină, să aducă băutura. Dia strigă după el:

— Te rog să pui muzică! Mă auzi?
— Ce vrei să asculți?
— Tot ce ai mai trist.
Bău două pahare de whisky, unul după altul. Era un dezmăț și o prostie. Se uită în ochii lui Màrtin.
— Îți place Maria?... Și eu?... Și Tereza?... Ești un poligam antipatic! Mai toarnă-mi!
Dia se întinse pe bancă.
— Te rog pune încă o dată banda... Cu muzica asta cred că e o bucurie să mori. Màrtin, te rog, vino aproape. Să știi ca am ceva cu inima. S-ar putea să mor astăzi, înainte de apusul soarelui.
Màrtin se ridicase și privea fața mării.
— Au trecut douăzeci și cinci de minute. Trebuiau să se întoarcă.
— Nu fi gelos! Tu ești de vină! De ce i-ai lăsat să plece împreună?
— Tacă-ți gura!
Pe Maria o surprinse vorba brutală, deși o socotea explicabilă. Întârziau, fiecare minut devenea o amenințare. Dia stătea întinsă pe bancă, lascivă, cu ochii închiși, cu gura umedă.
— Màrtin!
El nu răspunse. Se plimba agitat, cu ochii când la ceas, când pe fața mării.
— Urcă-te la crucetă, îi porunci marinarului, și vezi dacă n-au ieșit mai departe.
Maria se uita la marinar; era suplu și îndemânatic; luase catargul în brațe și se ducea în sus, alunecând cu mișcările șarpelui. Prin tricou și prin pantalonii de doc, strânși, i se vedeau mușchii, arătându-și forța, în fluxuri și refluxuri enorme.
— Se vede ceva? strigă Màrtin.
Marinarul ajunsese la prima crucetă.
— Urcă-te mai sus!
Pendulările catargului, amplificate de înălțime, măturau cerul cu el. Era la a doua crucetă, zece metri deasupra punții.
— Nu se vede nimic!
— Màrtin! chemă Dia.
— Ce vrei?
— Dacă mor astă seară, o să-ți pară rău?

Màrtin se repezi la ea, îi cuprinse grumazul și o ridică în picioare; părea pornit s-o sugrume. Maria înlemnise. El șovăi, pe urmă îi dădu drumul, și în timp ce fata cădea pe spate, îi plesni obrazul, de două ori, scurt, sălbatic.

Maria simți oroare și satisfacție.

Dia zăcea pe bancă.

— Mai ales acum, are să-ți pară rău dacă mor, Màrtin?

— Porniți motorul! strigă marinarul, din vârful catargului. Sânt la cinci sute de metri, drept în față.

Iarăși începu trepidația; iritarea și nemulțumirea Mariei depășeau ce fusese de dimineață. Ar fi vrut să se arunce în apă. O văzu pe Dia ridicându-se de pe bancă. Lângă ea era Màrtin, cu mâinile strânse pe cârmă. Dia îi privea mâinile, cu un fel de stupefacție admirativă; apoi își pipăi obrazul și rămase cu o mină uimită.

— Știi că-i interesant? N-aș fi crezut! îi spuse Mariei.

Trepidația devenise insuportabilă. Maria își ascunse fața în mâini, gata să hohotească. Motorul se opri; începu agitația.

Tereza se prinse cu o mână de copastie și își smulse masca.

— Nu pot să-l ridic. Ajutați-mă!

Màrtin se aruncă în apă, îl cuprinse pe Rafael pe sub umeri, ținându-l cu capul deasupra apei. Masca i-o scoase cu dinții.

— Urcă pe punte! îi porunci Terezei.

Marinarul întinse brațele, s-o ajute; în timp ce ea se lăsa vlăguită pe marginea roofului, marinarul aruncă o parâmă. Màrtin o prinse cu o singură mână, o trecu în jurul toracelui, pe sub brațe, o înnodă, apoi împinse povara, de la spate.

— Trage!

Trecuseră patruzeci și șapte de minute, dincolo de limită. Îi făceau respirația artificială, gură la gură; n-aveau alte mijloace să-l reanimeze. Prima fu Maria. Se pomeni aplecată peste el, cu gura fierbinte, lipită de gura lui rece; expira greu, plămânul inhibat nu voia să se dilate. Suflă de multe ori, până ce îi veni amețeală. Buzele lui Rafael începeau să se încălzească, să nu mai fie străine.

Se clătina; cineva o dădu deoparte, îi luă locul. Maria se întinse pe banca din cockpit. Zâmbea rătăcită. După ce legi se unesc doi oameni și se plac unul pe altul?

Pericolul trecuse, respira normal, dar părea rătăcit, n-ar fi putut să-și păstreze echilibrul. Màrtin își lipi urechea de pieptul lui, îi ascultă inima. Se ridică, se apropie de Tereza. Stătea întinsă pe roof. Alături zăcea aparatul. Îl examină; cu amândouă robinetele deschise, acul manometrului tăia în două cifra zero; pe tuburi nu venea nici o adiere.

— De ce-ați întârziat?

— Nu mi-am dat seama; când m-am uitat la ceas, eram departe.

— Nu ești la prima experiență!

Tereza ridică ochii. Ce experiență? Màrtin o înșfăcă, o frânse pe genunchi, cu fața în jos, și începu s-o plesnească la spate, ca pe copii. Toți care vedeau întoarseră capul. Rafael se ridicase într-un cot; privea nedumerit și jalnic.

Dia se aplecă la urechea Mariei.

— Are palma grea, bătăușul, dar uite la ea cum stă! Probabil îi place... Te-a bătut vreodată un bărbat?

Nimeni nu se atinse de aperitiv. Maria voia să nu rămână la masa de seară; odată ajunși în port, să coboare. Dia se împotrivi.

— Nu se face, tocmai acum.

Până să ajungă în port, venea oricum ora mesei. Tereza se duse la bucătărie; se purta, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Atmosfera se calmase. Màrtin și marinarul începură manevrele de plecare; ridicau pânzele. Din fericire pentru Maria, vântul fiind bun, nu mai trebuia să pornească motorul. Rafael stătea întins în pat, cu capul pe sul, lângă păpușa în rochie roșie. Și obrazul lui era roșu; nu părea bolnav, dar sigur n-avea nici o vlagă și poate încă îl stăpânea spaima. Poate spaima urma să crească, pe măsură ce se dezmeticea mai mult.

Din cabină, o ușă, spre prova, dădea într-un coridor îngust; în bordul drept era camera de toaletă, cu duș; în cel stâng bucătăria, destul de spațioasă pentru un iaht de dimensiuni mijlocii, și neașteptat de bine echipată. Exista un mic aparat pentru orice nevoie, nimic nu cerea migala mâinilor. În afara mașinii de gătit, cu gaze lichefiate, toate funcționau electric. În camera motorului erau baterii de acumulatoare și un generator, care pornea automat când scădea tensiunea. Pornise de mai multe ori în timpul zilei; nu făcea zgomot, mergea cu benzină, și nu i se simțea trepidația.

Maria venise să întrebe dacă nu putea să dea o mână de ajutor. Oricât de mult spațiu ar fi fost aici, în proporție cu dimensiunile vasului, doi oameni nu se puteau mișca în voie; poate cel mult un bărbat și o femeie; două femei în nici un caz; s-ar fi ciocnit între ele și ar fi ajuns repede la antipatie.

— Îți mulțumesc, dar n-avem loc, răspunse Tereza, politicoasă. Și mă descurc singură. De obicei nu mă ajută nimeni.

— Acum sântem mulți. Măcar să pun masa.

— Mai bine du-te. N-ai să știi cum, aici toate sânt altfel decât într-o casă. Lasă-mă pe mine!

În atitudinea Terezei era o reținere vizibilă. Maria își dădea seama că o respingea, dar, față de câte se întâmplaseră, trebuia să admită că se purta foarte bine. Ar fi vrut s-o studieze, să învețe de la ea, ca până la urmă să-i semene.

Ieși pe tambuchiul de la prova. După bucătărie descoperi o cabină, mică, ademenitoare, cu două paturi suprapuse, într-un bord, cu o canapea îngustă în bordul celălalt, iar în fața ei cu o măsuță dreptunghiulară. Lumina venea de sus. Toate erau de lemn ieftin, vopseaua însă le dădea eleganță. Cuverturile, de pânză simplă, oranj, aveau volane negre. De sub ele apărea marginea cearșafurilor, albe, curate, cu dantelă apretată; se simțea în cabina micuță o cochetărie discretă și fină. Tapițeria canapelei reproducea culorile cuverturii, oranj cu negru, și Maria își dădu seama că erau culorile bordajului. Și aici se vedea, în locurile libere ale pereților, floarea cu șase petale, în culori diferite, semnătura decorativă Terezei.

Ar fi fost loc pe puțin pentru încă doi oameni, ca să trăiască în voie, pe acest iaht care cutreiera mările. Dincolo de tambuchi, un post de echipaj, în forpik, adăpostea materiale de întreținere și accesorii, vopsele, pânze de rezervă, felinare, parâme și mai rămânea loc pentru patul marinarului. Maria simți o arsură în stânga pieptului. Uitase să se gândească la Alber, nu-l avusese în minte, în schimb, își dădea seama acum, îl adăpostise tot timpul în inimă. Trebuia să-l vadă chiar astă seară, să fugă la el, îndată ce punea piciorul pe chei. I-l amintise cabina micuță, fiindcă îi revelase putința unei vieți cu el, aici, departe de ostilitatea lumii, acceptând ostilitățile mării. Era numai un gând, n-ar fi avut curajul să-l aducă la îndeplinire, dar probabil că, să fi vrut, n-ar fi fost realizabil. „De ce nu?“ se gândea Maria. Îi era teamă? Nu, cu siguranță. Îi lipsea elanul și n-avea o credință. „Trăiesc în părăsire!“ Trecând peste orice, construindu-se din nou, tot nu s-ar fi putut. Cu Màrtin

și Tereza alături, ceva s-ar fi distrus repede. Erau bizari, inexplicabili, purtau cu ei un morb neînțeles, care, după mai multă vreme, putea să contamineze pe toți din jurul lor. Și ei? Ei doi, singuri, puteau să supraviețuiască oricât, fiind probabil imuni. Stăteau la soare, înotau sub apă, pescuiau, pictau, și seara ascultau muzică. Orice muzică. Toată muzica din lume. Câtă putea să fie? Jumătate de an de muzică neîntreruptă! Să fi fost atâta? Să fi fost încă mai multă?

Masa se puse în cabină; sus bătea o briză rece, care îi ducea repede spre coastă. La cârmă stătea marinarul. Se întunecase. Pe uscat se aprindeau luminile, de la o zare la alta, părând că se duc mai departe, dincolo de zări, că toată lumea e incendiată. Deasupra lor izbucneau, puternice, autoritare, sclipirile farurilor. Nimeni nu putea să se rătăcească!

Mâncau în tăcere, cu ochii în farfurie, dar se spionau unii pe alții. Maria surprinse privirea Terezei, insistentă, deși furișă. Stăteau față în față. Se așezase fără să știe care este locul gazdei. Când li se întâlniră ochii, Tereza se înroși tare. „Știe că numai eu pot să știu dacă se poate. Fiindcă am rămas cu un bărbat, douăzeci și cinci de minute sub apă. De ce nu-l spiona pe bărbatu-său? N-ar fi putut să știe și el, la fel de bine? Nu, ea știe că el nu poate să știe!“ Ar fi putut să știe dacă existase sau nu o dorință, dar numai Maria putea să hotărască dacă îndeplinirea ei era posibilă.

— Vreți să ascultați muzică? întrebă Tereza.

— Ai făcut foarte bine mușchiul, spuse Dia. L-ai întrecut pe grataragiul nostru. Rafael, am dreptate?

Rafael nu răspunse. Ceilalți tăceau. Dia continuă:

— Màrtin, vrei să-mi dai un pahar de whisky?... Iartă-mă, ți-am trădat secretul.

„Ce jigodie!“ se gândi Maria, zâmbind în sine.

Màrtin se ridică și aduse sticla de whisky.

— Nu-i nici un secret! spuse, punând-o pe masă.

— Atunci de ce m-ai mințit?

— Ca să te exciți.

— Ești un monstru mezozoic! De o mie de tone. Poți să faci praf două regimente. Dar nu pe mine!

Dia își ascundea trei sferturi din furie; Maria știa că ar fi spart ceva, în capul lui Màrtin, și chiar al celorlalți, fiindcă erau martori. Se mulțumi să bea whisky din sticlă, cu capul dat pe spate, cu o patimă fabricată. Când luă

sticla de la gură, Maria îi surprinse o grimasă. Băutura nu-i plăcuse; poza, acum și probabil totdeauna.

— Vreți să vă pun muzică? repetă Tereza.

Tăceau toți, cu ochii în farfurie.

— Nu vrem! răspunse Dia, agresivă. Ia ascultați aici, de ce vă ascundeți după deget? Hai să vorbim deschis; o să vă simțiți mai bine. Și-apoi sânt foarte curioasă. Tereza, ce-ați făcut sub apă?

— Nu te privește. Ești prea mică! răspunse Tereza netulburată.

Maria se miră că putea să rămână atât de calmă, când mai înainte roșise, numai fiindcă li se întâlnise privirea. Dia se ridică în picioare.

— Nu sânt chiar atât de mică, izbucni arătându-și șoldurile și sânii. Lasă-l pe bărbatul tău să se culce cu mine și o să afli de la el. Haide, Màrtin, emancipează-te! Și să știi că pe deasupra sânt și fecioară. Ai să vezi. Dar îți jur că n-am să-ți fac nici o dificultate.

Tereza se duse și deschise capacul combinei.

— Vreți să pun muzică?

— Vrem! urlă Dia.

Marinarul îl strigă pe Màrtin; intrau în port. Îndată ce căzu ancora, Maria se ridică să plece.

— Nu mai mergem la bar? întrebă Dia, mirată cu inocență.

Màrtin îi duse cu barca. Se despărțiră pe chei.

— Îți mulțumesc pentru ziua de astăzi, îi spuse Maria. Am s-o țin minte.

Dia veni alături.

— O preferi pe ea?

Màrtin nu răspunse; Maria îi simți ochii. Se priveau unul pe altul, ca sub apă. Era foarte obosită.

Rafael și Dia o conduseră, până la far, pe esplanadă.

— Te duci la iubitul tău! observă Dia. Ar fi putut să fie al meu, dacă te gândești bine. S-a întâmplat să-l întâlnești înaintea mea. Numai cu douăsprezece ore.

Se întoarse spre Rafael, care tăcuse tot timpul.

— Acum poți să spui. Cred că n-o să te ascunzi de Maria. Cum a fost sub apă?

Rafael îi întoarse spatele.

— Te-am lăsat. Vino singură, dacă nu ți-e frică.

— Vrei să fii discret, descendent al lui Ramses! Mi-e rușine că sânt soră cu tine. Și nu mi-e frică de nimic. Ce-ar putea să mi se întâmple? Câți ar putea să tabere pe mine? O duzină?

Rămaseră singure. Maria voia să fugă, nu mai putea să aștepte, o ardea inima.

— Mai stai o clipă! Sânt foarte tristă, Maria! Mă crezi?

— Da; știu.

— De ce nu pot să iubesc pe nimeni?

— Ai să iubești într-o zi.

— L-aș fi iubit pe iubitul tău.

Maria se uită în sus, printre copaci. O umbră trecu pe la geam. Văzuse lumina dinainte, dar Alber pleca uneori în oraș, fără s-o stingă. Acum știa limpede, sigur, definitiv, că el exista, acolo. Era fericită, o fericire venită de departe, cu cel mai încet dintre vehicule. S-ar fi putut să nu ajungă niciodată, dar ajunsese înainte de a înceta s-o aștepte, deși de multe ori obosise, sau se răzvrătise, sau negase și nu mai crezuse.

Mângâie obrazul Diei; era rece.

— Ești fragilă și monstruoasă! îi spuse. Mi-e teamă de tot ce poate să ți se întâmple. Pari înarmată și nu ești. Ai să pierzi toate războaiele. Aș vrea să te apăr, deși nici eu nu am arme prea sigure. Știi cum ești tu și ce are să se întâmple cu tine? Ești o cățea mică și capie, rătăcind pe câmp, în căutarea unui stăpân. Până să dai de el, s-ar putea să nimerești într-o turmă de porci. Cu vierii ai să te descurci; vezi să nu te sfâșie scroafele!

Dia asculta cu privirea în pământ. Părea că plânge, doborâtă. Maria îi mângâie iar obrazul; nu găsi lacrimile, dar când Dia ridică ochii, le ghici, ascunse sub pleoape.

— Îți mulțumesc, Maria! Am să-ți cer ajutor în războaiele mele. Vrei să-mi spui ceva? (Tristețea din ochii Diei crescuse atât că părea viciată.) Când ai fost cu Màrtin sub apă...

— Spune!

— S-a întâmplat ceva între voi?

Maria râse, dezarmată.

— Vrei să începi războiul tocmai cu mine?

— De ce? L-am început cu ceilalți.

— Nu s-a întâmplat nimic, dacă vrei să afli.

Dia veni foarte aproape și înălță capul, s-o vadă mai bine.

— Dar *putea* să se întâmple?

Îi făgăduise alianța. Maria văzu iar umbra trecând prin dreptul geamului. Nu dorea nimic mai mult decât să fie cu Alber, astă seară și multe seri, nu voia să le numere, îi era frică să se gândească la toată viața. Toată viața e o noțiune nedefinită. O privi pe Dia în ochi. Din alianță decurgea loialitatea în toate. Răspunse:

— Da, putea să se întâmple!

16

Când ajunse sus, găsi ușa deschisă; Alber o aștepta în prag; însemna că o văzuse în stradă. O spionase?

— Nu știam că ai să vii astă seară.

De ce se năștea din nou în ea ostilitatea? Deși ardea, emana răceală. Trecerea în dragoste înseamnă o escaladare. De obicei se întâmplă la început, la primele tresăriri ale sufletului. Sentimentele atrag gesturile, le sincronizează. Gesturile și sentimentele ei se respingeau, fuseseră într-o contrazicere continuă și nici măcar acum nu izbutea să le concilieze.

— N-aveam de gând să vin. Bine că nu te-am găsit cu altă femeie. Mi-ar fi părut rău să te pun în încurcătură.

Privea în fața ei fotoliul cu cerga. Erau aici intermediarii cei mai direcți între gesturile lor. Cerga mai ales. Îi plăcea s-o tragă jos, să se întindă pe ea, sincer și primitiv, simplificând, eliminând tot ce-ar fi fost de prisos. Fiindcă are specificul lui, un pat e penibil. Acum nu-și mai regăsea gesturile directe de alteori. Se cuibări în fotoliu, ca seara trecută, și el o înveli, din inițiativa lui. Pentru orice alte gesturi, aștepta reținut inițiativa ei. Ea însă era acum inhibată. Îi rămânea rațiunea; putea să vorbească, știa ce să-i spună. Nu se grăbea; rămânea timp, până dimineața.

— Ce ai de băut?

— Votcă.

— Dă-mi, dacă nu-i dulce și parfumată. Am băut votcă toată ziua.

După ce gustă, nu se putu abține, aruncă paharul pe fereastră; gestul nu-i aparținea; își dădu seama abia după ce-l făcuse.

— E groaznică! Parcă-i acid sulfuric. Ai spirt? Amestecă-l cu apă, jumătate și jumătate.

— E prea tare; o să te ardă.

— *Vreau* să mă ardă.

Avea nevoie. Ca soldații înaintea atacului. Stătea cu paharul în mână, un pahar mare, ca al omului de la bar.

— Stai jos, dar nu lângă mine.

Alber se așeză pe perna de la fereastră.

— Noaptea trecută, începu Maria, n-am înțeles ce mi-ai spus. Te-am ascultat, doar atât. Îmi plăcea glasul tău. Vrei să-mi mai spui o dată cine ești?

El tăcea; poate se simțea jignit. Maria întinse mâna în direcția lui, discret, pe furiș, ca să n-o vadă; n-o văzu, dar gestul era făcut. Răsuflă ușurată.

— Știi ceva? Vreau să lămuresc astă seară neînțelegerea dintre noi. Mă vezi?

— Nu.

Fotoliul era în umbră.

— Eu te văd. (Îl bătea lumina de pe esplanadă.) Ai un nimb în jurul capului. Nu ești cumva un arhanghel rătăcit pe pământ?

Așteptă, dar nu primi nici un răspuns. Răsuflă adânc.

— Atunci, să nu mai ocolim. Cred că ți-ai dat seama, mi-e frica să spun. Te iubesc. Te iubesc îngrozitor de mult, și niciodată n-am să-ți mai spun, niciodată n-am să-mi iert că ți-am spus. Te iubesc fiindcă nu m-ai înăbușit. Fiindcă nu te-ai repezit la mine acum; m-ai fi dezgustat. Fiindcă știi să mă ții în brațe, fiindcă vii când te chem și pleci când îți spun să te duci, fiindcă știi când să vii și când să pleci. Sânt însușirile tale esențiale, le urmăresc de mult. Astăzi s-ar fi putut să mă culc cu alt bărbat. Fugitiv. În condițiuni care eliminau rațiunea curentă și creau altă rațiune, extraterestră. Ca într-o lume nou făcută, fără legi și cu morala încă nestabilită. N-ar fi fost lasciv, ci experimental. Dar gestul, după definiția lui curentă, rămânea același. Ce-ai fi făcut?

— Mi-ai fi mărturisit?

Maria se gândi un timp.

— Dacă mă-ntorceam la tine, trebuia să-ți mărturisesc. Și m-aș fi întors. Te-ar fi durut?

— Da. M-ar fi durut.

— M-ai fi urât?

— Nu.

— M-ai fi alungat?

— Da. Și n-aș fi vrut să te mai văd niciodată.

— Așa trebuie să fie? întrebă Maria.

— N-aș putea altfel.

Se simțea înghețată. Abia își auzea respirația. Alber vorbea, cu nimbul în jurul capului:

— Când ai intrat, ai pomenit de posibilitatea să fi găsit aici altă femeie. Era probabil în cincizeci dintr-o sută de cazuri și posibil în nouăzeci și cinci.

— În nouăzeci și nouă! îl corectă Maria.

— Nu te cred și nici tu nu crezi. Uneori ne jucăm cu vorbele, ca să le auzim cum sună. Iar acum, dacă te-ai destăinuit, ascultă și destăinuirea mea. De când te-am întâlnit pe tine, nu m-am mai apropiat de altă femeie. În gând, da, nu vreau să te mint, fiindcă dacă le vezi, nu se poate să nu le cântărești din ochi, să le clasifici, și uneori să le și dorești. Dar le-am respins. Fără regret, fără chin. Cu satisfacție. Trăiesc așteptându-te și pregătindu-mă pentru tine. Toate gesturile mele intime îți aparțin. Ești oglinda mea când mă spăl, când mă pieptăn, când îmi pun cămașa. Așa cum unii acumulează averi, eu acumulez tandrețea pe care să ți-o dau ție; o adun din cer și din soare, din copaci, din flori, din valuri. Nimic nu trece prin fața mea, frumusețe și bucurie, fără să te aduc în gând și să nu le împart cu tine. Altfel, zilele mele n-ar avea sens, existența mea n-ar avea rațiune... Ajută-mă să mă opresc aici.

— Da, încuviință Maria, încă un cuvânt și ar fi prea mult! Socotesc că n-a fost o declarație de dragoste, ci o confesiune. Poate mai târziu o să mă încălzească. Deocamdată mi-a tăiat respirația. Mi-e frică de ceea ce înseamnă tot, absolut, definitiv. Vreau să rămână neprevăzutul, în libertate, capricios și ilogic, chiar dacă el s-ar numi suferință. Bucuria continuă animalizează. Iar fidelitatea ta, așa cum ai definit-o, m-a coborât din cerul unde ajunsesem înainte. Fidelitatea e o convenție; oamenii inteligenți nu pot s-o suporte.

— Atunci, o întrerupse Alber, vreau să rămân prost, fără leac și până la moarte. Pentru mine, gândul că în afara ta nimeni nu poate să pătrundă în zona sentimentelor mele, a bucuriilor pe care mi le dai tu, e o voluptate egală cu dragostea însăși. Dacă nu cumva mai mare. Fiindcă e continuă, e totdeauna cu mine, secretul meu, pe care îl port printre oameni, care îmi dă siguranță și superioritate asupra a tot ce există pe lume.

— Poți veni mai aproape! spuse Maria. Mi se pare că am nevoie. Așază-te aici, la picioarele mele. Îți stă bine... Cum de-ai putut să aștepți atât?

— Aveam nevoie de tine. N-a fost o abilitate, fiindcă nu am cumpănit între două situații, s-o aleg pe cea mai bună. Am jucat pe o singură carte.

Și câștigase. Avea dreptul, trebuia să câștige!

— Uneori m-am crezut învins și mi-am căutat alte poziții. Am fost și revoltat. Te-am și urât. Ne aflam în război. Războiul tău. Puteam să-l câștig mai de mult, de la început, plecând. Ferm, cu gândul să rămână definitiv. Ai

fi venit după mine, dar ai fi fost rănită. Și ar fi fost prea târziu. N-am vrut ca războiul să se termine urât. Am vrut să nu fie nimeni înfrânt.

„După ce trece prin toate încercările, se gândea Maria, prin toate grozăviile, după ce își neagă toate idealurile, după ce își fărâmă pumnii lovind și e sătul de ură, de brutalitate și dușmănie, omul se întoarce la iubire, prin ultima lui rațiune de a fi pe lume.“ Luă mâna lui Alber cu amândouă mâinile. Se simțea firavă, și așa trebuia să fie.

— Blândul meu războinic! Ce bine că nu m-ai rănit!

17

Rafael avea două sute de dolari; îi luase din plicul impermeabil unde îi ținea Tulip. Nu se putea numi furt. Lăsase în loc o chitanță.

La opt, cobora în portul de iahturi. Scara avea cincizeci și șase de trepte; nu le numărase până astăzi. Soarele bătea drept din față, făcând să sticlească apa bazinului. Era orbitor, nu mai deslușea nimic, decât o oglindă lucioasă. Când ajunse jos, văzu dintr-o dată: iahtul plecase. Pleca și alteori, chiar mai de dimineață. Nu-și ierta că întârziase. Puse mâna pe buzunarul cămășii. Simți banii: douăzeci de hârtii de zece dolari mototolite și slinoase, trecute prin sute de mâini, prin toate porturile, pe la toate vămile. Ar fi vrut să fie hârtii noi, neatinse; n-avea unde să le schimbe.

Își închipuia că după ziua de ieri, atât de obositoare, n-au să iasă la pescuit foarte devreme. În larg nu se vedea nici o pânză; poate căutau o zonă bogată în pește, după promontorii.

Din umbra unei bărci trase pe chei, se ridică un om; venea alene, în capul gol, cu mâinile în buzunare și cu un pai în gură; îl recunoscu după mers, era marinarul. Fugi spre el. Își ținea mâna pe buzunarul cu banii.

— Când au plecat?

— Aseară.

— Cum aseară?

— Aseară, la nouă și jumătate. După ce v-ați cărăbănit.

— Și de ce ești aici?

— Fiindcă nu mai aveau nevoie de mine. M-au debarcat, înțelegi? S-au dus.

Rafael păli. Marinarul îl privea impertinent.

— Unde s-au dus?

— În lume.

Nu putea să creadă. Marinarul întinse mâna.

— Scoate banii!

Nu se vedea nimeni pe chei.

— Ce bani?

— Dolarii. Două sute. Să nu faci pe nebunu', că știu.

Rafael se uită în jur, pe cheiurile goale, se uită în sus. Strada era departe; cincizeci și șase de trepte. Marinarul aștepta cu mâna întinsă.

— Dă-i, că altă scăpare n-ai. Nu pleci viu de aici.

Marinarul scoase cuțitul din carâmb; purta cizme de cavalerist, până la genunchi. Rafael se știa mai slab, și n-avea nici o armă. Se gândi să fugă; scăparea nu putea fi sigură; dacă nu-l ajungea, ar fi aruncat cuțitul; îl văzuse țintind în catarg, de la cinci metri; de zece ori, și greșise numai o dată. Duse mână la buzunar și scoase banii. Dar deodată îl cuprinse o furie la care nu se așteptase. Își aminti toată ziua de ieri; portretul Terezei; și Tereza însăși, în trening; apoi sub apă. Dar aceea era altă Tereză, din altă lume; venise în treacăt, pe urmă murise. Se uita după ea, într-o depărate a visului; se făcea tot mai mică. Iar el era singur, cu atâta gol în piept, că nu mai avea decât sufletul. Și în golul acela năvălea umilința. De ce să fie victimă? Banii din mână, a căror valoare o știa doar teoretic, erau o miză. O pierduse înainte de a o pune pe masă. Nimeni n-avea dreptul s-o mai atingă.

Nu-și mai simțea sângele în vine; tremura mărunt, din tot trupul. Văzându-l învins, cu banii în mână, marinarul rânji satisfăcut și băgă cuțitul în carâmbul cizmei. Rafael lovi cu pumnul stâng. Nu lovise niciodată un om, nu știa câtă forță să pună. Lovi drept între ochi și atât de tare, că își fărmă pumnul; nu-l durea, dar era moale. Banii căzură pe jos, plini de sânge. Își privi pumnul; nu sângera. Abia atunci îl văzu pe marinar, cu fața roșie, orbit, clătinându-se; al lui era sângele. Rafael se aplecă să adune banii, cu mâna nerănită. Când se ridică, marinarul se năpustea spre el. Băiatul nu făcu altceva, decât să țintească; era oribil, era grețos: își luase drept țintă pata de sânge, și marinarul intră cu arcada fărâmată, drept în pumnul lui, rigid ca o gheoagă. Nu mai scăpă banii. Îi strânse atât de tare, că și nervii amorțiți se treziră. Strânse, înfruntând durerea atroce, cu o cruzime față de el însuși, la care nu poți ajunge decât odată cu pierderea minților. Nici nu-i mai trebuiau, judecase ce trebuia să facă, singurul gest

admisibil. Strânse banii până ce socoti că sânt făcuți pastă, și atunci îi aruncă în apă; n-avea alt mijloc, să-i distrugă.

Pluteau, ar fi fost nevoie de ore ca să se îmbibe cu apă, sau să se destrame, să-și piardă structura. Noroc că marea îi sugea, se îndepărtau de chei, deveneau greu vizibili. Marinarul se dezmeticea cu întârziere; aruncarea banilor îl clătinase mai mult decât pumnul proptit în arcadă. Dădu să se arunce în apă, îmbrăcat și cu cizmele în picioare; nu-și mai vedea adversarul. Rafael ajunse prea târziu să-i țină calea. Nu-i rămase decât să se trântească la pământ, în urma lui, și să-l apuce de picioare. Marinarul căzu cu fața în piatra măruntă, se duse târâș până la marginea cheiului, zdrelindu-și obrazul. Trebuia să-l lovească numaidecât, acum, cât era răpus, să nu-i dea răgaz, altfel Rafael simțea că n-ar mai putea să-l înfrunte încă o dată; îi venea amețeală, pământul, marea și cerul se amestecau între ele. Se repezi, împleticit; o forță din afară îl abătea din drum, trăgea de el, smucind, și n-avea cum se împotrivi. Se opri pe bordură, înainte de a cădea în apă, cu o încordare a voinței necomandată de el. Singurul lui act conștient fu să caute cu ochii banii zvârliți; nu se mai vedeau; răsuflă, liniștit. Atunci marinarul se ridică, la doi pași de el. Se ridică încet, amețit, întâi pe coate, apoi în mâini și-n genunchi. Dacă Rafael i-ar fi tras un pumn sub bărbie, l-ar fi lăsat fără puteri și înfrânt. Dar nu-l vedea; în apele roșii care se vălureau în jurul lui, flutura, irizată, imaginea Terezei, dusă de curenți printre alge. Voia să ajungă la ea, dar nu putea înfrânge împotrivirea apei. Ea era tot mai departe, iar forțele lui, tot mai slabe; înțelese că n-avea s-o mai vadă niciodată.

Nu se împlinise ziua de când moartea trecuse pe lângă el; acum moartea venea a doua oară. Marinarul se ridicase în picioare, mutilat, cu o plagă vânătă, de la rădăcina părului până la bărbie, încrustată cu nisip și criblură, ca o mască de groază. Era prea târziu să fugă, și nici n-avea putere. Nu simțea frică; primi lovitura senin, aproape cu mulțumire.

Era duminică, ora opt și jumătate dimineața.

Maria și Alber treceau pe sus. Ea nu se uită în port, peste parapetul de piatră. Și dacă s-ar fi uitat, n-ar fi băgat de seamă că iahtul nu mai era acolo; uitase. Un circuit din creier, în zona memoriei, era tăiat cu precizie în fața celulei unde se aflau amintirile ei din după-amiaza zilei trecute, sâmbătă, 1 septembrie.

Ieșise din casă și se pomenise în lumina soarelui, aurie, călduță și calmă, puțin obosită, anunțând toamna.

— Lasă mașina. Vreau să mergem pe jos; mult. Până diseară.

Orașul era gol, duminica rămânea provincială. Ocoliră centrul și merseră pe străzile de deasupra mării, în jos, pe râpa altădată hidoasă, se înșirau căsuțe noi, în amfiteatru, fiecare cu un patio în spate, cu o terasă spre mare, cu un palmier de o parte, cu un chiparos în cealaltă, într-o simetrie căutată, repetându-se sistema-tic. Era o monotonie găsită cu rafinament, și ea transpunea în registre terestre monotonia valurilor, atât de vorbitoare. Toate vorbeau în această natură, în a cărei uniformitate rămâneau, ca și în mișcarea mării, mii de nuanțe, inedite, născute din ele însele și nerepetându-se niciodată.

— Aș vrea să locuiesc aici, spuse Maria. E simplu, cald și bine. Aici nu poate fi nimeni urât și bătrân. Nimeni nu poate fi rău. Nici bolnav. Și nici nu poate să moară. Știi ceva? Sânt mulțumită și fericită. Prima oară în viață. Vreau să te țin de mână.

La capătul golfului se sfârșea orașul; faleza începea să coboare, până se pierdea pe plaja de o lățime nemăsurată; o generozitate, în nisip și spațiu. Autostrada, care o tăia în lung, nu izbutea s-o segmenteze și, oricât ar fi fost de impozantă, cu cele șase benzi de circulație, părea minoră în mijlocul peisajului.

O perdea de pâclă violetă, persistând și în zilele cele mai senine, printr-o ciudățenie meteorologică, acoperea orașul nou, stațiunea de vilegiatură, ale cărei blocuri, oricât de armonios combinate, violentau natura calmă și plană. Datorită fenomenului, înainte de a întâlni construcțiile imense și somptuoase, străbăteai o zonă incertă, de vis tranzitoriu, și nimic nu te mai surprindea când ieșeai în lumină.

Mergeau desculți, umăr la umăr, cu pantofii în mână, prin nisipul rece și încă umed. Nu se vedeau oameni pe plajă, iar șoseaua era goală. Printr-o dispoziție a municipalității, duminica, autobuzele nu începeau să circule înainte de ora douăsprezece. Acest timp de repaus, probabil inexistent în altă parte a lumii, ducea la impresia inedită că pământul a încetat să se învârtească în jurul soarelui, că a încetat totodată orice luptă între om și natură. În primul rând se câștiga liniștea, și în aer nu mai plutea miros de benzină. Se prevestea idealul când omul avea să înfrângă mașina creată de el însuși, după milenii de zbucium, să descopere alte mijloace de deplasare,

în propria lui biologie, putința de a zbura fără aripi exterioare, fără propulsie mecanică, ci prin forța spiritului, și, încă mai mult, de a fi, în același timp, într-o infinitate de locuri. Aceste soluții se căutau cu înfrigurare, trebuiau găsite înainte ca omenirea să moară asfixiată. Pe Maria o urmărea un gând, din zorii zilei.

— Astă noapte am visat că zbor. Zburam prima dată; până acum n-am izbutit.

— Eu continui să visez în fiecare noapte. Uneori mă trezesc foarte obosit. (Alber se opri surprins.) Astă noapte n-am visat!

— Mi-ai transmis mie forța ta. Am simțit un fluid, încă înainte de a adormi, cum am pus capul pe pieptul tău.

Din negura violetă răsări un om, pe autostradă, o umbră neagră, dezarticulară, care venea în fugă spre ei, strâmbându-și picioarele în beton, bălăbănindu-și brațele în aer, de parc-ar fi vrut să se sprijine în ele, ca în niște aripi. Fugea deznădăjduit, scoțând strigăte de neînțeles, răsucindu-se când și când, spre a privi înapoi și în părți, cum ar fi căutat pe cineva, în locurile unde nu se vedea nimic.

Merseră spre șosea, în întâmpinarea lui. Era Tulip, dar de nerecunoscut, un om scos din minți, strigând: Taxi! Taxi! Taxi!

Se uită la ei, nu-și dădu seama cine sânt, îi întrebă, absurd, cu un glas rugător și sfâșiat:

— Taxi! N-ați văzut?

Își continuă fuga spre oraș; strigătul nu se mai auzea, poate îi înțepenise în gât, dar gonea ca și până atunci, parcă beat, sau nebun.

Se duseră drept la Caravanserai. Porțile, totdeauna închise, acum erau date în lături și le bătea vântul. Femeile de la bucătărie boceau lângă cazanele răsturnate. Turcoaica bătrână se lovea cu capul de ghizdurile puțului. Peste șopronul scund ieșeau capul cămilei și cocoașa. Pe pridvorul de la odăile familiei, o văzură pe Dia, într-un halat scurt, de plajă, neîncheiat în față, zgâriindu-și pielea cu unghiile, însângerându-se. Alături chelălăia câinele.

18

În afară de el nu mai erau decât trei asistente. Îl chema, neinspirat, Milcuț, nume pe care toată lumea îl pronunța cu nedumerire. Avea treizeci

și doi de ani, își începuse bine meseria, dar și acum se simțea slab când intra în sala de operație. Se învingea cu bravură, pe urmă rămânea trist toată ziua. Nu spunea nimănui. Continua, fiindcă se îmbarcase pe o corabie primejduită, și dacă ar fi plecat, i s-ar fi părut o lașitate. Știa că într-o zi va trebui să termine, când se va ivi altcineva să-i ia locul. Profesorul se luptase să-l aducă în clinică, îl apărase de intrigi și de invidii, îi consacrase clipele cele mai bune, ca să-i transmită ceva din el, inspiratele și uimitoarele lui intuiții, să lase o moștenire și să aibă un sprijin, când avea sa-i tremure mâna.

Era de gardă, singur, numai cu cele trei asistente, în toată clinica, duminică dimineața, la ora nouă. Nu găsise pe nici unul din ceilalți; nu răspundeau la telefon, dormeau, se îmbăiau, se pregăteau să plece la plajă; nimeni nu putea să-i împiedice. Stătea rezemat de tocul ușii, mai alb decât halatul și vopseaua, cu o mână moartă pe lângă trup, cu cealaltă ținând receptorul.

— Nu pot! Am să mă pierd!

Îl găsise pe profesor. Îl chemase la urmă. Ar fi vrut să nu-i strice duminica, îl știa obosit, ca niciodată, gata să se încline. Să fi fost față în față, profesorul l-ar fi privit în ochi cu puterea lui hipnotică, i-ar fi alungat orice teamă. Prin telefon nu-i simțea fluidul; rămânea doar un glas, de departe:

— Milcuț, băiete, așteaptă-mă! Sânt acolo într-o jumătate de oră. Până atunci deschide-i toracele.

Puse receptorul pe furcă și își privi mâinile. Nu atinsese niciodată cu ele o inimă omenească! Avea mâini albe, cu degete lungi; cânta la trompetă. Studiase jazzul la conservator. De ce nu renunțase la medicină? Visa o orchestră de opt oameni, să umble nebuni prin lume.

Pe coridor, Tulip îi ținea drumul, prăbușit în genunchi; își încolăci brațele pe picioarele lui.

— Domnule doctor, nu mi-l prăpădiți! Odorul meu! Dați-mi-l viu!

Intră în sala de operație și păli mai tare, puțin frânt de mijloc, cu mâinile departe de trup, ca în fața unui rând de puști.

Afară Tulip își continua lamentul, cu capul în zid:

— Odorul meu, comoara mea, sângele meu neprețuit, să nu te duci! Rămâi și am să te țin ca pe fiii de împărați, am să te îmbrac ca pe prinți, cu dantele la gât, am să-ți umplu degetele cu inele subțiri, am să-ți cumpăr

automobil. Să nu te duci, odorul meu, că nici îngerii din cer nu sânt frumoși cum ești tu!...

Nici îngerii nu puteau fi atât de frumoși! Cu fața în sus, sub lampa ciclopică saturată de lumini, cu obrazul prelung, fin, fără sânge, adâncit sub pomeți, dând o umbră romantică, rămasă pe lume dintr-un timp pierdut, cu o adolescență prelungită gingaș peste ceea ce începea să fie matur, cu pieptul sculptat într-un bronz pur, neatins de intemperii, abia scos din topitorie și încă nerăcit. Iar în stânga pieptului, cuțitul, împlântat oblic și pulsând.

Pulsa, de parcă ar fi fost viu, făcând parte din trup. Milcuț se apropie, șovăind. Îi era groază, nu îndrăznea să se gândească la bisturiu. Nici îngerii nu puteau fi atât de frumoși! Băiatul stătea cu ochii deschiși, uitându-se neliniștit la soarele de cristal aprins deasupra lui; poate nu mai înțelegea nimic. După mișcarea cuțitului, inima bătea tot mai slab, în schimb ritmul devenea tot mai rapid. Milcuț privi grumazul scăldat în sudori, care coborau de pe frunte, de pe obraji, dând naștere unei orografii chinuite. Din toată această anatomie expusă direct în lumina dizolvantă a lămpii scialitice, care dezvăluia reliefurile și adânciturile, fără să facă umbre, numai grumazul își pierdea liniile; părea al altui trup și-al altei vârste. Venele jugulare erau umflate bestial, cum nu mai văzuse. În ele descoperise primul simptom; după câteva clipe de panică, își amintise; o simplă informație teoretică, i se fixase în memorie și ieșea la iveală prin invocație. Trebuia să iasă la iveală tot ce învățase, nu avea pe cine să întrebe, nimeni nu venea să-l ajute. Inima putea să miște cuțitul și prin atingere, dacă lama se afla destul de aproape ca să înregistreze pulsațiile. Dar venele jugulare dovedeau că în cavitatea pericardului se infiltra sânge; inima era străpunsă.

— Da, fără îndoială! îi confirmase profesorul. Totuși fă-i o radiografie toracică.

— I-am făcut-o.

Urmase o pauză, punctată cu pocnetele telefonului, ca niște semne de mirare.

— De ce? întrebase apoi profesorul.

Îl interoga iscoditor, ca la examen. Milcuț avusese timp să-și spună că erau vorbe de prisos. Convorbirea ținea de patruzeci și cinci de secunde.

— Ca să fiu sigur. Inima e mărită uniform, pe toată suprafața.

Până aici mersese bine; cunoștea simptomul, teoretic, îi venise în minte la timp și cu claritate. I se cuvenea bilă albă.

— Da! Deschide-l numaidecât! Să nu atingi cuțitul. Să-ți aducă doi litri de sânge.

Nu avea ca ajutoare decât pe cele trei asistente; le cunoștea, dar nu putea să le identifice, le uitase numele. Se mișcau în liniște, pregăteau instrumentele, cu o rutină care le făcea să pară indiferente. Nu le impresiona de loc băiatul mai frumos decât îngerii? Nu le interesa nici măcar anatomia lui, atât de armonioasă? Puteau să-l privească în voie, cum niciodată nu-și priveau bărbații acasă, puteau face comparații. Din tot al lui, era acoperită numai fața. Nu în întregime; rămâneau liberi ochii, neliniștiți, fruntea și bărbia, cu nădușeala curgând în șuvițe, groase. Masca de oxigen cuprindea numai nasul și gura, dar poate îi anula fizionomia; de-aceea femeile erau atât de indiferente.

Milcuț deschise vena, în brațul drept, și introduse tubul subțire de material plastic. Nu-i tremurau mâinile, toate erau intrate în matcă, dar cuțitul mișcându-se în fața lui, îi dădea o durere îngrozitoare în stern, de unde iradia în tot toracele. O venă proeminentă, fragilă și elastică! Venă de om tânăr, nesclerozată! O asistentă, nu știa care, făcu legătura, și sângele din sticla de pe stativ începu să curgă încet, picătură cu picătură.

— Avem doi litri? întrebă Milcuț.

Trebuia la urmă, pentru o compensare rapidă, când se scotea cuțitul din inimă. Nu voia să se gândească la clipa aceea; nu-l privea, n-o putea duce pe umeri. Ceasul electric de deasupra ușii arăta nouă și patruzeci și cinci de minute.

— Începem! hotărî Milcuț.

Toate trei asistentele ezitară, rămaseră cu mișcările neterminate. Nu înțelegeau ce să înceapă. Cuvântul era al profesorului, îl cunoșteau, suna ca un ordin de pornire la atac. Nu înțelegeau cu cine să înceapă.

— Începem! repetă Milcuț.

Acum îi împrumutase și tonul. Asistentele își reluară mișcările. Durerea din stern încetă deodată. De ce s-ar fi temut? Nu el împlântase cuțitul! Ceru prima seringă; dolantin cu atropină. Injectă lent, cu o mișcare micrometrică, uitându-se când la ceas, când în ochii bolnavului; privirea neliniștită începea să se tulbure. Unde putea să fie fata lui de aseară? Trebuia să existe

o fată; sau mai multe. Dacă se năpusteau acum pe ușă? Nu era nimeni pe coridor, să le oprească.

Trecură două minute. Ceru a doua seringă; un gram de thiopental. Alte trei minute. Îi urmărea respirația, cunoștea ritmurile ei și inflexiunile; treptat, bolnavul își pierdea cunoștința. Trecu la căpătâiul lui, îi desfăcu maxilarele și examină glota cu laringoscopul. Era crispată, ar fi însemnat s-o rănească. Substanța otrăvitoare din vârful săgeților! Vrăjmașii tribului mureau cu trupul paralizat, trecut în alt regn, ca piatra sau ca lemnul copacilor. Strecură în venă câteva picături de curara; abia un sfert de fiolă. Otrava triburilor din Brazilia! Corzile vocale se relaxară; își începeau și ele somnul, ca bolnavul. Sonda traheală trecu ușor; țesuturile deveniseră docile și elastice, dar simți în propria lui trahee o contractură dureroasă, insuportabilă, care se transmise în tot trupul, până în călcâie, iar în sus până în creier. O clipă i se opri respirația, pe urmă îi veni să tușească; o tuse seacă, o intenție chinuitoare și nedeclanșată. Tusea stătea în gâtlej, creînd o nevoie imperativă, care nu se putea satisface. Sonda era în traheea lui, nu a bolnavului; trebuia s-o suporte, în tot ce avea insuportabil, ca idee și ca prezență. Pe lângă durere, simțea umilință. Nu-și mai aparținea lui însuși, ci aparatului, care îi anula personalitatea, îl bloca într-un punct al spațiului, îi lua libertatea mișcării, odată cu a gândirii, nelăsând în loc decât degradarea.

Dar nu mai putea să dea înapoi; ar fi însemnat să omoare bolnavul, sa-l asfixieze cu mâna lui, când inima înjunghiată continua să trăiască. Racordă sonda traheală la aparatul de anestezie; acum respirația devenea mecanică, putea sa fie controlată, viața bolnavului trecea în grija unei mașini, care totdeauna funcționase bine. Avea încredere în ea; îi lua jumătate din răspunderea orei îngrozitoare. Minutarul ceasului mai sări peste o liniuță. Obrazul palid al băiatului se coloră ușor în roz; era o înviorare, se reclădea lumea; nu o biată viață, ci întreg universul.

Fără masca de oxigen, chipul apărea întregit, destins și poate nu-i lipsea un zâmbet de împăcare. Din trei femei îl privea numai una, asistenta anestezistă, fiindcă îi urmărea reacțiile, dozând oxigenul și barbituricele. Dar pe fața ei nu se vedeau decât încordare și neliniște; și ea era singură, fără ajutor, intimidată de aparatul încărcat de cadrane, cu cei doi cilindri transparenți și cu membranele care pulsau mecanic. Nu-și dădea seama de frumusețea obrazului. Un obraz atât de frumos cum nu au nici îngerii!

Celelalte asistente puneau peste trupul gol câmpuri sterilizate, ca un giulgiu, parcă îl pregăteau pentru întâlnirea cu moartea. Trupul se anula; rămase numai toracele. Iar în marginea lui, cuțitul. Nu trebuia să-l atingă.

Trecu în stânga mesei de operație și căută prima coastă mai jos de locul unde pulsa lama cuțitului. Trase o linie, în gând, de la stern în afară, lungă de douăzeci și cinci de centimetri. Nu se încumeta să taie, avea nevoie de un desen, să-l urmărească, altfel putea să-i alunece mâna. Punctă linia aleasă, ciupind pielea din loc în loc, cu vârful pensei. O asistentă împinse spre el masa cu instrumente. Cealaltă aștepta să-l ajute; o simțea că n-are încredere. Pe bună dreptate! El știa cel mai bine.

— Cât e ceasul?

Nu răspunse nimeni. Era un ceas mare, drept în fața lui, deasupra ușii; îl privea, și nu putea să citească. Asistenta se uită la el, fără să înțeleagă.

— Te-am întrebat cât e ceasul!

Răspunse anestezista, de la capătul mesei:

— Nouă și cincizeci și unu.

Milcuț își aruncă ochii pe cadrane, pe valvule care se mișcau regulat, ritmând respirația. Dacă mașina se oprea, nu rămânea nici o speranță adevărată. Mersese repede, nu trecuseră decât patrusprezece minute de când închisese telefonul; mai rămâneau șasesprezece până să vină. Cu ce putea să le umple, și cum să le suporte?

Își memoră actele, ca să le poată trece în condică; protocolul operației. Jurnalul de bord! Obligatoriu, sub amenințarea pedepsei penale.

Lungi linia cu cinci centimetri. Desenul, făcut fără greșeală, nu putea dezvălui nici o surpriză. De-aici înainte trebuia să nu se mai gândească. Nu exista îndoială cu privire la nici un gest; nu deschidea prima oară un torace. Numai de inimă nu se atinsese niciodată. „Pentru a face bine, e nevoie să vezi bine“. Bilă albă! Erau cuvintele profesorului. Și le amintise deodată, tocmai la timp, înainte de a începe incizia. Se hotărî să rezece o coastă, ca să mărească fereastra asupra peisajului anatomic, să-l poată parcurge în voie, cu mâinile și cu privirea. Mută desenul un centimetru mai jos, de-a lungul coastei. Deci nu se putea fără amintiri, fără gânduri și fără să raționeze! Înțelese că nu se bizuia pe nimic fix, știut dinainte. Și nimeni nu putea să-i dea sfaturi. Fruntea i se umplu brusc de sudoare. Asistenta îl șterse cu tifon steril; avea și ea o rutină, dar nu se așteptase, era prea devreme. Nici ea nu putea să se bizuie pe ce știa dinainte.

— Unde dracu’ e bisturiul?
— Îl aveți, domnule doctor!
Ținea bisturiul în mână, vârful lui pulsa, într-un ritm de două ori mai viu decât al cuțitului înfipt în inimă. Ce le deosebea? Erau arme egale. Dar pulsul bisturiului avea altă origine: îi tremura mâna.
Dacă nu renunța la sentimente, urma dezastrul. Trebuia să se convertească, să treacă la brutalitate, ca să se domine. Înfipse brusc bisturiul în piele, la capătul liniei, și trase apăsat, urmărind desenul. Se opri după câțiva centimetri; pielea foșnea, hârjâită, rezista, transmitea în braț trepidații sacadate; era o sfâșiere, o rupere. Aruncă bisturiul cu o furie izbucnită din neputință; credea că lama de oțel nu vrea să-l asculte.
— Nu taie! Dă-mi altul, repede! Și altădată ai grijă de instrumente!
Vocabularul și tonul profesorului! Și lui i se întâmpla să nu taie bisturiul! „Sala de operații ar trebui să aibă legi marțiale! Cine greșește să fie condamnat la moarte!“ Profesorul își putea permite orice sentințe, fiindcă nu se îndoia de nimic, și nu-i era frica.
— Altul, nenorocito!
Începea groaza. Dacă nu se stăpânea în primele clipe, nu mai rămânea nici o ieșire. Cădea pe masa de operație, lângă victimă.
Se regăsi brusc, triumfător, cu un zâmbet de față, clar și rece. Deci nu fusese vina lui, putea merge până la urmă, și mai departe, până la capătul lumilor. Dar era inadmisibil, era criminal ca două bisturie pregătite pentru operație să nu fie ascuțite! Al treilea tăia, în linie dreaptă, fără efort, emitea o muzică puțin aspră, cu o armonie puternică.
Ajunse la capăt și se uită în urmă; tăietura abia sângera, colorând în roz stratul subțire și delicat de grăsime; nu era nimic de prisos sub pielea arsă de soarele verii, nici o acumulare vulgară. Puteai privi cu mulțumire și cu plăcere. Toracele, bine construit, armonios și auster aparținea unei anatomii umane de factură superioară. Ar fi fost păcat să se piardă; trebuia să meargă înainte, repede, cu voie bună și cu speranță. Nu-i mai era teamă.
Tăie primul strat de mușchi, adâncind desenul; coasta rămase goală. Incizā periostul, în lung, luă o răzușă curbă și îl desprinse, de la un cap la altul. Se gândise o clipă să renunțe, ca să câștige vreme, să rezece coasta cu totul; așa osul n-ar mai fi crescut la loc, dar câți oameni nu trăiesc fără o coastă? Adam rămâne cel mai vechi exemplu! Nu-și îngăduia să mutileze anatomia aceasta superbă, și nu avea putere să creeze nimic din coasta

scoasă. Era dator sa cruțe periostul. Alături, cuțitul continua să pulseze, cu mișcarea lui slabă și foarte accelerata, ca o vibrație.

Asistenta îl șterse iarăși pe frunte. Îl întrebă, timidă:

— Sânteți bine dispus, domnule doctor?

Avea maxilarele încleștate, dar printre dinții strânși fredonase un cântec, fără să știe, un motiv binar, un fel de marș, o ascensiune, o victorie continuă. Făcea parte dintr-un studiu pe care îl exersase în cursul săptămânii. Îi plăcea obsedant, îl fredona și noaptea, în somn; se gândea să caute pe cineva, să i-l orchestreze pentru o formație de jazz, unită cu opt instrumente clasice, lemn și alămuri, dar nu știa cine i-ar putea înțelege intenția. Voia să aibă contraste extreme, de la întuneric la arc voltaic; să alunece prin vis, prin decoruri pastelate, prin mijlocirea oboiului; să coboare în abisuri calme, prin mijlocirea fagotului dublat de timpane; și apoi, fără nici o pauză și nici o pregătire, să izbucnească trombonul și trompeta, respingându-se între ele, într-un șoc care să ardă retinele și să perforeze urechile. Încetase să fredoneze, se controla cu atenție, dar avea muzica în sine, izbutind să acopere zgomotele, clinchetul instrumentelor, pașii asistentelor, respirațiile, bătăile inimilor.

Acum tăia în lung mușchiul intercostal, împreună cu pleura. Plămânul apărea treptat, unduindu-se ca o pânză întinsă pe valuri, peste o mare neliniștită. Își modifica repede culoarea, căpăta umbre albastre.

— Oxigen! spuse, fără să întrerupă melodia care îl urmărea, cu orchestrația ei tot mai amplă și mai compusă.

Nu avea de ce să se sperie; grav ar fi fost numai dacă tuburile de oxigen erau goale. Asistenta deschise robinetul, și după o clipă plămânul își recăpăta culoarea roșie, purificată. Cântecul lui putea să fie un imn închinat oxigenului.

— Cât e ceasul?

— Nouă și cincizeci și nouă de minute!

Trebuia să vină. Ascultă, sperând să audă pașii pe coridor. Dar mai întâi ar fi trebuit să audă mașina intrând pe poartă; apoi ascensorul.

— Soră, uită-te-pe fereastră!

Poarta era închisă, și curtea spitalului goală. Avea să se populeze după-amiază, de la ora două, când se dădea drumul vizitatorilor. Poți să-i respingi? Lumea ar spune că-i un act de neumanitate. Dar mult mai neuman este să-i lași înăuntru, să respire aerul bolnavilor, să se așeze pe cearșafuri,

să le zgâlțâie patul, să le aducă vești proaste, să le transmită umoarea lor veștedă, și toată nefericirea dintre două vizite.

Asistenta stătea lângă el, cu depărtătorul în mână; semăna cu un instrument de tortură, în curând avea să se umple de sânge, și-avea să semene și mai bine. „Știe tot ce urmează“, gândi Milcuț despre asistenta care îi prevenea gesturile, la distanță de o secundă. Puse depărtătorul între coaste, iar fata învârti manivela; osul trosni, fisurat, lângă stern, și iar simți durerea în propriul lui torace. Ar fi vrut să geamă și să spună: „Mai încet; mai cu milă!“ Bolnavul avea, față de el, avantajul incomensurabil că nu simțea nimic, nu știa pe ce lume se află, și nici nu avea să știe vreodată ce se întâmplase cu inima sănătoasă a celor din sala de operație.

În câmpul lărgit, apărea un fenomen neprevăzut și inexplicabil; plămânul împins în sus creștea ca o lavă, părea că va da peste margini. Nu recunoștea anatomia, i se părea aberantă; natura îi întindea o cursă, îi pregătea o înjositoare bilă neagră. Nu știa ce se întâmplă, trebuia să-și recunoască ignoranța. Dar nu era vina lui că se hazardase pe un continent necunoscut, ci a celui care îl împinsese de la spate. Îl ura, ar fi vrut să-i strige în față: „Mi-ai pus cuțitul în mână și m-ai trimis să omor un om, ai făcut din mine un ucigaș. N-aveai dreptul să-mi pătezi viața!“

Atunci văzu inima și se strădui s-o recunoască, în ceea ce părea de nerecunoscut. Căpătase dimensiuni amenințătoare, nu mai avea loc în torace, împingea plămânul și se pregătea să facă explozie, să coloreze cu sânge tavanul, pereții sălii de operație, și dincolo de el spațiul, câmpul cuprins de imaginație. Pulsațiile reduse, abia vizibile, păreau un tremur, ca de frică și neputință, dar Milcuț știa ca dedesubt se ascunde o tonă de dinamită.

Cuțitul ucigașului îl aduse la realitate: după orientare părea că străpunge peretele ventricolului stâng, în regiunea cea mai robustă a inimii. Norocul în nenorocire! Simțea o nevoie bolnavă să arunce instrumentele și să pună mâna pe trompetă, să emită un țipăt. Cum poate încăpea noroc, unde s-a instalat nenorocirea? Semiparadox acceptat din lașitate! Să coși o inimă străpunsă e o profanare a ideii de viu și de viață!

Știa atâtea despre inima omenească! O simțise pe-a lui, le simțise pe ale altora; cele mai multe erau ale fetelor, câte mângâiase. Le auzise bătând sub sânul pe care își lăsa obrazul; pulsul lor îl legănase ceasuri, desființându-le măsura și făcându-le interminabile. Inima îi tălmăcea, prin bătăile ei,

bucuria și durerea, iubirea și ura, curajul și frica, deznădejdea și speranța. Știa s-o disece, pe masa înghețată de faianță albă, ignorând a cui este; din moment ce încetase să bată, nu mai avea nici o identitate. Dar aici era o inimă vie care, prin noroc, fusese străpunsă în partea cea mai robustă. Profanarea trebuia încercată, numai că el nu se simțea în stare, și marele ajutor întârzia să vină.

— Cât e ceasul?

— Zece!

Putea să întreprindă un ultim pas înainte, să golească pericardul de sânge. Pericardul nu înseamnă inimă, este doar un înveliș neutru. Făcu o incizie mică și introduse repede tubul aspiratorului, care, instantaneu, începu să sugă sângele. Era o mașină, funcționa bine, făcută să absoarbă lichide, fără să le identifice, apă sau sânge, fără emoția omului, atoateștiutorul, atoaterăspunzătorul. Decompresată, inima își schimbă ritmul, întrebătoare, nedumerită, parcă mirându-se.

Și dacă se oprea motorul aspiratorului?

Pe măsură ce scădea volumul inimii, despresurată de sânge, creștea pulsul, amenințând să-și depășească limitele. Recăpătându-și forma, inima își recăpăta și temperamentul, dar fără să respecte proporțiile, mergând prea departe, exacerbându-se. Milcuț o privea cu teamă; putea să se răzvrătească? Fusese aproape un litru de sânge; acum se coagula în recipientul aspiratorului, pe urmă, atât de prețios și totuși rămas fără nici o valoare, avea să ajungă la crematoriu.

Tăie pericardul golit, eliberând lama cuțitului. Aici abia descoperi inima adevărată; pulsa nebunește. Niciodată nu simțise bătând o inimă în mâna lui; dacă ar fi atins-o, putea să paralizeze de spaimă. În mișcările lui ritmice, mușchiul miocardului părea încărcat cu forțe nefirești, concentrate, supranaturale, exercitându-se divergent în toate sensurile care definesc spațiul și făcând să vibreze până și cosmosul. Nimic nu mai exista în galaxie, decât chirurgul tânăr, și inima rănită!

— Cât e ceasul?

— Zece și patru minute.

Întârziase nouă minute! Nu era drept să-l lase singur, cu un muribund despicat pe masa de operație, cu inima dezvelită.

— Uită-te pe fereastră!

Nu venise.

Strigă înspre ușă:
— Este cineva afară?
Ușa se deschise, târziu și sfios, neconvinsă. La înălțimea clanței, apăru capul lui Tulip, sfâșiat de spaimă și de suferință. Prezența lui acolo era inadmisibilă, dar cine putea să-l oprească?!
— Ieși de-aici! Du-te și telefonează!
Tulip nu putea înțelege, unde să telefoneze? Nu putea să se miște, nu vedea nimic înainte.
— Trăiește, domnule doctor? Odorul meu, sângele meu fierbinte! Nu-l lăsați să se ducă!
— Închide ușa!
Înlemni, cu ochii la lama cuțitului; marginile rănii sângerau, sângele pulsa, izbutea să-și facă loc, avea să erupă în obrazul lui și-n lampa scialitică. Se gândi să apuce cuțitul, să-l împingă înapoi și să-l țină cu mâna. Ar fi fost o monstruozitate, lua locul ucigașului, îi continua gestul, și poate îl ducea până la capăt!
Vru să tamponeze rana; inima zvâcni până deasupra plămânului. Se împăcase cu lama; nu accepta altă atingere.
— Procaină! Repede!
— Câtă, domnule doctor?
N-ar fi trebuit să fie grija lui! Avea destule.
— Urmărește pulsul; până se liniștește.
Asistenta cealaltă schimbă flaconul cu sânge; al șaselea! Nu putea să continue multă vreme. Peste câteva minute, nu mai rămânea nici o scăpare. Băiatul frumos avea să moară pe masa de operație, inima avea să se oprească în fața lui, și el s-o privească, dezarmat, rătăcit, nedemn să trăiască.
Se făcuse zece și patrusprezece minute. Trădat, aruncat în luptă, apoi lăsat singur! Sângele care picura pe lângă lama cuțitului se prefăcu în șuviță. „Pune mâna, lașul dracului, paraliticule, nu te zgâi ca tâmpiții!“ Vocabularul generației lui! O trădase, nefolosindu-l?
Asistenta îi șterse sudoare de pe frunte.
Era ca în clipa atacului, în pânza de gloanțe. Scapă cine poate! Viața nu mai are valoare.
— Încarcă repede acul!
— Catgut?

— Nu, ață.

Bilă albă! Suna o trompeta peste pârâitul mitralierei. Cuprinse inima cu mâna stângă; trebuia s-o stăpânească și s-o învingă. Inima se zbătea, nesupusă; o simțea prin braț, prin umăr, prin coaste, până în propria lui inimă. În câmpul vizual apăru o mână.

— Acul, domnule doctor!

Bine, fie! Prinse cuțitul cu mâna dreaptă, îl strânse de plăsele, și când îl trase, împinse în locul lui indexul de la mâna stângă. Era un viol fără iertare, pătrundea pe un teren intangibil care se apăra cu jeturi de sânge. Peste sunetele trompetei și răpăitul mitralierei, auzea țipete. Împinse degetul înainte, până ce sângele se opri, și țipetele se stinseră. Acum mâna îi era imobilizată pe inimă. Nu și-o mai putea retrage până la sfârșitul lumii.

Luă acul și începu să coase în miocard; orice mișcare greșită a mâinii drepte, a mâinii stângi, orice absență a cugetului puteau să oprească inima. Mânuia acul în ritmul ei, pândind clipa de relaxare a mușchiului.

— Sânge, soră!

Era al optulea flacon; ultimul!

Încă o împunsătură și avea degetul încercuit, ca gura pungii cu bani a avarului. Asistenta luă capetele aței și începu să le strângă, pe măsură ce se retrăgea indexul. Milcuț își simțea degetul apăsat de o presiune egală. Nu-i mai rămânea nimic de făcut decât să-și termine mișcarea. În urma ei, rana era închisă, și inima nu încetase să bată; acum bătea independentă.

— Mulțumesc, soră! spuse Milcuț, de parcă și-ar fi dat duhul.

Ușa se deschise în clipa când înnoda ața. Îi era greață, îi era silă de el, de toate, nu știa de ce se născuse și ce rost mai avea să trăiască. Privi, i se părea că nu cususe destul de bine, rana nu mai sângera, dar ața putea să plesnească, zbaterea inimii, dedesubt, în starea ei nouă, crescuse până la răzvrătire; nu știa cine-i vinovatul.

În urma profesorului intrară toți pe care nu-i găsise, apoi veniră infirmiera șefă și surori cu duiumul.

„De unde ați răsărit? Unde dracu’ ați fost până acum?“

— Am stat un sfert de oră la barieră, se explică profesorul, fără să pară neliniștit de întârziere.

Barierele! Pe fiecare drum este una. De când ne naștem. Așteptăm în fața lor, nu știm să zburăm pe deasupra, nu îndrăznim să le aruncăm în aer. Și totdeauna ajungem cu întârziere, chinuiți, vlăguiți, acoperiți de rușine. Așa

ne pierdem zilele cele mai bune, și anii cei mai buni și toate care sânt în ființa noastră cele mai bune.

Profesorul se apropie, privi peste umărul lui Milcuț. Nu era mirat, parcă așa fusese înțelegerea, să meargă până la capăt. Și nici măcar nu-i dăduse o îndrumare. Lucrase după o logică accelerată, sau după instinct mai degrabă. Iar acum, care era vorba lui de mulțumire?

O asistentă veni cu halatul, îi ajută să-l îmbrace.

— Te-ai descurcat? întrebă profesorul, privind câmpul de bătaie. Bravo, e bine! Acum stai și te odihnește puțin, cât mă spăl pe mâini. Ai să mă asiști. Îl închid eu.

Treaba ucenicilor! Simplă, fără risc, nespectaculoasă. Îi lăsa pe ei să termine și pleca din sala de operație, în sala vecină îl aștepta altă echipă, alt bolnav; nu-i vedea fața, nu știa cum îl cheamă.

Veni de alături, cu mănușile în mâini, cu masca pe față; începu să apropie coastele și să coasă mușchii; inima dispăru, istoria era încheiată.

Milcuț îi dădea instrumentele, încărca acele, îi urmărea mâinile, le recunoștea, încă îi stârneau admirație. Deși nu făcea decât lucrul ucenicilor! Dar mișcările lor erau melodioase, sincronizate, armonizate, puse pe note. Se străduise să i le descifreze, să și le însușească; nu putea fi ceva mai bine făcut, nicăieri în lume. N-aveai unde să mai urci. Cine se apropia cât de cât de înălțimea lui, trebuia să se oprească mulțumit și să-l privească recunoscător, ca un sclav eliberat.

— Ce băiat frumos! exclamă profesorul, când, fără intubator, obrazul apăru destins, nechinuit, parcă zâmbind. Ce s-a întâmplat cu el? Cine e?

Nu știa cum îl cheamă. Peste o zi putea să-l uite; mai curând, peste o oră, și odată, când un tânăr mai frumos decât îngerii avea să-i spună: „Mi-ați salvat viața“, avea să-l privească binevoitor, ascunzându-și nedumerirea sub un zâmbet de circumstanță, zâmbetul lui fabricat mecanic și nedemascat de nimeni. E o povară să ai în urma ta atâția oameni scăpați de la moarte! Nimeni nu știe. Renumele te desparte de propriul tău eu, îți creează altul, rece și străin, o dedublare falsificată.

Apăru și brancardierul, apăreau toți de care ar fi fost nevoie acum un ceas și jumătate. Îl transbordară pe cărucior ul tras lângă masa de operație; o mână sub cap, alta sub șale; asistenta nu trebui decât să-i susțină picioarele. Trupul fu deplasat ca pe o pernă de aer. Era și aceasta o meserie. Brancardierul și-o cunoștea bine. Ar fi putut să smucească, să trântească, să

răstoarne. Toți cei aflați aici își cunoșteau meseria. Milcuț se gândea că numai el avea încă mult să învețe. Încă nu salvase pe nimeni de la moarte. Azi cususe o inimă înjunghiată, dar nu era izbânda lui, ci a profesorului, care închisese toracele.

— Dă-mi condica! spuse profesorul.

Își scoase numai mănușile și masca. Deschise condica și se pregăti să scrie.

— Dictează-mi protocolul. Spune cum ai făcut.

Nu se ocupa niciodată de scripte, nu mai încheiase un protocol de operație de când era intern. Urcase repede treptele, în viață și în chirurgie. Fusese poate o singură dată mâna a treia, cel care dă instrumentele; de câteva ori mâna a doua, ajutorul direct, admis să umble în plagă. Iar pe urmă numai mâna întâia, și sfetnicul recunoscut în toate cazurile grave. La treizeci și doi de ani, câți avea astăzi Milcuț, care încă nu salvase pe nimeni de la moarte, era cunoscut, invidiat, necontestat. Îi lipsea numai vârsta, ca să fie o somitate. Până la acest titlu maxim, îi mai trebuiseră numai zece ani. Cât mai urcase de atunci nu putea fi măsurat, nu existau alte trepte.

— Lăsați, domnule doctor, interveni Milcuț, scriu eu protocolul!

— Azi nu-i treaba ta. Azi ești mâna întâia!

Și profesorul scrise: „Operator principal, doctor Milcuț Panaitescu“. Scrise numele asistentelor care îl ajutaseră, în ordine. Pe el se trecu ultimul, mâna a treia: „Profesor doctor docent...“

— Numele bolnavului?

Milcuț se făcu roșu la față; internase un bolnav, începuse operația, o terminase și nu știa cum îl cheamă. N-avea nici o vină, nu știa nimeni, îl adusese Salvarea, fără nici un fel de forme, nu fusese timp pentru ele; dar nu-i era îngăduit să se dezvinovățească. Aștepta mustrarea.

— Bine, completezi pe urmă, spuse profesorul.

Scrise răbdător tot ce-i dicta Milcuț. Din când în când ridica ochii și-l privea intrigat de precizia gesturilor transpuse acum în cuvinte. Era o satisfacție să reia în gând operația; se regăsea pe el însuși, în toate detaliile; nimic n-ar fi făcut altfel! Vrednicul ucenic reușise, dar ar fi putut să se piardă. Și n-ar fi putut să-l învinuiască nimeni. Nu fusese un hazard? Bineînțeles! Hazardul e școala bărbaților puternici!

— Citește; doar încheierea.

Milcuț citi: „Travaliu de patru ori excepțional, fiindcă operația s-a executat în stare de urgență imediată, fiindcă au existat motive de panică, fiindcă au lipsit anestezistul și toate ajutoarele, și fiindcă reușita e admirabilă“.

Nu-i venea să creadă, se înroși, rândurile îi jucau în față. Citi până la capăt, zâmbi îndoit, apoi o umbră îi trecu pe fața. În încheierea protocolului, profesorul decreta, cu puterea lui necontestabilă: „Începând de astăzi, doctorul Milcuț Panaitescu se numește general de brigadă“.

— Ce nu-ți place?

— Poate era mai bine să nu scrieți ultima frază. Așa, totul poate să pară o glumă.

— Bine! Dă condica!

I-o smuci din mână.

— Rectific: începând de azi ești numit mareșal! Și capeți de la mine trei sticle de coniac, Napoleon, V.S.O.P., numerotate.

În ușa sălii de reanimare, aștepta Tulip, mai înzdrăvenit, deși tot în alarmă. Privirea lui, rătăcită, cu urme de panică, nu-l descoperi pe profesor decât în clipa când acesta punea mâna pe clanță. Căzu în genunchi și-i cuprinse genunchii cu brațele.

— L-ai scăpat! O să trăiască. Odorul meu, comoara mea!

Profesorul dădu să se desprinsă, puțin agasat, cu gândul în altă parte.

— Nu l-am scăpat eu.

Tulip nu auzi, îi apucă mâinile și începu să i le sărute.

— Îți mulțumesc cu fruntea în pământ. Îți mulțumesc și mă înclin... Doamne, fă-mă câine să mă târăsc la picioarele lui, să-i ling mâinile, să-l apăr de lupi!

Enervat, profesorul îl apucă de reverul redingotei și-l ridică în picioare.

— Nu l-am operat eu, ci el! spuse răstit.

Tulip se uită de la unul la altul, apoi clătină din cap; nu credea, deși fusese în ușa sălii de operație.

— Altul n-ar fi putut, numai dumneata faci minuni! Știe tot orașul!

„Tot orașul? se gândi Milcuț. Nu! Toată țara! Toate țările, tot pământul!“

— Nu fac nici o minune, și nu l-am operat eu, dacă îți spun. Mulțumește-i lui!

— De ce nu vrei, dacă tot e gata? se lamentă Tulip. De ce pui pe altul?

Profesorul apăsă clanța și intră în sala de reanimare. Milcuț nu-l urmă, rămase pe loc, reținut telepatic. Din capul coridorului venea o fată, despletită, cu privirea fixă, uitându-se drept în față; avea un mers somnambulic. Nu o văzuse niciodată; o recunoscu, nu putea fi decât sora băiatului, cu frumusețea lui, transpusă în trăsăturile feminine, la o scară mai mică, și într-o îmbinare molatică, de pară pergamută. Oricine ar fi simțit nevoia să întindă mâna, s-o rupă.

Milcuț rămase pe loc, așteptând-o; când fata se opri alături, își adânci privirea în ochii ei, până dincolo de retină. Nu simțise niciodată atâta ademenire; parcă venise o vrajă. Tulip îi atinse brațul cu vârful degetelor.

— E sora lui, îi spuse, ursuz. Întinde-i mâna să ți-o sărute!

Fata îl privea, pironită; își simțea și ea retina străpunsă.

19

Ca să ajungă în portul nou, autostrada trecea pe sub oraș, printr-un tunel de opt kilometri. Lucrarea, abia terminată, nu-și dovedise încă utilitatea, fiindcă portul, în lucru, mai cerea un an de muncă până să fie dat în folosință. Dar tunelul rămânea o realizare grandioasă, care merita să fie admirată și putea să uluiască pe oricine, prin anticipativul ei dus atât de departe: o excavație boltită, cu o lățime de douăzeci și cinci de metri, pentru o șosea cu șase benzi de circulație; îngăduind scurgerea a o sută de vehicule pe minut, într-un sens și în altul.

Mașina hârbuită, vechiul BMW dinaintea războiului, mergea prin tunel, cu faza mare aprinsă, fiindcă iluminația nu era terminată. În bătaia farurilor, hăul nemăsurat, gol, apărea fără sens și puțin înfricoșător, ca un drum pe o planetă de curând abordată de oameni. Nu răzbea nici o dâră de lumină din față, ca să vestească ieșirea, și zgomotul motorului, împreună cu modulația cauciucurilor pe beton, sfâșiau atmosfera făcând-o să atârne în franjuri, de boltă.

Înainte de a intra în tunel, mașina trecuse printr-o zonă de ploaie. Ploua pe plajă și asupra orașului de vilegiatură, care părea părăsit, ca iarna, când nu mai rămâneau decât paznicii. Văzând bulevardele și aleile goale, Maria își amintea lunile ei de singurătate. Odată închise, toate clădirile acelea, hoteluri, vile, magazine, cafenele, baruri, restaurante, oricât de multe și somptuoase ar fi fost, nu reprezentau un ajutor sau o consolare pentru

cineva nevoit să-și ducă viața în apropierea lor, departe de lume. Aici trăiau numai fantomele mulțimii de peste vară; în mugetul marii răscolite de furtună, în urletul viscolului care spulbera zăpada și nisipul dunelor, amestecându-le cu mărăcinii, fantomele retrăiau trecutul, întinse la un soare imaginar, printre cearșafuri multicolore, din amintire. Copiii construiau cetăți și castele de nisip, femeile își vopseau pleoapele în albastru, și unghiile de la picioare în roșu, de la multiplele localuri se auzeau orchestrele și tonomatele. Tunelul le anula pe toate, realitatea și aducerile aminte.

Maria întoarse capul și privi în spate, unde apa de ploaie, pătrunzând printr-o ruptură a capotei, picurase pe banchetă și-i udase fularul. Nu-l mută, și nu din lene, ci dintr-o pornire pe care și-o formase conștient în primii ani ai adolescenței: a apăra cu grabă și fără discreție un obiect personal, fie că ar fi fost chiar actul ei de identitate, i se părea un gest meschin. Spuse doar atât:

— Capota asta ar trebui cârpită.

Pe urmă se rușină și se strânse în sine; disprețuia lucrurile cârpite și le abandona, chiar dacă nu putea să pună altele în loc.

Alber respinse ideea, însă condus de altă rațiune:

— N-ar avea nici un rost; pânza e putredă. Ar trebui să schimb toată capota.

Maria răsuflă cu ușurare.

— Și de ce n-o schimbi?

— Sper să-mi iau altă mașină.

— Foarte bine! Una care să meargă mai repede.

Viteza moderată nu-i dădea nici o satisfacție. Privi brelocul cheii de contact; i-l dăruise ea, era un medalion cu fotografia ei, pe care scrisese mărunt, ca să încapă: „Când mergi cu o sută de kilometri pe oră, gândește-te la mine!“

Numai femeile pot face astfel de gesturi: înțelegea și se simțea puțin ridicolă. Mașina, destul de prăpădită, cu anvelopele tocite, nici nu putea atinge acei o sută de kilometri!

În față apăru o raza portocalie, se lăți repede, desenând ieșirea din tunel, dincolo de care, pe cerul înseninat în chip miraculos, soarele se pregătea să apună, parcă prima oară de la facerea universului.

După ce străbătea pe dedesubt platoul deasupra căruia se întindea orașul vechi, la înălțimi alpine, șoseaua răzbea de-a dreptul la nivelul cheiurilor; proiectat pe orizontul marin, ivit pe neașteptate, după atâția kilometri subterani, portul părea scufundat în apă, ca tot peisajul.

Mașina opri în flancul unei clădiri noi, o prismă ale cărei linii geometrice nu erau întrerupte decât de ferestrele aproape continue, ca niște brâuri de sticlă, încercuind toate patru laturile. Alber coborî și se uită la ceas; era ora cinci fără câteva minute; trebuia să fie sus, la cinci fix. Înainte de-a urca treptele de la intrare, prelungite și ele pe toată întinderea fațadelor, ca un al doilea brâu, de piatră, subliniind brâurile de sticlă, aruncă o privire cauciucurilor din dreapta; pe drum simțise că mașina trăgea puțin într-o parte. Într-adevăr, cauciucul din spate n-avea presiune.

— Dă-i tu câteva pompe!

Maria coborî, cotrobăi în port-bagaj, scoase pompa și se apucă de treabă. Purta pantaloni de doc albastru, care-o făceau mai subțire și mai mică. Un pulover negru de lână completa această îmbrăcăminte nefeminină, pe care în schimb o corectau mișcările ei ondulate continuu, și părul căzut în ochi, arzând în lumina apusului.

După ce controlă cu manometrul presiunea, Maria puse pompa la loc, se șterse pe mâini cu un ghem de bumbac, apoi își îndreptă spinarea, de obicei puțin adusă, și ridică ochii spre ferestrele etajelor.

Contrastul apărea inacceptabil între mașina prea veche și clădirea care avea să rămână modernă după decenii.

Când Maria își dădu capul pe spate, ca să privească în sus, părul îi descoperi fața, foarte bronzată, aprinsă și ea de lumina soarelui; ar fi putut să pară ostentativă, sau provocatoare, dacă ar fi avut cine s-o privească; nu era nimeni în preajmă; portul abia începea să ia viața. După o clipă, se ascunse iarăși sub perdeaua de păr, trăgându-l peste obraz, inimitabilul ei gest defensiv, și ocoli mașina ca să vadă starea celorlalte cauciucuri.

În privința mașinii, relațiile ei cu Alber erau camaraderești; ca la război, în tranșee. El o învățase să conducă, exigent, excesiv, necunoscând măsuri de mijloc; nu-i îngăduise să se prezinte la examen decât atunci când avusese certitudinea că va reuși fără indulgență.

— Nu admit să fii umilită! Nu accepta să te pună în inferioritate. Să fii dârză; și arogantă! Ai dreptul, în clipa când ai să știi că nu poți greși.

Dăduse examenul abia săptămâna trecută. Se așezase la volan fără nici o îndoială, sigură că n-o puteau pune în dificultate. Părea crispată de frică, o socoteau respinsă, fiindcă își impusese să fie rigidă, să nu-i scape un zâmbet, să nu accepte o glumă. După o sută de metri, cei doi examinatori se uitau unul la altul, fără să înțeleagă. În locul unei începătoare stângace, descopereau o rutinată. „Fiindcă știu mult mai multe decât se cere ca să poți conduce o mașină! Accept să mă puneți la încercare, deoarece așa cere legea. Îndepliniți-vă funcția în tăcere, cu decență, ca să se poată stabili între noi un început de cordialitate, singurul sentiment pe care accept să ni-l declarăm, după ce ne-am cunoscut fiecare poziția noastră!“

Nu fusese nevoie de atâta încordare. Decursese pașnic, și cordialitatea era câștigată.

— Acum ai grijă să nu te fluiere pe stradă!

Teoria lui Alber: un agent de circulație ar trebui să știe și să înțeleagă cât un judecător, un pedagog și un preot luați laolaltă. Fiindcă nu se poate, ești datoare să știi și să înțelegi tu totul, și să te adaptezi situației. Sânt greșeli de care trebuie să te ferești în chip absolut, fără să invoci logica. Să semnalizezi schimbarea direcției chiar pe un drum de țară neumblat de nimeni, chiar în curte, chiar când depășești o muscă moartă. Semnalizatorul pus în funcțiune devine o platoșă imbatabilă. E amuzant, la urma urmelor. Totul e să-ți păstrezi buna dispoziție.

Într-adevăr, spaima Mariei în legătură cu mașina era că puteau s-o fluiere. Mergea cu gândul că într-o asemenea împrejurare ar trebui să oprească pe dreapta, sa coboare și să renunțe pentru totdeauna.

Îngrijirea mașinii devenise obligația ei de când începuse lecțiile de conducere. Nu i se părea o corvoadă, ci o treaptă; făcea lucrul cu plăcere; o mașină nouă ar fi dus-o până la pasiune.

Era una, parcată cincizeci de pași mai departe, în umbra clădirii; o mașină joasă, cu alură sportivă, care îi atrase privirea și o făcu să pornească spre ea, fascinată. Nu putea s-o identifice; pe măsură ce se apropia, își dădea seama că nu mai văzuse niciodată una asemănătoare. La înălțimea ei, izbitor de redusă, lățimea, confortabilă, o făcea să pară lipită de pământ, dădea un sentiment de plăcere și de siguranță. Maria zâmbi năpădită de bucurie. Totul apărea fascinant la acest automobil, botul lung, imperativ, spatele retezat, ca de rachetă, parbrizul imens, înclinat mult, legând într-o gamă cromatică învelitoarea motorului cu habitaclul, dând impresia unei mari forțe de

penetrație. Nimic, în linia caroseriei și în detalii, nu emitea o stridență, nici măcar culoarea, un violet metalizat, câteva tonuri mai închis decât fularul Mariei. Zâmbetul i se accentua; lucrurile frumoase o făceau să se simtă fericită. Cum nu credea posibil să aibă vreodată o asemenea mașină, cum nu putea nici măcar să spere, o studia fără să regrete. Rămânea plăcerea de a o privi, ca pe o sculptură de preț, într-un muzeu public.

Își lipi fruntea de geamul curbat al portierei și descoperi tabloul de bord, încărcat de instrumente. Refracția luminii în sticlă opaciza interiorul, nu-l vedea decât parțial. Scaunul pilotului, de piele ivoar, adânc și învăluitor, părea capabil să fixeze corpul în viraje, scutindu-l să se mai opună atât de trudnic forței centrifuge. Nu deslușea scaunul celălalt, despărțit de primul printr-o consolă garnisită cu altă serie de cadrane, cu magnetofon, pik-up și aparat de radio, și cu schimbătorul de viteze, nu mai înalt de o palmă.

Pe scaunul estompat de sticlirea geamului, se mișcă o umbră; înainte ca Maria să se dezmeticească, un câine se ridică, atât de mare că ajungea cu capul în tavanul mașinii, și se întinse peste consolă, pregătindu-se parcă să atace. Instinctiv, Maria se trase înapoi, uitând că geamul rămânea o pavăză. Câinele însă nu era agresiv, avea o privire prietenoasă, părea că zâmbește, ca oamenii. Maria reveni, își lipi nasul de sticlă; câinele la rândul lui se apropie trecând pe scaunul din partea ei; dădea din coadă, bine intenționat și simpatic. Atunci îl recunoscu; câinele omului pe care îl văzuse la promontoriu. Nu-și mai amintea fizionomia lui, nu l-ar fi recunoscut cum recunoscuse câinele. Tot ce-și amintea despre el, era paharul pe care îl avea în față, la bar. Convorbirea de la promontoriu o uitase.

I se făcu dor deodată de ziua aceea, când stătuse la cort până căzuse noaptea. Abia acum îi venea în minte diapozitivul la care se uitase un ceas, fără să-l înțeleagă. Ce căutau acolo, pe banchiza ninsă proaspăt? Nu erau sătui de zăpadă? Se vedea un colț de ocean, împresurat de ghețuri albăstrii; în dreapta cadrului pătrundea etrava unei nave, cu un bompres lung și cu un galion dedesubt, o sculptură în lemn aurit, reprezentând o sirenă, cu chipul atât de expresiv că l-ai fi crezut viu. Nu apărea nimeni din echipaj; după imagine, nava putea fi părăsita. Cu cine navigase până aici perechea nordică? Îmbrăcați în hanorace portocalii, băiatul și fata se băteau cu zăpadă, în umbra etravei care se pre-lungea până sub o colină de gheață. Iar pe colină, așezați în amfiteatru, într-o ordine parcă studiată, cu redingotele

lor negre și cu plastroane albe, o colonie de pinguini ai fi zis că-i încurajează, gata să aplaude.

Ce se întâmplă, după ce mori, cu toate imaginile adunate pe retină într-o viață? De la Helga rămâneau câteva, fixate fotografic. Și celelalte?

Maria se gândi la Calul de Salcie, transpus într-un diapozitiv colorat, cu marea albastră într-o parte, în alta cu dunele albite de ninsoare. Să ningă tare, peste toate. În cele două ierni ale ei pe malul mării, nu se bătuse niciodată cu zăpadă. Nu exista pe tot pământul nici o ființă, sa vină acolo și s-o cheme la joacă...

Alber ieșise, o căuta cu ochii. Se despărți greu de mașină și de câine, dincolo de care se proiecta Cristofor, în ninsoare, iar mai departe Helga și băiatul bătându-se cu zăpadă.

— Am umflat cauciucul.

El o privi fără să înțeleagă; uitase de cauciuc. Se mira ca nu-l întreba nimic, n-o interesa ce se întâmplase, și doar știa ca fusese convocat grabnic la Direcția Navigației, pentru o discuție importantă.

— Îți place mașina violetă?

Iată ce se găsise să-l întrebe! Maria se așeză la volan, fiind rândul ei să conducă. Alber se urcă alături și trase portiera destul de brutal. De la mirare, trecuse la revoltă. Era cu putința să n-o intereseze?

— E fantastică! urmă Maria. Robustă și elegantă. Culoarea mă înnebunește. Înăuntru e sufocantă, are un tablou de bord ca de avion. Kilometrajul e numerotat până la două sute șaizeci. Înseamnă că poate atinge măcar două sute. Nu i-am deslușit marca. O cunoști?

— Da, e o mașină japoneză cu motor rotativ; o noutate. Hai să mergem, n-o mai admira atât.

— Îmi place s-o privesc, dar n-aș vrea să fie a mea; nici a ta. M-aș mulțumi cu una mai modestă, numai să meargă repede.

În dreptul mașinii violet, Maria opri și se mai uită o data. Câinele nu se mai vedea. Se cuibărise iarăși pe scaun.

— Dacă mă gândesc bine, mă cam sperie. Știi ceva? Mașina asta mi se pare o demonstrație. Când naiba au avut timp japonezii să ajungă atât de departe? Acum o sută de ani mi se pare că n-aveau nici cale ferată, nici vapoare, nici un fel de fabrici. Flota lor de război era alcătuită din bărci de lemn, cu rame. Am citit într-o carte.

— Se vede! Vorbești ca din carte.

Îl privi cu coada ochiului; părea ironic și agresiv. Oare cu o lună înainte și-ar fi îngăduit? Dar Mariei nu-i era frică. Dimpotrivă, simțea chiar o voluptate ca el să fie puțin dur; se dăduse pe mâna lui și nu înțelegea să retracteze. Accepta tot ce venea de la el. Rezistase destul.

— Sigur că vorbesc ca din carte, dacă nu știu decât ce-am citit. Spune-mi tu altceva despre japonezi.

— Sânt mulți. Atât de mulți, că nu poți să vezi niciodată un singur om. Doar de la o sută în sus. Japonezele merg în urma bărbatului și duc pachetele. Nu le poți cunoaște decât pe cele de la baie sau de la bordel. Gheișele nu iubesc. Madame Butterfly e o poveste înlăcrimată. N-am învățat nici jiu-jițu, nici judo. Îmi repugnă. Pot să mă apăr și altfel; nu sânt un slăbănog.

— Așa e, slavă Domnului! încuviință Maria. Ai fost și în India? Eu am fost. Într-o noapte. Vrei să mergem la cort, diseară? Mai sânt multe diapozitive. Ar fi păcat să nu le vedem pe toate, și peste trei săptămâni trebuie să i le dăm în primire lui Tulip.

Alber spuse rece:

— Peste trei săptămâni n-am să mai fiu aici!

Maria puse frâna brusc; mașina se opri lângă borna kilometrului trei. Se aflau în tunel, exact sub piața din centrul orașului. Urletul cauciucurilor îi evocă Mariei accidentul. Își luă capul în mâini și începu să tremure.

— Ce este? întrebă Alber.

— Nu știu cum s-a întâmplat. Nu-mi amintesc nimic decât zgomotul.

20

Un om își spăla mașina pe plajă, cu apă de mare. Un Mercedes nou, 280 SE, impozant și sever. Ca să ai asemenea mașină se cere, probabil, un spirit autoritar. Omul, gras și lălâu, nu făcea această impresie. Gâfâia, cu buretele într-o mână, cu o găleată de plastic în cealaltă. Avea un șort cafeniu, până mai jos de genunchi, ca un pantalon retezat. Sub abdomenul voluminos, picioarele apăreau caraghios de subțiri. Pentru un om atât de corpolent s-ar fi cerut mai mult decât două țurloaie păroase. Valurile ajungeau la mașină, și o loveau într-un flanc.

— Domnule, i se adresa Alber, n-o spăla cu apă de mare, că o nenorocești.

Omul, atât de umil în îndeletnicirea lui necalificată, lăsă jos găleata și buretele, își puse mâinile în șolduri și răspunse, bătăios:

— Te-a întrebat cineva?

Împotriva primei impresii, devenise atât de autoritar cât se cerea ca să i se potrivească mașina. Scurtul dialog atrase atenția unei persoane care urmărea munca omului, de la distanță, dintre dune, unde ședea pe un scăunel pliant, apărându-se de soare cu o umbrelă multicoloră, ca un disc al lui Newton. Era o femeie, tot atât de corpolentă ca bărbatul, și cel puțin la fel de autoritară.

— Ce vrea, dragă? întrebă tare, ridicându-se de pe scăunel.

— Nu știu! răspunse omul.

— Acum ce-ai rămas așa? continuă femeia. Pune mâna și spală.

Merseră încă un kilometru pe plajă, până la Calul de Salcie. Era pe jumătate împresurat de nisip; deși ura iarna, ar fi vrut ca în locul nisipului să fie zăpadă. Și să se bată cu bulgări, măcar o dată. Cu Alber! Nu exista altcineva, pe tot pământul!

— Se întind din ce în ce mai departe! spuse Alber, gândindu-se la omul cu mașina. Ce-o să facem când au sa ajungă aici?

— Nu se poate! murmura Maria, așezându-se pe Calul de Salcie. Nu se poate sa pleci! Acum o lună ar fi fost altceva.

Stătea aplecată în față, cu coatele pe genunchi; privea marea cu o neliniște ascunsă.

— Nu mi-ai spus niciodată dacă sânt frumoasă. N-am avut nevoie până astăzi. Vreau să știu cum apar în ochii tai. Ce te-a legat de mine? Dacă pleci, înseamnă că nu te leagă nimic!

— Mă leagă tot ce ești tu, de la piele, până la suflet. Îmi plac gesturile tale, firea ta nedefinită, îmi plac gândurile tale, chiar cele pe care nu le știu.

— Îți place să mă ții în brațe!

— Da, în primul rând. De aici am pornit. E rău când pornești din altă parte, pe drumuri lungi și ajungi obosit. Cu un suflet macerat de așteptare, nu mai poți fi obiectiv. Socotești că după atâta timp trebuie să-ți placă obligatoriu, altfel de ce-ai fi râvnit?! Și te minți, ca să nu te declari dezamăgit. Doi oameni legați așa, sânt niște nefericiți.

— Ce propovăduiești tu?

— Tocmai ceea ce s-a întâmplat cu noi.

— Dacă nu ne plăceam, ne-am fi ocolit?

— Poate că nu. Am fi continuat un timp, din politețe; e o obligație minimă. Apoi din plictiseală, iar la urmă din obișnuință. Când ajungi aici, ești un învins.
— De ce crezi că te-am acceptat atunci, în prima zi?
— Fiindcă erai singură și n-aveai nimic de pierdut. Fiindcă dogorai, te arsese soarele, toată ziua.
— Așa este, dar n-ar fi fost de ajuns. Nu m-aș supune niciodată unui bărbat, numai pentru o dogoare din mine, oricât m-ar chinui. Eram tristă, aveam un gol în suflet; așa a început. Acum are să vină altă tristețe... Măcar dacă ar fi cea de la început! E alta, și golul din suflet are să fie mai mare. Pe măsura ta. Fiindcă pleci dintr-un adânc pe care l-ai săpat tu. Să nu pleci! Să renunți! La tot!
— Nu! se împotrivi Alber. Ești pentru mine tot ce se poate închipui. Condiția ca, la rândul meu, să exist în viața ta, este să rămân eu însumi. Nu încerca să mă anulezi.
— Dacă ți-aș cere să alegi, ce-ai face?
— Aș renunța la tine!
Maria îl privi lung; își strânse fularul la gât. Pornise briza rece de seară. Odată gâtul protejat, nu mai simți frigul, deși avea brațele goale.
— Tot timpul mi-a fost frică de tine. Ai putea să pleci fără nici un regret?
— Nu amesteca regretele cu plecarea!
— Fără nici o remușcare?
— Dacă-i vorba de remușcări, da, fără nici una. Să ne facem datoria; amândoi, nu doar eu. Sânt obligat să plec; am un contract. Să-l calc ar însemna să mă descalific. Datoria ta e să înțelegi; nu mai mult.
— Te înțeleg. Am să merg cu tine! Nu trebuie să cauți altă soluție. Mă mir ca nu te-ai gândit. Ia-mă ca radiotelegrafistă.
— Nu m-am gândit, fiindcă nu se poate, nu permite regulamentul. Dar hai să visăm puțin. O zi pe mare, cu tine! Nicăieri pe pământ n-am fi atât de aproape unul de altul. Tu și marea! Două bucurii înmulțite între ele.
— Pentru mine marea nu-i o bucurie. Rămâi numai tu!
— Nu se poate să n-o iubești până la urmă!
— N-am s-o iubesc niciodată. Știu de mult. Dar vreau să merg cu tine. Chiar dacă are să-mi fie frică. Trebuie să facem ceva. Când există o nevoie imperioasă, trebuie la fel de imperios să aibă o rezolvare.
— De ce nu m-ai lăsat să visez?

— Ia-mă cu tine și visează.

— Nu pot să visez decât la ceva care nu se poate. Și nu se poate, fiindcă ar fi nedrept și neestetic: o femeie, între șaizeci și cinci de bărbați! Și numai unul singur să aibă dreptul la ea!

— Se întâmplă și pe uscat. Ba chiar în proporții mai mari. Sânt femei la care râvnește un oraș întreg.

— Nu pe un spațiu atât de restrâns. Și-apoi nu sânt numai ele; există compensări, sau consolări. O femeie între atâția bărbați singuri, e violată virtual clipă de clipă.

— Dacă rămân aici nu există aceeași primejdie? Poate mai mică, dar mai precisă.

Alber se crispă.

— Ce-ai sa faci în lipsa mea?

— Nu pot să știu dinainte.

— Ai fi în stare să te uiți la alt bărbat? Adică să-l accepți?

— Orice e posibil.

— Ai dreptate. De câte ori am plecat, n-am lăsat o femeie în urmă. Am avut legături provizorii, unele frumoase, care merită să le ții minte; câteodată le-am reluat la înapoiere și n-a fost rău, dar niciodată n-am socotit că e o continuare. Pe atunci mă gândeam că o femeie nu-i obligată să aștepte oricât și că, dacă ar exista una în viața mea, iar eu ar trebui să plec un timp mai lung, i-aș reda independența. Era un principiu.

— Te-ai gândit ce faci cu independența mea?

— Nu mă pot gândi. Acum e altceva.

— Ai să-mi iei jurământul?

Dialogul se opri aici, în nehotărâre și apăsare. Odată cu întunericul, merseră la cort. Se făcuse frig; Maria îmbrăcă treningul fetei. Alber aprinse focul în fața intrării; flăcările schimbară atmosfera. Ea se prelungi deodată în prima imagine care apăru pe ecran. Era noapte, se vedea un cort, în spatele lui mașina roșie, în ușa cortului ardea focul, dezvăluind o parte dintr-un peisaj ciudat, un câmp cu viță de vie culcată pe jos, năpădită de stuf, ca pe marginea bălților. Inexplicabil cum creșteau împreună cele două plante! Să fi închis ochii, Maria ar fi văzut pinguini și zăpadă. Băiatul, așezat în ușa cortului, frigea ceva pe grătar; se vedea fumul înroșit de flăcări. Fata, în planul cel mai apropiat, privită din spate, nu era decât o siluetă, cu părul mai lung decât altădată, o pată blondă, mătăsoasă și

luminoasă. Printre șuvițele fluturate ușor de vânt, se împleteau flăcările. Dacă uitai ca sânt mai multe planuri, părul părea că arde, cu vâlvătăi roșii și blonde.

21

Marinarul stătea la picioarele patului, țeapăn, cu zâmbetul ironic, știut dinainte, mai greu de descifrat pe fața rău mutilată. Un gardian îl ținea, legat de el cu aceeași cătușă. Mai erau acolo doi civili și un militar.

Rafael nu putea să fie surprins; i se spusese dinainte, după ce medicii acceptaseră ca marinarul să fie adus la confruntare. Îl privea nepăsător; nu-i stârnea nici o emoție; nici frică, nici silă, nici dorință de răzbunare, în opt zile uitase.

— Îl cunoști? întrebă unul din civili.

Celălalt se așezase pe scaun și se pregătea să scrie. Rafael încuviință din cap.

— Unde l-ai cunoscut?

— În port.

— L-ai recunoaște pe omul care te-a lovit?

Încuviință iarăși. Trebuia să răspundă afirmativ; altfel declarația lui în continuare nu apărea concludentă. Aștepta întrebarea și, acum prima oară, își aminti ciocnirea de pe chei. Omul îl atacase pe nedrept, nu doar ca să-i ia banii, ci să-l și umilească. Simțise din ajun că marinarul îl ura. Pentru că stăpâna iahtului îi făcuse portretul. Pentru că el voia să-i plătească două sute de dolari.

Îl privi. Brava, sfidându-l cu zâmbetul lui capabil să te scoată din fire. Dar era neputincios și învins, prizonier, cu mâna în cătușă, torturat și desfigurat. Din bărbie până în rădăcina părului se întindea o cicatrice scorțoasă. Chiar când cojile aveau să cadă, lăsând în loc o piele mai netedă, n-avea să mai fie obrazul lui; rămânea marcat pe toată viața.

— El e?

Zâmbetul marinarului se accentuă, schimonosindu-l mai rău. Rafael clătină din cap și răspunse cu ochii în ochii lui dușmănoși și batjocoritori:

— Nu!

Anchetatorii erau contrariați. Pentru ei nu încăpea îndoială, și exista chiar o dovadă: cuțitul, care se stabilise că aparținea marinarului.

— Privește-l bine!
— Nu-i nevoie. V-am spus că-l cunosc.
— Încearcă să-ți amintești. Ai trecut printr-o suferință grea. Poate nu mai știi cum s-a întâmplat.
— Știu. Nu-i el! Și am suferit foarte puțin.
— Dar cuțitul e al lui!
— Se poate. De lovit nu m-a lovit el.
— Cine atunci?
— Nu știu: un necunoscut.
— Poți să-l descrii?
Rafael se uită la toți, apoi arătă spre gardian:
— Avea aceeași statură.
Închise ochii; nu voia să mai vadă zâmbetul marinarului. După ce plecară, veni Tulip, satisfăcut și enigmatic.
— Ai făcut foarte bine! L-ar fi condamnat șase luni, pentru omor săvârșit, dar neizbutit. Așa se numește. Acum au să-i dea drumul, n-au ce-i face. Rămâne al meu! Am să-l judec eu, am să-i dau pedeapsa mea!
— Nu, lasă-l în pace! Nu m-a atacat pe întuneric. Ne-am bătut. Fiecare ne-am primit partea.
— Tu n-aveai nici o vină.
Unde putea să fie Tereza?
— Te-au obosit, spuse Tulip, trăgându-se înapoi. Odihnește-te!
După contravizita de la ora șase, veni Dia. Era gătită și mirosea a *Femme*; i se potrivea, o maturiza puțin. Părea o bacantă încă neconfirmată. Alcătuirea ei rămânea provocatoare, însă peste ea se așezase o haină de timiditate. Fiind în amândouă privințele sinceră și adevărată, nu-i lipsea nimic să devină o femeie primejdioasă.
— Ești frumoasă! îi spuse Rafael. Și acum poți să te duci, mă simt admirabil, n-am nevoie de nimic. Hai, fugi! Știu că n-ai venit pentru mine.
Se deschise ușa; Milcuț își arătă capul.
— În cinci minute sânt gata.
— De ce te duci cu el? Îți place? întrebă Rafael, după ce se închise ușa.
— Mă străduiesc să-mi placă.
— Din recunoștință? Nu vreau să plătești tu oalele sparte!
— Nu. Mă duc fiindcă am nevoie.
— Vezi să nu faci vreo ticăloșie!

— Ți-e teamă că am să mă culc cu el?
— Asta n-ar fi o ticăloșie.
— Atunci la ce te gândești?
— Să nu-i lași sufletul gol.
— Ce nu-mi place la el e că nu-i însurat, și e prea tânăr.
— Așteaptă să mai crească și să se însoare.
Milcuț veni s-o ia, îmbrăcat de oraș. Pe când se apropiau de poartă, ea se uită dezamăgită prin curtea spitalului.
— N-ai mașină?
— Nu, am motocicletă. E acasă; nu umblu cu ea în oraș. Dacă vrei, mergem s-o luăm.
Inima Diei bătu în ritm dublu. N-o invitase niciodată un bărbat acasă la el. Și nici cu motocicleta nu mersese până acum. Dar motocicleta era un pretext, trebuia să-și închipuie. Dacă vrei să te duci, te prefaci credulă. Fiecare trebuie să-și joace jocul.
— Prefer să mergem pe jos.
— E mai bine așa, încuviință Milcuț, repede. Ai o rochie prea frumoasă pentru motocicletă.
Îl privi cu coada ochiului. Părea de bună credință. Nu urmărise s-o ademenească, altfel ar fi insistat. Se simțea ușor dezamăgită.
— Unde vrei să mergem? întrebă el.
— Oriunde.
— La cât trebuie să fii acasă?
— N-am oră. Oricând.
— Chiar după miezul nopții?
— Chiar mâine dimineață.
Acum o privi el cu coada ochiului. Se socotea că face parte din altă generație. Generația de după el se arăta prea intempestivă, îl cam neliniștea. Dar poate aveau și ei o dreptate. Era dispus s-o înțeleagă.
— Îți place să mergi pe jos?
— Nu prea mult; sânt leneșă.
O urcă în trenul electric, care trecea pe deasupra orașului cu o sută de kilometri pe oră. Nu existau scaune, toată lumea stătea în picioare. Întregul drum, de la sud la nord, dura zece minute. Stăteau la geam, se țineau de bara nichelată, fiindcă la curbe forța centrifugă i-ar fi aruncat în fereastra cealaltă. Li se atingeau mâinile, din întâmplare; le retrăgeau cu timiditate.

Depindea de el; dacă ar fi făcut un gest clar, dacă i-ar fi apucat mâna, ar fi stat, așteptând gestul următor. Din moment ce se afla aici, ar fi fost necuviincios să se împotrivească. Acum descoperea alt stil, la care nu se așteptase; îl știa numai din literatură și îl credea dispărut. Altădată s-ar fi socotit ridicolă și proastă. Acum participa, din ce în ce mai timidă. Când ajunseră la stația terminus, și el o apucă de braț, ca să-i ajute la coborâre, se înroși tare. Se întorcea în ea însăși, în urmă, undeva pe unde trecuse fără să știe, fără să vadă, sărind etapele.

El îi dădu drumul repede, de teamă să nu pară că profită de o situație favorabilă.

— Vrei să intrăm la o cofetărie? Te tentează o prăjitură, sau o înghețată?

Dia scutură din cap cu un gest necontrolat. Cofetărie, prăjitură, înghețată! Nici așa!

— Aș prefera să beau ceva. Dar nu pepsi-cola! Votcă sau coniac.

Intrară la barul din stația trenului electric. Pe terasă se vedeau câțiva oameni, mai mult localnici; vilegiaturiștii se răreau și nici înainte nu prea veneau atât de departe. Înăuntru nu era nimeni. Ardeau lumini mici, multe, disimulate între lamele de lemn care alcătuiau pereții și plafonul, dând o impresie de inconsistență. Arhitectura n-avea fermitate, nu crea senzația de interior, părea că de jur-împrejur e numai o perdea de stuf, străbătută de stele. Și totuși, oferea un adăpost, pe care îl descopereai intim și confortabil, îndată ce te așezi într-un colț, la o masă.

Se așezară în partea cea mai îndepărtată de intrare. De la bar, până la ei, chelnerul avea de întreprins o călătorie.

— Nu vreți să vă mutați mai aproape?

— Fă-ne o favoare și lasă-ne aici, îl rugă Milcuț. N-o să te deranjăm mult.

— Dacă ai ceva la inimă, te vindecă el, adăugă Dia.

— Nu-mi face reclamă deșănțată! Nu-s cardiolog, domnule.

— Eu sânt sănătos, spuse chelnerul. Nevastă-mea suferă de inimă.

— Ce are?

— Nu se știe. I se oprește inima.

— Cum se oprește?

— Așa, nu mai bate. Un minut, două... M-am obișnuit. Uneori ține și un sfert de oră.

— Nu-i posibil. Ți se pare.

— Un sfert de oră, cu ceasul în mână!
— A văzut-o vreun medic? Ce-a spus?
— Că n-are nimic.
— Am să vin s-o văd ea.
— Sânteți medic? Ce să vă servesc?
— Mai întâi dă-mi toate monedele de douăzeci și cinci de bani pe care le ai. Cincizeci, o sută.
— Poate doar să deschid tonomatul.
— Deschide-l. Pentru tonomat îmi și trebuie.
Era ora opt; afară se întunecase.
— Avem saché, rachiu japonez, spuse chelnerul, când aduse monedele.
Stăteau față în față, privindu-se pe furiș. Din când în când Milcuț se ridica, să pună în mișcare tonomatul. Erau cincizeci de discuri. Le ascultară o dată, apoi el le puse de la început; tot așa până la ora unu după miezul nopții, când se închidea barul. De mult plecase toată lumea de pe terasă; înăuntru nu mai venise nimeni. Chelnerul nu se vedea pe nicăieri. Erau singuri, cu paharele mari între ei. Nu schimbau o vorbă, fiecare aștepta un cuvânt de la celălalt. Dia își golise paharul. Întinse mâna să-l ia pe-al lui. Nu-i plăcea rachiul, îl băuse în silă; voia să creeze o intimitate. Când bei din același pahar cu cineva, faci un pas spre orice. Mâinile li se întâlniră, tocmai atunci el voia să ia paharul; trebuia măcar să simuleze interesul pentru băutură. Mâna ei se așeză peste a lui și nu-i mai dădu drumul, decât atunci când se sfârși seria de discuri. În timp ce el pornea tonomatul, ea îi bău tot paharul, pe urmă îl puse pe masă, fără să-și retragă mâna. După ce se schimbară trei discuri, la al patrulea, care nu era decât un ritm de baterie, într-un pas rar și legănat, sugerând deșertul și mersul caravanelor, Milcuț puse mâna pe mâna ei. Rămaseră așa până la ora unu, când chelnerul veni cu nota de plată.
— Scrie adresa aici. Am să trec astăzi să-ți văd nevasta.
Ultimul tren electric plecase. Autobuzele nu mai circulau după ora unu. Până în oraș erau opt kilometri.
— Ai să dormi la noi, în camera lui Rafael, hotărî Dia.
Caravanseraiul se închisese de o săptămână, deși nu venise toamna. Pe Tulip îl pasiona mai mult vaporul, unde continua să dea năvală multă lume. Merseră alături, fără să se atingă și fără să-și vorbească. Dia intră în cameră, scoase o pijama, cearșafuri curate și făcu patul. Când se apleca, i se vedea

pielea bronzată, până la șolduri. Nu avea pe ea decât un singur lucru de îmbrăcăminte, în afară de rochie. Mai scoase o periuță de dinți, îi arătă unde era baia, apoi se duse în camera ei, alături. Amândouă încăperile dădeau pe pridvor. Lăsă ușa deschisă, ca de obicei, să fie curent. În zorii zilei turcoaica bătrână i-o închidea fără zgomot.

Adormi târziu, întinsă pe spate, cu mâinile sub cap. Dormea goală, învelită numai cu un cearșaf; nu suporta nimic pe ea. Când se trezi, soarele intra pe fereastră, violent, aproape sonor. Se gândi că n-aveau să mai fie multe zile frumoase. Îmbrăcă un halat de baie, scurt până deasupra genunchilor și se duse alături, fără să-l strângă în față. Găsi așternutul pus la aerisit, pe fereastră, și odaia dereticată. Îi părea rău că nu rămăsese nici un semn de la Milcuț, măcar dezordinea încăperii. Descoperi doar un fir de păr, pe pernă. Nu o emoționa; îl puse totuși într-o carte. Ar fi fost prea gol, dacă nu făcea măcar atât. Își strânse halatul cu cordonul, și plecă la plaja.

— Te-ai măritat? o întrebă în curte turcoaica bătrână.

Nici n-o auzi; era cu gândul în altă parte.

— Nu mănânci nimic?

Se duse la nudiști, se întinse la soare cu fața în sus.

22

Alber se trezi chinuit, pe la trei noaptea. Visase că nu mai pleca, denunțase contractul. Altul nu mai avea cine să-i ofere; însemna că renunțase la tot ce muncise până acum, la tot ce învățase. Era o nesăbuință; nu putea să se apuce de altceva.

Când se dezmetici, dându-și seama că nu fusese decât vis, simți o ușurare atât de subită și de deplină, că se transformă în durere. Fericirea îl izbise brutal, făcându-l să se clatine. Se duse la geam, încercă să privească marea, peste esplanadă; nu se vedea, noaptea era prea întunecoasă, dar izbiturile valurilor în dig se transformau din zgomote în imagini. Se aplecă, privi spre dreapta, unde apărea o parte a portului vechi: coșuri de vapoare, catarge, macarale, în lumina violentă a reflectoarelor. Departe, în ultimul bazin, cel mai adânc, stătea legat la chei Saturn, vaporul lui. Pronumele posesiv spunea altceva decât înțelesul obișnuit. Vaporul îi aparținea în alt fel decât un bun, era un intermediar între realitate și transcendent, o altfel de lampă a lui Aladin. Datorită lui, totul îi era îngăduit, până la ultimul vis.

Se gândi să se ducă în port, să ia din nou cunoștință de existența lui. Ar fi fost o lăcomie; și-o reprimă, cum își reprima orice lăcomii. Bău un pahar de coniac, fără să-l deguste; îl dădu pe gât, barbar, ca pe rachiu, sperând să adoarmă din nou.

Se trezi repede, după alt vis. Maria nu mai exista. Nu murise, nu plecase, nu știa nimic despre ea; îi lăsase doar conștiința că fusese într-un trecut neclar, îl cuprinsese groaza prin somn; niciodată nu știuse cine era și ce însemna ea cu adevărat pentru el. Acum simțea: fusese rațiunea lui de a fi. Fără ea nu avea nici un destin.

Se așeză pe marginea patului, amețit; regăsea greu realitatea, înota ca printr-o apă vâscoasă. Când imaginea Mariei apăru, așa cum fusese ea acum câteva ceasuri vie, adevărată, caldă, supusă, simți iar aerul, cu drept să-l inspire liber, până în fundul plămânilor, după ce fusese strangulat, gata să se înăbușe. Respiră cu bucurie. Exista, nu plecase, îl aștepta, fiindcă și ea avea în el singura ei rațiune de a fi.

Dar îl împresura o neliniște, micșorându-i progresiv bucuria, până ce îl făcu să rămână înlemnit, cu un junghi în inimă; uitase vaporul. Nu puteau să existe împreună, vaporul și Maria, și nu putea să renunțe nici la vapor, nici la Maria.

Se duse la geam, se frământă, își munci mintea, până se făcu ziuă. Ea avea dreptate: dacă există o nevoie imperioasă, nu se poate să nu existe și rezolvarea. Trebuia să creadă din nou în această vorbă abandonată. Oricine ar mai fi spus-o și-n orice limbă, fusese dictonul lui la douăzeci de ani, când se cunoștea și începuse să-și simtă puterea. Să fi fost oare vârsta celor mai mari îndrăzneli și speranțe? Nu admitea imposibilul; limitele omului nu sânt mai mici decât imaginația lui; orice gând trebuie, să fie realizabil. Era sărac și-i destăinuia singurului prieten că, dacă s-ar ivi imperios nevoia să aibă un milion de lei până a doua zi dimineața, l-ar avea, pe viață și pe moarte, prin exaltarea supremă a voinței și a forței. În fața lor nu pot să rămână obstacole.

Întâlnise multe obstacole pe urmă, se lovise de ele cu fruntea, făcându-și rană după rană. De mult se dusese la groapa cu gunoi milionul. Într-un timp, când nu avea ce să mănânce, bătea străzile, kilometri după kilometri, să se împrumute pe la cunoscuți și prieteni, și nu găsea douăzeci de lei în tot orașul.

Acum se afla în fața unei încercări, mai mare decât oricare alta întâlnită vreodată. Era într-adevăr, pe viață și pe moarte! Trebuia să-și refacă vechea credință și s-o mărească.

La opt se duse în port.

La douăsprezece aștepta la casa de piatră, să iasă Maria din tură.

— Te iau cu mine! Trebuie să reușim. Nu pot să te las aici. N-aș avea aer; nici lumină.

— N-am dormit toată noaptea, răspunse Maria. M-am gândit, mi-am dat seama că n-am dreptate. Du-te! Am să fiu foarte nefericită, dar am să te aștept oricât, orice ar fi să fie. Am să știu că exiști și ai să vii, și poate din suferință am să-mi fac altă fericire. Am să țes pânză pentru tine!

— Nu! Trebuie să mergi cu mine! Sper să trec peste toate obstacolele. Azi n-am făcut nimic. Am vorbit cu Mec, dar nu l-am convins.

— Cine-i Mec?

— Mecarian, directorul navigației.

Sub numele întreg Maria îl cunoștea, deși nu-l văzuse niciodată; el semna radiogramele adresate comandanților de vapoare.

— De el depind, conțină Albert. Și îi datorez foarte mult. Îmi pare rău că am să-l contrariez; n-am încotro, trebuie să trec peste cuvântul lui. Mâine mă duc la minister.

Plecă la trei noaptea, cu mașina, și se întoarse pe înserat. Maria îl aștepta pe trepte. Făcuse exerciții de singurătate, gândindu-se că el are să întârzie. Întâi își imaginase că are să întârzie o lună; scăzuse succesiv la două săptămâni, la zece zile, la șase zile, la cinci, la trei, la una. Începutul nu o încuraja; simțea că vine o deznădejde.

Se strădui să pară nepăsătoare. El se așeză lângă ea, pe scară.

— Am adus o rezoluție echivocă; tot Mec rămâne să hotărască. Nu i se poate încălca autoritatea. Aici e puțin ca la război. El e șeful Statului Major; nu primește ordine de la ministru.

— Ce fel de om e?

— Dur! Și admirabil. Mi-e puțin frică de el, dar îl iubesc. Am să-l conving... (Alber șovăi, cu ochii în pământ). Poate are să fie nevoie de o formalitate. Să ne căsătorim. Te încurcă foarte mult?

Maria răsuflă lung. Nu se așteptase; îi era teamă.

A doua zi, la trei, Alber se întoarse abătut, urcă scările la mansardă, se așeză pe marginea patului; își amintea prima lui noapte aici; dimineața se

simțise ca în captivitate.

— Nu l-am convins. Și-a chemat colaboratorii, tot statul lui major. Eram de față. S-a consultat cu ei; din nouă, cinci au răspuns în favoarea mea; înseamnă că se poate! Dar el n-a vrut. A mai stat o jumătate de oră cu hârtia în față. Nu știam ce gândește, credeam că înnebunesc. Îmi dădeam seama că nu are o hotărâre luată, că dacă ezită atât, șansa și neșansa sânt egale, sau nu e distanță mare între ele; o minimă bunăvoință putea să încline balanța spre mine. La sfârșit a spus nu! La sfârșit, după atâta gândire! N-aveam nevoie să mă gândesc cât el, ca să spun și eu nu! Mi-am dat demisia. Nu recunosc nimănui dreptul să ne despartă, chiar dacă într-o zi am ajunge să ne urâm.

Seara, Alber găsi sub ușă un plic de la Direcția Navigației. Înăuntru, în locul hârtiei oficiale, era fotografia în culori a cargobotului Saturn. Pe partea cealaltă scria: „Nu fi nebun! Iată vaporul *tău*! N-am să-l dau nimănui!“

23

Se sfârșea septembrie. Dispăreau ultimii vilegiaturiști, se închideau ultimele localuri, păleau frunzele, stațiunea rămânea pustie. Trenul electric venea mai rar, din jumătate în jumătate de oră, și mai totdeauna fără lume.

Plecarea se amânase cu cincisprezece zile. Alber se mutase pe vapor. De la început, secundul i se păru antipatic; era mai în vârstă, avea mai mulți ani de navigație, dar nu reușise la examenul de comandant, și după trei experiențe nenorocoase, trebuise sa se resemneze; a patra oară nu mai avea dreptul să candideze. Condamnat să rămână secund toată viața, devenise acru, gata să respingă și să ironizeze. Comandantul tânăr care avea de pe acum un renume, căruia i se încredința dintr-o dată un vapor de douăzeci de mii de tone, îi stătea ca un ghimpe în suflet. În sinea lui îi nega și competența, și autoritatea. Aștepta să-l discrediteze, de aceea îl luase în observație, urmărindu-i gesturile, înregistrându-i vorbele. Alber era prea generos ca să creadă în inamiciția cuiva din echipaj. Atitudinea lui față de secund, căruia i-o luase mult înainte, rămânea prevenitoare, politicoasă și cordială. Ocolea, fără lașitate, să-i impună autoritatea lui și să-i atragă atenția asupra gradelor.

Maria refuza să vină pe vapor. I se părea fără rost. Și nu voia ca într-o zi să-l întâlnească pe acel Mec, dușmănos și dezumanizat. Fără să se

cunoască, socotea că există între ei o antipatie reciprocă.

Vara nu-și luase concediu, orele libere îi ajungeau pentru plajă; nu avea nevoie să plece nicăieri, nu trebuia să vadă pe nimeni. Își luă concediu acum, ca să fie cu Alber. Demontaseră cortul, i-l dăduseră în primire lui Tulip, cu tot ce era acolo, în afară de ultima casetă cu diapozitive, pe care o păstrase Maria. Ea se ducea rar la casa de piatră; cele mai multe zile rămânea la Alber. El lipsea toată ziua; îl aștepta în fotoliu, învelită până în bărbie cu cerga dungată, repetând exercițiile de singurătate. Seara mergeau să mănânce în oraș, nu aveau nimic în casă, în afară de băutură. Câteodată se duceau cu mașina pe plajă, depășeau casa de piatră, urcau pe faleză și se opreau deasupra golfului unde se vedea epava, neluminată. Nu mai venea nimeni acolo, să petreacă. Iar jos, unde fusese cortul verde, rămăseseră numai copacii și amintirea verii, bătută de lună. În curând aveau să vină ninsoarea, viscolul și gerul. Marea avea să înghețe, aruncată pe stânci, plaja să fie îngropată în zăpadă. Maria se simțea dezbrăcată și fără nici o pavăză, îi era dor de o zi albastră, să se întoarcă de pe mare și să se ducă în munți, peste câmpul de rapiță. Îi era dor de culoarea galbenă.

O singură dată merse pe Saturn, seara târziu, după ce se liniștise toată lumea. Nu era nimeni în drum, decât timonierul de la scară, care salută cu un zâmbet de simpatie. Maria simți că simpatia, manifestată atât de deschis, nu micșora respectul și admirația. Înțelegea foarte bine, așa era Alber, i se cuvenea tot, nimeni nu putea să-i dea numai o parte din sentimente. Îl cunoștea mai de mult sau îl cunoscuse acum, timonierul avea încredere în el, îi încredințase destinul, zâmbetul lui dovedea că e gata să i se supună și să-l urmeze. În alt fel decât un soldat la război, care, înaintea sentimentelor lui, are jurământul și legile marțiale. Un echipaj de șaizeci și cinci de oameni. Un popor, pe un continent de douăzeci de mii de tone! Maria se simțea în inferioritate, față de întreg universul lui. Nu avusese niciodată viziunea completă a aspirațiilor pe care le nutrea omul de lângă ea. I se supunea, gata să-l urmeze, dar aderase prea târziu; ocupa în viața lui locul al șaizeci și șaselea!

— Nu vreau sa merg peste tot. Mă interesează numai spațiul tău. Ca să-mi pot imagina unde ești.

Puntea de comandă îi apărea ca un imperiu mobil, proiectat peste întreg spațiul marin.

— Haide să alegem o oră, când să ne întâlnim, spuse Maria.

— Seara, când te culci.

— Nu, mai bine dimineața; e un timp mai pur. La ora șase; vrei? Am să mă gândesc la tine atât de intens, încât ai să simți. În fiecare zi. Restul timpului vreau să mă uiți.

Alături erau stația de radio și cabina telegrafistului. Acesta încă nu fusese numit. Se uită intrigată peste tot, se proiectă pe sine în interiorul care s-ar fi putut să-i aparțină.

— Să știi că-l înțeleg pe Mec, al tău. Ar fi fost indecent.

În bordul celălalt era apartamentul comandantului; un salon, o cameră de dormit, o sală de baie echipată luxos. Maria nu-și închipuise; depășea nevoile unu călător.

— Îmi pare bine că ai unde să respiri. Mă așteptam la ceva meschin.

Ușa se deschise pe neașteptate; se ivi capul unui ofițer mai în vârstă, cu o mimică intrigată.

— Scuzați! spuse repede, fără să se fâstâcească. Am văzut lumină și te știam în oraș.

Avea fraza pregătită, se cunoștea că venise să spioneze. Se retrase cu alte scuze, după ce își opri ochii pe Maria, măsurându-o cu îndrăzneală.

— E secundul, o informă Alber.

— Nu-mi place, răspunse ea.

— Mie trebuie să-mi placă. E o obligație profesională. Alber învârti cheia în broască, destul de zgomotos ca să se audă pe coridor.

— Vreau să rămâi aici noaptea asta. Am nevoie de amprentele tale.

24

Familia lui Tulip, Rafael și Dia, cu o femeie care făcea gospodăria, se mutase în oraș, la locuința de iarnă. În Caravanserai rămăsese numai turcoaica bătrână, să aibă grijă de cămilă. Tulip dormea pe vapor, altfel ar fi trebuit să plătească un paznic; pescarii puteau să vină noaptea cu barca, să fure. La oraș se ducea numai din când în când, un ceas-două. Dia mergea la școală; trecuse în ultima clasă a liceului. Rafael ar fi trebuit să dea examen la facultate; amânase pe la anul. Își continua convalescența; ceva în organismul lui rămăsese șubred. Parcă avea o rană în plămân; tușea din adânc, dureros, și se aștepta să scuipe sânge. Dia îl privea cu îngrijorare. Milcuț îi spusese să nu se teamă; era o sechelă. Ce idee să folosești astfel de

cuvinte! Nu știa ce înseamnă, nu cunoștea vocabularul suferinzilor, și nici nu voia să întrebe. Milcuț, care un timp o intrigase cu purtarea lui neobișnuită pentru un tânăr, începuse s-o plictisească. Îi lipsea imaginația, sau avea cine știe ce infirmități spirituale, fiindcă nu era în stare să creeze altă atmosferă decât în prima seară. Întâmplarea de atunci îi lăsase o amintire tulbure, puțin romantică, puțin ciudată: reținerea lui, muzica tonomatului, mâinile lor împreunate pe pahar, și tăcerea. Probabil avea în el o forță, dacă putuse s-o țină cinci ore așa, fără ca ea să-și dea seama cum trece vremea. Visase zâmbind, se gândise la el și la întâmplarea lor, toată ziua cât stătuse pe plajă.

La ora șase îl așteptase în poartă.

— Unde vrei să mergem?

Milcuț repeta întrebarea din ajun, dar încă nu se vestea ceva alarmant.

— Oriunde.

— La cât trebuie sa fii acasă?

Se uitase la el lung; îi plăcea, altfel i-ar fi dat un picior sub burtă, băiețește. Era antrenată.

— Ți-am mai spus că n-am oră. Oricând. Mâine dimineață, poimâine, săptămâna viitoare, la anul. Sau niciodată!

Devenise circumspect; semăna cu o ofertă, și prea era directă, ca să nu pară primejdioasă. Și Rafael o socotea primejdioasă, și alții, pe când în ea nu găseai decât tristețe, o tristețe nu a ei, ci moștenită de la neamuri îndepărtate. O simțise numai Maria. Și îi prezisese un destin egal cu tristețea ei atavică.

— Haide odată! Nu mă ține în poartă!

O dusese la barul din stația trenului electric, la aceeași masă; nici măcar chelnerul nu era altul.

— Nevasta dumitale n-are nimic. Am văzut-o azi după-amiază.

— Atunci de ce i se oprește inima? Până la un sfert de oră, cu ceasul în mână.

Chelnerul pusese pe masă un pumn de monede pentru tonomat, apoi adusese două pahare cu saché.

Într-o noapte, pe la doua, Tulip auzi zgomot pe punte. Dormea în cabina comandantului. Montase o sobă cu petrol, îi transformase duzele și ardea în ea motorină din tancuri. Avea și un grup electrogen, una din agoniselile lui eteroclite, pe care îl branșase la instalația vaporului. De când se terminase sezonul și nu mai primea vizitatori, nu-l mai punea în funcțiune; se mulțumea cu lumina unei lămpi de petrol.

Zgomotul venea de afară, un bocănit de bocanc sau de cizmă. Cineva umbla pe punte, fără să-și înăbușe pașii. Tulip nu era un fricos; din toate primejdiile posibile, se temea numai de apă. Stinse lumina, dădu perdeaua la o parte și se uită pe hublou; pașii se auzeau limpede, nedisimulați, îndepărtându-se spre pupa. Era o noapte neagră, cu o pătură groasă de nori; nici nu se putea bănui unde ajunsese luna. Tulip își trase în picioare o pereche de galoși vechi, îmbrăcă redingota peste cămașa de noapte, luă revolverul de pe noptieră, îi dădu piedica la o parte și ascultă. Pașii se întorceau, zgomotul lor creștea cadențat, se apropia, până ce îi auzi oprindu-se lângă peretele cabinei.

Era imposibil să vadă ceva afară; în liniștea care se așezase asupra punții, putea crede ca fusese halucinație, dacă n-ar fi simțit o prezență străină, aproape, la câțiva pași. Avea impresia că aude o respirație, alt zgomot și în alt ritm decât al valurilor răsturnate pe plajă.

Deschise hubloul.

— Cine e? strigă, aplecat afară.

Nu mai auzea respirația de adineaori; peste zgomotul mării, plutea tăcerea. Și totuși, prezența străină se simțea, în continuare. Tulip regreta că nu avea o lanternă electrică; neglijența i se părea inadmisibilă, când de obicei prevedea totul, metodic. Ochii nu i se obișnuiau cu întunericul; noaptea rămânea nepătrunsă.

— Cine e? strigă încă o dată.

După câteva secunde, pașii se auziră din nou, pornind de lângă el, îndepărtându-se, într-un ritm calm, nezorit. Coridorul cabinelor avea ușa în bordul celălalt. Tulip nu se temea de un atac, revolverul reprezenta numai o obișnuință nocturnă, era în schimb atât de intrigat, că îl mânca pielea. Ieși în fugă, scărpinându-se pe sub redingotă cu mâna liberă, ocoli suprastructurile până la bordul opus; pașii se îndepărtaseră, se auzeau însă clar, ducându-se spre pupa, pe puntea bărcilor. Porni după ei, căutând drumul ca orbii, cu mâinile prin aer. Norii cădeau grei, și pe uscat, și pe mare, acoperind până și

reverberația puternică de deasupra orașului. Cunoștea bine vaporul, după cinci luni de când îl avea în primire dar bezna îl împiedica sa se orienteze. Mergea în zig-zag între parapet și perete, lovindu-se de obstacole necunoscute, parcă imaginare. Singurul reper sigur rămâneau pașii care se auzeau în față. Strigă peste punte:

— Cine ești? Stai că trag!

Bezna îi înăbușea până și glasul. Pașii conteniră numai o clipă, după care își reluară ritmul. Îi urmărea de departe, fiindu-i imposibil să-i ajungă, și nu înțelegea cum vedea celălalt în întuneric. Apoi zgomotul pașilor suferi o modificare; la început nu-și dădu seama ce se întâmplase, nu mai aveau nici ritm, nici intensitate egală; mersul unui om care șchioapătă. Necunoscutul cobora scara de fier, de pe puntea bărcilor, pe puntea principală. Când Tulip ajunse la scară, pașii se auzeau iarăși egali, îndepărtându-se, fără grabă. Îi urmări din ce în ce mai intrigat; era imposibil să-i ajungă, imposibil să înțeleagă. O ușă grea, metalică, scârțâi macabru; vizitatorul cobora în sala mașinilor, în bezna din cală, nu mai grea decât bezna din afară. După altă ușă de fier, pașii se duseră mai departe. Tulip se opri, dezorientat, ca la o răspântie fără indicatoare. Erau trei uși, nu putea ști pe unde o luase. Porni la întâmplare, drept în față, pe un coridor lung, spre servomotorul cârmei. De acolo înainte, străinul nu avea unde merge. Dar după ce înaintă puțin, pipăind pereții, Tulip își dădu seama că nu se mai auzeau decât pașii lui. Celălalt se oprise; ajunsese la capătul coridorului, sau luase alt drum? Era prea târziu să se întoarcă; merse până la capăt. Camera servomotorului n-avea mai mult de doi metri lățime. Ar fi fost imposibil să-i scape cineva, chiar dacă se lipea de perete. Dar nu era nimeni, se convinse după ce se roti prin toate colțurile. Și apoi, să fi fost acolo, să fi făcut o mișcare, i-ar fi auzit pașii; chiar dacă ar fi vrut să-i înăbușe, cum nu făcuse de loc mai înainte, rezonanța camerei nespațioase, cu pereții de fier, ca niște membrane, i-ar fi amplificat până la tunet.

Se întoarse; celelalte uși dădeau în atelierul mecanic, și la centrala caloriferului.

Stătea ascuns undeva, imposibil să-și închipuie unde; n-avea nici un rost să mai orbecăie prin întuneric. Trebuia să aducă lampa, repede, înainte ca necunoscutul să-i bănuiască intenția.

Tulip urcă scările, până ce se pomeni pe puntea principală, scăldat în lumină. O spărtură în nori, nu mai mare decât o gură de găleată, lăsa luna să

treacă, sclipitoare și penetrantă.

Nu se vedea pe punte nici o urmă lăsată de vizitatorul inexplicabil. Tulip se întoarse cu lampa în sala mașinilor și o cercetă colț cu colț, cercetă la fel compartimentele vecine, se duse încă o dată la servomotor. Nu găsi nici un semn. Nu credea în fantome; și-apoi fantomele nu fac zgomot. Fusese un om și n-avusese pe unde să iasă, decât prin pereții de tablă. Însemna că undeva exista o tainiță, o ușă secretă. Trebuia să pândească; străinul nu putea să stea ascuns toată viața.

Merse pe punte și, mai mult de curiozitate, se uită jos, la barcă. Era la locul ei, luminată de lună, dar scara de frânghie părea că se leagănă. O privi, buimac. Se legăna vizibil. Nu bătea pic de vânt.

Își luă două pături pe el, se cuibări lângă tambuchi, trăgând cu urechea pe scări în jos. Nu simți nimic, toată noaptea, nici a doua zi. Deocamdată nu avea cum să cheme pe cineva în ajutor. Rămase de pază până la prânz, când pe plajă apărură cămila și turcoaica bătrână. Aveau un consemn; turcoaica venea în fiecare zi, cu mâncare gătită, și dacă stăpânu-său pleca în oraș, îi ținea locul. Cămila o aștepta în golf, nemișcată. De la începutul verii nu mai galopase niciodată pe plajă. Era bătrână și tristă.

Tulip coborî în barcă. De jos văzu scara legănându-se; el o mișcase. Nu înțelegea de ce se legănase peste noapte, dar nici nu trebuia să-și bată capul; nu putea să facă mister din toate. Puse mâna pe rame și începu să vâslească. Vâslea mecanic, cu gândul în altă parte; ce făcea necunoscutul în cală? Deodată, Tulip scăpă ramele din mână și rămase țeapăn. Nu era barca lui, ci una necunoscută, vopsită în negru.

— Ce te holbezi așa? îl întrebă turcoaica bătrână, când, într-un târziu, Tulip ajunse la locul de întâlnire.

— E cineva pe vapor, a venit peste mine. Uite-i barca; barca mea era albă.

— Te dor ochii! zise turcoaica bătrână.

Tulip se frecă la ochi. Barca își schimba culoarea încetul cu încetul, până ce deveni albă.

26

Semăna cu un sfârșit de boală, fără febră, fără teamă, o oboseală calmă și cenușie. Criza Mariei trecuse în primele zile când se zbuciumase mai greu

decât putea să-și dea seama ea însăși. Mai aștepta o criză asemănătoare, după plecarea lui Alber. Până atunci număra zilele, care treceau ca într-o vacanță suplimentară. Nemaifăcând plajă, fiindcă vremea se asprea după o toamnă lungă și frumoasă, rămânea cu toate orele zilei în față, neștiind ce destinație să le dea. Acum observa cât timp din viața ei ocupa soarele. Zile în șir, cerul rămânea înnorat. De dimineață, când pleca Alber, și până seara, când se întorcea, era un gol plat, fără orizont, fără atmosferă. În lipsa lui, camera devenea străină. Maria nu se lăsase absorbită de atmosfera ei; numai el îi înlesnea să-i simtă căldura și intimitatea. Venea obosit și preocupat. Tandrețea lui părea de multe ori mecanică, se ducea cu gândul în altă parte. Învățase să-l înțeleagă, se arăta înțeleaptă și caldă. Ședea în fotoliu, insula ei, unde se simțea apărată. După ce o învelea cu cerga, al doilea aliat al Mariei și amintirea ei cea mai îndepărtată, Alber se așeza jos, lângă ea, și rămâneau așa ceasuri, fără să facă un gest și fără să vorbească. Se absorbeau în liniște, dar cu o intensitate aproape dureroasă; făceau provizie unul de altul, pregătindu-și fiecare lunga lui traversadă.

Într-o seară, în ultima săptămână, el îi spuse, denunțându-se cu intoleranță:

— Mă zbat și mă împart în două de atâta vreme, că îmi simt sufletul ca o rană. Nu încap două pasiuni în mine, se luptă între ele, se însângerează, și nu pot renunța la nici una. Am halucinația drumului, îl trăiesc aproape aievea, de dimineață până seara, proiectat în conștiința și inima mea, ca pe ecranul radarului. Nu mai pot să aștept, zilele sânt chinuitoare, aș vrea să plec mâine, sau acum, și când îmi aduc aminte că tu n-ai să mai fii, mă apucă disperarea, de parcă aștept să vină o moarte.

— Hai să împăcăm puțin între ele pasiunile tale, răspunde Maria. Eu sânt a doua.

— Nu, ești prima!

— Nu-i drept, și nu accept locul. La început uram prima ta pasiune; o simțisem înainte de a mi-o fi mărturisit. Poate în tăcerile tale, poate în felul cum priveai uneori marea, absorbit de ea până la tristețe. Am știut că marea are să fie încă o dată dușmanul meu; a fost totdeauna, de când a dispărut tatăl meu. Din cauza ei m-am ferit de tine, m-am apărat, până n-am mai avut putere și am căzut la picioarele tale. Fiindcă mi-ai dat înapoi o viață pierdută, colorată de tine în culori nebănuite, care mă orbesc și îmi umplu inima de bucurie. Du-te, am să te aștept, ne stă bine împreună, atât de bine

cum nu poate să stea nici unei perechi de pe lume. Dar până în ziua plecării, deconectează-mă, scoate-mă din rețeaua ta pasională, lasă-mă în părăsire; n-am să sufăr și n-am să fiu singură, atâta timp cât am să mă gândesc la tine, și dacă din când în când ai să-mi iei mâna, chiar dacă atunci are să te preocupe altceva. Du-te întreg la visele tale. N-am să fiu niciodată departe de ele.

În aceste ultime zile, Maria găsi, cu întârziere, ce destinație să dea orelor goale. Merse prin magazine să caute obiecte, ca să-i facă lui Alber o zestre sentimentală. Nu era ușor, n-avea pricepere în domeniul cumpărăturilor, îi lipseau și simțul utilității, și imaginația. Trebuia să fie obiecte pe care să le poarte cu el toată ziua, și altele să stea la vedere, în cabină. Cumpără un stilou și doua cutii cu plicuri; i se părea darul esențial. Ca să-i cumpere un cronograf, n-avea destui bani. Îi luă agendă și calendar. O ramă de piele venețiană, pentru fotografii; o lăsă goală, nu voia să se insinueze, el avea să pună ce fotografie i-ar plăcea. O mapă de birou, luxoasă, în stil cu rama. Pe ea gravă cu mâna ei, cu o artă construită pasional: „Sfânta Maria protejează pe marinari“. Mai erau obiecte de atârnat în perete, o maimuță de pâslă, hazoasă, deși cu privirea tristă. O păpușă cu chipul stilizat, cu ochii imenși, cu gura bine conturată, carnală, aproape provocatoare. Nu putea fi o jucărie pentru copii; o luase fiindcă semăna cu ea, într-un fel; de câte ori o privea îi venea să zâmbească. Dacă Alber descoperea asemănarea, avea să zâmbească și el. Dimineața, la șase.

Ultimul obiect era un brad miniatural, de material plastic, atât de izbutit, că părea viu; nu se veștejea niciodată, putea să-l însoțească tot drumul. Într-o noapte avea să-i aprindă lumânările minuscule, care să-i aducă un cer înstelat în cabină, și să le privească în tăcere, cu lumina stinsă. Îl fixă într-o cutie de carton, ca să nu se deterioreze. Pe cutie scrise: „Se deschide în noaptea de Ajun!“ Iar înăuntru puse fotografia ei, aceeași din medalionul cu cheile mașinii. Era singura fotografie care îi plăcea, fiindcă o reprezenta cu adevărat, nu atât prin trăsăturile obrazului, cât prin ochi; deși calmi, încălziți de un zâmbet comunicativ, privirea lor ascundea o neliniște, părea că străpunge spațiul, căutând ceva infinit. În josul fotografiei scrise: „La mulți ani, toți pe care ți-i dau, și nu pot fi numărați!“

În altă seară, Alber îi spuse, chinuit și puțin iritat:

— Azi, în careu, secundul a făcut glume monstruoase pe seama nevestelor lăsate acasă și mai toți i-au ținut hangul. N-am putut suporta

atâta vulgaritate și le-am atras atenția că și ei sânt însurați. Secundul mi-a răspuns, uitându-se insinuant la ceilalți: „Dumneata n-ai de ce să te vaieți!...“ Dar de când ai fost pe vapor, toți știu de existența ta.

Alber își continuă gândul, după o pauză:

— Bineînțeles că-i doar o formalitate; totuși îți dă ceva, o grijă, compensată de o siguranță, de o stabilitate. Nu vrei să ne căsătorim? Ar mai fi timp. Poate ți-ar prinde bine să știi că ești legată de mine prin acte.

Maria nu se gândi mult. Parcă aștepta propunerea și avea răspunsul pregătit.

— Vreau să ne iubim în libertate. Așa ajungi mult mai sus. Ți se cere mai mult curaj, în schimb dragostea e mult mai intensă. Nu te teme, am să fiu curajoasă.

În ultima seară, Alber se întoarse târziu; Saturn pleca a doua zi, la opt dimineața. Era istovit.

— Sper să nu înnebunesc până la plecare. Au mai rămas unsprezece ore și am încă multe de făcut. În seara asta ar fi trebuit să rămân pe vapor.

— Du-te!

— Nu pot! Orice ar fi să fie. Seara asta e o limită; mi-e imposibil să trec peste ea, chiar dacă ar fi să pierd tot.

— Ești obosit; odihnește-te! Am să stau cuminte.

— Nu mă pot odihni. Avem de vorbit. Vrei să rămâi aici în lipsa mea? Ar fi mai bine decât dincolo.

— E prea departe. Și e prea fără tine. Să nu-mi lași nici cheia. Mi-ar face rău să intru în casa ta. Am să te caut în aer liber.

— Dar mașina trebuie s-o iei. Are nevoie de puțină îngrijire; aici, fără garaj, s-ar părăgini peste iarnă. Acolo poți s-o ții în magazie. Folosește-te de ea cât îți place, o să reziste până mă întorc. Vezi să nu te fluiere nimeni! Ai să vii să mă iei din port. Te-ai gândit cum are să fie?

— Da! Mult război trebuie să ducă într-o viață bietele noastre inimi! N-am să intru în port. Am să te aștept afară. Au să fie oameni oficiali; n-au de ce să mă vadă acolo. Mai ales protectorul tău. I-am dat dreptate, dar mi-e frică de el. În seara asta cred că-l urăsc. Abia acum înțeleg, în măsura adevărată, ce-ar fi însemnat să merg cu tine, să fim împreună, zi de zi, noapte de noapte, să ne despartă numai un perete de scândură, să fiu auxiliarul tău, nu cel mai util, dar cel mai devotat. Și acestei conviețuiri ideale, să i se adauge dragostea, ca o recompensă continuă, numai a noastră,

deasupra tuturora, chiar și a mării. N-o să-mi fie greu să aștept, ci să uit regretul. Astă seară îl simt ca pe o rană. Vreau să te culci, nu mai poți ține ochii deschiși. Eu mai am treabă, dar n-am să fac zgomot.

— Nu pot să dorm până ce nu vii lângă mine. Am să te aștept.

Adormi cum puse capul jos. Maria acoperi lampa de pe noptieră, se așeză pe marginea patului, îl veghe o vreme, triindu-și încă o dată gândurile; nu-i spusese decât o mică parte din ele. Dormea încruntat, cu pumnii strânși deasupra cuverturii, se războia prin somn. Se simțea, mai bine ca niciodată, că era om, întreg și puternic, până în ultima lui fibră vibrantă.

Maria se așeză la masa de lucru și medită mult. Îi auzea respirația. El se trezi o clipă și murmură, fără să deschidă ochii:

— Să mă scoli la cinci.

Poate vorbise prin somn. Maria ar fi vrut să-și pună capul pe umărul lui și să plângă în liniște, până dimineața. Scoase foi de hârtie, le tăie în opt, nouăzeci de bucăți, ca niște file de calendar; scrise pe ele datele zilelor, până la întoarcere. După aceea le luă pe rând, oprindu-se îndelung la fiecare, gândindu-se încordată, ca să scrie câte un rând în capul paginilor. Când sfârși, se făcuse ora patru. Le puse, ordonate cronologic, într-o casetă pentru cărți de vizită; caseta o înveli în foiță violetă și legă pachețelul cu șnur galben. Ultimul ceas îl petrecu în genunchi, lângă pat, prosternată. Suferea, știa că are să sufere, și era fericită. La cinci îi puse mâna pe frunte.

— Ce-ai să faci cu cheia? întrebă el, când să plece.

— Te-am rugat să nu mi-o lași. Am să ies odată cu tine. Dar o iau în partea cealaltă, cu viteză maximă. Du-te pe jos; nu-i departe.

— Uite cheile mașinii.

Maria zâmbi cu tristețe; în locul fotografiei, o pusese pe a lui, și pe ea scria, parafrazând îndemnul ei la prudență: „Când mergi cu *șaizeci* de kilometri pe oră, gândește-te la mine!“

— Bine! încuviință Maria. Renunț la viteza maximă, dar am să mă duc repede.

Merse la masă, luă pachețelul și îl ținu la înălțimea ochilor, ca pe o ofrandă.

— Ai aici câte o filă pentru toate zilele. Ți-am scris nouăzeci de întrebări, una pe zi. Mai jos e loc pentru răspuns; ai să mi le dai la înapoiere. Dar jură-mi că n-ai să le citești pe toate deodată. Te-ai rătăci. Așteaptă să le vină rândul.

Maria își puse fularul la gât, ultimul gest pe care putea să-l facă. Își interzise orice tandrețe; plecă bărbătește. La jumătatea scărilor se opri. Trecuse prin inima ei presimțirea nebună ca scara n-avea decât un sens; o cobora și nu mai putea niciodată s-o urce.

27

Milcuț se întâlnea cu Dia a șaptea oară, și prima de când ea se mutase în oraș. Aveau o casă provincială, destul de arătoasă, cu grădină în față. Nu-l poftise niciodată înăuntru și n-avea de gând să-l poftească. Aștepta un incident, să se termine. Dintre toate, cel mai inacceptabil rămânea numele lui, neevocator, parcă făcut. Milcuț! La spital îl absolvise, accepta orice se lega de viața lui Rafael. Pe urmă, numele i se păru ridicol; îi era imposibil să-l gândească, necum să-l pronunțe.

După o săptămână de ploi, vremea se făcuse din nou frumoasă, scurgându-se prelung, odihnitoare și caldă.

Venise în sfârșit, cu motocicleta; era impresionantă.

— Unde vrei să mergem? întrebă Milcuț.

— Oriunde! răspunse Dia.

Motocicleta, robustă, bine așezată în spațiu și în propria ei alcătuire, trezea în ea interes pentru mecanică.

— Teribilă! Ce marcă e? întrebă, dându-i târcoale.

— N-are marcă; e dintr-o serie de prototipuri.

— Și cum de-ai pus mâna pe ea?

— Am cumpărat-o de la cineva, care a adus-o din Japonia.

— Pare cam sălbatecă.

— Este, dacă accelerezi prea tare.

— Care-i viteza maximă?

— Să nu te sperii; două sute zece pe oră!

— Nici nu-mi închipui cum ar putea să fie. Într-o mașină e altceva. Există vreun om care să se lanseze în viteza asta, așa, neapărat de nimic?

— E plină lumea.

— Mi-ar fi plăcut să fiu pilot de curse, dacă s-ar fi primit și femeile. Să apăs pe accelerație, să mă dau peste cap în viraje, să iau foc, dar să scap teafără și să înnebunească bărbații după mine.

— Unde vrei să mergem? reluă Milcuț.

— Oriunde! repetă Dia.

Deși calmă, simțea că azi are să se răzvrătească. Se urcă pe șa, la spate; rochia i se ridică până la șolduri; ar fi însemnat să înghețe. Se duse în casă și își puse un trening gros de lână, copiat după al eroinei din „Formula întâia“, un film despre autodromuri, plin de catastrofe spectaculoase. Îi plăceau automobilele de curse, dar nu le văzuse decât la cinematograf.

Motocicleta o câștigă repede. N-ar fi bănuit că poate fi atât de confortabilă, cu o suspensie atât de echilibrată. Se legăna ca o barcă, dar își păstra stabilitatea și nu ieșea din linia dreaptă. Dia stătea cu picioarele bine așezate în scări, n-avea nevoie să se mai țină de nimic, își păstra echilibrul prin musculatură; simțea o povară grea în șolduri, care o torsiona insinuant, cu o durere promițătoare. Nu mai avusese niciodată aceeași senzație; era cu totul neprevăzută și părea că poate să meargă până departe. Închise ochii, o absorbi la început intrigată, apoi puțin amețită; dacă ar fi trebuit s-o descrie, n-ar fi putut să folosească decât cuvântul divin, o expresie de bază în vocabularul ei festiv. Se trezi dezamăgită, când motocicleta opri în fața barului. Coborî fără să protesteze, numai fiindcă era amețită, dar știa că are să facă explozie.

Terasa se vedea goală, fără mese și scaune, ca la o retragere. Pe ușa ferecată scria cu cretă: „Închis până la primăvară“.

— Ce facem? întrebă Dia, ironică. Așteptăm aici până se deschide?

Milcuț stătea prostit, cu capul în jos; oare chiar nu avea nici un pic de imaginație? Deoarece acum era obligatoriu să schimbe programul din zilele celelalte, Dia se calmase, în așteptarea neprevăzutului. Neprevăzutul însă nu se vestea, partenerul ei nu lua nici o inițiativă. La adăpost de vânt era cald, soarele ardea ca în după-amiezele de vară. Dia se așeză pe bordura terasei.

— Vino și stai lângă mine. Ai să-mi răspunzi la un interogatoriu. În viața ta există o femeie?

— Desigur, ce-ți închipui!? Dar nimic statornic.

— Au existat multe?

— Destule.

— Ce erau?

— Colege de școală, de facultate, de meserie. Și altele.

— Câte? Poți să le numeri?

— Cele pe care le țin minte, vreo șapte.

— Și cele pe care le-ai uitat?
— Cred că încă pe-atâtea.
— Puțin! exclamă Dia, indignată. La treizeci și doi de ani e inadmisibil! Mai ales cu meseria ta. Cred că ai în fiecare zi câte o ocazie.
— N-am căutat niciodată ocazii.
— Pe mine de ce mă cauți?
— Tu nu poți fi o ocazie.
— Vrei să fiu iubita ta?
— Aș fi vrut; acum știu că nu se poate.
— De ce? întrebă Dia, interesată.
— Există în tine o nestatornicie, o instabilitate pe direcție, un mers în zig-zaguri.
— Nu ești prost de loc! E adevărat, mă cam clatin. Crezi că o mână puternică n-ar putea să mă țină?
— Nu știu; mâna mea este exersată pentru altceva.
Dia îi luă mâna. O cunoștea de pe paharul de saché, din atingeri prelungite parcă în imaginație. De privit n-o privise niciodată în plină lumină. Era o mână bine desenată, cu trăsături personale, pe care, cu exercițiu, ai fi putut să le identifici, ca pe trăsăturile obrazului. Nu era oare destul de puternică, s-o țină de umăr, s-o ducă în linie dreaptă, cum conducea motocicleta? Conducea atât de sigur și de viguros, că părea invincibil; totul în fața lui trebuia să se dea în lături și sa i se supună. Chiar ea simțise nevoia, pe o parte a drumului, când durerea din șale devenise lascivă. Nu și-l mai dorea, se îndepărtase de el, lucidă și resemnată. Totuși, acum, dacă mâna lui s-ar fi întins spre ea, s-o ducă de-aici, ar fi mers oriunde, ar fi acceptat orice, fără să amâne. Nu putea s-o respingă, era mâna care atinsese inima lui Rafael.
— Îl iubesc atât de mult, că-mi vin lacrimi în ochi.
Omul de lângă ea îi ținuse inima în mână! Îi dăduse a doua viață. Poate de aceea stătuse ceasuri mână în mână cu el; nu o accepta din recunoștință, ci fiindcă era încărcată de fluide.
— Toată vara am căutat un om pe care să-l iubesc, reluă Dia. Uneori am fost nerușinată, am provocat pe unii și pe alții. Nu urmăream decât să văd ce forță au în ei când se dezlănțuie. Unii se umflă, li se înroșesc ochii, suflă foc pe nări, de crezi că au să te nimicească, și când colo, dacă le pui mâna în piept, se poticnesc lamentabil, ca vaca împiedicată. Cei reținuți sânt mult

mai primejdioși. După ce-i stârnesc, o cam iau la fugă. Și uite așa, nici eu nu știu ce caut, merg în zig-zag, bine ai spus. N-o să fiu fericită. Dacă mă vrei, îți stau la dispoziție. Nu mi s-a mai întâmplat până astăzi, dar n-o să fie nici o pagubă; e fatal să se întâmple odată. Mă privește numai pe mine. Și există o justificare la o adică. E drept să se întâmple așa, fiindcă la început te-am iubit, o zi întreagă. Mă ardea soarele până în inimă. Cheamă-mă la tine acasă, cât nu uit ziua de-atunci.

— Nu pot; stau cu părinții.

— Ce groaznic! Cum îți rezolvi ocaziile?

— Prin locuri unde nu vreau să te duc pe tine.

— Dacă-i așa, vino la mine, diseară, după ce se culcă femeia. Dar până atunci să nu mă lași singură, ține-mă în tensiune, să nu mă năpădească gândurile negre. Hai cu motocicleta. Vrei să încercăm viteza maximă? Știu un loc unde se poate.

Locul se întindea dincolo de promontorii, unde se sfârșea faleza și începea altă plajă, spre cherhana și spre lacuri; șase kilometri de linie dreaptă, fără nici un obstacol. Nisipul umed și tasat era mai neted decât asfaltul, iar aderența cauciucurilor părea inexplicabilă. Se simțea în ghidon și în șa; din amândouă venea o vibrație violentă, dar egală, fără să oscileze, ca și cum roțile ar fi fost antrenate magnetic.

Acum Dia stătea lipită de Milcuț, ținându-l în brațe, cu bărbia pe umărul lui, ca să poată privi kilometrajul. Motocicleta atinsese o sută douăzeci pe oră, într-un sfert de minut, fără trepidații, fără efort, cu accelerația netrasă până la capăt. Se simțea în turația motorului, calmă, echilibrată, o rezervă de putere imensă, care aștepta să se dezlănțuie.

Acul kilometrajului rămase însă în aceeași poziție.

— Mai repede! strigă Dia.

Milcuț! Nu mai știa cine este, nu avea nici o importanță; peste conștiința ei, peste amintiri și sentimente se ridicase, dominând totul, senzația deplasării vertiginoase, într-un spațiu care rămânea în urmă dezagregat, în neputință să se refacă. Motocicleta ținea o linie perfect dreaptă și despica plaja în două, lăsând-o răscolită, într-o trenă lungă de nisip spulberat în aer. Trena începu să crească, să facă vârtejuri; era un ciclon. Dia îi auzea urletul, mai puternic decât al motorului. Curentul îi presa pleoapele, trebuia să facă eforturi ca să le deschidă o clipă, să vadă kilometrajul. Acum arăta o sută optzeci de kilometri, oscilând încet spre gradația următoare, își lipi gura de

urechea lui Milcuț; descoperi un parfum cald, de neînțeles cum se păstra în curentul vijelios care anula toate senzațiile, în afară de a vitezei. Îi venea să-l muște.

— Mai tare! Accelerează!

— Nu mai pot. E la maximum.

Amândoi aveau vocea schimbată, ascuțită, metalică și înregistrară o clipă aceeași impresie că le plesnește pieptul; pătrunzând în gură cu presiune, aerul dădea vibrații violente corzilor vocale, dilata traheea și invada plămânul. Dia trecu printr-un moment de panică; nu voia mai mult, acul kilometrajului ajunsese aproape la două sute, începea un zbor, motocicleta părea o rachetă, jețul din urma ei se lățise și oscila, măturând plaja de la țărm până în dune. I-ar fi cerut să micșoreze viteza, însă nu avea curaj să vorbească. Între două zbateri grele ale pleoapelor, văzu în față, încă departe, un văl vânăt, care înainta cu viteza stelelor căzătoare. Era însuși spațiul, devenit material prin comprimare. În zona apropiată, plaja se sfârșea, inundată de lacuri și de canalul care se vărsa în mare.

Viteza motocicletei scădea, cu accelerația redusă prevăzător, treptat, milimetric. O mișcare bruscă i-ar fi dat peste cap, proiectându-i departe.

Ultimele sute de metri merseră în alură de promenadă. Dia avu timp abia acum să consume mirajul, în liniște, îi rămăsese întipărit în toată ființa. Când coborî era istovită.

Se odihniră pe malul lacului, în iarba palidă, încălzită de soare.

— Mi-a fost groaznic de frig!

Tremura, cauza nu era numai frigul, ci și tensiunea nervoasă, trecută peste limitele suportabile. Fără nici un motiv explicabil, îi venea să bocească.

— După ce am să mă dezmeticesc, cred că am să te admir, ca pe un zeu. Îmi pare bine că te-am întâlnit, că am ajuns până aici. N-o să-mi pară rău de nimic, deși a început să-mi cam fie frică de mine. Te rog să nu-mi tolerezi nici o ezitare. Pactul nostru e făcut. Dă-mi mâna!

Își lipi obrazul de mâna lui; cerșea o mângâiere, incapabilă să o ceară altfel. Mâna se încălzi puțin, îi transmise în obraz pulsații masculine.

— M-ai înspăimântat, nu mi-e rușine să spun. De unde atâta forță, atât curaj, atâta precizie și neclintire la un chirurg?

— Din trupuri spintecate și cusute la loc. O operație pentru mine înseamnă facerea lumii.

— Crezi că am să pot urma medicina? Nu mi-ar mai plăcea altceva. Te rog să mă meditezi, să mă înveți trucurile voastre, ca să reușesc la examen; știu că e foarte greu. E adevărat că i-ai tăiat o coastă lui Rafael?

— O să crească la loc.

— Cred că-i mai lipsește una; coasta din care sânt făcută eu. Poate că nu te-am descoperit complet, nu știu tot despre tine. Spune-mi, care sânt celelalte daruri ale tale, în afară că știi să spinteci oamenii?

— Cânt la trompetă.

— Fabulos! Trompeta e cel mai viril dintre instrumente. Ce cânți?

— Jazz, firește, dar de altitudine. Am să-mi fac o orchestră.

— Și celelalte daruri?

— Știu să tac. Știu să ascult.

— Îți pare rău că au ajuns oamenii pe lună?

— Nu, îmi pare bine. Am plâns de emoție în noaptea când erau acolo.

— Hai să mergem. Să nu te grăbești, ca să n-ajungem pe lumină.

Soarele coborâse, nu mai dădea căldură. Motocicleta mergea moderat, curentul era suportabil. Dia stătea adăpostită la spatele lui Milcuț. Se ținea cu brațele de el, era viu și frumos; căuta oamenii frumoși, pe ceilalți îi ocolea aproape îngrozită. Era tânăr și plin de daruri, cum nu mai văzuse la nimeni. Îi plăcea deplin, și totuși, pe măsură ce kilometrii rămâneau în urmă, își simțea inima răcindu-se, îi pălea obrazul, în suflet i se năștea o jale prelungă și se materializa, ca o funie care se târa în urma motocicletei. La capătul ei avea să crească o ancoră, să se înfigă în nisip, s-o smucească și s-o răstoarne. Nu-l iubea și nu putea să-l iubească; trecuse clipa, se străduise s-o întoarcă înapoi, nu izbutise.

— Nu merg mai departe! spuse deodată, dezlipindu-se de el, lăsându-și greutatea pe spate, gata să cadă. Întoarce-te singur!

— Nu ești în toate mințile! Cade noaptea și ai cincisprezece kilometri până acasă.

În loc să oprească, Milcuț acceleră; motocicleta răscoli nisipul sub roata din spate.

— Oprește! strigă Dia. Sar jos și răspunzi de viața mea! Oprește, ucigașule! Nu vreau să mă spinteci și pe mine!

Viteza creștea. L-ar fi lovit cu pumnii în ceafă, dacă nu i-ar fi fost teamă că-l dezechilibrează. Se agăță iar de el, să nu cadă. Plângea în hohote.

Mergeau în lungul dârei pe care o lăsase motocicleta, un șanț drept, parcă tras cu plugul; pe-aici trecuse cu două sute de kilometri pe oră. Adâncimea șanțului se micșora progresiv, până ce urma roților se șterse. Se apropiau de locul plecării. Acum viteza ajunsese incontrolabilă. Trebuia să încetinească numaidecât, altfel se întâmpla o nenorocire; faleza se vedea la cinci sute de metri, ca o barieră.

Viteza începu într-adevăr să scadă; Dia bănuia că se apropia de o sută de kilometri, când simți în șale o smucitură brutală. Ghidonul deviase, și motocicleta, păstrându-și echilibrul printr-un miracol, aluneca pe nisip, derapând de-a latul. O umbră deșirată, o fantomă apocaliptică țâșnise dintre dune și le tăia drumul. Milcuț se strădui să redreseze ghidonul. În fața lui apăruse cămila, barându-i drumul, inconștientă sau înnebunită. În acele fracțiuni de secundă, dilatate printr-o concentrare a tuturor simțurilor și reflexelor, cămila părea că stă pe loc; în realitate gonea, traversând plaja. Milcuț mută ghidonul în partea cealaltă. Motocicleta se răsturnă, apoi se ridică în aer. Dia avu timp să se vadă zburând, catapultată, în vreme ce motocicleta cădea pe spate. Milcuț era în șa, cu mâinile pe ghidon, menținut de o forță centrifugă născută în rostogolirea vertiginoasă și încă neepuizată.

O secundă mai târziu, Dia se trezi proiectată pe panta prelungită a unei dune de nisip. Aterizarea sa sfârși ca o săritură cu schiurile, sub un unghi care amortiză izbitura. Era doar amețită.

28

Cămila galopa între mare și dune. Ieșise pe poartă, în timp ce turcoaica bătrână moțăia pe treptele pridvorului, rezemată de stâlp, învăluită de soarele ofilit. Nu-și cunoșteau una alteia originea, dar amândouă veneau aici din sud, de la depărtări geografice, migrând spre nord, generație după generație; istoria lor era veche, ca a imperiilor dispărute, de pe malurile Nilului și din Asia Mică. Nu se știa, nici despre una, nici despre alta, când și de ce se opriseră aici, unde urma să li se stingă spița, căci n-aveau descendenți, nici turcoaica bătrână, nici cămila. Își trăiau exilul împreună, ajutându-se între ele, în așteptarea ultimei zile; dacă ar fi avut nenorocul să nu moară împreună, era greu de închipuit ce s-ar fi întâmplat cu supraviețuitoarea.

Cămila se oprise puțin în fața pridvorului și o privise pe turcoaica bătrână. Semănau întrucâtva, prin oboseala de pe chipurile bătrâne și prin nostalgiile înrudite. Turcoaica dormea cu un rictus al gurii, singurul semn care ar fi dovedit dezamăgirea ei de pe timpul marelui vizir și al pașalei. Nimeni nu putea să afirme cu siguranță că nu i se cuvenea titlul de împărăteasă. O muscă i se plimba pe față, insistentă, ticăloasă, și nici o sclavă nu venea s-o alunge cu evantaiul.

Cămila simțea nevoia să plece. De mai mult timp examina zările; spre sud se vedea orașul, care o împiedica să treacă. Singurul drum liber rămânea spre nord, adică spre o nouă migrație. Se îndepărta, în loc să se întoarcă. De fapt își continua destinul. Turcoaica bătrână nu putea s-o urmeze; era mult prea obosită, și avea o fire prea pașnică; devreme ce se resemnase, n-ar fi fost în stare să se mai răzvrătească. Și n-ar fi suportat galopul.

Cămila galopa, singură, între dune și țărmul mării, de-a lungul dârei pe care o lăsase motocicleta. Mergea în linie dreaptă, pentru a străbate spațiul, nu pentru a ajunge la o destinație; destinația se năștea acolo unde se termina mersul. Trecu de cherhana; pescarii, care mai înainte priviseră goana motocicletei, voiră s-o oprească și s-o întoarcă din drum, cum mai făcuseră și altădată; știau că este cămila lui Tulip, urmăreau să-l servească, fiindcă el le cumpăra peștele și îi împrumuta cu bani, fără camătă.

Nu izbutiră; cămila nu mai era dispusă să se supună, nici lor, nici altcuiva; trecu printre ei, dându-i pe spate; soarele apunea peste munți, în timp ce luna răsărea de pe mare. Merse tot așa, într-un galop reținut, de călătorie, până ce ajunse în fața lacurilor. Nu trecuse niciodată canalul; nu cunoștea deșertul care se întindea mai departe.

Aici făcu un popas, examinând nisipurile înroșite de lună. Întinse gâtul, ascultă pe uscat; se întoarse, ascultă pe mare. Se aplecă să bea apă din canal; apa era dulce, proaspătă, pătrunsă de aerul rece al înserării. Bău mult și pe îndelete, fără să-i fie sete, numai din deprindere, în fața deșertului. Canalul, dragat primăvara, era adânc și avea o lățime de o sută de metri; în schimb nu se simțea curentul, apa lacului se scurgea lin în mare. Trecu înot, continuându-și linia dreaptă; ajunsă dincolo se scutură de apă, ascultă iar zvonurile nopții, își reluă galopul.

Ținutul părea mai sălbatic, nu se vedeau semne lăsate de oameni, poate nu-l străbătuse nimeni, îl străbătea ea prima oară; de multe ori străbătuse ea

prima oară un ținut în istoria lumii.

Luna se ridicase sus, albea decorul, umbra dunelor se scurta, concentrându-se, căpătând contururi mai bine desenate. În afară de cer, nu existau, în tot peisajul, decât marea și nisipul; amândouă se pierdeau la orizontul lor, marea într-o cortină albastră, nisipul în văluri violete.

Cămila își continuă galopul, în acel deșert care spre norocul ei nu-și anunța încă un capăt. Pierduse multe din noțiunile curente; de la canal nu făcuse nici trei kilometri, și i se părea că merge de secole. Plaja se îngusta, în timp ce dunele creșteau tot mai înalte. Marea muncise aici mii de ani ca să îngrămădească munții de nisip, din firișoare infime, în număr cosmic. Aici își căuta cămila locul de unde pornise, la prima ei naștere, și unde trebuia negreșit să ajungă pentru odihnă.

Pe mare, orizontul începea să se lumineze, în vreme ce pe uscat violetul din zare devenea sumbru și rece. Cămila obosise, știa că nu va ține până la răsăritul soarelui. Căută cu ochii duna cea mai înaltă; o descoperi la o sută de metri. Își adună forțele sleite, se încordă, mări pasul, până ce galopul ajunse să lase în urmă furtuni de nisip, împletite. Țintea înălțimea cea mai mare, nu putea s-o urce dacă n-avea destulă viteză. Și dacă nu ajungea sus, spre a vedea până la sfârșitul deșertului, destinul ei rămânea țară capăt.

Ajunse după ce ultimii pași îi făcu târându-se, în primejdie să se rostogolească pe plajă și să rămână acolo, fără orizont, fără lumină.

Din vârful dunelor, deșertul se desfășură ca o țară făcută din depărtări și coline. De-aici puteau porni caravanele, spre a descoperi din nou lumea.

După ce văzu și știu că ajunsese, cămila se lungi pe nisip, își puse capul jos și își dădu răsuflarea încet, cu ochii deschiși, privind cerul cu steaua polară.

Când turcoaica bătrână se trezi, o văzu pe Dia în fața ei, răvășită, plină de nisip, clătinându-se pe picioare; își ținea o mână la frunte, ca de durere, sau ca să-și adune mințile.

— Dă-mi ceva să pun pe mine, mi-e frig! zise fata, lăsându-se moale pe treptele pridvorului.

Turcoaica o înveli cu o pătură. Dia își luă mâna de la frunte, privi curtea umbrită de înserare, de parcă o vedea prima dată. Dar o recunoștea, nu-și pierduse memoria.

— Du-te și-l cheamă repede pe Tulip.

— Unde ți-ai lăsat băiatul? întrebă turcoaica bătrână.

— Ce băiat? De unde știi?

— V-am văzut cum treceați, ca nebunii.

— Ca nebunii! îngână Dia.

Până să vină Tulip de pe vapor, rămase nemișcată. Se auzea marea, peste plajă.

— Ce s-a întâmplat? strigă Tulip, repezindu-se pe poartă.

— A fugit cămila, răspunse fata. Trimite după ea. Cred că nu se mai întoarce.

Nu avea pe cine să trimită. Se duse el, a doua zi dimineață. La cherhana, pescarii îi confirmară, cămila trecuse pe acolo, în galop, nu putuseră s-o oprească. Merseră să-l ducă peste canal, cu barca. Doi îl însoțiră mai departe. O găsiră pe duna cea mai înaltă. Tulip vru să-i închidă ochii, dar nu izbuti; pleoapele îi erau țepene, în irisul cafeniu se oglindea cerul.

Un vultur venea de departe, dinspre Dunăre; vestea îi ajunsese târziu și avusese de traversat toată Dobrogea.

Tulip lăsă acolo un om, ca să nu-l îngăduie pe vultur, și se întoarse la cherhana cu celălalt.

Omul rămas n-avea nici o armă, nici măcar o bâtă; își scoase cureaua groasă și se apără cu ea tot restul zilei și toată noaptea. Atacurile vulturului nu conteneau, deși în câteva rânduri se rostogolise pe nisip, lovit în cap cu catarama metalică. La răsăritul soarelui, istovit, însângerat, se așeză pe un dâmb de nisip, alături. Locul era plin de pene pierdute. Se priviră în ochi. Pescarul văzu în ochii vulturului atâta ură, că i se înfioră pielea.

Se priviră așa vreo două ceasuri, până ce soarele ajunse la sfertul cerului. Atunci vulturul întoarse capul spre Dunăre, și bătu din aripi cu o mișcare semeață. Veneau alți vulturi, trei, iar în spatele lor încă vreo șase. Zarea se făcea neagră.

Sosea și Tulip, cu ajutoare. Războiul cu vulturii ținu trei zile; cinci oameni, așezați în cerc, apărară cămila, lovind cu vâsle, cu ciomege, cu topoare. În prima zi căzu un vultur. Înainte de a muri, cu spinarea fărâmată, se zbătu răscolind nisipul, împroșcându-l cu sânge. Agonia ținu mult, de ți se făcea milă și greață, dar nimeni nu se putea duce la el, să-i dea ultima lovitură, fiindcă odată singur, l-ar fi atacat vulturii ceilalți. A doua zi mai pieri unul; o lovitură de topor îi reteză capul; trupul nu se prăbuși numaidecât, aripile se deschiseră mari, bătură aerul cu furie, și vulturul fără

cap zbură până deasupra mării, unde căzu pe o coamă albă de val, înroșind-o de sânge.

Două dube mari, pescărești, cărau blocuri de piatră, tocmai de la promontoriu. Tulip ar fi putut să dizloce stânca dinamitând-o, dar nu voia să atragă atenția grănicerilor. Oamenii de la cherhana lăsară pescuitul și veniră să-l ajute. O parte spărgeau piatra, cu târnăcoapele, cu răngile, cu pene de fier și cu baroase, alții o încărcau în bărcile uriașe, care puteau duce câte o tonă. Dincolo o descărcau, și altă echipă o transporta în vârful dunelor. Nu erau blocuri mari, doi oameni puteau să le ducă. Făcură un brâu pătrat în jurul cămilei, apoi începură să-l înalțe, retrăgându-se cu fiecare rând de piatră; a treia zi, seara, când puseră ultimul bloc, sus, construcția avea forma unei piramide și era înaltă de trei metri și jumătate.

Tulip plăti oamenii după învoială. Vremea se răcise; din violete, zările se făceau plumburii. Vulturii mai rămaseră acolo vreo câteva zile, agățați pe fețele piramidei, până ce își luară gândul și zburară spre Dunăre. În aceeași zi începu să ningă.

29

Maria strânse diapozitivele; îi obosise imaginația, nu mai putea să le interpreteze. În locul aparatului de proiecție, pe care îl restituise lui Tulip, fiindcă ar fi fost inutilizabil în camera mică de la mansardă, își luase un diascop, cu lentile. Imaginea apărea mărită și destul de clară. Față de aparatul celălalt, avea avantajul că puteai privi oricât, fără ca emulsia diapozitivului să se topească, sursa de lumină rămânând în afară. Ziua se așeza la fereastră, serile sau nopțile stătea întinsă în pat, cu diascopul la ochi, sub lampa din tavan, cu un bec puternic. Derula imaginile repede, nerăbdătoare, făcând numai scurte pauze, ca să decidă soarta personajelor. Totdeauna apăreau băiatul și fata, de cele mai multe ori cu mașina roșie alături, și în decorurile cele mai neobișnuite.

Ultimul diapozitiv, pe care îl privise după-amiază, o obosise atât de mult, că nu mai putea să înțeleagă nimic, în ce timp și în ce parte a lumii fusese făcut. Reprezenta un fluviu de culoare cărămizie, atât de lat, că abia i se zăreau țărmurile. O plută de bambus traversa apa, împinsă de un motor aus-bord fixat la extremitatea din spate. În mijlocul plutei era mașina, plină de noroi, de părea cenușie, când totdeauna până acum apăruse curată și

lustruită. Amândouă portierele date în lături îngăduiau să se vadă interiorul, în umbră, încărcat de pepeni galbeni, care nu lăsau liber nimic altceva decât cele două scaune.

Băiatul cu fata stăteau jos, lângă aus-bord, cu picioarele în apă. El ținea cârma, iar ea împletea o cunună, dintr-un maldăr de flori necunoscute, aflate alături, un fel de lotuși cu floarea foarte mică și cu tija elastică. Structura lor îi amintea Mariei algele cu flori albe, pe care le întâlnise în pădurile de sub apă; numai că florile aici erau violete.

În afară de ei nu se mai vedea nimeni pe pluta misterioasă. A cui era, cine le-o încredințase, unde voiau să meargă? Pe țărmurile îndepărtate nu apărea nici un relief, nici o construcție, nici măcar vegetație, un arbore, prin a cărui formă, natura pustie să poată fi identificată. Până și cerul rămânea gol, fără nici un zbor de pasăre. Abia târziu descoperi Maria, pe unul din bambuși, un fluture albastru, de o culoare intensă și curată. Era prea mic să-l poată încadra cineva într-o specie, chiar dacă ar fi fost specialist și l-ar fi studiat cu lupa.

Pe măsură ce privea mai mult fotografia, Maria se simțea mai nedumerită și mai derutată. Se aflau, probabil, într-o zonă tropicală, dar pe care din continentele posibile: în America de Sud, în Asia, în Africa? De unde veneau, unde puteau să ajungă?

Diapozitivele celelalte nu furnizau nici o lămurire, nu erau puse într-o ordine cronologică, și nu-și amintea să fi fost nici la început, când le descoperiseră în cort și le proiectaseră fuga, pe sărite, într-o singură noapte.

După umbra mașinii, prelungă, se vedea că vine înserarea, ceea ce dovedea și culoarea apei, nefirească, desigur răsfrângerea roșie a soarelui gata să apună. Maria renunțase să înțeleagă, strânsese diapozitivele și se pomenise, fără voia ei, așezată pe marginea patului, cu fruntea în palme, pulsându-i înfierbântată. Căci nu era doar o fotografie, ci un moment de viață. Fusese ceva înaintea ei, o zi, ceva după ea, o noapte. Iar cei doi tineri nu erau ca aici, o imagine, ci doi oameni vii. Venea seara, poate după o zi de arșiță, avea să cadă o noapte rece. Se aflau, cu siguranța, într-o lume străină, greu de străbătut, greu de înțeles, fără să știe unde au să înnopteze și ce surpriză le pregătește întunericul. Iar ei râdeau fericiți, jucându-se cu picioarele în apă; fata împletea o cunună din flori violete.

Maria coborî scările și porni pe plajă. Avea de mers doi kilometri până la primele blocuri, apoi încă unul, până la stația autobuzului, unde rămăsese

deschis barul lui Max, frecventat de trecători și de paznicii hotelurilor părăsite. Pentru atâta drum nu socotea necesar să scoată mașina; și-apoi îi plăcea să meargă pe jos cât de mult, kilometri.

La o săptămână după ninsoare, zăpada persista pe plajă, deși nu era ger. Dar nu se arătase nici soarele. Un alb atât de intens nu mai văzuse decât pe insulele de calcar; să fi fost mai multă lumină, priveliștea ar fi devenit orbitoare. Marea rămăsese tot timpul liniștită, bătea un vânt slab dinspre uscat și nu se formau valuri. Pe întinsul zăpezii nu se vedeau urme de pași, nu trecuse nici un om toată săptămâna. Mai ciudat: nu se vedeau nici măcar pași de vulpe sau de iepure, și nici de păsări. Maria deschidea primul drum în această lume; îi făcea bine, fiindcă dezolarea peisajului se armoniza cu starea ei din ultimele zile; o stăpânea o durere calmă, continuă, pe care o suporta resemnată, sau înțeleaptă, ca pe o condiție inevitabilă. Ajunsese la această stare de anestezie după un șoc, care o zguduise până la senzația fizică a electrocutării. Nu-l prevăzuse, socotea că își sondase reacțiile ei viitoare, și că putea să se domine.

Când cobora scările, la despărțire, era hotărâtă, printr-o chibzuință anterioară, să-și suspende sentimentele și amintirile; începând din clipa aceea, să se ridice deasupra ei însăși, ca să se întoarcă în urmă, în punctul unde avea o viață goală și liniștită. Nu era greu să-și precizeze nici locul, nici timpul; fusese la începutul lui iunie, când stătea la soare, lângă Calul de Salcie, și apăruse un om tânăr, pe care îl vedea prima oară. Nu ținea minte că îl mai întâlnise o dată, pe șosea, lângă Sighișoara; atunci se priviseră numai câteva clipe, de la distanță. Dar întâlnirea aceea crease o predestinare.

Ducându-se cu gândul înapoi, la întâmplarea de pe plajă, Maria era încredințată că va putea să-și continue viața veche, eliminându-l pe omul predestinat, pentru a-l regăsi altădată. Ajunsă în stradă, în dimineața plecării lui Alber, voia să ignore tot ce lăsa în urmă, să se întoarcă la casa de piatră, unde să-și reia programul de totdeauna.

Neliniștea începuse pe când încă mai cobora scara; o presimțire inexplicabilă o făcea să creadă că n-are să se mai întoarcă niciodată. Era tocmai ce-ar fi trebuit să se fixeze în conștiința ei, ca să ajungă la suspendare; hotărâse doar că nu mai exista nimic, nici o amintire, nici fotoliul, nici cerga, nici casa, și dacă nu existau, sigur că nu putea să se întoarcă la ele.

Se urcase în mașină, demarase necontrolat, făcând să patineze roțile din spate. Prin mișcarea bruscă, se smulgea pe sine dintr-un trecut pe care hotărâse să-l desființeze. Atunci venise panica; fiindcă fusese pe cale să izbutească. Și se întorsese. El nu mai era acolo, dar casa nu dispăruse, ca în hotărârea ei nedreaptă. Se uitase mult la fațadă, la fereastra cu glaful de marmură, de unde privise marea și unde Alber se așeza uneori, după o ce învelea cu cerga. Nimic nu trebuia desființat; ar fi fost o trădare și o lașitate. Dacă în prețul dragostei intră și suferința, ea trebuie acceptată; altfel urmează deprecierea tuturor sentimentelor.

Astăzi, Maria își suporta greul cu o mulțumire gândită, pe care o construise din disperarea orelor de după despărțire. Nu avusese curajul să se îndepărteze. S-ar fi dus în port, trecând peste toate rezervele și hotărârile dinainte, dacă nu i-ar fi fost teamă că ar putea săvârși o nechibzuință, care să-l discrediteze pe Alber și să-i creeze o dezamăgire. Nu-i păsa de ea, s-ar fi arătat oamenilor, nepieptănată, plânsă și urâtă, nu-i era rușine să i se afle suferința; prin ea își câștiga drepturi mai mari la dragostea ei viitoare.

Oprise mașina pe o stradă care se sfârșea deasupra falezei. În jos, pe panta terasată, se întindea șirul de vile cu patio și terasă, cu palmieri și chiparoși. Trecuse pe acolo cu Alber într-o duminică dimineața, prima zi când își pierduse complet independența și era fericită. Atunci gândise că în casele acelea nu poate să existe nimic slut, nici boală, nici moarte, mizerie sau viciu.

În ajun fusese cu iahtul la insule, înotase sub apă, ajunsese la descoperiri uluitoare, între altele că un bărbat străin putuse să o tulbure. Era o infidelitate, care o făcuse să zâmbească puțin în sine, nedumerită și intrigată. Astăzi se ura pentru slăbiciunea de atunci, deși atât de neclară. Ar fi vrut să se pedepsească, sa se lase bătută cu biciul, ca să se purifice.

Se vedeau cele două faruri de la intrarea portului, se uita la ele hipnotizată, înregistrând sunetele amestecate, de fluiere și sirene. Curând după opt apăruse vaporul, știa unde se afla Alber, își fixase în minte locul lui pe puntea de comandă. Privea împietrită, cu pumnul la gură. Abia seara băgase de seamă că avea mâna rănită.

Fusese mai rău decât o moarte în chinuri, fiindcă rămânea lucidă, vedea limpede vaporul ducându-se și luându-i-l, și cu fiecare sută de metri, un călău de o ferocitate neîntâlnită în istoria chinurilor îi mai înfigea în inimă un ac cu vârful întors, ca sa se prindă. Iar de fiecare ac erau legate sfori,

împletite între ele, alcătuind o parâmă întinsă pe apă, și prinsă într-un cârlig, la pupa vaporului, unde se pune lochul care numără milele. Îndurase suferința, ceasuri. Vaporul nu se mai vedea, parâma se rupsese, căzuse în apă; inima nu putea să rămână teafără. Plânsese până după amiază, prăbușită pe volanul mașinii, cu capul în fular, ca într-o broboadă, să n-o vadă oamenii. Treceau puțini, unii n-o băgau în seamă, alții se uitau pe geam, ridicau din umeri și își continuau drumul. Se găseau și din cei care să râdă, făcând comentarii vulgare; o credeau nebună, sau beată. Nimeni nu încercase s-o acosteze. Poate zbuciumul ei avea o emanație ostilă; la disperare se adăuga atâta ură, că, nemaiîncăpând în habitaclul mașinii, erupea afara. Ura cu disperare pe omul datorită căruia se afla aici, aproape agonizând, când ar fi putut să plece în cea mai fericită dintre croazierele întreprinse de oameni.

Vaporul intrase în Marmara, seara, când trimisese prima ei radiogramă. În codul lor, făcut de ea, cu multă căutare, ca să fie complet și să-și poată declara sentimentele, feriți de oricine, nu exista nici un cuvânt ca să-i exprime starea din momentul acela. Căutase nedumerită, filă după filă, la toate literele alfabetului. Descoperea că n-avusese destulă imaginație; codul cuprindea numai expresii curente. Prevăzuse dorul, nu și disperarea. Se mulțumise să spună: „Aici bate vântul rece." Însemna: „Mi-e foarte frig fără tine!"

Era ridicol, nu putea transmite radiograma decât predând-o mai întâi la poștă; existau justificări administrative, comunicările particulare nu aveau cum să fie taxate. Se aruncase în mașină, gonise pe autostradă, uitând consemnul, cu o sută de kilometri pe oră, biata viteză maximă a acestui BMW atât de glorios altădată. Pe lângă ridicol, era nedrept și absurd! În fiecare zi când avea de transmis un gând, trebuia să facă drumul până la oraș, să aștepte o jumătate de oră, să plătească, să primească o recipisă!

Poșta comunicase mesajul, prin telefon, abia peste o oră. Îl primise ea, intrată atunci în tură și-l transmisese cu mâna ei, la șase și jumătate, când se făcuse demult întuneric. Se uita pe geam în noaptea de afară, o străbătea cu închipuirea, urmând undele emise de propria ei mână care apăsa pe manipulator cu atâta rutină, că ea între timp rămânea liberă să se ducă cu gândul oriunde. Era singură și putea să plângă. Timp de două ceasuri rămase pe recepție; toate vapoarele Societății de Navigație transmiteau punctul unde se aflau la sfârșitul zilei. Bătea la mașină, mesaje după mesaje,

venite de pe toate mările. Nu cunoștea pe nimeni din echipaje, dar inițialele vapoarelor și numele comandanților le știa de multă vreme, reprezentau a doua ei rutină. Cu Saturn comunica prima oară; când auzise indicativul, i se oprise inima. Ceruse de două ori repetarea textului. Deslușea literele și nu putea să le bată la mașină; mâinile îi tremurau atât de tare, că zadarnic ar fi încercat să le apropie de claviatură; iar când izbutea să le domine, ajungeau la starea inversă, a paraliziei. Greu izbutise să scrie jumătăți de cuvinte, cu degetele înțepenite. Abia mai târziu reconstituise radiograma, cu semnătura comandantului. O privea, și nu putea să stabilească relația dintre ei doi și spațiu. Vaporul intra în Dardanele. Iar el avea mesajul ei în mână! Dar ce putea înțelege? „Mi-e frig fără tine ...“

La două venise curierul cu motocicleta, să ia radiogramele. Pe cele urgente trebuia să le telefoneze ea însăși; nu fusese nici una. Până la miezul nopții, când se sfârșea tura, urma o perioadă de acalmie; putea să și doarmă, trăgând cu urechea să audă apelurile. Uneori, iarna mai ales, pe timp de ceață sau de furtună, înregistra semnale de alarmă.

Nu se întinsese pe canapea în seara aceea, aștepta în fața aparatelor, cu degetele pe manipulator, mimând linii și puncte, extrase din zbaterea inimii. Era strigătul ei SOS, destinat să nu-l recepționeze nimeni.

La ora zece și un sfert, receptorul deschis începuse să piuie. Apăsa mecanic pe clapele mașinii de scris, până ce își văzuse numele, apărând ca din neant, dintr-o lume imaginară. Înlemnise, cu ochii la foaia de hârtie, care se tulbura, acoperită de valuri. Nu înțelegea nimic în continuare. Se dezmeticise la apelurile enervate ale aparatului. Corespondentul ei îi cerea confirmarea. Îl rugase să repete mesajul ...

Criza de disperare se sfârșise atunci când avu în față răspunsul. Nu-i mai tremurau mâinile; citea calmă, cu un zâmbet pe fața chinuită și plânsă. „Îți doresc să ai mult soare.“ Era soare, în plină noapte, fiindcă vorbele însemnau: „Încălzește-te de la inima mea“.

Dormise cu radiograma în sân. De a doua zi începuse să aștepte, și de atunci trecuse o lună. De patru ori fusese la poștă. Trebuia să se înfrâneze, ar fi trimis radiograme în fiecare zi, de mai multe ori pe zi, din oră în oră.

Acum ieșise din casă, fiindcă născocise o nevoie; nu mai fumase de multă vreme, uitase deprinderea însușită provizoriu și fără convingere. Voia să-și cumpere țigări, de la barul lui Max. Putea să-și cumpere numai chibrituri, la urma urmelor. Poate în realitate urmărea să evadeze din casa de piatră; sau

să vadă cum mai arată oamenii la față. Ce oameni? Un pescar, un paznic, un biciclist în trecere, oprit să se încălzească, un cuplu, clandestin desigur, și destul de suspect, femeia în vârstă, fardată groaznic, bărbatul un tânăr, speriat, încolțit și rușinat, încercând să se ascundă de privirile celorlalți. Apoi doi hamali, disputându-și o mătușă, cherchelită rău, așezată între ei la masa cea mai luminată. Atâta văzuse într-o seară, când venea de la poștă și intrase să ia o sticlă de coniac. Nu-l băuse; nu putea să bea singură. Ar fi băut însetată băuturile din trecut, ghemuită în fotoliu, învelită cu cerga.

Până să cadă noaptea, rămâneau două ceasuri. Maria se opri puțin la Calul de Salcie. Nisipul în jurul lui mai crescuse de o palmă; topografia locului se schimbase. Ar fi fost bine să vină într-o zi cu lopata, să arunce nisipul, să reconstituie decorul zilei de iunie, când se iubise cu un bărbat, la câteva ceasuri după ce-l cunoscuse. Voise să fie un gest simplu, o bucurie nefățarnică, egală pentru amândoi, îndreptățită de singurătate și de frumusețe. Fiindcă îl privise, îl studiase, ca pe un model; ar fi vrut să-l sculpteze. Dar mai întâi să-l mângâie ...

După acel examen și-l făgăduise; aștepta seara cu pielea atât de fierbinte, că trebuise să intre în apă, pe o temperatură inacceptabilă, altfel el și-ar fi dat seama. Nu voia să-i acorde altă atenție, decât o îmbrățișare, în libertate. Sclavia trebuia să dispară, măcar acum când se eliberau ultimele dintre popoarele înrobite. Dar ea pe urmă se dusese cu secole înapoi, de bună voie, și era sclava unui om pentru care ar fi putut să moară.

Se uită în cugetul său, întrebându-se dacă un alt destin ar fi fost mai bun. Nu; libertatea ei dinainte i se părea goală; n-o folosise, nu era legată de altă amintire decât a unei monotonii calme, fără trecut și fără viitor, fără istorie.

Se uită în jur, să se regăsească în peisaj; descoperi, mirată, urme de pași în zăpadă. Veneau dintre dune, până la malul mării, lângă Calul de Salcie, apoi porneau pe plajă, spre sud, în linie dreaptă. Erau pașii unui om și ai unui câine; mergeau liniștiți unul lângă altul. Maria îi urmă, intrigată, mai bine de un kilometru, până ce cotiră la dreapta, și se pierdură pe betonul autostrăzii. Așteptă puțin, nedumerită; uitase de ce se afla aici, i se părea că nu urmărise altceva decât să vadă unde duceau pașii.

În apropiere erau primele blocuri; merse printre ele fără să le privească. Nu-i plăcea lumea gălăgioasă de peste vară, ocolea pe departe restaurantele și barurile, unde cântecele și dansurile nu conteneau decât înspre ziuă. De aceea nu o întristau de loc tăcerea și pustiul, când plecau ultimii

vilegiaturiști, iar hotelurile și localurile se închideau, rămâneau goale, ca pe vremea de ciumă. Dar recunoștea că exista o dezolare adâncă în așezarea aceasta imensă, somptuoasă, de marmură, aluminiu și sticlă, lăsata în părăsire. Unde se ducea lumea debordantă, veselă, gălăgioasă, încărcată de fantezie, care vara popula hotelurile? Puteau oamenii să-și abandoneze amintirile cu atâta ușurință? Să ignore crivățul, gerul, viscolul, care puneau stăpânire pe această cetate a soarelui? De ce nu rămânea nimeni aici, s-o apere? Se vedeau lumini, din loc în loc, pe la etaje, ca să marcheze existența unei administrații, să nu se creadă că bunurile ei sânt lăsate în voia soartei. Numai că luminile erau reci moarte. Existau pe undeva și oamenii, îngrijitori sau paznici, dar nimeni nu-i vedea, îi absorbea spațiul.

Maria se opri la bazinul unde îi găsise într-o seară pe Rafael și Dia, așezați pe bordura de piatră cenușie. Erau tineri și nu știau ce să facă din tinerețea lor, proiectată pe grupul plastic din mijlocul bazinului. Bazinul era acum secat, plin de frunze înghețate. Femeia bătrână, de fontă, cu legătura de găteje în spinare, părea mai gârbovită, dar exista în ea o vitalitate metalică. Maria descoperi abia acum că avea pe fața uscată un zâmbet ironic. Alături, femeia tânără, de oțel inoxidabil, albă, semeață peste vară, nu îndura frigul, părea că tremură și se îndoaie. Maria i-ar fi pus ceva pe spate.

Puțin mai departe, străluceau, reci, vitrinele unui restaurant mare; vara vitrinele se ridicau, și interiorul se lega cu terasa, alcătuind un platou continuu, o bogăție de spațiu care te făcea să uiți, o vreme, existența zidurilor din lume. Acum terasa era goală, acoperită de zăpadă. Înăuntru se vedeau mesele și scaunele, făcute piramidă, în mijloc, sub un bec care trimitea prin colțurile goale umbre aspre. Era întristător, dar nu pentru Maria. Ea avea numai sentimentul deșertăciunii; i se părea absurd și nedrept ca toate aceste lucrări făcute de oameni să rămână fără utilitate. „Și cât soare, se gândea înfiorată, va trebui să bată în ziduri, primăvara, ca să le dezghețe!“ Niciunul din viitorii oaspeți nu putea să se gândească, nu putea se înțeleagă, să simtă și să-l treacă fiorii, că între el și vara din urmă era o banchiză polară.

Când ajunse la barul lui Max, o pătrunsese frigul; nu prevăzuse, nu se apărase. Înăuntru erau puțini oameni. Nu exista calorifer, localul nefiind destinat să funcționeze iarna. Căldura venea de la o sobă, o improvizație,

instalată în mijloc, cu un burlan lung, care ieșea pe o tăietură din colțul unei ferestre. Făcea impresie proastă, în schimb aerul devenea acceptabil.

Îl cunoștea pe barman, care îi făcu un semn de amiciție, fără familiaritate. Îl chema Nicu, dar i se spunea Max, și purta haină neagră.

— N-am câștigat! îi spuse Mariei.

Juca la loto; jumătate din leafă.

— Mai încearcă! îl sfătui Maria.

— M-aș duce la o cărturăreasă. Nu cunoașteți vreuna?

— Nu, dar învață să dai pasiențe. Îți ghicești singur, dacă un număr, care vrei, iese sau nu iese.

— Mulțumesc, am să încerc. Beți ceva?

— Nu; am venit după țigări.

— Anul trecut luați chibrituri.

— N-ai uitat.

— N-am voie să uit.

— Max! strigă cineva de la o masă.

— Iertați-mă!

Maria se apropie de sobă, să se încălzească înainte de a porni spre casă, cu vântul în față. La venire fusese convenabil; nu se gândise cum va fi la întoarcere.

Nu vedea pe nimeni, nu auzea glasurile. Cineva, dădu drumul tonomatului. Maria tresări, surprinsă neplăcut; muzica nu se potrivea cu iarna, venea de peste vară, zglobie, spumoasă, iar alături ardea o sobă mizerabilă.

În partea opusă intrării, o fereastră, ca o vitrină, dădea spre mare, într-un loc cu plaja foarte îngustă. Valurile se vedeau aproape, din locul ei păreau că vin până în zid; să nu fi fost muzica, li s-ar fi auzit foșnetul. Până unde ajungeau, când bătea vântul din larg?

Întâi descoperi câinele. Probabil o observase de la început, dar nu se hotărâse să vină. Acum se apropia, în lumina tulbure a ferestrei, pe care se vedea, înaintând în mare, un capăt de dig, început și lăsat în părăsire. Câinele se opri lângă ea, ridică ochii, prietenoși, o adulmecă, schițând dintr-o mișcare a cozii un semn de simpatie. Maria se aplecă să-l mângâie pe cap; atunci descoperi și omul. Îl recunoscu, deși singura lumină venea din exterior, cenușie, de înserare. Stătea la o masă, lângă fereastră, retras în umbră, de unde însă putea privi afară. N-avea ce să vadă, decât marea,

pustie, rece și tristă, dar îl absorbise, fiindcă nu descoperi lipsa câinelui decât cu întârziere. Ochii lui se întâlniră cu ai Mariei; ea citi în ei o contrariere, o nemulțumire și luă mâna de pe capul câinelui. Salută prima, intimidată, ca și când ar fi avut o vină. El răspunse cu o tresărire, ridicându-se repede, pe jumătate, cât îi îngăduia spațiul dintre masă și scaun. Părea cam greoi, sau îl incomoda șuba pe care o ținea în brațe. Întâlnirea îl stânjenea vizibil, poate fiindcă nu apucase să salute primul. Sau știa că ea îl mai văzuse odată la un bar, tot cu un pahar mare în față? În paharul la fel de mare era aceeași băutură albă, străvezie. „Poate saché“, se gândi Maria. Câinele se uita la ea, gudurându-se; ignora mișcarea stăpânului.

— Hai, du-te!

Câinele întoarse capul spre fereastră, dar rămase. Maria se simțea din ce în ce mai vinovată. Regreta că intrase; trebuia să plece cât mai degrabă. Luă câinele de zgardă și îl duse stăpânului. Acesta nu izbutea să se ridice în picioare, se clătina cu șuba în brațe, între scaun și masă. Putea să pară beat; ar fi fost detestabil. Maria socoti că era doar neîndemânatic, dacă nu cumva îl plictisea situația.

— L-am adus pe Kodar, spuse, fiindcă unul din ei trebuia să vorbească.

El nu răspunse, încă se chinuia cu șuba, până ce se enervă deodată și împinse masa cât colo. Din această mișcare simplă, își regăsi și echilibrul, și personalitatea, apăru numaidecât ca un om întreg și sigur pe sine. Puse șuba pe scaun, ceea ce ar fi trebuit să facă de la început, și își îndreptă spinarea. Maria nu-l văzuse niciodată în picioare, nu se aștepta să fie atât de înalt; îl privea cu capul dat pe spate. I se păru prea matur, cu o figură prea încordată. Era un om care putea să domine și poate chiar avea această obișnuință. Nu se simțea bine în fața lui, mai ales că îl obliga să stea în picioare; era evident că n-are să se așeze cât timp ea rămânea acolo.

— Kodar, aici! porunci el, cu glasul aspru, la care Maria se așteptase.

Înainte de a-i vorbi ei, îi vorbise câinelui. Acesta merse obidit să se așeze sub masă. Maria privi pușca rezemată de scaun.

— Ai fost la vânătoare? întrebă, mutându-și ochii la paharul de pe masă.

— Nu, răspunse el. Am fost să-mi plimb câinele.

— A, da! zise ea. Nu l-am chemat eu, dar te rog să nu-l cerți. Iubesc foarte mult câinii și toți vin la mine.

El nu răspunse; vedea că ochii ei erau îndreptați asupra paharului.

— Vrei să bei ceva?

Întrebarea nu părea îmbietoare.

— Nu, mulțumesc, răspunse Maria. Bună seara.

Se întoarse repede, renunțând să mai facă un semn câinelui, și porni spre ușă. Ar fi trebuit să întrebe ce băutură era în pahar. Afară începea să se întunece; vântul se întărea. Nu mai rămânea decât o jumătate de oră până să fie noapte; abia avea timp să ajungă acasă, dar ceva o împiedica să plece. Ocoli clădirea; în flancul ei, pe platforma betonată unde era un loc de parcaj, aglomerat vara, văzu mașina violetă, atât de singură, de neprevăzută, că părea o închipuire. Îi trebui timp până să se convingă că era reală și că o mai văzuse odată în port, lângă clădirea administrației. În ziua când Alber primise comanda vaporului. Nu o sărbătoriseră; se simțeau amândoi ca după o înmormântare. Maria regreta acum din toată inima că nu izbutise să se depășească, să transforme izbânda lui într-o bucurie comună. Asta-i, fericirea; se învață, în lecții grele și scump plătite! Privi pe geamul portierei. Recunoscu interiorul, ca o carlingă de avion, cu tabloul de bord încărcat de instrumente. Erau oare necesare, sau trebuiau să flateze pe proprietar, iar pe ceilalți să-i epateze? Îi plăcea tapițeria, acel ivoar feminin, delicat, calm, surprinzător într-un ansamblu mecanic. De ce nu-și lăsase pușca în mașină? Cui vroia să o demonstreze, cine s-o admire, într-un bar cu oameni îndoielnici, rebegiți de frig, puși pe băutură, evadați pentru o seară din viața lor mizerabilă? Toți de-aici erau niște evadați, și omul cu câinele, și ea, dacă s-ar fi așezat și ar fi băut un pahar. Pe urmă își aminti; luase pușca înăuntru, fiindcă îi plăcea câinelui. Bubuitura, mirosul de pulbere, goana pe câmp, prin hățișuri! Erau natura lui obsedantă, îl făceau să schiaune, să tremure, cu burta suptă până în șira spinării, cu picioarele încordate, gata să se lanseze. Nu vâna în folosul lui, sau al puilor lui, să-i hrănească. Vânase oare vreodată pentru el? Poate în vremuri îndepărtate, la prima generație a rasei. De atunci vâna pentru om. Ce moștenire purta în sânge, de nu-i scădea patima după atâtea milenii? Cum de recunoștea pușca, în locul ghioagei, arcului, bumerangului?

Maria merse până după colț, în partea mării. Înăuntru se aprinsese lumina; tonomatul încetase. Privi pe finiș; ar fi fost penibil ca el s-o descopere, dar nu putea să plece înainte să vadă; paharul era la locul lui, în mijlocul mesei, golit până la jumătate. Simți nevoia să bea un alcool tare. Își aminti sticla de coniac de acasă; se gândea că avea să-i scoată dopul, să-și toarne, să dea paharul pe gât, și se socotea vicioasă.

30

Rafael nu mai ieșise din casă. În afară de durerea plămânului, care nu înceta și îi dădea continuu senzația că trebuie să tușească, nu avea nici o suferință. Medicii nu descopereau nici o complicație, analizele repetate, examenele clinice, radiografiile nu depistau nici o anomalie. Rafael respingea sfaturile, refuza să iasă din casă. Nici măcar nu încerca să vadă cât se putea bizui pe picioare. Stătea într-un balansoar, în fața sobei încinse, cu ușa deschisă; jăratecul îi îmbujora fața palidă, o făcea vie, îi înmulțea globulele roșii, fără să învingă o altă paloare, din inimă. Dacă închidea ochii, în arșița sobei și-n legănarea înceată a balansoarului, mergea în zona mirajelor, între tropice, în insulele Canare, sau în Oceania. Nu citea nici o carte, nu voia să asculte muzică. Refuza orice prezență, în afară de a Diei; când venea de la școală, ea nu-l mai părăsea până la miezul nopții, uneori până la ziuă. Rafael adormea în balansoar sau se prefăcea că doarme; atunci ea se întindea în patul lui, temându-se că dacă s-ar duce alături, în camera ei, i-ar face o nedreptate. Dintre toți oamenii care se îngrijeau de sănătatea lui, ridicând nedumeriți din umeri, numai ea se temea că Rafael ar putea să moară. Fără motiv; să se stingă. Grijile ei pentru el nu însemnau un sacrificiu; îi prisosea timpul, nu trebuia să învețe, orele de școală îi ajungeau ca să știe lecțiile. Trecea cu o ușurință puțin trufașă printre materii care nu-i făceau nici o plăcere, dar pe care le pătrundea până la ultima lor semnificație, anticipând de multe ori explicațiile. Ar fi fost un exemplu în toată școala, dacă n-ar fi atras, poate intenționat, antipatia secretă a profesorilor. Nimeni nu putea să-i reproșeze nimic, decât poate privirile impertinente, peste care știa să lase la timp pleoapele, cu un zâmbet sfios, în realitate plin de ironie. Nu-i puteau declara război; nu existau motive. Se îmbrăca decent și se mișca mai corect decât o călugăriță. Alcătuirea ei însă prevestea o explozie, care avea să dărâme multe ziduri, făcând multe victime. Consolarea celor amenințați astfel era că peste patru luni termina școala. Din partea ei, la acest gând, Dia nu simțea nici o bucurie. În preocupările ei, școala reprezenta o etapă neimportantă. Avea facultatea de a înmagazina fără efort orice scria într-o carte, chiar dacă o citea fără să se concentreze. Nici un examen, de orice grad, n-ar fi pus-o în încurcătură; în capul ei nu era doar o enciclopedie, ci și o uimitoare putere de sinteză. Nu-

și etala niciodată știința, ca și cum n-ar fi pus mare preț pe ea, sau i-ar fi fost lene, ori mai degrabă ca și cum nimeni și nimic nu merita prea multă atenție. Școala nu cunoscuse până atunci un astfel de exemplar, care își concura profesorii cu aceeași ușurință la cele mai distanțate discipline: la desen, la muzică, la astronomie, la fizică sau latină. Dar toți o priveau cu suspiciune, îi dădeau în silă notele maxime, așteptând să descopere o farsă, sau o vrăjitorie.

Într-o singură după-amiază, după ce căzuse ninsoarea, lipsi de acasă și merse la casa de piatră, s-o vadă pe Maria. Rămăsese doar un autobuz, care venea din oră în oră până la barul lui Max, ultima stație, aducând numai câțiva oameni, și de multe ori nici unul. Restul drumului îl făcu pe jos, nu prea bucuroasă. Pe Maria o găsi în stație, cu casca la urechi, recepționând radiogramele; vorbiră în câte o pauză.

— Ce mai știi despre iubitul tău? întrebă Dia.

— Nu-i mai spune așa. Are un nume.

— Eu nu știu altceva decât că e iubitul tău. Nu mă interesează cum îl cheamă. Și dacă n-ar fi iubitul tău puțin mi-ar păsa că există!

Maria nu răspunse; bătea la mașină.

— Tu te-ai gândit că într-o zi s-ar putea să mori? continuă Dia. Moare atâta lume ... Ieri noapte mi-am scris testamentul. De fapt, e o simplă scrisoare, pentru posteritate. Îți dai seama că n-am de lăsat nici o moștenire. Am vrut doar să se știe care sânt gândurile mele, despre mine, despre oameni, despre viață. Mă enervează ideea că, după moartea mea, cineva ar putea crede că am fost proastă. Maria, crezi că te iubesc foarte tare?

— Cred, deși nu găsesc explicații. Nu mă cunoști bine.

— Îmi ajunge că ești frumoasă; frumusețea reprezintă o garanție. Tu ți-ai făcut testamentul?

— Nu. Nici nu m-am gândit. N-am nimic de lăsat. Nu mă plâng, nu mi-a plăcut să agonisesc, nici măcar boarfe. Îmi place să merg fără geamantane și cu buzunarele goale.

— Da, e frumos, dar nu-i firesc. Dacă s-ar întâmpla să mori, n-ai vrea să mi-l lași mie pe iubitul tău?

— Cum să ți-l las?

— Prin testament. Cu limbă de moarte. Asemenea dorințe se respectă totdeauna.

— Viața ar putea să-ți dea multe, spuse Maria. N-ar trebui să cerșești. De ce nu-ți cauți un băiat de-o vârstă cu tine?

— Ți-am mai spus: nu-mi oferă nici o garanție. Îmi plac oamenii legați de o femeie. Înseamnă că sânt verificați.

— Cred că n-ai încredere în tine!

— De loc! izbucni Dia. Sânt o hahaleră! N-am echilibru, înțelegi? M-am născut în vremuri grele; era teamă, și foamete. Nici nu știu cine a fost mama mea; dacă era nebună? Sau o criminală? De unde să aflu? M-a crescut turcoaica bătrână. Tot ea l-a crescut și pe Rafael... Rafael o să moară. (Dia se ridică, împinsă de o teamă subită.) Trebuie să plec. Presimt că nu-i este bine.

— Dacă aștepți o jumătate de oră, te duc cu mașina. Oricum, ajungi mult mai repede.

Pe drum Dia spuse, dezgustată:

— Cum poți să te urci în rabla asta? Nu merge mai repede?

— Ba da, dar am un consemn.

— Ți-e frică de moarte! Vrei să-ți spun ceva? Mi-ar părea foarte bine să fiu bolnavă. O boală care nu iartă. Nu tuberculoză, asta se vindecă. Îți dau niște medicamente de te îngrași cu o sută de kilograme; mai bine lipsă. Nu mi-ar plăcea nici o boală de inimă; mori ușor, dar am auzit că până atunci ți-e teamă tot timpul. Mă gândesc la o boală patetică, să fii palidă, frumoasă, fascinantă, toată lumea să plângă prin colțuri, iar tu să zâmbești fericită. Să știi că mori, dar să nu te doară, nici să-ți fie frică. O moarte euforică. Tu crezi că există? Am acasă, dar să nu mă trădezi, o cutie cu o sută de pastile. Nu-ți spun de care, nu vreau să te ispitească; am auzit că dacă iei numai zece, te duci direct în paradis; și dacă bei și o litră de coniac pe deasupra nu te mai trezește nimeni; admițând că ai avea ghinionul să te găsească prea devreme. N-am de gând să recurg la ele, dar e bine să le știu acolo. Îmi dau o siguranță. Când sânt necăjită și mă gândesc că depind numai de un gest, al meu, devin optimistă. Moartea te scoate din toate încurcăturile. Cred că arma cea mai sigură a unui om atacat este o fiolă de cianură. („Sau a unui om ofensat“, se gândi Maria.) S-o ai tot timpul la tine, iar în clipa primejdiei, s-o bagi în gură, s-o ții sub limbă și să spui: „Când mă jignește, mă insultă sau se atinge de mine, devine ucigașul meu și o să mă aibă pe conștiința“. Dar știi, să te ții de cuvânt, să înghiți fiola; îi faci praf! Îi mitraliezi! Ori, știu eu? Poate există trucuri, să te strângă de gât, să-ți dea cu

pumnul în ceafă, ca să nu poți înghiți. Cel mai bine ar fi să sacrifici o măsea, să-i pui o coroană de porțelan, și înăuntru să ascunzi fiola; nu-i nevoie să fie mare; cât o gămălie de chibrit. Numai că ar trebui să ți-l faci complice pe dentist. Și pe urmă nu cred că te simți în largul tău, să știi că ai otrava tot timpul în gură. S-ar putea odată să muști greșit, sau să fie un os în mâncare... Oricum, dacă-ți trec prin cap asemenea gânduri înseamnă că mai bine era să nu fi venit pe lume!

Trecând pe la barul lui Max, Maria își aruncă ochii în stânga și descoperi mașina violetă, în locul de rândul trecut; nu trecuseră de atunci decât trei zile; venea oare în toate serile? La întoarcere, văzu mașina tot acolo. Se luptă puțin cu sine, o ispitea gândul să spioneze, paharul lui devenea o obsesie. O respinse. Avea nevoie să se reculeagă, acasă, izolată de lume. Discursul Diei o deprimase. Ar fi trebuit s-o repeadă, dar îi lipsea energia sau poate curajul. Și poate în Dia nu era o contrafacere, ci o moștenire nefastă.

Dia intră de-a dreptul în camera lui Rafael; îl găsi în fața sobei, legănându-se în balansoar, pe întuneric; singura lumină venea de la jăratec și-i colora obrazul.

— Mi-a fost teamă că nu te simți bine, spuse Dia, după ce-i puse mâna pe frunte. Stai puțin să scot țoalele de pe mine.

Deși în plină bătaie a sobei, fruntea avea o înrourare rece. Dia se duse în camera ei și se întoarse mai mult goală, în halatul de baie, scurt, încheiat numai pe jumătate. Nu umbla altfel prin casă, nici iarna. Se vedea că pe dedesubt avea nimica toată. Nu se ferea de Rafael. Și de nimeni. Pudoarea ei consta în a găsi mișcări plastice și a se feri de poziții grotești, chiar când n-o vedea nimeni. Își asumase legea statuilor; nimeni nu se scandalizează de goliciunea acestora, care uneori e prea sugestivă, și nu-i totdeauna pură, în înțelesul moralei. Sigur, nu putea impune semenilor să umble goi; ar fi fost dezastruos. Ar fi însemnat să n-ai o clipă de repaus, să păstrezi tot timpul o ținută care să nu trădeze nimic dizgrațios, din nici un unghi, pentru nici un ochi, chiar dacă ar fi milioane. Ar fi foarte anevoios să trăiești gol; poate ai trăi numai pe jumătate, ai muri de oboseală. Îmbrăcămintea lungește viața și o ușurează, dar nimeni nu-i înțelege rostul. Toți cred că trebuie să acopere părțile secrete.

— Ce-ai făcut în lipsa mea?

— Nimic. Mă doare inima.

Dia era alarmată; până acum îl duruse plămânul; doctorii spuneau ca e numai o impresie; bine! Și dacă totul e numai impresie? Inclusiv moartea?

— Tu unde crezi că ar putea să fie acum? Ea. El nu mă interesează.

— Dar sânt împreună!

— De unde știi?

— Nu făceau impresia că ar putea să se despartă.

— Și dacă el a murit? De boală. Sau într-un naufragiu.

— La fel ar fi putut să se întâmple și cu ea.

— Ești o mizerabilă! Mă doare inima!

— Nu mai vorbi!

— De ce n-o fi scris?

— Nu ne știau adresa. Cred că nu știau nici cum ne cheamă.

— Nici măcar atât?! Oare au să se întoarcă vreodată?

Dia puse lemne pe foc; până să le cuprindă flăcările, în odaie se făcu întuneric. Rafael se legăna cu ochii închiși.

— Vrei să-i spui numele? Dar nu tare.

— Tereza! șopti Dia.

El se învioră, zâmbi mulțumit.

— N-ai să înțelegi cât îmi face de bine! E un nume care nu mi-a plăcut niciodată. Poate fiindcă totdeauna mi-a amintit de Maria Tereza. A fost o împărătească mare, dar n-am simpatizat-o. Din cauza bărbaților; nu că ar fi fost destrăbălată; n-aș condamna-o, să fi avut și o sută.

— Se pare că a avut mai multe sute, spuse Dia, cu răutate.

— Nu știu; cred că-s anecdote. Dar i-a mâncat, i-a hăpăit. Era grasă și lacomă. Bărbații plecau de la ea clătinându-se ... Și uite că pe numele ei oribil a venit o ființă suavă. Nu spun că semăna cu o floare; era femeie și știa că este, se vedea pe față. Dar nu putea fi lacomă. Făcea parte din oamenii care nu iau niciodată mai mult decât trebuie și decât le trebuie. Se cunoștea după multe, toate ale ei dovedeau feminitate și discreție. Gândește-te numai cum avea șoldurile, cum se îmbinau cu talia, că ar fi putut să se rupă; păreau șolduri de fetiță, le-ai fi cuprins cu mână, și când colo, la prima mișcare, emanau valuri de voluptate. Mai spune-i numele o dată!

Dia șopti:

— Tereza!

— Nu-i la fel ca adineaori. Ce-i cu tine?

Era puțin iritată. Se ridică în picioare, își desfăcu halatul, cât să i se vadă șoldul și talia.

— Despre șoldurile mele nu s-ar putea face aceleași poeme? De ce nu le compari cu ale ei? De ce nu te-ai uitat și la mine?

— Tu ești sora mea.

Dia își strânse halatul și se așeză pe covor, în fața balansoarului.

— S-ar putea nici să nu fiu. Tu știi cine a fost mama ta? Aveai un an când m-am născut eu. O ții minte?

— Cum să o ții minte la un an?

— Dar unde-i mama noastră? Tulip n-a pomenit niciodată de ea. Știi ce cred eu? Că nici nu sântem copiii lui. Ne-a luat de suflet. Sau ne-a furat.

— Nu știu! Ești sora mea. Fiindcă așa am crescut. S-a fixat ceva în conștiința noastră. Toate concepțiile mele despre femei se schimbă când mă gândesc la tine. Tu ești mai presus de propria ta alcătuire femeiască.

— Dacă o vijelie ne-ar împinge unul spre altul, n-ai putea să uiți?

— Nu.

— Îmi pare rău! spuse Dia.

Nu se ridică; doar se strânse, ascunzându-se cât putea în halatul care o lăsa mai mult goală.

— Mai spune-i numele! Te rog!

— Dă-o dracului!

Genunchiul Diei, încins de dogoarea sobei, era ud de lacrimi; se miră, nici nu știa că plânge.

31

Maria găsi acasă un plic, venit cu avionul, de la Singapore. Sosise de două săptămâni, după data de pe ștampilă. Nu o mira că întârziase atât la poștă; o nedumerea Singapore; vaporul nu trebuia să facă nici o escală până în Japonia. Dar scrisoarea exista, era de la Alber, îi recunoștea scrisul, și-l recunoștea pe el, de la primele rânduri. N-o mai interesa altceva, nici măcar escala neprevăzută. „Dacă aș fi știut că intrăm aici, ți-aș fi telegrafiat din vreme, să-mi trimiți o scrisoare. Nu știi ce-ar fi însemnat pentru mine!“

Știa, cu prisosință. Fiindcă îi curgeau lacrimi și-i tremurau mâinile.

„Îți mulțumesc pentru calendarul tău. E o mângâiere nebănuită. Îți respect consemnul, citesc numai fila zilei, apoi mă străduiesc să caut un răspuns care să aibă valoarea întrebării. Ai să-mi spui într-o zi cine ești tu cu adevărat, de unde aduci avalanșa asta de gânduri, negândite de nimeni până la tine? Oamenii vorbesc des de noroc și de fericire, prea des ca să fii sigur că știu ce înseamnă. Eu știu bine, știu după ce m-am gândit nopți și zile. Pot să spun, cu toată mintea și cu toată inima, că ești pentru mine un noroc — s-ar fi putut să nu te întâlnesc — și ești fericirea, fiindcă te asociezi cu toate speranțele mele. Am să fac tot ce mi-am dorit și mi-am pus în minte, am să fac mai mult și mai bine, pentru că exiști tu. Totul are să fie pentru tine! Te aștept în toate diminețile tale, la ora șase; aici ora se schimbă cu meridianele, trebuie să pun timonierul să mă scoale. Bineînțeles că a aflat toată lumea, începând cu secundul, și toți îmi aruncă priviri ciudate. Poate mă cred nebun. Aș vrea să le strig tuturor, prin stația de amplificare, să audă toți, până la mecanicii din fundul calei, să strig mai tare decât zgomotul motoarelor, și să le spun că la orele acelea neînțelese de ei am întâlnire cu Maria. Să audă și păsările călătoare, când se așază pe catarge să se odihnească, să audă și oceanul, și stelele. Fii binecuvântată că exiști, fii binecuvântată că mi-ai ieșit în cale! Nu-ți spun cum trec orele mele. Atâta timp cât te am în gând, nu poate să fie decât bine. Distanța care ne separă și crește zi de zi, cu sute de mile, nu-mi dă sentimentul că ești departe. Ne separă numai timpul, și l-aș suporta greu, dacă n-ar fi calendarul. Au trecut douăzeci și nouă de zile. Știu nu din jurnalul de bord ci de la tine. Dar cum ai putut să mă lași să dorm, în noaptea dinaintea plecării? E singurul meu regret, care uneori se transformă în umilință, alteori în furie. Acum, când

patul meu e gol, și când mă gândesc cum ar fi să apari aici prin minune, mi se taie răsuflarea. Acum știu cât prețuiește o noapte cu tine și-mi vine să gem: cum am putut să irosesc noaptea aceea?“

Era ceasul opt seara. Mai avea timp să alerge la poștă, sa trimită o radiogramă. Își puse haina, coborî scările. Jos îi veni alt gând; deschise ușa stației. Era unul din cei trei care împreună cu ea împărțeau ziua în patru. Îi cunoștea doar numele.

— Vreau să dau o radiogramă personală.

— Nu în tura mea! Știi că nu se poate.

Știa, dar primise o scrisoare, și scrisoarea, dacă nu schimba mersul lumii, pe ea o obliga măcar să calce legea. Făcu în minte un film dinamic, să aibă un revolver, să-l pună pe om cu fața la zid și să-și transmită mesajul fără să-l mai cifreze, să-l citească oricine, să nu-i pese de nimeni: „Îți dau toate nopțile mele cât timp am să fiu vie și o să ai nevoie de mine“.

Scoase mașina, în clipa când începeau să cadă fulgi de zăpadă; capota era tot ruptă, zăpada topită avea să curgă înăuntru. Nu putea nici să renunțe, nici să meargă pe jos până la autobuz; ar fi ajuns în oraș după închiderea poștei. Cu toată ninsoarea, șoseaua nu era alunecoasă; se simțea aderența anvelopelor pe asfaltul zgrunțuros, cu criblură antiderapantă; din frecarea celor două materiale, cauciucul și piatra, se năștea o trenă sonoră, aspră, robustă, care se transforma într-o senzație de stabilitate și siguranță.

Pe la barul lui Max trecu la ora opt și douăzeci de minute; mașina violetă era iarăși acolo. Se simțea dezamăgită, cu un fir de tristețe. Să fi fost un vicios? Un om fără rost pe lume? I se părea inadmisibil. N-ar fi avut o asemenea mașină; nici câinele.

La întoarcere nu-și mai înfrânse curiozitatea. Trebuia să vadă ce-i cu paharul. Opri lângă bordură și ocoli clădirea. Lumina venită pe fereastră traversa plaja, până în mare; se vedeau valurile albe care păreau mai mari, proiectate pe cortina de întuneric; semănau cu avalanșele de zăpadă. Ningea asupra lor, bogat, calm, ca un adagio în tonalitate majoră.

Paharul era golit pe jumătate, în mijlocul mesei; omul tocmai se ridica să plece. Maria intră în panică, atât de nepermis i se părea gestul ei; trebuia să dispară înainte ca el să iasă pe ușă. Alergă la mașină; se uită la ruptura capotei cu părere de rău, zăpada topită se scurgea înăuntru! Când să deschidă portiera, se opri consternată. Cauciucul din spate se lăsase, probabil mai dinainte și mersese câteva sute de metri pe jantă; simțise că

mașina trăgea spre dreapta, nu destul de tare ca să se alarmeze; putea să fie vântul, sau profilul șoselei. Roata de rezervă trebuia și ea reparată, tot amâna de două săptămâni, cu speranța că n-o să aibă necazuri. Camioane nu treceau, să ceară ajutor unui șofer; nu-i rămânea decât să caute la bar, poate găsea un om priceput, dispus să-și lase băutura și s-o depaneze. Era atât de confuză, încât uitase cauza panicii. Dădu piept în piept cu el, tocmai când ieșea pe ușă, cu șuba într-o mână, cu pușca în cealaltă. Nu se arătă surprins. O simți însă că era în restriște.

— Ce ți s-a întâmplat?

Nici câinele nu părea surprins; poate o adulmecase prin ușă, fiindcă veni drept la ea, fără nici o ezitare, și-i puse labele mari pe umeri. Maria nu era capabilă să-i accepte efuziunea.

— Sânt în pană de cauciuc, spuse, arătând mașina care, sub ninsoarea grea, părea și mai prăpădită.

— Am să-ți ajut să schimbi roata, spuse omul.

— N-am roată de rezervă. Căutam pe cineva, poate îmi repară cauciucul.

El o privi mirat, apoi reprobativ, dar nu-și exprimă gândurile în cuvinte. Era în capul gol, și părul i se făcuse alb de zăpadă. Maria nu mai ținea minte dacă era cărunt pe la tâmple; probabil că da, ar fi fost firesc, după vârstă. Avea peste patruzeci de ani, poate peste patruzeci și cinci. El se apropie de mașină, privi cauciucul scăldat în zloată.

— E greu să-l repari noaptea, pe vremea asta. Încuie mașina și las-o aici până mâine. Te conduc eu acasă.

Maria îl privi, dezorientată. Nu putea să lase mașina afară, toată noaptea; picura înăuntru, i se părea că ar fi o trădare. Bâigui ceva, cu ochii la roata din spate. Într-adevăr, ar fi fost imposibil să repare cauciucul. Trebuia să primească oferta, numai că i se părea irealizabilă.

— Îmi pare foarte rău, dar stau departe.

— Unde?

Arătă cu mâna în lungul bulevardului care se pierdea în întuneric.

— La stația radio de coastă.

— Nu-i departe, spuse el, pornind spre mașină.

Nu părea mirat, nu-i ceru nici o lămurire. Deschise portiera din dreapta, luă de pe scaun un pled, pe care după semne ședea câinele. Acesta se simțea expropiat și dădea semne de nemulțumire.

După ce șovăi, Maria se întoarse în fugă la mașina abandonată în ninsoare. Nu încuie ușile, dar puse o batistă peste ruptura capotei. Batista se lipi de pânza udă; putea fi o protecție.

Când se urcă în mașina străină căzu în scaun, cu impresia că făcuse o greșeală, că se așezase alături. Scaunul era atât de jos, încât i se părea că stă direct pe podea, cu picioarele întinse, fără nici un unghi la genunchi. Era greu să te așezi într-o astfel de carlingă, dar pe urmă o învălui o senzație de confort, de siguranță, ca o biruință. Scaunul o cuprindea de sub genunchi până la umeri, ținând-o strâns, nu rigid, ci elastic și parcă însuflețit. Îi fu deodată teamă de clipa când va trebui să se ridice.

Omul deschise portiera din stânga, întinse pledul pe bancheta din spate, unde n-ar fi încăput un om decât redus la jumătate. Șterse câinele pe picioare și-l urcă înăuntru. Maria nu avu deloc gândul că dovedea meschinărie, că își proteja frumoasa mașină; era o grijă pentru câine.

Când se aprinse lumina, tabloul de bord căpătă contururi fluorescente; cadranele apărură într-o orânduire severă, cu indicatoare imperative; nimic nu mai părea superflu, erau indispensabile unele altora, legate între ele prin legi ca ale aștrilor. Tot ansamblul acela impunător, în lumina translucidă, albastră, semăna acum cu o constelație și se suprapunea pe un cer de sub orizont, pe care mașina avea să-l perforeze cu farurile. În clipa când porni pe șosea, Maria avu impresia că începe un zbor; se simți proiectată în scaun, se adânci în moliciunea lui, cu senzația că n-o să se mai poată desprinde, că o să rămână într-un prizonierat confortabil. Botul mașinii se ridică, dând impresia că urmează o decolare. Zăpada fu proiectată în parbriz cu atâta violență, încât Maria închise ochii și își feri capul. Când izbuti să vadă din nou, de jur-împrejur nu era decât zăpadă compactă; fulgii presați unii în alții dădeau o masă continuă, albă, elastică. Luminile farurilor deschideau un tunel circular și se așterneau pe asfalt, ca două fabuloase șine de cale ferată. Mașina aluneca pe ele, în linie dreaptă, parcă trasă de ghiduri magnetice; nu era o impresie falsă, se simțea clar că motorul acționa pe roțile din față. Din această mecanică rezulta o traiectorie de proiectil, care îi dădea Mariei senzația că una din dimensiunile spațiului, cea laterală, e anulată. Nu se auzea nici un zgomot, decât respirația vagă a motorului și ansamblul de fluierașe al aerului străpuns de caroserie. Nu putea să aprecieze viteza, fiindcă nu avea repere terestre, dar probabil tindea să devină vertiginoasă, judecind după presiunea în scaun, pe care o simțea crescând încontinuu.

Deși viteza o îmbăta de satisfacție, nu-i plăcea acest stil de a conduce, noaptea, pe o zăpadă atât de deasă. Omul voia să-și demonstreze mașina, demonstrându-se pe sine. Ar mai fi lipsit să dea drumul la muzică, la magnetofon sau la radio! Îl privi pe furiș, în lumina farurilor care invada habitaclul, răsfrântă în masa de zăpadă incendiată. Voia să descopere pe chipul lui îngâmfarea, suficiența, și regreta, fiindcă după toate celelalte semne nu l-ar fi socotit capabil să urmărească efecte atât de ieftine. Fu surprinsă: era absent, conducea cu o atenție derivată dintr-o deprindere mecanică, gândurile lui, citite pe fruntea sumbră și aspră, se aflau cu siguranță în altă parte. După cum ținea mâinile pe volan și piciorul pe accelerație, se vedea că nu caută nici o performanță. N-ar fi fost firesc să meargă mai încet; nu era viteza lui, ci a mașinii.

El nu spusese un cuvânt, nu întorsese capul, s-o vadă, când Maria scoase un țipăt și se agăță de volan, smucindu-l într-o parte. Mașina derapă, gata să se așeze de-a latul; el o stăpâni, cu mișcări bruște din volan, făcând-o să se balanseze în zig-zag-uri, până ce izbuti s-o aducă pe linia dreaptă și să oprească. Maria stătea ghemuită în scaun, cu capul pe genunchi, cu mâinile întinse înainte, într-un gest de spaimă și de apărare.

— Ce s-a întâmplat?

Îi vorbea liniștit, când ar fi avut dreptul s-o ia la palme. Ea bâigui:

— A trecut ceva prin față.

— N-a fost nimic; ți s-a părut.

Porni și merse încet mai departe. Nu arăta, dar sigur că se speriase. Cunoștea locurile, părăsi șoseaua și continuă drumul pe plajă, până la casa de piatră. Acolo coborî, trecu în dreapta și deschise portiera; maniera nu mai era uzitată, toată lumea o uitase, în afară de șoferii ambasadelor. Ar fi putut să se aplece peste ea, ferindu-se cel mult s-o atingă cu brațul, și să deschidă portiera fără să mai coboare.

Maria se desprinse greu din scaun, se ridică îngrijorată, să nu facă mișcări nepotrivite; nu era simplu să se extragă din carlingă, fiindcă la dificultatea fizică se adăuga un regret; mașina îi plăcuse, îi părea rău să coboare.

Câinele sări după ea; aștepta sa i se restituie locul. Omul nu puse nici o întrebare, deși împrejurarea devenise destul de ciudată. Se înclină, fără să-și spună numele. După ce șovăi, nedecisă, ea îi mulțumi, cu un singur cuvânt, și nu-i întinse mâna. Rămâneau doi străini.

La jumătatea scărilor, Maria se opri, să respire. Viteza mașinii prin ninsoare o amețise. Nu mai știa cum începuse. Își aminti în clipa următoare: fusese la poștă, să dea o radiogramă.

A doua zi la prânz se duse după mașină. Găsi cauciucul umflat. Nu mai ningea. Vântul luase batista de pe capotă; o descoperi alături, murdară de zloată.

Ajungând în locul unde derapase, o cuprinse frica. Așa fusese în prima clipă atunci, pe șoseaua Sighișoarei, dar îi era imposibil să-și aducă aminte dacă apăruse ceva în drum și dacă ea smucise volanul.

32

Era miezul nopții când Tulip se trezi, buimac, și trase cu urechea afară. Zgomotul se auzea iarăși; nu-l recunoscu de la început și rămase puțin derutat, fiindcă sunetul se schimbase. Pe urmă înțelese că din cauza zăpezii care acoperea puntea. Întinse mâna și dibui lanterna electrică de pe noptieră. Era un reflector cu fascicul reglabil, care lumina până la o sută de metri, își puse repede redingota, pe deasupra o șubă marinărească, își trase căciula pe urechi și ieși pe punte, renunțând să mai piardă vremea ca rândul trecut. Ningea abundent, și dacă zăpada dădea în jur o reverberație alburie, în schimb perdeaua groasă de fulgi limita vederea la câțiva metri.

Tulip ocoli suprastructurile până în bordul celălalt, unde auzise pașii. Toate se repetau, ca după un tipic, necunoscutul străbătea puntea bărcilor, îndreptându-se spre scară. Tulip își orientă lanterna.

— Stai! strigă, în clipa când apăsa pe declic.

Raza de lumină nu țâșni. Apăsă de mai multe ori declicul, nervos, cu trupul cuprins de mâncărimi. Lanterna nu voia să se aprindă. O întoarse, privi lupa, descoperi o luminiță roșie, plăpândă, ca un fir de jăratic, gata să-și dea duhul. Bateriile erau moarte, nu prevăzuse să le înlocuiască; umezeala le făcea să se descarce înainte de timp. Vru să se întoarcă în cabină, să pună altele; se răzgândi, cele de rezervă aveau aceeași vechime, nu puteau fi decât foarte slabe.

Pașii coborau scara de fier, pe puntea principală, îi urmă, totul decurgea ca rândul trecut; începea să fie caraghios, pe lângă inexplicabil. Și la fel de inexplicabil, chiar pentru el însuși, lui Tulip nu-i era frică. Auzi scârțâind ușa de fier a tambuchiului. Necunoscutul cobora scările în cală. Tulip nu se

mai grăbi; zâmbea în sine cu o satisfacție grasă. După ce pașii se topiră în adâncime, merse încet, închise ușa în urma lor și puse zăvorul. Nu mai avea nimic de făcut până la ziuă. Mergea spre cabină când se opri, tresărind în sine. Barca necunoscutului nu putea fi decât jos, lângă a lui; trebuia s-o examineze, să vadă mai ales dacă era neagră.

Mutase scara în bordul celălalt, la adăpost, fiindcă seara vântul bătuse de la nord. Barca era legată de ultima treaptă a scării. Nu zărea nimic în ninsoarea deasă, dar neîndoios a doua barcă trebuia să fie acolo, lângă prima.

Nu putea să rabde, trebuia s-o inspecteze, poate descoperea un semn, un obiect, ceva care să aducă o lămurire. Vântul se mutase, bătea de la nord-vest, aproape de la prova, lua bordajul în lung și făcea să se legene scara. Încă nu erau valuri prea mari; puteau să crească până la ziuă. Tulip coborî, agățându-se înfricoșat de trepte; abisul și apa îi dădeau amețeală.

Barca se legăna tare, smucindu-se în legătură. Vântul presa în ea, s-o împingă în larg. Pe asemenea vreme ar fi fost mai bine s-o ridice pe punte, dar era greu să manevreze gruia. Tulip coborî în barcă, înfricoșat, cramponându-se de scară și de copastie, să nu cadă în valuri. Fulgii de zăpadă pluteau puțin, înainte de a-i înghiți apa, puneau deasupra mării o pătură albă, subțire și inconsistentă. Tulip constată că nu există altă barcă alături. Poate necunoscutul urcase prin bordul celălalt, cine știe cum, fără scară. Târându-se cu frică pe fundul bărcii, în speranța absurdă că ar putea găsi vreo explicație, dădu cu mâinile peste un obstacol; se trase înapoi cu groază. Era un corp moale, o vietate, nu putea ști ce, o pisică, un iepure, sau altceva, un duh întrupat, un geniu rău al epavei. Auzi o plesnitură în apă. Înainte de a se dezmetici și a-și da seama că era parâma, desprinsă, barca se mișcase, ieșise de la adăpost și intrase în bătaia vântului care sufla cu rafale. Tulip simți din nou mâncărimi de piele, pe tot trupul. Nici acum nu-i era frică, nu vedea că vaporul rămânea repede în urmă; într-o clipă nu mai rămase nici măcar ca o umbră. Gândul lui dădea târcoale parâmei; cum de se desfăcuse? O trase, cu mâinile înghețate, udându-și șuba în față. Mâinile se opriră nedumerite pe capul parâmei: n-avea nod, era tăiată pieziș, dintr-o lovitură. Renunță să caute explicația imposibilă; își dădu seama că barca plecase, marea o ducea repede.

Până să ia ramele de jos și să le pună în furcheți, intrase în zona unde vântul bătea violent, spulberând crestele valurilor și dezlănțuind vârtejuri de

apă amestecate cu vârtejuri de zăpadă. Ca să ajungă la mal, trebuia să meargă împotriva vântului, nu era greu să se orienteze; însă barca se îngreuiase deodată, o simțea că nu înaintează. Trăgea la rame, chinuit iarăși de mâncărimi în tot trupul, furios pe el însuși, fiindcă nu știa cum se întâmplase. Apa spulberată îl uda, n-o simțea, nu se temea că ar putea să înghețe. Nu răzbea lumina nici unui far prin ninsoarea deasă. Auzi deodată urletul geamandurilor de la promontorii, dar cu totul în altă parte decât se așteptase. Nu înțelegea cum de tăcuseră până acum; fuseseră mute toată noaptea, când ar fi trebuit să intre în funcțiune îndată ce se întețise ninsoarea. Nu înțelegea apoi, cum de se afla la nord de ele, când după direcția vântului ar fi trebuit să fie la sud.

După câteva secunde, geamandurile amuțiră. Tulip schimbă drumul, deși avea sentimentul că abia acum o luase greșit. Trăgea la rame de câteva minute, fără să-și dea seama dacă înaintează, când geamandurile se auziră din nou, în dreapta lui și foarte departe; ar fi trebuit să fie în stânga. Ascultă, intrigat și nervos. Gândi că vântul nu putuse să se rotească atât de repede și reveni la drumul vechi. La răstimpuri auzea geamandurile, când într-o parte, când în alta, și tot mai departe, mutându-se fără socoteală în noaptea impenetrabilă.

Nu încetă să vâslească, dar simți că n-avea nici o scăpare. Din clipa aceea, mâncărimile îi trecură, toată agitația lui lăuntrică rămase în urmă. Continuă să vâslească, printr-o dezlănțuire mecanică; gândul nu-i mai era aici, ci la sute de mile, peste Egee și Mediterană, în deșertul Libiei, pe care odată îl străbătuse cu o caravană de cămile. Îi era frică de apă, care îl făcea laș și nevolnic, nu-i era însă frică de moarte. De prea puține ori în viață nu avusese moartea alături. Anii cei mai liniștiți fuseseră ultimii, când își crescuse copiii și fundase Caravanseraiul, între vechile ziduri ale unui caravanserai autentic. Nu-i părea rău după nimic ce rămânea de partea trecutului. Nu stătuse niciodată degeaba, de când ținea minte. Cea mai veche amintire a lui era aceea din deșertul Libiei, unde i se concentra gândul acum. Avea opt ani, și nu știa cum ajunsese acolo; totul dinainte plutea în întuneric. Poate se datora spaimei. Atât putea sa întrezărească în urmă, fără claritate: fusese un atac, o agresiune, o încăierare, imposibil de știut între cine și cine. În ochii lui pâlpâiau flăcări, câteodată, când încerca să pătrundă în întuneric, iar în urechi se nășteau urlete, care îi fărâmau

creierii; trebuia să nu se gândească, n-avea trecut, viața lui începea în deșertul Libiei.

Erau doi, de aceeași vârstă, legați spate la spate și aruncați în spinarea cămilei. Alții, legați doi câte doi, veneau în urmă. Multe cămile. Caravană. Cineva mâna caravana; nu unul singur: o mână de oameni. Rămâneau în urmă, niciodată nu-și amintea chipul lor și nici altceva decât glasul spunând: „Lână, lână!“

Veneau călăreți din zare, în galopul cailor lăsând după ei furtuni de nisip. Atunci oamenii aruncau în spinarea cămilelor pături de dimie albă. „Ce duceți?“ strigau călăreții, după ce opreau caravana. Iar glasurile răspundeau: „Lână, lână!“ Tulip se înăbușea sub pătura grea de dimie. N-o mai ridicau de pe ei până seara.

Trăgea la rame, fără frică de moarte, și fără nici o speranță. De la fereastra unui palat, la un etaj așezat pe portaluri ogivale, se vedea o piață pavată cu porfir și înconjurată de alte palate. Șapte oameni stăteau împiedicați în mijlocul pieței, cu mâna stângă legată la spate, de aceeași funie care cobora la picioare, înnodată de glezne. Toți aveau mâna dreaptă liberă, goală, cu mâneca sfâșiată. Nu-și amintea chipul lor, nu-i mai întâlnise într-o altă viață, dar știa că erau cei care mânau caravana. Un gâde trecea pe la fiecare, cu un butuc în mâna stângă, cu o bardă în dreapta. Gâdele punea butucul jos, omul îngenunchea și întindea mâna liberă, goală până la umăr. De la fereastra palatului se auzea barda căzând pe butuc, și oamenii, care cum își pierdeau brațul, strigau: „Lână, lână!“

Se auziră geamandurile, atât de aproape, că pe Tulip începu iar să-l mănânce pielea. Țărmul putea fi drept în față, la o aruncătură de piatră; valurile se potoleau, după ce în barcă intrase apă de două palme. Era ud din tălpi până în creștet; nu simțise nici frigul, nici oboseala; le simți acum, stârnite de mugetul geamandurilor, o speranță neașteptată. Tulip revenea la viață, se trezea în el micimea omului care ar face orice, numai să scape. Strigă, peste valuri: „Ajutor!“ Strigătul se izbi în perdeaua de ninsoare, căzu în apă, se duse la fund ca o piatră. Dar el striga mereu, ajutor, ajutor, în ritmul în care trăgea la rame, până ce amuți deodată. Își zise în gând: „Nu se poate!“ N-avea cine să-l audă, n-avea cum să scape.

Oameni miloși veneau și aruncau ulei încins peste ciotul brațului; cei șapte ciungi urlau de durere, dar stăteau supuși, fiindcă uleiul fierbinte oprea sângele și vindeca rana. Aici era la Adis-Abeba; după ce ocolise orașe

și capcane, și scăpase de patrulele englezești, caravana căzuse captivă în Abisinia. Brațul tăiat însemna pedeapsa pentru transportul de sclavi. Patrusprezece copii. Cine te scapă dintr-o sclavie, te duce în alta! Acum erau în sala mare a palatului, îmbrăcați în șalvari de mătase, dormeau pe sofale învelite în damasc, li se dădea mâncare gustoasă, orez cu seu de berbec. Câte unul pe zi îl luau și-l duceau într-o sală, mai departe, de unde răzbeau țipetele lui groaznice. Copiii ceilalți își afundau capul în perne, cu urechile astupate. Acolo, în sala unde-l târau fără milă, îi făceau o operație crudă și mizerabilă. Îl aduceau însângerat, cu ochii holbați de teroare. Prin despicătura șalvarilor li se vedea partea din față tăiată, cu toate câte se leagă, iar în loc era înfipt un băț, ca să nu se închidă gaura și sa aibă pe unde să se verse beșica. Dacă li se potoleau cât de cât durerile peste o zi, două, groaza se ducea și începeau să se împace; știau că are să le fie bine, au să-i răsfețe, au să aibă de toate. Speranța fiecăruia era să fie el favoritul. Când veniră să-l ia, a cincea zi, Tulip se aruncă de la etaj, pe fereastră.

Barca se lovi de o piatră și sări într-o parte. Acolo dădu în altă piatră, dar nu se sparse, și după ce mai lovi de câteva ori, se opri pe nisip, teafără.

Se lumina de ziuă, prin ninsoarea tot deasă, când Tulip bătu la poarta Caravanseraiului. Acolo era o odaie caldă, lângă bucătărie.

Turcoaica bătrână veni să-i deschidă. Nu se miră de starea lui, ci de pescărușul mort, pe care-l avea în mână.

— Ce-i asta?

— Ahriman! răspunse Tulip. Stătea pitit în barcă.

Venea după el tocmai din Persia, mesager al răului și al morții.

Turcoaica bătrână îl duse pe Tulip în odaie, scoase toate de pe el, până la pielea goală, îl întinse în pat cu fața în sus, înmuie un prosop în apă rece, îl stropi cu spirt și începu să-l frece pe trup, ocolind cu milă bărbăția lui dominată de pântece, strânsă în ea, vânătă și înghețată.

33

Vaporul intrase la Osaka, în Japonia. Chiar ea recepționase radiograma. O săptămână, cât urma să rămână acolo, nu mai avea legătură directă; în porturi stațiile de radio de pe vapoare nu puteau să fie puse în funcțiune, prin legile statelor. Comunicările se făceau ocolit, folosindu-se rețeaua

civilă. Dar în această săptămână spera să primească o scrisoare. Cu avionul nu făcea mai mult de cinci-șase zile.

Maria își dădu seama că de fapt era izolată, abia când scotea mașina, să se ducă la poștă. Ar fi fost inutil să dea radiograma de pe acum, din moment ce nu putea să fie transmisă decât peste șapte zile. După o ezitare, porni totuși spre oraș; dacă nu mai avea ce să caute la poștă, voia să se uite prin vitrine sau să intre la un cinematograf. De luni de zile nu mai văzuse un film. La barul lui Max întoarse instinctiv capul; devenise o obișnuință. Dar era prea devreme, mașina nu putea fi acolo; n-o zări nici la întoarcere. Ajunsă acasă, își luă un fular mai gros, din colecția ei bogată, și se plimbă mult pe plajă. Ziua se mărise. În ianuarie nu se putea gândi la primăvară, dar nici iarna nu mai avea cum s-o îngrozească. Rămase mult timp așezată pe Calul de Salcie, cu spatele la mare; asculta murmurul valurilor și se uita cum apune soarele. Apunea pe un orizont senin, vestind o a doua zi frumoasă. În afara timpului cât ninsese, toate zilele fuseseră frumoase; nu-și închipuise o mare atât de calmă; aproape că părea bolnavă. Trecea iarna și nu fusese o dată furtună. În schimb Saturn avusese opt zile de luptă grea cu oceanul. Când nu era în tură, Maria cobora din oră în oră, să afle. Radiogramele veneau regulat, relatând proporțiile înfricoșătoare ale furtunii, dar cu texte atât de liniștite, de laconice și nepăsătoare, că totul părea o farsă. Nu putea să-i fie frică, fiindcă nu vedea pe nimeni în panică. Radiogramele pe care le trimitea Direcția Navigației erau tot atât de liniștite și laconice. Exista o obișnuință în toate, chiar și în lupta cu furtuna. În camera ei însă, Maria își simțea inima strânsă. Noaptea dormea în crâmpeie de somn, chinuită uneori de coșmaruri. Nu se liniștea decât dacă se ducea în stație, să frunzărească vraful de radiograme.

Rămase pe malul mării până ce se stinse ultima rază a soarelui. Zilele treceau, se obișnuise să le numere fără să se sufoce de nerăbdare; se stabilea și în ea o obișnuință, aceea a așteptării. Uneori însă își pierdea cumpătul și o apuca jalea. Dragostea ei devenise o rană, și zilele i se duceau veștejite pe fereastră, ca frunzele toamna. Din tot ce urma să se întâmple, în timpul care uneori părea că nu mai înaintează, se gândea numai la ziua întoarcerii. O privea în viitorul ei, cu ochii împietriți, cu un nesaț aproape vicios, cum își așteaptă porția alcoolicii și morfinomanii. Voia ziua aceea și nimic altceva, să se îmbete, să-și piardă mințile, să halucineze, să-și smulgă veșmintele, să le arunce ca pe o povară metalică, o armură care-i tortura trupul, frângându-

i oasele și rupându-i carnea. Se pornea în ființa ei o furtună, simțea că ar fi putut s-o înfrângă, dar nu s-o dizolve. Trebuia să se lupte cu ea; gândul că într-o zi ar putea să se lase înfrântă i se părea abominabil, deși era sigură că după aceea furtuna și-ar pierde tăria. Dar oare el, la capătul pământului, într-o ambianță care nu putea fi de loc puritană, între bărbați care își etalează isprăvile masculine, râzând vulgar, cu gurile până la urechi, cu obrajii despicați de satisfacție, între ispite fără zăbrele, fără temeri, cum își înfrunta furtunile trupului plin de proteine și de iodul mării? Ar fi fost admisibil să creadă că rămânea până la urmă împotriva naturii, în loc s-o accepte cum este, simplă, firească, nefățarnică, și de aceea curată? Își făgăduiseră iubire, în care intră credința, dar nu și castitatea, fiindcă nu au nimic comun una cu alta, cum nu-i nimic comun între zi și noapte. Însă când el îi venea în ochi, aplecat asupra celui mai vechi și mai obligatoriu dintre gesturile omului, numit păcat din greșeală, încă înainte de a se forma imaginea, când nu era decât gând și nebuloasă, sângele ei lua foc, i se oprea respirația și întreaga ființă se așeza de-a curmezișul inadmisibilei fapte.

Acum el avea în mână scrisoarea pe care i-o trimisese din vreme, la Osaka. Daca o citea fără maxima concentrație, cu gândul cât de puțin deviat, fie și de un pas pe coridor sau de un balot rostogolit pe punte, atunci ea nu putea să-i apară în ochi decât degradată. O gelozie otrăvitoare o făcuse să cadă în genunchi, să cerșească. „Mi-e frică de porturi, nu de furtună!“ îi scrisese, delirând fără reținere. „Orice ar fi să se întâmple între noi, acum te aștept și nu vreau pe nimeni în afară de tine. Nu mai respir la gândul că prin raza privirii tale ar putea trece altă femeie; nu c-ai atinge-o, ci că ți-ar lăsa o dâră pe retină. Dacă vrei să nu-mi pierd mințile, nu primi pe nimeni lângă tine, nici la distanța unde nu mai vezi cum sânt ochii și părul. Rămâi al meu, fă-mă să știu că ai să vii cum vin izvoarele din stâncă; am să te adun în cea mai curată dintre cupe și am să beau, ținând-o în amândouă mâinile, îngenuncheată în fața ta ca pentru rugăciune. Fii mântuitorul meu și spune *noli me tangere* oricui ar vrea să se apropie de tine“.

A doua zi, puțin înainte de ora douăsprezece, când își termina tura, afară se auzi oprind o motocicletă. Curierul aducea o radiogramă urgentă. Directorul Navigației se adresa domnului Tukamotu, agent maritim la Osaka. Până să răspundă postul chemat, Maria începu să citească textul, distrată. Îndată deveni atentă, cu un ușor zâmbet pe față; văzuse numele

vaporului, Saturn, cu indicativele lui, atât de familiare, pe care le iubea și-n care i se părea că sună un descântec de dragoste. Apoi, după o clipă de nedumerire, pe chipul ei începură să crească, lent, de la vag până la ultima concentrație, amestecate, surpriza, revolta, apoi disperarea. „Contramandați dispoziția 76. Saturn încarcă mărfurile de la tabelul AVA, 7—9—11, cu destinația Vancouver. Plecarea cel mai târziu la 5 februarie. Îngrijiți-vă de aprovizionări și telegrafiați ora plecării. La ieșirea din port, comandantul va primi instrucțiuni suplimentare“.

Postul chemat nu răspundea; era o stație de coastă, intermediară. Maria însă n-ar fi fost în stare să transmită mesajul. Îl predă colegului, care îi luă locul după un sfert de oră. Ieși amețită, se duse pe plajă, fără haină, numai cu fularul pe umeri. Merse în neștire, până îi îngheță spinarea. Era o cruzime, și se datora aceluiași om care lovise în ea, fără să o cunoască. În afară de unele defecte pe care i le recunoștea, mai degrabă ciudățenii, Alber avea pentru el venerație. „E un om! Din multele feluri în care poate fi definit omul, despre el nu poți spune decât că e un om. Pentru că niciodată n-ar știrbi demnitatea altuia, ca s-o salveze pe a lui“. Ce înseamnă demnitatea, în clipa când suferi? Să-ți spui că nu te doare nimic?

Ajunse la Calul de Salcie. Ieri seară privise de aici apusul soarelui. Soarele agoniza acum în nori și începea să se lase ger. Suferea, fără demnitate, își recunoștea suferința și n-ar fi ascuns-o. Văzu o pată mov în nisip. La început i se păru o floare de mărăcine; se miră, mărăcinii putreziseră de mult. Se aplecă, era o culoare care niciodată nu putea să-i fie indiferentă. Își recunoscu fularul pierdut; îl despresură, îl scutură de nisip; era ud, macerat de apa sărată, murdar, scorțos și străin.

Se simțise jefuită atunci. „Marea ia tot! E o hrăpăreață!“ „Nu, dă înapoi orice ia!“ Acum se simțea înghețată. Fularul, transformat într-o zdreanță! O jignire și o brutalitate. Dă înapoi! Dar în ce stare?

Azi, în calendarul ei, apărea fila a patruzeci și doua. Nu păstrase copii, și nu putea ține minte toate întrebările. Știa doar că filele se apropiau de jumătate; de la a patruzeci și cincea, începea întoarcerea. Acum, întoarcerea nu mai avea termen. Maria se simțea iarăși jefuită, și mult mai grav decât altădată. Cineva călcase cu nepăsare peste o construcție ingenioasă, ieșită din concentrarea spiritului ei, înmulțit cu sentimentele și inteligența, ca să-și apere dragostea și să-i asigure o continuitate egală, să nu scadă, să nu se destrame.

La nord cerul se vedea vânăt, încărcat de nori fără contur, care anunțau furtună. Merse înainte, conștientă că săvârșea o nesocotință. Simțea nevoia să se răzbune pe cineva, să-i provoace o suferință, nedreaptă, absurdă, pentru simpla nevoie de a fi rea, și în toată lumea ei nu găsea altă victimă decât pe ea însăși. Singura pavăză împotriva gerului rămânea fularul. Și-l strânse în jurul gâtului, iar prisosul îl lăsă pe spate, ca să-i apere spinarea. Din când în când se uita în urmă. Aștepta să vină furtuna.

Ajunse la barul lui Max când pendula dintre rafturi bătea ora patru. Nu se vedea nimeni înăuntru decât barmanul, care, așezat la o masă, în fața tejghelei, făcea pasiențe, atât de concentrat, că nu auzi deschizându-se ușa. Maria se opri lângă sobă, cu spatele, să se dezghețe. Atunci Max o descoperi, și dădu să se ridice.

— Nu, stai și termină! Îți iese?

— Mi-a ieșit o singură dată, de azi dimineață.

— Ți-ai ales un număr?

— Nu. Aș vrea să câștig o mașină. S-a închis, lua-o-ar dracu'! Nu-i rost. Ce să vă servesc?

— Am plecat fără nici un ban la mine.

— Nu-i nimic. Îmi aduceți altădată.

— Mulțumesc. Dă-mi o cafea și un pachet de țigări.

Avusese altă intenție, să ceară o băutură tare, dar știa că i-ar fi stat în gât; încercase și acasă; nu putea să bea singură.

— Nu trebuie să faci de două ori aceeași pasiență, spuse, în timp ce Max fierbea cafeaua. Dacă nu ți-a ieșit odată, nu-ți mai iese toată ziua.

— Nu știu prea multe. Abia am învățat vreo două.

— Pe a lui Napoleon o știi?

— Am încercat s-o învăț; e prea grea; și trebuie o masă mai mare.

— Am să te învăț eu una. Patru cărți pe dos, patru pe față. De trei ori, adică trei rânduri. Restul, toate pe față.

— Stai puțin, nu înțeleg.

Max aduse cafeaua și țigările și le puse pe masa de lângă sobă, apoi se întoarse la pasiență.

— Cum ați spus?

— Le-ai amestecat bine? Acum înșiră, patru pe dos, patru pe față. Bine. Ia-o tot așa, de la capăt. Și încă o dată.

Maria se aproprie de masa lui și îi explică toată pasiența. Stătea în picioare; își arunca ochii pe fereastră. Marea se înnegrise; în aer se simțea o neliniște.

— Mulțumesc, am înțeles, spuse Max. Acum încerc de-adevăratelea.

Începu să amestece cărțile, concentrat, cu ochii închiși, cu fruntea încrețită. Când sfârși invocația și începu să înșire cărțile, Maria îl întrebă:

— Ce mașina ai vrea să câștigi?

— Mi-ar plăcea un Renault 16, dar nu mai există; și Trabantul ar fi bun, numai că-i prea mic pentru mine; am familie mare ... Nu vrea să iasă.

— S-au încălzit prea tare cărțile. Lasă-le să se răcească.

Mariei îi veni să geamă.

La cinci și jumătate se deschise ușa. Întâi intră câinele. Fusese sigură că are să vină. Își reluase locul de lângă sobă. Omul trecu pe lângă ea, o salută, reținut și se duse la masa de lângă fereastră. Câinele o ignoră, nu întoarse nici măcar capul. Ca și cum nu se simțea destul de nenorocită! Nu credea că animalele pot să fie atât de capricioase, să aibă sentimente atât de schimbătoare. Afecțiunea lui i-ar fi făcut bine, mai bine decât oricând altădată. Nu șovăi de loc; se duse drept la masă. Omul se ridică în picioare. Acum Maria nu mai știa ce să facă. Dacă el nu înțelegea repede și bine ce se întâmplă cu ea, ar fi fost groaznic. Ieșise din tranșee, fără judecată, fără apărare, într-o clipă de acalmie, și îndată putea să cadă ciuruită. Spre salvarea ei omul deschise vorba:

— Ai un necaz. Te rog să stai.

Maria se așeză în fața lui. Era gata și pentru război, și pentru prietenie.

— Ai de mult câinele?

— De cinci ani.

— Îl cunoști bine?

— Nu-i greu să cunoști câinii. Sânt foarte direcți, n-au complicații, ca oamenii.

— Atunci de ce n-a venit la mine?

— Din discreție. Fiindcă probabil te-a simțit departe.

— Sânt foarte departe! recunoscu Maria.

Încet, după ce ezitase, câinele, așezat sub masă, își puse capul pe picioarele ei. Maria simți o căldură bună. Întinse mâna și-l mângâie pe creștet. Atunci câinele își așeză mai bine capul, și căldura crescu.

— Da, încuviință ea. Cred că ai dreptate.

Max veni cu paharul obișnuit.
— S-a închis iar, spuse, adresându-se Mariei.
— Nu mai da azi. N-o să-ți iasă.
— Înseamnă că nu-i nici o șansă să câștig la tragerea de mâine.
— Încearcă de dimineață. Tragerea e după-amiază.
— Am să încerc.
După ce Max plecă, Maria privi paharul. Nu putea fi apă. În bar intrară trei oameni și se așezară lângă sobă. Cât se deschise ușa, se strecură înăuntru un val de frig, care ajunse până la fereastră.
— Îți mulțumesc pentru cauciuc, spuse Maria. Ce-i în pahar?
— Saché.
— Am bănuit. Astăzi nu-s prea fericită, și n-am cu cine vorbi. Dar n-am venit să mă plâng. Voiam să beau ceva și n-aveam cu cine. Nu pot să beau singură. Îmi dai voie?
Omul făcu semn, și Max, fără să întrebe nimic, veni cu un pahar. La fel ca primul. Se înțelegeau repede, socoti Maria, pe când încerca băutura. Nu i se părea grozavă, părea diluată și poroasă, de parcă ar fi fost infiltrată cu aer. Dar avea un gust inedit, nu-l putea asemui cu altul, probabil era făcută după o rețetă aleasă și studiată cu meticulozitate orientală, să nu poată fi descifrată. Omul încă nu se atinsese de paharul lui. Ea bău de două ori și ajunse la jumătate. Deși băutura părea tare, nu o încălzea, cum sperase. De la fereastră venea frig. El se ridică, ocoli masa și îi puse șuba pe spate.
— Îți mulțumesc. Așa are să-mi fie mai bine.
Fereastra se făcuse neagră. Pe fața mării, vânătă și calmă, trecu o înfiorare, lăsând după ea o trenă încrețită, mai întunecată. Erau primele rafale de vânt, care veneau inconstante și încrucișate. Când nu mai rămăsese nici o zonă calmă, un fulger neprevăzut, neanunțat, căzu vertical asupra orizontului, tăind cerul în două. Pe ușă mai intrară câțiva oameni. Toți, împreună cu cei veniți mai înainte, și cu Max, se apropiară de fereastră. Maria îi simțea în spate și se socotea expropriată. De ce nu veniseră de la început? Ar fi fost locul lor, și ea nu s-ar fi dus peste ei; nu uzurpase nimic în viață. Îi ura, ar fi vrut să li se întâmple un rău, să plesnească geamul și să le sară cioburile în ochi.
O detunătură prelungă se rostogoli peste apă și izbi fereastra, atât de puternic, încât o făcu să vibreze. Oamenii reculară. Maria simți o satisfacție răutăcioasă dar era prea puțin, nu plecau, deși se uitau speriați afară.

— Nu s-a mai pomenit să tune în ianuarie!

Fulgerul nu se repetă, fusese unul rătăcit, destul ca să dea drumul furtunii. Marea se văzu crescând, luată pe sus, răsturnată peste dig. Veneau valuri din toate direcțiile, se aruncau în aer unul pe altul. Curând ajunseră sub fereastră. Oamenii plecară satisfăcuți. Din când în când câinele tresărea, neliniștit. Maria îl simțea că se încordează, voia să se ridice. Avea nevoie de el, să-l știe acolo, căldura lui îi făcea bine. Din două locuri îi venea o stare buna, i-o dădeau șuba și câinele, și nu-i aparțineau; nu-i aparținea nimic astă seară.

Pornise tonomatul, noroc că mugetul furtunii era mai puternic. Se dezlănțuise cu o iuțeală neobișnuită. Marea părea necruțătoare, nimic n-ar fi putut s-o înfrunte. La violența ei se adăugă gerul. Maria se gândi la Calul de Salcie; n-avea să reziste până la primăvară. Se prevesteau pierderi, prilejuite de iarnă și de furtună.

— Ai fost vreodată pe mare?

Omul o privi lung, de parcă n-ar fi înțeles întrebarea. Bău, pe urmă răspunse:

— Am fost marinar.

Vorbea numai din politețe. Se vedea limpede că subiectul nu-i dădea bună dispoziție. Maria, în schimb, era intrigată.

— Nu faci impresia. Ce fel de marinar? Ai umblat pe mare?

— Douăzeci de ani.

— Pentru mare sau pentru bani?

— Ca să pot face ocolul pământului. Aveam o meserie care mi-ar plăcea și astăzi; am părăsit-o.

— Ce meserie?

— Astronomia.

— Acum înțeleg. Erai format, aveai o direcție. Se cunoaște. N-ai mutră de bișnițar.

— Ce-nseamnă bișnițar?

— Ai fost marinar și nu știi? De la bussinesman. Afacerist. Speculant. Negustor și contrabandist. Nu pari.

— N-am fost lacom de bani.

— Și-acum ce faci?

— Sânt un fel de funcționar.

— Un fel? Cum adică?

— Destul de important.
— Așa da. Ai un automobil foarte scump.
— N-am altceva.
Putea fi crezut. Nu urmărea să pozeze; vorbea concentrat și direct; iar meseria, care pe Maria ar fi dezamăgit-o, cum se întâmplase la întâlnirea ei cu Alber, era salvată de o saturație a spiritului; o abordase nu din sărăcie și simplitate, ci dintr-un prea plin. Nu venise să ceară, ci să dea. Dar cine putea să știe? Nimeni nu recunoaște altuia ceea ce îi lipsește lui. Maria n-avea nimic de împărțit cu el, n-avea nici de ce să-l suspecteze. Niciodată nu-i făcuse o impresie dubioasă.
— În douăzeci de ani ajungi la un grad mare. Ai fost comandant?
— Da, foarte de tânăr.
— Și-ai avut tot timpul vapoare sub comandă?
— Tot timpul. Nu eram mulți.
Voia oare să spună: „Nu erau mulți ca mine?“
— Atunci de ce-ai renunțat?
El nu mai răspunse; își privi ceasul, privi pe fereastră. Simula că nu auzise întrebarea, că era preocupat de altceva, sau într-adevăr gândul îi fugise în altă parte?
— Trebuie să plec, spuse. E o vreme păcătoasă. Îmi pare rău că te las fără șubă.
Câinele se ridică. Odată cu șuba, Maria pierdu și căldura de la picioare. Valurile se spărgeau sub fereastră: pachete de apă luate de vânt zburau prin aer. Avea să fie o noapte de încercare. Natura se maltrata pe ea însăși, inconștientă. Mai existau și alte nedreptăți, și alte traumatisme, se gândea Maria. Îi era frică, se simțea și consolată. Suferința îi rămânea aceeași, nu-și pierduse din intensitate, dar o suporta mai ușor, fiindcă se încorda, așteptând alte atacuri.
De ce plecase atât de abrupt? Și cum de nu observase că mașina ei nu era afară?
Nechibzuința se săvârșise, poate nu una singură. N-ar fi trebuit să vină fără haină, n-ar fi trebuit să-i vorbească. Se duse la barman.
— N-am nimic pe mine. Poți să mă scoți din încurcătură? Să-mi dai ceva, ca să ajung până acasă.
— N-am, dar am sa fac rost. Așteptați.

Max ieși în vijelia de afară și traversă bulevardul. Maria îi vedea haina neagră lucind în lumina felinarelor. Se întoarse cu o manta impermeabilă și cu o căciulă cu clape.

— Le-am luat de la pescari. Să mi le aduceți mâine. Vă rog foarte mult.

— Nu mă ruga. Îți mulțumesc. Cum e afară?

— Vânt, dar gerul s-a înmuiat.

Maria se întoarse la masa. Își golise paharul; îl luă pe celălalt și bău fără să se așeze. Era o continuitate, nu se socotea singură, dar băutura n-avea nici un gust; stând în pahar își pierduse aroma. În schimb i se păru mai concentrată, o simți ducându-se repede până în degetele de la picioare. Oare Max o diluase pe a ei cu apă? Îmbrăcă mantaua, mirosea a lampă de petrol; nu putea face nazuri. Își trase căciula pe urechi, îi înnodă clapele sub bărbie. Nu putea fi decât caraghioasă; cei câțiva oameni de la mese o priveau curioși, dar nici unul nu îndrăzni să glumească, deși nu erau la primul rând de pahare. Maria înțelegea de ce; rămâneau prea puțini pentru spațiul acela aglomerat numai vara. Alcătuiau o societate atât de rarefiată, încât deveneau stingheri și sfioși ca niște emigranți. Ea făcea parte dintre ei, din aceeași minoritate amenințată să se dizolve. Solidaritatea rămânea unica ei soluție de a exista mai departe.

— Aveți grijă de lupi! strigă Max, când Maria deschidea ușa.

— Nici o grijă! Am să-i împușc.

— Să-mi aduceți mie blana!

Nu-și cunoscu nesocotința în proporțiile ei adevărate, decât după ce ieși de la adăpostul clădirii. Ar fi trebuit să se aștepte, fiindcă vântul ducea trâmbe de nisip amestecate cu apă, smulse de pe mare și de pe plajă, dar închipuirea ei nu mergea atât de departe. Cum trecu de colț, se pomeni luată pe sus, ridicată în aer, și aruncată peste bulevard, unde izbuti să se agațe de un stâlp. Se ținea cu amândouă brațele, iar vântul o scutura ca pe o fleandură. Pe urmă presiunea scăzu atât de brusc, încât se clătină, gata să cadă. Începea să se dezmeticească; vântul bătea în rafale lungi, care se prelungeau zeci de secunde și spre capăt atingeau viteze distrugătoare. Probabil copacii erau smulși din pământ, și acoperișurile caselor zburau prin aer. Urmau acalmii neașteptate, provocând reculul naturii; scăpând de apăsare, toate se aplecau în partea cealaltă, ca sub o furtuna inversă. Maria își găsi repede tactica; rafala se auzea venind de departe, o simțea cu mult înainte, în freamătul aerului care îi apăsa timpanele, și atunci, dacă nu avea

destul de aproape un stâlp, se ghemuia în nisipul ud, în afara bulevardului. Își continuă mersul așa, în salturi, până ce ajunse între blocuri. Clădirile înalte se legănau, nu prin iluzie, privite de jos se vedeau pendulând, gata să trosnească și să se răstoarne, fracturate. Lampadarele de la intrarea hotelurilor și restaurantelor dansau neritmic, proiectând pe fațade umbre compuse, în forme necunoscute. Vântul smulgea arbuști și tufe, scotea din rădăcini florile uscate, le fugărea printre blocuri, odată cu nisipul de pe plajă, pornit să mute întreg decorul ca pe o scenă rulantă. Maria aștepta la colțuri clipa de acalmie, și se repezea la clădirea următoare. Nu-i era frică, nu obosise, avea voia bună a luptătorului care cunoaște și puterile lui, și pe ale adversarului; după primele clipe, când se crezuse învinsă, acum știa că va ajunge. Altfel n-ar fi avut ce face, fiindcă nu admitea să se întoarcă. Era o seară când trebuia să fie acasă.

O rafală o prinse lângă bazinul de piatră cenușie. Se adăposti jos. Bătrâna și femeia tânără se clătinau pe soclu. La un etaj trosni un geam, smuls din balamale; vântul îl duse, răsucindu-l prin aer, până ce-l trânti aproape de bazin, pe terasa restaurantului. Sticla se făcu cioburi, cu un țipăt ascendent, de grenadă explodată.

Nu întâlnea nici un om și nici o vietate. Între ultimele clădiri se opri. Știa, dar nu voise să se gândească, altfel ar fi trebuit să se întoarcă, și nu putea, și n-avea unde se întoarce. Era datoare să ajungă acasă! Tot ce se întâmpla acum făcea parte din viața ei; acceptase.

Se uită în urmă. Câtă ignoranță rămânea în oamenii care aveau să vină la vară!

Parcurse cei doi kilometri de plajă aproape în transă. Țărmul făcea un unghi de câteva grade spre vest; vântul n-o mai izbea direct dintr-o coastă, ci puțin din spate. Nu se mai oprea, mergea în zig-zaguri. Rafalele o duceau pe sus, tăiau plaja în diagonală, până în dune; în clipele de acalmie, care își păstrau ritmul, Maria se întorcea, pe altă diagonală, până la țărmul mării. Dispăruse țărmul vechi, se mutase, trei sferturi din plaja era inundată. Iar uscatul devenea aproape o nebuloasă, o zonă a lumii încă neformată, unde pământul nu se despărțise de ape.

Ce însemnase plecarea ei după amiază, se întreba Maria, ce însemna întoarcerea, noaptea? Își plătea primăvara viitoare, sau abia pe cea trecută?

O umbră îi tăie drumul, un corp contorsionat, adus de valuri. Recunoscu greu Calul de Salcie; ajunsese în altă poziție, cu ramificațiile în aer,

răsturnat pe spate, și dacă nu era mort, nici nu mai avea să trăiască mult. Maria se adăposti lângă el, în nisipul ud, să-și tragă sufletul. Dar poate, adus aici, mai departe de apă, Calul de Salcie își prelungea viața. „Cristofor, Cristofor! se gândea Maria. O să găsim vreodată țărmul nostru?“

În fața oglinzii se privi mult, nedumerită, curioasă și puțin speriată. Sânt clipe când un om poate să nu se recunoască. Mantaua străină, plină de nisip. Căciula cu clape înnodate sub bărbie. Privirea, iscoditoare și cu totul străină. Maria închise ochii și începu să se caute în altă parte. Nu putea să se recunoască aici, și nici nu se recunoscu, până ce nu se reclădi, din piese abstracte.

Într-un fel, încetase să mai fie ea. Dar trebuia să ducă înapoi lucrurile împrumutate.

34

Se duse cu mașina, a doua zi; se simțea zdrobită de oboseală. O durea tot trupul, ardea ca de febră. Deși astă noapte ajunsese, n-ar mai fi încercat încă o dată. Nu știa cum izbutise să se ridice și să facă ultimul kilometru; ar fi putut să adoarmă lângă Calul de Salcie.

Era ora cinci după-amiază; vântul se potolise, cerul însă rămânea negru, și marea atinsese abia acum dezlănțuirea ei adevărată. Cascade înalte, albe, se vărsau unele peste altele, se încleștau, se răsuceau ca să se mai ciocnească o dată, și-apoi se rostogoleau urlând peste plajă. La intervale, un val se detașa de el însuși, venind de sub orizont, greu și sumbru, încărcat de compresie, creștea, le depășea, le înghițea pe toate, aplecându-se în față, ca o cornișă, și la atingerea cu nisipul, cădea zdrobit de propria lui masă. Forțele neconsumate împingeau mugind tonele de apă, până deasupra dunelor, de unde cădeau pe partea cealaltă. Fără masivul parapet de nisip, marea ar fi măturat șoseaua, ar fi luat betonul să-l ducă departe.

Din locul unde se sfârșeau dunele, Maria trebui să se strecoare printre valuri. Aici însă plaja se lățea, părea o construcție artificială, sau o născocire, și întinderea ei, ca un alt fel de obstacol, absorbea forța valurilor, făcându-le să ajungă în șosea, vlăguite.

Pe străzile goale zăceau geamuri sparte, felinare căzute de pe stâlpi, copaci smulși din rădăcini, ramuri rupte, îngrămădite pe sub ziduri. Recunoaștea drumul de aseară, îl parcurgea ocolind piedicile, dar nu putea

să se recunoască pe sine. În nimic din ce se întâmplase. Venise o furtună peste alta, smuciseră de ea, brutal, o răsuciseră până la amețeală, de nu-și mai regăsea nici acum punctele cardinale.

Mașina violetă era afară; știa că are s-o găsească, devenise o obligație. Vru să ascundă mantaua împrumutată, ar fi fost ostentativ să vină cu ea în brațe. O ținu în stânga, pe lângă corp, mascând-o, și merse drept la bar, unde nu se vedea de la fereastră. Îndată ce o dădu în primire simți o ușurare. Se încheia ceva, fără să poată defini ce; altceva decât grija mantalei.

— Nu v-au mâncat lupii? întrebă Max, din spatele barului.

Zâmbi. Vorba îi ajuta să se orienteze printre ultimele douăzeci de ore. Merse la masa de lângă fereastră. Paharul nu lipsea. Câinele îi ieși înainte; ceva nu-i mai plăcea Mariei, simpatia de la început devenea un fel de alianță și n-avea mult până să se transforme în complicitate. Omul se ridică în picioare, îi ajută să se așeze, fără ocoluri, de parcă se aflau aici printr-o înțelegere veche.

— Ar fi trebuit să mă gândesc cum ai să ajungi acasă; văzusem că nu ești cu mașina, dar rațiunea mea a intervenit cu întârziere. Iartă-mă, a trebuit să plec repede.

— Nu-mi pare rău, răspunse Maria. A fost o întâmplare tonică. (Se așeză și-l privi în față.) Ieri, când am venit, eram foarte nenorocită. Vreau să beau un coniac. Nu-mi place saché.

Se duse la bar, nedându-i timp să se ridice. Trebuia să stabilească o camaraderie; nu se simțea de loc femeie. Se întoarse, escortată de Max, care aducea un pahar mare, umplut de două degete.

— Banzai! zise Maria, ridicând paharul.

— De ce banzai?

— Cum să spun altfel, dacă bei saché? Și dacă ai o mașină japoneză! Cunoști Osaka?

— Destul de bine.

— Firește, dacă ai fost marinar! Pe Mikadou l-ai văzut?

— Nu-l vede nimeni.

— Eu l-am văzut, la cinematograf. În redingotă și pantalon vărgat. În vizită la Mc Arthur. Iar Mc Arthur era în șort și în bluză cu mâneci scurte. Îl scuz, fiindcă avea un câine superb. Cred însă ca Mikadoul nu l-a scuzat. Și nici japonezii.

— Dar fac grozave afaceri cu americanii!

— Eii, sânt alte generații.

— Uite, vezi, așa se păcălesc oamenii.

— Da, zise Maria. E obligatoriu să judeci mai inteligent decât mine. Spune-mi, de ce vii aici atât de des? Te-am văzut de mai multe ori.

— E un loc de unde pot privi marea în liniște.

— Cum în liniște, când zbiară bețivii și urlă tonomatul?

— Nu-i aud.

— Înțeleg, încuviință Maria, după ce-i aruncă o privire De ce nu-ți faci o casă pe malul mării?

— Nu sânt atât de bogat. Și-apoi în casă mai sânt mobilele. Cărțile. Obiectele. Amintirile.

— Nu ții la nimic în afară de mașină?

— Ba da; mai am și o lunetă astronomică.

— Una adevărată?

— Da, sigur; o lunetă de observator.

Nimic n-ar fi trebuit s-o surprindă la un om ca el, și o surprindea totul. Când îl asculta, i se părea că își pierde din greutate. Trebuia să-și regăsească gravitația.

— N-am văzut niciodată o lunetă astronomică. E adevărat că se disting craterele de pe lună?

— Nu-i nimic extraordinar.

— Și inelul lui Saturn? Banzai!

Maria bău, cu puțină grabă, ca să învingă un fir de frig venit din cosmos. El nu se atinsese de pahar. Nu privea pe geam, să vadă marea. Dar poate o vedea. Ea relua:

— Dacă e posibil, vreau să mă uit și eu la cer, odată.

— Este posibil. Într-o noapte senină.

— Mulțumesc! Te rog să-mi spui când. De ce-ai renunțat? Te-am întrebat aseară.

Nu uitase întrebarea, fiindcă nu păru surprins, dar nu se grăbi să răspundă. Bău; își căuta cuvintele. Maria nu putea să aștepte, altfel își pierdea iar greutatea.

— Nu ai prieteni? Prietenia e o nevoie omenească!

— Am consumat-o, când eram mai puțin exigent. Astăzi, un prieten ar trebui să gândească întocmai ca mine. În toate privințele. Până la capăt. Și nu-i cu putință; au apărut prea multe filozofii.

Ascultându-l, Maria își spunea că un om care vine de atâtea ori la bar, și stă acolo cu ceasurile, fără ca măcar să bea cu adevărat, sau n-are o familie, sau fuge de ea.

— Ești singur? Nu te așteaptă nimeni acasă?

— Nu. De un timp. Dar n-am fost singur. N-am vrut să-mi fac legi proprii. Am fost însurat, ca toți oamenii.

Acum prima oară se uita pe fereastră. Agitația mării crescuse; dacă n-o socoteau un spectacol, rămânea o luptă absurdă, lupta unei forțe cu ea însăși, fără concluzie.

— Astă noapte a naufragiat un vapor.

— Știu, răspunse Maria. La capul Șabla.

S-ar fi putut să naufragieze și ea. Auzise apelurile de alarmă pe când se uita în oglindă, fără să se recunoască. El reluă, continuând să se uite pe fereastră:

— Naufragiază multe... După statistici, într-un an sânt, în medie, trei luni de furtună. Aproape o sută de zile. (Parcă ținea o prelegere, monoton și în silă.) Când spunem furtună, ne gândim la ce se întâmplă pe mare. Dar furtuna bate și asupra uscatului; și pe uscat sânt naufragii.

Întoarse capul și se uită în ochii Mariei.

— N-am mai găsit-o. Era înecată.

— Cum înecată?

— Cum se îneacă oamenii. Dispar sub apă.

Deși rămânea calm, Maria regreta că adusese conversația pe un drum penibil. Viața oamenilor aparține lor înșile. El zâmbi cu seninătate.

— Cineva a dat o raită prin viața ei. Pentru mine era înecată. Veneam dintr-o călătorie lungă.

— De luni de zile? murmură Maria.

Asculta pietrificată. Ura călătoriile, ura marea și vapoarele. Ar fi vrut să se scufunde toate.

— N-are importanță. Fiecare măsoară timpul în alt fel. Știi pățania popei în purgatoriu?

Voia să schimbe subiectul și s-o înveselească? O simțea alarmată. Știa de mult că nici o femeie nu putea să-i dea dreptate. Făcu semn lui Max, și mai ceru un pahar de coniac. Din paharul său băuse doar jumătate.

— De data asta te rog eu să mai bei, se adresă Mariei. Simt că ai nevoie. Banzai! Odată, un popă...

— Banzai! răspunse Maria. Ea n-avea nici un fel de dreptate?

— N-am judecat-o, n-am condamnat-o. Ar fi fost vulgar fie și să-i cer socoteală. Am plecat; era singura soluție pentru mine. N-am mai văzut-o niciodată. Dar o iubeam. Deplin. Am adăugat dragostei o știință. Am supravegheat-o, să nu scadă, să nu se repete.

— Se mai poate numi dragoste?

— Da! Dragostea inteligenței. Puțini oameni și-o imaginează, și încă mai puțini o practică, fiindcă n-au nici timp, nici inteligență.

— Cum ai putut să te lipsești de ea așa, dintr-o dată?

— Să fi așteptat până îmi venea bine? S-o fi folosit până la saturație? Știu, oamenii devin neiertători când nu mai au nevoie de delincventul lor.

— Vrei să spui că ai suferit?

— Suferința nu poate fi măsurată. Și până la ea mai e demnitatea.

— Pui demnitatea înaintea dragostei?

— Dragostea fără demnitate e o troacă.

— În clemență nu crezi?

— Nu, când e vorba de mine însumi.

— De ce n-ai fost clement cu ea?

— Ar fi însemnat să fiu cu mine. Oare nu se înțelege?

— Nu știu, poate. Mi se pare ceva îngrozitor de aspru.

— Prima oară, continuă el, după o pauză, am văzut-o pe esplanadă, lângă cazinou. Avea o rochie albă, sărăcuță, și se uita atât de sfâșiată la perechile care dansau pe terasă, că mi s-a rupt inima.

— Nu pari un milos! îl întrerupse Maria.

— Nu sânt. Am luat-o de mână și am dus-o să danseze. Se socotea o pradă atât de neapărată, că nici măcar n-a ridicat ochii, să vadă ce fel de om sânt. A dansat până la miezul nopții, cu oricine a venit s-o invite. Am încurajat-o, ca să nu-i rămână nici un regret, nici o îndoială, să meargă până la capăt.

— Era frumoasă? întrebă Maria.

— Putea să devină. Știam că are proiecții interioare, mi-am dat seama din clipa când i-am văzut tristețea din privire. Trebuia să râdă, să se reconstruiască prin bucurie. Am luat-o cu mine și-am râs împreună până la ziuă. Apoi nu i-am mai dat drumul. Ne-am înțeles repede, ne-am cunoscut până în adâncul minții și inimii. Aveam aceeași lungime de undă; o vibrație

comună, care duce la îmbinări ideale. Am simțit de la început, când am văzut-o pe esplanadă. Nimeni n-ar crede, am iubit-o din prima secundă.

— A durat mult? întrebă Maria.

Își dădea seama că pusese o întrebare femeiască, meschină și stupidă, dar ea nu putea să judece sentimentele dezlegate de timp. Pentru ea timpul însemna durată.

— Șapte ani, răspunse el. Ca în Biblie. Anii cei buni, firește.

— Din cauza ei ai renunțat?

El se uită la ceas; răspunse absent:

— Nu... (Făcu semn barmanului). Trebuie să plec. Ești cu mașina?

— Da; plec și eu.

Se despărțiră fără nici un proiect; el se înclină, ea nu-i întinse mâna. Se întunecase. După o sută de metri, Maria opri, așteptă ca el să se distanțeze, apoi întoarse și merse în oraș; n-avea nici o treabă. Opri lângă cazinou, coborî, privi terasa, peste care valurile sparte în dig răsturnau coloane de apă. Încă de la bar o obseda esplanada, era un reper al iubirii ei, care deodată se încrucișa cu iubirea altuia. Trase mașina în fața casei, privi ferestrele lui Alber. Revenea prima dată, ocolise locul, fiindcă îi era frică să se întâlnească aici cu ea însăși, într-un trecut pe care nu voia să-l evoce, de teamă că nu s-ar mai fi putut întoarce la singurătate. Toate amintirile rămâneau dureroase, dar ceva în fibrele ei începea să amorțească. Îi părea rău că nu putea să bea singură. Trebuia să învețe, picătură cu picătură.

La înapoiere, drumul în afara orașului părea că va deveni naufragiu. Valurile măturau șoseaua, mai tumultuoase decât după-amiază, sau poate nu le vedea venind pe întuneric și nu mai putea să regleze viteza mașinii, ca să se strecoare printre ele. În câteva noduri se pomeni dusă de-a latul, până la bordura șoselei, în vreme ce parbrizul inundat de apă îi dădea senzația imersiunii. Poate la fel cădeau valurile acum acolo... Și-l închipui pe Alber, concentrat, străduindu-se să vadă în vreo noapte și-n vreo furtună. De ce nu putea să răsară lângă el, prin atemporalitate, și să-i pună mâna pe umăr?!

Volanul se smuci, îl scăpă; lovită brutal, dusă pe sus, mașina ieși de pe șosea și eșuă pe nisip, într-o depresiune. Încercă s-o scoată manevră înapoi și înainte, dar roțile patinau, se adânceau în nisip, până ce se împotmoliră. Era barbar să se lupte două seri la rând cu o natură dușmană. Și alte seri cu alte dușmănii. Când stinse farurile, orice noțiune despre lume se pierdu; neființa ar fi fost deplină dacă nu s-ar fi auzit mugetul mării. Porni pe jos,

fără să încuie portierele mașinii. Precauțiunea i se părea și mai inutilă decât altădată; de vreme ce noțiunile despre lume se pierdeau, cum avea să rămână aceea a proprietății care trebuie conservată?

Mai mult decât orice o atrăgea acasă un diapozitiv; și-l amintea fără detalii și dorea să-l vadă, cu nerăbdare, ca și cum aștepta să găsească în el o soluție de viață. Îl căută, febrilă, înainte de a-și scoate haina, cu mânecile ude și murdare de nisip. După ce-l găsi, îl puse deoparte, liniștită, se dezbrăcă, se duse la baie; apa era rece, vaillantul nu funcționa, sau se golise butelia.

Rămâneau trei săptămâni până să ajungă vaporul la Vancouver, totuși voia să trimită o scrisoare chiar mâine, să fie sigură că are să ajungă la vreme. Nu avea să-i spună multe cuvinte; nu mai suporta nimic de prisos... „Nu mai pot fără tine. Dacă nu vii, am să mor sau am să înnebunesc.“ Nu găsea mijloace mai bune să se exprime, dar nici nu voia să le caute; trebuia să fie o somație, nu o pledoarie. I-ar fi putut trimite aceste cuvinte prin radio, le-ar fi avut mâine după-amiază. Nu mai accepta comunicațiile cifrate, jocul naiv și ridicol, conceput în romantica ei noapte de veghe, care astăzi i se părea o eroare de neiertat. Așa cum i se părea și lui, care dormise. În noaptea aceea ar fi trebuit să râdă amândoi până la ziuă. Învățase prea târziu, abia astă seară. Sau să plângă. Sau să se omoare. Să facă orice, dar împreună. Băgă hârtia în plic, îl lipi bine, apoi îl puse în Larousse, să se preseze până la ziuă, să se cimenteze, să nu-l poată viola nimeni. Gândul ei, acoperit cu toate scuturile, să fie numai pentru el, nealterat de o privire străină.

Se simțea împăcată. Socotea că își făcuse o datorie definitivă, ca un testament pe patul de moarte.

Puse diapozitivul în diascop, se așeză în pat, și privi la lumina plafonierei. Era cazinoul, așa cum își amintise, vara, cu lumina albastră de după-amiază, cu terasa plină de lume, dar fără îmbulzeală; oamenii ședeau la mese cu spații aerisite între ele. Pe ringul gol, dansa o singură pereche, la care se uita toată lumea. Fiind prea departe, nu putea desluși fizionomiile. Iar în prim plan, rezemată de balustradă, Helga privea scena, sau se uita la mare, peste capetele oamenilor...

Maria era istovită; coatele i se îndoiau încet, brațele căzură pe cuvertură, și ea adormi cu diascopul în mână. Trecu în vis, fără nici un ocol, cum ar fi intrat în cadrul fotografiei. Același decor, aceeași culoare a cerului, dar

bătea vântul, și pe terasă nu se vedea nimeni. În locul unde fusese Helga, venise altă fată; stătea lângă balustradă, privind terasa goală. Avea o rochie albă, veche, rămasă mică la piept, iar pe deasupra, aruncat pe umeri, un pardesiu negru, un loden ponosit, pe care îl bătea vântul.

— Bună ziua! îi spuse Maria.,

Fata întoarse capul; avea în ochi o tristețe înghețată. Părul castaniu, fără strălucire, era pieptănat cu cărarea într-o parte și nu cobora mult sub lobul urechii. Nu părea foarte tânără și nici frumoasă, dar atrăgea privirea, o fascina, nu-i mai dădea drumul. Putea să fie o vrăjitoare. N-avea totuși nimic amenințător, fizionomia ei părea mai degrabă prietenoasă, definită de nasul puțin adus în sus, o fracțiune de grad, care îmblânzea linia dreaptă, de obicei severă, ca tot ce-i perfecțiune. Maria privi uimită gura ei, cu buzele pline, puțin întredeschise, palpitând, capabilă la fel de bine să trădeze patima, ca și suferința. Putea s-o podidească plânsul, dar nimic nu împiedica, nici tristețea ochilor, ca gura să muște pătimașă.

— Cum te cheamă? întrebă Maria.

— Magda.

— De ce nu Magdalena? Nu vii din Galileea?

— Nu! Mă cheamă numai Magda.

— Ce mai faci? continuă Maria, încurcată, fiindcă nu mai știa de ce i se adresase.

Fata nu răspunse; o privi nedumerită. Nu putea face altceva decât să privească. Maria reluă, încercând să se orienteze în propriile ei gânduri neclare:

— Vrei să ne plimbăm?

— Nu depinde de mine. Dacă poți, ia-mă de-aici.

Trecură pe deasupra portului de iahturi și ajunseră la casele de sub faleză, vilele cu terasă și patio.

— Ți-ar plăcea să stai aici? întrebă Maria.

— Am stat. Șapte ani.

— Ai fost fericită? Aici nu poți fi decât fericit.

— Eu n-am fost. Mi-a fost frică. El s-a dus prea departe. Din ce în ce mai departe. În alt departe, până la ultimul dintre ele. Dar dincolo de ultimul departe mai erau altele, și s-a dus să le caute. Numai știam, nici să număr zile. Mi-a dat tot, în afară de o armă ca să înving timpul.

— Nu aveai o fire prea slabă?

— Ai venit să mă judeci? Poți tu să arunci piatra? A bătut vântul, s-a deschis ușa.

Fata se lăsă în genunchi, își puse capul pe parapetul de piatră și începu să plângă.

35

Venise o frământare legată de durere și temperatură. Cu obrazul roșu, cu trupul leoarcă de nădușeală, Tulip aiura, dar nu spunea cuvinte, și turcoaica bătrână nu putea să înțeleagă; era o aiureală secretă, interioară, din ce în ce mai ascunsă. Căuta un alt punct al existenței lui fără cronică. După fuga din Adis-Abeba, un episod începea la Marea Roșie. Cum ajunsese acolo nu putea să-și aducă aminte. Găsi pe urmă azil pe barcazul francezului, un vântură lume, care trăia de mic între arabi, le vorbea limba și trecuse la credința mahomedană. Francezul se învoi să-l ia cu el până la Port-Said, îl duse în cabină, îi scoase șalvarii, îl puse să se spele. Tulip intră în altă robie; ocrotitorul lui nu se ținu de cuvânt, nu-i dădu drumul. Doi ani navigară în Marea Roșie, cărând tot felul de mărfuri. În porturi copilul rămânea închis în cabină. Se îngrășase, nu-l puneau la treabă. Era pufos și molatec, dar n-avea bunăvoință, de aceea în el s-a strâns ură, s-a strâns fără știința lui, fără s-o măsoare, și a dospit ani după ce se terminase. La Damietta, unde este o gură a Nilului, un arab din echipaj i-a descuiat ușa, pe când lipsea francezul, și i-a dat drumul să fugă, după ce și-a luat plata.

Tulip nu avea amintiri legate între ele, ci numai jaloane, la distanțe mari unul de altul; mai puțin fapte și mai mult semnificații. În el era o sinteză istorică; reprezenta descendența Mediteranei. Simbolul lui, inexistent în vreunul din zodiacuri, și-l descoperise în piramidă, care, înainte de a fi o figură geometrică, era o construcție. Și-o alesese pe cea mai mare din deșertul de la Gizeh, încadrată cu o precizie misterioasă de brațele prin care Nilul se varsă în mare. Tulip știa că rolul adevărat al marii piramide era să despartă lumea în două. De-aici porneau două drumuri, unul spre apus, prin Libia, altul spre răsărit, peste Marea Roșie, și amândouă, după ce treceau, unul prin Spania, prin Sicilia, altul prin Asia Mică, peste Marmara, se întâlneau la Atena; Tulip strânse primii bani vânzând cafea, cu filigenul, în vârful piramidei lui Keops. Urca dimineața cu ustensilele și nu mai cobora până seara. Excursioniștii de dincolo de Mediterană veneau cu cămilele, de

la Cairo, cu pantaloni scurți și căști coloniale. Ghizii îi împingeau cu umărul pe blocurile mari de piatră, care nu erau trepte, ci obstacole, învinse cu spaimă și nădușeală.

Tulip avea atunci șaptesprezece ani, era oacheș, subțire, cu nasul drept și cu ochii migdalați, depărtați tare unul de altul, de păreau în afara obrazului. Înaintea lui cafeaua se plătea douăzeci de piaștri, în vârful piramidei, pe când jos costa numai zece. Din prima zi, Tulip ridică prețul de trei ori. Nu se miră și nu se tocmi nimeni. Într-un an făcuse patruzeci de mii de franci, în napoleoni de aur. Anul viitor își luă slugă, un copt sărac, pe care îl puse să care poverile. Aducea în desagi cafea, zahăr și d-ale gurii, și la plecare lua găleata cu necurățenii. Tulip nu mai cobora cu săptămânile. Într-o noapte, avu revelația că piramida, în administrație englezească reprezenta un bun de familie. Uzurparea se făcuse demult, în altă viață, cu mii de ani în urmă, când îl răpiseră și-l purtaseră legat de cămilă în deșertul Libiei. Între aceste două jaloane ale istoriei, se consumase civilizația egipteană.

În al treilea an, după ce absorbise în sine spiritul faraonic, ca pe o moștenire legitimă, Tulip își începu migrația spre răsărit, urmând drumurile civilizației mediteraneene, care duceau spre Europa barbară. Avea o sută cincizeci de mii de franci; îi purta în desagi, când pe asini, când pe cămile. Nu trecu pe la Port-Said fără să afle de soarta francezului. Părăsise Marea Roșie, de când venise Lawrence; acum ajunsese la turci, pe la Alexandreta, unde făcea negoț și zâzanie. Cheltui trei săptămâni timp, și cinci mii de franci aur, ca să-l captureze. Ar fi cheltuit zece, dar nu era nevoie; oamenii își vindeau ieftin șiretenia și osteneala. Când îl avu în mână pe francez, într-un hambar unde nu venea nimeni, puse să-l lege cu fața în jos, pe o masă, frânt de mijloc, și după ce îi înfundară gura, oamenii cumpărați de el îl luară în primire cu rândul. Iar Tulip își văzu de drum, când cu cămila, când cu asinul, pe drumul civilizațiilor mediteraneene. La Ankara își cumpără redingotă, după moda din Europa, impusă prin lege. De-acolo se duse la Constantinopole, cu avionul. Zborul dură o oră și jumătate. Prin axul Bosforului trecea linia care pornea de la piramide și despărțea lumea în două. Tulip schimbase și continentul, și emisfera...

Își veni în fire a doua zi dimineața, îndopat cu penicilină, dar mai zăcu aproape o săptămână. Când deschise ochii și începu să se dezmeticească, recunoscu odaia de lângă bucătărie; nu-și amintea cum ajunsese aici. La picioarele patului, pe un scăunel rotund, cu trei picioare, stătea turcoaica

bătrână. Era scăunelul ei de acasă, singura avere pe care o luase cu ea, plecând din Galata. Tulip îl știa bine, îl contemplase de multe ori, întrebându-se de ce peste tot în lume sânt răspândite scaunele cu patru picioare. Trepiedul reprezintă ideea primordială de stabilitate. Al patrulea picior strică, dacă nu-i riguros egal cu celelalte, sau dacă podeaua nu-i riguros plană. Tulip făcea de multe ori socoteala câte milioane de dolari se irosesc pe al patrulea picior de la scaune, și își râdea în barbă pe seama oamenilor care voiau să ajungă în Marte, înainte de a fi rezolvat o problemă atât de elementară. Să fi fost tânăr, ar fi pornit o campanie, ar fi constituit o asociație, s-ar fi îngropat în aur.

Pe chipul veșted și inexpresiv al turcoaicei bătrâne se vedeau lacrimi.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Tulip, săltându-se greu în coate.

— A murit băiatul, răspunse turcoaica bătrână.

Tulip vru să se ridice; n-avea putere. După o clipă de întuneric se pomeni pe marginea patului.

Turcoaica bătrână își legăna capul, domol, egal, imperturbabil. Ochii ei fără adâncime, care parcă nu puteau înregistra relieful naturii, acum semănau cu abisurile.

— Care băiat? șopti Tulip, aplecat spre ea, s-o audă.

— Băiatul.

În vorba ei era jale de o viață. Tulip o îmbrânci trântind-o pe dușumea.

— A murit! mai spuse turcoaica bătrână.

36

Când se credea că iarna era pe sfârșite, revenise cu tot ce putea asupri mai rău oamenii și natura. Dar începuse cu ploaie, violentă, bogată ca vara. Câmpul, până în munți, și dincolo de ei, până în lunca Dunării, era plin de apă. Seara ploaia se opri, și peste noapte căzu gerul. Spre ziuă termometrul coborâse la douăzeci de grade sub zero; seara următoare ajunse aproape de treizeci. Câmpul fu prins sub gheață. Viețuitoarele, câte nu muriseră prin cuiburi, prin scorburi, prin culcușurile prefăcute în sloiuri, zburau, alergau, se târau înnebunite, între zările lor de gheață, căutându-și scăparea. Iepurii se rostogoleau buimaci printre dune, după o tufă de mărăcini, ca s-o roadă, și nu găseau decât tije străpunse de ger, care se făceau cioburi, ca sticla. Pescărușii nu mai ieșeau din cuiburile săpate în faleză. În locul lor, pe plajă

se îngrămădeau corbii, cu aripile îngreuiate de chiciură. Mulți nu mai puteau să se ridice, și după ce se zbăteau ceasuri, rămâneau țepeni. Pe urmă veneau valurile peste ei, se sleiau, pojghiță peste pojghiță, și se prefăceau în dune de gheață. Gheața prinse și marea, tot mai departe, până ce ajunse să împresoare vaporul. Pe acest pat tare, se așezau alte straturi de apă, unde băteau valurile, și acolo, în larg, creștea un zid alb, ca o banchiză polară.

Tulip zăcea la spital; îl luaseră. Turcoaica bătrână păzea vaporul, care multe zile rămăsese în părăsire. Nu putu să se ducă până nu se liniști marea. Dar atât timp cât era furtună, nimeni n-avea cum să ajungă acolo, ca sa fure. Găsi tambuchiul de la sala mașinilor deschis, cu ușa bătută de vânt. Tulip o încredințase că avea un om prizonier în cală. Cine putuse să deschidă zăvorul? Turcoaica bătrână îndeplini porunca și rămase de pază. Veni gerul peste ea; prinsă de gheață, barca plesni ca un pepene. Într-o dimineață, turcoaica bătrână nu se mai dădu jos din pat; îi înțepeniseră picioarele peste noapte. Nu le mai simțea, nu putea să le miște. Soba se stinse. Peste noapte auzi pași pe punte. Cineva se plimba de-a lungul cabinelor; se plimbă așa până aproape de ziuă, apoi se duse. Turcoaica bătrână socoti că fusese o închipuire, stârnită de povestirile lui Tulip.

A treia noapte, doi oameni veniră să fure. La cercetări nu se află nimic despre ei, erau din alte părți, nu-i cunoștea nimeni, și ei nu mai puteau sa vorbească. Poate lucraseră peste vară la șantiere. Veniră pe gheață, li se găsiră urmele; în buzunare aveau clești, pânze de bomfaier, chei fixe, de toate felurile. Mirarea rămânea cum puteau sa îndure un ger care tăia respirația. Cunoșteau vaporul, fiindcă merseră fără ocoluri la cabina comandantului. După mișcările lor, reconstituite pe urmă, se presupunea că aveau cunoștință de lipsa lui Tulip; probabil urmăreau, înainte de a trece la demontarea pieselor valoroase, de pe puntea de comandă, din camera hărților, să cotrobăie prin sertare, după aur și valută. Ar fi trebuit să se mire că ușile erau descuiate, intrară și aprinseră lumina, după ce prăpădiră două cutii de chibrituri, ca să încălzească fitilul; înăuntru era mai mare ger decât afară; n-ar fi fost de mirare să înghețe gazul în lampă. Chibriturile arse fură găsite, după cum fură găsite semne că lampa arsese. Când cabina fu luminată, se întoarseră să înceapă treaba, și atunci văzură ceea ce aveau să vadă mai târziu anchetatorii, fără nici o schimbare. Din patul comandantului, se zgâia la ei o momâie, cu mâinile țepene, întinse înainte și cu degetele rășchirate. O luară la goană, pe coridoare, se îmbrânciră unul pe

altul, la scară, care să coboare primul, și căzură pe gheață, de la opt metri înălțime, îi găsiră lângă barca fărâmată, fărâmați și ei și prefăcuți în sloiuri, albi din cap până în picioare. La morgă, când se dezghețară, pielea li se făcu neagră. Alb rămase numai părul. Unul avea barbă; albise și barba.

Turcoaica bătrână era și ea sloi de gheață. Înțepenise pe când încerca, într-o mișcare disperată, sa se dea jos din pat, cu picioarele paralizate, să aprindă focul în sobă. Dar chiar să fi ajuns până acolo de-a bușilea, ar fi fost tot degeaba, fiindcă rezervorul nu mai avea motorină.

37

După ce gerul trecu, marea și plaja rămaseră mult timp înghețate. Se topi mai întâi apa de pe câmp, dând naștere la bălți negeografice. Viețuitoarele reînviaseră, de unde s-ar fi spus că au să rămână moarte. Iepurii veneau în cârduri până la malul marii, cu sutele și cu miile, cu țurțuri de noroi în blană, slabi, gata să se prăpădească. În toți anii se prăpădeau mulți, loviți în toate felurile, dar prin februarie iepuroaicele se puneau să fete, și nu se mai opreau până iarna următoare; chinuitul neam nu voia să piară. Altfel avea să fie de astă dată amarnica lor istorie.

De la malul mării, cârdurile de iepuri porneau iar pe câmpie, tăind-o în curbe și în zig-zaguri, ca mai târziu să vină încă o dată pe plajă, când mai la nord, când mai la sud, căutând disperați o salvare, până ce într-o zi nu mai avură încotro și intrară în oraș, refugiindu-se prin parcuri. Îi prindeau cu grămada, până și copiii. În mai toate casele se gătea carne de iepure; la mahala se vedeau blănuri puse să se zvânte pe sub toate streșinile.

Tot atunci, peste oraș veni o epidemie de gripă, cum nu se mai cunoscuse; lăsa morți cu duiumul, între cei plăpânzi, copiii și bătrânii. Spitalele nu mai aveau unde să pună bolnavii, care zăceau claie peste grămadă, pe dușumele și pe coridoare, ca pe vremea ciumei. La farmacii nu se mai găsea aspirină. Ieși zvonul că molima fusese adusă de iepuri și atunci începu vânătoarea din urmă. Se puseră pe ei cu puștile, cu ciomegele, cu capcane de toate felurile. Câți scăpară se duseră pe câmp și nu se mai văzură, în afară de cei care într-o noapte, vreo cincisprezece, nimeriră la casa de piatră și se strecurară în magazie. Dimineața, intrând să ia lemne, Maria îi găsi cuibăriți pe capota mașinii, strânși atât de tare unii în alții, că n-ar fi putut să-i

numere. Păreau indiferenți, nu mai aveau nici un instinct de apărare, sau nu mai aveau putere. În ochii lor nu se citea spaima, ci disperarea.

Maria închise repede ușa magaziei; trebuia să-i apere, să nu bage de seamă colegii ei; n-ar mai fi rămas nici o scăpare.

După-amiază se duse la barul lui Max.

— Unde pot să găsesc varză și morcovi?

— Numai la piață. Aveți de gând să creșteți iepuri?

Voia să glumească.

— Da, răspunse Maria.

Max își continuă gluma, în timp ce întindea cărțile pe masă, pentru pasiență:

— E foarte primejdios. Vedeți să nu se afle!

O săptămână, Maria cără varză și morcovi. Pe la bar trecea cu sacoșa ascunsă. Când deschidea ușa magaziei, iepurii ciuleau urechile și-o adulmecau cu boturile umede.

Într-o noapte, pe la mijlocul săptămânii următoare, Maria auzi lupii urlând. Erau mulți și veneau de pe câmp, se apropiau în zig-zaguri prevăzătoare, oprindu-se din loc în loc să asculte în noapte; între urlete nu se auzea decât marea.

Veniră până sub fereastră și continuară să urle, la început cu furie, apoi cu jale, iar mai târziu cu o deznădejde care Mariei îi sfâșia inima. Nu-i era frică și nici nu putea să-i urască; nu fusese dorința lor să vină pe lume. Aprinse lumina și se aplecă pe fereastră; se retraseră în umbră, înainte de a izbuti să-i vadă. Urlau din ce în ce mai vlăguit, făcând jos un cor de moarte, pe mai multe glasuri. Așa se lamentară toată noaptea.

A doua zi, iepurii nu mai erau în magazie. Fugiseră de spaimă, sau se duseseră în gura haitei, înnebuniți de urlete?

În bucătărie rămăsese o sacoșă plină cu varză.

Abia spre miezul verii avea să mai apară câte un iepure, ici-colo. Maria se întreba dacă erau dintr-ai ei, sau alții, din altă parte.

Lupii nu mai veniră și nici nu se mai auziră.

Tulip se făcuse bine, dar era năruit. În lunga lui viață de-atâtea ori fărâmată, nu se descurajase nici cu moartea obraz în obraz; totdeauna se ridicase, o luase de la început, totdeauna știuse că iar o să cadă și iar o să se ridice, până la capătul veacului. Acum veacul i se sfârșise. Abandonase

vaporul și toate celelalte treburi ale lui, atât de misterioase. Ședea mai tot timpul în balansoarul lui Rafael, în fața sobei, fără să se legene. Hrana lui era ceaiul, pe care i-l aducea Dia, când venea de la școală. Până noaptea, fata nu mai părăsea odaia; ședea ghemuită în patul lui Rafael, rezemată în covorul din perete, de unde nu cobora decât ca să pună un lemn în sobă. Pe urmă școala se închise, din cauza epidemiei. De atunci înainte rămase cu tatăl ei, toată ziua, veghindu-l, comunicând poate cu el printr-un simț de familie, necunoscut nimănui, vechi de milenii, care îl însoțise pe Tulip în drumurile lui din răsăritul Mediteranei, generos și fertil în enigme, cu seminții dispărute și renăscute, nedescifrate până în zilele noastre. Tulip nu știa dacă are înrudiri israelite, dar locul lui sfânt după piramide, era Zidul Plângerii. Toate călătoriile mediteraneene se sfârșeau acolo, în locul ispășirilor și al iertărilor. Acolo ar fi vrut sa moară, și alături să fie mormântul lui Rafael, cel mai frumos decât îngerii.

— Tată, acum poți să-mi spui. A fost cu adevărat fratele meu?

Dia vorbea din întuneric; geamul, umbrit de nori, nu lăsa lumina să ajungă până în fundul camerei. Tulip răspunse abia târziu:

— Nu!

— Ce păcat că n-am știut! gemu Dia. Ce păcat fără iertare! De ce nu ne-ai spus, să ne fi iubit?! Era atât de frumos!

— Mai frumos decât îngerii! șopti Tulip.

Într-o zi, curierul cu motocicleta aduse un bilet de la Maria: „Tulip, sânt bolnavă și n-am pe nimeni. La spital nu mă duc. Trimite-mi pe cineva să mă îngrijească“.

De mult nu mai apela nimeni la Tulip. Chemarea neașteptată îl aduse la viață. Se ridică, își puse redingota; comică altădată, îmbrăcămintea neobișnuită îi dădea acum un aer tragic. Își luă trusa cu medicamente; provenea de pe vapor și nu-i lipsea nimic pentru orice nevoie urgentă.

— Haide! se adresă Diei. Mergem acolo. În suferință să ne căutăm și să ne găsim unii pe alții. E sora ta, de acum înainte.

În ajun, Maria își făcea tura de după-amiază, când după ora cinci recepționă o radiogramă de pe Saturn. Vaporul dădea punctul zilei; acolo era ora șase dimineața. Se uită la hartă; mai avea trei sute de mile până la Vancouver; seara putea să fie în port, și iar urma o săptămână de întuneric, fără comunicație.

De la Osaka primise patru scrisori deodată și un teanc de ilustrate; ar fi fost altfel dacă veneau pe parcurs, una pe săptămână. Nu se putea, distanța până la el era prea mare; era grea, era insuportabilă. Iar el, în ultima scrisoare, expediată după surpriză, spunea: „Te rog împarte cu mine bucuria nevisată. N-am sperat ca de la prima călătorie să traversez două oceane, și încă unul din ele cel mai mare din lume! Ducem automobile japoneze la Vancouver, marfă de miliarde. Navlul se ridică la o sumă exorbitantă. În dolari! Îți dai seama?!"

Nimic altceva! Maria avea scrisoarea la căpătâiul patului. Din când în când recitea sfârșitul, în speranța ca va mai apărea un rând, scris cu cerneală secretă, și rămânea cu ochii pe hârtie, pietrificată.

Un ceas după ce primise poziția, secretara veni de alături, cu o radiogramă urgentă, telefonată de la Direcția Navigației. O privi prostită; nu putea să înțeleagă, înainte de a se gândi că nu putea admite. De la Vancouver, vaporul era îndrumat la San Francisco, să ia marfă pentru Valparaiso. De ce atâtea mărfuri, de ce atâta mișcare, atâta vânzoleală, de ce aveau nevoie oamenii să-și încrucișeze produsele pe oceane, să le trimită la mii de mile, să le aducă de la capătul celălalt al pământului? Camera, cu aparatele de pe pereți, începu să se legene. La șase, când veni înlocuitorul, Maria zăcea cu fruntea pe masă, cu febră de treizeci și opt de grade. Noaptea temperatura ajunse la treizeci și nouă. Nu avea nimic în casă, decât termometru și aspirină. Înghiți pastile, nesocotită, în panică, știind că nu are cine s-o ajute și dacă o găsesc bolnavă o trimit la spital, cu ambulanța. Acum mai ales, când se afla în derută, când nu mai știa încotro e răsăritul și-n ce direcție se învârtește pământul, avea nevoie de acest singur reper nepierdut în haos, odaia ei, la care putea să se refere ca să-și găsească, măcar în trecut, rațiunea existenței. Viața îi făcea o nedreptate insuportabilă. Să nu fi fost bolnavă, s-ar fi răzvrătit: ar fi spart geamurile, ar fi lăsat ușile deschise, să intre gerul și să înghețe aparatele, ar fi lovit cu toporul în ele, să nu mai poată transmite nici un mesaj. Aspirina îi ardea stomacul. Înainte ca durerea s-o înspăimânte, căzu într-o amorțeală care ținu până la ziuă. Spre prânz, când auzi motocicleta curierului, se târî până la scară...

Tulip cu Dia sosiră într-o oră. Pe drum, Tulip se regăsise pe deplin. Avea de făcut ceva care ținea de bunătatea inimii. Durerile rămăseseră în urmă. Își dădea inima cu grămada, dar nu de-a rostogolul. Inima trebuia să fie de folos, nu să se irosească. În Tulip nu putea să piară omul practic.

Aduse lemne din magazie și înfundă soba cu ele.

— Să fie cald, ca să putem aerisi bine. De unde-i atâta găinaț de iepure pe mașină? Am de vânzare o bucata de pânză cauciucată, pentru capotă. Bleumarin. Englezească, garantată, cu lizieră. O dau cu o mie de lei, jumătate prețul. Ia-o cu ochii închiși, fiindcă n-o să mai găsești altă ocazie.

— Nu-i mașina mea, Tulip.

Maria zâmbea; își revenise puțin, numai prin prezența lor în odaie.

— Știu, e a aproapelui tău. Dar tare-i prăpădită! Fă-i o surpriză și schimbă capota. Când vine?

— Aproapele meu?! E foarte departe, Tulip!

Dia se duse la bucătărie, să fiarbă apă de ceai. Tulip își scoase redingota, se așeză pe marginea patului, lângă Maria, îi puse termometrul; temperatura scăzuse la treizeci și opt; putea să mai crească o dată spre seară. Pulsul nu depășea nouăzeci și cinci. Mai rămânea să-i asculte plămânii și inima. Dia veni cu ibricul. O ridicară în capul oaselor. Dia o ținea să nu cadă, și Tulip își plimba urechea pe spate, după conturul plămânilor. Pe urmă o întinse la loc; Tulip îngenunche lângă pat, își lipi urechea de pieptul ei, sub sânul stâng și ascultă neclintit. Inima bătea bine, cum bat inimile oamenilor tineri; auzea sângele trecând prin valvule, viguros, ritmic; era o inimă sănătoasă, n-o pândea nici o primejdie, nici noaptea care venea, nici nopțile următoare, niciodată. Dia îi văzu mâinile înfigându-se în cearceaf, cum s-ar fi agățat să nu-l ia o furtună. Maria simți pe piept picături fierbinți, udându-i cămașa de noapte. Ridică brațul, mângâie obrazul bătrân.

— Tulip, tu ești un cavaler viteaz! N-ai voie să plângi.

Se ridică greu, frânt. Îi tremura bărbia, nu o putea stăpâni; fața încrețită, crispată de plâns, îi făcea să semene cu un cimpanzeu îmblânzit. Reînvie încă o dată, fiindcă n-avea timp de pierdut.

— Caută-i o cămașă curată, e lac de nădușeală; trebuie să o schimbăm.

Dia deschise dulapul, alese o cămașă albă, copilăroasă, dar prea transparentă, ceea ce o făcea să-și piardă inocența. Prin simplitatea ei pură, era cu atât mai provocatoare. O privi în lumină, apoi și-o potrivi pe corp să vadă cum îi stă. Avea statura Mariei, se măsuraseră de multe ori, și liniile lor se asemănau, amândouă făceau parte din aceeași familie feminină, deși Dia, împotriva aerului ei încă infantil, era construită mai agresiv. Și Tereza, printr-o întâmplare ciudată, făcea parte din familia lor; se întâlniseră toate trei într-o zi.

— Nu te mai prosti, și ajută-mi! spuse Tulip.

Dia se privea în oglindă, drapată în cămașa de noapte. Ea nu purta, nu avea nici una. Maria se lăsă dezbrăcată, ar fi fost ridicol să se opună; n-avea nici măcar în minte o ezitare. Nu i-ar fi plăcut niciodată să se exhibiționeze, cunoștea noțiunea decenței și pe a pudorii. Acum se afla în fața unei necesități, pe care o privea cu seninătate. Dia o ștergea cu prosopul, nu-i repugna nimic, nici chiar mirosul de nădușeală, fiindcă era proaspăt și cald, pe o piele curată. Deși cuvintele aveau aceeași definiție, făcea deosebire, printr-o concepție personală, între nădușeală și transpirație. Nădușeala era o explozie sănătoasă, pentru ea puțin excitantă, care provenea din efort și din încordare; ceva pur și în același timp animalic. Nădușeala rece și alterată devenea transpirație.

— Maria, oare idioții de bărbați cu care ai avut de-a face, și-or fi dat seama că nu pot întâlni alta ca tine? Doar la o mie de ani o dată și-n partea cealaltă a lumii. Se poate să te ia cineva în brațe și să nu-și piardă mințile?

— Las-o în pace! mormăi Tulip, care în acest timp fricționa picioarele Mariei.

Dia își opri puțin mâinile pe sânii ei, măsurându-i și încercându-le greutatea. N-o uimeau prima oară; privise la nudism sute de femei, le studiase; și cei mai consistenți sâni se lasă puțin în părți, se aplatizează când stai pe spate. Ai Mariei își păstrau și forma, și simetria, de parcă proveneau din aceeași sferă, tăiată în două.

— De când a plecat iubitul tău, n-ai făcut amor cu nimeni? Te cred, dar e o stupiditate.

Maria simți deodată, în tot trupul ei aprins de febră, o lascivitate fierbinte, cum ar fi fost provocată de o palpare neechivocă, o atingere bărbătească, precisă, dar anonimă. Era aproape o infidelitate, pentru care altădată s-ar fi socotit păcătoasă. Acum nu-i provoca decât suferință, în carne și în inimă. Avea nevoie de dragoste, directă, nefiltrată, primitiv și vulcanic.

Cămașa curată și cearșafurile schimbate îi dădură altă stare, de mulțumire; se simțea pură și obosită. După ce o înveliră cu pledurile, Tulip deschise fereastra. Aerul proaspăt se canaliza parcă în tot trupul, răcorindu-i sângele și mădularele. Era tot mai obosită, și mai împăcată cu sine, ca după declanșări voluptoase.

— Vreau să dorm. Mi-e atât de bine! Dia, cântă-mi un cântec de leagăn.

Tulip se duse la Caravanserai, să aducă un pat pliant. Dia se așeză pe o pernă pusă jos, la căpătâiul patului și începu să cânte încet, șoptit, ca un murmur, fără cuvinte, cântecul turcoaicei bătrâne. Era cântecul lor, din copilărie, al ei și al lui Rafael, pe care îl uitase. Nu știa cum îi revenise în minte, în ultima noapte a bietului ei frate; venise singur, nu-l căutase. Îl murmura visătoare, ghemuită în vârful patului, privind cum se leagănă balansoarul, în lumina roșie, de jăratic. „Mai cântă!" șoptea Rafael, fără ca ea să-l vadă. Îi cântase, ceasuri, același cântec; n-avea mai mult de trei tonuri, dar era expresiv prin îmbinarea lor neprevăzură, nedescoperită de oameni, nescrisă și indescriptibilă...

Seara Tulip se duse acasă. Dia rămase de veghe. După un val nou de febră care o cotropise după-amiază, Maria se simțea destul de bine să-și poarte singură de grijă. Dar se bucură că nu rămânea părăsită.

— Eu n-am să mai trăiesc mult, spuse Tulip, înainte de plecare. Am ceva avere, ați putea s-o împărțiți pe din două. Maria, vreau să te înfiez, după ce te faci bine.

— Sânt prea bătrână.

— Nu. Să n-o lași singură pe Dia. Fii sora ei. Te iubește.

— Și eu o iubesc. Și pe tine te iubesc,. Dar nu-i nevoie să mă înfiezi; eu am pierdut noțiunea familiei. Sânt o sălbatică, Tulip. Nu-ți face griji. Am s-o ocrotesc pe Dia, cât o să aibă nevoie de mine.

— A rămas stingheră pe lume! mai spuse Tulip, cu multă jale.

— Mai cântă-mi! se rugă Maria, după plecarea lui.

— Nu pot, iartă-mă. Sânt dărâmată; pe dinăuntru. Altminteri pocnesc de sănătate, că mi-e și greață. Pentru ce toate astea?

Dia stătea lângă patul pliant. Își îmbrăcase halatul de baie, se pregătea de culcare. Își arătă picioarele.

— Un tâmpit mi-a spus că ar înnebuni, numai dacă ar pune mâna pe ele. Știu că am picioare frumoase, nu-i nevoie să aflu de la alții. Dar tâmpitul n-a pus mâna; poate s-ar fi prins.

Era vechiul el halat de plajă, transformat în îmbrăcăminte de casă, care n-o acoperea prea bine. Îi smulse cordonul, se răsuci, cum făcuse odată în fața lui Rafael, să-i crească șoldul.

— Cui nu i-ar conveni? zise. Sânt frumoasă și carnală. Îmi place să stârnesc bărbații, dar niciodată n-am încercat să-mi bat joc de ei. Atunci, de ce nu se apropie nici unul?

— Fiindcă l-ai pocni. Și ei simt.

— Pe Màrtin nu l-aș fi pocnit. Ardea carnea pe mine când mă uitam la mâinile lui. Dacă m-ar fi atins, aș fi căzut în genunchi și i-aș fi sărutat picioarele.

— Fiindcă era din cei care nu te-ar fi atins. Și tu știai!

— Era un puritan nesuferit!

— Nu era puritan de loc. Dar nu putea să te creadă. Nici un om deștept nu poate să te creadă.

— Atunci să-mi caut un prost?

— Să nu cauți nimic. Să aștepți.

— Ce dracu' să aștept? Am clei în gât de-atâta așteptare. Tremură carnea pe mine, îmi vine să zgârii, să dau cu picioarele. Ce să aștept?

— Așteaptă o zi frumoasă. Altfel ar fi păcat de tine.

— Ce numești tu o zi frumoasă?

— Ziua când toate au să fie altfel ca mai înainte. Când ai să deschizi ochii mirați, și o să ți se pară că vezi lumea prima dată. Când toate în jurul tău au să devină miraculoase. Când ai să amesteci plânsul cu râsul, suferința cu fericirea, apusul cu răsăritul, viața cu moartea.

— Tu ai avut o asemenea zi?

— Da, numai că a venit prea târziu, când n-o mai așteptam, nu mai credeam în ea. Mi-am reconstruit credința, dar dedesubt a rămas o temelie surpată; știu numai eu de ea; dacă o uit uneori, mi-o amintește noaptea cântecul cucuvelei. Vrei un sfat, Dia? Ține la prețul tău, nu-l coborî nici la închiderea târgului. Chiar dacă ar fi să-ți muști pumnii.

— Până una alta mi-i cam mușc, biata de mine!

Dia râse, crispată, stinse lumina și se băgă în așternut, după ce-și scoase halatul cu o mișcare ferită, de parcă nu ea se etalase mai înainte, fără nici o reținere. Rămase numai lampa de pe noptieră, mascată de o carte pusă în picioare.

— Cum te simți? întrebă Dia.

— Cam toropită. Dar mi-e bine.

— În două zile ai să ieși din casă. Mă bucur că sânt aici. Noapte bună. Maria!

Nu adormiră curând. Gândurile nu erau sfârșite, pentru nici una.

De jos se auzeau piuiturile aparatelor; Maria le descifra mecanic, le prefăcea în fraze, dar n-o interesa soarta vapoarelor, voia să uite de ele, de

tot, chiar și de propria ei viață. Încă avea febră; îi ardea fața.

— Dia, cum a murit?

Urmă o pauză înghețată.

— N-a murit; s-a stins. Cântam, n-am auzit nici măcar un suspin. Am văzut că balansoarul se legăna din ce în ce mai încet, până ce s-a oprit. Cred că a murit cu ochii închiși; zâmbea și nici un înger nu putea fi mai frumos. I-a stat inima, n-a fost altceva.

După altă tăcere, Dia continuă:

— Crezi că sântem blestemați? Nu era drept să moară. Dacă e adevărat că sufletele morților se reîntrupează, atunci sufletul lui are să rătăcească până la infinit, fiindcă niciodată n-o să se mai nască unul să i se potrivească. Fără el lumea are să fie mai săracă... Am să te rog ceva, Maria. N-avem nici o fotografie de-a lui; nu-i plăceau fotografiile. Măcar dacă ar fi apucat să ia portretul făcut de Tereza. N-avem nimic. Încearcă să-i reconstitui chipul. Nu se poate să-l fi uitat.

Maria se simți iarăși înviorată.

— Nu știu dacă mai sânt în stare, dar am să încerc. Îl văd foarte clar. Nu îndrăznesc să mă avânt prea mult. Am să copiez ceva, să mă gândesc ce i s-ar potrivi, și am să schimb chipul cu al lui.

Noaptea, Maria îl visă pe Rafael, cu pieptul gol; nu știa dacă e viu, sau numai o statuie de bronz. O pasăre necunoscută stătea pe umărul lui; pe urmă își luă zborul și-l lăsă singur.

38

Bietul Tulip n-avea nici o vină; bunătatea lui și buna lui intenție duseră la o întârziere de două zile. Maria făcuse congestie pulmonară, poate urmarea celor două nopți de luptă cu frigul, cu vântul, cu apa înghețată ajunsă până la piele. Izbucnise într-un moment de epuizare morală, când n-o mai interesa nimic, nici măcar să trăiască. Era a nouăzecea zi. Alber ar fi trebuit să se întoarcă, iar el se ducea tot mai departe, și nu mai exista calendarul ei, să-i lege, de la distanță. Seara, când Maria se gândi că el avea în față ultima filă, văzu ridicându-se între ei valurile oceanului, înghețate. „Dacă mâine ar trebui să pleci din nou, ce ai face cu mine?“ Întrebarea din ziua întoarcerii! Plecase din nou, înainte de a se întoarce, și fără să-i răspundă la întrebare.

Spre norocul ei, când o luară cu ambulanța, Maria era fără cunoștință. Ieși din spital înainte de a veni primăvara, care întârzia, deși se apropia sfârșitul

lui martie. În golf se mai vedeau blocuri de gheață. Tulip vopsea vaporul, de unul singur, ceea ce însemna că n-ar fi putut să termine nici chiar într-o viață mai lungă. Nu-l obliga nimeni, dar exista vopsea, și lui îi prisoseau zilele. Nu-l mai interesau afacerile, agonisise destul ca Dia să aibă din ce trăi, până se mărita, și chiar după aceea.

Maria găsi scrisori, de la Vancouver, teancuri de ilustrate și de radiograme. Dia ar fi putut să i le aducă la spital, dar nu o rugase; nici nu se gândise la ele. Era revoltată; fusese fără cunoștință multe ore, în primele zile, somnul care se înrudește cu moartea; putea să nu se mai trezească, și i-ar fi părut bine, din răzbunare, să-și aibă și el partea, să se cutremure, să se rupă în două, și așa, frânt, să rămână cu remușcarea. Nu voia să-i scrie la Valparaiso, următoarea escală. Nu făcea parte din pactul lor, terminat după nouăzeci de zile. Drept răspuns la toate scrisorile lui, îi trimise o radiogramă: „Dorm, să nu mă trezească nimeni."

Căuta în albume, să extragă o imagine potrivită cu Rafael. Se opri la Cristul lui Van der Weyden, luându-i alura crucificării, mâinile date în lături, trupul alungit prin martiriu, dar și-l închipui pe un suport terestru, crescând din pământ sau din stâncă, fără să se taseze sub propria-i greutate. Făcu zeci de schițe, tratând imaginea apollinic, să fie într-adevăr un băiat mai frumos decât îngerii. Le aruncă, unele după altele; imaginea refuza să se modernizeze, să intre în spiritul timpului, singura concepție pe care o accepta Maria, până ce într-o zi cartonul începu să vibreze, născând reliefuri. Le privi printre pleoape; voia nu un desen, ci un volum, și el se năștea, căpătând mobilitate și căldură, vestind o întrupare apropiată. Atunci aduse pământ cu mașina, un sac plin de argilă, pe care îl cără sus, găleată după găleată. Dia îi ajută să-l înmoaie și să-l frământe. Stăteau amândouă în genunchi, pe mozaicul din baie, murdare de noroi până la coate, ca niște cărămidărese, amestecându-și sudoarea cu lutul. Îl transportară apoi în cameră; nu era decât o masă de pământ, informă, care avea poate în el vieți îndepărtate. Maria le invoca, spre a putea să creadă, și când ele reînviau, făcând lutul să freamăte, începea să modeleze. Schița, aflată alături, nu-i servea ca punct de referire, doar o însoțea, să nu se rătăcească și să aducă mărturie despre credința ei pusă la încercare. Modelul adevărat era invizibil pentru oricine; pentru ea apărea scăldat în lumină, sub fascicolele a mii de reflectoare. Se oprea când începea să-i scadă credința. Revenea, clipind, fără să vadă nimic în jur, fără să înțeleagă. Se simțea istovită, după o boală

grea care lăsase amintiri, dar așa îi era mai ușor să trăiască. Uneori regăsea fericirea în ea însăși, după ce-i pierduse de multă vreme deprinderea și n-o mai așteptase decât de la altul. Număra zilele de la nouăzeci înainte.

Dia stătea cu ea toată ziua; venea de dimineață, îi fierbea ceaiul, îi dădea să mănânce, îi peria părul. Cât ea lucra, cu mâinile murdare de lut, îi ducea țigara la gură, îi urmărea mișcările, atentă să-i prevină orice dorință. La sfârșit, învelea mulajul în cârpe ude și îi ajuta Mariei să se spele. Pleca la cinci, ca să ajungă acasă pe lumină.

Maria nu-și reluase serviciul, era în convalescență, avea cincisprezece zile concediu. Rămasă singură, aștepta calmă să treacă seara; când simțea că se naște un gol în inimă, se gândea la serile ei, dinainte de a-l fi cunoscut pe Alber. Nu le uitase, dar n-aveau culoare și nici nu se deosebeau una de alta.

Până în a nouăzecea zi, îl urmărise în spațiul geografic, peste care se întindea spațiul ei sufletesc. Punctele de pe hartă, pe care le atingea vaporul în mijlocul oceanului, definite numai prin cele două coordonate, pentru ea deveneau insule reale, unde se adunau amintiri și unde ei doi puteau să se întâlnească într-un timp elastic, trecut și prezent totodată. Era o comunicație secretă, pe o lungime de undă născocită de ea și nebănuită de nimeni. Așa îl urmase continuu.

O radiogramă a lui, expediată în a nouăzeci și una zi, întreba, alarmată: „De ce n-ai venit? Unde erai azi dimineață la șase?“ Era bolnavă, singură, fără nimeni să-i dea o batistă și un pahar cu apă. Cuvintele, neașteptate, o emoționară la început. Dacă el îi simțise lipsa într-o zi, însemna că în celelalte zile îi simțise prezența. Dar nu prin forța lui, ci a ei, proiectată peste distanțe...

Cerul, mohorât de multă vreme, se lumină, într-o zi la prânz. Maria ieși din casă și privi orizontul, de jur-împrejur. Se vedeau nori spre sud; nu-și dădea seama dacă vin sau fug. Dia se dusese pe vapor să deretice cabina lui Tulip. Maria dezveli mulajul; i se părea inert. Îi venea să-l strice, să încerce altceva, mai târziu. Se abținu, îl înveli la loc, hotărâtă să mai aștepte un timp. Trebuia să facă altceva, avea nevoie de o primenire, a gândurilor, a sângelui, a aerului din plămâni. Pe la patru începu să se îmbrace de oraș; însemna tot o primenire. Se privi în oglindă; mai era palidă, cu obrajii trași. Îi trebuiau soare și globule roșii. Își fardă ochii, ceea ce făcea numai de câteva ori pe an. Nu punea culori, ci numai negru. Deși vizibil, fardul nu dădea impresia de artificial; privirea devenea mai intensă, întrebătoare,

neliniștită, mai vie și mai penetrantă. Purta rar pantaloni, se mișca mai ușor în fustă sau în rochie, mai ales de când exista ciorapul chilot care o scutea de portjartier, redând libertatea șoldurilor. Nu ținea să-și arate picioarele, deși ar fi fost în avantajul ei. Știa că pentru un ochi priceput, pantalonul masculin, feminizat cu rafinament, nu ascunde nimic din linia corpului, și uneori poate crea tentații. Acum, după o iarnă întreagă, se decise să-și pună pantaloni, din prudență, ca să se apere de frig. Se uită iar în oglindă, torsionându-se, să-și vadă șoldurile din profil. Slăbise, dar nu se simțea descărnată. Își întâlni privirea; ochii păreau măriți, parcă ieșeau din ovalul obrazului, aveau o scânteiere patetică. Și silueta ei, mai fragilă decât în rochie avea o vibrație patetică. Se simțea răscolită, începea o renaștere.

Mașina zăcea de o lună în magazie, lăsată în părăsire. Încercă s-o pornească. Nimeni nu se îngrijise de baterie; murise. Nu izbuti decât să se umple de praf. Trânti portiera, descurajată. Merse sus, să se scuture și să se spele pe mâini.

Nu erau pescăruși pe plajă, nu se vedeau nici în zbor, nici pe mare. În locul lor, pe nisip, zăceau corbi în putrefacție. Vântul bătea de la uscat, astfel că nu li se simțea duhoarea, dar imaginea rămânea macabră. Până să-i măture valurile, să-i absoarbă sau să-i arunce peste dune, să-i acopere cu nisip, plaja avea să pară un loc de supliciu.

Maria își învinse repulsia și merse înainte. Trebuia să vadă Calul de Salcie. Agoniza acolo unde îl lăsase ultima dată, la poalele dunelor. Se adăpostise după el în noaptea cu furtună. Acum Calul de Salcie, răsturnat, stătea cu picioarele în aer. Din locul lui vechi, nemarcat de nimic, dispăruse orice amintire.

Odată ajunsă în șosea, Maria își continuă drumul repede, fără să se gândească în urmă. Fără să se uite. Pentru Dia lăsase un bilet în ușă. Pe cer nu se mai vedea nici un nor.

În fața barului, se opri dezamăgită; mașina violetă nu era afară. Nu trebuia să se mire, existau puține șanse să fie, sau nu exista nici una. Și totuși sperase, de aceea se grăbise în ultima parte a drumului. Nu bănuia că are să regrete atât de tare. Se simțea singură și năpăstuită. Merse în față, pe malul mării, fără să se uite la fereastra pe care o spionase altădată. Pășea gânditoare, cu ochii în jos, cum ar fi căutat scoici colorate. Din loc în loc se oprea și făcea semne cu vârful pantofului în nisipul ud. N-avea nici un nume de scris, să-l încredințeze mării, cum oricine a făcut odată. Făcea

semne de întrebare, și semne de exclamație, schițând un dialog cu ea însăși. Deodată se opri și se întoarse brusc. Omul era la fereastră, în picioare, urmărind-o cu privirea fixă, ca și cum ar fi vrut s-o trezească. Maria expiră prelung, în timp ce se străduia să înțeleagă; după o clipă de mirare, își cuprinse obrazul în palme. Nu știa de ce, și ce exterioriza gestul. Bucurie, sau spaimă? Pe urmă o luă la fugă, în jurul clădirii. N-o fi fost cuviincios, dar nu se putea abține. Și nu voia să-și ascundă bucuria. Intră și merse drept la fereastră, atât de grăbită, că nu închise ușa. Câinele îi ieși în întâmpinare; trecu pe lângă el, fără să-l vadă. Nu ascundea nimic; se uita drept în ochii omului, cu privirea pe care o simțea strălucind, și îi întinse mâna; i-o dărui. Nu mai era nevoie de nici un nume. Se cunoșteau de mult.

— Îmi pare bine.

Nu spuse altceva. Îl privea și îi părea bine.

— Iartă-mă, am lăsat ușa deschisă!

Fugi, înainte ca el s-o poată opri. Se întoarse râzând. Mângâie câinele, care stătea ursuz lângă masă, apoi se așeză. Se așeză și el, luminat la față, cum nu-l văzuse niciodată. Trecuse o lună.

— Bei? întrebă el.

— Sigur. Mult și grabnic.

Își recunoștea vorba; exterioriza efuziunea ei maximă. Nu voia s-o ascundă. Max aduse un coniac dublu.

— Ați lipsit!

— Da, enorm de mult! Dar nu vreau coniac. Dă-mi whisky.

N-avea starea de spirit să bea pe îndelete. Coniacul nu putea fi dat pe gât. Până să revină Max, omul spuse și el:

— Ai lipsit!

— Am fost bolnavă.

Maria bău o înghițitură mare de whisky. El continuă, fără să-i ocolească privirea:.

— Mi-ai lipsit.

Ea se uita la el, puțin speriată. Îi ardea obrazul. Pe urmă se descătușă, dar nu putea să râdă, ca mai înainte, îi era bine, și se simțea tristă. Se uită pe geam; începea sa se întunece. Bău din nou whisky. Întrebă:

— Cum are să fie cerul la noapte?

Se uită și el afară; apăreau primele stele. Răspunse:

— Cred că foarte senin.

39

Mergeau pe jos, spre oraș. Mașina violetă era în revizie. Maria nu voia să se întrebe cum o să se întoarcă. Simțea răcoare, dar de primăvară. Își strânse fularul la gât.

— Vreau să ocolim centrul; nu-mi place. Să mergem pe faleză.

Era un drum cunoscut de mult. Îi plăcea, fiindcă nu-l sugrumau casele; de partea mării rămânea un gol vast, până la orizont. Oricând putea să scape, cu imaginația. Nu se vedea nici un pescăruș. Lipsa lor devenea tot mai ciudată.

Câinele mergea între ei, cu o vădită intenție egoistă: să-i despartă și să se bucure de apropierea fiecăruia.

După efuziunea de la început, Maria străbătea o zona de prudență. N-ar fi surprins-o dacă el ar fi luat-o de braț; nu s-ar fi împotrivit, dar era mai bine că stăteau la distanță; îi dădea posibilitatea să se gândescă în libertate.

— Acum vrei să-mi spui? De ce-ai renunțat?

Îl întreba a treia oară. El răspunse cu întârziere, fără tragere de inimă.

— De ce vrei să știi? E o întâmplare numai a mea. Nu foarte onorabilă.

— Te-au dat afară?

Vroia să-l ajute; n-ar fi dezamăgit-o.

— Nici chiar așa. Nu m-a descalificat nimeni. E neonorabil numai față de mine însumi. Mi-am dat demisia. După un naufragiu.

Pierduse vaporul, și zece oameni.

— Nu, nu-ți fie teamă. N-au rămas în urma mea. Au fost în prima barcă. Iar eu am coborât ultimul. Singur, așa cum se știe. S-au zdrobit de stânci; am scăpat din întâmplare. Nu m-a învinuit nimeni; și nici nu era cazul să mă sinucid, ca să-mi apăr onoarea, dacă așa poți s-o aperi.

Maria regretă că insistase, dar să se fi oprit aici, ar fi fost penibil. Trebuia să știe, să judece. Putea să nu absolve. Mai bine ar fi tăcut. Cerul era atât de colorat, că nu mai trebuia altceva, nici discursuri, nici descântece. De peste acoperișurile caselor, crepusculul își infiltra în fondul albastru al boltei toate luminile spectrului.

— Un naufragiu, spunea el, nu poate fi prevăzut, dar trebuie prevenit. Eu am știut. Încă de dimineață. Nu cred în simțuri ascunse, și totuși, ceva din mine m-a alarmat. Am fost victima lucidității. N-am admis. M-am grăbit să

plec; ca să nu înceapă frica. Dacă te lași în voia presimțirilor, te scufunzi. Ne-a prins furtuna în Strâmtoarea Scapa Flow; e celebră din timpul războiului. Din mai multe războaie. Totdeauna a jucat un rol între oameni. Furtuna nu era o surpriză; o așteptam. Poate aș fi ocolit-o dacă n-ar fi fost presimțirile. Mai departe vine partea stupidă: cârma avariată și o încărcătură prost pusă. Din vina secundului.

Maria își aminti secundul de pe Saturn, capul lui antipatic, de intrigant și denunțător, strecurat pe ușă. Își amintea cu indiferență; nu, cu un fel de silă care îi crispa stomacul.

— Nu trebuia să-l controlezi!?

— N-ar fi fost nevoie. Văzusem! Mai târziu m-am întrebat de ce n-am intervenit și am acceptat riscul? Ca să nu amân plecarea cu douăzeci și patru de ore? Dar când hotărâsem plecarea știam. Adevărul este că n-am vrut să-l descalific; eram la al zecelea drum împreună.

— E drept să te expui, numai ca să salvezi o susceptibilitate? întrebă Maria.

— Sigur că nu-i drept. La mine e un viciu. Profesorul meu de teoria funcțiilor, de la care nu știu cine a învățat ceva, ținea să fie iubit, și nimeni nu-și lua examenele dacă nu-i făcea declarații de dragoste. Am fost tot timpul în război; nu m-a învins niciodată. Dar niciodată n-a încetat să-mi caute o parte vulnerabilă, în jurul lui se înghesuiau delatorii, se îmbuibau cu recompense și burse. Nu-i puteai ști pe fiecare. Putea fi cel din dreapta sau cel din stânga. Într-o zi m-am pomenit cu unul, nici nu-l cunoșteam bine, venea rar la cursuri, totuși lua examenele cu bile albe. Putea să le merite; nu știu. Mi-a făcut o demonstrație de ură. Propunea coaliție și răzmeriță. Nu-mi cerea asentimentul, nu se hazarda de la prima conferință. Voia doar să-mi afle starea de spirit. Îl ascultam sceptic, zâmbind în mine. Dar mi-am spus că n-am nici o dovadă împotriva lui, că s-ar putea să fie de bună credință, și dacă s-a expus să-mi vorbească, înseamnă că îmi acordă încredere. A nu-i răspunde cu aceeași măsură ar fi fost o nimicnicie. M-am gândit că spre a nu jigni un om, merită să-ți asumi orice riscuri... Totdeauna mi-am asumat riscurile!

— Tot n-am înțeles de ce-ai renunțat, stărui Maria.

— Nu mai puteam, cu zece oameni pe suflet. Am vrut să-i salvez, și nimeni n-are dreptul să mă învinuiască. Dar nimeni nu știe dacă n-a fost o greșeală. Trebuia să nu fi abandonat vasul! Așa cum era, pierdut, culcat pe o

coastă, cu cârma blocată, cu stâncile în față. Poate mai exista o scăpare. Nimeni nu poate sa știe, dacă n-a mers până la capăt. Pentru cei zece oameni aveam datoria să nu abandonez, să mai aștept. Un sfert de oră. Zece minute. Cinci. Un minut. Poate se repara cârma, poate nu eșuam. Nu știu nimic. Nimeni nu poate sa știe.

Câinele se repezi după o pisică, o fugări, gata s-o înhațe, când ea se salvă în vârful unui gard, ascunsă în vița uscată. Se uita în sus, o simțea acolo, scâncea neputincios și gâfâia cu limba scoasă.

— Kodar, vino aici! Ce decădere, să fugă după o pisică! E păcat să ții în casă un câine de vânătoare, dacă nu-l scoți să vâneze.

Erau deasupra vilelor de sub faleză. Maria se opri lângă parapetul de piatră.

— Ai stat vreodată aici?

— Nu.

După o ezitare ea continuă.

— Cum arăta?

— Cine?

— Ea... Avea părul castaniu, cu cărare într-o parte?

— Nu.

— Era tunsă scurt?

— Nu.

Merseră mai departe, pe străzi care se îndepărtau de mare. Maria nu le cunoștea. Se opriră la o portiță de fier, cu zăbrele încrucișate în unghiuri ascuțite, apropiindu-se de un stil gotic.

— Aici e podul meu, spuse el, pe când străbăteau grădina din fața casei.

Intrarea reprezenta un adaos în flancul clădirii, un turn prismatic, care se sfârșea în unghiul celor două ape ale acoperișului. Să nu fi fost îmbrăcat în viță sălbatică, la fel ca fațada, ar fi apărut greoi, nescuzabil. Ușa reproducea stilul portiței, prin baghete de lemn aplicate.

Pe o plăcuță de metal, era gravat un nume, cu litere gotice. Maria îl înregistră mecanic, preocupată mai mult de căutarea care se vedea în toate aceste detalii. Să fi fost un stil, sau dorința de epatare?

Dincolo de ușă, se pomeni într-un spațiu nu mai mare de un metru pătrat; doi oameni trebuiau să stea foarte aproape unul de altul. Era un ascensor, cu pereții de stejar alb, bine ales, fiindcă făcea o impresie primitoare. Câinele rămase afară, fără să protesteze. Maria apucă să-l vadă cum se întindea pe o

bancă. Tot atunci, numele gravat pe plăcuță se lumină în mintea ei și îi apăru în față, toate literele deodată, cu un pocnet care o făcu să tresară, speriată.

— Ai obosit? Ești puțin palidă, observă el, când ascensorul se punea în mișcare.

Pe drum, nu se priviseră, nici nu fusese destulă lumină, îl vedea abia acum bine, și i se părea că în celelalte rânduri nu înregistrase nimic din imaginea lui adevărată. Îl descoperea, cu un chip nou, se uita la el împietrită. Întâmplarea i se părea blestemată. „Nu se poate!“ își spuse, incapabilă să-și desprindă privirea din ochii lui, peste care se suprapunea numele de pe plăcuță. „Nu-i admisibil! Ar fi o barbarie!“ Nu mai avea sânge în obraji, nici în mâini, în picioare, nicăieri, în afară de inima alarmată, ale cărei bătăi i se părea că fac să vibreze pereții ascensorului. Niciodată viața nu o pusese la o astfel de încercare, și nici nu-și închipuise că ar fi posibilă. Ițele erau împletite diabolic; picase între ele, ca peștii în plasă. Trebuia să se sustragă și n-avea cum, îi lipseau și puterea, și judecata.

— Ce faci dacă se strică ascensorul? Nu există scară?

Exista scara comună a casei. Trebuia s-o găsească și să coboare, repede, fără explicații.

Un pod, într-adevăr, cât toată suprafața clădirii, cu șarpanta vizibilă, cu grinzi și căpriori, cu lucarne, cu spațiul secționat de paravane, așezate în unghiuri felurite; dincolo de ele se bănuiau colțuri autonome. Era o arhitectură mobilă, variabilă, fără limite. Singurul element unitar rămânea mocheta pusă pe jos, ca să ascundă o dușumea probabil neegalată, și care trecea pe sub paravane, ducându-și culoarea bej în tot spațiul.

Maria căuta din ochi scara; se simțea prizonieră. Rămase cu fularul la gât, și cu poșeta în mână. El îi luă haina; nu înregistra locul unde o puse, deși îl urmărea tot timpul. Nu-și desprinse privirea de el, și când li se întâlneau ochii îi era imposibil sa și-i ferească.

— O să începem cu luna, e mai accesibilă, spuse el, după ce se uită la ceas. Trebuie să așteptăm să se mai înalțe. Vrei să bei ceva?

Refuză, cu toate că avea mare nevoie. Știa că nu mai poate să plece, își pierduse mobilitatea, în toate sensurile; și pe-a gândirii. Întâmplarea venea peste ea, ca un val de furtună; se simțea incapabilă să-l evite. Se așeză într-un șezlong; nu existau fotolii, nici scaune. Se aflau în spațiul mai mare, din centru. Numai șezlonguri, de interior, cu lemnărie de stejar afumat, cu

pânza într-o singură culoare, oranj, care răspândea în jur lumină solară. A treia culoare în obsesiile Mariei, după violet și galben. Îi veni în gând câmpul de rapiță, apoi iahtul lui Màrtin. Femeia micuță de la stână, apoi Rafael. În seara asta ar fi putut să-i termine mulajul. Simțea o inspirație neliniștitoare, un amestec de panică și de euforie, datorită cărora ar fi putut sa ajungă la o imagine finală. Două expresii, suprapuse, cea din portretul Terezei, și cea de pe fața lui, când cobora în barcă, seara, la plecare. Și-o fixase în minte și, scrutând-o, înțelegea abia acum ce nu înțelesese nici el însuși; că în subconștient își lua rămas bun pentru totdeauna de la Tereza. Fiindcă în ochii ei scria despărțirea, și el citea și refuza să creadă.

Peste lumina oranj, veni un voal rece, albastru, însoțit de un tunet îndepărtat, ca de la capătul lumii. Ridică ochii; văzu o fâșie îngustă de cer. În acoperiș, era încastrată o cupolă, și în bolta ei apărea, crescând lent, o deschizătură. Tunetul, redus la un zumzet, provenea de la un electromotor invizibil. Sub fanta care secționa cupola ca un meridian, se desena luneta imensă, până atunci ascunsă în umbră și în propria ei dimensiune, nebănuită. Dintr-o dată, interiorul acela nedefinit, făcut parcă din înădituri căutate, dintr-o alambicare ostentativă, căpătă un sens demn, salvator prin precizie, ca o formulă matematică. Luneta, îndreptată spre spațiul astronomic, cu densitatea lui rece, albastră, domina și anula totul din jur. Decorul, așa cum era, și oricum ar fi fost, rămânea un mijloc de viață, un spațiu mobilat, în care omul să poată trăi confortabil. Luneta reprezenta ceva peste traiul lui, dădea o justificare superioară existenței, atesta material chinul omului de a căuta, de a descoperi, de a defini infinitul.

Lumina se stinse; rămase doar o lampă mascată, care trimitea o rază îngustă, pe colțul unei mese, la câțiva pași de postamentul lunetei. Omul se afla acolo, aplecat peste un vraf de cărți, și scria ceva, pe un bloc notes. Cifre, după mișcarea creionului. Atmosfera devenea prestigioasă. Maria se simțea intimidată. Observatorul nu era o improvizație de amator, si omul nu i se părea un diletant, ci un cititor în stele. Își pusese ochelari, nu-i disimula ca pe un obiect care dovedește o infirmitate. Părea puțin gârbovit, prematur și inexplicabil, nu mai avea vigoarea lui masculină, vizibilă totdeauna și mai ales la volanul mașinii. Maria nu înțelegea nimic și nici nu se hazarda să întrebe. Începea să confunde astronomia cu astrologia, apoi cu magia. Se rătăcea în propria ei imaginație; dincolo de ignoranță începea vraja. El își îndreptă spinarea, schimbă poziția unui cursor, pe un tablou de comandă

aflat pe zid, deasupra mesei, manevră o mică pârghie, împingând-o spre dreapta. Cu același zumzet înăbușit, care i se păruse venit de departe, cupola începu să se rotească lent, odată cu luneta. Lumina albastră creștea, năpădită de scânteieri albe; stelele alunecau pe cer, tot mai palide, până ce nu se mai văzu nici una, ci doar o iradiație argintie, înghețată. Cupola se opri de la sine.

— Vino! spuse el, întinzându-i o mână, s-o conducă pe întuneric.

De sus cădea răcoare; Maria își strânse fularul la gât; părea o răcoare din cer. Podeaua pe care pășise începu să urce, la fel de lent cum se rotise cupola. Cerul se lărgea, în vreme ce iradiația în creștere devenea tot mai rece. În fantă apăru luna, răsărind de sub orizontul metalic al cupolei, și atunci ascensiunea se sfârși lin, fără nici o smucitură. Era primul pătrar, marginea din dreapta a lunii se estompa în nebuloasă. De sub platformă se auzea tic-tacul unui orologiu, care, după sunet, părea de dimensiuni neuzitate. Deși insesizabilă, Maria avu senzația unei rotiri, care, prin mijlocirea lunetei, o lega de bolta cerului. Fără să întrebe, înțelese că orologiul pus în mișcare sincroniza timpul ei cu timpul aștrilor. Exista un unotimp, cum există un unison, o împăcare a universului. Descoperea treceri în abstract, pe care nu putuse să le prevadă. Unitimpul premergea infinitul.

— Nu văd nimic, spuse Maria.

În ocular era un câmp alb, de-o sticlire incandescentă. O forță exterioară îi modifică poziția capului, și un ocean de aur îi inundă ochii. Înainte de a traduce impresia vizuală, descoperi mâinile bărbătești pe obrajii ei, tocmai în clipa când se îndepărtau, lăsând-o liberă. În lunetă strălucea un fragment din marginea lunii, mărit până ce intra în realitatea cea mai apropiată. Nu-i venea să creadă; ar fi putut să-l atingă cu mâna. Nu mai existau distanțe cosmice; după unitimp, se năștea un unispațiu, un salt total în nesfârșire.

— Nu-mi închipuisem! bâigui Maria.

Uitase orice altceva, în afară de prezența omului, alături. Îi auzea respirația, aproape, îi atingea puțin urechea, o simțea caldă și sănătoasă.

— Cum pot trăi oamenii fără să știe, când e atât de ușor să afle?! Îți mulțumesc, n-aș fi crezut. E un fel de vis, numai că mă recunosc foarte bine.

Stătea lipită de el, brațul lui îi atingea sânul drept. Maria avea repulsie de orice atingere străină; în aglomerații își apăra acerbă spațiul minim în care

să existe ea singură, fără nici o imixtiune; îi trebuia măcar un centimetru de aer între ea și lume. Nemișcat, în repaus, brațul lui era totuși vibrant, parcă sub tensiune și îi transmitea o senzație bună, de odihnă, o mulțumire întrebătoare. Mulțumirea aceasta neașteptată, necunoscută, o îndemna și-o îndreptățea să afle ce o să mai fie. El se aplecă înainte și învârti o manivelă. Cu mâna dreaptă. În mișcare, brațul stâng își mări apăsarea. Ea îl acceptă, printr-o cedare elastică.

Luneta se deplasase în altă parte a lunii. Apăruseră munți și cratere. Umbrele făceau vizibile înălțimile, ca într-o imagine stereoscopică. Parca recunoștea ceva din această geografie, o văzuse la televizor, dar fără claritate și la o scară infimă.

— Aici au fost oamenii?

— Da; la prima debarcare pe lună.

— I-ai urmărit? Vreau să spun, te-ai uitat la zona unde erau ei atunci?

— Da. Și am proiectat acolo imaginea lor. La timpul prezent, înțelegi? Simți că îți pierzi judecata. Rămâne numai imaginația, ieșită din dimensiunile ei, dementă, exasperantă. Oamenii respiră, văd, înțeleg, vorbesc, fac pe alții sa înțeleagă, și toată lumea înțelege, cu ochii în televizoare, cu urechea bombardată de comunicate și de comentarii mai mult decât neghioabe. Dar câți se gândesc că realitatea aceasta, dovedită și confirmată pe toate căile, până la cea mai concludentă, imaginea directă, e de fapt imposibilă? E o derulare cu încetinitorul, atât de lentă, că ne dă senzația unei oarecare durate. Durata, raportată la timpul cosmic, e atât de infimă, că în ea nu se poate înscrie o realitate. Ea există doar în noi, și dispare odată cu conștiința noastră.

— Și fotografiile? Și rocile? Ele rămân!

— Dar nu extind timpul.

— Nu înțeleg! bâigui Maria. Oamenii au fost acolo.

Brațul se îndepărtase, făcând-o să se trezească. Nu-i putea urmări rațiunea, i se păru că divaghează, atins de o boală a imaginației. Dar n-avea dreptul să tragă concluzii împotriva lui, el gândise ceea ce voia să spună, pe câtă vreme ea era ignorantă. Fragment după fragment, luna trecea prin lunetă. Unele locuri i se păreau iarăși cunoscute; încerca să plaseze în centrul lor oamenii care le exploraseră și simțea că își pierde judecata. Nu știa cum, poate că el avea dreptate.

Îl simți iar alături și-i auzi glasul. Nu voia s-o convingă, vorbea pentru el însuși, pe ea luând-o doar martor.

— Există un avion care în curând va merge de la Paris la New-York în două ore. Primul zbor peste Atlantic a durat de optsprezece ori mai mult. Nu mă duc până la vremea caravelelor lui Columb. Omul, care de la treizeci și șase de ore a ajuns la două, are să se oprească aici? Nu-i posibil, e în contradicție cu toate legile umane. Are să reducă timpul la o oră, la treizeci de minute, la cincisprezece, la un minut, apoi la zero timp.

— Mi-e imposibil sa înțeleg, spuse Maria.

— Nu se poate înțelege decât cu o suprarațiune. Dacă pământul nu va sări în aer în clipa aceea, atunci timpul va începe sa se deruleze invers. Și noi, cei morți, vom învia, vom întineri, ne vom reîntâlni, ne vom urî, ne vom iubi, ne vom despărți și ne vom duce în necunoscut, de unde veneam când ne-am întâlnit întâi. Vrei să ne întoarcem pe pământ?

Maria n-ar fi vrut, dar nu era stăpână pe timpul lui. Podeaua începu să coboare; el se duse la masa pe care ardea lumina.

— Ai dorit să vezi inelul lui Saturn.

Nu uitase. Își pusese iar ochelarii, părea iar gârbov, când mai înainte îl simțise atât de tânăr. Care era înfățișarea lui adevărată? Avea un pact cu diavolul?... Podul semăna cu laboratorul lui Faust.

Se dezmetici deodată; trebuia sa plece înainte ca el să revină, dar unde putea fi scara? Cupola începu iar să se rotească, la dreapta; se opri singură, înainte de a parcurge un sfert de cerc. La douăzeci de grade mai sus decât luna, Saturn apărea cu mult deasupra orizontului format de baza cupolei. Podeaua nu mai trebuia ridicată, ci numai schimbată înclinarea lunetei. Maria rămase însă cu impresia, păstrată de rândul trecut, că are un gol dedesubt și ar putea să se prăbușească. El îi cuprinse iar capul în palme, s-o orienteze, și ea avu iar senzația unei forțe coborâte din spațiu. Imaginea planetei venise atât de aproape, că părea un trucaj optic, un diapozitiv proiectat de o lunetă gigantică pe un ecran albastru. I se opri respirația.

— E tot ce-am văzut mai ciudat până astăzi! Să nu-mi vorbești de gravitație. Nu vreau să admit explicații. Cine e prizonierul celuilalt? Globul, sau inelul? Să nu-mi spui că sânt liberi și prizonieri, și unul, și altul.

— Dacă brațele mele te-ar cuprinde acum, cine ar fi liber, și cine ar fi prizonier?

Maria aștepta, înlemnită. Ea voise? Îi auzea respirația, lângă ureche; nimic nu-i repugna, nici ea însăși. Brațele lui se ridicară, îi trecură pe după umeri, se arcuiră și se uniră în față, fără s-o strângă. Le simțea numai apropierea. Îi rămânea libertatea să se aplece și să scape, dar nu putea să se hotărască, și nici nu credea că ar mai fi putut să-și păstreze echilibrul, dacă se lipsea de sprijinul brațelor. La prima mișcare, făcută fără să-și cunoască intenția, o mișcare nedefinită, nejustificată, își simți pasul în golul inexistent și alunecă pe spate.

La douăsprezece noaptea pleca ultimul tren. Maria străbătu peronul, uitându-se pe la ferestrele vagoanelor. Nu căuta pe nimeni; se întreba de ce pleacă oamenii noaptea. Ea una nu avea altă soluție; trebuia să se rupă din decor și puțin din ea însăși. Nu putea rămâne acolo. Nu-i repugna nimic, dar trebuia să plece. Destinderea fusese neașteptată și atât de întreagă, că părea o jignire din partea naturii. Nu admitea ca un om de care se temea, pe care trebuia să-l urască, să ajungă într-o singură seară la înrudirea cea mai deplină, a sângelui de aceeași formulă.

— Nu sânt fățarnică. A fost foarte bine; îți mulțumesc. Acum mă duc fuga.

Era ora unsprezece și jumătate. Stătea lipită de el de două ceasuri, cu o mulțumire încă neobosită. Însă pe măsură ce i se destindea trupul, i se crispa inima. Nu putea fi vorba să-l învinuiască. Nici ea nu se simțea vinovată. Dar ceva rămânea inadmisibil. Se îmbrăcă pe întuneric; prin fanta cupolei venea frig și umezeală. Saturn cu inelul lui se rotea în spațiu.

— Cum ai să pleci noaptea?

— Trebuie!

— Atunci am să te conduc.

— Nu se poate.

Jos, pe bancă, aștepta câinele, bosumflat, cu botul pe labe și cu ochii ascunși sub urechi. Privi încă o dată plăcuța, cu gândul că poate se înșelase. Dar nu mai avea nevoie de nici o confirmare; îl recunoscuse. Ar fi trebuit să-l recunoască de mult. Acum își dădea seama că n-ar fi fost greu. Din două replici, cel puțin una îi dezvăluia personalitatea.

— Când am sa te mai văd?

Nu trebuia să-l judece. Întrebarea era obligatorie și nu putea fi pusa decât direct, fără nici o subtilitate. Nu trecuse nici o jumătate de oră de când omul acesta o ținuse în brațe. Nu există cale mai simplă și mai sigură ca doi oameni să înceteze de-a fi străini unul altuia. Nu-i putea răspunde la fel de direct cum fusese întrebarea.

— Nu știu. Am să te caut. Dar dacă nu vin, te rog să nu întreprinzi nimic. Înseamnă că există o piedică. Îți mulțumesc; a fost o seară frumoasă!

Fugi la gară; nu era departe și numai acolo putea găsi un taximetru în timpul nopții.

În apropiere se construia un bloc; până acum avea patru etaje, dar după macaralele foarte înalte, se vedea că o să crească mult deasupra orașului.

Se gândise să meargă acasă, și acolo să-și pregătească defensiva. Ajunsă în fața gării, își dădu seama că ar fi fost prea aproape pentru o retragere; trebuia să aibă iluzia exodului. Fiindcă omul era Marcus Mecarian! A cărui semnătură o văzuse de atâtea ori pe radiograme! Care dădea dispoziții comandanților de pe o sută treizeci de vapoare! Punea rezoluții semnate cu inițialele M. M. O asemenea rezoluție o făcuse, după speranțe năruite, să ajungă în casa lui astă seară. Socotea că-i nescuzabil, dar nu regreta. Nici unul nu avea vreo vină. Trebuia ca el să nu afle; altfel s-ar fi socotit degradată.

Merse până în dreptul locomotivei; mai erau șapte minute. Nu-i venea să se urce în tren, avea nevoie să simtă solul sub picioare, după ce plutise în aer toată seara. De sub blindajul prismatic se auzeau motoarele, ritmic, sugerând o certitudine continuă. Zgomotul și trepidația care făceau să vibreze aerul, altădată ar fi enervat-o. Acum îi dădeau o mulțumire dureroasă; trepidația ei era mai mare. Avea nevoie de o ciocnire, de o deraiere, fără victime și pagube; s-o privească numai pe ea, s-o zgâlțâie, s-o brutalizeze.

Mecanicul o privea de sus; era un bărbat matur, cu o fizionomie energică. Nici nu s-ar fi putut altfel; locomotiva cerea forță, spre a fi stăpânită. Se vedea că mecanicul i-ar fi zâmbit și i-ar fi spus o vorbă. Nu îndrăznea. I-ar fi spus ea ceva, să-l încurajeze; trebuia să comunice negreșit cu oamenii, dar nu rămânea timp. Un impiegat veni și îi dădu mecanicului o hârtie.

Compartimentul era gol; nici în restul vagonului nu se vedeau prea mulți oameni. Pe coridor, un băiat cu plete și o fată cu minijupă stăteau contopiți, ea mai posesivă decât el, și fumau din aceeași țigară. Poate împărțeau multe, dar se vedea că nu sânt destinați să meargă împreună până departe; se foloseau unul de altul, în timp ce căutau altceva. Maria rămase pe coridor; trebuia să fie între oameni, cu orice risc; în lipsa altora, să accepte perechea dubioasă.

După ce o studiase un timp, fata veni la ea. Era îmbrăcată șleampăt, cu fusta sucită într-o parte; avea o haină de vânt, descheiată, și sub ea o bluză, cu toți nasturii smulși. Dacă întindeai mâna dădeai de sâni. Nu făcea impresia că le acordă importanță și că s-ar feri de un atac, indiferent al cui.

— Ai o țigară? întrebă fata.

În timp ce-i întindea pachetul de țigări, Maria o privi de aproape. Nu era urâtă și nici nu părea atât de dezmățată pe cât făcuse impresia. Avea cearcăne mari, negre, sub ochii de un verde sumbru, de unde se năștea un aer de încruntare. Părul îi atârna în lațe încâlcite, răvășit de mâinile băiatului. Nu-și dădea osteneala să și-l aranjeze și poate nici n-avea pieptene. Se cunoștea că-i obosită. Cu toata dezinvoltura, putea să fie o timidă și brava, ca să fie în pas cu generația.

— Mulțumesc, spuse, înapoind pachetul, după ce luase din el două țigări.

Una o aruncă băiatului, la trei metri, și el o prinse îndemânatic. Nu se apropia; în afară de țigara căpătată, părea că nu-l interesează altceva. Fata o privea pe Maria.

— Cum te cheamă?

— Nu sânt de vârstă ta.

— Nu fi scârboasă! Am venit fiindcă îmi ești simpatică.

În ciuda îmbrăcăminții neîngrijite, făcea impresia că e foarte curată; emana un miros proaspăt, puțin citric, nesenzual, în contradicție cu carnația ei mult și prea direct îmbietoare.

— Hai să facem pace, reluă fata. Dacă nu vrei să-mi spui cum te cheamă, am să-ți spun Mimi. Câți ani ai?

Ar fi fost ridicolă să nu răspundă. Ridică din umeri.

— Douăzeci și opt.

— Nu pari atât de bătrână. Și ce faci pe nebuna!? Eu am douăzeci și patru. (Se întoarse spre băiat.) Petru, vino încoace, prezintă-te frumos. Ea e Mimi.

— Ai mai multe țigări? întrebă băiatul.

— Ne-au rămas numai șase; n-am prevăzut că am să vă întâlnesc.

Fata explică numele băiatului:

— Îl cheamă Petre, toată ziua. Își spune Petru, i se pare mai nobil. Petre sau Petru, tot necredinciosul rămâne.

Băiatul rectifică:

— Mă confunzi cu Toma.

— Așa? Dar Petre ce-a făcut?

— S-a lepădat când a cântat cocoșul a treia oară. Ce facem cu țigările?

— Le împărțim frățește, răspunse Maria. Câte două fiecare. Sânteți studenți?

— Da, în ultimul an, la electronică.

Poate nu mințeau, poate își luau și examenele. Fumau toți trei, într-o asociație inexplicabilă.

— De unde veniți?

— Ne-a fost dor de mare. Am venit ieri dimineață și am colindat tot litoralul, de la Tuzla până la Vama Veche. Pe jos. Nu contează că n-aveam bani de autobuz; am mers pe jos de plăcere. De ieri dimineață n-am stat locului nici jumătate de oră.

— De ce vă place marea? întrebă Maria.

Băiatul și fata se uitară unul la altul.

— Cum adică de ce ne place? Trebuie să fie un motiv? Marea există ca să placă oamenilor.

Era fanatism. Maria nu putea să-l combată, decât cu precauție.

— Înțeleg, vara, când stai la plajă.

— Mă dezamăgești! spuse fata.

Trăgea din țigară, posomorâtă. Nu-i mai plăcea conversația. După ce sfârși țigara, se uită pe geamul compartimentului. Maria tocmai voia să intre. Se simțea obosită și nu-și găsea nici un rost între ei.

— Ne dai voie să stăm și noi aici? Ești singură.

Își propusese sa fie între oameni. Îi pofti să intre. Se așeză la fereastră, cu spatele în direcția mersului, ca să vadă luna. Totdeauna îi plăcuse să privească luna din tren; cât timp se vedea, până apunea sau până se făcea ziuă. Nu putea să doarmă, și așa, noaptea, în loc să fie chinuitoare, trecea ca o poezie.

Luna coborâse până la orizont; gonea printre arbori, se poticni și căzu după un dâmb, dar reapăru curând, balansându-se, fără stabilitate.

Băiatul și fata se așezară în fața Mariei. Ea își lăsă capul nețesălat pe umărul lui. El o încercui cu brațul, își vârî mâna în despicătura bluzei, cum ar fi vrut să-i încălzească și să-i apere sânii și numaidecât adormi, îi vedea în lumina roșiatică a lunii care nu mai avea mult până să apună. Dormea și fata, cu gura întredeschisă, scoțând un șuier împăcat, atât de subțire, că semăna cu un piuit. Nimic nu părea real, în afară de zgomotul trenului. .

Nu-i trezi; coborî repede. Avea timp un sfert de oră să-și ia bilet de înapoiere. Mergea grăbită, nu se uita la nimeni; oricât de mulți oameni forfoteau în jur, rămânea tot singură. Găsi trenul pe o linie vecină, se duse iarăși la locomotivă, ascultă mersul motorului, se uită la mecanic. Observându-i privirea, mecanicul începu să se înfoaie și să se umfle în

gușă. Era ora șase dimineața. Prea își făcea iluzii din zorii zilei! Maria îi întoarse spatele.

Ajunse la prânz; mersese douăsprezece ore încontinuu. După ziua luminoasă din ajun, cerul se acoperise de nori. Îi părea bine, soarele n-ar fi avut justificare.

Peste noapte blocul de lângă gară mai crescuse cu un etaj. Privi macaralele înalte, cu eșafodajul atât de inconsistent, încât nu păreau în stare să ridice vreo greutate și te așteptai să se prăbușească. Le privi îndelung, cu capul pe spate, până ce începu s-o doară ceafa. Mișcarea aceea pe sus îi dădea amețeală. Luă autobuzul până la capătul liniei. Fără să vrea, se uită la parcajul de lângă barul lui Max. Nu se vedea nici o mașină, nici nu se aștepta să fie. N-avea de ce să se grăbească; ieși pe plajă, sub fereastra unde fusese ieri după-amiază. Recunoștea locul unde făcuse semne în nisip. Evita să ridice ochii, deși nimeni nu putea s-o spioneze. Înăuntru poate nu era decât Max, făcând pasiențe. Se întoarse brusc și privi fereastra. Își readuse în suflet atmosfera din ajun, clipa când îi văzuse acolo și își luase obrajii în palme. Era un gest copilăresc, de surpriză și bucurie. N-ar fi fost în stare să și-l înfrâneze, chiar dacă ar fi știut că se trădează. Trebuia să se întâmple cum se întâmplase, dar rămânea inadmisibil. Acum fereastra era goală, iar ea se simțea moartă.

Își continuă drumul pe plajă. Ce se întâmplase cu pescărușii? Să fi migrat, ca niciodată? Nu se vedeau decât corbi morți, terciuiți și decolorați, putrezind pe nisip.

Maria se așeză pe Calul de Salcie. Nu era la al doilea ei bărbat, exista un număr, i se părea impudic să-l precizeze. Ar fi fost o reactualizare, după ce îi anulase. Nu-l ținea minte decât pe Alber, fiindcă el își făcuse loc în viața ei metodic și răbdător; până ce îi ocupase toată suprafața. Îi fusese deajuns, iar uneori chiar prea mult; trebuise să se apere, să se refuze, ca să nu treacă dincolo de spațiu, unde încetează vibrația. După o seară de dragoste, avea nevoie de timp, zile, spre a o dori iarăși. Iar acum, când nu se împlinise ziua, după o noapte de nesomn, după ceasuri de frământare, dorea din nou, cu respirația gâtuită, cum nu dorise niciodată, cu localizări precise. Își simțea trupul parcelat, și fiecare zonă își reclama tipul ei de satisfacție, derivată din senzații diferite.

Crezuse că de la doi bărbați înainte nu mai e nimic de comparat. E un mai mult sau un mai puțin. Dacă le pui alături obții o medie. Acum, între

senzațiile ei, pe care le crezuse exersate complet, apăruse o surpriză; nu ceva nou, ci un total. Un alt cuvânt n-ar fi definit mai bine uimirea care pusese stăpânire pe ființa ei, de la prima atingere. Tot se simțise poate vreodată, în crâmpeie difuze, acum se concentra într-un fluviu de senzații, și dincolo de ele apăreau altele, inedite. Era tot ce cunoscuse în trecut, iar pe deasupra altceva, cum nu bănuise că există. Fusese mai întâi atingerea brațelor; când le simțise încercuind-o, nici o rațiune nu i-ar mai fi îngăduit să se lupte. Putea să scape, oricând, până în ultima clipă, fiindcă nici unul din gesturile lui nu era ireversibil, iar între un gest și altul îi dădea răgazul să judece. Din loialitate, sau fiindcă o știa sigur înfrântă? Dar de ce înfrângere, de ce victorie, când nu-i despărțea nici o inamiciție?

Maria credea, influențată de concepția unanimă care se propagă între oameni, uneori fără cuvinte, că virilitatea implică o manifestare de forță și aștepta lupta, puțin speriată, deși dornică s-o înfrunte. Nu înțelese în primele clipe; era pace și muzică. Altceva decât fusese vreodată; decât ar fi putut să-și imagineze. Forța lui se dovedea de altă natură, decurgea dintr-o continuitate calmă, și demonstrația se făcea prin persuasiune. Nu printr-un marș războinic, ci printr-o călătorie, prin peisagii schimbătoare, prin anotimpuri, de la arșiță la ninsoare, pe câmpii și pe coline, pe povârnișuri, fără prăvălire, fără timp și fără altă măsură, ceva care putea să nu se mai termine. Sentimentul ei dominant, după uimire, era nedumerirea. Începea să înțeleagă abia acum, când trecuse o noapte și călătorise patru sute de kilometri cu trenul. Nici o beție nu o dusese atât de departe, lăsându-i în același timp amintiri atât de clare. Dragostea îi apărea disecată, expusă în toate piesele, explicit și cu luciditate, încât nimic nu rămânea confuz sau fără înțelesuri. „Dar ce nevoie aveam?“ se gândea, stând zgribulită pe Calul de Salcie. „De ce trebuia să descopăr atât de târziu o altă viață?“ Se ridică, revoltată. Cum de mersese atât de departe? Omul de aseară, pe care îl cuprinsese cu brațele, care îi arătase drumul spre aștri, era un dușman, fără să știe. Neputând să se apere de el, și neputând să fugă, trebuia să se ascundă.

Porni repede spre casă, uitându-se bănuitoare în șosea, printre dune. I se părea că e urmărită. Se duse sus, dezveli mulajul și începu să-l maltrateze, fără furie. Lutul trecea de la o formă la alta, ca norii duși de furtună; nu se putea opri la nici una. Nu mai știa ce urmărise, ce voise să spună; se zbuciuma să-și caute amintirile.

Colegul aflat în tură urcă scările, ciocăni la ușă; îi aducea o radiogramă.

— Pune-o pe masă! spuse Maria.

Era murdară de pământ; îi părea bine că exista un motiv să nu citească radiograma. Codul lor nu era suficient să-i comunice întâmplarea de aseară.

În timp ce lovea în lut cu pumnii, adâncindu-l într-o parte ca să crească alături, compunea în gând un mesaj pe care ar fi vrut ca ei să-l poată citi astăzi, înainte de a cădea noaptea. Era în a treizecea zi după ce se terminase calendarul. Treizeci de zile pământul fusese iar nebuloasă, îl regăsise aseară, dar era un pământ interzis. Neputându-se opri la el, trebuia să rătăcească. „Mi-ai spus odată, și te-am crezut, că nu poate fi dragoste mai curată și mai frumoasă, decât aceea izvorâtă din tristețe. O tristețe comună, care leagă pe oameni mai bine decât bucuria. Dragostea fără mâine, fără timp; a clipei când nu mai există nimic pe lume, decât cele două tristeți acordate. Dragostea care se numește nu iubire, ci solidaritate, dusă până la ultima ei consecință, a contopirii. Te-am crezut, fiindcă eram tristă când te-am întâlnit prima oară. Nu te-ai gândit cât am să fiu de tristă în lipsa ta, tu care m-ai învățat că mângâierea se găsește lângă un bărbat la fel de trist ca tine? L-am întâlnit aseară, și timp de două ore m-am simțit liberă, ca pe vremea când făceam plajă în pielea goală, departe de oameni, înainte de a fi apărut tu și a mă face să-mi dau seama că singurătatea mea însemna tristețe. Îți sânt recunoscătoare pentru ce m-ai învățat. Mi-a prins bine“.

La șase veni Dia.

— Te-am căutat. Unde ai fost aseară?

— Ți-am lăsat un bilet în ușă.

— L-am găsit, dar tot nu știu unde ai fost.

O privea iscoditoare; nici nu băgase de seamă în ce stare ajunsese mulajul. Căuta altceva. Descoperi radiograma de pe masă.

— Ce-ți spune?

— N-am citit-o.

— Haida-de! Înseamnă că aseară erai undeva unde ți-a fost bine!

Maria s-ar fi înroșit, dacă ar fi trebuit să dea socoteală, îi fusese bine, acesta era cuvântul, pe care îl ocolise până acuma.

— Pot s-o citesc eu? întrebă Dia.

Refuză. Nu voia să arate cât i-ar fi fost de indiferent s-o citească. „Bărbații ne rănesc, se gândea, și noi îi apărăm, drept răsplată“. Dia nu trebuia să știe cât îi era Alber de departe.

— Ți-am adus raci proaspeți, spuse Dia. Am să-i pun la fiert mai încolo. Ți-am adus și două sticle de vin, alb și roșu. Mi le-a dat Tulip pentru tine. Te salută. Pot să rămân cu tine diseară?

De când Maria fusese bolnavă, Dia dormea de multe ori la ea, cel puțin sâmbăta seara, când a doua zi nu avea școală.

— Mi-e urât singură, continuă Dia, fără să privească mulajul. Nu știu de ce nu mă mărit. Măcar de încercare.

— Mărită-te și taci!

— Pot să plec, dacă te enervez. N-avea grijă, mai întâi îți fierb racii.

De ce nu i-ar fi mărturisit? Când se gândise că ar putea rămâne singură, i se făcuse silă de viață. Astă seară trebuia să-i fie cineva alături. Nu mai putea să plece încă o dată cu trenul.

— Nu te teme! reluă Dia. Fii sigură că n-am să te întreb nimic. Dar știu că ai avea ce să-mi spui!

Se întinse în pat cu diascopul la ochi. Imaginile care se succedau îi stârneau exclamații, trei superlative: fantastic, fabulos, nemaipomenit, extrase cu puțină ironie, cu puțină simpatie pentru spiritul vremii, din adevăratul ei vocabular, mult mai bogat, pe care însă îl folosea cu discreție, sau cu zgârcenie.

Urmă o pauză neprevăzută, în jurul a vreo patru diapozitive.

— Ia te uită! exclamă, după ce le reluase de câteva ori, comparându-le, febrilă și intrigată. A intrat un tip pe fir! Helga ta nu-i ușă de biserică. Se pregătește să-și înșele logodnicul.

Conveniseră între ele că erau prea tineri să fie căsătoriți. Așa aventura lor extraordinară devenea și mai palpitantă.

— Vino să vezi! continuă Dia. E o descoperire, încurcă-i drace!

Dia tot nu observase ce făcea Maria cu mulajul. Sări din pat și-i puse diascopul la ochi.

— Asta-i fotografia numărul unu. Privește!

Apăreau împreună, băiatul și Helga, având în spate o perdea imensă de apă. Maria recunoscu cascada Niagara. Îi văzuse în sute de diapozitive, îi cunoștea ca pe niște prieteni, își dădea seama de starea lor sufletească după fizionomie. De obicei râdeau, unul mai voios decât celălalt, luându-se la întrecere în fuga lor după bucurie. Băiatul râdea și acum, ca de obicei, însă Helga zâmbea reținută; dispăruse veselia comună, zâmbea cuiva din afara cadrului.

— Numărul doi! anunță Dia, schimbând diapozitivul. Sper că le-am pus în ordinea cuvenită. Bine ar fi fost să le numeroteze.

Acum era Helga singură, cu zâmbetul de adineaori. Niciodată nu apăruse atât de timidă.

— Urmează numărul trei. Poftește și explicația! El e tipul!

Un tânăr ocupa locul fetei în peisaj. Ai fi spus că lumea e plină de oameni frumoși. În diapozitivele lor nu apăreau personaje mai prejos de ei. Nu fotografiau pe oricine, îi alegeau, cum alegeau și decorul. Tânărul din noua imagine era mai în vârstă, aproape matur, putea să se apropie de treizeci de ani, deși avea încă un aer fragil; dar dincolo de el se simțea viitorul lui triumf. În ce-avea să triumfe? În meciuri de fotbal, la curse de motocicletă, de automobil, în război? Venea dintr-o lume sudică, spre deosebire de ei, era un meridional de tipul înalt, apărut în ultimele decenii, poate un sicilian, cu părul gofrat, căzut în față, acoperindu-i fruntea, până în sprâncene, lăsând doar o dungă de piele, cu o lumină ca dinainte de-a răsări soarele. Avea ochii negri, pe un glob care în loc să fie alb, părea aproape albastru. Purta o haină de antilopă în culoarea tutunului, peste o bluză argintie, metalizată, ca o cămașă de zale, suplă și fină. În mână avea o pereche de ochelari de zbor, pe care îi ținea de curelușa elastică. Zâmbea cu ochii puțin aplecați, timid, un zâmbet înrudit cu al Helgăi; i se vedeau dinții, atât de regulați și albi, că păreau o reclamă.

— Legea contrastelor! comentă Dia. Iată documentul următor, numărul patru!

Se vedeau unul lângă altul, Helga și noul venit, bătuți de soare și de vânt, amândoi cu părul în ochi, privindu-se pe sub sprâncene, fără îndrăzneală, cu zâmbetele dinainte, egale și simetrice. În brațul fiecăruia se descifra o mișcare începută și oprită la jumătate; părea că voiseră să se apuce de mână, dar renunțaseră.

— Acum uite și justificarea! continuă Dia.

În diapozitivul următor, lângă mașina roșie, cu liniile rotunjite într-o eleganță cuminte, apărea un monstru mecanic, atât de exploziv, că putea să te sperie. Compartimentul motorului ocupa aproape jumătate din lungime, dând impresia unei forțe de penetrație irezistibile. Mașina era făcută să învingă aerul, șoseaua și lumea. Un parbriz înclinat mult adăpostea cokpitul decapotabil, în care nu încăpeau decât doi oameni, cu toată risipa de dimensiuni a caroseriei.

— Mustang! spuse Dia. Știi ce înseamnă? E un cal sălbatic din America. Mașina îl reprezintă foarte bine. Și tipul nu-i mai prejos. Pare timid, dar cred că dacă îl stârnești, poate să sară toate obstacolele.

Dia revenise la fotografia tânărului, apoi se întoarse iar la cele două mașini. Mașina roșie părea învinsă. Mariei îi părea rău, ca după o ființă apropiată, care murise.

— Lasă-mă să lucrez, spuse, întorcându-se la mulaj și dându-i un pumn în torace.

Dia se întinse în pat și continuă să privească diapozitivele. Tăcea contrariată și manevra clișeele, înainte și înapoi, tot mai nedumerită, până ce spuse, cu dezamăgire :

— Îmi pare rău, dar n-a ieșit nimic. Tipul nu mai există. Helga ta a avut o aventură de o zi. Cum să nu-ți pierzi capul când alături se prăvălesc munți de apă? Niagara trebuie să fie foarte excitantă. Stai!

Sărise în picioare și privea mulajul, iluminată.

— Dă-te la o parte! Să nu te mai atingi de el!

— Nu-i gata! ripostă Maria.

— Nici nu trebuie. Lasă-l așa. Nu știu ce i-ai făcut. Nu seamănă, dar ceva sare în ochi, ceva al lui Rafael.

Maria se duse să se spele pe mâini. Dia se așeză pe marginea patului; nu putea să-și ia ochii de la mulaj, îl privea gânditoare, legănându-și încet capul, cu mișcarea balansoarului.

— Trebuie să-l vadă Tulip. Ce-ai făcut tu aici e un mister. Ce-o fi în capul tău? Acum îmi dau seama că nu te cunosc de loc. De ce-ai renunțat la sculptură?

Maria nu răspunse. Își ungea mâinile cu glicerină. Dia se duse să fiarbă racii. Peste o jumătate de oră ședeau față în față, la masa din bucătărie. Între ele era un ceaun plin cu raci roșii. Dia turnă vin alb în pahare.

— Dă-o dracului de treabă! izbucni. E sâmbătă seara, toată lumea petrece, și noi stăm aici, singure, ca niște proaste!

Se răzbuna pe raci, îi decortica repede, cu dexteritate, nelăsând să se piardă nimic din ce era comestibil. Deși nu mânca lacomă, se vedea că îi savura cu deliciu, având anulate toate simțurile, în afară de cel gustativ și olfactic.

— De ce sântem atât de singure, Maria?

— Eu nu mă simt singură.

— Minți de-ți îngheață vinul în gură!

41

Maria rămase ascunsă în casă o săptămână. Din când în când spiona șoseaua. În a doua săptămână se duse în golf, unde întâlnise prima oară omul cu câinele. Îi spusese să n-o caute, dar cum avea răbdare? Nu se simțea jignit de tăcerea ei atât de prelungită? În seara lor, el vorbise de riscul în dragoste. Ce mai aveau să riște, la sfârșit, când totul fusese făcut? Îl întrebase, nedumerită:

— Care ar putea fi riscul tău?

— Să nu-mi placi.

— Nu știi de pe acum?

Începea să-i fie și frică.

— Nu; abia peste zece zile; e perioada mea de incubație.

Există o perioadă de incubație, Maria recunoștea. Nu se gândise. Incubația la ea era mult mai lungă.

— Și care ar putea fi riscul meu?

— Să nu-ți plac.

Putea să fie într-adevăr un risc; acela de a fi făcut o experiență nereușită. O poți repeta la infinit? Care-i soluția, ca să nu te fărâmi? Să te amăgești? Să-ți construiești satisfacția, să o storci din imaginație, cum ai stoarce apă din stâncă?

— Ai dreptate, e un risc.

— De ce l-ai acceptat? S-ar putea să ai remușcări.

— L-am acceptat, fiindcă e mai bine să ai remușcări, decât regrete. Nu-i o vorbă a mea; o știu de mult.

Azi n-avea nici remușcări, nici regrete. A zecea zi trecu fără să-i dea importanță. În a unsprezecea zi începu să fie neliniștită. Seara, după căderea întunericului, se duse la barul lui Max, tupilându-se. Mașina nu era afară; erau altele. Odată cu primăvara, începea să vină lume din oraș. Se furișă pe sub zid, până în fața, și spionă fereastra. Inima îi bătu, revoltată și dezamăgită. Altcineva ocupa masa, o pereche la jumătatea vârstei, caraghioasă și plictisită. Ea căsca, iar el se juca distrat cu chibriturile. Nu erau singurii pe pământ în categoria lor dezolantă, mai văzuse mulți ca ei, și lumea mergea înainte.

Seara reciti scrisorile lui Alber; fără să știe, își căuta trecutul, nu ca să-i redea viață, ci să-l compare. Nu ajunse la nici o concluzie, fiindcă termenul de comparație, prezentul, rămânea confuz.

Ziua următoare, în tura de dimineață, între radiogramele expediate de Direcția Navigației, una se adresa agentului de la Valparaiso. Saturn intrase în port de două zile. Mințile iscoditoare găsiseră marfă pentru Cuba. Vaporul nu pleca gol! Direcția Navigației părea satisfăcută. Era datoria ei să-și exploateze vapoarele cât mai bine. N-ar fi fost de crezut la un om care noaptea sondează cerul. Mecarian! Generații de armatori și negustori, în orientul Mediteranei. Transportul mărfurilor cu vaporul și caravana sânt viciile lor ancestrale, de familie. Astronomia, ca tot ce-i rafinament al spiritului, nu poate fi decât o decădere.

Astfel, vaporul pleca la Havana! N-o mai privea, putea să nu se mai întoarcă. Maria fu străbătută de un fior rece. Acum ce-avea să fie la întoarcere?... Nu dorea să naufragieze. Oare ce marfă putea să transporte din Chile? Poate o marfă de care n-are nimeni nevoie, nici expeditorul, nici primitorul. Are nevoie de ea numai Mecarian, să-și încarce vapoarele!

— Îl cunoști pe Mecarian? îl întrebă pe colegul care venise s-o schimbe.

— Mec? Nu l-am văzut niciodată; se economisește, nu coboară între oameni, dar e un tip! Recunosc toți, chiar cei care ar vrea să-i ia locul. L-au săpat mulți, e explicabil să râvnești la un post ca al lui. N-au putut să-l clintească. E un tip fără pată.

— De ce nu vine pe aici?

— N-are ce să caute. Stația e a poștei, nu a Navigației. Ne e client și nimic altceva.

Pe seară, Maria se duse în oraș; încetul cu încetul, ajungea tot mai departe. La barul lui Max, mașina nu era; dinăuntru se auzea tonomatul. Merse cu autobuzul până la gară; de-acolo putea să reconstituie drumul pe care venise; altfel i-ar fi fost greu să găsească strada; nici nu-i știa numele. Blocul de lângă gară mai crescuse cu patru etaje. Începea să semene a turn. Era o dovadă de trecere a vremii. Și macaralele își găseau acum justificare. Brațele lor lungi, ca niște cumpene, se mișcau pe cer, în lumina reflectoarelor care ștergeau stelele și astronomia.

Ajunse mai ușor decât își închipuise; găsi numaidecât casa. În afara parterului, destinat odată pentru birouri, după cum arăta arhitectura modificată, mai erau două etaje. Amenajările din pod nu puteau fi bănuite,

deși se vedea cupola încastrată în vârful acoperișului. Ardeau lumini pe la ferestrele etajelor, casa nu părea părăsită, dar nu intra și nu ieșea nimeni, nici nu se vedea vreo siluetă omenească, pe perdele. Nu trecea nimeni pe stradă, n-avea de ce se teme; își strânse fularul la gât, cu ochii la cupolă. Luna trebuia să fie acum în ultimul pătrar, răsărea târziu, aproape de ziuă. În reverberația stelelor, acoperișul cupolei, de tablă albă, lucea destul ca să i se distingă conturul. După ce ochii i se adaptară la distanță, văzu banda neagră care tăia cupola, ca un meridian, și dovedea că fanta era deschisă. Spre care stea se uita luneta?

Maria intră în curte și merse până dincolo de casa ascensorului, unde văzu o grădiniță, cu boschete de iasomie; începeau să dea frunza. Câinele nu era acolo; probabil când nu avea musafiri, Mecarian îl lua sus mai devreme. Se bucură să-l știe singur; dovada nu putea să fie pusă la îndoială. Dar în ce scop se bucura și ce avea dreptul să aștepte? Dacă s-ar fi deschis ușa ascensorului, ar fi luat-o la fugă. Chiar venirea ei aici o rușina, destul de tare ca să fie scârbită. Plecă repede, cu gândul să nu se mai întoarcă. Urma o luptă grea cu ea însăși. Demnitatea o obliga să se învingă.

„Dar el n-are nici o vină! Trebuie să-l ocolesc, numai ca să nu afle. Ar fi o descoperire oribilă“.

A doua zi după-amiază veniră Tulip și Dia, să vadă mulajul. Tulip îl privi mult timp, în picioare, gânditor, cu bărbia în mână.

— Nu seamănă, dar e el! spuse la urmă, repetând-o pe Dia. Mi-ai făcut o bucurie pe care am să ți-o plătesc în aur. Cât vrei. Cât nici nu gândești.

— Nu-mi trebuie bani, Tulip. Poate într-o zi o să am nevoie de altceva.

— Cât vrei, și cum vrei. Poți să-l faci în marmură?

— N-am lucrat niciodată. N-aș fi în stare.

— Atunci am să-l torn în bronz, dar mărește-l. În mărime naturală. Avea un metru optzeci și doi.

— Optzeci și trei, rectifică Dia. Fără tocuri. Ultima dată ne-am măsurat astă vară, la un cântar de pe plajă. Cel de lângă Cazinou.

— Era al meu! spuse Tulip.

— Toate sânt ale tale; de ce te ascunzi?! E bine să știu ce am să moștenesc.

— Aici nu pot în nici un caz, spuse Maria. Nu e loc.

— Acum vine căldura. Am să-ți fac un atelier afară; de sticlă, să ai lumină.

— Bine. Am să încerc.
— Să-l faci. Din toată inima ta. Ai inimă bună.
Era adevărat oare?
— Tulip, cine-i Mecarian?
Maria simți privirea Diei; o țintea dintr-o parte. Era nefiresc că voia să știe? Ar fi trebuit să știe de mult; lucra aici de peste doi ani. Probabil îl cunoștea toată lumea, în afară de ea.
— E un prinț! răspunse Tulip.
A treia zi după-amiază, Dia veni încărcată de informații.
— Pot să-ți spun tot ce vrei.
— Despre ce?
— Despre Mecarian. E teribil! Are patruzeci și șase de ani; spre norocul lui pare mai bătrân.
— Tinzi spre vârste venerabile?
Maria era enervată; încerca să pară nepăsătoare.
— M-am interesat pentru tine; mie nu-mi place. Întâi, fiindcă e neînsurat. L-a lăsat nevasta; adică și-a găsit pe altul. Tipul e suspect, vasăzică. Deși pare destul de viril. L-am studiat.
— Când ai avut timp? întrebă Maria, stupefiată.
— Ei, bine c-a început dialogul! Nu știu să fac rapoarte informative. Întreabă-mă!
— N-am ce să te întreb. M-am mirat și atâta tot.
— Bine, îți spun, nu-i nevoie să mă rogi. Am fost în port ieri la prânz și l-am așteptat să plece. M-am postat în șosea și am făcut autostop. A oprit, n-avea încotro; toți opresc. Tu n-ai succes?
— Eu nu fac autostop.
— Să știi că nu te răpește nimeni. Și dacă te răpește, cu atât mai bine!
— Te-a răpit?
— Nu, a fost antipatic. M-a înghesuit la spate, ca pe un balot; în față era un câine. Fantastic! Și mașina, fabuloasă! Am numărat cadranele; paisprezece! Nu m-a întrebat unde vreau să merg. Mă gândisem că o să stau alături și o să-mi vadă picioarele; mi-am pus ciorapii din Israel, îi știi; sânt irezistibili. I-am agățat când m-am dat jos; numai pagubă. M-a dus până afară din tunel, a oprit în stația trenului electric și m-a poftit să cobor; foarte clar: „De-aici ai cu ce merge mai departe!“ Dacă mai vrei să știi și altceva, întreabă-mă!

Maria nu mai voia să știe nimic, voia să nu se mai gândească, o indispuneau relatările Diei; întâmplarea era o indiscreție. Își dădu seama că pentru nimic în lume nu i-ar fi făcut o confidență. Faptele apăreau astfel inavuabile. Deci inadmisibile. Acum le regreta, se simțea obosită, decăzută, cu sufletul plin de silă. Trebuia să-și impună o penitență.

— Nu-i un om vesel, spuse Dia, în încheiere. Știi ceva? Pe tine ar putea să te iubească; ești genul lui, mi-am dat seama.

— Ce gen sânt eu?

— Catastrofic! Haide, fă o încercare cu autostopul!

Făcuse, în felul ei, și-i reușise. Dia avea dreptate, era în ea ceva catastrofic.

— Dia, simt nevoia să beau. Bei cu mine? Nu pot singură.

Ședeau iarăși față în față, la masa din bucătărie, ca la cârciumă. Afară se întuneca. Maria goli al treilea pahar de coniac; îl da pe gât ca pe rachiu, n-avea răbdare să-l deguste.

— Sântem niște proaste! reluă Dia. E inadmisibil să fim atât de singure! Ce mai știi despre iubitul tău?

— Cred că s-a înecat.

— Sigur! Ar fi trebuit să bănuiesc. Tu ești îndrăgostită. Probabil catastrofic dacă nu poți mărturisi!

Maria o privi lung, în penumbră. Abia îi vedea ochii.

— Mi-e silă de mine! spuse, stăpânindu-se să nu izbucnească în hohote.

— Sigur! Așa începe! Ești pe drumul cel mai catastrofic!

42

Hotărârea Mariei era simplă și ușor de îndeplinit, odată ce îi stabilise limitele. Prin centrul casei de piatră trecea o linie perpendiculară pe malul mării, despărțind lumea ei în două, ca linia care trecea prin marea piramidă, și despărțea în două restul lumii. În partea de la sud rămâneau Calul de Salcie, barul lui Max, orașul, blocul turn de lângă gară, pe care începea să-l vadă de aici, pe vreme senină; ajunsese la al douăzecilea etaj, și urca înainte.

În partea de la nord se întindea pustiul; în afară de cherhana, pe zeci de kilometri, nu exista nici o așezare omenească. În timpul ei liber, Maria începu să exploreze această lume. Pescarii o treceau cu barca peste canal, și

dincolo nu putea să mai întâlnească pe nimeni. Mergea kilometri, pe nisipul bătătorit, pașii o duceau singuri, cursivi, într-un ritm egal și continuu. Se sfârșea aprilie; corbii morți pe plajă putreziseră de mult, îi măturaseră ploile și furtunile. Tot nu se vedeau pescărușii. Fără ei malul mării părea artificial. Arar se ivea câte un iepure, ieșind speriat dintre dune. Iarna lovise în tot ce era viu. Și în Maria.

Se oprea câteodată la piramida de pe nisipuri. Fără cămilă, vara avea să fie mai goală pentru multă lume. Vilegiaturiștii, obișnuiți să se fotografieze în umbra ei, costumați în beduini sau în califi, aveau s-o regrete, înainte de a se mulțumi cu o cămilă pictată pe pânză. Efectul în fotografie este același, sau poate mai bun.

Maria privea piramida ridicată pe duna cea mai înaltă. În câțiva ani putea să nu se mai vadă; iarna, furtuna din larg arunca asupra ei nisip cu sutele de tone, și nimeni n-ar fi putut să le dea la o parte. Mariei începu să-i placă nisipul, ca lucru în sine, rezultat din lupta mării cu cochiliile de sidef și de calcar. Nu existau formule în care să se pună această transformare a materiei; iar pentru a-i preciza numărul moleculelor, nu exista cifră, nici măcar în închipuire. Așezată pe o dună, fără nimeni, gândul ei putea sa meargă până dincolo de înțelegere, într-o altă lume, a nemișcării, a inexistenței, fără formă și fără culoare. Îi plăcea apoi nisipul ca peisaj, plaja, care reprezenta perfecțiunea suprafeței plane și continuitatea ei nesfârșită. De partea cealaltă îl plăceau dunele, cu relieful lor schimbător, ca al valurilor; dincolo de ele, ca dincolo de oceane, erau alte continente. Când bătea vântul, nisipul începea să sune, poate nu pentru oricine. Maria descoperi muzica dunelor, cu melodii și ritmuri infinite, după numărul crestelor și văilor, înmulțite cu direcțiile vântului. Ziua ei era prea mică pentru câte avea de văzut și de contemplat într-un peisaj născut din propria lui monotonie. Marea, care îi intra în privire fără s-o caute, n-o mai speria ca altădată. Nu credea posibil ca într-o zi s-o iubească, dar puteau trăi alături fără dușmănie. Marea nu mai avea ce să-i ia, și cum nu aștepta sa-i restituie nimic, accepta pacea nedreaptă.

Lumea de la sudul casei de piatră dispăruse; Dia îi aducea din oraș tot ce avea nevoie. Trecuse o lună de când luase hotărârea să se izoleze; o respectase, se obișnuise, nu i se părea că ar fi o pedeapsa. Îi rămânea prea puțin timp ca să-și pună întrebări și să-și răspundă. Ar fi avut destule. Fugea de ele, nu din lașitate; ar fi răspuns vehement, fără să se intimideze, la orice

acuzație, la orice interogatoriu. Însă nu mai voia să-și judece faptele. Aștepta să le judece alții. Nu-i era frică de nici o dezaprobare. În cele mai bune ore ale zilei, ca dispoziție sufletească, lucra noul mulaj, mărind modelul și reînnoindu-și inspirația. În flancul magaziei unde mașina zăcea prăfuită, Tulip îi înjghebase atelierul, din panouri de sticlă, provenind poate de la vreo seră demolată, și făcând parte dintre edecurile lui atât de surprinzătoare. Între timp, Tulip umbla pe la autoritățile municipale, spre a obține aprobarea ca viitoarea statuie să fie pusă într-un loc public.

De la Alber veneau radiograme alarmate. Dia ducea la poștă răspunsul, care se întorcea peste câteva ore; se întâmpla uneori să-l transmită chiar Maria, aceleași două cuvinte: „Sânt sănătoasă". Nu se simțea datoare să spună mai mult; era doar o informație, și nu putea fi interpretată decât într-un singur fel: „Nu-ți face griji, exist, dar nu pentru tine". Se gândise să-i scrie în porturile următoare, să-i dea explicații. Renunțase. Dincolo de a nouăzecea zi, el trebuia să se aștepte și să accepte consecințele.

Alber își continua drumul, pe coastele Americii. Mecarian semna dispozițiile. Îi cunoștea semnătura de doi ani și jumătate; niciodată nu-i trezise vreo curiozitate. Acum îi trezea spaimă și repulsie. De la Havana, vaporul ajunsese la New Orleans. Ce putea să transporte? Zahăr pentru Statele Unite? De la New Orleans, la Boston, apoi la Saint Johns, de unde pornise iahtul lui Màrtin. Se apropia, mai avea de străbătut numai o treime din circumferința pământului. Maria nu simțea, nu înțelegea, deși harta îi arăta drumul cu claritate; ei i se părea că vaporul se tot îndepărtează.

Într-o zi veni cineva să o vadă, un om pe care nu-l cunoștea. Avea în mână o trusă plată, luxoasă. Nu-i fu greu să-și dea seama că era marinar, abia întors de pe mare. Nu-l putea primi sus, nu admitea necunoscuți în decorul ei intim. Îl pofti să șadă pe un scăunel pliant, în ușa atelierului. Era murdară de pământ pe mâini. În timpul convorbirii continuă să lucreze; dialogului îi lipsea cursivitatea, fiindcă ea răspundea cu întârziere, câteodată absentă. Vizitatorul se declară mesagerul lui Alber; îl întâlnise la Boston. Făceau parte din aceeași generație, dar nu se putea ști dacă mai aveau comun și altceva decât vârsta și meseria. O studia surprins, neprevenit; îndeletnicirea ei, pe care nu o înțelegea, îl făcea să se uite chiorâș. Maria își dădu seama repede că era prost și încrezut; se afla, față de el, într-o superioritate mult mai mare decât ar fi fost nevoie.

— Ce-i asta? întrebă el, cu ochii cam instabili, neștiind pe care parte a mulajului să se oprească.

— Un băiat lovit în inimă, răspunse Maria. Lovit, în ce sens vrei.

El o privi bănuitor.

— Credeam că-i un copac.

— Foarte bine! De fapt e un copac.

Primul subiect se epuizase. De-aici înainte vizitatorul se simți mai în apele lui.

— Da! spuse aprobator, după ce o studiase pe Maria, de sus până jos, cu o competență impertinentă. Albert se pricepe la femei. Are gust. Păcat că nu ești îmbrăcată frumos.

Ca toți oamenii instruiți incomplet, nu accepta numele Alber, fără t la sfârșit.

— Nu-l cheamă Albert, preciză Maria.

— Dar cum? Noi așa îi spunem. Vin din partea lui. De ce nu i-ai scris? Să nu fi fost eu, făcea o prostie; lua avionul și se întorcea în țară.

— De ce-ar fi fost prostie?

Vizitatorul chiar că nu putea înțelege. Clătină din cap, cu un zâmbet incert; nu știa dacă ea glumește, sau vrea să-l șicaneze. Maria dădu un pumn în șoldul mulajului; odată cu acest gest, conversația ar fi trebuit să se încheie; îi pusese punct, dar marinarul n-avea de unde să știe. Trebuia să-l lămurească:

— Uite ce este, tinere. (Avea mai mulți ani decât ea; simțea nevoia să-l diminueze). Dacă un om vrea să facă o prostie, de ce să-l oprești?

— M-am cam lămurit, zise el. Îmi pare rău de Albert. Voi, femeile, când e să loviți, nu dați cu biciul, dați cu barda.

— Înseamnă că te pricepi la femei!

— Nu trebuie să ai încredere în ele; cum pleci, cum se duc după altul; n-așteaptă să ajungi nici la far.

Maria socotea dezonorant să-i spună: „Atunci de ce pleci? Și dacă ai avea o femeie credincioasă, cu ce te-ai întoarce la ea, în afară de hanțe? Ce faceți voi prin porturi? Prin baruri și prin cabarete? Ocoliți ispitele? Sau le căutați cu dinadinsul?“

— Te interesează ceva? întrebă mesagerul.

Deschise trusa, care se transformă într-un etalaj, cu parfumuri, săpunuri, cosmetice, farduri, apoi ștrasuri și alte podoabe ieftine, dar ispititoare. În

afară de zorzoane, care n-o interesau deși erau frumoase, Maria alese din toate. Parfumurile, sub orice formă, distribuite în articole de toaletă, o atrăgeau, le colecționa, păstrându-le de rezervă; dacă nu și-ar mai fi împrospătat depozitul, avea destule pentru jumătate de viață, în cealaltă jumătate socotind că ar fi indecent să râvnească la ele. Marinarul făcea adunarea pe un colț de hârtie.

— Nu-ți iau mai mult decât la consignație.

— Dacă e așa, scade cincisprezece la sută, comisionul.

Îl trata ca pe un negustor. El răspunse, negustorește :

— Nu pot; nu-mi dă mâna.

Maria luă hârtia; descoperi îndată că o încărcase exagerat; parfumul, în loc de două sute optzeci, era trecut trei sute optzeci. La fel și celelalte.

— Ai greșit, fă socoteala din nou, spuse, întinzându-i hârtia pe care pusese amprente de noroi.

Nu trebuia sa-l menajeze. El rectifică, nestânjenit de întâmplare, și fără să se scuze.

— Am acasă ciorapi și câteva metraje. Nemaipomenite! Te interesează?

— Nemaipomenit!

— Vrei să le vezi? Diseară?

Schimbase tonul, devenise insinuant și sigur pe el. Se ridicase, cu pieptul bombat. Să nu fi fost mitocan, putea să placă, unora.

— Îmi faci reducere?

Își trecu mâinile pe mulaj, să împrospăteze pământul care i se uscase în palme. Se apropie de el atât de mult, că și un om îndrăzneț putea să se intimideze. Întinse mâinile și-i cuprinse obrajii, sistematic, cu degetele mari deasupra gurii, cu celelalte depărtate egal, pe pomeți, ca niște raze; degetele mici ajungeau la ureche. Odată stabilită poziția, apăsă tare, apoi îi dădu drumul, lăsându-l cu fața tatuată.

Într-o clipă era sus; îi aruncă banii pe fereastră. El încă nu se dezmeticise; stătea prostit, cu mâinile răschirate.

— Aici n-am apă. Spală-te în mare. Și pe urmă du-te să te lauzi că m-ai făcut praf!

Când se spăla pe mâini, se privi în oglindă și rămase gânditoare, de parcă imaginea ei i-ar fi amintit de o idee uitată. Dar dacă Alber, în demersurile lui, cum fusese acesta, probabil nu singurul, se adresase lui Mecarian,

rugându-l să investigheze? Protectorul lui era primul la care ar fi trebuit să apeleze; simțea o primejdie...

N-avea siguranța că Dia are să vină după-amiază, și nu putea să aștepte. Își călca hotărârea; de altfel nu-și fixase un termen; se gândise la vreo lună. Luna trecuse; punțile, în urmă, nu puteau fi decât rupte.

Așteptând autobuzul, se uita la platforma de parcaj de lângă barul lui Max. Numără vreo șapte mașini. Nu fără emoție. Nimic nu era fără emoție. Se temea că ieșise prea devreme din tranșee, și nu avea destulă apărare. Se duse de-a dreptul la poștă; nu se uita în dreapta și-n stânga. Numai blocul turn îi intra în privire, îi zgâria retina, cum zgâria norii. „Nu ți-am scris fiindcă erai prea departe". Radiograma cuprindea o lămurire suficientă; fără să devină reproș, se transforma în justificare.

Se duse iar pe plajă, la barul lui Max; știa că Mecarian nu putea să fie acolo, nu venea decât mai târziu și avea intuiția că nici nu mai fusese în ultima vreme. Tăcerea ei îl rănise, desigur, dar știa că nu i-ar fi reproșat niciodată; făcea parte din riscurile pe care le acceptase atunci când o cuprinsese în brațe. La riscul ei se gândise? Ar fi fost cu putință s-o creadă o zvăpăiată, care își îngăduise o seară de amețeală și pe urmă uitase? Nu! Un om care privește cerul o jumătate din noapte și citește în stele, nu poate gândi astfel.

Începuse să plouă; mai întâi picături rare, neritmice, de primăvară, venind din nori străvezii, aflați la foarte mare înălțime. Treptat, norii se îngroșară și coborâră până aproape de pământ; ploaia se înteți, rece și deprimantă, ca toamna. Maria nu prevăzuse, nu avea nimic să se protejeze și nici nu s-ar fi încumetat să-i ceară lui Max o haină de ploaie, după ce lipsise atâta vreme. Merse pe șoseaua goală și udă, îngropată între dune. Nu-i era frig cât timp fularul îi apăra gâtul, partea ei vulnerabilă. Dar țesătura începuse să se ude; până acasă ploaia putea să-i ajungă la piele. Nu se temea, nici nu voia să-și arate prea multă grijă. Mai bine să trăiască la voia întâmplării, fiindcă, dacă ar fi căutat să-și ordoneze viața, ar fi văzut, în primul rând, că nu știe încotro e mai bine să meargă.

Când să iasă din șosea, cerul se înnegrise de jur-împrejur, nu mai rămăsese nici o poartă în nori. Maria se opri; ce să înțeleagă, ce să creadă? Între două dune, în stânga șoselei, descoperi mașina violetă, bătută de ploaie; ar fi trebuit s-o ia la fugă și nu putea face nici o mișcare. Mecarian venea de pe câmp, cu pușca în mână. El o văzu; nu mai aveau cum să fugă

unul de altul, înaintară. Maria nu știa pe unde calcă; împroșca apa din băltoace până la umeri. Se întâlniră lângă mașină, îl privi, să-l recunoască. Bătu din pleoape, să-și limpezească imaginea. Îmbătrânise, la patruzeci și șase de ani; era povârnit, cu obrajii supți, barba îi crescuse, lăsând să se vadă peri albi, mizeri. Părul ud îi cădea pe frunte, din el apa îi picura în ochi, străvezie și înghețată.

— Vii de la vânătoare?

— Nu; am fost să-mi îngrop câinele.

Maria își duse mâna la gură; ceva o izbise tare în inimă. El n-avea pușcă, așa cum i se păruse, ci un hârleț, o unealtă de grădinărie. Îl privi, să înțeleagă. Murise câinele! Și ce, odată cu el? Niciodată n-avea să-i mai încălzească picioarele! Fusese pe câmp, să-l îngroape. Ce se întâmpla cu ceilalți câini din oraș, când mureau? Câinii din blocuri și din turnuri, ai căror stăpâni n-aveau mașină, nici timp să se ducă pe câmp, și nici măcar un hârleț, să facă groapa.

— Îmi pare rău! bâigui Maria, ca beată.

Oare în ploaia de pe fața lui se amestecau lacrimi? Nu putea să vadă. Și voia să nu creadă. Era destul că venise pe câmp să îngroape câinele. Mai departe, ea trebuia să tacă.

— Te-a udat! observă el. Nu ai nimic de ploaie. Vrei să te conduc?

— Nu, nu-i nevoie.

Dar îi luă mâinile; nu știa alt gest, să-și arate compasiunea. Mâinile, deși ude de ploaie, erau calde. Căldura lui, a sângelui, a respirației, învingea orice; nu trebuia să-l compătimească. Avea putere, nimic nu-l încovoia, nici o suferință, nici moartea; ea n-avea nici o câtime din forța lui, și acum se simțea mai slabă ca oricând. Se întoarse și porni prin ploaie. Fiecare pas îi sfâșia inima, dar nu se putea întoarce.

Găsi o scrisoare de la Alber. Nu o deschise, o puse într-un sertar, peste alte scrisori ale lui, nedeschise. Era udă până la piele. Iar nu avea apă caldă. Suportă dușul rece; se gândea că soldații la război o duc mult mai greu, și erau destule războaie! O salvă halatul gros, din care ieși încălzită. Îmbrăcă un trening dublat cu vatelină, se întinse în pat și puse un diapozitiv în diascop. Nu mai erau multe; vreo treizeci, și istoria Helgăi se termina, fără să poată trage o concluzie: fusese sau nu fusese fericită? În toate fotografiile râdea exuberantă, împreună cu băiatul, și numai călătoria lor în jurul pământului, ar fi fost destul ca amândoi să aibă la ce se gândi tot restul

vieții. Doi oameni, legați prin atâtea amintiri, prin atâtea impresii comune, nu se pot despărți niciodată. În acest gând poate fi găsită esența fericirii. Și totuși, când și când, Maria descoperea în râsul Helgăi o pată de îndoială; ochii ei străluceau de bucurie, dar în adâncul privirii se deslușea o tristețe veche, calmă și visătoare. I se ducea atunci gândul în urmă, la o amintire? Maria o simțea neliniștită, gata să fugă. Exista pe acest pământ străbătut de ea într-o goană euforică, aproape nebună, un om la care îi aluneca gândul, cu remușcări sau cu regrete?

Diapozitivul pe care îl privea făcând aceste reflecții, reprezenta un lac cu nuferi, cu o singură floare îmbobocită. Helga stătea îngenuncheată pe mal, între ierburi, cu mâna întinsă, și rupea floarea de nufăr, albă, cu o pată galbenă în centru. Tabloul avea o culoare unică, verdele frunzelor care acopereau apa. Pe acest fond, floarea albă apărea fragilă și singură. Cum stătea aplecată, Helga avea fața ascunsă. Singura ei expresie putea fi descoperită în mâna strânsă pe tija de nufăr; o rupea, și totuși părea nedecisă.

Gestul neterminat sugera un zbucium; mâna conținea în aerul ei ascuns o oboseală tristă. Poate Helga plânsese și aștepta să i se usuce lacrimile, de aceea stătea cu capul în jos și prelungea gestul.

Nu mai voia să asiste la nici o suferință. Se făcuse noapte, continua să ploua, avea să plouă cu zilele. Merse în fața oglinzii, își lepădă treningul și se examină lucidă. Nimic din alcătuirea ei nu greșise, nu călcase vreo lege a firii sau a oamenilor; nu avea de ce să fie pedepsită. Se îmbrăcă și se duse.

Trebuia să străbată atâta distanță! Sediul existenței ei se afla mult prea departe. Departe de ce? De oraș, de lume și de toate. Ploaia nu era prea rece, și avea cu ce să se apere. De obicei nu-și lua măsuri de prevedere, de nici un fel, și în nici o privință. Nu-și explica de ce-și arătase acum mai multă grijă; destul că se simțea bine, cu cizme până la genunchi, cu mantaua de ploaie strânsă pe mijloc și cu gluga care-i lăsa descoperit numai obrazul. Mergea pe întuneric, prin mijlocul șoselei; niciodată nu-i fusese frică de o agresiune, deși ar fi fost oricând posibilă. O asemenea viață nu-i schimba firea? Și în ce sens? Devenea o sălbatică, sau o înțeleaptă? Din toate, nu îngăduia resemnarea. Oare n-ar fi fost timpul să se smulgă din exil și să se întoarcă în lume? Ar fi putut să revină la Belle-Arte. Nu era prea bătrână, și dacă pierduse exercițiul, în schimb își îmbogățise viziunea.

Abandonase statuia lui Rafael, într-un moment când imaginația ei refuza să o ducă mai departe. O privea cu indiferență, sub cârpele ude care o înveleau, nu ca să protejeze materialul, ci s-o ferească de ochii lui Tulip și ai Diei. Nu regreta insuccesul, decât pentru dezamăgirea lor. Într-o dimineață se trezise neliniștită, se chinuise în somn toată noaptea, nu-și amintea ce visase, poate un proces, un fel de inchiziție, unde o învinuiau nu de erezie, ci de prea multă credință. Credință în ce? Nu putea spune; în ceva nedefinit, sau inexistent. Își pusese treningul și coborâse în fugă. Din toate imaginile incoerente se limpezise chipul lui Rafael, surprins în portretul Terezei, de la care pornise. Între pereții de sticlă, lumina dimineții se împrăștia difuz, fără să facă umbre; soarele încă nu răsărise. Ultimul ei gest aici fusese un pumn în șoldul mulajului. Într-un moment de furie; fiindcă nu putea să lovească în altceva, în obrazul omului venit din partea lui Alber... După atâta timp privi îndelung urma pumnului; nu-și mai recunoștea furia, ci descoperea o altă intenție; sub lovitură lutul vibrase, o pulsație dureroasă se transmisese din șold până în torace. Vibrația se simțea, răspândită în tot mulajul, și mai mult nici n-ar fi trebuit. Statuia lui Rafael era gata, mai elocventă decât sperase că ar putea-o scoate dintr-o amintire fugitivă.

Autobuzul nefiind în stație, Maria intră la bar, să se adăpostească de ploaie. Nu era nimeni înăuntru în afară de Max, care făcea pasiențe.

— Îți iese? întrebă Maria.

— De loc! Nu știți pe cineva care a câștigat o mașină la loto? Îi cumpăr eu biletul.

— Nu-i mai ușor să cumperi mașina?

Max o privi circumspect; făcea pe nebuna? Nu trăia între oameni?

— E ilicit, spuse, fără să dea alte explicații.

Maria se uită de jur-împrejur.

— De ce nu închizi, dacă nu vine nimeni?

— Și unde să mă duc?

Cunoscuse și ea zile când nu avea unde să se ducă; sânt goluri în viață, ca într-o rocă arsă din care s-a scurs aurul. Ceru o sticlă de saché.

— De ce nu luați de la prăvălie? Costă pe jumătate.

— Nu cred că se găsește.

— Acum îl găsiți pe toate drumurile; a venit alaltăieri un vapor plin.

Cum coborî din autobuz, la băcănia din fața gării, văzu o vitrină întreagă garnisită cu sticle de saché. Blocul turn continua să crească. Numără etajele,

cu capul dat pe spate; erau douăzeci și trei. Picăturile îi cădeau în ochi. Cumpără trandafiri, un snop. Îi ținea în brațe, le simțea mirosul stârnit de umezeala aerului. Se simțea curată.

Vița care acoperea pereții înverzise, și casa avea altă înfățișase. Pe alee mirosea a liliac. Sună la ușa ascensorului. Drept în fața ochilor era placa gravată cu litere gotice: Marcus Mecarian. Nu încăpea eroare sau îndoială; știa unde vine. Se auzi un declic, apoi glasul lui, într-un difuzor invizibil:

— Cine e?

Cu un ton nu întrebător, ci nedumerit. Nu aștepta pe nimeni? Cine venea aici? Cum putea ea să se anunțe? El nu-i cunoștea numele. Spera să-i recunoască timbrul. Spuse, clar și ferm:

— Maria.

Era singurul nume care avea destulă sonoritate și autonomie, ca să poată determina o personalitate feminină, fără a-i adăuga numele de familie.

Liftul cobora, îl auzea venind; n-avea nici o emoție. Se simțea stăpână pe ea și pe gesturile ei viitoare. Deliberase. Nu trebuia nici să ceară scuze, nici să dea explicații. Ușa se deschise; Mecarian era în fața ei, cum îl întâlnise câteva ceasuri mai devreme; nu se bărbierise, nu-și schimbase hainele. Liftul porni în sus. Se priveau. El ar fi fost cel mai îndreptățit să se mire. Se miră Maria:

— Cum de ești acasă, într-o seară ca asta?

— O seară ca asta?

Voia să fie indiferent cu tot dinadinsul? Maria se îndepărtă de gândul inițial, salvându-se într-o banalitate.

— Plouă; nu poți privi cerul.

— Nu-l privesc totdeauna.

Îi era greu să recunoască interiorul și să se orienteze printre atâtea paravane. Fanta cupolei fiind închisă, n-o mai avea ca reper; se simțea străină. Trebuia să se învingă și să se planteze în decorul necunoscut. Dacă venise, trebuia să meargă înainte.

— Ți-am adus flori; dă-mi voie să mă ocup de ele. Ai vaze? Știu, le-am văzut rândul trecut.

Trebuia să stabilească o relație cu timpul din urmă. Deci mai fusese aici o dată; nu interesa câte zile trecuseră de atunci. Fusese o dată. Acum venea a doua oară.

— Ai un colț unde-i mai cald?

După ultimul paravan ardea un radiator electric, cu patru rânduri de elemente, un crater roșu care dogorea până la distanță. Era locul de dormit. Rândul trecut nu înaintase atât de mult topografic. Fusese în altă parte, pe lângă cupolă; își amintea, fiindcă de sus venea lumina albastră a cerului. Descoperi fără emoție o cergă ardelenească, acoperind patul. Dar n-avea dungi, era albă, cu firul mai lung, ca o blană.

— Pot să-mi scot cizmele? Sânt cam ude.

Se ghemui în fundul patului, trase cerga pe picioarele înghețate. Se simțea apărată din toate părțile. N-ar fi crezut că două paravane puse în unghi puteau să delimiteze atât de convingător spațiul și să dea impresia de intimitate.

— Iarna cu ce te încălzești? Cred că nu e ușor, când bate crivățul. Nu-ți ia podul pe sus?

— Nu, fiindcă îl apără plopii. Și am calorifer.

— Ce vrea să însemne locuința asta? E destul de ciudată. Ai vrut să demonstrezi ceva?

— Nu; am închiriat podul pentru lunetă. O aveam de mult, zăcea într-o magazie. E destul de demodată, și totuși, reprezintă o avere. N-aș fi putut s-o cumpăr. E o moștenire de trei generații; dar tatăl meu n-a folosit-o, n-avea pasiune pentru astronomie. Cel mai greu a fost să construiesc cupola.

— E foarte mecanizată, observă Maria.

— Altfel ar fi greu s-o manevrez. Dar să nu crezi că reprezintă cine știe ce complicație. Am imaginat un sistem atât de simplu, că pare incredibil. Mai târziu am făcut ascensorul, ca să nu deranjez pe ceilalți locatari; nu-mi plăcea să trec pe la ușile lor, la orele mele. Uneori stăteam până dimineața. Pe urmă m-am gândit să transform podul în locuință; îmi convenea în toate privințele, și pe deasupra însemna și-o economie. Pentru început, am prelungit țevile caloriferului, am făcut o baie și o bucătărie. Nu eram decis cum să împart restul spațiului. L-am separat provizoriu cu paravane, și așa a rămas până astăzi. Nu-i o născocire; în casele patriarhale din Japonia, paravanul ține locul zidurilor interioare.

— E foarte simplu, recunoscu Maria. Crezusem că este o ostentație. În felul mașinii. N-am mai văzut până astăzi o mașină violetă. Și cu paisprezece cadrane pe tabloul de bord. Vrei să-mi spui la ce folosesc?

— Da, numără: kilometraj, ca la toate mașinile, turometru, două termometre de apă...

— De ce două?
— La intrarea și la ieșirea din motor.
— E o exagerare.
— Poate. Numără: două termometre de ulei.
— Ei lasă!
— Voltmetru, ampermetru, manometru, termometru de ambianță, termometru de exterior, altimetru, busolă, clinometru. Puteau fi și mai multe; nici unul nu-i inutil.
— Îți place să te lauzi cu ele!
— Îmi place să le folosesc. Cât privește culoarea violetă, n-am ales-o eu; nici nu puteam s-o aleg; mașina e un dar.
— Cine poate face daruri atât de costisitoare?
— Un industriaș japonez... Știu la ce te-ai putea gândi. Dar n-avea de ce să mă corupă. Fetița lui, de cinci ani, s-a aflat în primejdie și eu eram aproape. Alerga după fluturi... N-am făcut decât un gest; am apucat-o de mână. Nimic mai mult. Dar s-a spus că am salvat-o de la moarte, fiindcă mergea drept spre un cablu electric, căzut pe pământ. Guvernanta fetiței privea paralizată; era vina ei, rămăsese în urmă. Cu toate riscurile, m-a declarat drept salvatorul amândurora. Fiindcă dacă fetița murea, n-ar mai fi existat nici o cale ca ea să trăiască. Nimeni nu s-a gândit că poate curentul era întrerupt!
— Atunci hai să bem în sănătatea fetiței! hotărî Maria. Am adus o sticlă de saché.
Altul ar fi spus: „Nu era nevoie; aveam și eu!“. Fiindcă avea, cu siguranță. El se ridică și aduse sticla ei. N-o întreba nimic; putea să mai existe un om la fel de retras în sine? Și s-ar fi putut, într-adevăr, să fi fost curentul oprit! Gestul să fi rămas inutil?
—Ajută-mă să mă simt bine. E o vreme mizerabilă. Banzai!
Deșertă paharul dintr-o dată; era groaznic. El îl ținea cumpătat în mână; stătea în picioare, lângă radiator. Nici n-ar fi avut unde să se așeze, decât pe pat; ar fi alcătuit un grup ridicol. În pat nu se stă oricum.
— Vrei să-mi faci o favoare? Du-te și te bărbierește. Ai o barbă oribilă. Poți să-mi dai un halat? Și o hartă?
— Ce hartă?
— Marea Egee.

Își puse halatul pe pielea goală. Trase cerga în fața radiatorului, deplie harta și se așeză alături, pe o coastă, sprijinită în cot. Se auzea apa la baie. Strigă tare, fiindcă era departe:

— Nu-i nevoie să te îmbraci ceremonios.

Mecarian veni într-un trening ruginiu; această haină născocită pentru stadion te salvează în multe ocazii. Se temuse că are să vină în vreo pijama de casă, cu găitane. Treningul era o soluție mulțumitoare pentru amândoi.

— Ceva nu merge, spuse Maria. Rândul trecut era cerul. Stai lângă mine. Cunoști bine Egeea?

— Nu-i greu s-o cunoști, cu harta în față.

Maria acoperi cu palma o suprafață a hărții, la sud de Salonic.

— Aici, în zona asta. Într-o insulă, nu știu care. Cum aș putea să ajung acolo? Vreau să fac cercetări.

— Ce cauți?

— Pe tatăl meu. A dispărut în timpul războiului, dar am aflat că trăiește. Aici, în arhipelag.

Mecarian o privi atent, părând că o caută în vreo amintire, pe urmă se ridică și se duse în partea cealaltă a podului, aproape de ușă. Se auzeau sertare manevrate, hârtii foșnind. Se întoarse cu o fotografie.

— Ar putea fi el?

Maria se ridică în genunchi. Nu știa ce să creadă. Era Mecarian, în adolescență, cu o uniformă de elev marinar, și alături un bărbat de cincizeci de ani, cu chipul încadrat de o barbă scurtă, aspră și căruntă. Medită un timp, pe urmă spuse:

— Ce ți-a venit?!... Dar de ce nu?! Ar putea fi el. Cine-i alături?

— Eu; n-ai cum să mă recunoști. În vacanțe mă îmbarcam pe vasele noastre, ca asistent de punte.

— Te-am recunoscut. Cine-i fata?

La mijloc era o femeie tânără, cu o fustă subțire, pe care vântul i-o lipea de picioare, cu o bluză neagră încheiată până în gât, cu brațele goale, frumos modelate, cu părul legat într-o basma înflorată. Atrăgeau atenția ochii foarte clari, cu privirea încrezătoare, poate naivă, de om simplu și încă nelovit de viață.

— E nevasta lui, spuse Mecarian.

— Dar e prea tânără!

— Nu s-a găsit alta.

— Da, ar putea fi tatăl meu! De fapt nu știu nimic despre el. Caut soluții plauzibile. Ce făcea acolo?

— Aveau o vie, și puțin teren de cultură. O duceau bine.

— Ți-a spus cine este?

— Nu; și nu l-am întrebat.

— Nici eu nu ți-am spus cine sânt. Și nu m-ai întrebat. Crezi că o fi tot acolo?

— N-avea nici un motiv să plece. Dar e drept că de atunci au trecut ani.

— Era o insulă mare?

— Nu, locuiau pe ea numai cinci familii.

— Vara trecută făcusem planul să plec în arhipelag, cu un barcaz; îmi mai lipseau doi oameni. Am amânat; pe urmă am uitat. Dar barcazul există. Ce ciudat că a trebuit să aflu tocmai astăzi! Crezi că de aceea am venit aici, ca să aflu?

Maria își întrerupse gândul, îl privi lung.

— Cum poți să cedezi atât de ușor? Nu mă cunoști, și dacă am sunat la ușă, m-ai primit. Ți-am spus o poveste bolnavă și m-ai luat în serios. Aș putea să-ți fac rău. Să fiu o spioană, o scelerată. Chiar sânt! Mai toarnă-mi de băut. Banzai! Să nu-ți fie teamă, n-am să te sugum!

Mecarian nu se mișcă.

— Altceva ai vrut să spui.

Maria rămăsese în genunchi. El stătea întins pe jos, lângă hartă, cu bărbia sprijinită în pumni.

— Și iată-mă îndrăgostită! exclamă ea, cu umor, gata parcă să izbucnească în râs. Nu-ți cer credință, fiindcă nu știu când am să mai vin. Nici nu mai țin minte cum ești. (Tăcu, privind departe, în întunericul de peste paravane.) Cum ești?

Se întinse jos lângă el.

— Mi-e tare aiurea! Înțelegi ce înseamnă? Am nevoie de tine, dar toate mi se par false; și vorbele, și gesturile. Fiindcă m-am descoperit prea devreme, fiindcă nu s-a terminat perioada de incubație. Nu pot să-mi dau ochii peste cap și tare mi-ar plăcea! Altă cale nu-i, decât să bem câte un pahar de saché. Tâmpită băutură! Să nu mă ridici de aici. Cergile mă inspiră.

— De ce plângi?

Ea sări în sus; ripostă aproape cu furie:

— Ce te privește? Plâng?... Foarte bine! Plâng cu lacrimile mele. Vreau să plâng până la ziuă. Nu-ți cer să plângi împreună cu mine. Ce se aude?

— Ploaia; s-a întețit.

Maria îngenunche aproape de el.

— Nu mi-o lua în nume de rău! Sânt o nebună. Nu se poate vedea nimic pe cer? Atunci, primește-mă lângă tine!

A doua zi blocul turn de la gară mai crescuse cu un etaj.

43

Primii ieșiră la lumină paznicii vilelor și hotelurilor; apariția lor anunța sfârșitul hibernării. După ei veniră îngrijitorii. Se deschiseră ferestrele; soarele, care se plimbase pe fațade, pătrunse până în fundul încăperilor. La restaurante, mesele și scaunele, făcute piramidă, se dădeau jos, se risipeau pe suprafața saloanelor și teraselor. Era ca o semănătură de primăvară. Veniră bucătarii și chelnerii. Cameristele și portarii. Trenul electric intrase în funcțiune; mergea deocamdată din oră în oră, cu vagoanele mai mult goale. Călătorii obișnuiți erau lăptăresele și zarzavagii, și câte un orășan care pornea să descopere lumea, începând timid, cu cea mai apropiată.

Primul se deschise barul din stația trenului electric. Barul lui Max, de pe malul mării, se închisese pentru zugrăvit și curățenie.

Veniră orchestrele, și odată cu ele dubele cu alimente, în aer plutea muzica tonomatelor, amestecată cu mirosul de friptură și de benzină.

Această întoarcere la viață, i se părea Mariei întristătoare, fiindcă era fabricată. Oamenii împingeau cu pompele o sevă făcută în laborator, o forțau să treacă prin ziduri și prin ferestre, în vreme ce prin cabluri revenea electricitatea, iar prin țevile ruginite, apa rece și caldă.

Gândindu-se care fusese afluxul omenesc vara trecută Maria socoti că încă nu avea nevoie să se retragă. Cel puțin un an, baza ei putea să rămână Calul de Salcie. În spatele lui crescuseră două dune. Își făcu adăpostul între ele, corectând cu lopata relieful nisipului, așa fel ca să se creeze la mijloc o albie. Acolo putea să stea nestânjenită, dacă s-ar fi întâmplat ca într-o zi cineva să se aventureze atât de departe. Prima zi când se întinse la soare, apărată din toate părțile, fără să-i fie ascunsă și marea, regăsi sentimentul de anul trecut, că aici era casa ei, nu a doua, ci prima. Fiind jumătatea lui mai,

vizitatorii abia începeau să vină. Departe, în zona lor, se vedeau primele culori importate, care dădeau plajei o veselie forțată. Ar fi fost cu putință ca oamenii să nu observe lipsa pescărușilor? Se apropia vara, și nu apăruse nici unul. Deși le cunoștea obiceiurile, Maria tot se mai gândea câteodată că migraseră și aveau să se întoarcă. Dar de mult trecuseră spre nord păsările migratoare, începând cu cocorii.

În acea primă zi când se întinse la soare, uitase că aici o găsise Alber; foarte curând se împlinea anul, dar ea nu se gândea în urmă. Stătea cu fața în sus, atât de întinsă, cum nu s-ar fi putut mai mult, cu brațele date peste cap, lăsând libere subsuorile, cu mijlocul alungit, printr-un efort muscular continuu, o luptă a trupului cu el însuși, spre a se regăsi în forma de vara trecută; extensia, sub dogoarea soarelui, făcea să se destindă contracturile din trup, datorate întunericului și iernii. Îi era bine, fără nici un gând, fără amintiri și regrete, fără proiecte; un bine al trupului nud.

Aproape de prânz nisipul ardea. Curând intra în tură. Maria se întoarse cu fața în jos, dar nu putu să stea mult; îi dogorea pântecele, pe nisipul încins, și n-avea aer. Reveni cu fața la soare. Privea cerul alburiu, cu ochii întredeschiși, visând la ea însăși, la viitoarele ei deveniri. Prima devenire era s-o bronzeze soarele. Își puse mâinile sub ceafă, apoi le scoase, într-o mângâiere lentă a grumazului. Se căuta, se descifra cu mâinile, și își găsea altă expresie a ei însăși, mai personalizată decât cea din oglindă. Pielea trupului și a mâinilor comunica fără întreruperi, dând imagini tactile, care depășeau imaginea vizuală, prin temperatura trupului și prin a treia lui dimensiune, a reliefului, percepută mult mai pregnant decât cu privirea. Căuta pe piele urmele altor mâini, de aseară. Le urma, repetându-le circuitul și repetându-le gesturile, peste sâni, în adâncitura de sub coaste, pe mijloc, până pe șolduri. Zonele parcurse erau ferestre deschise, în toată existența ei, nu doar într-o biată anatomie. Încercase odată să se oprească într-un loc, să facă lucrurile numai pe jumătate, să accepte mângâierea directă, să se bucure de ea din plin, cu sete, dar să n-o ducă mai departe, unde, devenind completă, te și înrobește. Nu izbutise. Nu făcea altceva decât să-și amâne abdicarea, de parcă ar fi abdicat în fața altcuiva decât a eului ei. Întârzierea nu dăduse alt rod decât regretul. Acum, fiindcă știa, nu voise să mai repete. Ajunge un singur război! Înțelesese, după ce îl pornise pe al doilea. Iar acesta durase cât crescuse blocul turn cu șase etaje. Ieri, trecând pe la gară, le numărase iarăși, le număra totdeauna. Erau douăzeci și nouă; începeau să

se piardă în nori. Ar fi vrut să intre pe șantier, să întrebe pe cineva câte au să fie cu toatele. Nu exista primejdia să se prăbușească? În ceea ce facem nu există limite?

Mâinile Mariei se întâlniră pe pântece și tresăriră, surprinse, ca și cum ar fi uitat una de alta. Aici, între cele două șolduri, era un continent, cu istoria lui, pârjolit de soare, mistuit de secetă. Îi era și frică să-și facă reprezentarea lui întreagă și adevărată, fiindcă întrevedea finaluri catastrofale.

Un bărbat întinde mâna și apucă. În stângă, în dreapta, unde i se îngăduie. Femeia trebuie sa aștepte o mână care nu poate fi decât una. Ea trăiește tot timpul în îndoială. Poate să cheme, să ceară, să implore și să câștige. Și totuși decizia finală e a celuilalt!

Anul trecut, când apăruse Alber, era incendiată, după o dimineață întreagă cât o arsese soarele. Dar nu exista în câmpul ei vizual, suprapus peste câmpul afectiv, nici un bărbat la care să se gândească, de aceea fierberea rămânea difuză; avea nevoie de un obiect ca să se declare. Obiectul apăruse, sub înfățișarea unui tânăr atletic, care se târa leneș pe plajă, venind spre ea, s-o caute, și sigur că o s-o cucerească. Îi plăcuse totul la el, din prima secundă, chiar îndrăzneala și impertinența. S-ar fi întins pe nisip, atunci, în a doua secundă, nimic din ea nu voia să-l respingă, l-ar fi acceptat cu orice risc putea să decurgă dintr-o întâmplare atât de hazardată. Se temuse numai de condamnarea lui și se apărase, ipocrită și speriată: dacă pleca și o lăsa singură? O, ce rafinată tactică de învăluire desfășura se în jurul lui, ca să-l subjuge, fără să arate, fără să se ofere, aruncându-i numai priviri furișe, ținându-se deoparte, gata să fugă, când n-ar fi vrut altceva decât să îngenunche în fața lui, așteptând o blagoslovenie. Fiindcă nu se putea altfel, fără pregătire de luptă, fiindcă lumea, cu toți Dumnezeii și cu toate credințele, au născocit războiul bărbatului cu femeia.

Tremurase de teamă, cu gâtul încleștat, cu mâinile înghețate, cele șase ore ale turei de după-amiază. Îl chemase la ora opt și jumătate seara, în același loc, la Calul de Salcie. Și dacă nu venea?

Din lene sau din plictiseală. Dacă nu recepționase apelul ei, pe care trebuise să-l emită pe furiș, cu genele plecate? În loc să-i fi spus clar, privindu-l în față: „Vino, am să fiu cum vrei. Cum se cuvine!“ El era acolo, nu întârziase, dar nu însemna că lupta se sfârșise. Ea se aruncase în apă, ca sa nu dogorească prea tare, și pe urmă așteptase, la adăpostul Calului de Salcie, cu inima strangulată, aproape fără să mai respire, pândindu-l și

dorindu-l, însetată de durere, de sfâșiere și împlinire. Poate el se pregătea să întindă mâna, dar ea nu avea de unde să știe. Cu toată bucuria și izbăvirea, îl urâse după aceea, și-l ocolise cu dușmănie, pentru clipele de așteptare în incertitudine, când numai al lui era dreptul de-a hotărî ce să fie.

Maria întinse mâna și trase halatul pe ea. Se abătuse asupra ei un val de pudoare, venit parcă din larg, odată cu valurile. Se ridică să privească. Simțea o prezență, un om care se uita la ea, de după Calul de Salcie. Era Alber; avu viziunea lui atât de clară, încât uită pe ce lume se află. După câteva clipe de amețeală, realitatea i se impuse, aer gol, necolorat, pulsând în soare. Maria își apucă obrazul în palme. Ce se întâmpla? De unde venise imaginea lui, atât de precisa și de pregnantă, că ștergea dintr-o dată anul care trecuse? Venea din propria ei conștiință, care-l înăbușise. Dar avea încă destulă forță în el, să se descătușeze și s-o îngenuncheze. Îl mai iubea, și nu știuse. Simțea, și nu putea să admită. Nu mai demult decât seara trecută, un alt bărbat o topise și-i dăduse altă formă, și când carnea i se închegase, o pusese din nou la topit. Îl iubise pe bărbatul acela, îl iubea cu recunoștință, fiindcă știa cum s-o caute; să descopere în ea și să fructifice toate evoluțiile ei posibile

Și atunci, cum era cu putință? Alber nu dispăruse, stătuse ascuns într-un con de umbră, iar acum venea în lumină. Cum putea să se lepede de un om pe care îl iubise? Făcu în gând un gest tandru, îi puse mâna pe umăr, îl privi în ochi, își lipi obrazul de obrazul lui, respirându-l. Nu era fals; nu putea să uite. Sentimentele nu se tranșează ca materia neînsuflețită. Se întrepătrund și merg împreună, o vreme, mai puțin, mai mult, uneori poate tot drumul. Niciodată nu poți spune: până ieri l-am iubit pe el, de azi înainte te iubesc pe tine. Structura omului nu se supune la această scindare. „Trebuie să ne respectăm iubirile“, se gândea Maria. Dar vaporul era departe!

44

Treceau săptămânile dintre solstițiu și echinocțiu, ziua începea să scadă, când biata emisferă nordică nu era încă saturată de lumină. De la Saint Johns, vaporul plecase în Islanda, să încarce pește sărat pentru Anglia. N-avea Anglia destul pește, înconjurată numai de ape? Iar o născocire a negustorilor și armatorilor! Mărfurile trebuie să circule, vapoarele trebuie să le transporte. Urmase o săptămână de încurcătură. Cu două zile înainte de

plecare, venise știrea că marfa nu poate fi descărcata în Anglia, din cauza grevei docherilor. Numai negustorii proști intră în panică în asemenea ocazii. Negustorii isteți declanșează operațiunea a doua pregătită din vreme, s-o înlocuiască pe prima, la nevoie. Dacă peștele nu poate fi dus în Anglia, există un cumpărător în Argentina. Singura dificultate, el dorește marfă de calitatea a doua, pentru o populație cu puterea de cumpărare scăzută. E o problemă de șapte cenți la kilogram. Se duc tocmeli de la distanță, amândouă părțile cedează la jumătate, și vaporul este îndrumat la Buenos-Aires.

De-acolo primise Maria ultima scrisoare a lui Alber. Rămăsese nedeschisă, de trei zile, împreună cu altele, mult mai vechi. O deschisese seara trecută, după ce încercase o evadare împreună cu Helga. Renunțase, nu înțelegea nimic, fiindcă privea dincolo de imagine căutându-se pe ea, nu pe fata blondă călare pe un poney, un căluț ca o miniatură. Era o noapte senină, și cerul începuse să o intereseze în alt fel decât pentru a-și satisface o curiozitate. Citea de câteva zile o carte ușor de înțeles, de Flammarion, poate prea simplă și intitulată jignitor „Astronomia pentru doamne“. Cu toate justificările amabile din prefață, titlul rămânea o insulă discretă. Dar citea cartea, fiindcă nu avea alta la fel de accesibilă. Era dornică să confrunte cerul adevărat, cu informația ei teoretică, și s-ar fi dus la Mecarian, dacă n-ar fi fost în ajun, seara, după alte seri, tot mai frecvente. Nu voia de loc să se înfrâneze, nu-și ascundea temperatura; se temea să nu-l înăbușe. Își sondase sentimentele; pe ale lui n-avea cum să le sondeze. Străbăteau o criză de adaptare, îl simțea mai străin decât în prima zi, și chiar ea era mai străină. Avea nevoie să respire liber, un aer cu mult oxigen, să-l tragă până în fundul plămânilor.

Alber scria: „Vântur oceanul ca olandezul rătăcitor, și chiar prin locurile destinate lui prin blestem. Un blestem mă conduce și pe mine, gândesc, dar nu mi-e îngăduit să mă plâng, fiindcă am întocmai ceea ce mi-am dorit. Am vrut să plec într-o călătorie de-a lungul tuturor continentelor; un simplu ocol al pământului nu mă mulțumea, rămânea doar o performanță, dezumanizată. N-am vrut să cunosc geografia, ci lumea. Nu-mi ajunge oceanul, oricâte ar avea să-mi spună, și nu încetează să-mi spună, și niciodată n-o să ajungă la tăcere. Am vrut țărmuri și porturi. Iată ce numesc eu lumea. Am vrut s-o înconjur, continent cu continent, din Groenlanda până în Țara de Foc, iar de-aici până în Alaska, și așa toate țărmurile. Ocolul pământului făcut nu pe

o paralelă, ci pe meridiane, zig-zagând fără întoarcere. Și dacă într-adevăr nu m-aș fi întors niciodată, ci aș fi navigat până în ultima zi a vieții, ar fi însemnat să mă bucur de o fericire inegalabilă. Dar acum, când o bună parte a viselor mele s-a împlinit, și nu se vede nici o piedică spre a se împlini toate, îți declar că aș fi renunțat la ele și m-aș fi întors, în prima zi când m-ai fi chemat. Oricât aș fi fost de departe...“

Maria își infiltra gândurile între frazele lui. Era primul lor dialog, după cele nouăzeci de zile. Trecuseră de atunci alte nouăzeci, și mai multe.

„A, nu! Vrei să regret și să am remușcări? Amândouă deodată? Nu-i drept! Spui acum, când e prea târziu, când apelul meu nu mai poate veni, și ai în față planul vieții tale, împlinit. Ți-aduci aminte abia după festin că puteai să fii mai puțin lacom. Dar nu te teme, îți dau dreptate; nu ți-aș fi luat tocmai eu bucata grasă din față. Dacă aș fi vrut să ți-o iau, m-ai fi mușcat de mâini, ca s-o aperi. Nu te-ai fi întors! M-ai fi ars pe rug, și apoi ai fi plâns la mormântul meu, te cred, cu durerea cea mai sinceră și mai adevărată“.

„Acum, când nu mai exiști, am înțeles, scria Alber, că nu puteam să am totul, și pe Maria, și marea; dacă ar fi să aleg din nou, știu că aș opta pentru tine“.

„Nu, niciodată! se gândea Maria. Și de unde știi că nu mai exist? Fiindcă am încetat să-ți scriu? Nu era o dovadă, pentru un om care a crezut în altul și a făcut din el al doilea lui țel în viață. Eu nu ți-am spus că am încetat să mai fiu; ai știut că nu se putea altfel, după propria ta concepție, pe care n-am uitat-o. Nu s-a întâmplat altfel decât așa cum ai prevăzut. Păstrează consolarea că ai avut dreptate! Și regretul că știai. Ai făcut o alegere. În oricare din cazuri rămâneai cu o nostalgie; dacă n-ar fi fost nostalgia mea, ar fi fost a mării. Bine ca sânt eu cea de departe! N-aș fi avut forță să mă lupt cu marea“.

Dialogul cu Alber nu era sfârșit. Maria făcu o pauză, ieși din casă, se așeză pe trepte, cu harta cerului în față, luminată de o lanternă electrică și începu să caute constelațiile. Nu cunoștea decât cele două Urse și Casiopea; se întreba ce nevoie avea să le știe chiar și pe ele. Nu-și găsise nici o înclinație spre astronomie; îi plăcea poezia cerului luat în sine, fără tălmăciri, emanând de la o lume de aștri anonimă, care nu-i canaliza gândirea în direcții prestabilite și nu-i reducea puterea de visare. Dar iată că luneta, ducând-o mai departe decât o putea duce visul, o întorcea de fapt la o realitate științifică, în mod ciudat mai fascinantă decât închipuirea.

Căpătând explicații și denumiri, lumea anonimă a stelelor se îmbogățea în culori și în înțelesuri. Dacă deschisese cartea cerului, Maria era nerăbdătoare sa întoarcă toate paginile. Acum, privind bolta nordică, sub care se născuse, de sub al cărei acoperământ nu ieșise niciodată, se gândea ce constelații străluceau la Buenos-Aires. Dar acolo era ziuă, și vaporul plecase spre Ghana. După punctul dat de câteva ceasuri, nu mai avea decât o zi să ajungă. Ce să ia? Ce adusese? Mărfuri denumite cu simboluri, cifre și litere scoase din tabele. Într-un post scriptum al scrisorii de la Buenos-Aires, Alber spunea: „Începând de ieri, cel mai bun prieten al meu este secundul. A fost între noi un război, pe care l-am câștigat și unul, și altul, fără să fim răniți.“ De ce ieri? Ce se întâmplase?

„Da, blândul meu războinic!“ se gândea Maria, cu melancolie, recunoscându-i stilul; stilul de viață și cel de exprimare. Îi era dor de el, cu tot ce fusese, chiar cu suferința de după ce plecase.

Se duse sus, lăsă cartea, își puse pe umeri o scurtă călduroasă și porni pe plajă. Nu știa unde voia să ajungă. Poate până la barul închis, sau la gară, să numere etajele turnului, sau mai departe, în lună.

La Calul de Salcie se opri, se așeză pe lemnul mucegăit, care se surpa încet, mistuindu-se în el însuși. Și ce mândru cal era când îl cunoscuse! Stătea gata să se ridice, să necheze, să pornească la galop în jurul lumii! Acum zăcea răsturnat pe spate, cu picioarele în aer, mort lamentabil, fără să fi descoperit altceva despre lume, decât un țărm dintr-o mie. Iar ea, ce descoperise din cele o mie de țărmuri?

Traversă plaja, căută din ochi locul unde era anul trecut salcia. Îngenunche și mângâie nisipul; avea lacrimi în suflet, nu voia să plângă, trebuia să le transforme în altceva. Îi era dor de Alber, tot mai tare, tot mai trist, fiindcă nu-i rămânea de la el decât o amintire, reînviată câteva ceasuri. Aici fumase prima țigară, după prima lor îmbrățișare. Fumase mii de țigări de atunci; nici una nu mai avea gustul primei.

În căutarea itinerarului ei sufletesc, Maria porni pe itinerarul topografic. Luna nu se mai vedea pe cer, din cauza luminilor de neon care o băteau în față. Se ridicau fuioare de fum de la restaurante. Cântau orchestrele și țipau femeile, excitate de băutură și de vorbe neînțelese, presate în pavilionul urechii. Lumea exista numai prin senzații. Senzația Mariei era frigul; întocmai ca în prima seară cu Alber. Intră ca și atunci la barul din stația trenului electric. Nu putea să treacă neobservată, oricât de monotone i-ar fi

fost pieptănătura și îmbrăcămintea. Capetele se întoarseră, și ochii o urmăriră insistenți, chiar după ce se așeză departe, la o masă, în penumbră. Dar nu cunoștea pe nimeni, nimeni nu veni să-i spună bună seara. Și pe cine cunoștea în altă parte?

Îi era dor de Alber, nu voia să-i treacă. Se mira, și-i părea bine. Ceru un pahar de saché; îl lăsă plin pe masă. Iarăși o urmăriră privirile, la ieșire. N-avea nevoie de ele. Merse la Caravanserai. Poarta era ferecată, înăuntru întuneric. Trebuia să intre. Aici ajunsese cu Alber în aceeași primă seară, înfometați și însetați, ca după o zi de muncă. Soarele, apa și dragostea! Toate o istoviseră. Maria ocoli zidul, se urcă pe acoperișul grajdurilor, care cobora până la statura ei și își dădu drumul în curte. Doar aici, în oaza aceasta, salvată prin minune și fără sens, izbutea luna să-și trimită lumina argintie. Maria se așeză pe ghizdul fântânii și se uită de jur-împrejur, la toate. Se risipiseră cine știe unde femeile de la bucătărie. Dispăruse câinele, luat de hingheri sau de haimanale. Muriseră Rafael, cămila și turcoaica bătrână. Tulip locuia tot pe vapor, dar nu mai primea oaspeți, ridicase scările. Pe Dia n-o mai văzuse, de la venirea străinilor; poate colinda barurile noaptea, după ce ziua o încingea soarele.

Se auzeau zgomote și muzică, lumea nu murise, era plină de freamăt și însetată să trăiască, furtunos, până la capătul satisfacțiilor; iar aici, toate stăteau adormite. Maria se ridică și făcu ocolul curții. Blocul turn de lângă gară crescuse atât de înalt, că se vedea pe deasupra zidului, departe, în fluorescența care acoperea orașul. Aseară numărase etajele: treizeci și șase. Macaralele păreau istovite.

Dacă lua trenul electric, în șase minute ajungea acolo, apoi mai avea de mers pe jos trei sute de metri; îi numărase, cum număra și etajele; poate căuta niște coordonate. Ar fi fost simplu, ușor și bine, să se ducă; o oprea gândul că nu i se cuvin toate, că mai avea datorii față de ea însăși, între ele o seară de tristețe.

Urcă pe pridvor și apăsă clanța, la odaia Diei; nu se aștepta să fie deschisă. Intră și aprinse lumina. Se miră că nimeni nu tăiase firele. Pe pat atârna un halat roz; poate stătea acolo de vara trecută. Pe noptieră erau o bandă de legat părul, și o carte. Descoperi în ea un fir de păr negru; nu putea fi părul Diei. Mai înregistră numărul paginii; două sute șaptezeci și nouă. O cifră întâmplătoare, sau avea o cheie?

Se întinse pe pat și rămase așa cât trecură două trenuri, adică o jumătate de oră. Trebuia să mai treacă încă vreo două, ca să nu se mai gândească la ele. Se duse în camera lui Rafael, tot neîncuiată. Nu lipsea nimic ca un om să înnopteze aici; exista și așternutul, împăturit la picioarele patului. Chiar și un prosop, deasupra cearșafului, iar pe el o periuță de dinți, galbenă.

Se întinse în pat și așteptă să treacă alte două trenuri. Treceau fără zgomot de fierărie, parcă pluteau, dar datorită vitezei lăsau în urmă un șuier și o vibrație care se simțeau în fundul urechii, enervante. Poate cu timpul devenea o obișnuință, nu-și explica altfel cum trăiau oamenii în apropiere, fără să înnebunească.

„Dacă nu m-am dus cu primele patru trenuri, înseamnă că am rezistat destul ca să nu le mai număr pe celelalte“

Maria ieși din Caravanserai, tot așa cum intrase. De pe acoperișul grajdului, curtea, albită de lună, părea o insulă de calcar, nelocuită. Și reflectorul funcționa, inexplicabil. Îl aprinse și-l manevră, îndreptându-i fascicolul prin toate ungherele, speriind poate bufnițele, liliecii și șobolanii. Anul trecut fusese atâta viață aici, iar acum rămăsese numai tristețe!

În loc să ia drumul drept spre casă, merse pe bulevardul care tăia stațiunea în două. Era ca o venă cavă, doldora de sânge sub presiune. Se pomeni înconjurată de o lume tânără și zvăpăiată, băieți și fete, ținându-se de mână, barând drumul, adunând în cercul lor altă lume. Maria prevăzu și-i ocoli din vreme, strecurându-se printre blocuri. Dar când reveni în bulevard, mulțimea apăru și mai deasă. Asemenea carnaval se făcea toată săptămână, seară de seară, exuberanța creștea, tot mai dezlănțuită, până ce sâmbăta ajungea aproape de nebunie. Un nou lanț tăia drumul Mariei. Nu mai avea cum să scape, se hazardase, sau avusese nevoie să-și destindă tristețea, printr-o ciocnire violentă cu veselia. Două fete o apucară de mâini, împiedicând-o să treacă. Păreau nordice, după siluetă și fizionomie, și după limba din care Maria recunoștea câteva cuvinte.

— Vino cu noi! spuse prima.

— Bea! o îndemnă a doua, întinzându-i o sticlă de whisky.

Le flancau doi tineri, sprijinindu-le cu mâna pe după mijloc; simulau o limbă străină, fals și neinteligibil: puteau să fie secături de la periferia orașului; nordicele deveneau pentru mulți o ocupație mănoasă. Lanțul continua, cu perechi de toate felurile, de la mările Nordului până la Mediterană, cu intercalări asiatice și africane. Carnavalul de sâmbătă seara

plămădea euforii intercontinentale, gata să se transforme în furie. Maria se zbătu să scape; îi repugnau cele două pușlamale, și altele, care nu puteau să lipsească din îngrămădeală.

— Vino cu noi, nu se poate!

Lanțul care o luase pe sus se strecură printre două blocuri, ieși pe plajă, unde se extinse, unindu-se cu alte avalanșe de oameni. Băiatul din stânga întinse brațul prin spatele fetei lui; Maria îi simți mâna pe talie, apoi urcând și căutându-i sânul. Furia crescu în ea atât de nestăpânită, că se smulse dintre cele două prietene, și, întorcându-se spre el îi cârpi două palme cu sete. După ce își depăși stupefacția, băiatul, prostit și cu privirile tâmpite, ridică pumnii. Maria își smulse haina de pe umeri; nu știa cum de nu o pierduse. Nu avea altă armă, nu se simțea în stare să se lupte cu o gorilă. Îi aruncă haina în obraz, făcându-l să se clatine, apoi se aplecă brusc, cu o inspirație norocoasă, și proiectă asupra lui jerbe de nisip, luându-l cu amândouă mâinile, creînd între ei o zonă defensivă. Agresorul rămase năuc, incapabil să-și găsească tactica de luptă. Celălalt se desprinse de fata lui, descrise un cerc prudent și se năpusti spre Maria, s-o atace pe la spate. Fetele intrară în luptă alături de ea, imitându-i tehnica. În jurul lor nu se mai vedea decât un nor de nisip. Unul din băieți izbuti să se strecoare orbește, prinse de braț pe una din fete și o trase afară din zona primejdioasă. Fata nu se dădu învinsă, avea o îndemânare nebănuită, ripostă fulgerător, cu două mișcări de jiu-jițu, și-l culcă la pământ, făcând să duduie nisipul. Al doilea nu se apără mai bine. În timp ce se ridicau de jos și își scuturau hainele tăvălite, Maria îi preveni:

— Nu care cumva să scoateți cuțitul! Nu noi o să pierdem sânge. Și dacă nu vă duceți cuminți, luni vă caut în cazier, la miliție.

— Bine, tanti! Nu știam că ești de la lupte greco-romane.

Parcă ar fi fost între ei o amiciție nepusă în primejdie nici o clipă.

— Întreabă-le ce fac. Nu mai merg cu noi? Adică să ne stricăm seara pentru niște bătăușe?

Fetele își strângeau de pe jos lucrurile pierdute; într-o sacoșă comună aveau pudrierele, fardurile, atomizoarele cu parfum, periuțele de dinți, cămășile de noapte și papucii. Era trusoul lor de campanie; seara nu plecau niciodată fără el, ca să poată întâmpina neprevăzutul.

— Îi cunoașteți de mult? întrebă Maria.

— Nu, de astă seară.

— Vă duceți cu ei?
— Dar sigur. Ne-au băut tot whiskyul.
— Aveți bani, sau bijuterii?
— A, nu ne purta de grijă. Știm toate trucurile.
Carnavalul continua pe toată plaja. Un timp restaurantele și barurile rămâneau părăsite, dar orchestrele continuau să cânte. Lanțuri de oameni goneau spre mare, ținându-se de mână și tălăzuindu-se; câte o za se rupea, lumea cădea grămadă în țipete și râsete. Se aprindeau torțe, lampioane, lanterne electrice și ruguri improvizate din ziare, găteje și mărăcini uscați, care își proiectau flăcările roșii, sălbatice, peste lumina de neon, rece și pașnică.
Maria simți un freamăt, apropiindu-se de la sud, dinspre marginea orașului; mulțimea se dădea în lături, hohotind excitată. În locul gol venea crescând, ca pe autodrom, un zgomot de motoare forțate. Nu se vedea decât o masă neagră, înaintând cu viteză. Curând, în zgomotul care nu înceta să crească, se desluși o piramidă de oameni, o grămadă de trupuri contopite, parcă plutind în aer, pe patru rânduri suprapuse. Baza acestei construcții se sprijinea pe două mașini decapotate gonind una lângă alta, în linie dreaptă. Câte doi băieți în fiecare, cu brațele împletite, legau mașinile între ele, obligând pe cei de la volan să nu devieze. Alți trei, pe umerii lor, alcătuiau rândul al doilea; mai sus încă doi, susțineau o fată care plutea cu brațele în lături, atât de aeriană, că parcă nu avea nici o legătură cu pământul.
Se puteau prăbuși în orice clipă, și, în viteza mașinilor, toți ar fi fost victime sigure. Maria nu se gândea că ar fi beți, jocul le cerea integritatea deplină a simțurilor; erau în ei, poate, un curaj și o nepăsare nefirești pentru natura umană, din a căror contopire ieșea o altă beție, a uitării de toate, de viață și de moarte, o anulare a tuturor cuceririlor, a tuturor credințelor și speranțelor.
Lumea acoperi din nou plaja; peste urletul descrescând al motoarelor se auzeau ropote de aplauze; deasupra mulțimii nu se mai vedea decât fata, departe, planând cu brațele în lături, cu rochia fluturând, ridicată de vânt până la șolduri, cu părul de un alb metalizat, zburând în urma, ca o trenă de aluminiu.

Maria se strecură prin mulțime și răsuflă ușurată când ajunse pe plaja goală. Nu-și dădea seama unde se duceau mașinile; nu se mai auzea nici un zgomot. O sută de metri mai departe văzu un caiac tras pe țărm. Mai sus, pe nisipul uscat, ședeau un băiat și o fată. Luminile din urmă îi băteau dintr-o coastă, desenându-le profilul pe dunele întunecate. Maria trecu, fără să-i privească. Fata o strigă și alergă după ea, s-o ajungă. Era Dia, cu o rochie de mătase neagră, lungă până la jumătatea gambelor, cu sandale aurii, ude și pline de nisip. Și poalele rochiei erau ude; părea scăpată dintr-un naufragiu. Băiatul rămăsese pe nisip.

— Bine c-ai venit, să mă descotorosești de el! izbucni Dia.

— Dacă nu-ți place cum de-ați ajuns împreună până aici?

— Mi-a plăcut. E foarte frumos. Te-ar zăpăci și pe tine. Vrei să-l vezi?

— Nu.

— Îmi pare rău. Credeam că poate l-ai lua tu. Aș avea eu grijă de barcă. De fapt, barca mi-a plăcut cel mai mult; e ușoară și elegantă.

— Misiss! strigă băiatul.

Dia își duse palmele ia urechi și făcu o grimasă.

— Nu merge! spuse pe urmă, desfăcând brațele în lături. Doresc din toată inima, dar nu se poate!

Băiatul se apropie; nu-i aruncă nici o privire Mariei, totuși salută, politicos, cu o înclinare discretă a capului. Era una din izbânzile fiziologice ale deceniilor de după război, un tânăr zvelt, clădit suplu și sănătos, cu picioarele lungi, cu umerii largi și șoldurile înguste, amestec de atlet și efeb. Maria admise că nu văzuse altul la fel de frumos. Pe deasupra părea bine crescut. Dia avea darul să descopere cele mai reușite exemplare masculine. Ar fi fost nedrept să-i separe.

— Te las, spuse.

Dia se agăță de brațul ei:

— Nu; ia-mă cu tine!

— Ce faci? Nu vii? întrebă tânărul.

— Cară-te singur!

— Și cu magul meu cum rămâne?

— Du-te dracului! răspunse Dia.

Porniră spre casa de piatră. După câțiva pași îl simțiră că venea după ele, la distanță destul de mare.

— Ar putea să ne atace, spuse Maria.

— N-are decât să încerce! Îl pun în patru labe numai c-o lovitură.

— Mai bine rămâneai cu el. Eu nu sânt prea veselă astă seară.

— Dar e îngrozitor de prost! izbucni Dia. Mă înăbușă și îmi face greață. Prost și incult, tern și stupid. De zece ori mai tern decât o vacă stearpă, și de o sută de ori mai stupid decât o babă însărcinată. L-am adus aici ca să vedem răsăritul lunii. Nu i-a convenit, eram la bar, s-a ridicat mormăind. L-am întrebat la ce oră trebuie să răsară luna. „De unde să știu?“ — „N-ai văzut-o aseară?“ S-a strâmbat, de parcă i-aș fi dat ulei de ricină „Nu mă uit niciodată la lună“. — „Dar la ce dracu’ te uiți? Ce-ți place pe lumea asta?“— „Brigitte Bardot“. — „Bravo, și mie îmi place!“ I-aș fi dat un pumn sub burtă, e acolo un loc care-i cocoșează pe toți, nici unul nu rezistă; de altfel e interzis până și la box, care nu menajează pe nimeni. L-am întrebat dacă știe de unde răsare luna. Ți-ai găsit! L-am adus aici, ne-am așezat pe nisip și i-am arătat unde să se uite. Cel puțin nu m-a contrazis. Când s-a înroșit cerul, s-a lipit de mine, destul de abil, de la genunchi până la umăr; mi-a plăcut, ca senzație; păcat că el, ca exemplar uman, îmi făcea silă. Că mi-a pus mâna pe gleznă, n-am spus nimic. Mă interesa să văd luna. Și tocmai când răsărea, tu o știi cum răsare, îți dă fiori din burtă până-n inimă, tocmai atunci l-a îndemnat cel mai tâmpit dintre draci să pornească magnetofonul. Îl poartă cu el toată ziua, e mijlocul lui cel mai bun de exprimare. Pune muzică, îți ia mâinile peste masă și se uită la tine să te topească. E foarte simplu, nu cere nici o osteneală, și care tâmpită rezistă? Am sărit în sus, i-am înșfăcat magnetofonul și l-am aruncat în mare. Nu-i venea să creadă. Își închipuia că e o scamatorie, m-a răsucit să vadă dacă nu l-am ascuns la spate, l-a căutat de jur-împrejur, râdea ca prostul, din ce în ce mai albastru. Când ai venit tu, tot nu voia să creadă.

— Unde s-or fi dus? întrebă Maria.

— Cine?

— Cei cu mașinile. I-ai văzut?

— Sigur. Au trecut prin fața noastră. Puteau să ne facă praf, dacă nu fugeam la o parte. Sânt nebuni. Dar bine că-i lasă în pace. Ar fi păcat să-i aresteze.

— Știi cine sânt?

— Nu i-am mai văzut până astăzi. Mi s-au părut fantastici.

— Chiar nu te-ai răzgândit? reluă Maria. Vrei să mergi la mine?

— Da, ți-am simțit lipsa. Nu te-am mai văzut de atâta vreme.

— Dar cum scăpăm de flăcăul tău? Văd că nu se lasă.
— Să doarmă pe scări, altceva nu-i pot propune. N-o să ne deranjeze; nu mai are cu ce să ne facă serenade.
Trecură de casă, merseră pe faleză, deasupra golfului; epava se vedea întunecată. Maria se întreba unde puteau să fie mașinile. De aceea venise până aici. Plaja, spre nord, lucea la lună până în lacuri, și chiar dincolo de ele. Nu se auzeau motoarele, nu se vedeau farurile. Dar nu puteau fi decât acolo, fiindcă n-aveau alt drum pe unde să plece; trebuiau să se întoarcă.
— Tulip e pe vapor? întrebă Maria.
— Da; nu mai vine pe-acasă.
— Cum poate să te lase singură, atâta vreme?
— Cred că m-am născut să fiu singură. Rafael nu era fratele meu. Ai știut? Sânt singură, cum nu se poate închipui.
Băiatul aștepta la o sută de metri.
— Zău, zise Dia, m-aș duce cu el, dacă ar fi mai puțin tâmpit; măcar cu un gram. Vezi și tu că nu cer prea mult.
Trecură pe lângă el la întoarcere. Le urmă, fără să spună nimic. Cum se aprinse lumina la mansardă, îi auziră glasul, sub fereastră:
— Misiss!
Dia se aplecă mult afară, ca să-l vadă.
— Ce vrei?
— Să-mi plătești magul. Mă costă cinci mii.
— Ești nebun? Cinci mii o râșniță hârâită?
— Habar n-ai! Era japonez.
— Îți dau două mii. Vino mâine la zece; n-am acum.
A doua zi, la ora zece, băiatul era sub fereastră.
— E de-o punctualitate scârboasă, remarcă Dia. Când vii după bani, e cuviincios să întârzii măcar puțin. Îți mulțumesc pentru găzduire. Nu plec de tot. Dacă-mi dai voie, am să mă întorc după ce scap de el.
O aștepta jos, în flancul casei, pândind amândouă intrările.
— Unde-i barca? îl întrebă Dia.
— Pe plajă, în față.
— Atunci vino.
Pe la jumătatea golfului, băiatul înceta să vâslească.
— Unde mă duci?
— La vapor. Să-ți dau banii.

— Nu merg.
— Ești atât de prost să crezi că îți întind o cursă? Ce-aș putea să iau pe pielea ta? Nu-ți dai seama că fără mag nu mai valorezi nimic?
Legară caiacul de barca lui Tulip. Băiatul se uita temător în sus.
— Urcă tu înainte! îi porunci Dia. Pe asemenea scări femeile rămân la urmă. E o regulă.
— Nu urc decât după tine.
— N-ai decât. Și dacă vrei, poți să te zgâiești la picioarele mele, dar să știi că nu-i nici o vitejie. Când te-am cunoscut, de-abia așteptam să faci ce-ți place cu ele.
Tulip, într-un halat albastru, murdar de rugină, vopsea balustrada în bordul celălalt; nu-i auzi venind. Dia se apropie tiptil, până la un pas, și-l împunse cu degetul între omoplați.
— Mâinele sus!
Tulip ridica mâinile pline de vopsea albă.
— Ce vrei?
— Punga sau viața!
— Cât îți trebuie?
— Două mii. Am o datorie. Dezonorantă.
Băiatul aștepta neîncrezător, poate puțin neliniștit. Alte sentimente nu i se citeau pe față; nici măcar puțină curiozitate. Dia socoti inutil să-l prezinte lui taică-su și să-i explice prezența lui acolo. Tulip se șterse pe mâini cu o cârpă muiată în terepentină, apoi se duse să aducă banii.
— Vino încoa! se adresă Dia băiatului.
Îl târî pe dunetă, de unde marea se vedea circular, și orice sugestie a țărmului rămânea în spate.
— Ai fost vreodată pe mare?
— N-am avut ocazia. Și nici nu mă interesează. Mergi mai repede cu trenul.
— Foarte bine! Să nu-ți irosești timpul în viață.
Dia îl privi printre pleoape; era frumos, nu găsea nimic să-i displacă; briza îi juca părul în ochi, punându-i pe față umbre aurite. De-ar fi putut să anuleze toate datele lui, pe care le depistase, să le ignore, să-l creeze din nou, prin forțele ei!
— Hai să ne închipuim că sântem în croazieră. Nu te uita înapoi! Diseară o să debarcăm pe o insulă cu palmieri.

Tânărul se uită la ceas.
— De ce întârzie?
Tulip reveni abia după o jumătate de oră. Avea în mână un săculeț destul de greu.
— Numără-i!
— Vă bateți joc de mine? Ce să fac cu ei?
În săculeț erau numai monede de douăzeci și cinci de bani, grămadă. (De la cântarele automate.)
— Nu-ți convine? se miră Tulip. Sânt buni la telefoane.
— Sau la tonomate, adăugă Dia.
— Mie îmi trebuie pentru altceva!
— Îi schimbi la Banca Națională.
Tulip se duse după o saulă pe care o legă la gura săculețului.
— Coboară în barcă și ți-l dau eu; n-o să-l poți duce pe scară.
— Nu mergi? întrebă băiatul, din barcă.
— Nu, du-te singur! răspunse Dia. Ești foarte frumos.
Rămași singuri, se priviră.
— Tulip, îmbătrânești prea repede. Haide acasă! Până când ai să păzești epava asta?
— Aștept să vină cineva. Vine mereu, mă caută.
Tulip o duse cu barca în golf.
Maria cobora scările.
— Plecai fără să mă aștepți?
— Nu; îți ieșeam înainte. Mergi cu mine? Vreau să văd unde s-au dus mașinile. N-au trecut înapoi, le-aș fi auzit.
Câmpul, deasupra golfului, era de un verde intens și crud.

46

Maria privea neliniștită lanul de rapiță; o recunoștea, crescuse până la genunchi și se pierdea la poalele munților; de partea cealaltă a defileului nu putea fi decât tot rapiță, ca anul trecut. Se temea de vremea când avea să înflorească. Privi în jos crângul prăbușit; copacii aveau frunza tânără, vioaie, neobosită. Se mai vedea bătătura unde fusese cortul, și locul vetrei, dar vântul luase cenușa.
— Cred că Tulip e bolnav, spuse Dia.

— Îmi pare rău, răspunse Maria. Săptămână viitoare vreau să mă duc la stână, să iau un câine. Oare or fi tot ciobanii de anul trecut?

— Un câine? Vreau și eu unul, să-l duc pe vapor; i-ar ține de urât lui Tulip.

La cherhana întrebară de mașini; erau la trei kilometri, pe malul canalului. Găsiră cinci corturi, adăpostite sub panta care cobora la apă. Aveau într-un flanc marea, în altul lacurile. Ținând seama de alcătuirea piramidei, trebuiau să fie doisprezece, împreună cu fata și cu cei doi care conduceau mașinile. Tocmai pregăteau mâncarea, prea devreme pentru prânz, prea târziu pentru dimineață; aveau alte obiceiuri. Masa era pusă sub o copertină de pânză, între corturi, iar alături se vedeau mașinile, atât de prăfuite, că nu se distingea nimic pe plăcile de înmatriculare. În ușa unui cort, un om matur, foarte brun, cu fața încadrată de o barbă neagră, deasă, rotunjită, ședea pe o lădiță și ciupea coardele unei chitare. Se mai vedeau trei, mult mai tineri; numai unul din ei avea barbă. Alți trei veneau dinspre lac, aducând găleți mari cu apă. Fata cu părul ca de aluminiu mesteca într-o oală pusă pe o plită cu petrol. Mirosea a cafea, atât de sănătos și puternic, că dispăreau din aer până și emanațiile de iod ale mării. Maria simți dintr-o dată o stare bună, un optimism venit brusc, la început fără explicație. Cauza, pe care o deduse apoi, era mirosul cafelei, mai concentrat decât îl simțise vreodată. Mirosul dimineților bune din viață, când peste tot nu-i decât soare și te socotești vrednic să cucerești lumea până-n seară.

— Bună ziua! spuse Maria.

Fata îi zâmbi și îi făcu un semn amical cu mâna. Când zâmbea, fața încruntată, puțin metalică, poate datorită părului, devenea foarte caldă. Bărbatul din ușa cortului se ridică puțin, zâmbi și el. Apărură încă patru tineri, de pe lângă mașini, sau din corturi; se îndreptau cu toții spre masă.

— Sânt unsprezece, pentru o singură fată! observă Dia. Să nu creadă că am venit ca să schimbăm proporția.

— Dacă n-ai să te uiți prea insistent la vreunul, n-au să creadă.

Se opriseră în marginea taberei; era ceva firesc în toată întâmplarea, nu se simțeau stânjenite, n-aveau sentimentul că săvârșiseră o indiscreție. Bărbatul matur și fata veniră la ele.

— Vreți să mâncați cu noi? întrebă el.

Zâmbea atât de sincer și de curat, că Maria se simți emoționată. Nu mai crezuse că sânt posibile astfel de relații între oameni; poate doar într-o lume

născocită. Totul aici părea o născocire.

— Noi mâncăm la altă oră, dar o cafea am să beau cu plăcere.

Le conduseră la masă, unde grupul le primi în picioare, cu o bună cuviință neuzitată într-o tabără. Își spuse fiecare numele, dar, cum se întâmplă de obicei, nu reținură decât unul sau două; aveau rezonanțe necunoscute, era imposibil să-și dea seama dacă veneau dintr-o țară europeană, sau de peste oceane. Fără un motiv precis, Maria îi localiză în Australia, despre care știa foarte puține, deși acolo avea cele mai multe legături confirmate cu radioamatorii, prietenii ei necunoscuți din toată lumea. Bărbatul matur, șeful coloniei, se numea Tomas. Se așeză în capul mesei, încadrat de Maria și Dia. Fata se așeză în fața lui, la extremitatea cealaltă a mesei. O chema Liana, cu o pronunție sub care greu putea fi descoperit un nume de fată. Avea pe ea o rochie largă, ca un sac; se mișca suplu, dar Dia, care o privea curioasă, nu putea să-și dea seama cât era de bine făcută. Trebuia s-o studieze pe plajă.

— Sânteți acrobați? întrebă Maria.

Convorbirea se ducea între ea și Tomas.

— Ne-ați văzut aseară?

— Da. De aceea am venit.

Tinerii mâncau cu franchețe, fără să-și ascundă pofta, dar fără să ajungă la lăcomie. Singura mâncare era un jambon afumat, pus în mijlocul mesei. Unul din ei tăia felii de un deget, și le distribuia tuturor, de la stânga spre dreapta. Lui Tomas îi veni rândul aproape la urmă. Cafeaua înlocuia tot ce s-ar mai fi cerut unei mese. O beau din cești mari, ca de supă. Bău și Maria, cu o plăcere neascunsă. Aroma i se păru izbitoare. Nu refuză nici a doua ceașcă. Oala părea să aibă pe puțin cinci litri; ar fi ajuns pentru un cartier. Cum Dia refuză cafeaua, i se oferi ananas, un fruct întreg, proaspăt. De bucurie îi dădură lacrimile. Aroma ananasului o emoționa totdeauna, ca o melodie frumoasă.

— Nu sântem acrobați, răspunse Tomas. Avem profesiunile cele mai felurite. Sau le-am avut. Eu am fost avocat. Cei mai mulți erau studenți.

— Și Liana?

— Studentă, în medicină. Ne trebuia și un medic.

— Faceți o acrobație paralizantă! Mi-a stat inima.

— Într-adevăr, nu-i ceva plictisitor.

— De unde veniți?

— Mai știu eu!? Ultima escală a fost Montevideo. Ne alegem emisferele după anotimp.

Tomas semăna cu Màrtin, cel puțin ca stil; să nu fi avut barba, poate ar fi semănat și fizic. Maria își aminti melancolică ziua ei pe iaht, înotul sub apă, cabina pentru doi oaspeți. Atunci îl iubea pe Alber, trăia, zbuciumată, ultimele ceasuri când nu voia să admită și mai încerca să scape.

— Ce vă nemulțumește? întrebă Maria.

Și pe Màrtin îl nemulțumea ceva, și pe Tereza, dar nu-i întrebase. Nu se deznaționalizează nimeni fără o cauză gravă. Ce putea să-i mâne în lume dacă nu o noncredință universală?

— Fățărnicia! răspunse Tomas.

— Ce înțelegeți prin fățărnicie?

Tomas o privi, ca și cum ar fi vrut să-i măsoare capacitatea de înțelegere.

— Cunoști cele zece porunci?

— Nu chiar bine, n-aș putea să le enumăr pe toate, dar am noțiunea lor, de ansamblu.

— Sigur! Pe ele se bizuie întreaga noastră morală: să nu-ți faci chip cioplit, să nu iei în deșert numele Domnului — al Omului — să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Poate or fi unele popoare primitive, aflate încă în epoca lor de piatră, care să aibă o morală inversă. Altminteri, indiferent de continent, de rasă și de religie, morala omenirii pornește peste tot de la aceste câteva principii. Le învățăm de mici, acasă, apoi la școală, și tot restul vieții. Nerespectarea lor e condamnată de comunitate și reprimată de justiție. Decalogul constituie punctul de pornire al tuturor civilizațiilor, și baza codurilor penale, fără de care nu poate să existe o societate. Deci, incorectitudinea între indivizi, se pedepsește prin lege. Cine face legea și cine o aplică? Statul meu, căruia îi sânt dator loialitate. Dar, în timp ce pe mine statul mă silește să respect poruncile, el le calcă în văzul omenirii, fără ca măcar să disimuleze: râvnește la bunul altuia, trece peste frontiere și face războaie, ca să acapareze ceea ce nu i-a aparținut nici o dată, deci fură. A ucide, devine atunci o datorie; cine nu și-o îndeplinește e condamnat la moarte. Între timp, lumea se umple de chipuri cioplite, cărora mulțimile sânt silite să se închine. Toate se săvârșesc în numele omului, luat în deșert cu o îndrăzneală sfruntată, iar iubirea de aproapele se demonstrează băgându-i pumnul în gură și făcând, din partea lui, declarații de fericire. Uite de ce am plecat;

sperăm să nu ne mai întoarcem. La ce oră crezi că ar fi mai potrivit să ne dăm reprezentația?

— Dimineața, pe la unsprezece, când este toată lumea pe plajă. Aici ar fi mult mai bine, e mai mult spațiu, dar n-ar veni nimeni atât de departe. Acum trebuie să plecăm. Vă mulțumesc pentru primire. Haide!

Dia înțepenise cu ochii la unul din tineri; nimeni nu băgase de seamă, păreau cu totul dezlegați de asemenea preocupare. Maria o trase de mână.

— Și fata cu cine crezi că este? întrebă Dia, după ce se îndepărtară.

— Cred că nu-i cu nici unul.

— Aiurea! Ce, e tâmpită?

— Nu, dar nu văd posibilă o modalitate să aleagă pe unul.

— Eu l-aș alege pe bulibașa.

— Am văzut că te uitai la altul.

— De sanchi! Ai fi vrut să mă uit la el pe față? Mi-ar fi scos ochii Șeherazada. Cred că el este favoritul, și zău că merită. Ai văzut ce mâini are? Și ce dinți? Poate să te facă bucățele și să te mănânce nefiartă.

— Ești foarte departe de-a înțelege ce se întâmplă cu ei!

— Pe naiba! Tu ești departe! Crezi în teoriile pe care ți le-a făcut Tomas! Nu te-ai gândit că nucleul lor este împărăteasa și se învârtesc în jurul ei ca niște electroni hipnotizați? Le-a pus piciorul în grumaz, a născocit un nou matriarhat, ea e vârful piramidei, și ei o duc în spinare.

— Haide, Dia, termină! Nu crezi nimic din ce spui. E numai venin.

Dia cedă dintr-o dată.

— Sigur că e venin! Fiindcă bărbatul destinat mie nu s-a născut încă, și de când s-o naște, până să crească, am să fiu bătrână. Cu ce drept să pună mâna pe mine un oarecare? Pe motivul că ar fi frumos, deștept sau bogat? Tu știi ce înseamnă să pună mâna pe tine? Să-i dai tot, să nu-ți mai aparții, iar el să te mozolească, să facă din tine cârpă, să-și șteargă ghetele, sau să facă praștie, să te întindă, să zbârnâi, să arunce cu pietre în lună, să te sleiască și să te rupă. Nu vreau! Oricine ar fi el, rămâne un străin pentru mine! N-are sângele meu, s-a născut din altă seminție.

La casa de piatră, găsiră câțiva oameni, care se învârteau în jurul mulajului, privindu-l din toate unghiurile, gravi și cu competență. Tulip era și el acolo, mai într-o parte. Nu obținuse aprobarea ca statuia, turnată în bronz pe socoteala lui, să fie pusă într-un loc public. Nu rămânea decât s-o

anonimeze și să devină un bun al municipiului, ca operă de artă. Datorită lui se aflau aici oamenii aceia, membri ai comisiei de achiziții.

— Ce reprezintă lucrarea dumneavoastră, doamnă?

— Exact ceea ce vă sugerează.

— Aud c-o intitulați: „Băiat lovit în inimă“. Nu sânt de acord. Noi vrem să înfrumusețăm orașul și să-l facem vesel, să atragem străinii.

— Nu doar lucrurile vesele sânt frumoase.

Omul care vorbise, o privi dintr-o parte.

— Ați accepta să intitulați lucrarea: „Eminescu adolescent“? interveni al doilea. În acest caz am pune-o pe esplanadă, în fața cazinoului.

Și-n fața casei lui Alber! Era punctul ei nodal, și punctul nodal al orașului.

— Titlul n-are importanță, răspunse Maria. Se uită.

— Nu! Înțelegem să fie scris pe soclu!

— Dar nu se poate! Statuia trebuie să fie pusă direct pe pământ, în iarbă, sau în bălării. N-are ce să caute pe esplanadă.

— E singurul loc unde admitem s-o punem. Vă oferim douăzeci de mii de lei.

Maria clătină din cap. Tulip se apropie de ea și-i șopti:

— Primește! Îți dau eu diferența. Oricât vrei! În aur!

— Îmi pare rău, dar nu pot! spuse Maria în încheiere.

Debita o formulă; de fapt nu-i părea rău deloc. Singura ei dorință acum, venită cu furie, era să termine tura, să se facă seară și să se ducă la Mecarian. Gândul că avea să-l vadă o făcea să uite orice altă aspirație.

— Inima mea! gemu Tulip, după ce membrii comisiei plecară, ridicând din umeri. Inima mea, ți-am spus că te înfiez și-ți las jumătate din avere. De ce n-ai vrut să-mi faci o bucurie? Ce te costa pe tine?

— Nu fi necăjit, Tulip! Am alt loc unde să punem statuia, și n-o să ne împiedice nimeni. Tu ocupă-te s-o torni în bronz. Restul mă privește pe mine!

— Am vorbit, se precipită Tulip, mi-o toarnă în două zile. După masă vin s-o iau, cu camionul.

— În două zile nu se răcește.

— Nu-i nimic; o aduc fierbinte!

Dia, care în tot acest timp nu scosese un cuvânt, și poate nici nu auzise convorbirea, spuse, privind mulajul:

— Ar fi fost oribil s-o pună pe esplanadă. Crezi c-ar merge în grădina noastră? Sub ferestrele mele?

— Nu; are nevoie de un spațiu sălbatic.

47

Pe seară, Maria mergea pe plajă, în trecere spre stația autobuzului. Văzu din depărtare două siluete la Calul de Salcie. Totdeauna se oprea acolo, să se caute. Acum trecu pe departe, ofensată, fără să se uite. Ce puteau fi, decât un băiat și o fată! Cum nu găsiseră alt loc, pe plaja fără margini? Un glas bărbătesc strigă, după ce se îndepărtase:

— Hello!

Salutul, devenit internațional, o crispă, dar fără voie întoarse capul. Descoperi, surprinsă, pe unul din tinerii lui Tomas. Îi făcea semne cu mâna; îi răspunse la fel, în timp ce-l studia, intrigată. Fata nu era Liana; părea o indigenă. Se apropie, ar fi fost urâcios să nu-i vorbească. Nu se înșela, o mai văzuse prin partea locului. Tânărul se ridică. Fata, căreia Maria îi întinse mâna își spuse numele, Stela, cu accent autohton, cam periferic. Avea mâinile butucănoase, încolo putea să ispitească ușor un bărbat în căutarea unei aventuri de o seară. Obrazul supt, palid și străveziu, împreună cu ochii imenși, cu privirea fixă și cam sticloasă îi dădeau un aer patetic; Maria se gândi că în realitate putea să fie sleită de foame. Numai de i-ar fi dat în gând tânărului s-o invite la masă. Nu vorbeau nimic, nu aveau o limbă comună, dar nu trebuiau să inventeze ei mijloacele de comunicare. Lipsa dialogului simplifică totul în împrejurări de acest fel, fără viitor dincolo de o noapte. Cum o găsise atât de repede?

— Ce fac ai voștri? întrebă Maria.

— S-au risipit toți, până diseară la zece. Ne ocupăm cu publicitatea.

— N-a rămas nimeni la corturi?

— Nu. De ce?

— S-ar putea să nu le mai găsiți. Sau să rămâneți fără bagaje.

— Imposibil. Nu ni s-a întâmplat niciodată.

Argumentul, atât de candid, îl făcea și mai simpatic.

— Nu mergeți la masă? întrebă Maria, privind-o pe fată.

— Abia am mâncat, răspunse tânărul, cu și mai multă candoare.

Ce putea face? Nu era în stare să-i fie de nici un folos fetei, decât dacă ar fi invitat-o ea la masă, sau ar fi sfătuit-o să se orienteze în altă parte. Dar așa ar fi însemnat să fie neloială cu tânărul, care n-avea nici o vină.

Pe bulevard întâlni încă doi, mai întreprinzători; duceau după ei un grup mare de fete. Până la ora zece aveau timp să aleagă, și între timp publicitatea era asigurată. Împânziseră stațiunea, metodic. N-ar fi crezut că atâtea fete erau disponibile; exista probabil un dezechilibru în societate, o nepotrivire între numărul bărbaților și al femeilor. Își propuse să numere; impresia se confirma: pentru trei bărbați întâlni șapte fete. Continuă, cu rezultate asemănătoare: șapte, șase, șase, șapte, o singură dată cinci, la egalitate. Începea să fie intrigată. Se uită pe terasele restaurantelor. În afara perechilor care dansau, într-o paritate obligatorie, prea rar se vedea un bărbat pe la mese; restul, numai femei și fete, așteptându-și partenerul care nu putea să apară decât părăsind pe alta. Constatarea îi trezi dorința să ajungă mai repede, ca și cum ar fi existat primejdia să-i uzurpe cineva locul. Oare nu exista, cu adevărat? Și putea socoti că ar fi o uzurpare, din moment ce n-avea nici un contract? Nici măcar nu spusese când are să mai vină. Niciodată nu spusese. Și acum continua să creadă că fiecare drum acolo era ultimul, că are să se abțină, cât mai exista o putință de salvare. De la ce să se salveze? Maria privi în conștiința ei, dezgustată. Devenea, fără să-și dea seama, victima unei vorbe convenționale. Ce avea de pierdut și ce trebuia să păzească?

Evita să-l întâlnească pe Mecarian în altă parte decât la el acasă. Locul lor consacrat, care îi apropiase și căruia îi purta o amintire sentimentală, devenise inaccesibil. În plină aglomerație de sezoniști, barul stătea închis de două luni, pentru reparații, cum scria pe ușă. În realitate, nu se făcea decât o zugrăveală.

De câte ori trecea pe acolo, Maria se uita pe fereastră. Mesele și scaunele se vedeau strânse în mijloc, acoperite cu ziare. Gălеți cu vopsele zăceau pe pardoseala de gresie, murdară de zoaie uscate. O mașină de stropit înțepenise de două luni în aceeași poziție. După ce se făcuse plafonul, care sclipea ca hârtia cretată, în contrast cu pereții pătați de săpun, parcă mâncați de lepră, nu mai venise nimeni. Maria aflase că șeful echipei era arestat pentru sustragere de materiale.

De-atunci pământul refuza să se mai învârtească.

Iar Max, oare pe unde umbla? Câștigase mașina?

Dar și să fi fost deschis barul, Maria tot n-ar fi vrut să meargă acolo cu Mecarian. N-avea de cine să se ferească, n-avea de dat nimănui socoteală,

gândea doar că legătura ei era nepermisă și trebuia s-o țină ascunsă. Fiindcă Mecarian *semna radiogramele*;

Nu vorbeau niciodată despre ocupația lor și despre preocupările rămase dincolo de timpul cât stăteau împreună. Maria nu-l întreba nimic, fiindcă aflase. Spre spaima ei, care reînvia și astăzi când își aducea aminte, făcând s-o doară inima, fizic. Dar cum era cu putință ca după atâta vreme el să tacă, să nu pună nici o întrebare, nici măcar prima, obligatorie: ce căuta ea la stația radio de coastă?

Într-o noapte Maria trăi un coșmar, trează, cu lumina aprinsă. Începuse cu un vis neprecizat, chinuitor, o încărcătură de groază, care o făcuse să sară din pat și să se repeadă la întrerupător, înainte de-a se trezi, fiindcă nu-și dădea seama cum ajunsese acolo. Se găsi rătăcită, rezemată de perete, cu inima bătând de-i pocneau urechile. Cum de nu se gândise niciodată la mașină? Fiindcă zăcea plină de praf, în magazie? Dar Mecarian o văzuse, în atâtea rânduri, și o dată îi reparase cauciucul! Socotea inadmisibil să nu știe a cui era mașina, chiar dacă Alber se ferea s-o etaleze, și-atunci cum să admită că nu făcuse o legătură? Iar ea unde avea mințile, de nu se gândise? Își ascunsese oare capul în nisip, ca strutul? Căci, lăsând la o parte mașina, putea crede un om cu mintea întreagă că Mecarian nu știuse nimic până astăzi? Că nu se interesase? Sau că nu aflase întâmplător? Și dacă știa, nu era o murdărie să continue, într-o complicitate nemărturisită, cu atât mai respingătoare? Coșmarul merse mai departe, aducând gânduri abominabile. Și dacă știa dinainte, din timpul când ea nu bănuia nimic despre situația lui? Când îl întâlnise la promontoriu, cu câinele. Apariția ei era destul de ciudată, ca să-i fi stârnit curiozitatea. N-ar fi fost greu să se intereseze, dacă ea însemna o ispită. Poate o știa și o văzuse pe geam, în port, când ea îi examina mașina, nebănuind că săvârșește o imprudență.

Maria își duse mâinile la gât, sufocată de oroare. Dacă în el se ascundea, prin tăceri și mistere, un personaj odios, un monstru de cavernă, care îl trimisese pe Alber, ca ea să-i devină pradă? Și îl trimitea, din ce în ce mai departe, spre un port unde se îneacă toate vapoarele, ca Alber să nu mai revină.

Acea noapte a Mariei însemna chinul cel mai mare cunoscut de ea în viață; cu mult mai mare ca oricare altul, posibil sau născocit de o imaginație bolnavă. Rămase lângă întrerupător, cu senzația că se afundă, încet, fără scăpare, într-o mlaștină absorbantă. Nămolul rece urca pe trup, de la glezne,

peste genunchi, peste coapse și șolduri, îi strangula mijlocul cu masa lui grea, vâscoasă, progresa milimetric, paralizând-o, vestindu-i o moarte dezgustătoare. Își simțea trupul plin de lipitori care se înfruptau din ea avide, ancorate bestial în carnea ei batjocorită, și n-aveau s-o cruțe până ce nu i se răcea sângele.

Era oare atât de vinovată?

Dimineața, pe lumină, gândurile de peste noapte i se părură o aberație. Un asemenea monstru n-ar putea să existe într-o lume neblestemată, iar dacă ar exista, prin absurditate, ar otrăvi aerul și nimeni n-ar putea să trăiască în preajma lui, decât dacă ar fi făcut din aceeași plămădeală.

Se urca în trenul electric, când, pe terasa barului, o văzu pe Liana; n-ar fi descoperit-o în aglomerație, fără părul de aluminiu, cu luciul lui metalic. Era la o masă, cu un tânăr care în mod vădit nu aparținea grupului. Făcea și ea publicitate! După insinuările răutăcioase ale Diei, acum se socotea dumirită în ceea ce privea relațiile dintre ei. Își păstrau independența, n-aveau unul cu altul angajamente de natură amoroasă. Nici n-ar fi fost posibil, își spunea Maria, între unsprezece bărbați și o fată. Liana nu le putea fi decât camaradă și astfel asociația lor n-avea de ce să se clatine.

Ajunse la opt și jumătate, când se întunecase; fanta cupolei era deschisă. Oare în serile lui, Mecarian nu avea altă preocupare decât cerul și luneta? Sună, și el coborî, fără să mai întrebe cine este. Știa că nu poate fi decât ea?

— Nu prea am de mâncare, spuse el, din ușa ascensorului. Nu vrei să mergem în oraș?

— Nu! Dacă ți-e foame, du-te la restaurant. Am să te aștept.

El refuză, și Maria se gândi că ar fi fost prea mult s-o lase singură în casă. E o intimitate la care se ajunge greu și târziu. Înainte de timp, apare ca o indiscreție, de o parte, de partea cealaltă ca o imprudență. Într-un cămin sânt lucruri care nu trebuie atinse și examinate, și nici măcar privite.

— Am să te hrănesc foarte onorabil dacă ai încredere în mine, spuse, ajunsă sus. Lasă-mă să mă duc la bucătărie. Până atunci, caută-mi steaua cea mai frumoasă care poate fi văzută astă seară.

Cotrobăise prin frigider, data trecută. Frigiderul stabilește relații convenabile între oameni, micșorează repede distanțele, creează aspirații comune. Dintre ustensilele casei, e singurul căruia i se poate atribui un început de însuflețire, ca unei ființe în devenire. Dacă înăuntru există o

sticlă de vin bun, alb și tare, fără aromă, un vin de campanie, pentru războinici, atunci se poate duce chiar și o convorbire cu frigiderul.

Sticla de vin exista; din trei câte văzuse, nu concepea să nu fi rămas măcar una. Maria își putea începe convorbirea. Deschise ușa frigiderului; văzu toate trei sticlele. Fu puțin dezamăgită, pe urmă se gândi că probabil și el făcea parte din oamenii care nu pot bea singuri. I se părea nu o însușire, ci o infirmitate. Luă o sticlă, privi eticheta scrisă de mână, cu date complete, de vinotecă, rezultatul unei analize științifice. Se sperie puțin, descoperind că era vin de Murfatlar, mult prea renumit, și exagerat de dulce. Dar se înșela, eticheta revela un Pinot Gris fără zahăr. Devenea somptuos. Mecarian strigă de dincolo:

— Pot să te ajut cu ceva?

Într-un frigider se găsește totdeauna ceva de mâncare; altfel n-are rost să-l ții în priză. O cutie cu crabi o ispitea de rândul trecut. Mai era o cutie cu șuncă, apoi ouă, brânză, ardei și roșii. Descoperi un șorț; și-l puse în față. Nu știa cine îi îngrijea gospodăria, nu-l întrebase niciodată, poate o menajeră de nădejde; toate străluceau de curățenie. Într-o bucătărie curată și aerisită nu-i o silnicie să pregătești masa. Tocă ardei gras, mărunt ca fideaua, îl puse în castron, presără sare, turnă untdelemn și-l lăsă puțin să se macereze; în câteva minute ardeiul se frăgezește și își exteriorizează aroma, fără să se veștejească. Deasupra puse roșii, tăiate în felii circulare, ca ananasul, după ce mai întâi le curăță de coajă. Diferența la gust apare ca inexplicabilă. Fără coajă și tăiate în felii circulare, roșiile sânt mult mai cărnoase, își măresc volumul, capătă o adâncime rece și onctuoasă, acoperă, ca o mătase elastică, toate zonele din gură unde sânt risipiți nervii gustației.

Crabii, albi, îi puse pe o farfurie roșie, ca să nu pară anemici; șunca pe o farfurie albă; brânza pe una albastră. Cumpănind toate aceste culori, alese o față de masă roz. Să fi fost de hârtie, decorul ar fi semănat cu o sorcovă. Nu era cazul cu lucrurile de mâncare, fiindcă aveau alt scop decât să împodobească masa; culorile diferite se armonizau prin ideea de ingurgitare.

Pregătirea nu-i luase nici un sfert de oră. Puse masa în mijlocul bucătăriei, după practica modernă, atât de convenabilă. Simplificarea nu înseamnă renunțare. Se câștigă timp, și confortul nu scade. Primejdia este numai de natură psihică. Oamenii cu mai puține resurse spirituale se simt degradați să mănânce la bucătărie.

Așezată cu Mecarian la masa foarte ornamentată, Maria se descoperea într-o scenă casnică. Nu-și dăduse seama mai înainte ce semnificație se va naște, și nici nu avea o experiență anterioară. Pregătea prima oară de mâncare pentru un bărbat, prima oară îl chema să vină la masă. Alber se ocupa numai el de toate, îndemânatic și pasionat, și probabil de la el împrumutase îndemânarea și pasiunea folosite astă seară.

Mecarian o privi atent; era atât de încruntată, încât se abținu să zâmbească, deși simțea nevoia, datorită mai ales culorilor de pe masă.

— Nu te simți bine?

Maria bătu din pleoape; se întoarcea de departe, nu învinsă, nu învingătoare. Era o farsă monstruoasă, și continua să participe la desfășurarea ei, incapabilă să se sustragă. Omul acesta *semna radiogramele*. Peste trei luni se împlinea un an de când plecase vaporul!

Mecarian turnă vin în pahare. Era un gest bărbătesc și îl făcea cum trebuie; toate gesturile bărbătești le făcea cum trebuie, fără emfază, cursiv, ca un andantino, numai puțin mai repede decât pasul omului. Se simțea bine în tovărășia lui, n-avea motiv să se recuze.

— Banzai! spuse el, ridicând paharul.

— Banzai nu merge decât la saché.

Maria bău, fără prevedere. După o clipă de surpriză, de neliniște întrebătoare, chipul i se lumină extatic.

— Dumnezeule! Exista minunea asta și n-am știut de ea! Cum ai putut să lași sticlele neatinse? Sau mai ai și altele?

— Nu, sânt singurele. Le păstram pentru o zi.

— Ce zi?

Se priveau, era între ei o comunicație pe deasupra nivelului obișnuit în comunicările dintre oameni. Întrebările lor cuprindeau și răspunsul, iar răspunsul cuprindea întrebarea următoare. Un dialog cu sensuri duble, ca un contrapunct continuu. „Nu, e imposibil să știe! se gândea Maria, privindu-l bine. Nu știe, chiar dacă pare inadmisibil!“

— De cine te ferești? întrebă el deodată.

Ieșise din zona de gravitație, impunea replici independente, și, prima dată, voia să afle. Cu atâta întârziere! Era imposibil să știe. Poate nu remarcase niciodată mașina, înainte de plecarea lui Alber.

— Ești măritată?

Îl privi fără să clipească.

— Da, sânt măritată.

Când spuse, simți că ar fi vrut să fie; nu se gândise până acum. Avea treizeci de ani în curând, ar fi vrut să fie nevasta lui, să doarmă cu el și să pună masa în bucătărie. Bău tot paharul.

— E o minune! Ce faci când se termină?

— În fiecare zi se termină câte ceva. Ce poți face?

— Te resemnezi?

— Nu. Sper sa găsesc altul mai bun.

— Mai bun nu cred că există.

— Totdeauna există ceva mai bun decât ce-a fost înainte.

— Îți este indiferent că de-aici mă duc la bărbatul meu? întrebă Maria.

Îl ura puțin; ar fi vrut să-l vadă chinuindu-se.

— Nu, nu-mi este indiferent.

— Dacă sânt aici, îți închipui că ești mai bun decât altul? De ce crezi c-am venit?

— Ai avut un motiv.

— Simplu! Nu vrei să-l știi?

— Dacă măcar l-ai ști tu!

— Crezi cel puțin ca e un motiv onorabil?

— Cu siguranță.

— Îți mulțumesc. Nu-ți vine greu când de gândești ce se întâmplă cu mine acasă?

— Ba da.

— Nu ți-a dat prin minte să mă desparți?

— Nu.

Maria îl privi lung.

— Atunci cum mă accepți? Sânt pentru tine o frivolitate?

— Nu, o bucurie.

— E destul să nu fiu umilită?

— Da, fiindcă e o bucurie adevărată. Și nu nedreptățește pe nimeni. Nu iau ce-i al altuia.

Ține măcar la una din porunci!

— Dar bărbatul meu?

— E ceva în tine de care el nu știe. Un prisos. Ești liberă să-l dai cui are nevoie.

— Cum se pot separa cele două câtimi? Nu sânt amestecate ca apa în vin?

— Nu; au un hotar clar între ele; ca ziua și noaptea.

Era adevărat, avea un prisos, înțelegea cu întârziere, dar acum nu mai putea fi vorba să-l separe de rest. Dădea totul, în bloc, fără ca el să știe. Ar fi trebuit să fie tristă pentru această atât de nedreaptă neînțelegere, și totuși se simțea bine, împăcată, gata să spere chiar și în fericire. Poate o ajuta vinul, și gândul că o să se dezbrace.

— Ai văzut blocul turn de la gară? întrebă Maria. Are treizeci și șase de etaje. (Făcu o pauză). Aș fi vrut să aibă treizeci și șapte.

48

O mașină de câmp îl duse pe comandantul miliției la corturile lui Tomas. Echipa de acrobați tocmai se întorsese de pe plajă; motoarele erau încă încinse. Demonstrația fusese palpitantă și le adusese bani cu grămada; încă nu-i număraseră. Nu făceau chetă, nu s-ar fi potrivit cu stilul lor. O casetă, expusă în fața cazinoului; n-o păzea nimeni. După trecerea lor, lumea se bătea să pună o monedă. Nu mai aveau nevoie să dea o a doua reprezentație.

— E ceva în neregulă? întrebă Tomas.

— Nu... Am venit cu o rugăminte, răspunse comandantul miliției, după ce salută, ducându-și mâna înmănușată la viziera chipului. Dorim să repetați numărul dumneavoastră, pentru oamenii noștri. E foarte instructiv.

— Numărul nostru nu mai face impresie dacă îl repetăm prea des, replică Tomas. N-aș vrea să-l devalorizăm.

— Bineînțeles că nu. N-am da prilejul să asiste spectatori străini.

— Dar unde ar fi?

— Tot pe plajă; înțeleg că nu se poate în altă parte. Noaptea, după ce se închid restaurantele și se retrage toată lumea. O să instalăm reflectoare.

N-aveau nici un motiv și nici nu era politicos să refuze. Rămase pentru noaptea de luni, când lumea e mai obosită, și restaurantele se închid mai devreme.

Înainte de a pleca, comandatul miliției salută încă o dată, și adăugă, încheind cu discreție:

— Sânt dator să vă atrag atenția că numerele dumneavoastră de înmatriculare trebuie spălate. Aș fi dezolat să vă amendeze vreun agent de circulație.

Camionul și macaraua tocmai plecaseră, când mașina ajunse pe faleza, deasupra golfului. Comandantul porunci șoferului să oprească. O statuie de bronz era plantată în pământ, în marginea câmpului de rapiță, care începea să înflorească. Din cei aflați acolo, îl cunoștea pe Tulip. Coborî și îi întinse mâna. Se purta franc, nu descoperi de pe seama lui nimic oprit de lege, deși îl bănuia de multe. Îl supravegheau cu atenție; personal, comandantul miliției socotea că e inutil. Dacă nu era un nevinovat autentic, Tulip avea un rafinament al candoarei care îl făcea invincibil. Totdeauna i se cereau scuze. Cât timp nu se dovedea nimic reprobabil pe seama lui, trebuiau să rămână curtenitori.

De pe faleza înaltă, statuia domina marea. Un alt loc mai bun, unde să fie pusă, nu se putea găsi pe întreg litoralul. Cu munții în spate, având un interludiu în câmpul de rapiță, cu marea în față, pe care arhipelagul de calcar o segmenta exact pe perpendiculara golfului, plăsmuirea Mariei se integra în natură fără nici o stridență. Tot ce trebuia să demonstreze apărea convingător, de la întâia privire. Maria avea un singur regret, pe care nu-l mai comunică și celorlalți, să nu-i deruteze. În locul bronzului, s-ar fi potrivit mult mai bine piatra. Fusese fricoasă. Ar fi trebuit să încerce.

Odată cu camionul, plecaseră și oamenii de ajutor, de la turnătorie.

— Aici e câmp, se explică Tulip. Mi s-a spus că nu e nevoie de autorizație.

— Pentru ce? întrebă comandantul miliției.

— Ca să punem monumentul.

— Dar chiar dacă ar fi trebuit, cine putea să se opună? E ceva minunat! Abia acum se vede cât de săracă era natura aici!

Maria ar fi vrut că-l contrazică, dar nu-i plăcea să ducă discuții cu miliția. Și poate nici n-avea dreptate. Iubea acest colț de natură poate din motive sentimentale. Pentru cort, pentru Helga, pentru câinele ciobanilor. Alber se eliminase.

— Nu v-am informat, ca să nu vă mai amărăsc, continuă comandantul miliției, adresându-se lui Tulip. Stan Pătru a făcut mărturisiri.

— Cine-i Stan Pătru?

— Marinarul pe care l-am bănuit. El e criminalul. Avem declarația lui.

Descoperise ceva din Rafael în statuia de bronz? Maria îl privea uimită. Înțelegea, cu adevărat?

— Ce vă sugerează statuia?

— Un băiat lovit în inimă, răspunse comandantul miliției.

După-amiază, Maria se duse la stână, iar Dia la corturile lui Tomas. Pe când se afla acolo, veni o limuzină, aducând pe primarul municipiului, care voia să mulțumească acrobaților pentru spectacolul lor, comentat acum de toți vizitatorii.

— Vă rugăm să mai rămâneți!

Veniră și alte autorități, până seara. Dia se simțea plictisită; din cauza atâtor vizite nu putea să înceapă o conversație. Mai bine s-ar fi dus cu Maria.

49

Maria străbătu câmpul de rapiță cu vechea senzație de amețeală. Singură, aproape că îi era teamă; dacă se prăbușea și nu putea să se mai ridice, înăbușită de culoarea galbenă?

Își reveni când începu să urce. Descoperea încă o dată albastrul profund al mării, cum nu se vedea decât de la înălțime. Urcă un ceas și jumătate, și când ajunse pe podiș, văzu de departe că stâna rămăsese în părăsire. Ciobanii nu mai veniseră. Găsiseră alte locuri, sau erau înecați în Dunăre?

Prin pereții colibei trecea vântul; ușița scârțâia în balamalele ruginite. În bătătură începuse să crească iarba, la fel în țarcul oilor, dar în aer tot se mai simțea miros de lapte și de lână.

Merse pe creastă, până sus, la mormântul femeii și câinelui. Culese flori și le puse pe piatră. Câinele dormise la ușa ei, într-o vreme pe care n-o judecase, iar acum se dusese fără întoarcere. Îngenunche și plânse, cu lacrimi. Nu plângea morții, ci pe sine.

După săptămâni de căutare merse la hingheri; din altă parte nu putea să ia un câine. Întrebase în stânga și în dreapta, dăduse și anunțuri la ziar. Nimeni nu-și vindea câinele.

Ajunse odată cu o dubă. Pe aripile mașinii stăteau doi hingheri, cu zbilțurile în mână; lângă șofer un milițian, să-i apere. În pereții dubei, cenușii, se vedeau urme de pietre. Peste tot, îi întâmpinau pe hingheri cu ostilitate, dar ei trebuiau să-și facă datoria.

— Altfel tot orașul ar muri de turbare, îi explică Mariei directorul serviciului de ecarisaj. Vasăzică doriți un câine! De care?

— Un câine credincios, răspunse Maria.

Pe primii îi văzuse la poartă, când o depășise duba. În spate era o ușă cu zăbrele, și câinii, înghesuiți unii peste alții, de nu li se vedeau decât capetele, chelălăiau disperați, zbătându-se să scape. Trei metri pătrați cu capete de câini! Toți ochii lor, roșii de nebunie, se uitau la Maria. Înțelegeau oare că ea avea să salveze pe unul?

— Vă costă cinci sute de lei, o informă directorul. Indiferent de rasă. Puteți să-l alegeți. Dacă nu vă place, aveți dreptul să-l schimbați, timp de trei zile.

La poartă aștepta o limuzină. Șoferul, cu șapcă de amiral, dar fără galoane, se repezi să deschidă portiera unei doamne care venea din curtea ecarisajului, cu un pechinez în brațe, certându-l tandru. Doamna avea o aluniță în colțul gurii, un nas mic, porcin, cu nările sumese, și mirosea de departe a Arpege. Câinele salvat părea că nu se bucură, privea în jur placid și primea cu indiferență morala. Simțea, sau poate știa că are stăpâni puternici. Doi copii, un băiat și o fetiță, murdari, cu obrajii brăzdați de lacrimi, se uitau în curte, ținându-se de gratiile porții.

— Și dacă-l aduc înapoi, ce se întâmplă cu el? întrebă Maria.

— Ce se întâmplă cu toți.

Directorul vorbi la un telefon interior și ceru să-l caute cineva pe nea Firică. Veni un om slab și țepos, pieptănat fără îngrijire, într-un halat gri închis. Dacă ascundea murdăria, culoarea antijeg lăsa să se vadă în voie păr de câine.

— Condu-o pe doamna în hală!

Exista o hală! Maria crezuse că are să fie mai simplu.

— Ce fel de câine doriți?

Oriunde oamenii organizează o treabă, trebuie să se stabilească și o metodă.

— Un câine, răspunse Maria.

Nu mai știa altceva. Omul însă își cunoștea rolul.

— Un câine de curte, sau de apartament? Și cât de mare?

— Nu putem să vedem acolo?

— E greu să trecem prin toate halele!

Existau mai multe hale! Câinii erau sortați, pe rase, pe talii, pe culori; chiar și pe temperamente, explica omul. Făcea impresia de erudit în materie. I se spunea, familiar, nea Firică, dar îl chema, cu autoritate, Frederic Anghelescu.

— Dumneata ai un câine acasă? îl întrebă Maria.

— Am trei.

— Îi iubești?

— I-auzi vorbă! Dorm cu mine în cameră!

— Și ei nu simt?

— Ce să simtă?

— De unde vii?

— Fiecare cu soarta lui! spuse Frederic Anghelescu, spre a curma discuția. Să știți că toți câinii mă iubesc.

Maria nu putea să creadă. Îndoiala ei crescu îndată ce intrară în prima hală, un grajd lung și îngust, cu un coridor betonat, la mijloc, iar în părți cu boxe alcătuite din zăbrele, toate tixite de câini. Urletele câinilor se auzeau de departe, întretăindu-se cu vacarmul care venea de la alte hale. Aici însă era o agitație în creștere, o zbatere, ca o răzmeriță. Maria descoperi cauza. Pe ușă tocmai ieșea o familie modestă, de cartier, soț, soție, împreună cu un om în vârstă, poate bunic, și cu doi copii în șorțuri de școală. Venise toată suflarea din casă. Sau poate rămăsese bunica să supravegheze aragazul cu supa. Duceau între ei, legat de gât cu o sfoară, un câine corcit, negru, cu botul alb, cu limba roșie, ieșind numai puțin din gură. Câinele salvat nu dădea semne de bucurie, și îi lipsea aroganța pechinezului de la poartă; mergea prostit între membrii familiei.

— E speriat, îi e frică de toată lumea, spuse Frederic Anghelescu. Nu mai crede în nimeni. N-o să se dezmeticească decât peste câteva zile, dar frica n-o să-i treacă nici pe lumea cealaltă.

Urletele creșteau în urma familiei; se simțeau în ele protest, deznădejde și furie. Câinii se aruncau în zăbrele, făcându-le să vibreze, le apucau cu colții, le zgâlțâiau, își însângerau gura; era în ei atâta forță, atâta ură și nebunie, că pe Maria o cuprinse panica. Să fi scăpat haita dintr-o singură boxă, să fi scăpat numai unul, ar fi făcut bucățele și câinele salvat, și familia, și pe oricine.

La intrarea lor, urletele se potoliră; întâi cele din primele boxe, apoi tăcerea se întinse, ca un val, până în fundul halei. Se auzeau numai respirații

și se vedeau sute de ochi sticlind, îndreptați spre intrare.

— Vedeți cum s-au potolit? spuse însoțitorul Mariei, cu o emfază scârboasă.

Dar nu se uitau la el, Maria le simțea privirile ațintite în ochii ei, pe ea o așteptau, ca pe o speranță.

— Aici aveți ce-ați dorit, câinii de curte, mijlocii, nepretențioși, fără rasă.

Le vedea numai ochii, nu distingea altceva, nici măcar culorile, care se contopeau într-o pătură sângerie. Trecea prin fața lor, se târa cu o mișcare egală, ținută de frâne, care îi chinuiau mijlocul și picioarele. Privea în stânga și în dreapta, pe apucate, fără să se întoarcă, forțându-și numai ochii în orbitele dureroase; la trecerea ei se opreau respirațiile, încordarea câinilor îi făcea să se asemene cu zăbrelele, contopiți în ele. Iar în urmă, treptat, cu reținere, se nășteau scâncete, nedumerite, întrebătoare, crescând pe măsură ce Maria mergea mai departe. Simțea cum se ridica în spatele ei o furtună, o îngrozea clipa când avea să-și dea drumul. Nu mai voia nici un câine, îi pierduse până și noțiunea. Când ajunse la ușa de la extremitatea cealaltă a halei, după câteva clipe când nu se auziră decât scâncete, urmă o tăcere apăsătoare, apoi urletele reizbucniră, unificate, făcând să vibreze pereții și să țiuie timpanele.

— Du-te! îi strigă Maria omului. Du-te înapoi, să văd! Vreau să văd cât te iubesc. Cum te iubesc! De ce te iubesc!

Frederic Anghelescu rămase impasibil; n-o înțelegea, poate nici n-o auzise; iar urletele câinilor aveau în conștiința lui un câmp vast unde să se desfășoare. Poate știa să le și traducă?

— Ați ales vreunul, doamnă?

Maria nu regăsea noțiunea câinelui. Se transformase într-un plural indivizibil, un monstru cu o mie de capete, își numără banii din buzunar; nu-și luase poșeta, ca mâinile să-i rămână libere, pentru câine. Avea trei mii de lei. Putea să mai aibă și acasă vreo două. Nu rămânea în sapă de lemn.

— Vreau cinci!

Omul o privea zgâit.

— Cinci câini! reluă Maria. Alege-mi-i dumneata. Eu nu pot. Nu, să nu-i alegi. Ia-i la întâmplare.

— Cinci câini?! E nevoie de aprobarea primăriei.

La primărie, funcționara din spatele ghișeului o trimise să facă o cerere. Maria n-avea stilou, nici hârtie. Așteptă o jumătate de oră la un birou de

copiat acte.

— Cinci câini!? se miră funcționara de adineaori, când văzu cererea.

— Doar v-am spus!

— Pentru ce vă trebuie?

— Pentru pază. Locuiesc în afara orașului.

— Cinci câini?! Aduceți o dovadă de suprafața curții și de numărul câinilor care există în gospodăriile limitrofe.

— N-am curte. Nici vecini!

— Șefu', spuse funcționara, întorcând capul în spate, e aici o persoană, cu un caz...

Maria obținu aprobarea pentru trei câini. A doua zi colegul de tură mai obținu doi, pe numele lui. La ecarisaj directorul își puse apostila pe amândouă hârtiile, apoi o trimise să plătească. Maria așteptă vreo două ceasuri, să vină casierul de la bancă. Stătea afară, pe scara de ciment a administrației. Sosiră două dube încărcate cu câini. Un hingher sări de pe scara mașinii și se apropie de Maria, să-și aprindă țigara. Mirosea urât, și meseria lui îi făcea oroare. Nu putea să refuze; aici unde se aduceau câinii prinși pe stradă, se afla într-o inferioritate primejdioasă.

— Ce cauți la noi? întrebă hingherul.

— Cumpăr niște câini.

— Adică mai mulți?

— Cinci.

— Ptii! Cum de nu mi-ai spus? Ți-i aduceam acasă. Cu două sutare bucata.

Pe poartă se năpusti o cucoană grasă, agitată, cu părul desprins din agrafe.

— El e! strigă, arătând cu degetul hingherul care fuma lângă Maria. Mi l-a smuls din mână, cu tot cu lesă!

Cucoana se repezi la hingher, cu degetele rășchirate, să-i scoată ochii. Hingherul se apăra cu zbilțul și râdea prostește. Era pe domeniul lui, se simțea tare în toate privințele. Strigătele atraseră lumea din birouri. Ieși chiar și directorul.

— Mi l-a smuls din mână, răcnea cucoana. Îl plimbam pe stradă, în lesă. Are lesa la gât.

Hingherul râdea cinic, nu voia să recunoască, dar se vedea pe fața lui că mințea și că era capabil de orice răutate.

— Îmi pare rău, doamnă, spuse directorul. Ce-a intrat aici e bun intrat. N-aveți decât să-l răscumpărați.

— Nu-l răscumpăr; e o hoție. Vă dau în judecată.

— Aveți cinci zile, mai spuse directorul. Dacă nu-l ridicați până luni la ora zece...

Când află că venise casierul, Maria se duse să plătească.

— Aveți bani de aruncat! Cinci câini! Și oamenii rabdă de foame!

Maria se duse să-l caute pe Frederic Anghelescu. O îndrumă un șofer, care spăla duba cu furtunul.

— Vezi că-i la gazare.

Din dubă ieșea în valuri, sub presiune, miros de câine ud. De pe podeaua îmbrăcată în tablă zincată curgeau smocuri de păr, încurcate.

Frederic Anghelescu, al cărui halat părea mai murdar de ieri până astăzi, tocmai deschidea vana, grav ca un comandat de transatlantic. Clădirea se afla între două hale, legate de ele cu coridoare fără geamuri. Era un pavilion cubic, de cărămidă netencuită, cu un singur gemuleț. Se auzea un șuier ușor, ca de respirație, fără să se simtă de unde vine.

— Ați reușit? întrebă Frederic Anghelescu. Aveți chitanța?

Își pusese ochelarii și se uita pe gemuleț, cu o curiozitate științifică. În afară de șuierul pe care Maria îl descoperea că venea de la vană, nu se auzea nici un zgomot. Un imbold inconștient o făcu să se apropie și să-și arunce privirea înăuntru...

După ce a născocit electricitatea, omul a fost o dată în primejdie de electrocutare, paralizat, incapabil să se sustragă, așteptând conștient să vină moartea. Maria vedea oroarea și nu putea nici să se tragă înapoi, nici să închidă ochii. Camera părea blindată, izolată împotriva zgomotului, și liniștea făcea scena mai macabră. Avea dimensiunile unei odăi mijlocii, era tencuită cu ciment sclivisit, cu o patină care-i mărea luciul cenușiu. Un bec, în tavan, arunca de jur-împrejur raze de lumină vii, penetrante, ca niște lăncii. În această lumină de tortură, câinii, tasați printr-o cruzime mai mare decât toate, agonizau fără spațiu, fără spasme, ca și când ar fi fost morți dinainte, rămânându-le vii numai ochii.

— E o moarte foarte ușoară, spuse Frederic Anghelescu.

Moartea putea să fie ușoară; groaznică rămânea înghesuiala. Maria nu-și putea desprinde privirea din ochii care se închideau unul câte unul. Era o nedreptate revoltătoare, ca imaginea ei să rămână întipărită pe retinele lor,

când n-avea nici o vină. Frederic Anghelescu închise vana, cu privirea pe chitanța Mariei.

— Două mii cinci sute! Cinci sute de lei bucata!

Începu să râdă, arătându-și gura știrbă. Nici nu putea fi altfel!

— Știți care-i valoarea intrinsecă a unui câine de mărime mijlocie? Șapte lei, doamnă! Patru lei pielea, și trei lei restul. Diferența până la cinci sute e pentru suflet. Dar mi se pare mult pentru un suflet de câine, când pentru sufletul omului nu se dă nimica!

Nici nu putea să aibă altă gândire! În partea opusă geamului, se deschise o ușă de fier; aerul se umplu de mirosuri borșite. Doi oameni în salopete cenușii împingeau un vagonet, dinspre uzină. În ușă, vagonetul se opri și oamenii începură să-l încarce, luând hoiturile din grămadă, cu cangea. Pe coșul uzinei ieșea fum albăstrui; poate cu fumul se duceau ultimele duhuri. Rămânea făină, de trei lei pentru un câine.

— Vasăzică, vreți cinci câini, zise Frederic Anghelescu. Mă duc să vi-i aleg. Așteptați-mă în fața direcției.

De la administrație ieșeau oameni încruntați, cu câte o chitanță. La poartă se îmbulzeau femei și copii. Peste o jumătate de oră, Frederic Anghelescu veni cu cinci câini, legați unul de altul, ca robii, de aceeași frânghie zdrențuită.

— Cum îi duceți?

Maria nu se gândise. Șoferul care terminase de spălat duba, se oferi s-o ajute.

— Vi-i duc eu, doamnă.

Apucă frânghia. Câinii se lăsau târâți, cu gâtul sugrumat, cu picioarele rășchirate, răscolind pietrișul.

Semănau între ei, corcituri de curte, toți cam de aceeași mărime, mijlocie, deosebindu-se numai prin culoarea blănii. Doi erau negri, ca antracitul, unul fumuriu, altul roșcat, și ultimul alb cu pete galbene, curate și vii, ca floarea de rapiță. Mariei îi plăcea cel mai mult, deși nu uita că trebuia să-i placă toți, egal, dacă-i luase.

În apropierea dubei, câinii își înfipseră picioarele în pietriș și începură să se zbată. Șoferul nu mai putea să-i țină. Îl târau ei acum; țintele bocancilor scoteau scântei. Hingherul care aprinsese țigara de la Maria veni cu zbilțul; îl purta tot timpul. Maria se repezi și-i tăie drumul.

— Lasă-i în pace! Acum sânt ai mei.

— Vreau să vă ajut, doamnă.

Sigur că voia s-o ajute, dar ajutorul lui i se părea inadmisibil. Luă frânghia din mâna șoferului. Îndată câinii se liniștiră. Maria simțea prima mulțumire de când intrase în curtea hingherilor. Porni spre poartă; câinii o urmară, de bună voie, dar își țineau coada între picioare. Tot nu erau dumiriți, tot le era frică. Poate o urmau fiindcă o vedeau mai slabă decât ceilalți. După ce ieși pe poartă, vru să-i dezlege.

— Nu le dați drumul, o povățui un om de pe stradă. Fug și cad iar în zbilțul hingherilor.

Îi duse de frânghie, tot orașul; nu putea să-i urce nici în autobuz, nici în trenul electric. Pe străzi, lumea întorcea capul. Putea să pară o nebună, o maniacă; asemenea manii nu au decât fecioarele bătrâne. Îi părea bine că nu o cunoștea nimeni, că nu trebuia să dea socoteală. Câinii prinseră puțin curaj, mergeau la trap, cu limba scoasă, gata să ridice coada. Din când în când întorceau capul și îi aruncau Mariei o privire întrebătoare. La semafoare trebuia să se lupte cu ei, ca să nu o tragă în drumul automobilelor.

Mai greu fu să traverseze cartierul țigănesc, unde se pomeni din greșeală. Căuta străzi dosnice, puțin umblate. De-aici se recoltau hingherii, ostilitatea se simțea în aer. Norocul Mariei, că la ora aceea bărbații umblau prin alte părți, după vreo coțcărie, prin stațiile autobuzelor, sau prin gară; ofereau camere mobilate, cărau geamantanele, și din când în când izbuteau să fure câte unul, amestecându-se în mulțime și strigând mai tare decât păgubașul: „Pune mâna pe el! Uite hoțul!“

Ostilitățile le începură copiii, avertizați de cotarlele care lătrau, stârnite, prin fundul curților. Maria mergea prin mijlocul străzii bolovănoase, cu frânghia mizerabilă trecută peste încheietura mâinii. O dureau umărul și brațul, iar câinii trăgeau tot mai tare, întorcând spre ea priviri voioase. Copiii ieșeau pe porți, câte unul, ici-colo, și porneau pe urma ei, de-a lungul gardurilor părăginite. Lătrături tot mai neliniștitoare se auzeau din toate direcțiile, și tot mai mulți copii ieșeau în stradă. Aproape de prima răspântie, când se gândea s-o ia la dreapta, să iasă spre mare, o ceată îi tăie drumul. Puteau fi vreo douăzeci, nu mai mari de zece-unsprezece ani, cu pantaloni sfârtecați și cămăși jegoase; unul, în mijloc, șeful bandei, trăgea dintr-un capăt de țigară și se uita cu un singur ochi; celălalt îi lăcrima din cauza fumului.

— Dă-mi cinci lei, tanti! zise obraznic, scuipând într-o parte.
— Pentru ce?
— Taxă de trecere!
Maria nu se temea de ei, dar n-avea chef să-i apostrofeze. Scoase cinci lei și-i aruncă, de la distanță. Vântul prinse hârtia și o duse în gard. Pretindeau toți câte cinci lei, acum, dacă le cedase.
— Plecați de-aici, pușlamalelor!
Unul, cât era de mic, trase cuțitul de la betelie.
— Dă banii că scot borșu' din tine!
Maria nu putea admite că exista o primejdie. Simțea numai dezgust și furie. Se apropiau, impertinenți, cu mâinile în buzunare, cu coatele scoase în afară. Câinii se strânseră la picioarele Mariei; îi simțea că tremură. Băiatul care scosese cuțitul, înaintă și o apucă pe Maria de mână. Prinzând curaj, un al doilea dădu s-o apuce de mâna cealaltă, imobilizată de frânghie. Urma jaful în plin oraș și în plină ziuă. Pe la case nu se simțea nici o mișcare. Poate mamele și surorile se uitau pe sub perdelele jegoase.
Frânghia se smuci. Așa cum erau legați împreună, câinii se repeziră, cu o furie egală, fără să tragă unul de altul, într-un front unic, invincibil, ca un pluton de tancuri. Copiii, înspăimântați, o luară la fugă, se poticniră, căzură în brânci, se dădură de-a rostogolul. Câinii îi luau la rând, scărmănându-i, sfâșiindu-le cămășile și nădragii. Plăteau nedreptatea, spaima și chinul, adunate de generații. Strada se goli în câteva clipe. Surprinși și înspăimântați, agresorii se ascundeau pe după garduri, incapabili să mai reacționeze, să arunce o piatră sau o înjurătură. Asupra cartierului domnea o liniște imposibilă.
Rămași fără adversari, câinii se potoliră; așteptau în mijlocul străzii. Când Maria se apropie, o primiră dând din coadă. Ar fi vrut să-i dezlege, aveau dreptul la libertate; se temea să nu-i piardă și să-i nenorocească. Apucă frânghia; ei o urmară cu voie bună. Din când în când ridicau capetele, s-o privească, și ea le simțea prietenia. Războiul îi legase; victoria nu era numai a lor, ci și a ei, parte egală, ca în orice alianță cinstită.
Intrară la o măcelărie, în marginea orașului, cumpără bojoc și ciolane. De peste drum cumpără pâine. Le dădu să mănânce pe trotuar, apoi îi duse la cișmea, unde băură apă. Nu-i dezlegă, decât după ce ajunseră pe plajă. Aruncă frânghia și se uită la ei, așteptând să vadă ce au să facă. „Sânteți

liberi să vă alegeți soarta! Duceți-vă unde vreți, sau urmați-mă. Care din voi vine cu mine, va avea adăpost și mâncare“.

Porni, iar ei o însoțiră, mișcându-și cozile pe sus. În frunte mergea câinele alb cu pete galbene. Ceilalți o încadrau, doi în dreapta, doi în stânga. Era greu să găsească dintr-o dată cinci nume.

50

Barul lui Max se deschisese aproape de încheierea sezonului. Oamenii își găsiseră alte sedii, sau nu aveau încredere într-un lucru făcut cu atâta întârziere, că la un moment dat nici nu mai părea posibil. Nu venea nimeni deocamdată, decât vreun rătăcit care nu știa pe ce lume se află.

Max dispăruse, spre surpriza Mariei. Cineva spunea că ar fi închis pentru matrapazlâcuri. Nu putea să creadă; îl socotea un om cumsecade. Își aducea aminte cum îi împrumutase mantaua și căciula. Nu admitea să se lepede de el, la prima acuzație. Ar fi vrut să-l apere.

Intrând la bar, pe seară, înainte de aprinderea luminilor în locul lui Max, Maria văzu o fetiță, subțire, palidă, puțin pistruiată. Când se apropie, fetița zâmbi, și atunci în coada ochilor și în colțurile gurii se iviră riduri pronunțate. Avea o vârstă pe care n-ai fi bănuit-o, și nici nu părea credibilă. Cu toți anii, întipăriți pe față, rămânea o fetiță. Maria nu putea s-o vadă altfel. Ceru un pachet de țigări. Observă că fata o privea ca și cum ar fi vrut să-i citească în suflet.

— Ai venit de curând! Ești foarte drăguță. Cum te cheamă?

Nu-i răspunse; se întoarse să ia țigările din raft. Când reveni, zâmbea cu bunăvoință. Maria se simțea bine cu ea, se stabilise o comunicație între ele; cine știe ce unison exista în sufletele lor! Repetă întrebarea:

— Cum te cheamă?

Continua să i se adreseze ca unei fetițe. Ea îi urmărea mișcarea buzelor, concentrată, cum ar fi vrut să silabisească vorbele auzite. Pe urmă luă de alături o plăcuță de ardezie, școlărească, în ramă de lemn alb și scrise cu cretă: Vetuța.

Maria înțelese, deși părea de neînțeles. Cum putea să se descurce aici o surdo-mută, mai târziu, când se închideau celelalte baruri și dădeau năvală localnicii? Ea îi înțelese gândul, fiindcă o lămuri scriind pe plăcuță: „Nu sânt singură“. Dădu la o parte perdeaua dintre rafturi, descoperi o ușiță, pe

care o deschise. Era camera barmanului; Maria nu se uitase niciodată înăuntru. Vetuța îi făcu semn să vină; exista în ea o căldură vizibilă. Maria ocoli tejgheaua. Vetuța scrise pe plăcuță: „Vă rog să ne scuzați. Bărbatul meu nu se simte bine."

Când intră, un om întins în pat se ridică în picioare, anevoie. Se ridica și părea că nu se mai termină; Maria se aștepta să-l vadă depășind tavanul. Părea de două ori mai înalt decât Vetuța, dar era suplu și nu consuma spațiul ca oamenii rigizi și neîndemânatici. Cu o mână își ținea o batistă udă pe frunte. Arătă, și Maria înțelese cu ușurință că îl durea capul; nu foarte tare, se grăbi el să mimeze, ca ea să nu se simtă alungată. O poftiră să se așeze; Maria își alese un loc de unde putea să vadă ușa de la intrarea barului: era deschisă, cum o găsise; de clanță legase lesa. Câinele alb cu galben aștepta pe trepte; din când în când își băga capul înăuntru, să vadă ce se mai întâmplă. Ceilalți o așteptau pe plajă; îi dresase, nu putea să-i ducă pe toți în lesă. Îi lua cu schimbul.

Bărbatul avea și el o plăcuță; își comunică numele, Iacob, iar dedesubt scrise: „Doriți să gustați ceva cu noi?"

— Vreau un pahar de saché, răspunse Maria.

O priveau tot timpul, cu ochii la buzele ei, și înțelegeau limpede. Vetuța se duse, plutind de bucurie, să aducă băutura. Îi întrebă, din ochi, dacă nu beau și ei. Scuturară din cap cu același gest, sincronizat printr-o lungă deprindere.

Patul se afla în fața ferestrei, prin care se vedea, pieziș, numai un colțișor de mare. În odaia micuță mai încăpeau aragazul, lângă ușa barului, apoi un dulap de haine și o masă cu două scaune. De jur-împrejur, pe lângă pereți, orânduite până la un metru înălțime, se vedeau cărți, puse direct pe podele. Cărțile depozitate cu atâta grijă, în atâta sărăcie, ar fi emoționat pe oricine. Perechea putea să aibă însușiri alese, o sensibilitate ieșită din comun și o generozitate inexplicabilă la niște infirmi.

Câinele lătră la un om care trecea pe trotuar, apoi își băgă capul pe ușă, să-și afirme prezența. Căuta s-o descopere pe Maria, o simțea dincolo de tejghea, în odaia misterioasă.

Vetuța bătea ouă pentru omletă.

— Câți ani ai? o întrebă Maria.

Având mâinile ocupate, se mulțumi să zâmbească; bărbatul răspunse în locul ei, prin semne. Împlinise treizeci și șapte de ani. El numai treizeci și

cinci. Fusese șofer-mecanic, se pricepea la orice mașini; își schimbase meseria, fiindcă îl tot durea capul, poate de la gazele motoarelor. Avea motocicletă cu ataș; dacă Maria dorea, putea să-i facă orice serviciu.

Îi întrebă de câți ani erau căsătoriți. De șapte. Doriră să afle vârsta Mariei. Se uitară unul la altul, mirați, fără să se știe în ce sens, dacă o credeau mai tânără sau mai bătrână.

Omleta mirosea bine; Maria constată că i se făcuse foame, la o oră neobișnuită. Mâncă tot, cu poftă, șterse farfuria cu pâine. De unde până unde ajunsese aici și ce o făcea să se simtă atât de apărată? Se bucura să știe că are să-i găsească oricând, la iarnă.

Nu voiră să primească bani decât pentru țigări, fiindcă le luase la bar; acum se afla la ei în casă.

— Am să mai vin, spuse Maria, ridicându-se să plece.

În ușă își schimbă intențiile, fără să le judece:

— Pot să las câinele la voi? O să aveți grijă de el? Vin să-l iau înainte de închidere.

Îi făcură semne că pot să-l lase oricât, chiar și până la ziuă. Îl duseră în cameră. Câinele se supuse cu bunăvoință; învățase să nu-și contrarieze stăpâna; știa că hotărârea nu putea fi decât a ei până la urmă.

Maria se gândi la câinii ceilalți, de pe plajă; se întrebă ce au să facă văzând că ea întârzie. Totuși nu-și schimbă hotărârea. Se urcă în autobuz, coborî la gară, privi blocul turn împresurat de schele metalice. Îi placau pereții cu ceramică argintie; nu-i plăcea, sclipea ca solzii de pește.

Se întunecase până să ajungă. Văzu, cu mirare, că fanta cupolei nu era deschisă. Sună la ascensor; nu se simți mișcând nimic. Prima oară de când venea aici, Mecarian lipsea; datorită obișnuinței, devenea inexplicabil. Seara i se păru goală, era derutată, deși, când plecase de acasă nu avusese intenția decât să cumpere țigări, și apoi să se întoarcă.

Reveni după o oră; între timp merse la gară, inspectă peroanele și trenul care pleca peste câteva minute. Ajunse la locomotivă tocmai când impiegatul de mișcare îi înmâna mecanicului hârtia obișnuită. Îi trecu prin minte să se urce în tren, ca să-i treacă noaptea, să se întoarcă a doua zi dimineața. Se răzgândi din cauza câinilor.

Se opri iar la blocul turn, luminat de reflectoare. Schelele o împiedicau să numere etajele, și se simțea contrariată, deși le numărase de atâtea ori; știa că sânt treizeci și șase. Privi în sus, până începu s-o doară ceafa.

Mecarian tot nu venise. Nu avea nevoie să-l vadă. Vizita rămânea o simplă întâmplare, dar își dădu seama că nu trebuie să conteze pe el decât într-o mică măsură; el nu era îndreptățit să conteze pe ea nici măcar atât; nu stabileau nici o înțelegere, fiecare întâlnire putea să fie ultima. Ea impusese stilul, după cum i-l impusese lui Alber, ca să-și păstreze independența. Și ce-și mai sacrificase pe urmă această independență atât de apărată! Cu ce voluptate o jertfise, și ce mare fusese răsplata! „Cât dai, atât iei, se gândea Maria. De ce-ar fi în dragoste altfel decât în viață?“ Nu se simțea capabilă de abilități și speculații care să-i aducă beneficii suplimentare. Și ce însemna, la urma urmelor, că o dată nu îl găsise acasă? Ce știa despre el? Era imposibil sa nu fi existat o femeie în viața lui, atunci când îl cunoscuse. O concediase, sau exista încă?

Din stația autobuzului se întoarse. Acum simțea nevoia să-l vadă; pe el, sau să vadă casa și luneta, să privească stelele. Așteptă încă o oră, plimbându-se pe străzi, până la faleză. Nu mai văzuse de mult o mare atât de calmă. S-ar fi așezat pe parapetul de piatră și ar fi visat toată noaptea, cu ochii pe dâra aurie a lunii. Nici nu mai știa pe unde rătăcea Alber; transmitea și înregistra mecanic radiogramele cu indicativul vasului. În sufletul ei, literele erau moarte. Și exact în locul unde se afla acum, plânsese în mașină și urmărise agonizând plecarea vaporului. De ce își aducea aminte cu nedumerire și indiferență? De ce aștepta aici, să mai treacă o oră din această viață, luată din țărână, scuturată și peticită?

Se întoarse; Mecarian încă nu venise. Se așeză pe prag, rezemată de ușa gotică. Se gândea la câinele lăsat la bar și la câinii ceilalți, care o așteptau pe plajă. Dar oare nu plecaseră? N-ar fi meritat s-o aștepte. Se crispa tot mai tare, dușmănindu-se cu o ură în creștere. O treziră luminile farurilor, atât de violente, că se simți biciuită; mașina intra pe poartă, mergea spre garajul din fundul curții. Opri puțin, să se ridice oblonul, cu prețioasa lui comandă automată. Atunci Mecarian o văzu, lăsă mașina și veni repede. Maria se ridică în picioare. Era o clipă esențială. Ceea ce făcea acum, putea să-i determine sensul vieții. Putea să plece, învingând ceva din ea, sau putea să se lase învinsă, să-și rezeme fruntea de pieptul lui. Aceasta era adevărata dorință și nu avea forța s-o respingă; așteptase prea mult, obosise, simțea nevoia să fie ocrotită. El nu spuse nici un cuvânt, îi luă obrajii în palme, cu gestul din prima seară. Niciodată nu i s-ar fi putut opune, oricare ar fi fost rațiunile. El o privea în ochi și n-avea nevoie s-o întrebe, sau să-i răspundă.

Își manevra tăcerea cu o forță teribilă. „Cum e cu putință?! se gândea Maria. Îl iubesc prostește, și n-am vrut, n-am bănuit că o să se întâmple!“ Nu putea să-i mărturisească, nici măcar să-i arate. Socotea că ar fi fost o depravare.

— Vin mâine seară, așteaptă-mă! Acum e târziu!

Nu era târziu; niciodată nu-i târziu pentru dragoste nici când a tăcut privighetoarea și se aude cântecul ciocârliei. Dar nu putea să lase câinii pe plajă.

— Te conduc, spuse Mecarian.

Îi era bine în mașină, învăluită de scaun ca într-o îmbrățișare. Îi plăcea constelația fluorescentă a cadranelor, volanul mic, cu trei spițe, îmbrăcat în piele, și maneta schimbătorului de viteze, ca o manșă de avion, comandând demultiplicări brutale. Fiecare accelerare era o violență și se transforma într-o satisfacție plină de voluptate. S-ar fi întors și ar fi urcat, să nu fi fost câinii. Și-ar fi lăsat capul pe umărul lui, dar era o mașină care nu îngăduia nici o tandrețe; știa, după felul cum ținea el volanul. Se mulțumi să-l absoarbă; îl simțea, cum simțea forța motorului, zdrobitoare, fără să facă zgomot. Și în el era forță și liniște. Ar fi mers toată noaptea, până în partea cealaltă a țării.

— Unde ai fost toată seara?

De mult o chinuia întrebarea; se lupta cu ea, s-o respingă; nu izbutise. El răspunse, cu puțină întârziere și încruntându-se; fusese în port; se vedea că nu-i plăcea discuția. Fără să-și mărturisească, în mintea Mariei, dominată de sentimente, se năștea o îndoială. Ar fi fost cu putință să-i ascundă ceva și s-o mintă?

— Ai avut necazuri?

El răspunse, cu altă întârziere; fusese un naufragiu. Pe-o astfel de vreme? Cum să admiți, într-o noapte atât de liniștită, că există furtună într-o parte a lumii? Maria voia să știe; nu ca să-l iscodească; simțea o teamă, se gândea la Alber. Furtuna fusese în sudul Italiei. Atât de aproape? Nu-i venea să creadă. Renunță să mai pună altă întrebare, greșise destul începând discuția.

— Te rog să mă aștepți mâine seară. După ce se întunecă.

Niciodată nu-l rugase, nici măcar nu-i spusese când are să vină. Barul nu se închisese, ușa era dată în lături, primitoare, dar înăuntru nu se vedea nimeni, deși se auzea tonomatul.

— Lasă-mă aici, spuse Maria. Trebuie să-mi iau câinele. Vrei să bei un pahar de saché?

— Nu beau când sânt cu mașina.

Îl văzuse de câteva ori cu paharul gol până la jumătate, înțelese că așa i-l cerea chelnerului, ca să aibă ceva în față. Nu bea; într-adevăr, abia își atingea buzele de pahar, înainte de plecare. Maria nu insistă; uitase încă o dată că trebuia să se grăbească. Mașina întoarse pe platforma de beton. O urmărea de pe trepte, puțin sufocată. Privită în mers, caroseria se alungea elastic, semăna cu un tigru care se pregătește sa sară. Avea încă în trup senzația învăluitoare a scaunului. Simțea accelerația atât de verosimil, că se rezemă de tocul ușii. Într-o clipă mașina se pierdu, lăsând în urmă o trenă roșie.

Tonomatul cânta, nu se înșelase. I se părea bizar și trist. Ușița odăii era deschisă; își băgă capul înăuntru. Vetuța dormea, cuminte. Bărbatul stătea pe marginea patului, cu ochii la ușă; când o văzu, zâmbi; nu părea surprins, parcă o simțise dinainte. Câinele, încolăcit la picioarele lui, cu botul pe labe, ridică ochii, dar rămase nemișcat, fără să se bucure. Era supărat pe stăpână-sa că întârziase, și nu se ferea sa-i arate.

— Hai, javră! spuse Maria, cu puțină ciudă.

Nu admitea indiferența câinelui, când pentru el venise. Altfel, ar fi fost în altă parte; i se opri respirația.

În vorba care voise sa fie aspră, câinele recunoscu ascunsă tandrețea. O așteptase toată seara, și acum se apropia miezul nopții. Se târî spre ea, șerpuind, măturând podeaua cu coada stufoasă.

Tonomatul continua să cânte ...

Se rărea încă o dată lumea, se simțea mai puțin miros de friptură, orchestrele se auzeau mai obosite. Pe unele terase bătea vântul. Și curând, aveau să cadă primele frunze. Maria se gândea cu tristețe la vara care trecuse, la iarna apropiată. „Dar ce se întâmplă cu frunzele noastre care nu mai cresc la loc primăvara, ca ale copacilor?“ Începea să îmbătrânească, în jurul ei se făcea întuneric. Singurul punct luminos, către care aștepta să meargă orbește, era seara următoare. Avea să treacă greu ziua de mâine.

Câinii o așteptau toți patru, făcuți colac pe nisip, lângă Calul de Salcie, unde îi lăsase. Nici ei nu păreau mulțumiți, dar se ridicară s-o întâmpine. După o scurtă comunicare cu celălalt, o încadrară și porniră cu ea, din ce în ce mai veseli. Uitau supărarea mai ușor ca oamenii. Maria regretă că se

lepădase de ei la un moment dat, că îi socotise o povară. Datorită lor, viața ei era mai bogată, și casa mai caldă. Avea chiar și o apărare împotriva oricăror primejdii voia să-și imagineze. Nu puteau s-o atace nici lupii, nici hoții.

Intră cu ei în magazie, unde le făcuse culcușul. Mașina era atât de prăfuită, că își pierduse orice culoare. Se purta nedrept cu ea; trebuia să-i dea bateria la încărcat să-i pornească motorul, s-o spele, s-o ferească de prăbușire. Măcar dacă ar fi pus-o pe butuci, să se știe că o vreme e scoasă din funcțiune! Cauciucurile se dezumflaseră; totul ducea la paragină și degradare. Deschise portiera și se urcă la volan. Până să se așeze, câinii dădură buzna pe lângă ea și se instalară înăuntru, pe scaunul de alături și în spate, atât de siguri pe mișcările lor că parcă aveau o deprindere veche. Totuși, se urcau prima oară în mașină și probabil nu se urcaseră nici în alta, în afară de duba hingherilor. Stăteau cuminți, cu ochii la ea, așteptând-o să acționeze, dar ea n-avea cum să pornească motorul. Ce instinct le releva posibilitatea mișcării, și ce nevoie era în ei sa se deplaseze mecanic, după ce bătuseră lumea cu piciorul?

Maria își lăsă capul pe volan; întârzia să se ducă sus, unde poate ar fi trebuit să gândească. Dar și aici gândea; n-avea cum să scape. Se ridica praf la orice mișcare, în mașină aerul era închis, învechit și înăbușea amintirile. Fusese oare fericită pe vremea când învăța să conducă, și Alber o lovea peste mână, o bruftuluia, fără să se stăpânească? N-avea simț pedagogic, nu știa să suporte greșelile și să le îndrepte. Ea se enerva, manevra din ce în ce mai prost; el se lua cu mâinile de cap și începea sa urle. De câte ori pusese Maria frâna brusc, oprise fără să scoată din viteză, calând motorul și o luase la fugă pe câmp, plângând în hohote?! El o ajungea, războinic, neimpresionat de lacrimile ei, o apuca de braț, de deasupra cotului, atât de violent că îi învinețea carnea, o târa înapoi și-o trântea pe scaunul de tortură. Așa era el și nu putea fi altfel, iar ea îl ura ceasuri, până îi trecea furia. Atunci de ce-i stârnea nostalgii mașina demodată și prăfuită? Tabloul de bord era meschin, volanul ridicol, schimbătorul de viteze semăna cu un vătrai sau cu o coadă de mătură, iar în scaun nu te puteai destinde, stăteai țeapăn, ca la dentist, și chiar îți dădea o durere de dinți, pe lângă durerea din șale. Ce-o despărțea de timpul care îi venea acum în minte? Nimic mai puțin decât întreg pământul!

Ar fi putut Mecarian s-o brutalizeze, sau să ridice glasul? Nu i se potrivea, îi era imposibil să-și imagineze.

Coborî; câinii o urmară fără tragere de inimă. Îi consolă, luându-i cu ea, când ar fi trebuit să-i închidă în magazie.

Îi lăsă s-o aștepte în fața scărilor, iar ea se duse în stație și frunzări radiogramele de după-amiază. Nu știa ce voia să vadă. Cum se întâmplase, sau numai dacă se întâmplase? Începea să-l suspecteze? Socotea că ar fi fost o meschinărie, un egoism detestabil, din moment ce nu era măcar geloasă. N-ar fi durut-o să știe că el era cu altă femeie, dar nu voia să admită.

Găsi repede radiogramele; era un dialog, care începea după-amiază, la cinci ore după ce ea ieșise din tură, și continuase până la unsprezece noaptea. Un vapor naufragiase, aruncat pe nisip în Golful Tarent. Nu erau victime, numai avarii grave. Prima radiogramă, expediată vizibil în panică, anunța explozie în sala mașinilor, în sudul Siciliei, între Ragusa și Capul Passero. Vântul de la sud-vest, de forța opt, aproape de furtună, împingea vasul spre coastă. Nu rămânea timp să se ceară ajutoare. O radiogramă semnată de Directorul Navigației spunea imperativ: „Rezistați cu orice preț și ocoliți Capul Passero". Dincolo se întindea marea liberă, dând timp de gândire. Dar oare Mecarian știa ce posibilități de manevră mai avea vaporul, și cât sânge rece comandantul?

Pe Maria n-o interesa naufragiul, ci rolul jucat de Mecarian. Simțea la el o fire prea aprinsă, ca la toți oamenii care, când pornesc într-o direcție, înțeleg să dărâme toate obstacolele și să meargă până la capăt, fără să judece dacă efortul are deplină îndreptățire. Voise să salveze un vas aflat în primejdie, dictase dispozițiuni de la distanță, poate cele mai bune, dar manevra nu izbutise.

Coborî treptele, deprimată; ar fi preferat să nu fi găsit radiogramele, să fi fost o minciună. Controlând, și adevărul fiind al lui, ea se degradase. Îi era silă. Merse pe faleză, până la statuie, unde se așeză în iarbă, rezemată de bronzul rece, cu fața la mare. În spate simțea mirosul de pământ arat; trecuseră plugurile peste el încă o dată; aveau să vină semănătoarele. Ce să pună? Tot rapiță?

Pe vapor se mișca o lumină. O altă lumină se vedea departe, dincolo de cherhana, la tabăra lui Tomas. Câinii se așezară în jurul ei, privind-o cu atenție. O simțeau agitată. Nici până azi nu le găsise nume.

De ce nu mai veniseră ciobanii?

51

A doua zi, cum ieși din tură, Maria se duse la bar. Iar mergea tonomatul, și înăuntru nu era nimeni.

— Te mai doare capul?

Iacob avea o față mai senină. Făcu semn că îi trecuse; se simțea bine. Stătea cu o mână pe umărul nevestei, de te mirai că n-o dărâmă, dar pesemne nu-și lăsa greutatea; Vetuța zâmbea, deschis și cald, se vedea că din inimă.

— Vreau să-mi faci un serviciu. Poți veni cu motocicleta, să-mi duci o baterie la încărcat?

El își îmbrăcă haina, putea merge imediat, îi făcu semn să-l urmeze. Maria se urcă în ataș, arătă direcția, și motocicleta porni. Din ușa barului, Vetuța făcea semne cu mâna. Maria o vedea acum în voie; purta o fustă până la jumătatea coapselor, avea picioare frumoase, gingașe, feminine, deși era atât de micuță. Totul emana feminitate în alcătuirea ei; ar fi inspirat dorințe blânde, dar depline, și Maria se gândea la dragostea fără auz și fără cuvinte. Rămânea zâmbetul. Își făcură semne cu mâna, până nu se mai văzură.

Câinii așteptau în fața casei; când nu-i lua cu ea, se supuneau, cam posomorâți, dar cu bunăvoință. Urmară motocicleta, până la magazie, și când Maria coborî, săriră în ataș, claie peste grămadă.

Iacob deconectă bateria, o examină cu destulă competență, apoi clătină din cap reprobator. Cum putuse s-o lase în părăsire? Nu mai avea nici un pic de electrolit, era sigur distrusă, trebuia înlocuită sau dată la reparat.

— Poți să mă aștepți o jumătate de oră?

El încuviință și îi făcu semn că se duce să se plimbe pe plajă. Nu fusese niciodată atât de departe. Erau aici de o lună și veneau prima oară la mare. Îl înțelegea foarte bine.

— De unde sânteți? întrebă Maria.

Acum nu mai putea să mimeze; se întoarse și scrise cu degetul în praful de pe capota motorului: Sighișoara. Îl privi cu luare aminte. De ce tocmai Sighișoara? După accident, Maria zăcuse acolo, în spital, cinci zile, până trecuse șocul și o transportaseră la Cluj, cu avionul.

Se băgă sub duș, încruntată. Nu-i mai era deajuns seara care venea, și la care se gândise toată ziua. Odată consumat ceea ce așteptase, rămânea o deșertăciune. Avea nevoie nu de o seară sau de alte seri, înlănțuite, ci de o viață. Dar de unde să o ia, sau cum să o construiască?

Câinii coborâră cu părere de rău din ataș. Își lăsaseră părul pe perne. Iacob îl curăță cât putu, cu o măturică.

Vetuța stătea tot în ușa barului. Își făcură iarăși semne cu mâna.

Bateria putea fi reparată, urma să fie gata peste o săptămână. Din ușa atelierului, se vedea blocul turn de la gară. Iacob îl privi și arătă cu degetele: treizeci și cinci de etaje.

— Nu, treizeci și șase, îl corectă Maria.

De-aici nu puteau să numere, fiindcă baza o acopereau clădirile din față. Merseră până acolo. Iacob se convinse că Maria avea dreptate, dar nu înțelegea cum de greșise.

— Cât îți datorez? îl întrebă Maria.

„Pentru ce?“ spunea privirea lui nedumerită.

La parterul blocului se deschisese o librărie. Maria intră pe sub schele. Nu știa ce să aleagă. Văzând-o nehotărâtă, vânzătoarea îi propuse *Don Quijote*, în două volume, legate în piele roșie.

— Poate o imitație!

— Nu, piele adevărată.

Așa era. Cartea se bucurase de ocrotire; cineva sacrificase o pereche de pantofi pentru Don Quijote. Iacob deschise pachetul, și fața i se lumină de bucurie. Maria se temuse să nu fie dezamăgit. De multe ori dăruise cărți și drept mulțumire se alesese cu o ridicare din umeri.

— Ai citit-o?

Nu, n-o citise; o răsfoia timid. Toate îndoielile Mariei se prefăcură în mulțumire. Era sigură că o s-o citească, începând chiar din astă seară, că o să-i placă și o s-o înțeleagă. Îi părea bine, de parcă ar fi deschis ferestrele să intre soarele într-o odaie întunecată.

— Vetuța citește?

Da, citeau împreună, seara, tâmplă la tâmplă, cu ochii pe aceeași pagină. Citiseră toate cărțile înșirate pe lângă pereți. Cartea Mariei pica tocmai bine.

— Mai poți să întârzii?

Merseră la măcelărie. Maria intră să cumpere bojoc și măruntaie pentru câini. Nu era ușor să-i hrănească. Iacob rămase pe șeaua motocicletei,

frunzărind cartea. Când o văzu cu pachetul în mână, se repezi să-i ajute.

— Nu știu când mă întorc, spuse Maria. Vrei sa te duci până acasă și să dai de mâncare câinilor?

Precauțiunea pornea de la o hotărâre subconștientă, sau nemărturisită. Avea o crispare în suflet. Merse pe esplanadă, fiindcă era prea devreme. Se dansa pe terasa cazinoului, între puținele mese ocupate. După o săptămână n-avea să mai fie nimeni, pe ringul de dans aveau să bată ploaia și valurile. Se rezemă de balustradă, privi marea, cu gândul departe. Vaporul ajunsese la Copenhaga; i se părea o irealitate, mai mult decât oricând, tocmai acum, când se întorcea în țară. Încărca piese pentru o uzină de la Cernavodă, nu se mai putea să i se schimbe destinația. Maria trebuia să se pregătească, să-și stabilească destinul, ca actele ei să aibă o explicație.

Trecu prin fața casei lui Alber, se uită la ferestrele oarbe, cu obloanele lăsate. După atâta timp mai putea să fie înăuntru o urmă de aer care să poată fi respirat? N-ar fi fost nevoie să se aducă oxigen și soare?

Ajunse după ce se întunecase. Fanta cupolei era deschisă. Îndată ce intră, spuse cu o hotărâre luată dinainte, dar pe care ocolise s-o judece:

— Vreau să rămân aici astă seară!

Se ascunsese de ea însăși, își cunoscuse intenția înainte de a pleca, poate din cursul dimineții; avea în sac periuța de dinți și cămașa de noapte.

— Vrei să vezi pe Antares? întrebă Mecarian.

Se ferea să-i răspundă, sau socotea de prisos? Maria făcea eforturi să se extindă asupra casei, să se așeze în topografia ei, încă necunoscută în întregime. Se duse drept la bucătărie.

— Am sa-ți dau de mâncare; lasă-l pe Antares.

Și dacă lui îi repugna mâncarea? Nu se gândise. Simțea nevoia să fie casnică; străbătea o criză și se lăsa în voia ei, nu voia s-o învingă. După masă îl trimise să fumeze dincolo. Spălă vasele, puse totul în rafturi, așeză masa la perete, și scaunele la locul lor. Făcu patul, cea mai avansată din intimitățile la care voia să ajungă. Se duse la baie, se spălă pe dinți, își punctă pielea cu patru picături de parfum, în cruce, pe grumaz, pe pântece și o palmă mai jos de cele două clavicule. Mecarian închisese cupola, venea frig de afară: ședea într-unul din șezlongurile oranj. Maria îmbrăcă un halat de baie, peste cămașa de noapte, aduse pahare și sticla de saché. După ce-i turnă de băut, se așeză în genunchi la picioarele lui cu un precis îndemn lăuntric de a-i fi devotată ...

Dimineața se duse la bucătărie, înainte ca el să deschidă ochii. Prăji pâine și pregăti cafeaua, apoi strigă, să-l trezească:

— Bună dimineața! Să nu te dai jos. Stai așa, îți aduc de mâncare.

Se așeză pe marginea patului și îl așteptă să-și termine cafeaua. Fuma răbdătoare. El nu se dezmeticise. La urmă îi luă ceașca goală din mână și spuse simplu, fără nici o inflexiune:

— Uite, cam așa ar fi viața cu mine. Vrei să mă iei de nevastă? Dar nu discutăm acum, ci diseară.

Își lăsă acolo periuța de dinți și cămașa de noapte.

52

Făcea semne cu fularul, de la promontoriu. Câinii stăteau cerc în jurul ei, privind intrigați epava. Când înțeleseră intențiile Mariei, începură să latre atât de tare, că în liniștea mării s-ar fi auzit la o milă. Curând Tulip apăru la balustradă; atunci tăcură și se uitară satisfăcuți la stăpână. Se bucurau dând din coadă; așteptau o vorbă de mulțumire.

— Sânteți deștepți nevoie mare, javrelor! Acum duceți-vă și vă jucați pe plajă.

În tot golful erau numai doi pescăruși, singurii care apăruseră peste vară. Peisajul mării continua să fie pustiu și denaturat. Câinii se duseră să-i examineze; îi adulmecau precauți, de la un metru. Pescărușii se ciuguleau la încheieturile aripilor, fără să le dea nici o importanță.

Tulip coborî în barcă; se văzură vâslele sclipind în soare. Sosi într-un sfert de oră.

— Vreau să-mi dai pânza de capotă, îi spuse Maria.

Traseră barca pe nisip și merseră la Caravanserai. Câinii păzeau barca.

— De când n-ai mai văzut-o pe Dia? întrebă Tulip.

— De foarte multă vreme. N-a mai trecut pe la mine.

— E ocupată, face acrobații pe plajă, spre lacuri.

Maria bănuia că își petrecea timpul în tabăra lui Tomas, dar nu știa cum să interpreteze această înclinare. Nu-i venea să creadă că ar fi interesat-o unul dintre băieți; erau prea mulți ca să poată alege; probabil îi plăceau toți și își plimba ochii nehotărâtă pe întreg grupul. Îi plăcea și Liana, cu siguranță. Iar Tomas, care o intimida, reprezenta visul ei irealizabil.

În curtea Caravanseraiului începuse să crească iarbă printre pietrele pavajului, făcând să crească și tristețea.

— De ce nu închiriezi, Tulip? Sau măcar vinde. E păcat să se părăginească.

— Nu se mai poate. S-a expropriat; se demolează. Până săptămână viitoare trebuie să scot tot din casă.

Maria îl urmă în magazie; era prima oară când îi îngăduia să intre în zona secretelor lui păzite cu broaște și lacăte.

De jur-împrejur se vedeau rafturi de scândură înnegrită, încărcate cu obiecte, unele greu de identificat și fără explicație. Cele mai multe erau accesorii nautice, despre a căror existență Maria știa teoretic. Descoperi în treacăt, felinare, busole, ocheane învechite, cu alama coclită, lângă binocluri moderne; apoi sextante de toate felurile, chiar și de lemn, de la jumătatea celuilalt secol. Nu s-ar fi putut inventaria decât la greutate, claie peste grămada. Pe jos erau depozitate pânză de vele, în suluri, parâme, bidoane de vopsea, cabluri zincate în lăzi, balamale, clanțe, cuie de aramă, ustensile de bucătărie, cratițe de cincizeci de litri pentru echipaj, colaci de salvare, pavilioane multicolore.

Altădată, aici ar fi fost locul de pornire în niște vise fantastice. Maria visase și ea, cunoștea începutul, numai că ajunsese la divagații și se pierduse într-un haos nedezlegat nici astăzi. Singura scăpare era să se mărite și să fie devotată. Începea prin a-și plăti datoriile și a face puțină ordine în viața ei răvășită. Își trăise exilul, dar nu mai voia să se întoarcă de unde plecase. Rămânea încleștată cu marea. O ura și nu putea s-o lase. Peste ură se ridica o iubire bolnavă. Uneori, noaptea, se ducea pe plajă, se ghemuia în nisip, cu paltonul pe umeri, cu bărbia pe genunchi. Privea și asculta marea, până ce ora începea să se confunde cu eternitatea.

Tulip se urcă pe o scară, și din ultimul raft luă un sul învelit în hârtie cerată.

— Poftim! spuse, după ce ieși la lumină și desfăcu ambalajul. Originală, englezească. Neatinsă. Așa cum a ieșit din fabrică. Două mii de lei fără tocmeală.

— Astă iarnă voiai numai o mie.

— De-atunci s-au scumpit toate.

— Și dacă nu o cumpăr eu, ce-ai să faci cu ea?

— O dau de pomană. Dau tot. Poftim, ia-o. Gratis. Dacă vrei s-o cumperi, n-o las fără două mii de lei. Hai să nu ne tocmim, știu că n-ai bani. Ia-o! Ai dat destul pe câini.

Maria lasă pânza acasă, apoi îl conduse pe Tulip la promontoriu. Pescărușii erau unde îi lăsase, dar câinii nu se mai ocupau de ei, îi priveau cu indiferență. Nu putuseră stabili nici o înțelegere.

După ce împinseră barca în apă, Tulip spuse cu ochii feriți:

— Dacă plec ... să ai grijă de Dia; ca de sora ta.

Era imposibil să se vadă încotro avea îndreptată privirea.

— Unde să pleci?

— Pe mare. Cu vaporul.

— Ce vapor?

Tulip arătă epava.

— După ce termin de vopsit. Am să plec ... Într-o zi.

Pe seară, când se îmbrăca să se ducă în oraș, Maria se răzgândi pe neașteptate; izbucnise în ea, brusc și violent, o răzvrătire împotriva ei însăși. Nu trebuia să-l vadă pe Mecarian, chiar dacă ar fi suferit toată noaptea. Nu-l punea la încercare pe el, știa că n-o să se piardă cu firea. Voia să se biciuiască? Sau îi era frică de discuția anunțată? Începuse așa cum trebuia să înceapă, n-ar fi putut altfel, dar acum se temea de înfrângere. Tremura și se privea în oglindă, cu ochii măriți, ca de groază. Ca să scape trebuia să se ironizeze: „Ce te zgâiești așa, înțeleapto?“

Câinii, care știau că ea pleacă și așteptau în fața scării, fără nici o speranță, ridicară capetele. Simțeau, dar nu le venea să creadă.

— Haideți!

Zburdau în jurul ei, pe plajă, se hârjoneau, se mușcau de urechi, se roteau năuci să-și apuce coada cu dinții. Din când în când se strângeau în jurul Mariei, cu limbile scoase, cu ochii în ochii ei, scânteind de bucurie.

În sac, unde ieri fusese cămașa de noapte, semnul unei premeditări împlinite, avea o sticlă de coniac, o altă premeditare: să bea, ca să nu-și schimbe gândul.

La cherhana, pescarii tocmai trăgeau năvodul de seară; cumpără un calcan de cinci kilograme. I se păru puțin pentru atâți oameni, mai luă unul, deși avea să-i rupă mâinile. Împrumută și un kilogram de mălai, fiindcă uitase de hrana câinilor.

Băieții făceau acrobații pe plajă; poate pregăteau o exhibiție nouă, să mai dea o reprezentație înainte de plecare. Nu mai puteau să rămână multă vreme; de pe acum, noaptea începuse să fie frig, și viața în corturi putea fi neplăcută. Apoi lumea se rărea, de la o zi la alta; curând trebuiau sa strângă tabăra.

Veneau spre ea, într-o fugă săltată, repetând, pe jos, ceea ce Maria văzuse în prima seară; i se părea mult mai simplu, aproape o banalitate. Nu găsi explicația decât atunci când în vârful piramidei o descoperi pe Dia; o instruiau. Stătea, într-un echilibru nu destul exersat, cu picioarele pe umerii băieților din al treilea etaj; aceștia o țineau cu câte o mână de deasupra genunchilor. Cu toată răcoarea înserării, erau toți în costume de baie, în afară de Dia, care purta un șort scurt, până la îmbinarea picioarelor, iar în sus o cămașă bărbătească, descheiată în față, bătută de vânt ca o flamură. Stătea puțin aplecată înainte, cu genunchii ușor îndoiți, cu brațele întinse în lături; încordarea, care o comprima în ea însăși, o făcea să pară mai subțire, cu o talie neverosimilă. Prin înariparea aceasta, deși abia începută, căpăta altă frumusețe, eterică, intangibilă. De la întâia privire, Maria își dădu seama că era mai mult ca oricând ea însăși, nelămurită, neatinsă de nimeni, sortită să se iubească astral cu eroi doriți obsedant, dar incapabili să se materializeze.

Câinii petreceau, uimiți de spectacol, întâmpinau piramida cu salturi și lătrături bucuroase. În apropierea Mariei cineva dădu o comandă scurtă: hop!, și piramida se dizlocă elastic, se așternu pe nisip ca un turn format din cărți de joc, retezat la bază. Nu era o cădere, ci o restructurare. Dintr-un bloc se nășteau zece personaje, fără rupere, fără zbatere. O văzu pe Dia curgând, ca un fir de cascadă, singura imagine în care putea să i se așeze mișcarea. Curgea printre umerii băieților și printre brațele ridicate, lăsând în urmă o trenă albă. Fără voia ei, Maria se pomeni aplaudând, în timp ce haita o seconda cu lătrături și salturi admirative.

Dia alergă în întâmpinarea Mariei, o cuprinse în brațe. Era fierbinte, udă de sus până jos de o transpirație sănătoasă, nerepugnantă. Pe un bărbat, atingerea ei l-ar fi electrocutat, l-ar fi lăsat fără sânge, cu inima sfârtecată.

— E divin! exclamă Dia. Sublim! Mai sus decât cerul! Ce dezgustător că trăim pe pământ, ca târâtoarele, în loc să zburăm. Vrei să încerci și tu?

Căzuse întunericul. Băieții luară poverile Mariei și merseră la corturi, tot grupul, învălmășiți cu câinii care încă își manifestau bucuria pentru ziua

excepțională. Doi din băieți, care nu participaseră la exercițiu, îi ajutau Lianei să pregătească masa de seară. Tomas, în ușa unui cort, așezat pe un scăunel, cum îl văzuse prima oară Maria, cânta din chitară. Ca și atunci, se ridică puțin, s-o salute; zâmbetul lui nu se schimbase. Se mira că o ținea minte; voise de zeci de ori să vină la ei și nu știa de ce tot amânase, până trecuse mai toată vara După atâta timp, tabăra i se păru bine îngrijită și curată; toți erau curați. Maria avu numaidecât dovada de atenție pe care o arătau trupurilor lor atletice. Băieții își luară prosoapele pe umeri, se aruncară în apa limpede a lacului și se agitară vreo zece minute în jurul unei mingi de polo. Cum erau negri de soare, când săreau din apă, uneori până la mijloc, aruncați de o musculatură exersată, aveau supleţea delfinilor. În acest timp, Dia se săpunea pe mal, în pielea goală, fără să se ferească de nimeni; clăbucul o îmbrăca într-o haină de protecție, ca o blană albă. Veniră și băieții pe mal, să se săpunească. În restul de lumină a crepusculului, păreau descinși printr-o mitologie renăscută, ca niște zeități noi, răzvrătite împotriva cerurilor moderne.

Maria ținu repede consiliu cu Liana și cu cei doi băieți de la bucătărie. Hotărâră ca un calcan să-l facă rasol, iar pe celălalt să-l prăjească, dar nu în tigaie, ci pe jăratic, ca să-și piardă grăsimea.

— Mai păstrează vreun gust? întrebă Maria.

— Nici unul; e aproape ideal. Destul că rămân proteinele. Zahărul și grăsimea sânt dușmanii oamenilor.

— Pot să vă ajut cu ceva, ca să mă invitați la masa voastră?

— E masa ta, spuse Liana, și ca să ne inviți tu pe noi ne ocupăm cu bucătăria.

— Bea cineva cu mine un pahar de coniac?

Maria se uită la ceas, neliniștită. Mecarian o aștepta de câtva timp. Sau n-o aștepta, ci se uita la stele, cu soneria oprită.

— Nu vrei mai bine saché? întrebă Tomas, din ușa cortului.

— L-ați și descoperit! Nu; vreau coniac. Am băut atâta saché că nu știu cum de nu m-am prefăcut în gheișă.

Dia venea dinspre lac, cu halatul de baie abia închis în față, cu papuci de plastic. Nici o privire nu o urmărea cu insistență; totul în relațiile lor decurgea simplu, direct, nedrămuit, necăutat, ca într-o comunitate cerească. Se duse drept la cortul Lianei și intră, ca la ea acasă.

— Cine mi-ajută să mă îmbrac?

— Eu nu pot, am treabă, vorbi Liana, aplecată peste ceaun. Dați-mi un pumn de piper.

Calcanul începuse să fiarbă. Nici un băiat nu răspunse la apelul Diei. În cort ardea lumina, un bec electric, alimentat de bateriile mașinilor. Pe pânza portocalie Dia apărea într-o proiecție atât de clară, că i se dezvăluia toată anatomia. Prezența ei aici era o provocare continuă, dar Maria își dădu seama încă o dată că nu tulbura pe nimeni.

— Ce te răsfeți atât? Ce nevoie ai?

— N-am știut cum să te chem altfel. Voiam să stau de vorbă cu tine. Rămâi cu noi în noaptea asta?

— Tu dormi aici? se miră Maria.

Recunoscu salteaua albastră care fusese în cortul din golf, și lângă ea o valiză a lui Tulip. Dia își îmbrăcă treningul. Toți își puneau trening seara, al ei însă era confecționat în stil cu tot ce purta de obicei, atât de strâns, că îi reproducea desenul, fără nici o atenuare. Putea să ispitească mai mult chiar decât dezbrăcată. Semăna a dezmăț, cel puțin ca intenție.

— Plec cu ei, spuse Dia, drept răspuns. Rămâi cu noi la noapte; am o saltea și pentru tine. Să nu-ți fie teamă, nu vine nimeni peste noi. Poți să dormi regretabil de liniștită.

Se pieptăna, fără să se uite în oglindă.

— Cum pleci cu ei?

— Așa cum se pleacă. M-au cooptat. În unanimitate. Au nevoie de mine. Liana e însărcinată. Nu se vede, abia e în luna a doua, dar vor s-o ferească.

— Însărcinată?! Cu cine?

— O privește. În orice caz, cu nimeni din grup. E o lege. Așa că nu mă duc după vreun hăndrălău, îți dai seama! Vreau să văd lumea.

Nu părea să glumească.

— I-ai spus lui Tulip?

— Nu. Să-i spui tu. După ce plec. Înțelegi?

— De ce-i fi atât de nefericită? murmură Maria.

— Haide, nu mă boci. Are să fie fantastic. N-am spus divin, numai fantastic, dar merită.

— Când plecați?

— La prima ploaie. Sper să mai fie timp pentru antrenament. Cred că nu-i mai greu cu mașinile decât pe jos, dar încă n-am încercat. Mi-e frică puțin. Înainte de plecare trebuie să mai dăm o reprezentație. Altfel n-avem bani de

drum. Am să iau ceva din dolarii lui Tulip. Îi ține degeaba, și pe deasupra mai e și primejdios.

— Și... unde vă duceți?

Maria se simțea foarte tristă.

— Deocamdată în Israel.

— Acolo n-au nevoie de saltimbanci.

— Dacă n-or avea nevoie, o să lucrăm într-un chibuț, toți la un loc. Și dacă o fi război, o să mergem pe front. Toți în același pluton.

Maria se duse afară și bău un pahar mare de coniac, repede. Avea în ea avalanșe de lacrimi. Trebuia să se mărite, altfel își prăpădea viața. Câinii, care așteptau disciplinați la o distanță cuviincioasă, o urmăreau, gata să răspundă la primul gest. Li se vedeau ochii, sclipind în întuneric, alunecând în orbite, după mișcările ei. Maria turnă punga cu mălai în ceaun, peste apa în care fiersese calcanul; mămăliga devenea o mâncare mai suculentă. Liana adăugă un ciolan afumat; putea să fie promițător. Dacă văzură așa, fiecare mai puse câte ceva în ceaun: șuncă, sardele, ouă, brânză, cașcaval ras și chiar un borcan mare de gem. Nu semăna a batjocură? Numai câinii puteau să-și spună părerea. Ziua lor fusese ieșită din comun și nu se termina altfel. După ce conținutul ceaunului se răci, aproape zece kilograme de torocală, îl dădură gata în cinci minute, cu poftă și cu multă voie bună. Pentru un om asemenea mâncare ar fi fost scârboasă. De ce, la urma urmelor? se întreba Maria. Toți compușii erau acceptabili, luați în parte. Ei puteau să constituie oricând o masă ispititoare. Numai amestecul devenea repugnant. Din prejudecată! Oamenii își fac legi peste legi, reguli peste reguli, și câte din ele pot fi motivate? Se urmărește rafinarea senzațiilor și astfel se alterează natura, cu simplitatea ei, în care nimeni n-ar putea să se rătăcească. Gândind astfel, Maria găsi ultimul argument ca să rămână peste noapte în tabăra lui Tomas. Aici era ceva simplu și sincer. Și nici măcar Dia nu i se părea prefăcută.

Deasupra mării, Antares se ridicase până la jumătatea cerului. Îl privea puțin înghețată. Trebuia să nu se mai gândească, altfel degeaba se alcooliza, înghițind în silă coniacul.

Odată masa strânsă, și vasele spălate, băieții făcură un foc mare, în mijlocul taberei. Ardeau bârne, traverse, scânduri, grinzi de lemn pescuit din mare și lăsate să se usuce. Ardeau naufragii și destine. Tomas cânta din chitară, melodii necunoscute, improvizații, împletite cu flăcările. Maria îi

privea pe toți; erau bronzați, sănătoși, frumoși, cuminți și gânditori. Știa că o astfel de seară nu se va repeta niciodată în viața ei. Cei mai surprinși păreau câinii. Se uitau stăruitori la întreg grupul, plimbându-și ochii asupra tuturor.

Dia se aplecă și sărută mâna Mariei. Era ultimul ei gest de care avea să-și aducă aminte Maria.

Chitara tăcu, brusc. Tomas se ridicase și adulmeca în aer.

— Are să plouă, peste o zi-două, spuse, învelindu-și chitara. Duceți-vă la culcare. Ne sculăm devreme.

Cerul se făcuse negru spre Dunăre.

Maria plecă în zorii zilei, fără să-și mai bea cafeaua. Se încălzeau motoarele mașinilor. Toți erau foarte febrili, în afară de Dia, care părea înghețată. Maria mergea pe plajă, lângă mare. Nisipul ud se simțea prin sandale. Tocmai răsărea soarele, trimițându-i umbra până în dune. Câinii, care de obicei o încadrau sărind în jurul ei și invitând-o la joacă, veneau în turmă, în șir, potoliți, cu capetele în pământ și cu cozile lăsate. Nu știa ce au, dar simțea că ar fi semănat cu ei dacă era câine.

După câteva sute de pași, se uită în urmă. Voia de mult să se uite; rezistase. În tabără se vedea agitație. Numai Dia stătea nemișcată, mai într-o parte, și îi făcea semne cu mâna. Ultima ei imagine.

53

Capota era gata. Tapițerul venea de la oraș și lucra afară, în fața magaziei. Cu capota nouă, bine croită, bine întinsă, mașina, deși spălată, părea leproasă.

— Ar trebui s-o vopsiți, spuse tapițerul.

Trebuia. A doua zi la prânz, cum ieși din tură, Maria se duse la Tulip și împrumută două mii de lei. Era neloial să nu-i vorbească de intențiile Diei, dar ar fi însemnat să trădeze. Trădarea i se părea mai gravă decât neloialitatea. Relația între una și alta îi arăta cât de grea poate fi viața.

După-amiază veni Iacob și aduse bateria reparată. Până atunci, Maria stătuse cu diascopul la ochi, urmărind o imagine, una singură, care devenea obsedantă: pe un podiș de piatră galbenă, poate în peisajul bizar al țării ei îndepărtate, Helga, singură, fugea, văzută din spate, și parcă se făcea tot mai mică. Iar podișul părea un câmp de rapiță.

Coborî când veni Iacob. Din ajun mașina rămăsese afară; nu avusese energia s-o bage în magazie, după ce terminase tapițerul. Maria o privea dintr-o parte. Avusese vremea ei de glorie, iar acum era o ruină. Și mașina violetă avea să fie ruină într-o zi. Numai că odată cu decăderea mașinilor, decad și martorii. Oamenii se ruinează mai încet, dar nu mai puțin.

— Cunoști un vopsitor bun?

Iacob monta bateria, aplecat sub capota motorului. Făcu un semn afirmativ.

— În câte zile ar putea să vopsească mașina?

El se întoarse și arătă cu degetele: șase zile. Atunci trebuia dusă chiar astăzi. În mintea Mariei se născu brusc o nedumerire. Îl privea, neputând să-și explice. O auzise, deși nu se uita la ea, să-i vadă mișcarea buzelor, întrebă, din senin:

— Ce face Vetuța?

El demonta bujiile, să le curețe. Schiță un semn, destul de expresiv spre a se înțelege că Vetuța se simțea bine.

— Mă auzi!

Iacob se întoarse surprins, cu obrazul năpădit de sânge.

— Să nu-i spuneți!

Maria înțelegea faptele, oricât de neînțelese, dar nu le găsea semnificația.

— A fost greu la început, povestea Iacob, cu capul în pământ, rezemat de aripa mașinii.

Semăna cu toți cei cinci câini, risipiți în jurul lui. Și ei stăteau cu capetele în pământ, din zorii zilei.

— Mi-a fost greu să mă prefac; putea să mă prindă în orice clipă, ei se simt, se înțeleg din ochi, din orice, din nimic. Până m-am deprins a fost nevoie de șiretlicuri. Nu mi-a fost rușine s-o mint că am boala copiilor. O iubeam, nu voiam pe alta, aș fi făcut orice pentru ea, numai moarte de om nu. Sau poate ... Când simțeam că se uită la mine în felul ei și nu-i înțelegeam privirea, mă făceam roșu, cădeam pe jos, mă prindea tremurul. Ea mă apuca de degetul mic de la mână și mă strângea tare, să-mi vin în fire. Dacă mă linișteam, stăteam cu ochii închiși, întins în pat și atunci veneau ceasurile mele de fericire. Ea se așeza alături, îmi punea mâna pe frunte, o auzeam cum respiră, simțeam că se uită la mine, dar nu-mi mai era frică de ochii ei, fiindcă nu puteau să-mi treacă prin pleoape și să citească în mine.

De șase ani, Iacob nu mai schimbase o vorbă cu nimeni. Uneori îl apucau urâtul și groaza; fugea pe câmp să nu-l vadă oamenii, își încerca glasul, întâi încet, în șoaptă, se temea să nu se rupă ceva în gât, căci totdeauna după o vorbă, rămânea acolo o durere. Spunea: „Tu ești Iacob. Te-au blestemat ursitoarele! De colo răsare soarele? Și colo apune? Câte zile are anul, cu totul, și din ele câte duminici?“ Tot vorbind așa, aproape în neștire, numai ca să se audă, ridica glasul până ce ajungea să urle.

O cunoscuse în tren, stătea alături, pe o bancă tare de clasa a treia; compartimentul era plin când intrase el, oameni lățiți în voie, ca să nu vină și alții, să-i înghesuie. Iacob mergea la Cluj să cumpere pistoane pentru motorul camionetei, auzise că avea cineva acolo unele originale, rămase cine știe cum dinaintea războiului. Nu murea să găsească loc în tren, important era să găsească pistoanele; n-ar fi fost cine știe ce pedeapsă daca rămânea o noapte în picioare. Atunci, când să plece, Vetuța, care stătea lângă ușă, micuță și sfioasă, fără să supere pe nimeni, a ridicat ochii spre el și i-a zâmbit cu zâmbetul pe care îl cunoștea și Maria.

— Doamnă, am știut numaidecât că e un suflet bun, am simțit-o până în inimă. S-a strâns în colțul ei, de părea o copilă și mi-a făcut loc alături. Norocul meu că n-am scos o vorbă, nu vorbesc niciodată unde e lume multă; se potrivea ceva în toate, eu ursuz și ea mută. Am tăcut toată noaptea; nu puteam să dorm, mă tot gândeam dacă or mai fi pistoanele, dacă nu mi-o fi luat-o altul înainte. De la o vreme pistoanele mi-au fugit din minte și mi-am spus, parcă mirându-mă de atâta întârziere: „Dar fata asta este o minune!“ Tot atunci, cum dormea chinuită, i-a căzut capul pe umărul meu, a suspinat și așa a rămas până s-a oprit trenul la Turda. Se făcea ziuă, oamenii deschideau ochii, începeau să se foiască, numai ea dormea înainte. O simțeam lipită de mine, gingașă și încrezătoare. Și am știut, doamnă, de-acolo, cât a stat trenul în gară, că mie n-o să-mi mai trebuiască alta, cât o fi lumea. Că de-o fi măritată o despart de bărbat și mi-o iau pentru mine. Că de-o fi la părinți și n-or vrea să mi-o dea o fur, o iau cu camioneta și fugim tocmai în partea cealaltă a țării. Și tocmai când gândeam așa, am auzit pe o cumătră, care făcuse ochi, zicând din colțul celălalt al compartimentului: „Oare ei or fi având vise tot ca ale noastre?“ Mă uitam la ea și îmi venea amețeală. Cum de vorbesc oamenii despre alții, așa, din zorii zilei și fără să se întrebe cine or fi vecinii? Dar mai ales ce voia să spună? Cumătră s-a întins spre mine: „N-aude și nu vorbește, domnule.“

La Cluj, Vetuța lucra la o spălătorie chimică. Dacă a aflat toate despre ea, că fusese măritată, fără copii, că îi murise bărbatul, că nu trăia cu nimeni și nu se spuneau vorbe proaste pe seama ei, Iacob s-a întors la București, a făcut motorul camionetei, cu pistoane originale, că avusese norocul să le găsească, și-a părăsit patul unde stătea și a pornit în rodaj, cu binișorul, cu douăzeci, cu treizeci de kilometri la oră, de-a ajuns la Cluj în trei zile. Acolo nu i-a trebuit multă gândire ca să se angajeze la spălătoria chimică, să transporte rufele pe la hoteluri și restaurante, pe la internate și cămine. O singură greutate avusese, să-și scoată permis de conducere, cu dispensă pentru surzenie, că muțenia nu supăra pe nimeni.

— M-am apropiat de ea atât de încetișor, că nici n-a putut să-și dea seama. Știa că-i semăn în acele privințe, care dacă or fi pedeapsă de la Dumnezeu, la ea erau nedreptate. Mă feream, am ocolit-o multă vreme, să nu mă dau de gol. Fiindcă eu, doamnă, sărac și mătăhălos cât doi oameni, cum am fost blestemat să fiu, n-aș fi îndrăznit să iau de la ea nici măcar jumătate din deget, dacă nu ajungea să i se facă milă de mine. A trecut o iarnă, și nu-i dădeam decât bună ziua, dacă ne întâlneam din întâmplare, că niciodată nu i-am ținut drumul. Ea se uita la mine, nu mă mira, odată ce aflase, ca toată lumea, ce pacoste ne aseamănă. Dar să știi, doamnă, că de mult nu mai socoteam pacoste surzenia și muțenia. Atât mă obișnuisem, că nici nu mai ascultam ce spun oamenii, de parcă aș fi fost surd de-a binelea. Mă ascultam pe mine și-atunci am văzut că omul are multe să-și spună, numai că îl împiedică lumea, care le spune pe ale sale. Rele îmi păreau duminicile, când n-o vedeam și încă nu îndrăzneam să-i țin calea. De sâmbătă la prânz n-o mai întâlneam până luni dimineața. În vremea aceea am socotit că nu e zi mai urâtă și mai blestemată decât duminica. M-aș fi înfundat în cârciumă, să-mi fi plăcut băutura. Eram tânăr, aveam și eu nevoie de o femeie, dar nu puteam să mă uit la alta, că s-ar fi găsit și pentru mine vreuna. Mergeam năuc pe malul Someșului, unde nu întâlneam lume, loveam cu pumnul în stâlpii de piatră de-mi zdrobeam carnea și numai așa, înghețat și zdrențuit, mă încumetam să vin acasă, și să-mi pun capul pe pernă... Hai s-o pornim, doamnă. Lăsați-mă să dau întâi la manivelă, că de când n-a mai mers motorul ăsta, ne omoară bateria.

Maria nu credea că după atâta timp putea să mai pornească. Îi era teamă că uitase să conducă. După câteva sute de metri se regăsi, cum fusese ultima

oară la volanul mașinii. Mergeau la vopsitor. Iacob stătea în dreapta ei și asculta motorul. Nu părea mulțumit.

— Trebuie făcute supapele.

Maria o văzu de departe pe Vetuța, în ușa barului. Acceleră și trecu repede. Își făcură semne cu mâna. Vetuța se uita după mașină, nedumerită. Iacob își recăpătase muțenia. Abia mai târziu bâigui articulând greu cuvintele:

— N-ar fi fost mai bine să fi luat motocicleta? Cu ce ne întoarcem?

— Te rog să te duci cu autobuzul. Eu rămân în oraș.

Trecuse repede, nu putea să oprească, nu s-ar fi simțit bine în fața Vetuței acum, când aflase. Văzuse mâna ei în oglinda retrovizoare, continuând să facă semne, din ce în ce mai neconvinsă, până ce rămăsese nemișcată în aer, ca un semn de nedumerire. Mașina descrise brusc o ambardee și nimeri pe partea mai proastă a pavajului. Îi scăpase volanul din mână. „Nu-i posibil!“ își spuse, ca să se liniștească. Revăzând-o pe Vetuța, în ușa barului, revăzând brațul ei, cum se mișca întrebător, cu un fel de dezolare, avusese brusc intuiția că era geloasă. De mai multe zile bărbată-su o ajuta să pregătească mașina, și mergeau a doua oară în oraș, singuri. „Dar nu-i posibil să-și închipuie! Ar fi o aberație!“ întoarse capul și-l privi pe Iacob, străduindu-se să pătrundă până dincolo de imagine. Ei bine, nu! Nu-i deajuns ca un om să fie cumsecade. Nu descoperea decât obstacole. Dar pentru nevasta lui obstacolele nu existau, și-atunci cum putea ea să-și închipuie că bărbatul ei n-ar fi o ispită pentru orice femeie, din orice parte a lumii? Așa cum Maria nu-și închipuia că vreo femeie l-ar putea respinge pe Mecarian. Așa cum se gândise că la Alber râvnea oricare din ele.

Roțile mașinii dădură într-o groapă.

— Ar trebui schimbate amortizoarele, observă Iacob.

Era oare cazul să facă toate reparațiile? Da, sigur! Chiar dacă mașina rămânea tot o vechitură. Tulip putea s-o împrumute cu orice sumă. În loc să meargă la vopsitor, se opriră la un atelier mecanic. Îl lăsă pe Iacob să stabilească toate câte trebuiau făcute și să discute prețul. El amuțise iarăși, oamenii îl cunoșteau, mai fusese la ei, discuția se ducea prin semne, și Maria redescoperi capacitatea lui de a se face înțeles, fără cuvinte. Iacob o urmă până la poartă.

— Dacă astă seară nu sânteți acasă, vin mâine dimineață.

Maria refuză, deși i se păru ridicol; trebuia să-l ocolească.

— Nu, am să vin eu la voi, după ce ies din tură; pe la unu și jumătate.

Cumpără un batic și o sticluță cu apă de colonie, pentru Vetuța, apoi se plimbă din nou pe esplanadă, până se făcu seară. Numai când observă că la șase începea să se întunece, își dădu seama cât de aproape era toamna; de fapt venise, dar zilele senine înșelau lumea. Tomas se aștepta la vreme urâtă.

Întârzia fără să știe motivul. Era o tactică sau o teamă? Se așeză pe o bancă, lângă cazinou, cu fața la mare. Vaporul avea să vină în două săptămâni. Până atunci, mașina trebuia să fie gata. Antares începea iar să strălucească. „Și pe urmă, doamnă, duminicile au devenit sărbători adevărate. Cum n-am avut niciodată. Sărbătoare în sărbătoare, că nu mai încăpeau sub cer și luau toată lumina soarelui...“ Iacob vorbea după șase ani de tăcere; era un efort pentru coardele lui vocale, îl durea gâtul, dar nu s-ar fi oprit, avea de spus tot ce tăcuse atâta vreme. „Numai eu știu ce chin a fost până m-am hotărât s-o invit la plimbare. Venise primăvara și dacă nu-i spuneam acum, nu-i mai spuneam niciodată. I-am spus într-o sâmbătă. Mă gândeam că o să-mi întoarcă spatele, și viața mea o să se sfârșească așa, fără nici o speranță. Mai era și spaima că n-o să mă înțeleagă, o să mă dau de gol, și chinul meu de atâta vreme o să-i pară o șiretenie. Dar când i-am spus, topit de spaimă, ea mi-a zâmbit, ca atunci în tren, și mi-a strâns mâna. Ne-am învoit să mergem a doua zi, cu camioneta, la Cheile Turzii; nu mai fusesem nici unul acolo. Eu să mă îngrijesc de benzină, mi-a spus, iar ea de merinde; așa a fost învoiala. Până să adorm seara, am tot visat-o, cu ochii deschiși, blestemându-mă că n-am avut îndrăzneala să-i vorbesc mai devreme!“

Nu! se gândea Maria. Ar fi pierdut partea cea mai valoroasă. Ea se grăbise totdeauna. Acum aștepta să mai treacă o oră, dar era prea târziu să se schimbe, și o oră nu putea să repare tot ce stricase în ani de viață. O cuprindea panica. Venea frig de pe mare. I se făcu dor de câinii lăsați acasă. De ieri stăteau cu capetele plecate. „Treceau duminicile în zbor, mă țineam de ele cu dinții și cu amândouă mâinile, să le pun frână. Seara o duceam acasă, iar eu rămâneam fără rost toată săptămână, decât rostul să aștept altă duminică. Oare n-ar fi o cale, îmi spuneam, să rămân cu ea seara, și luni, și marți, toate zilele? O cale știam eu, dar n-aveam atâta îndrăzneală, ca s-o aduc la îndeplinire. Venise vara, și spălătoria se închidea pentru reparații. Plecam în concediu, fiecare pe-o lună, și mie unul mi se părea ca o

pedeapsă. Duminică, înainte de despărțire, am stat într-un crâng, de pe Someș. Am făcut baie cu rândul, nu se putea altfel, n-aveam ce pune pe noi și doar nu era să mă uit la ea în pielea goală. Pe urmă ea s-a dus să culeagă flori, și pe când lipsea, m-a cuprind groaza: ce-ar fi să nu se mai întoarcă, ce-ar fi să nu existe, să nu fi existat niciodată, să fi fost numai o închipuire? Dar știam că există, și chiar îi auzeam pașii, numai că groaza rămânea aceeași, fiindcă duminica viitoare n-avea să mai fie cu mine; nici măcar nu știam unde pleacă. Și-atunci m-am ridicat, am dat năvală s-o caut, să mă uit la ea bine, să-mi ajungă pe toată luna. Venea, îmbrăcată în flori; își făcuse o cunună, avea flori la urechi și flori la cheutorile bluzei, și flori în talie, iar în mână ducea un braț mare de flori de pădure, de toate felurile, că nu mai aveau nume, și le-a aruncat în mine. Nimeni nu mi-a aruncat o floare, de când mă știu, și nici n-am așteptat asemenea răsplată, nepotrivită unui om ca mine. Am îngenuncheat să adun florile, și atunci ea a îngenuncheat de partea cealaltă a lor, la un pas de mine. M-am aplecat, s-a aplecat și ea, am întins mâna, a întins-o și ea, și mâinile ni s-au întâlnit, pe când fiecare aduna florile. Pe urmă și-a pus capul pe umărul meu, știam cum este, din noaptea când dormise rezemată de mine. Mirosea a soare, a apă din Someș, a flori și a iarbă, era în ea numai mlădiere și curățenie. Dar ce începea atunci, cu gustul de must și de miere, pentru mine începuse de mult, de când îmi zâmbise în tren, și îmi făcuse semn să stau lângă ea, în locul îngust unde n-ar fi încăput doi oameni."

Ce bogăție ai adunat în tine! Ce fericit ești că n-ai pus mâna pe ea atunci, după un îndemn care nu-i o crimă, dar te lasă cu inima goală!

Crezuse în alt adevăr și continua să creadă, acela al primei zile când Alber o găsise pe plajă, al serii când Mecarian îi arătase inelul lui Saturn. Dar mai exista un adevăr, pe care nu știuse să-l vadă; regreta că n-avea în ea destulă tărie să-l pună înaintea adevărului celălalt. Inima ei rămânea goală și chinuită, și nici nu credea că putea sa mai fie altfel, încărcată de dragoste, cu sentimente limpezi, statornice, fără semne de îndoială, de întrebare. Ortografia ei sufletească se schilodise. N-ar mai fi putut să iubească decât din recunoștință. Pe omul destul de puternic ca s-o ia de mână și s-o ducă în linie dreaptă. Era o încercare disperată; trebuia s-o facă.

Mecarian coborî să-i deschidă, cu ochelarii în mână; avea privirea obosită, părea că vine de departe. Între șezlongurile unde ședeau de obicei, Maria văzu întinsă pe mochetă o planșă colorată, de trei metri lungime; n-ar

fi încăput pe o masă obișnuită. Reprezenta un vapor care în raport cu instalațiile de pe chei și cu siluetele umane, părea de proporții gigantice, o teroare de oțel sudat, provenind dintr-o imaginație cancerizată.

— Ce-i aici? întrebă Maria.

El își lăsă ochelarii pe planșă.

— Un petrolier de un milion de tone.

— Un milion de tone?! Există un asemenea vapor?

— Se construiește. În Japonia.

— Eram sigură. Până unde se poate merge?

Își amintea teoria despre viteză, despre anularea timpului și derularea lui inversă. Ce îi putea opri pe oameni ca de la un milion de tone, să ajungă la două, apoi la două sute de milioane, și tot mai mult, într-o progresie schizofrenică? Îl vedea pe Mecarian dirijând o astfel de flotă. Până ce s-ar face un vapor în care l-ar încărca și pe el, și birourile lui, împreună cu un continent întreg. Ce marfă ar fi de transportat, în miliarde de miliarde de tone, dacă nu însăși planeta?

— Nu ești măritată? întrebă Mecarian.

Deci voia să discute și începea de-a dreptul. Un om ca el nici nu putea altfel. Mariei îi era frică să n-o zdrobească.

— Nu sânt, și nici n-am fost măritată. Te-am mințit ca să mă apăr. Să-mi păstrez independența.

— Și de ce vrei s-o pierzi tocmai acum?

— Fiindcă mă rătăcesc în ea; e mai vastă decât am crezut. Nu sânt în stare s-o administrez; dau faliment. Sânt bolnavă rău. Ajută-mă să mă vindec. Fă-mă să te iubesc din recunoștință.

— Vasăzică nu vorbești în numele dragostei?! E primul argument, de obicei.

— Dragostea nu se discută. Dacă aș vorbi în numele ei, n-ar fi un argument, ci un șantaj. Îmi repugnă.

— Atunci de ce vrei să te măriți cu mine?

— Fiindcă ai o situație. Și o casă interesantă. Apoi o mașină care mă epatează. Cred că ai și o sticlă de vin bun în frigider. Îmi dai de băut? Nu mă duc eu; astă-seară nu vreau să fiu de-a casei.

Vinul era prea rece; nu-i simțea gustul și îi stârni un frison în partea mijlocie a trupului.

— Cred că trebuie să ne întoarcem la coniac, sau la saché. Îmi îngheață sufletul. Am să-ți spun mai departe. Pornirea ar fi bună, cu siguranță. Nu mă simt străină, aici, încă din noaptea când am dormit la tine prima dată. Te-am studiat: dormi frumos, ai o respirație armonioasă și atât de calmă, că mă împacă și pe mine, care sânt de obicei agitată. Apoi e important că nu ești nici greu, nici ciolănos, și nu dai cu picioarele. Dacă pun capul pe pieptul tău, mi-e cum trebuie. Îmi plac pijamalele tale și-mi pare bine că nu te-am văzut niciodată în papuci de casă. Știi să-i escamotezi, e un merit incomensurabil, ca și acela că nu sforăi și ai totdeauna un miros proaspăt. Mai e nevoie de alte argumente?

Mecarian privea planșa cu vaporul.

— Sigur că există metoda obișnuinței, continuă Maria. Nu dă greș niciodată. Aș putea să mă insinuez în viața ta treptat și pe nebăgate de seamă, să-ți cos nasturii, să-ți dau de mâncare, să-ți țin de cald și să te îngrijesc la boală, până ce ți-aș deveni atât de necesară, că n-ai mai putea să trăiești fără mine. Dar nu-i timp. În două săptămâni trebuie să fiu măritată. E singura mea șansă. Vrei să mă iei de nevastă? Repede și pe încredere, fără interogatorii?

— Nu! răspunse Mecarian.

Maria nu se clinti. Se uita dincolo de el, peste prăpăstii întunecate.

— Mi se pare că mă scufund! zise, cu vocea decolorată.

El se aplecă asupra planșei. Îl ura și ar fi vrut să-i arate.

— E adevărat că șobolanii simt când un vapor e în primejdie să se scufunde și fug, în loc să-i urmeze soarta?

Mecarian întoarse capul spre ea.

— De ce să-i urmeze soarta?

— Din loialitate.

— E cam mult să ceri loialitate șobolanilor! Și-apoi, ei n-au nici un contract cu echipajul, se îmbarcă pe furiș, suportă toate riscurile situației lor clandestine, dintre care deratizarea nu le lasă nici o posibilitate să scape. E dreptul lor să se salveze de la naufragiu!

— E dreptul tău să mă părăsești când mă clatin! zise Maria, cu o reținere rece, cu aceeași voce decolorată.

După o pauză calmă, adăugă:

— Iartă-mă că am invocat șobolanii. N-a fost o comparație.

Pe tabla cupolei se auziră căzând picături de ploaie, începea mai devreme decât prevăzuse Tomas. Acum lumea dădea năvală să plece; n-aveau să mai rămână decât puțini spectatori pentru ultima lor reprezentație.

Maria se duse să-și ia lucrurile, lăsate în baie. Ploaia se întețise, cădea pieziș, mânată de un vânt în rafale. Mecarian se ridică; nu putea să-și îndrepte umerii.

— Pleci pe o vreme ca asta?

Se pornise furtuna. În câteva minute marea se montase, se auzea mugind. Maria se gândea la câini, la tabăra lui Tomas și la Dia. Până la ușă, Mecarian își îndreptase umerii.

— Ia stai! spuse Maria, zâmbind, după ce înregistrase schimbarea. Nu vrei să mă iei de nevastă, dar tu mai ești și altceva. Rămân, am să dorm la tine. Să-ți aud inima, și respirația. Era o prostie să plec. Auzi ce-i afară?

Pe urmă spuse o vorbă, pe care toți din jurul ei o debitau mecanic, ori de câte ori se dezlănțuia furtuna:

— Vai de cei de pe mare!

Simți ceva rece în inimă, o spaimă.

54

Venea de la nord-vest, din depărtarea Islandei, de sub Cercul Polar, aducând ghețuri care se risipeau în Atlantic. O asemenea respirație neîntreruptă timp de o săptămână, nebarată de munți, neabsorbită de mări și de câmpii, se întâlnea rar și fără previziune. Marea seca pe coasta de răsărit a Angliei, lăsând goale stâncile și plajele, într-un reflux de proporții înfricoșătoare, fiindcă masa de apă trebuia să se reverse în altă parte. Continentul părea amenințat de inundații; în Olanda, valurile nu mai aveau mult să dea peste diguri. La Paris, noaptea, trecătorii rătăciți care încercau să ajungă acasă târându-se pe lângă ziduri, văzură turnul Eiffel balansându-se pe cerul înroșit de iluminație; își pierduse caracterul metalic, părea o împletitură de salcie. În clipele de acalmie pe sus se auzeau țipetele cocorilor, surprinși în migrația lor spre Mediterană și aruncați în centrul Europei, unde aveau să piară, prăbușindu-se, cu aripile țepene de gheață. La Koln, săgețile din vârfurile celor două domuri, zburară în jos, pe Rin, căutându-și parcă propria lor legendă. În Saxonia, la Grosshardmandsdorf, orga bisericii începu să cânte singură, cu aerul din tuburi aspirat de furtună.

La Budapesta, podul suspendat se balansa atât de tare, că un automobil, surprins la mijlocul arcadei, fu aruncat peste balustradă.

Vântul care traversa continentul cu două sute de kilometri pe oră, oprea trenurile din mers, răsturna camioanele pe șosele, trântea la pământ stâlpii de telegraf și pilonii rețelelor de înaltă tensiune. Animalele neadăpostite din vreme erau luate pe sus și aruncate în râpe, sau înecate în lacuri și râuri. Singura barieră care izbuti să frâneze furtuna fu lanțul munților Tatra și al Carpaților. Ceea ce scăpă, sfâșiindu-se pe înălțimi, căzu în Bărăgan, și de-acolo se rostogoli asupra mării.

La miezul nopții, Tulip, care asculta să audă pași pe punte, simți că vaporul se clatină. Se rotea pe nisip, trosnind și făcând să sară niturile, cu pocnete ca de pușcă. În inima lui Tulip se născu speranța că vaporul era salvat, pus pe linia de plutire. Dădu să se repeadă afară, dar găsi ușa blocată. Cineva îl încuiase înăuntru; se aștepta la orice, nici măcar nu simțea frică. Stătea lângă ușă, neînarmat, gata să-și primească destinul, fără nici o împotrivire. Vaporul continua să se rotească, greu, dizlocând tonele de nisipuri care îl împresurau și tot creșteau, de opt anotimpuri. Grinzile se îndoiau, devenite și ele elastice, ca oțelul turnului Eiffel, coca își schimba forma, transformată într-o masă plastică instabilă.

La început, cele doua geamanduri de la promontorii se auzeau egal, într-un bord și în altul. Treptat se mutau, alunecau în cerc, în sens invers decât acele ceasornicului, până ce le auzi în prova și în pupa. Atunci presiunea vântului, care făcea să vibreze pereții de tablă scăzu, și ușa se deschise de la sine. Afară nu descoperi pe nimeni. Vaporul se rotise aproape un sfert de cerc și stătea aplecat pe o coastă. Sperata navigație se sfârșise în trei ceasuri. Cu înclinarea de zece grade, cum arăta pendula din timonerie, viața pe bord devenea anevoioasă. Tulip se culcă din nou, după ce își mută perna în partea cealaltă a patului; altfel ar fi însemnat să doarmă cu capul în jos și tot sângele să-i vină sub țeastă.

La casa de piatră, furtuna dărâmă unul din pereții magaziei. Câinii ieșiră afară, în ploaia care zbura orizontal spre plajă. Vântul îi luă pe sus și-i duse pe țărmul mării; poate s-ar fi înecat, dacă nu s-ar fi oprit între dune. Rămaseră acolo, strânși unii in alții, scăldați de ploaia rece și vijelioasă.

Corturile lui Tomas nu mai existau; zburaseră pe mare. Fusese o lupta de câteva ceasuri. Pânzele se zbăteau să se smulgă din ancore; băieții ieșiră în ploaie și le apărară, doborâți de vânt și uzi până la piele. Stăteau trântiți pe

latura primejduită, adăugind ancorelor greutatea lor și forța atletică. Pe alături, apa din lacuri gonea spre mare, pe nisip și prin aer, în valuri și în pachete de tone. Băieții ar fi rezistat până la capăt, ore, până a doua zi pe lumină. Îndârjirea lor atingea culmi sublime, acum se dovedea pentru oricine că nu erau niște vagabonzi, vântură lume, ci ființe omenești superioare, capabile să lupte cu toate adversitățile, chiar cu cele din ei înșiși. În tot ce era al lor înfățișau nerenunțarea.

Nu rezistă pânza, care începu să se sfâșie. Vântul pătrunse în corturi, le umflă și le duse; cu forța aceea, dilatată înăuntru, nimeni nu mai putea să se lupte.

Lucrurile salvate fură înghesuite în mașini; Tomas își pierduse chitara. Numai Liana și Dia primiră adăpost printre lucrurile ude de ploaie. Băieții stăteau afară, împărțiți pe flancurile mașinilor, apărând capotele de pânză, să nu le umfle vântul ca pe corturi și să le ducă.

La ziuă, când ploaia conteni, și vântul începu să scadă, lacurile se vedeau aproape secate; toată apa fusese aruncată în mare, și chiar marea se dusese departe, dezvăluind o plajă de sute de metri.

Telefonul suna de multă vreme; Maria nu recunoștea soneria, toată casa vibra de zgomote, dintre care cel mai amenințător, în afară de mugetul vântului, i se părea bătaia ploii în cupolă. Începuse un război, cu canonade și răpăituri de mitralieră; un front trebuia să se prăbușească, o lume să fie învinsă spre victoria alteia. Ea nu știa din ce tabără făcea parte, și nici nu se gândea că ar trebui să-și ia vreo măsură de apărare. Se tot gândea la diapozitivul de după-amiază, Helga fugind pe câmpul galben, dar imaginea i se părea din ce în ce mai ștearsă; vijelia de afară îi impunea altceva, o scenă de interior, rămasă în minte de săptămână trecută. Diapozitivele fiind pe sfârșite, se oprea la fiecare cu orele, întrebându-se ce se va întâmpla când va ajunge la ultimul. Avea să urmeze un gol; îl aștepta cu tristețe și cu neliniște. În primul plan se vedea o roată de tun, ocupând aproape tot cadrul; printre spițe se desena un interior rafinat și luxos, în lumina ruginie pe care o dau spre ziuă candelabrele pe trei sferturi stinse și obosite. Pe afetul tunului zăcea o sticlă de coniac, răsturnată, picurând băutura gălbuie într-un bol de cristal străveziu, îngustat la gură. O mână de bărbat — cu manșetă albă, mânecă neagră de smoking sau de frac — ținea bolul, deprins cu el de toată viața, deprins cu smokingul sau cu fracul, cu lumina ruginie a

candelabrelor pe cale să se stingă. Dincolo de mâna atât de exersată care se vedea printre spițele roții, se întrezărea fundalul decorului, o bibliotecă somptuoasă, cu volume grele, parcă legate în aur; în dreapta ei o draperie de culoarea vișinei putrede, cu falduri negre, de umbră. Iar în față, un fotoliu cubic, de stofă roșie, și în fotoliu, Helga, surprinzătoare. Stătea adâncită în perne, întoarsă puțin într-o parte, cu un picior adunat dedesubt, cu celălalt atârnând lasciv, gol până la jumătatea coapsei. Așa o recunoscuse Maria, după piciorul cu mișcarea ca de cerboaică. Ar fi fost greu să-i deslușească fața, în lumina ruginită. Era ea, într-un decor unde nu și-ar fi închipuit-o, după cum nu și-ar fi închipuit că în bagajul ei de călătorie putea să aibă o rochie lungă, de dantelă neagră. Și că putea să stea așa în fotoliu, cu rochia atât de ridicată. Dar era înspre ziuă, când gesturile oamenilor seamănă mai puțin cu ei înșiși, fiind mai puțin controlate. Maria simțea că dincolo de draperia vișinie care nu putea să acopere decât o fereastră, bântuia o vreme groaznică, sau se pregătea un cataclism, un cutremur, o erupție vulcanică. Helga se temea, trăgea cu urechea afară. În mâna dreaptă, cu cotul rezemat pe coapsa goală, ținea un pahar cu picior, pe care îl ducea la gură; dar n-avea să bea conținutul, poate coniac din sticla pusă pe afetul de tun; gestul ei avea să se oprească la jumătate. Pe cele doua brațe ale fotoliului erau așezați doi bărbați, în frac, aplecați spre ea cu paharele în mână. Nu li se distingea fața, ci numai manșetele albe. În stânga și în dreapta, în afara cadrului, se bănuiau biblioteca și draperia, întinse în continuare, și pe fundalul alcătuit de ele, erau cu siguranță alte femei tinere, în rochii de dantelă neagră, ridicate pe coapse. Toate aveau câte un pahar în mână, toate se străduiau să zâmbească bărbaților așezați pe brațele fotoliilor și aplecați spre ele, dar toate trăgeau cu urechea afară. Logodnicul Helgăi nu putea să fie decât beat, într-o cameră vecină. Dacă privea mai mult timp, Maria vedea cum detaliile se estompează, până ce dispăreau, lăsând numai roata de tun, în față, cât toată fotografia. Pe urmă, după o pauză cu ochii închiși, iar apărea sticla de coniac, picurând lichidul gălbui, și dincolo de ea Helga, în fotoliu, cu rochia de dantelă neagră ridicată atât de mult pe coapse.

Telefonul continua să sune. Mecarian dormea, cu fața în sus, senin în mijlocul furtunii, când toți oamenii din oraș și toate viețuitoarele nu puteau fi decât în picioare. Nimeni n-avea cum să se apere, lupta devenise nedreaptă, și Maria tot nu știa din ce tabără făcea parte, îl privea pe Mecarian, îi ghicea bătăile inimii și respirația. Avea nevoie de el în toate

sensurile; hotărâse să nu mai plece, să se agațe de el cu orice mijloace, să-l copleșească și să-l subjuge, să-l îngenunche și să-l iubească. Să folosească tandrețea, împreună cu vicleșugul și perfidia, să meargă la vrăjitoare și să-i facă farmece. Nu îngăduia ca pe brațele fotoliului ei să se așeze un bărbat necunoscut și să se aplece spre ea cu paharul în mână.

Nu știa ca există un telefon în casă, nu-l auzise niciodată, nu deslușea de unde venea sunetul. Aștepta să se termine, nu voia să-l trezească pe Mecarian, nu ca să-i cruțe somnul, ci să-l păstreze sub vrajă. Îi șoptea, fără să se audă, concentrându-se asupra conștiinței lui adormite: „Nu încerca să te aperi, fiindcă nu-ți vreau răul, și nicăieri n-ai să mai găsești o femeie ca mine! Oprește-mă aici! Nu vezi că-ți sânt destinată? Am să-ți fiu credincioasă până în ultima clipă a vieții, și pe urmă în tot ce mai rămâne după viață.“

Telefonul tăcu în mijlocul acestei invocații. Maria credea că forța ei îl învinsese. Curând însă începu să sune iarăși; suna stăruitor, părea că n-are să se oprească. Se gândi ce-ar fi fost mai bine să facă: să-l trezească pe Mecarian, sau să caute telefonul și să-l înăbușe cu o pernă? Nu, nu voia să-l trezească, ar fi însemnat un pas înapoi, după care urmau alții. Coborî din pat cu precauție, porni în căutarea telefonului, printre paravane, orientându-se după sonerie. Îl descoperi într-un colț, unde nu fusese niciodată; părea ascuns, ca un obiect inavuabil. De ce în atâtea seri nu sunase măcar o dată? Și cine putea sa sune acum, în plină noapte, pe o vreme dezastruoasă? Casa se clătina din temelie, iar cupola părea gata sa se smulgă de pe șine, luată de vânt, să se ducă în largul mării, ca o farfurie zburătoare.

Maria căuta ceva, pe întuneric, să acopere telefonul, când se gândi brusc, mirată și ea de atâta întârziere, că la capătul firului nu putea să fie decât o femeie. O femeie înspăimântată de furtună, sau folosindu-se de ea ca să-și justifice apelul. O urî, fără s-o știe, blestemă să i se usuce mâna și să scape receptorul. Telefonul suna înainte; dacă nu încetase după câteva minute, avea s-o țină așa până dimineața. Știa că nu-i e îngăduit să răspundă; nimic nu-i dădea dreptul, dar nu putea să lupte cu ispita: voia să audă glasul. Trase cu urechea; în casă nu se simțea nici o mișcare și nici un zgomot, în afară de al furtunii. Cum putea să doarmă în mijlocul unui vacarm care ar fi trezit și morții? Ridică receptorul; îi ardeau mâna și urechea. Furtunii care lovea acoperișul i se adăugă alta, venită de departe, pe firul telefonului. Între mugete și trosnete se deslușí cum se temuse, un glas de femeie. Maria simți

că îi îngheață mâna și i se taie picioarele; nu găsea pe ce să se așeze, nu mai avea senzația atingerii cu dușumeaua, i se părea că plutește în aer, în straie de imponderabilitate, deși își simțea greutatea, accentuată, ca o povară insuportabilă. Femeia gâfâia, nu se înțelegea ce spune, decât că voia să vorbească urgent cu Mecarian.

— Nu-i acasă! răspunse Maria, înăbușindu-și glasul

— Nu se poate! Ne-ar fi lăsat vorbă. Vă rog chemați-l!

Maria închise telefonul, pe jumătate inconștientă. Dar ceva în cugetul ei rămânea destul de lucid, ca să-și dea seama că făcea un gest nepermis, o ticăloșie. Telefonul sună iarăși. Acum auzi un glas de bărbat; era un complot și un șiretlic!

— Cine-l caută? întrebă Maria.

— Ei, pe dracu', cine-ar putea să-l caute la ora asta?! E ceva grav, doamnă.

— Nu-i acasă! răspunse Maria, incapabilă să cedeze.

Receptorul îi zbură din mână; Mecarian răsărise alături, într-o lumină care Maria nu știa când se aprinsese. Un ceas de perete, apărut din întuneric deasupra telefonului, arăta o jumătate de oră după miezul nopții. Mecarian asculta în receptor, și, fără să-l privească, îl simțea cum se încordează. Nu îndrăznea să ridice ochi, își recunoștea vina și îl ura, fiindcă se simțea învinsă. Forțe unite, furtuna și oamenii de la capătul firului luptau împotriva ei, prea puternici să li se împotrivească. Pe fața ei crispată, se ivi, strâmb, un zâmbet de satisfacție: Mecarian avea papuci în picioare, îi vedea prima oară! Îi venea să râdă în hohote, cu capul dat pe spate. „Sigur că i-ai avut totdeauna, dar i-am ocolit, am vrut să nu-i văd. Te-am idealizat, fiindcă îmi trebuia un idol, pe când tu nu erai altceva decât un biet om, ca toți oamenii. Și în realitate cred că sforăi zgomotos, cu satisfacție groasă, ca măcelarii îndopați cu vin roșu și cu carne macră! N-am vrut s-aud, n-am vrut să știu. Te-ai demascat singur, la prima încercare. Ai un nod în gât și tremuri ca iepurii. Cine te fugărește, cine vrea să te vâneze de te-ai pierdut cu firea și pronunți vorbe îngrozitoare, uitând că este o femeie de față, ghemuită la picioarele tale?“

Un vapor orbecăia în Strâmtoarea Skagerak, la nouă grade longitudine estică, între Cristiania și Hirtshals. În ajun plecase de la Copenhaga și, în loc să-și continue drumul la nord, prin Kattegat, se abătuse spre vest, ca să ajungă sub coastă, la adăpost de vântul în creștere. Furtuna izbucnise la un

ceas după-amiază, când dubla Capul Skagen și intra în Marea Nordului. Era o aripă neanunțată a ciclonului care apoi se abătuse asupra Europei centrale, iar acum ajunsese la Marea Neagră.

— Vin imediat! spuse Mecarian, cu o fermitate senină. Transmiteți-le să stea în derivă și să repare cârma.

Sau izbutise să se calmeze, sau starea lui de panică fusese o impresie falsă a Mariei. Se îmbrăca, o lăsase singură, nu-i spusese nici un cuvânt, parcă nici n-o văzuse. Maria avea în gând un nume, Skagen, capul nordic al Danemarcei, atât putuse să înțeleagă din convorbirea interceptată trunchiat, cu atenția difuză, fiindcă se uita la papucii lui Mecarian. I se păreau grotești, și satisfacția ei creștea pe măsură ce-i descoperea mai bine; papuci de lac negru, căptușiți cu mătase roșie. Ceva mai ridicol nu putea născoci nimeni!

La nouă dimineața recepționase chiar ea o radiogramă. Saturn trecuse de Frederikshavn, în drum spre acel Skagen care acum revenea, localizând o primejdie gravă. Păli brusc, cu o durere în inimă. Câteva clipe se clătină, incapabilă să se miște sau să strige după ajutor. Era o durere pe care nu putea s-o suporte, simțea că se încovoaie, se descompune în molecule. Ar fi vrut să cadă și să se termine. Durerea creștea, iar ea rămânea lucidă. Nu putea nici să înainteze, nici să caute un sprijin. Semăna cu o paralizie, și pe lângă durere, o năpădi spaima. Soneria telefonului, care izbucni iarăși, se amplifică inexplicabil; parca băteau mii de clopote în furtună. Mecarian veni calm, înnodându-și cravata. Alt obiect ridicol, după papucii de lac negri!

— Ce se întâmplă? bâigui Maria.

El n-o luă în seamă; ridică receptorul. Acum Maria văzu limpede că se schimbase la față, dar nu știa dacă fizionomia lui exprima derută, sau furie. Poate pe amândouă. Legătura portului cu stația radio de coasta era ruptă, și șoseaua blocată; motocicleta curierului se întorsese, stâlpii de telegraf, doborâți, o împiedicau să treacă, și chiar fără această piedică n-ar fi putut sa ajungă departe. Pe plaja deschisă, furtuna ar fi răsturnat-o și ar fi aruncat-o în mare.

— Mă duc direct acolo! anunță Mecarian în receptor, fără multă gândire. Luați mașina direcției și încercați să vină unul din voi după mine.

Acum Maria, care se apropiase de el, tot ce putuse să facă, auzi glasul celălalt, întretăiat, cu ezitări și tremur de panică:

— Dar nu se poate merge nici o sută de metri! Nu știți ce-i afară?!

Trânti receptorul. Era nebun, sau avea puteri nebănuite de nimeni? Maria îi ținu drumul; durerea din inimă îi trecuse, la fel de brusc cum venise, și suferința lăsase în urmă o energie neașteptată. Acum ar fi putut să se lupte cu oricine, chiar cu Mecarian, care o desconsidera, neadresându-i un cuvânt și neacordându-i măcar o privire.

— Ce s-a întâmplat?

Știa, n-avea nevoie de o confirmare. Știuse dinainte, de aseară, sau de un an, din ziua când plecase vaporul.

Mecarian o dădu la o parte. Ea se agăță de brațul lui. O târa spre ușă, ignorând-o, ca și cum nu i-ar fi simțit nici măcar greutatea.

— Unde te duci?

El se opri și o privi în ochi:

— N-ai auzit? Nu înțelegi ce se întâmplă? Cine dracu' o fi pus stația radio atât de departe?!

„Foarte departe!“ se gândi Maria.

55

Străzile, spre gară, erau barate de stâlpi căzuți de-a curmezișul. Blocul turn se legăna printre nori, gata să cadă, se îndoia, ajuns și el la o elasticitate vegetală. Ar fi trebuit să se audă urletele locatarilor, cuprinși de teroare, dacă urletul furtunii n-ar fi fost mai tare.

Mașina porni, urcându-se pe trotuar, apoi coti pe prima stradă la stânga. Așa, vântul venea din spate. Maria înțelese că Mecarian avea o tactică, gândise drumul, nu îl luase la întâmplare. Nu credea că va fi posibil să ajungă, dar nu putea să-și nege admirația. Comandant de armate, ar fi mers din victorie în victorie. Îl privi și-i descoperi profilul în întuneric. Nu-l recunoștea, nu mai era el, ci o sumă a tuturor bărbaților care îi stătuseră la picioare, și a celor care stătuseră pe fotoliul ei, aplecați spre ea cu paharul în mână. I-ar fi plăcut să moară împreună cu el, în carlinga mașinii, intrând într-un zid de beton, cu două sute de kilometri pe oră. Nu rămâne nimic hâd după aceea; materia trece dincolo de diformitate și se pulverizează. O asemenea moarte e un triumf al omului asupra viermilor și putreziciunii.

Mașina mergea singură, împinsă de vânt din spate. Stâlpii căzuți se înșirau în lungul trotuarului, și strada rămânea liberă. Înainte de a coti pe

faleză, Mecarian opri; trebuia să țină tare piciorul pe frână, ca mașina să nu escaladeze parapetul de piatră.

— Pune-ți centura! S-ar putea să ne răstoarne.

Atunci de ce mai plecase? Dar avea într-adevăr o tactică, aici fiind zona cea mai apărată. Furtuna ajungea vlăguită, după ce traversa tot orașul și se lamina pe străzi care o spintecau în lungime. Mecarian cunoștea orașul; tot lungul falezei stâlpii fiind numai pe dreapta, cădeau peste parapet și nu puteau să bareze drumul. Scăpată de pe străzi înguste, furtuna găsea un front larg, deschis, unde se dilua, dând naștere unor zone de liniște. Primejdioase rămâneau rafalele, care făceau mașina să derapeze până în bordură. Îndată, Mecarian vira și se lipea de bordura opusă, ca să-și creeze spațiu unde să-l proiecteze rafala următoare. Mersese și Maria, odată, așa, în zig-zaguri, și ajunsese. N-ar fi fost mai bine să fi căzut și să fi înghețat pe plajă? Sub faleză era cartierul cu vile, unde visase că ar putea trăi fericită. Acum nu se vedea nimic jos, și nicăieri nu putea fi fericire. Nu se vedea aproape nimic nici în față; ploaia aruncată în pachete asupra parbrizului, crea impresia unei navigații cu submarinul. Îi lipseau aerul și lumina. Nu-i era frică, dar se înăbușea, vroia să ajungă la suprafață. Se simți trântită în portieră; centura o imobiliza în scaun, îi dădea un sentiment de siguranță, dar inutil, fiindcă nu voia să se apere. Luată de vânt, mașina alunecă pe două roți, înclinată, gata să se răstoarne, escaladă bordura și se opri în parapetul de piatră. Tabla caroseriei scrâșni, multilată. Mecarian viră la stângă și porni mai departe, ca și cum nici n-ar fi simțit lovitura. Mai putea oare cineva să îndrepte tabla, și mai ales, sa refacă frumoasa culoare violetă? Oare n-avea nici o părere de rău? Dacă nu pentru un bun, pentru o valoare, măcar pentru frumusețea desființată? Putea un asemenea om, atât de puternic și de imperturbabil să aibă sentimente calde? Și, putea, mai ales, să accepte ocrotirea tandră a unei femei dezarmate? Se dăduse pe mâna lui, fără să-și păstreze un drum de retragere și o zonă de apărare. Viața ei depindea de el, sau de soartă, îl privi iarăși, dar nu mai putea să-l vadă. Lumina farurilor se stingea în ploaie, la câțiva metri, și ultimele felinare nedoborâte de furtună, se sfârșeau la marginea orașului.

De-aici înainte începea o lume inabordabilă. Maria nu credea că mașina ar putea merge zece pași mai departe. Era o tentativă absurdă, sortită înfrângerii.

Dar sigur, el avea o tactică. În loc să ia furtuna în piept, mergând spre autostradă, mașina se lăsă sub vânt, până pe plajă. Marea se auzea mugind în beznă, destul de departe. Rămânea un spațiu de siguranță, și, spre mirarea Mariei, pe acest coridor liber, fără obstacole, vijelia pierdea din intensitate. Când simțea venind o rafală, Mecarian lăsa mașina să fugă cu vântul, până putea să vireze în partea cealaltă. Era același mers în zig-zaguri, ca pe faleză, însă de proporții nautice; mașina semăna cu o barcă, navigând în volte, înclinându-se când într-un bord, când în altul.

În câteva rânduri, rafalele o duseră până în mare; de fiecare dată părea că s-ar fi răsturnat, dacă n-o opreau valurile, lovind-o surd, cu o forță pe care Maria o simțea prin bretelele centurii de siguranță, cu greutatea lor ajunsă la sute de kilograme.

— Și pentru ce? strigă Mecarian, pe neașteptate, sub un val care înecase mașina. Dacă nu ajungem?

Opri mașina, într-o zonă de acalmie. În stânga erau blocurile, dar cine putea să le vadă? Lumea nu mai avea existență. Singura realitate rămânea un vapor în primejdie. Putea el să-l salveze? Îl conduceau curajul și nevoia de a-și face datoria, sau o manie?

— Nu era mai bine să fi rămas acasă?

Se aplecă spre Maria, s-o simtă, fiind imposibil s-o vadă. Ea îi înregistră apropierea prin undele reflectate dintr-un obraz în altul.

— Să fi stat acasă, cu tine în brațe! îi șopti Mecarian în ureche. Ești făcută din lână și din mătase. O țesătură mai nobilă și mai caldă nu poate să existe. E de neuitat. A accepta pe oricare alta după tine, înseamnă o coborâre.

Făcu o pauză ciudată, fiindcă ieșea din ritmul întâmplării. Nimic nu putea să decurgă pe îndelete într-o asemenea noapte.

— Ducă-se dracului! exclamă pe urmă, în timp ce o rafală zgâlțâia mașina. Hai înapoi! Am nevoie de tine. Acum! Vrei să ne întoarcem?

Glasul și iradiația lui îi răscoleau dorinți bolnave, s-ar fi lăsat îmbrățișată acolo, în spațiul carlingei, inedit pentru ea și neviolat de nici o amintire, între rafalele de vânt și valurile furioase, în mugetele mării și ale furtunii. El îi șuieră în ureche:

— Vrei să ne întoarcem?

— Da! bâigui Maria.

Mașina porni, cu o smucitură pe care o primi în tot trupul, cu o satisfacție dureroasă. Dar nu! Mergea înainte, când credea că întoarce. Se simți înfrântă și acoperită de umilință. Mecarian amuțise, după ce-i smulsese răspunsul. Ar fi vrut să-l sugrume. Mergea înainte! Iar ea dorea din tot sufletul să nu poată ajunge.

Găsi magazia dărâmată. Câinii nu erau acolo. N-avea cum să-i caute și nici nu spera să-i găsească. De ce-i mai scăpase de la hingheri, dacă nu știuse să-i apere? „Sânt o ticăloasă!“ De ce spusese „da“, în loc să coboare din mașină și să fugă pe plajă?

Când intră în stație, Mecarian citea radiogramele primite în ultimele ore. Ce-l mai interesa? Ultima rămânea singura importantă. Cea pe care radiotelegrafistul o recepționa în clipa aceea, iar ea o înregistra involuntar, dintr-o deprindere atât de înrădăcinată, încât atunci când și-o exercita devenea prima ei natură. Asculta și nu-și dădea seama cum de rămânea atât de calmă. „Derivăm spre nord-est, cu șase mile pe oră. Balans patruzeci de grade. Încărcătura de pe punte în primejdie. Se rupe arimajul“.

Mecarian terminase de citit radiogramele. Își scoase ochelarii, privi peste umărul radiotelegrafistului care bătea la mașină, traducând în litere piuiturile precipitate din cască: „În nouă ore probabil eșuăm în zona Tjörn“. Semna Alber. Părea un raport banal și calm, dar anunța un dezastru. Mecarian luă hârtia din mașină, își puse ochelarii și citi încă o dată, apoi se apropie de harta prinsă în perete, un mapamond, fără detalii suficiente. I-ar fi trebuit o hartă de navigație. Ochelarii nu-l mai îmbătrâneau, ca altădată.

— Ești singur?

Radiotelegrafistul întoarse capul.

— Nu-i aici nici o secretară? continuă Mecarian, cu ochii pe hartă.

— Nu; doar în turele de ziuă.

Mecarian se întoarse și o văzu pe Maria în ușă. N-o întrebase niciodată nimic, dar era posibil să nu știe ce făcea ea acolo? De ce locuia în casa de piatră, pe malul mării, la trei kilometri de stația autobuzului, despărțită de primii oameni printr-o plajă goală, fără un copac, fără un fir de iarbă? Exista doar Calul de Salcie, numai că el n-avea de unde să știe, iar dacă ar fi știut, nu i-ar fi înțeles rolul. Socotea că este o funcționară a stației de coastă? Sau concubina vreunui radiotelegrafist? A celui aflat acum în tură? Maria nu așteptă un ordin; se așeză la masă și deschise blocnotesul. Mecarian se întoarse la hartă.

— Scrie: Sacrificați orice material disponibil. Până la repararea servomotorului, puneți în funcțiune cârma de mână.

Tăcu, și Maria întinse hârtia radiotelegrafistului. Mecarian rămase gânditor, cu ochii la hartă, dar concentrat în altă parte. Șovăia, Maria își dădea seama după poziția umerilor. Se gândea, poate, ce diferență era între atmosfera stației de radio și puntea de comandă, unde acum se recepționa dispoziția lui, atât de categorică. Puteau zece oameni, înghesuiți într-un cheson cu pereții de fier, să manevreze greaua eche metalică, să învingă izbiturile valurilor, cu forța lor măsurată în tone, în timp ce balansul îi arunca pe unii peste alții?

Răspunsul veni în minutele următoare: „Camera cârmei inundată. Aprobați să cerem salvarea".

Maria văzu pe chipul lui Mecarian o paloare de agonie; părea lovit în creștet, gata să cadă. Ochii însă îi rămâneau vii, ațintiți într-o depărtare continentală, și în ei se citea nu teamă, ci ură. Ura vasele de salvare, printr-o optică personală, un mit romantic al navigației. Socotea că salvarea nu trebuie să se plătească, uitând că în joc erau valori materiale la care salvatorul își câștigă dreptul, ca orice participant într-o asociație. Dar așa, salvarea se transforma într-o negustorie; câștigurile puteau să ajungă fabuloase, nejustificate nici de eforturi, nici de riscuri. Jumătate și jumătate. Nu se mai chema plată, ci pradă. Și totuși, vasele de salvare trebuia să existe, vapoarele în primejdie aveau nevoie de ele. Decât totul, e mai bine să pierzi jumătate! Oricine se învoiește, și Mecarian trebuia să se învoiască. Dar mai întâi era dator să se apere. Dictă, cu glasul asprit de ură: „Nu apelați la salvare. Evacuați apa. Rămâneți în derivă. Răspundeți dacă se repară servomotorul și în câte ore poate fi gata."

„Imposibil de precizat orele. Șeful electrician indisponibil".

Citind răspunsul, Mecarian se făcu vânăt de furie. „Ce are șeful electrician? Pântecăraie?"

Întoarse capul spre el, refuzând să scrie. I se părea inutil și grosolan. Nu admitea asemenea cuvinte în vocabularul omului care o îmbrățișase acum câteva ceasuri. Mecarian repetă, neînduplecat; metoda lui era să nu renunțe la nimic, nici chiar la grosolănie. Răspunsul ar fi trebuit să-l umilească. Starea șefului electrician, pe care o persiflase, era gravă, avea femurul fracturat, cu o deplasare primejdioasă. Maria se aștepta ca Mecarian să cedeze, să lase capul în pământ, măcar o dată. După o singură clipă de

șovăire, care trecu fără să se vadă, îi auzi dispoziția, imperturbabilă: „Medicul vasului să-și facă datoria“. Medicul avea rău de mare, ca aproape tot echipajul. „Puneți piciorul în atele. Șeful electrician să fie transportat la servomotor și să supravegheze reparația“.

Maria asculta răspunsul și-i venea să geamă.

„Nu mai putem rezista. Echipajul intră în panică. Aprobați să cerem salvarea. Nu există altă soluție.“

— Șarpe încălzit la sân! Lașule!

Întoarse capul, fulgerată. Vorbele căzuseră pe obrazul ei, făcând-o să reculeze. Ar fi vrut să se ridice și să urle: „Nu-ți îngădui! Între voi doi el este mai bun!“ Se învârtea camera, se învârtea lumea, nimic nu mai avea stabilitate. Acum două ceasuri, acest om dormea lângă ea, senin, împăcat, mulțumit prin dragostea ei primită de-a gata. Nu făcuse nimic s-o câștige, decât că într-o zi îngropase un câine. Acum rămăsese singur, nu mai avea ce câine să îngroape.

Unde puteau fi câinii? Auzi glasul lui Mecarian și nu-l recunoscu. Ridică ochii și nu-i recunoscu nici chipul. Era doborât și feroce. Părea o fiară încolțită. Ar fi sfâșiat, ar fi sfârtecat, înainte de a accepta înfrângerea.

— Scrie: Chemați salvarea!

După aceste cuvinte, se întoarse, își lipi fruntea de hartă și rămase așa, vrând parcă să se ascundă. Era o înfrângere personală, Maria îl intuia și simțea satisfacție. Deschise postul al doilea, îl acordă la timp ca să prindă începutul apelurilor de salvare. Le cunoștea din ascultările ei, mii de strigăte, prinse în mii de ore groaznice. Continuau să se piardă vapoarele, ca la începutul navigației. Aveau giro-compas, radar și goniometru și nu le lipseau previziunile meteorologice. Dar se pierdeau dintr-o fatalitate, sau dintr-o neprevedere, o greșeală a oamenilor. Sau din încăpățânare.

Mecarian stătea în același loc; nu putea să-i vadă fața. Pesemne era torturat, și ei îi părea bine.

Apelul se repeta, acel SOS, căruia nu-i lipsea nici muzica, sunetele eterului, ca să pară un început de simfonie. De câte ori îl auzea, i se înfiora pielea. De mii de ori până astăzi! Deodată, toate câte se auzeau amuțiră, și toate câte se vedeau dispărură. Maria simțea un gol sub piept, ca într-o prăbușire. Fusese surdă și oarbă. Din acest gol explodă o idee, care aștepta de mult timp, pregătită, iar ea o știa și se ferea s-o înțeleagă: pe omul care cerea ajutor lumii îl iubise odată, și fiindcă îl iubise cu patimă nu putea să

nu-i fi păstrat un loc în inima ei, sub cicatricea înșelătoare. Asculta, halucinând, și peste haosul de sunete se suprapunea imaginea lui Alber, în toate felurile în câte și-l aducea aminte, de la prima întâlnire, pe plajă, până la despărțire, în capul scărilor, pe care ea le cobora cu presimțirea că n-o să le mai urce niciodată. Le-ar fi urcat acum, în goană, să fi știut că el e acolo și o așteaptă. N-ar fi ținut seama de ocolurile încă neterminate, socotea ca nici n-au existat de vreme ce nu-i lăsau nici o urmă în suflet. Dreptul ei la Alber rămânea neștirbit, ca în clipa când plecase vaporul, iar ea îl urmărise de pe faleză, prăbușită pe volanul mașinii.

— Răspunde un salvator de la Cristiana, spuse Maria.

Radiotelegrafistul încerca să reia legătura cu vaporul. De zece minute nu mai primise nici o comunicare.

— Cristiana e prea departe. Au să apară alții. Sânt destui ulii.

În glasul lui Mecarian rămânea ura veche. Oare nu se gândea că pe lângă vapor și pe lângă mărfuri se salvau și oamenii? Pentru viața lor nimeni nu cerea plată, și astfel se absolveau toate păcatele.

— Răspunde și Goteborg!

— Foarte bine! scrâșni Mecarian. Să vedem care pe care. Au să-și spargă capetele!

Îndată răspunse al treilea salvator, de la Arhus. Toate trei se îndreptau spre Saturn. Cel mai apropiat, de la Goteborg, înainta greu, cu furtuna din față, cu abia două noduri; n-avea nici o șansă. Mecarian părăsise harta, ședea acum pe un scaun, în stânga radiotelegrafistului. Pe Maria părea că nu o vede. După un ceas, salvatorul de la Goteborg se întoarse, cu avarii care puteau să se agraveze.

— Nu-i nimic! Au să-și scoată paguba altădată.

Glasul lui Mecarian o făcu să înțeleagă realitatea. Maria începu să tremure. Își pusese toate speranțele în salvatorul aflat mai aproape. Deodată se născu în ea simțământul dezastruos că nu mai exista nici o scăpare. Tremura, cu pumnii strânși, cu inima rece ... După o luptă zadarnică, Alber avea să piară, în primele ore ale dimineții, și ea se simțea vinovată. Nu avea în el forța să se salveze, așa cum i-o insufla Mecarian de la distanță, fiindcă era mort, de mâna ei, înainte de naufragiu.

Salvatorul de la Arhus înainta ușor, pe sub coastă, dar avea de străbătut peste o sută de mile. Cel de la Cristiana putea sosi cu mult înaintea lui, pe la cinci înspre ziuă. Era ora trei noaptea. Vasele de salvare duceau convorbiri

cu vaporul, se interesau de valoarea încărcăturii. Chiar și Mariei i se părea groaznic, dar poate era o obligație, poate trebuiau să completeze registre. Mecarian încetase să mai reacționeze. Aștepta placid să se facă ziuă.

De pe vapor nu se mai prindea nici o comunicare.

— Întreabă în ce situație e servomotorul!

Nu veni nici un răspuns; în schimb auzeau convorbirea între Saturn și vasele celelalte.

Mecarian se uită de jur-împrejur; cercetă camera, pe care o vedea prima dată. Prezența Mariei nu-l mira. Relația dintre ea și casa de piatră părea să-i fie indiferentă; sau o ignora sau nu avea puterea să se gândească.

— E cineva aici care ar putea să-mi facă o cafea?

Maria ieși, fără un cuvânt. Se duse sus și puse să fiarbă apă, un ibric de un litru. Până să dea în clocot, privi imaginea rămasă în diascop de după-amiază, Helga fugind pe câmpul galben. Nu era rapiță, ci lavă zgrunțuroasă, luminată de un soare coclit, poate soarele Islandei, mergând lung pe orizont, în anotimpul când nu apune niciodată. Umbra Helgăi cădea în stânga și s-ar fi dus la infinit, dacă nu o oprea cadrul. Fugea în neștire, părea nefericită și condamnată, mânată de o temere, sau de o pedeapsă, și peste imaginea ei pierdută, Maria o suprapunea pe cea din fotoliul roșu, văzută printre spițele roții, Helga cu rochie de dantelă neagră, între cei doi bărbați în frac, aplecați spre ea, cu paharul în mână. Dincolo de câmpul galben nu putea să fie decât marea, albă de ghețuri, și Helga se făcea tot mai mică.

Puse cafea cu lingura mare. Furtuna scăzuse, dar mai avea destulă violență ca să izbească în geam, împiedicând-o să-l deschidă. Ar fi vrut să se uite jos, să vadă dacă nu veniseră câinii. Măcar dacă s-ar fi dus la bar s-o aștepte! Simțindu-i, Iacob le-ar fi dat drumul înăuntru.

Puse pe o tavă trei cești, trei pahare, ibricul de cafea și o sticlă de saché, începută de multă vreme, golită numai de un deget. Alcoolul parcă se îngălbenise, ca țuica de prune. Din ușă se întoarse, făcu sandvișuri cu șuncă și sardele; i se părea puțin pentru o noapte de veghe. Căută în cămară, găsi un salam de Sibiu, tăie felii de un deget, nu putea să le taie mai subțiri, îi tremurau mâinile. Dacă ar fi trebuit să intre acum în tură, n-ar fi fost în stare să folosească manipulatorul. Dar tocmai se decalau schimburile, avea pauza de douăzeci și patru de ore, intra în tură abia după-amiază.

Totdeauna îi plăcuse să pregătească o masă pentru cineva, să aibă un musafir, să-i dea de mâncare; oricui, chiar și unui străin oprit la poartă.

Exista în ea un simț vechi de ospitalitate, și nu dispăruse în viața provizorie pe care o ducea în casa de piatră, ci așteptase latent, ca ea să-și facă o gospodărie. Îl simțea acum, renăscând, cum se anunțase în primele seri, la Mecarian, când pregătea masa. Alber nu-i inspira niciodată preocupări casnice. Se ocupa el de masă, în ocaziile rare când Maria se declara înfometată. De obicei, mâncau puțin, suplinind mâncarea cu o băutură tare. Dacă era reprobabil și primejdios pentru sănătate, în schimb Mariei îi dădea o independență aeriană, se simțea ușoară și neatârnată, ca păsările cerului.

Înainte de a coborî, schimbă locul farfuriilor pe tavă. I se păreau puse inestetic, culorile nu se armonizau. Uitase șervețelele. Omul pentru care făcea toate acestea putea să nu bage de seamă. Nici nu-i era gândul la mâncare, voia o cafea, iar ea îi pregătise o masă. Nu urmărea să-l subjuge, ci doar să-l ajute. Iar dacă el nu băga de seamă, cu atât mai bine. Nu aștepta nici o mulțumire, decât pe aceea din sufletul ei izvorâtă dintr-o tandrețe aproape maternă. Voia să-l ocrotească, deși era cel mai puternic. În schimb, el trebuia s-o ia de nevastă.

Încă înainte de a deschide ușa, auzi convorbirea între cele două salvatoare. Fără nori, aici ar fi trebuit să se lumineze de ziuă; acolo era încă noapte. Salvatorul de la Cristiana ajunsese, însă nu putea să acționeze. Furtuna atinsese o violență care îl împiedica să se apropie, să dea o remorcă, și chiar dacă ar fi izbutit, nu putea trage vaporul, cu valurile în față.

Pe chipul lui Mecarian, peste oboseală și încordare, se suprapunea un dezgust, dus până la ultima lui treaptă. Nu putea interveni, n-avea cum să se apere. Salvatorul nu accepta soluția omenească de a duce vaporul cu furtuna în spate, până la primul adăpost de sub vânt, pe coasta Danemarcei. Voia să-l târască la el acasă, într-un șantier cu care desigur avea aranjamente, de la care lua procente însemnate, din costul reparațiilor. Dar îi lipsea puterea, astfel că ducea tratative de colaborare cu salvatorul de la Arhus. Își împărțeau prada!

În clipa când Maria intra pe ușă, Saturn răspunse la chemarea stației, după o tăcere de două ore. Mecarian nu ceru nici o explicație, avea să se răfuiască pe urmă, tăcerea atât de prelungită i se părea o desconsiderare și o indisciplină.

— Întreabă în ce situație este servomotorul!

De-ar fi putut să-l pună în funcțiune! Nu se gândea la altceva, decât să scape de sub nasul salvatoarelor, să le lase învinse și ridicole în mijlocul mării. Dacă nu izbuteau să dea remorca, nu aveau dreptul să pretindă nici o despăgubire. Să urle de furie, ca lupii care nu pot să atace turma!

Mecarian se ridică să privească hârtia din mașina de scris. Lovi cu pumnul în masă, incapabil să-și pună frână. Răspunsul nu pomenea nimic de servomotor. Nu putea fi decât o sfidare! În furia lui nu-și dădea seama că primejdia nouă care se ivise le întrecea pe celelalte. Zece cuvinte recepționate greu, mai degrabă ghicite! Maria nu le putea prinde cursiv, ar fi trebuit să scrie literă cu literă și apoi să le dea un înțeles logic. Întreg echipajul, și din când în când chiar radiotelegrafistul, care abia mai putea să transmită, se luptase pe punte, mai mult de două ceasuri, încercând să refacă arimajul în primejdie să se rupă. Nu izbutise, și acum cilindrii din tribord se rostogoleau liberi, odată cu balansul. Incapabili să-i mai oprească, oamenilor nu le rămânea decât să se dea în lături și să aștepte sfârșitul. Mecarian știa, erau cilindri de oțel de două mii de tone fiecare. Se mira că nu rupeau parapetele, să cadă în valuri...

Abia a doua zi seara, la sfârșitul turei, urmărind una câte una radiogramele, Maria avea să reconstituie întâmplarea, în proporțiile ei înspăimântătoare. Nu mai putea fi vorba de salvarea cilindrilor. Mecarian dădu ordinul să fie aruncați peste bord. Parapetul rezista; deși mutilat ca după explozie, înfățișa o piedică, peste care piesele uriașe, cuprinse de turbare și de nebunie, nu puteau trece.

Odată cu lumina zilei, sosi și salvatorul de la Arhus. La ora aceea vaporul părea condamnat. Chiar dacă îl luau la remorcă, nu exista nici o șansă să-l ducă la adăpost, înainte de a-l distruge propria lui încărcătură. Cilindrii, ciocnindu-se între ei și în parapete, detunau mai puternic decât marea, dând impresia unei canonade, a unui război necruțător între metale, în timp ce, pe deasupra, se ducea războiul între oameni.

Existau și aici două tabere: Mecarian, singur, întruna din ele. Maria se alie cu ceilalți. La fel ar fi făcut oricine. Se uita la Mecarian și nu înțelegea cum putea fi într-un om atâta înverșunare. Nu-i mai recunoștea trăsăturile, se îndoia că îl cunoscuse vreodată și că aveau amintiri comune. Înaintea dezastrului de pe mare, aștepta propriul ei dezastru, să se scufunde, cu parapetele rupte, din ciocnirea cu ea însăși. La ora opt, Alber ceru învoirea să abandoneze vaporul. Cele două vase se ofereau să salveze echipajul;

altceva nu puteau face. Nici ele nu țineau bine marea, din ce în ce mai montată, și nu știau cât ar mai putea să reziste. Dar rămaseră acolo până la urmă, repetând într-una propunerea. Maria nu mai înțelegea: veniseră după pradă, și acum, renunțând la ea, acceptau toate riscurile, în primejdie să piară, ca să nu lase niște oameni în voia soartei. Există deci un loc unde dispar toate mizeriile naturii noastre și rămâne doar omenia! Mecarian ar fi trebuit să cunoască mai bine legile mării, îngrozitor de dure și de generoase. Ar fi trebuit să nu arate ura lui neîmpăcată salvatoarelor, fiindcă ele existau datorită acestor legi ale mării, care împacă sublimul și cruzimea. Dar aceste sentimente pâlpâiau slab în sufletul Mariei, într-o zonă de umbră; iar reflecțiile ei erau mecanice și secundare. Mintea și sufletul îi rămâneau dominate de gândul că vaporul avea să piară. Chiar dacă se salva, Alber rămânea un infirm, incapabil să-și facă un crez nou, care să-i justifice existența.

În clipa când începea războiul, ea nu putea să intre în tabăra lui Mecarian, duritatea lui îi repugna. Dar îi aprobă răspunsul, fiindcă refuza înfrângerea și crea o speranță, fie și irealizabilă: „Nu abandonați vasul! Largați cilindrii cu orice mijloace! În ce situație se află servomotorul?“

Rămâneau cinci ore până la coastă, care reprezenta naufragiul, dacă nu se producea mai degrabă. „Servomotorul s-a demontat; puține șanse să fie pus în funcțiune“.

Mecarian răcni în urechea radiotelegrafistului:

— Chiar dacă există o singură șansă, nu renunțați la ea, pentru nimic în lume!

Deși îl înțelegea, Maria tot nu putea să treacă în tabăra lui. Îi recunoștea dreptatea, absurdă și monstruoasă. N-avea putere să-l urmeze. Aștepta într-un colț al camerei, în picioare, cu mâinile pe lângă corp, dar i se părea că își ține pumnii la gură.

Schimbul de radiograme continua acum fără întrerupere, și între ele se intercalau intervențiile salvatoarelor, repetând vechea propunere. În balansul care depășea patruzeci de grade, cilindrii săriseră peste parapet, cu o întârziere nefirească; făcea impresia unei ostilități a materiei. Situația vaporului nu se îmbunătățea, cilindrii din bordul celălalt îl dezechilibrau, creau o primejdie și mai mare, și dacă până acum nu-l răsturnaseră, însemna că în dezlănțuirea mării nu mai exista nici o logică.

O rază roșie intră pe fereastră, și ea nelogică și fără lege. Camera se lumină ca de flăcări; Mariei i se păru că ardea casa și, gândindu-se fulgerător la ce ar fi trebuit să salveze, nu găsi altceva decât diapozitivele cu perechea nordică. Norii se spărgeau la orizont, odată cu răsăritul soarelui. Radiotelegrafistul picotea, istovit. Aplecat peste el, Mecarian îl ținea de umăr cu degetele încleștate. Ce sfat mai putea să dea, cu o natură în stare de haos? Ce urmărea, ce spera, de nu voia să abdice? A treia oară Alber cerea să abandoneze vaporul; în lumina dimineții, coasta se vedea la orizont, cu faleza de piatră; odată ajunși acolo, nimeni nu mai putea să se salveze. Răgazul se scurtase la două ore. „Nu abandonați! repeta Mecarian. Reparați servomotorul! Largați toată încărcătura de pe punte“. Maria îl vedea încovoindu-se, cu fața crispată; de ce-și lua pe umeri această faptă egală cu o crimă? Cine avea să-l absolve?

Își imagina oamenii de pe vapor, lovind cu topoarele în parâmele care arimau cilindrii. Când îi îmbarcaseră la Copenhaga, nimeni nu se gândea că de la ei putea să vină sfârșitul vaporului și al tuturora. Se întrebau oare acum cine era vinovatul? Cel care dăduse ordinul, sau cel care îl executase? Era arimajul defectuos, sau nu exista arimaj să reziste la atâta încercare?

„Ce se întâmplă cu servomotorul?“

Mai avea importanță? Primul din cei trei cilindri se răsucise, după aceleași legi necontrolabile sub imperiul cărora se petreceau toate faptele, și izbea în baza suprastructurilor, amenințând să le străpungă; puntea de comandă se zgâlțâia sub lovituri, gata să cadă. Era atroce și ridicol să încerci repararea servomotorului. Fără puntea de comandă, toate pe vapor, de la mașini până la oameni, rămâneau fără sens și fără scăpare.

— Întreabă ce se întâmplă cu servomotorul!

Radiotelegrafistul apăsă de câteva ori pe manipulator, nu se distingea nici o literă clară, după cum își dădea seama Maria, apoi se ridică, livid, se întoarse spre Mecarian, eliberându-se de sub mâna care îi zdrobea umărul, și începu să răcnească:

— Ați înnebunit? Nu vă dați seama că nu se mai poate?

Un pumn sub bărbie îl făcu să se rostogolească pe dușumele. Maria privea, uluită de întâmplare, de gestul unuia și al celuilalt. Pe amândoi îi atingea nebunia, cu o aripă, și nici ea nu putea să scape. Radiotelegrafistul se ridică de jos, cu ochii după un obiect, să lovească. Maria se repezi la el și-i ținu calea.

— Nu fi nebun! Mai bine pleacă!

Radiotelegrafistul ieși pe ușă, îl auzi urcând scările de-a bușilea. Maria bău o înghițitură de saché, apoi se așeză liniștită în fața aparatelor.

— Ce faci? întrebă Mecarian, neputând să înțeleagă.

Adică nu observase mai înainte că ea recepționase emisiunile salvatoarelor? Se folosise de ele mecanic, nu-și dădea seama al cui era glasul? Maria își puse căștile.

— Ce faci? repetă Mecarian, privind dincolo de ea, cum ar fi căutat-o în altă parte.

Deci încă nu știa, când nu i s-ar fi cerut nici un efort să afle! Maria nu avea de dat nici o explicație; se simțea în superioritate. Spuse, sigură pe ea și puțin ironică:

— Dictați-mi!

— Nu abandonați! fu replica lui Mecarian, imediată.

O jumătate de oră, Maria se zbătu între mesajele transmise și cele recepționate. Simțea că are să ajungă și ea la exasperarea colegului ei care dezertase. Dar nu dezertase: se prăbușise. Și ea avea să se prăbușească.

Rămăsese un singur cilindru pe punte, imobilizat între pereții suprastructurilor. Pătrunsese ca un proiectil în careu, străbătuse coridorul, apoi oficiul, și se oprise în camera de aer condiționat, după ce distrusese serpentinele de răcire. Vaporii de amoniac inundau coridoarele și cabinele, însă tot echipajul fiind afară, primejdia rămânea gravă numai pentru cei din cală, de la mașini și din camera servomotorului. Oamenii lucrau dincolo de ultima speranță; după atâtea alarme care răsunaseră de la un cap la celălalt al vaporului, clopotele automate le vesti prezența gazului toxic. Își puseră măștile, fiindcă era un obicei; nici unul nu mai credea că ar fi posibilă o salvare. Nu se lăsau amăgiți și nu amăgeau pe nimeni. Dar își făceau datoria, și astfel deznodământul așteptat nu speria pe nimeni. E mai ușor să mori cu o armă în mână, decât legat la stâlp, fără nici o apărare.

Citind radiogramele care reproduceau dialogul oamenilor cu disperarea, Maria nu-și mai amintea cum le recepționase. De pe vapor veneau proteste, care păreau senine, fiindcă în ele nu mai exista nici o amăgire. Protestul rămânea o datorie: „Vă previn că în zece minute ordon abandonarea vasului, fără aprobare!“

Prima dată Mecarian se adresă pe nume comandantului: „Alber, nu abandona! Reparați servomotorul!“

Numele o făcu să se cutremure. Se ridică și se smulse de sub mâna care îi încleșta umărul. Atunci se deschise ușa. Venea radiotelegrafistul din tura de ziuă. Maria se uita la Mecarian, și în cele câteva secunde care îi trebuiră radiotelegrafistului să-și ia locul și să-și pună casca, retrăi tot ce se întâmplase cu ea, din clipa când îl văzuse prima oară, la promontoriu, cu câinele, cu undița și cu pușca, tot ce se întâmplase cu ei de când o încercuise cu brațele, în timp ce ea privea inelul lui Saturn.

Îi vorbi, în cele câteva secunde, fără să știe cu ce glas, dacă el putea să-l audă, sau rămânea doar un gând, plin de revoltă și de îndârjire:

„El e bărbatul meu! N-ai știut? Nu-i nevoie să-l omori! Pentru mine e dispărut. Din cauza ta. Ne-ai despărțit și ne-ai lăsat fără nimic. Lui i-ai dat un vapor, iar mie unsprezece seri de dragoste. Le-am numărat, fiindcă am vrut să cred în ele. Dar e prea puțin. Trebuie să-mi dai toată viața!“

Radiotelegrafistul începu să bată la mașină. Mecarian trecu pe lângă Maria și se aplecă peste umărul lui să privească: „Sântem la o jumătate de oră de coastă. În cinci minute ordon abandonarea vasului. Deoarece nu se știe câți din noi au să scape, vă rog dați-mi aprobarea. Să nu rămână o indisciplină, de care n-aș mai avea cum să mă apăr!“

Maria își mușcă pumnii, ca să nu urle. În fraza ordonată și calmă era un testament lucid, descărcat și de regrete, și de spaimă, o demnă împăcare cu moartea. Bâigui, înăbușindu-se:

— Ce vrei cu ei? Să moară toți? Îngăduie să scape măcar unul!

Mecarian își câștigase un calm care părea odios. Nimic nu l-ar fi scuzat, decât nebunia. Dar avea cugetul limpede și dicta cumpănit:

— Alber, ai încredere în mine! Cunosc toată Strâmtoarea Kattegat. Dacă nu izbutiți să puneți cârma în funcțiune, să știi că singura voastră scăpare ar fi să nu abandonați vaporul...

Maria nu mai avea ce să aștepte; toate se sfârșeau. Ieși în clipa când venea răspunsul. Ascultă de pe coridor: „Nu mă siliți să renunț la ultimul act de umanitate“.

Furtuna rupsese cerul în două; partea dinspre răsărit era senină, cea dinspre apus acoperită de nori grei, pe care soarele, lovindu-i în plin, îi făcea să scânteieze cu lumini violete, ca de sudură electrică. Vântul se liniștea, dar natura nu părea împăcată. Sub emisfera senină a cerului, marea nepotolită păstra încă întunericul nopții, și valurile îi duceau spre larg urletele, care, deși se îndepărtau, nu-și pierdeau nici timbrul, nici

intensitatea, anunțând continua ei disponibilitate pentru dezastru. Maria o privea de pe scări; ar fi vrut să o biciuiască. Pe geam se auzea glasul lui Mecarian:

— Comunicați ce se întâmplă cu servomotorul!

Ascultă, dar de afară nu putea să desluşească răspunsul. Coborî treptele încălzite de soare. Și nisipul ud începea să se încălzească; scotea aburi, se ridicau pe tot întinsul plajei, ca niște fuioare de lână. Miile de femei care torceau din ele erau acum duse de valuri.

— Nu abandonați!

Mecarian ridicase iarăși glasul, își pierdea firea încă o dată, pierdea tot din ce e alcătuit spiritul omului, în afară de absurdele lui speranțe.

— Rezistați încă zece minute!

Nu se mai tocmea cu echipajul, ci cu moartea. Maria porni să-și caute câinii; câteva clipe îi mai auzi glasul, în creștere, răzbind prin fereastră: „Rezistați cinci minute!... Trei minute!... Nu abandonați! încercați servomotorul!“

Câinii dormeau între dune, strânși unii în alții, de păreau un singur trup cu cinci capete.

— De ce n-ați venit acasă, păcătoșilor?

Erau încă amețiți de furtună; un timp n-o recunoscuseră. Se uitau la ea, ca la o străină. Nu sperase să-i găsească, dar acum, dacă îi găsise, avea nevoie de ei, îi luă cu ea pe plajă. Mergeau încadrând-o ca în zilele bune, numai că tot își mai țineau capul în pământ și cozile lăsate; presimțeau altă furtună? Poate le era foame și sete. Nu voia să se întoarcă la casa de piatră. Întâi trebuia să se termine.

Merse cu ei până la Calul de Salcie. Vântul era rece, și ea plecase iarăși îmbrăcată subțire. În fața vremii îi lipsea instinctul de apărare. Într-o zi avea s-o omoare trăsnetul, prinsă de furtună, în drum spre casă, sau avea s-o împresoare viscolul, s-o îngroape în zăpadă.

Întinse fularul pe nisip, lăsându-și gâtul neapărat, și se ghemui la adăpostul sălciei putrezite, care semăna din ce în ce mai puțin cu Cristofor al ei, de altădată. Amândoi erau eșuați, fără salvare.

Unul câte unul, câinii se așezară lângă ea, își puseră boturile protectoare pe picioarele ei înghețate.

Maria privea marea cu ochii reci. Nu trebuia să plângă, fiindcă înfrângerea ei i se părea nedreaptă. Și nu voia să recunoască.

56

Mașina violetă venea pe plajă; o văzuse prea târziu, altfel s-ar fi ascuns între dune. Nu era drumul lui obișnuit, Mecarian o căuta, trebuia să-i vorbească, dar Maria mai spera să treacă prin fața ei și să n-o descopere, așa cum stătea ghemuită lângă Calul de Salcie. Voia să amâne convorbirea cu el, pe diseară, sau pe mai târziu, să nu fie în nici un caz ziua, cu soarele pe cer, cu lumina orbitoare a dimineții. Îi era frică de multe câte se puteau spune, îi era frică mai ales de el, așa cum îl descoperise în noaptea de groază care trecuse, și nu putea să se uite.

O trădară câinii. Auzind motorul, ciuliră urechile, se ridicară în picioare, și când mașina fu la o sută de metri se repeziră în întâmpinarea ei, în salturi, desfătându-se cu entuziasm și cu lătrături amicale. Apoi o încadrară sistematic, cum o încadrau pe Maria când erau în toane bune. Unul mergea în frunte, deschizând drumul, cu capul întors pe jumătate, ca să-și regleze viteza după a mașinii. Ceilalți, împărțiți în dreptul fiecărei roți, își fluturau cozile prin aer și continuau să latre vesel, cu capul pe sus, uitându-și presimțirile proaste. Mașina opri în fața Mariei; ea o vedea din dreapta, partea care se lovise peste noapte, și acum, în lumină, descoperea că flancul caroseriei era mutilat pe toată lungimea. Tabla, înfundată și ruptă, părea o rană vie. Avu senzația că se afla în fața unei făpturi însuflețite, care suferea și pierdea sânge. Nu credea că ar fi posibil să se mai vindece, fără să lase urme. Ceva se pierduse pentru totdeauna, și așa cum stătea pe plajă, sub cerul tăiat în două, frumoasa mașină violetă părea o epavă.

Mecarian coborî pe partea cealaltă. Câinii se repeziră înăuntru, frecându-se de el, să-l dărâme, și puseră stăpânire pe tot spațiul, în afară scaunului de la volan, pe care știau să-l lase liber.

Maria aștepta, mortificată. Simțea însă căldura soarelui. Mecarian se așeză pe Calul de Salcie. Rămânea între ei destul spațiu, altfel Maria s-ar fi dat la o parte. El spuse:

— Îți mulțumesc pentru cafea!

Așa trebuia să înceapă conversația? De la atâta distanță?

— A fost bună? Nu i-am pus prea mult zahăr?

— Nu. Mi s-a părut destul de amară.

— Îmi pare rău de mașină! spuse Maria. O să se repare?

Aproape că se simțea vinovată; era portiera din partea ei. Mecarian ridică din umeri. Maria îl privi pe furiș; nepăsarea lui nu părea făcută. Dar își iubea mașina, și n-avea cum s-o înlocuiască. Pierderea rămânea ireparabilă. Ce forță din el îl ajuta să se detașeze atât de ușor de o pasiune, pe care i-o simțise, cu toată reținerea lui obișnuită? La fel ar fi fost dacă îi ardea casa și rămânea fără nimic, fără lunetă. Nu putea fi egală cu el, și totuși avea de gând să-l înfrunte. Într-o viață plină de nehotărâri și de renunțări, începea ziua ei cea mai importantă.

— Lucrezi la stația radio?

Putea să pară, o întrebare idioată, dacă nu era altceva: o tactică de încercuire. Maria încuviință din cap. Trebuia să fie atentă, să se apere.

— De când? continuă Mecarian.

— Intru în a treia iarnă.

— Nu-i prea mult!

— Ba da. Îmi ajunge!

Câinii începură să latre din mașină.

Dincolo de promontoriu zbura un pescăruș, unul singur, din cei doi pe care Maria îi știa de peste vară. În sfârșit, se hotărî să întrebe:

— S-a terminat?

— N-ai fost acolo?

Poate nu-și amintea când ieșise pe ușă.

— S-a terminat? repetă Maria.

Stătea cu pumnii strânși și cu ochii în nisip. Să nu fi dogorit soarele, puternic ca vara, nu și-ar fi stăpânit tremurul.

— Nu s-a terminat nimic! răspunse Mecarian.

Abia acum simțea Maria cât era de obosit. Nu putea să continue. Nu putea nici să se ridice, să plece. Avea să adoarmă acolo, așezat pe Calul de Salcie. Sau să leșine. Nu; un om ca el nu putea să-și piardă cunoștința nici în somn. Numai mort. Maria se temea de el ca de un inamic. Îl privi, clătinându-se. Mecarian continuă, din lumea lui nepătrunsă:

— Servomotorul era gata!

Ca să nu sară în picioare, Maria își impuse gândul că ologise. Nu voia să-și arate surpriza, fiindcă ar fi depășit limitele umane. De ce sar în picioare oamenii când află o veste neașteptată? Un imposibil. De ce nu paralizează? Abia după mai multe clipe întoarse capul spre el și-l privi, cât putu mai

simplu, fără nici o mirare. Ologise cu adevărat și cu toate, cu sufletul, cu mintea?

— Cum era gata? În ultima clipă?

— Nu în ultima. Într-o clipă.

— Și acum, ce se întâmplă?

— Se întorc la Copenhaga. Pentru reparații.

— Dar au pierdut încărcătura!

— Era asigurată ... Și vaporul. N-avem nici o pierdere.

Maria îl privi, incapabilă să-i descopere rațiunea.

— Atunci de ce atâta risc? Merita, pentru o semiepavă?

— Ceva nu-i asigurat, nu se asigură niciodată!

După o pauză, Mecarian continuă. În silă. Ea ar fi trebuit să înțeleagă fără cuvinte:

— Un comandant care își pierde vaporul, e mai bine să nu supraviețuiască!

Dar câți nu supraviețuiesc! se gândea Maria. Atâți oameni își pierd vapoarele și încep altceva. Și ea făcuse la fel. Și chiar Mecarian. Pe vorbele lui putea să se fundeze o filozofie, nu și viața.

— Când crezi că au să se întoarcă?

— Vaporul o să fie gata peste trei-patru luni, dar echipajul o să vină săptămână viitoare, cu avionul. N-are rost să aștepte acolo.

Rămânea puțin timp. Maria se strânse în sine; judecase și hotărâse.

— Trebuie sau să plec de aici, sau să găsesc o justificare. Nu mai pot să trăiesc singură o iarnă pe malul mării. Ia-mă de nevastă. Am mare nevoie!

— Nu! răspunse Mecarian.

Îl privi cu ochii încărcați de dușmănie. Nu mai ținea minte dacă apucase să-i spună ce fusese Alber pentru ea, sau numai avusese de gând; ținea minte cuvintele, dar le pronunțase cu glas tare? Era posibil să nu știe nici acum, el care avea în minte biografiile întregi a o sută treizeci de comandanți și-ale altor sute de oameni? Îl ura. „Nefericit salvator de epave!“

— Eu n-am însemnat nimic pentru tine?

— Ba da, ai fost al doilea cer al meu.

— Ce drept ai avut să te bucuri de căldura mea? Cum ți-ai îngăduit, dacă nu aveai de dat nimic în schimb?

— Poate am gândit că ești un premiu. Viața e uneori generoasă.

Maria izbucni cu mânie:

— Un premiu? Și pentru care merit?

Mecarian nu răspunse. Ea se simțea înjosită. Ar fi vrut să-i strige: „De ce să fiu eu moneda vieții?“ Îl ura și nu putea înțelege cum își păstra atâta dârzenie, după o noapte de coșmar, cu unsprezece nopți de dragoste mai înainte? Atât de distanțate! Rămânea timp pentru încă două sau trei. N-avea să renunțe la ele. Era datoare să mai încerce; până la capăt. Deveni conciliantă; îi luă mâna și își lipi obrazul de ea; o încălzea soarele. Cum să aibă inima rece, când prindea cu atâta ușurință căldura de afară? Poate venise clipa lui de slăbiciune; nu trebuia să o piardă.

— Te-ai gândit cum ar fi fără mine?

— Da, răspunse Mecarian. Ar fi rece și întuneric.

— Atunci păstrează-mă! Să fie cald și lumină!

Câinii continuau să latre din mașină, îngrămădiți cu nerăbdare la geamuri.

— Dacă aș spune da, reluă Mecarian, ai fugi a doua zi dimineața. Sau mai devreme; peste noapte.

Maria își luă obrazul de pe mâna lui; îl privi în față.

— Crezi?

Părea mirată, dar nu surprinsă. Poate el avea dreptate, poate ar fi plecat. Dar mai întâi trebuia să spună da, cum spusese ea în mașină, astă noapte, pe plajă. Trebuia să spună da! O singură dată!

Mecarian se ridică și porni spre mașină. Maria rămase ghemuită pe nisip; n-avea nici vlagă, nici motiv să se ridice. Câinii se agitau tot mai tare; lui Mecarian îi era imposibil să-i dea jos. După ce salvase un vapor de la naufragiu! Se întoarse spre Maria.

— Vrei să-i strigi? De mine nu ascultă.

Toată lumea asculta de el!

— Plimbă-i puțin, altfel nu scapi de ei. Du-i până la barul lui Max; au să se întoarcă singuri.

Înainte ca mașina să pornească, Maria strigă; simțea nevoia să strige, chiar dacă s-ar fi auzit și altfel. Strigătul reprezenta o stare a ei față de viață:

— Crezi că diseară o să fie senin?

Pescărușul continua să se rotească pe cer, dincolo de promontorii. Maria porni pe urmele mașinii; trebuia sa se ducă la bar, să-și ia țigări, trebuia să meargă pe jos, să facă orice, numai să nu se întoarcă la casa de piatră.

La jumătatea drumului, întâlni câinii. Se opriră, gâfâind, cu limbile scoase. Nu știau dacă după desfătarea dinainte, neprevăzută, le mai e îngăduită încă una. Ochii, plini de bucurie, arătau că au mari speranțe. Maria nu găsea nici un motiv să-i contrarieze. Le făcu semn s-o ia înainte; ei porniră numaidecât, și formară un șir lung, care șerpuia printre grămezile de alge și cochilii aruncate de furtună. Plaja se sălbăticise, și nu mai era timp să-și revină; peste iarnă nu-i rămânea decât să se sălbăticească tot mai tare. Se vedeau urmele cauciucurilor. Și mașina, cu flancul mutilat, se sălbăticise. Toate se sălbăticeau de aici înainte.

La bar nu erau oameni. Vetuța veni spre ușă, bucurându-se s-o întâmpine. Iacob plecase în oraș; se ocupa de mașină. Maria ceru un pachet de țigări și un pahar de coniac. Puteau sta la bar, nefiind nimeni, Vetuța însă o pofti în casă. În afara băuturii, aduse și ibricul de cafea, care dădea în clocot. Îl împărțiră pe din două. Ședeau la masă, una în fața celeilalte, se priveau mulțumite și, cu toate că nu schimbaseră niciodată o vorbă, parcă se cunoșteau din copilărie. Sigur că exista între ele o înrudire. Maria făcea prima dată exercițiul de a-și exprima starea de spirit fără cuvinte; nu-i venea greu, poate fiindcă de obicei n-avea cu cine să vorbească; apoi se obișnuise cu câinii. Cum urmau să se înțeleagă, la prima lor întâlnire, oamenii cu ființele de pe alte planete? Se gândea că ar fi o deprindere bună ca o zi pe săptămână să nu vorbească nimeni în toată lumea; să se decreteze o zi internațională a tăcerii. Apoi tăcerea să se extindă, la două zile. În familii să se ajungă la trei zile și chiar mai mult. Să rămână o singură zi de vorbire. Avea să încerce așa în căminul ei, primul punct într-un proiect de civilizare a relațiilor dintre bărbat și femeie.

Vetuța voia să-i facă destăinuiri; o simțea după vibrația buzelor, abia perceptibilă și după privirea febrilă; în ochii ei ardea câte o luminiță, păreau două mici lămpi de radio, încălzite, gata să-și înceapă emisia. Maria se aplecă spre ea, încurajând-o să spună; și lămpile ei erau încălzite, gata pentru recepție. Vibrația din buzele Vetuții își schimbă amplitudinea, și atunci Maria desluși sunete; imaginea vizuală, filtrată, se transforma în imagine sonoră, ducând la un limbaj dulce, muzical, puțin speriat, dar de aceeași claritate ca a undelor hertziene.

— Iacob ...

Vetuța făcu o pauză; nu era un gol, ci o melodie Maria așteptă mult, până să încline din cap, încurajând-o.

— Iacob aude ... și vorbește, ca toți oamenii.

Acum urmă pauza Mariei; se simțea mută. Vetuța îi apucă mâna; se temea să nu fugă, nu putea bănui ce cauză avea stupefacția Mariei.

— Te rog, vorbește-i! Dar să nu afle că știu. Fă-l să se încreadă, să-ți răspundă. Are și el nevoie să spună o vorbă, cuiva viu, de pe lumea asta. Vorbește doar cu vedeniile. Vorbește prin somn; îl simt. Îi pun degetele pe buze și-l aud.

— De când știi? întrebă Maria.

— De la început.

Mariei îi venea să plângă. Strânse mâinile Vetuței și se uită în ochii ei, mult.

— Sânteți minunați! spuse. Iar eu sânt o nefericită!

— De ce? întrebă Vetuța.

— Fiindcă vorbesc și nu mă aud. Nimeni nu mă aude!

Își făcuse din Helga corespondentul ei în lume. Nici ea nu auzea, și nu putea să răspundă. Întreținuse cu ea, mai bine de un an, dialogul surdomuților. O iubea, din noaptea când îi văzuse prima imagine, când începea să plouă, și ea fugea spre mașină. Atunci nu-i cunoștea soarta, și o așteptase până la ziua. Credea, cuibărită în culcușul ei, în cortul de pe malul mării, că doi oameni trebuie să se iubească egal și infinit ca să trăiască singuri într-un golf pustiu. Acum știa că Helga avusese ziua ei de descumpănire, când stătuse zâmbind timid, cu ochii plecați, alături de un tânăr, la Cascada Niagarei, fotografiați pe fundalul înfricoșător de apa prăbușită, când poate se năștea și în ea ideea să se prăbușească, ireversibil, ca o cascadă. Apoi avusese ziua ei de tristețe, când rupea, atât de nedecisă, floarea de nufăr; poate nici n-o rupsese. Avusese și-o oră de furtună, într-o noapte de beție, între doi bărbați așezați pe brațele fotoliului ei, aplecați spre ea să ciocnească paharele. Apoi fuga pe câmpul galben, ultima imagine.

Poate în noaptea când Maria o aștepta la cort, îmbrăcată în treningul roșu, Helga se dusese în larg, ca pe câmpul de lavă, să se caute și nu putuse să se găsească. Iar băiatul poate se înecase încercând s-o salveze.

Unde rămăsese mașina roșie?

Câinii începură să hămăie. Trecuse o oră. Trebuia să plece, dar nu avea unde să se ducă. Se întoarse de-a lungul plajei; câinii mergeau acum înaintea ei, pe un singur rând; din când în când întorceau capetele, cu priviri mulțumite. Furtuna nu le lăsase nici o amintire.

Trecură prin fața casei de piatră, fără să schimbe direcția; nu le era foame și voiau să meargă mai departe.

Pe faleză, furtuna înclinase statuia lui Rafael; stătea aplecată asupra golfului, într-o mișcare neterminată. Părea că înclinarea continuă și are să urmeze o prăbușire. Maria o privi îndelung, fiindcă n-o recunoștea, după cum nu recunoștea bronzul care sub bătaia vântului cu nisip își schimbase aspectul; părea o piatră brună, granulată. În poziția instabilă și în noua structură, Maria își găsea intenția inițială, la care nu izbutise să ajungă. Abia acum statuia îi exprima gândul; în metalul greu, gata să cadă, era îngropat un tânăr, lovit în inimă. Trebuise să treacă o furtună, ca bronzul să se transforme și să-și capete sensurile adevărate.

Pescărușul încă se rotea deasupra plajei, spre mulțumirea câinilor. Maria se duse spre el, atrasă de zborul lui fără explicație. Pe faleză câinii merseră în șir, unul în spatele celuilalt. Jos se răsfirară în linie dreaptă, cu spații mari între ei, acoperind jumătate din lățimea plajei. Zborul pescărușului, atât de prelungit, îi intriga, ca și pe Maria. La un punct se opriră în cerc. Între ei zăcea al doilea pescăruș, mort, întins pe spate cu aripile desfăcute, cu ochii deschiși. Maria îngenunche lângă el; câinii stăteau la locul lor. Pescărușul din zbor coborâse foarte jos, i se auzea bătaia aripilor. Maria începu să sape în nisip, cu mâinile goale, însângerându-și degetele. Mai avea un ceas până să intre în tură. Săpă adânc, se opri numai când dădu de apă; nu voia ca valurile să-l dezgroape. Puse pescărușul pe fundul gropii, așa cum îl găsise, cu fața în sus și cu aripile desfăcute, silindu-se să nu i le înghesuie, sau să i le stâlcească. Aruncă nisip deasupra, pe urmă îl bătători cu picioarele. Poate peste iarnă acolo avea să crească o dună.

Câinii ciuliră urechile. Din pâcla îndepărtată venea zgomot de motoare. Se năpustiră, ignorând-o pe Maria. Mașinile îi făceau să-și piardă disciplina. Aruncau în trâmbe nisipul de sub picioare, își roteau cozile pe sus și lătrau de se clătinau zările.

Ar fi fost imposibil să-i stăpânească; viciul lor rămânea fără leac. Maria se trase de-o parte, sa nu încurce drumul. Mașinile veneau pe mijlocul plajei, în viteză de plutire. Cei mai de sus păreau că zboară.

Exista și în ei un viciu, asemănător cu al câinilor? Pentru cine pregăteau reprezentația, nici măcar anunțată, pe o plajă unde, după furtuna de peste noapte nu mai venea nimeni? Pentru ei înșiși, desigur! se gândea Maria. „Nu vă e frică?“ — „Ba da! Totdeauna!“ — „Pare o joacă, dar cred că e foarte primejdios!“ — „Foarte primejdios! Dacă explodează un cauciuc, dacă roțile dau într-o groapă, dacă unul singur își pierde echilibrul ...“ — „Atunci de ce?“ — „Fiindcă pământul se învârtește în jurul soarelui. Fiindcă mările sânt albastre, și câmpiile verzi. Fiindcă în aer există oxigen. Fiindcă sângele are globule roșii. Fiindcă la poli sânt banchize de gheață și urși albi. Fiindcă mă cheamă Tomas. Fiindcă te cheamă Maria.“

Îl descoperi pe Tomas la volanul mașinii din stânga. Îl recunoștea după ochelari și după barbă; altfel, în viteză, ar fi fost imposibil. N-o vedeau; i-ar fi făcut semne. Aveau privirile ațintite înainte. Poate erau înghețați de frică. Maria nu desluși dacă fizionomia Diei exprima extaz sau groază.

Câinii simțiră că n-ar fi fost în stare să însoțească mașinile decât cu privirea. Renunțară la zece metri; își înfipseră picioarele în nisip, să-și frâneze asaltul; formația lor se rupse, rămase o învălmășeală, din mijlocul căreia, în locul lătrăturilor voioase se ridicau chelălăit și urlet de panică. Unul din cei doi câini de culoare neagră, Maria n-avea să știe niciodată care din ei, se rostogoli în fața mașinilor.

Un singur reflex îi lipsea lui Tomas; nu-l exersase, nu prevăzuse. Reflexul care i-ar fi îngăduit să sacrifice câinele. Frână violent și puse volanul la stânga. Mașina se răsturnă, se duse rostogolindu-se, până se opri cu roțile în sus, lângă apă. A doua mașină mai merse o sută de metri. Câinele negru rămase în urmă. Când se dezmetici, se scutură de nisip, se duse la ceilalți, și toți cinci, strânși grămada, începură să tremure.

Maria privea, înnebunită. Acum știa: fusese un câine. Într-un cot al șoselei, la o oră de Sighișoara. Ieșise gonind din pădure; zgomotul asurzitor al motorului îl făcuse să rămână paralizat pe șosea. Mașina venea peste el cu viteza maximă. Îl avea în ochi, crescând, țeapăn de groază. În urechi avea urletul frânelor și al cauciucurilor brutalizate, apoi trosnetul caroseriei, însoțind rotirea besmetică a peisajului, cu un orizont întors o sută optzeci de grade.

Câinele scăpase; pentru ea era important să afle. Nu-l găsise nimeni mort, n-ar fi putut să dispară fără să lase o urmă.

Dar nu-și amintea cine smucise volanul.

58

Caravanseraiul nu mai exista. Rămăsese numai puțul; voiau să-l înglobeze în noua arhitectură, ca pe un vestigiu autentic, în centrul holului mare. Deocamdată se căra molozul și se aduceau materiale. Maria privi mult timp locul gol; avea o încleștare în inimă Oare ce făcuseră cu poarta? Ar fi fost păcat s-o arunce într-o magazie, unde s-o mănânce carii sau s-o vândă unui gospodar, ca s-o pună în fața casei. Și pe urmă s-o vopsească! Mai bine lăsau Caravanseraiul întreg și construiau hotelul deasupra, pe piloni, dacă nu se găsea loc în altă parte. Dezgropau palmierii să-i mute de-a lungul bulevardului. Mai fuseseră transplantați o dată, aduși de la Mediterană la Marea Neagră, și poate lăcrimaseră mult până să se obișnuiască. În jurul lor se săpau șanțuri circulare, lăsau pământ mult, îl înveleau în plase metalice, să nu se scuture. Rădăcinile tăiate plângeau, picurau lacrimi cristaline. O echipă de botaniști, în halate albe, tamponau rădăcinile cu un lichid alb dintr-un borcan, apoi le oblojeau cu fețe și cu gutapercă. Maria află că în borcan era cloroform. Anesteziau copacii, ca să suporte transplantarea!

Se transplanta și ea, peste o săptămână. Își strângea lucrurile, făcea ultimele drumuri. Locuia tot la casa de piatră, dar își dăduse demisia, nu mai lucra în tură; avea tot timpul liber, până seara, când se ducea să vadă cerul, cu luneta. Nu terminase toate constelațiile, și nici nu spera să izbutească. Dar trebuia să meargă până unde o ajutau puterile. Mecarian să spună da! O singură dată!

Ziua următoare nu mai găsi palmierii. Se aducea pământ să umple gropile. În locul Caravanseraiului demolat, răsărise peste noapte o pădure de piloni metalici, ajurați, de-o înălțime care dădea amețeală. Erau făcuți din bucăți, asamblați acolo, într-o singură noapte și apoi ridicați cu macaralele. Alcătuiau un pătrat cu laturile de vreo treizeci de metri. Baza clădirii avea să fie infimă față de înălțime.

— Câte etaje o să aibă? întrebă Maria.

— Treizeci și opt.

Ca o riglă subțire. Ar fi vrut să aibă încă un etaj, sau măcar o mansardă. Între piloni se turna un planșeu, o platformă de aproape un metru grosime.

Puțul rămânea în mijloc, într-o escavație cu trepte circulare, ca să fie accesibil. A doua zi, Maria văzu că peste platforma acoperită cu cartoane impermeabile se turna un planșeu mai subțire. Seara găsi ridicați pereții, la parter, prefabricați, gata tencuiți și cu tâmplăria montată. Deasupra se finisa o terasă, peste beton se punea tablă de plumb și apoi se turna bitum. Intră în vorbă cu oamenii.

— Pot să mă uit înăuntru?

— Da; pe ferestre.

Se lipeau tapetele, se instalau prizele, întrerupătoarele și lămpile. În camerele de baie, faianța era gata pusă; se montau căzile, lavoarele și celelalte obiecte. Maria se strădui să determine locul unde fusese camera Diei. („Mă cheamă Dia, de la Zeldia, dar mai bine mi-ai spune Zurlia.“) și în ce loc masa unde mâncase cu Alber, în seara primei lor zile de dragoste.

— De ce puneți acoperișul peste parter?

— Nu-i parterul, ci ultimul etaj.

Sâmbătă, Maria se duse la oraș să dea câinii. Trebuia să găsească un stăpân pentru fiecare, să nu încapă pe mâna hingherilor. Nu era ușor să se hotărască. De dimineață până seara merse prin cartierele mărginașe, ocolindu-l pe al țiganilor. Căuta curți mai îngrijite și chipuri mai luminoase. Unde vedea paragină și murdărie trecea mai departe. Ducea câinii în lesă; ei o urmau fără să se smucească, dar își țineau capetele în pământ, plini de obidă. Înțelegeau, și nici măcar nu încercau să protesteze. Maria se oprea pe la garduri.

— Nu vreți un câine?

Nu întâlni nimic idilic, fetița paralitică sau copilul orb, care să spună: „Mamă, ia-mi te rog un câine!“

— Și de unde știu că nu-i turbat?

Sau:

— Fugi de-aici cu ei, n-am nevoie de corcituri!

Merse, din ce în ce mai neconvinsă și mai circumspectă. Nu mai avea încredere în nimeni. Toți i se păreau hingheri în devenire. Poate ar fi găsit și oameni cumsecade, dacă n-ar fi fost atât de rigidă. Nu acorda nimănui un zâmbet, era tot mai crispată, până ce înțelese că socotea dușman pe oricine ar fi vrut cu adevărat un câine.

Se întoarse cu ei. Când le dădu drumul pe plajă, câinii o încadrară cu o veselie reținută. Mariei îi venea să plângă de bucurie, însă ei simțeau că

soarta lor încă nu se jucase.

La bar erau, în sfârșit, oameni, fiindcă se închideau celelalte localuri. Nu intră; se auzea tonomatul. „Îl pun pentru Iacob; nu că ne-am amăgi unul pe altul; când ni l-au dat în primire ne-au spus să-l pornim măcar o dată pe zi, că altfel înțepenește, are în el fel de fel de complicații. Și dacă îl ascultă el, aud și eu și mă bucur...“

Pilonii apăreau de departe, dominând toate construcțiile. Când ajunse, Maria văzu o firmă albă, prinsă pe stâlpi, și pe ea scria, cu litere roșii: „Șantierul Hotel Caravanserai“. Pe lângă puț, se păstrase și numele, dar avea să fie ridicol. Căzuse întunericul, continuau lucrul la lumina reflectoarelor. Construcția crescuse, acum avea două etaje, se lucra la finisarea celui de jos, iar cel pe care Maria îl văzuse terminat, era acum deasupra, constituind și acoperișul. Etajele se construiau la sol, pe platforma de beton, fără schele și fără ascensoare pentru materiale, fără a pierde timp cu urcatul lor la înălțimi din ce în ce mai mari. Iar cricuri puternice, în interiorul pilonilor care deveneau stâlpii construcției, ridicau ansamblul, treptat, într-o ascensiune sincronizată cu ritmul construcției. Odată ce începea montarea parterului, ultimul etaj, gata de mult și mobilat între timp, se afla la locul lui. Nu se inversa nimic, în definitiv. Și nici nu se câștiga ceva, în bani, sau în timp.

— Atunci de ce? întrebă Maria.

Arhitectul răspunse, privind câinii:

— E un exercițiu pentru imaginație și contra monotoniei. Sânt câinii dumitale? Nu vrei să bem ceva împreună?

Nu mai voia să bea nimic, și cu nimeni. Mai avea două seri și, ca să le justifice, își spunea că mai sânt speranțe. Mecarian să spună da. O singură dată!

— Nu-mi dai mie unul? întrebă paznicul șantierului.

În gheretа lui de lângă poartă era cald pesemne, se vedea ieșind fum pe un coș de tablă. Ea încă nu făcuse focul acasă. Mai avea de stat doua zile.

— N-ai îmbrăcat șuba prea devreme?

— Las’ când o veni iarna să mă găsească gata îmbrăcat. Îmi dai un câine?

— Pentru ce?

— Să-mi țină tovărășie.

— Ce-o să mănânce?

— Nu-i o problemă. De la cantină; rămâne destulă mâncare.

— Pe care îl vrei?

Paznicul alese pe unul din cei doi negri. Înainte de a-l atinge, înainte de a pune mâna pe el, câinele începu să mârâie. Maria n-avea cum să știe dacă era cel care sărise în fața mașinii. Îi puse zgarda, și lesa o întinse paznicului.

— Pari om bun. Să ai grijă de el.

— Îl culc cu mine în odaie, o asigură paznicul.

Duse câinele târâș până la poarta de sârmă. De-acolo înainte nu mai putu să-l tragă; își proptise picioarele în pământ și începuse să urle. Urlau și ceilalți.

— Huo, la oase! strigă cineva, dinăuntrul șantierului.

Maria se uită la puțul încă neîmpresurat de ziduri. Masa lor fusese alături. O clipă revăzu Caravanseraiul, cămila, turcoaica bătrână, pe Rafael și pe Dia, și îi veni să urle, odată cu câinii. N-ar fi fost singură, urlau mulți oameni de pe șantier, în batjocură, adăugau strigături nerușinate; poate aveau în ei, fără să știe, un microb de turbare.

— Ajunge! strigă Maria. Dă-i drumul!

Înainte de a-și sfârși vorba, câinele era la picioarele ei, cu zgarda ruptă, lipit de pământ, doborât de supunere și umilință. Urletele încetaseră.

— Ai naibii câini, doamnă! Sânt uniți, de parcă au fost la război împreună!

59

În acea sâmbătă, pe la opt seara, Tulip începu să se dichisească. Se bărbieri, se spală pe tot trupul; apa n-avea de unde curge pe vapor, o aducea cu damigenele și era învățat s-o economisească. Trei sticle de un litru îi ajungeau să se spele din cap până în picioare. Se șterse cu un prosop nou de in. Mai devreme își călcase pantalonii și redingota. Se îmbrăcă, își puse cămașă albă și papion negru. În picioare își puse ghete de lac, fără tocuri. Își pieptănă lins cele câteva fire de păr apoi, după ce se privi în oglindă, se întinse în pat, cu fața în sus, având grijă să nu-și strice frizura imaginară. Alături, pe pernă, era o tichie neagră rotundă, brodată cu fir.

Pe la miezul nopții, Tulip auzi pași pe punte. Nu știa dacă dormise; nu mai simțea scurgerea timpului. Pașii ocoliră de câteva ori cabinele, până ce se opriră sub hubloul de la căpătâiul patului. Se auzea o respirație.

— Vino! strigă Tulip, fără să se ridice. Ușa este descuiată!

Arsese ultimul strop de gaz din lampă, și bateriile lanternei erau uscate. Necunoscutul intră și se așeză pe un scaun, lângă ușă. Nu puteau să se vadă, dar se simțeau unul pe altul.

— Ai tutun? întrebă Tulip.

— Tutun de pipă.

Necunoscutul se ridică, i se desluși umbra mișcându-se, veni lângă pat și puse pe pieptul lui Tulip punga de tutun, făcută din bășică de bou, strânsă la gură cu baiere de piele. Tulip deschise punga, mirosi tutunul, strânse baierele la loc.

Necunoscutul îi întinse amnar și cremene. Tulip rămase cu punga într-o mână, cu amnarul în alta. Cremenea căzu pe jos.

— Ce mai faci? întrebă necunoscutul.

Tulip răspunse cu o jale înghețată:

— Mi-a murit și fata.

— Câți ani avea? întrebă necunoscutul.

— Împlinea optsprezece, răspunse Tulip.

Necunoscutul întrebă:

— Era frumoasă?

Tulip răspunse:

— Cum nu putea fi alta! O chema Dia, de la Zeldia.

— Era destrăbălată?

— Nu, săraca!

— Atunci să mergem! spuse necunoscutul.

Tulip coborî din pat, își puse tichia neagră și îl urmă pe necunoscut în timonerie. Nu se vedea nimic pe mare. Numai pe cer stele, și pe uscat faruri.

Necunoscutul puse mâna pe cârmă.

— Ia-o la dreapta! îi spuse Tulip.

Necunoscutul răspunse:

— Nu mă învăța drumul!

60

Mașina pornise spre gară; casa de piatră nu se mai vedea în urmă. Nimic nu se mai vedea în urmă. Venea seara.

— Cum ți se pare că merge? întrebă Maria.

— Bine, dar trebuie să se mai lase motorul.

Iacob era la volan, și Maria în dreapta lui. Câinii stăteau în spate, claie peste grămadă, deasupra geamantanelor.

— Te rog să ai grijă de ei. Am să-ți trimit bani în fiecare lună.

Maria încerca să-și aducă aminte ce o determinase să repare mașina. Începuse cu capota, restul venise de la sine, se înșirase, dar n-avea nici o semnificație, și-i părea rău să se creadă altfel. Era numai o întâmplare.

La bar, Vetuța stătea în ușă și făcea semne cu mâna.

— Ce-ar fi dacă într-o zi te-ai apuca să-i vorbești? așa dintr-o dată. Cum vorbesc oamenii. Să nu te mai ascunzi.

Iacob întoarse capul și-i aruncă o privire confuză, din care nu lipsea un fior de spaimă.

— Ce vă trece prin minte? N-ar fi bine, doamnă! Ar fi o nenorocire, viața noastră s-ar duce de râpă, n-am mai putea să trăim împreună. Nu se poate!

Mașina opri la trotuar, în flancul gării; peste grilaj se vedeau peroanele. Maria luă cheia de contact, privi brelocul, apoi scoase fotografia lui Alber: „Când mergi cu șaizeci pe oră, gândește-te la mine!“ Depășise viteza; cu sute de kilometri. Întinse cheia lui Iacob.

— Atunci, ai grijă de mașină. O duci în port când ai să afli că vine Saturn.

Alber refuza să-și părăsească vaporul. Echipajul putea să se întoarcă, dar el rămânea acolo, până se terminau reparațiile. Aflase de la Mecarian; aseară. Ca ocolul pământului să fie împlinit. Fără nici o spărtură.

Erau ei doi supraoameni, sau doi monștri care se completau unul pe altul?

— Nu mi-o fi greu să-l recunosc! spuse Iacob.

Maria păli, izbită de un gând pe care se luptase tot timpul să-l țină departe. Mecarian avea să vadă mașina și să-și dea seama. Dar, iarăși se întreba, era cu putință să nu fi știut până acum? Rămânea o îndoială pe toată viața.

— Da, îi răspunse lui Iacob. Nu se poate să iei pe altul drept el, chiar dacă nu l-ai mai văzut niciodată!

Câinii rămăseseră închiși în mașină, îngrămădiți la ferestrele dinspre peroane. Se agitau, încercau să zgârie sticla cu ghearele, scânceau cu o suferință pe care Maria o simțea răsfrângându-se în sufletul ei și crescând, pe măsură ce se îndepărta de-a lungul peronului. Așa cum stăteau unul peste altul, de nu li se vedeau decât capetele, cu boturile strivite în geam, semănau cu câinii din camera de gazare.

Se urcă în ultimul vagon; Iacob îi duse geamantanele în compartiment, iar ea rămase pe coridor, privind mașina pe geamurile din spate. Se întorcea la sculptura abandonată. N-ar fi fost în stare să înceapă altceva. Trebuiau s-o reprimească. Muncise trei ani, din greu; i se cuvenea o recunoaștere. Îi trebuia un bloc mare de piatră; înăuntru lui descoperea de pe acum imagini; era o forță pe care o câștigase în tăcerea de pe malul mării. Sub ochiul ei, piatra devenea străvezie, lăsând să i se vadă toate formele posibile. N-avea alt mijloc să se adreseze oamenilor, le pierduse pe toate celelalte dacă exista vreunul capabil să învingă muțenia.

Iacob se pregătea să coboare.

— Când mai veniți pe la noi, doamnă?

— Niciodată! răspunse Maria.

Locomotiva fluieră, și atunci, cu toată depărtarea, se auzi urletul câinilor. Mașina se zgâlțâia, vibra, gata să se răstoarne. Lumea se oprea pe trotuar, goneau într-acolo oameni din toate părțile. Trenul pornise, Iacob făcea semne cu mâna, cu gestul Vetuței, cum și-o amintea rămasă în ușa barului, tot mai singură și mai mică. Semăna cu Helga, pe câmpul galben de lavă; poate era și în ea o fugă, dar cine putea să știe?

Oamenii îngrămădiți o împiedicau să vadă mașina, până ce se tălăzuiră, dându-se înapoi, unii peste alții. Ceva explodase, *capota nouă era sfâșiată*! — și prin ruptură se ivi capul unui câine, zbătându-se să scape, unul din cei doi de culoare neagră; care din ei răsturnase mașina lui Tomas? Evadară unul după altul, săriră grilajul și se înșirară în urma trenului. Goneau printre linii, peste traverse, târându-și burțile pe piatra colțuroasă.

Maria își dorea un cal, să galopeze pe câmpuri cu ceață. Era ultima ei aspirație, născută pe neașteptate; iubea calul și îl dorea cu patimă.

Trenul urca la deal, să iasă deasupra orașului. Câinii îl ajunseră și se năpustiră pe scări, în stânga și în dreapta, îi auzi bușind în uși, cu o forță care ar fi trebuit să-i stâlcească. Toate se rostogoleau în jurul ei, trenul se prăvălea în prăpăstii. Ca într-o lumină fulgerată, văzu ochii câinilor, la ferestre, privind-o cu o sfâșiere de moarte. Nu-și puteau ține echilibrul pe treapta îngustă, se rostogoleau pe terasament, unul după altul. Brațele ei n-aveau putere să fi deschis ușile. Își ascunse capul în mâini să nu vadă.

Ce ducea cu ea? Pe da, sau pe nu? Îi era imposibil să facă o separație între ele. De la un punct înainte, adevărurile se inversează, ca timpul depășit care începe să se întoarcă în urmă.

Trenul își mărea viteza. Când privi afară, câinii goneau printre linii, dar rămâneau tot mai departe; apoi începură să cadă, sfârșiți, unul câte unul.

De la creastă, Maria mai văzu o dată cele șase insule de calcar; cu timpul aveau să dispară, și împreună cu ele peisajul subacvatic pe care îl descoperise într-o zi aproape uitată. Permanentă și de neuitat rămânea marea; ar fi auzit-o și surdă, ar fi văzut-o și oarbă.